

o

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI
SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

o 53108.

a

3
و
و

THE CHRONICLES AND MEMORIALS
OF
GREAT BRITAIN AND IRELAND
DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER
THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

ON the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an *Editio Princeps*; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished ; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each Chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

FLORES HISTORiarUM.

FL O R E S
H I S T O R I A R U M.

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, D.D.

FELLOW OF TRINITY COLLEGE AND REGISTRARY
OF THE UNIVERSITY, CAMBRIDGE.

VOL. II.

A.D. 1067—A.D. 1264.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S
TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:

PRINTED FOR HER MAJESTY'S STATIONERY OFFICE,
BY EYRE AND SPOTTISWOODE,
PRINTERS TO THE QUEEN'S MOST EXCELLENT MAJESTY.

And to be purchased, either directly or through any Bookseller, from
EYRE AND SPOTTISWOODE, EAST HARDING STREET, FLEET STREET, E.C.; or
ADAM AND CHARLES BLACK, 6, NORTH BRIDGE, EDINBURGH; or
HODGES, FIGGIS, & Co., 104, GRAFTON STREET, DUBLIN.

1890.

Bu 98.95
~~Brit. Hist 595~~

COLLEGE
SEP 5 1890
LIBRARY

Hollis Funds.
II.

CONTENTS.

	Page
FLORES HISTORiarUM :	
1067—1264	1

INCIPIT LIBER¹ SECUNDUS.

De coronatione regis Willelmi primi [Anglicæ et ducis Normanniæ].

Matt. Par.
ii. 1.

Anno² gratiæ MLXVII^o. Dux Normanniæ³ Willelmus, urbem A.D. 1067. Londoniarum adiens, in magna exultatione a clero et populo susceptus, et ab omnibus rex acclamatus, Dominicæ Nativitatis die ab Aldredo, Eboracensi archiepiscopo, regni [Angliæ] suscepit diadema. Timuit enim hoc munus consecrationis a Stigando, Cantuariensi archiepiscopo, suscipere, eo quod non legitime occupaverat illius excellentiam dignitatis, licet⁴ de jure antiquo ad illam ecclesiam illa sollempnitas spectare comprobetur. Deinde homagiis a magnatibus cum fidelitatis juramento obsidibusque receptis, in regno confirmatus, omnibus, [qui ad regnum aspiraverant, factus est terrori. Civitatibus] quoque dispositis et castellis, propriisque ministris impositis, ad Normanniam cum obsidibus Angliæ et thesauris impreciables navigavit. Quibus incarcerationatis et sub salva custodia deputatis, ad Angliam denno remeavit, ubi⁵ commilitonibus suis Normannis, qui in bello Hastingsensi patriam secum subjugaverant, terras Anglorum et possessiones, ipsis expulsis successive, manu distribuit affluentem, et modicum illud quod eis remanserat, factus jam de rege tyrannus, sub jugo detrusit perpetuam servitutis. Et cum se viderat in sullimi elevatum et

Reception and coronation of William in London.

He goes to Normandy, and then returns, and divides England among his soldiers.

¹ *liber secundus*] pars secunda, E. Ch. E. W. have a picture of the coronation of William.

² From this year to 1244, at the beginning of each year in Ch. the original hand has added in the margin a note of the Dominical letter, year of the "Ciclus Decennovialis," and Easter Day. The Bissextile years are

marked **B**.

³ *Normanniæ*] Normannorum, E.

⁴ The passages printed in larger type are not in Matthew Paris. Some of the longer additions in MS. N. (the Rochester Annals) are also in small type. The words and passages in brackets are not in MS. Ch., and except when otherwise mentioned are from MS. E.

⁵ E. ins. cum.

A.D. 1067. in fastu regni confirmatum, in alium virum subito est transmutatus, nobiles terræ, quos avitus sanguis ab antiquo sullimaverat, proth dolor, conculcando. Unde nobiliores de regno indignati, quidam ad regem Scotorum Malcolmum confugerunt, aliique malentes vitam infelicem terminare quam servitutem insolitam subire, loca Cf. Matt. Par. Hist. Anglor. i. 8. deserta et nemorosa potentes, ibique vitam feralem ducentes, Normannis cessisse¹ pœnitentes, et dolore vehementi corde intrinsecus tacti, sed² sero, quæ poterunt, occultas insidias et dampna paraverunt. Videntes igitur partem suam infirmiolem, et servire renuentes, recesserunt ab Anglia comites generosi, Ædwinus et Morcardus fratres, Mercherus et Welterphus, nobiles, cum episcopis et clericis, et aliis multis, quos longum esset exprimere nominatim; qui omnes ad regem Scotorum Malcolmum fugientes, ab ipso honorifice sunt recepti. Tunc etiam Eadgarus Etheling, de regno Anglorum hæres legitimus, cernens res patriæ undique distrahi et perturbari, ascensa navi, cum Agatha matre sua et sororibus Margareta et Cristina, in Hungariam, ubi natus fuerat, reverti conabatur; sed tempestate suborta, compulsus est in Scotiam applicare. Hac quoque occasione actum est, ut Margareta regi Malcolmo nupta traderetur; cujus vitam laudabilem et mortem preciosam liber specialiter inde editus insinuat evidenter. Soror autem ejus Cristina sanctimonialis benedicitur, cœlesti sponso perpetuo copulata. Nati sunt denique reginæ Margaretæ sex filii et duæ filiæ, quorum tres, Eadgarus scilicet, Alexander, et David, juxta generis sui nobilitatem, reges fuerunt; ex quibus regum Angliæ nobilitas, a propriis per Normannos expulsa finibus, ad reges est devoluta Scotorum.

Flight of the English nobles to Scotland and elsewhere.

Eadgar Ætheling.

Nota de sancta Margareta regina Scotorum.

Children of Margaret.

Quare Willelmus rex primus Angliæ non fuit coronatus a Cantuariensi archiepiscopo.

Coronation of William by Abp. Aldred.

Consecratus est, inquam,³ rex Willelmus, et coronatus die nativitatæ Dominicæ, feria⁴ secunda, [ut dic-

Diceto, Abbrev. Chron. i. 197 (ed Stubbs).

¹ *cessisse*] *cescisse*, Ch. E.
² *sed . . . paraverunt*] *recesserunt* quo potuerunt, T.; r. q. poterant, W.

³ *inquam*] om. E.

⁴ *feria secunda*] om. E.

Diceto,
i. 197.

tum est,] ab Alwredo, Eboracensi archiepiscopo, quia A.D. 1067. Stigandus Cantuariensis archiepiscopus tanquam scismaticus ab Alexandro papa suspensus erat. Vacabat autem tunc temporis sedes¹ Londoniensis.

Abbatia de Bello construitur.

Cf. Matt.
Par. ii. 2.
Diceto,
i. 200.

Rex vero Willelmus, exultans de victoria, dedit laudem Deo, construxitque² abbatiam, quam appellavit pro bello ibi commisso Bellum, in qua imperpetuum Deo gloria et laus et gratiarum actio pro victoria optenta solverentur, necnon et pro ibidem mortuis exequiæ a sanctis monachis ibi constitutis cum salutaribus hostiis Deo redderentur, ipsamque ecclesiam, possessionibus et libertatibus dotatam et ditatam, commisit patronatui et tutelæ regum, qui post eum forent in Anglia regnaturi.

Foundation
of Battle
Abbey.

See the
charter in
the Monas-
ticon, iii.
245.

Ducissa consecratur in reginam.

Diceto,
i. 200.

Anno gratiæ MLXVIII^o. Matildis uxor regis Willelmi consecratur in reginam die Pentecostes ab Alwredo, Eboracensi archiepiscopo, x.³ kalend. Aprilis. Hoc etiam anno, natus est regi Willelmo filius in Anglia, et vocatus est Henricus. Nam primogenitus ejus Rufus et Robertus in Normannia nati sunt, antequam pater eorum Angliam sibi subjugaret.⁴

Coronation
of Matilda.

Matt. Par.
ii. 4.

William's
sons.

Duo filii Swani venerunt in Angliam, ut eam expugnarent.

Id. ii. 5.

Anno gratiæ MLXIX^o. Inter duo festa beatæ Mariæ autampno, venerunt duo filii Swani de Dacia cum trecentis navibus in Angliam, ut ipsam hostiliter expugnarent, et Willelmum regem vel caperent vel ab Anglia offugarent.

Invasion
of Swend's
sons,
[Harold
and Cnut].

¹ *sedes*] om. A. having *episcopatus* in the margin; ecclesia, N.

² *construxitque*] Eodem anno idem rex construxit, E.

³ *x. kal. Aprilis*] This was

Easter Day. It comes from Florence, who has "Post Pascha."

⁴ *subjugaret*] subjugaverat, E.; subjugavit, Cl.

A.D. 1069. Quorum adventus cum divulgatus esset, exierunt illis obviam comites et barones et nobiles terræ, oppressi a Normannorum inportabili superbia; et fœdus ferientes cum ipso, additi sunt exercitui Danorum, ut regem W[illelmum] confunderent. Sed rex Willelmus prudentissimus, videns periculum sibi iminere, humiliavit se illis, compescens elationem suorum Normannorum, et sic revocatis multis Anglorum nobilibus, fœdore cautius cum omnibus confirmato, Eboracum, ubi fuit Danorum receptaculum, potenter cum ibi inventis expugnavit, et multa milia hominum occidit¹ ibidem.²

York taken by William.

Matt. Par. ii. 5.

Quomodo rex Willelmus, jam securus, factus est de rege tyrannus.

Plunder of the monasteries by William.

Council of Winchester.

Degradation of Stigand, and Aylmar bp. of Elmham.

Anno gratiæ MLXX^o. Pridie nonas Aprilis, rex W[illelmus], factus jam securior, in multis promissa violavit. Monasteria vero totius Angliæ perscrutari fecit, et pecuniam simul cum cartis, in quarum libertatibus nobiles Angliæ confidebant, et quas rex in arcto positus observaturum se juraverat, ab ecclesiis, ubi in securo deposito jacuerant, auferri præcepit violenter et in ærarium suum deferri. Concilium quoque magnum in octavis Paschæ apud Wintoniam celebravit ecclesia³ tota Anglicana, rege procurante, ubi multa regnum contingentia mutata sunt. Ibi etiam Stigandus archiepiscopus degradatus est ignominiose, [et⁴ Aylmarus frater ejus episcopus Est Angliæ]; plures quoque episcopi et abbates ibidem depositi sunt. Solus [vero] inter omnes Angliæ prælatos, Egelwinus, Dunelmensis episcopus, videns fratrum injustas oppressiones, condolens et zelum Dei habens, exulavit spontaneus ab Anglia, violentos⁵ oppressores vinculo excommunicationis innodavit.

Diceto, i. 201.

MS. Cl. from Flor. Worc.

Matt. Par. ii. 6.

¹ *occidit*] interfecit, E.
² There is an erasure of two and a half lines after this in Ch.
³ Ch. ins. Anglia. E. om. tota.
⁴ *et . . . Est Angliæ*] only in

Cl. It is taken from Florence, ii. 5. The person is Ægelmar, bishop of Elmham.
⁵ *violentos*] volentes, E.

Stigando vero successit Lamfrancus monachus, vir eleganter A.D. 1070. litteratus et moribus multimodis ornatus, qui inter Lanfranc. cætera magnifica opera librum composuit de sacramento altaris, fidem roborando catholicam.

MS. Cl. partly from Flor. Worc.

[Aylemaro¹ successit Arfastus, regis capellanus ; hic transtulit sedem ad Thifordiam.]

See of Elmham transferred to Thetford.

Angli a Normannis repulsi² injuriose [et malitiose] tractantur.

Matt. Par. ii. 7.

Anno gratiæ MLXXI^o. Lamfrancus, Cadomensis abbas, in archiepiscopum Cantuariensem consecratus est, octavo kalend. Maii. Ipse quoque archiepiscopus L[amfrancus] monachorum ordinem secundum [regulam]³ sancti Benedicti in multis cœnobiis Angliæ [constituit]. Primo vero in ecclesia Cantuariensi, postea in ecclesia sancti Albani,

Lanfranc archbishop of Canterbury.

Cf. Matt. Par. Gesta Abbatum, i. 52, 53, and Diceto, i. 215.

Anglorum prothomartyris, ubi etiam decedente Fretherico abbate substituit Paulum nepotem suum, qui fretus adminiculo avunculi sui ecclesiam restauravit, et ordinem pæne lapsum reformavit. Hoc quoque tempore, cum Angli nimis injuriose tractarentur a Normannis, in Helyensia arundineta⁴ et [ad] insulam Thorneie fugientes, ibidem castra refugii facientes, Herewardum in armis strenuissimum sibi ducem præfecerunt. Sed rex W[illelmus], aliquos promissis alliciens, alios terroribus exasperans, alios donis corrupens, demum omnes copioso exercitu circumvallans, ad suam coegit ditionem remeare.

Paul abbat of St. Alban's.

Cf. Hist. Anglor. i. 15.

Hereward.

Rex Willelmus cepit homagium a rege Scotorum.

Diceto, i. 205.

Anno gratiæ MLXXII^o. Generale concilium regni Angliæ, de primatu Dorobernensis ecclesiæ super⁵

Council to determine the precedence of

¹ *Aylemaro . . . Thifordiam*] from Cl., where "ad Thifordiam" is in the margin.

² *repulsi*] expulsi, E.

³ These words in brackets, which are in E. N., are in the margin in A. Re.

⁴ *arundineta*] harundine, Ch. E. Cl. T. W.; harundinem, A. N. Re.

⁵ *super*] apud ecclesiam, Cl. in marg.; om. E.

- A.D. 1073. Eboracensem, celebratum est, sexto idus Aprilis. Et
 Canter- tandem decretum est, quod præponi habet Cantuari-
 bury over ensis et eidem¹ subici per omnia Eboracensis. Rex etiam Matt. Par.
 York. W[illelmus] Scotiam adiit, et hostiliter invasit, credens ii. 8.
 William in aliquos ibidem de hostibus suis indomitis et profugis
 Scotland. penes regem vel suos delituisse. Sed cum nullam ibidem
 reperisset, accepto regis Scotorum homagio, [ad propria]
 remeavit.
- Hereward. [Hoc tempore fuit Herewardus qui per paludes juxta MS. Re.
 Ely latuit cum sociis suis.] from
 Diceto.

Rex Willelmus Normanniam sibi rebellem subjugavit.

- P. Gregory Anno gratiæ MLXXIII^o.² Pridie kalend. Aprilis obiit Southwark
 VII. Alexander papa, cui successit Hyldebrandus, qui Gre- Annals.
 John gorius vocatus est. Eodem anno, invaserunt monachi Matt. Par.
 archbishop of Rouen sancti Audoeni Johannem archiepiscopum Rothomagensem, ii. 11.
 attacked by the missam celebrantem³ in festivitate ejusdem sancti, cum
 monks of armata manu virorum. Unde judicatum est in concilio in
 S. Ouen. eadem civitate congregato, præsidente rege Anglorum W[il-
 lelmo], monachos hujus criminis reos per abbatias car-
 ceribus intrudi. Rex etiam W[illelmus] eodem anno,
 [Maine] Anglorum fretus auxilio, in Normanniam, jam sibi rebellem,
 reduced. dominio suo potenter⁴ mancipavit. Deinde omnibus pacifi-
 catis et bene dispositis, Anglis quoque in plenitudinem
 dilectionis receptis, in Angliam est reversus.

*Sacerdotes symoniaci, necnon et uxorati, a papa Gregorio excom-
 municantur. Beatus Wlstanus in episcopatu suo restituitur.*

- Removal Anno gratiæ MLXXIV^o. Gregorius, qui et Hyldebrandus
 of married [dicebatur], celebrata synodo, simoniacos anathematizavit. Sa-
 priests by cerdotes uxoratos a divino officio amovit, novo exemplo et,
 Gregory VII. ut multis⁵ visum est, inconsiderato præjudicio, contra
 sanctorum patrum sententiam.

¹ *eidem*] ei, E.

² Cl. has here "qui sedit in cat.
 "annos xii., m. i., d. xi., et cessavit
 an. ii.," instead of after *vocatus est*.
 See Matt. Per. A. 1074.

³ *celebrantem*] celebrantes, Ch.
 N. T.; altered in A. Cl. Re.

⁴ *Cenomanniam* is omitted. See
 note ², Matt. Par. ii. 11, and Mad-
 den's note ¹, Hist. Anglor., i. 18.

⁵ *laicis* is in the margin in a
 later hand in Ch.

- Abbrev. Chron. iii. 171. Beatus Wlstanus, per Lamfrancum archiepiscopum in- A.D. 1074.
 justo depositus, miraculose restituitur. Cum baculum pas- St. Wul-
 toralem sepulchro beati Ædwardi infixisset, nullus præter stan re-
 eum a lapide evellere poterat. Papa vero, ut validius stored.
 uxoratos sacerdotes puniret,¹ et punitos revocaret ab
 Matt. Par. ii. 12. amplexibus illicitis, laicis interdixit ne missas eorum
 audirent, decimas etiam presbyteris debitas igne jussit
 Id. ii. 13. concremari. Eodemque anno venerunt ex² Dacia in manu Attempt of
 forti et hostili Cnuto filius Suani et Hacon comes cum Cnut and
 navibus magnis ducentis, sed cito frustratus est co- Hakon.
 natus eorum per circumspectam prudentiam invictis-
 simi regis W[illelmi].

*Obiit regina Edhitha. Rex maledixit Roberto filio suo cogno-
 mento Curthehouse, quod in fine apparuit.*

- Id. ii. 14. Anno gratiæ MLXXV^o. Obiit Editha regina,³ nonas Aprilis. Death of
 Rex quoque Willelmus præcepit Weltheofum comitem in Queen
 Wintonia capite privari. [Eodem anno rex Willelmus Eadgyth.
 MS. E. Radulpho consuli filiam⁴ Willelmi, filii⁵ Osberti, nuptui Conspiracy
 tradidit, et consulatum de Nortfolk et Sutfolk. Iste of Ralph
 Radulphus erat de genere Britonum ex parte matris, cf Wader.
 et pater suus Anglicus fuit. Natus fuit in Nortfolk,
 et vocabatur Radulphus. Ille autem accepta uxore
 sua duxit eam apud Nortfolk, ibique habuit nuptias
 suas, quæ multis hominibus dampno fuerunt. In qui-
 bus fuerunt Rogerus⁶ consul et Waltheof consul et
 episcopi et abbates, et consuluerunt expellere regem
 Willelmum de regno suo. Quod cito regi innotuit qui
 fuit in Normannia, et postea venit rex in Angliam,
 et cepit Waltheofum et Rogerum cognatum suum, et
 misit eos in carcerem. Sed et de ceteris, qui fuerunt
 ad nuptias, fecit postea judicium.]

¹ *puniret*] punire, MSS.

² *ex*] in, E.

³ Cl. ins. "uxor Sancti Ed-
 "wardi."

⁴ Emma.

⁵ *fili*] filio, E.

⁶ Roger de Breteuil, E. of Here-
 ford, son of William Fitz-Osbern.

A.D. 1075. Eodem quoque anno, idem rex W[illelmus], die Paschæ, Matt. Par. Cicely in ecclesia de Fescamp filiam suam Ceciliam Deo consecrandam optulit cum devota sollempnitate. Rex ii. 14. etiam Willelmus eodem¹ anno, quia multotiens eundem ad iram provocaverat, maledixit Roberto filio suo, et a conspectu præsentia² suæ in³ mentis amaritudine abegit. Robertus, quantum invaluit paterna maledictio, in fine vitæ suæ manifesto expertus est,⁴ cum excæcatus, et incurrens fraternam cum odio persecutionem, in carcere lamentabiliter diem clausit extremum.

[Per idem tempus Radulfus comes exivit ab Anglia.] MS. Re.

Arnost [Eodem anno Sywardus Roffensis episcopus obiit, MS. N. cui successit Arnustus Beccensis monachus.⁵ Tempore

Condition vero prædicti Sywardi venerunt Normanni in Angliam; paucis diebus supervivens fatum explevit, derelicta ecclesia miserabili et vacua omnium rerum indigentia intus et extra, vix enim quatuor canonici erant qui

victu exili et ipso ad horam vel prece vel precio comparato et indumento plebeio vitam tolerarent.

Has miseras corrigere pergens sapientissimus archiepiscopus Lanfrancus, Arnustum Beccensem monachum loco dedit; sed in eo anno tantum dimidio vixerat.

Volens autem Lanfrancus archiepiscopus ut ex more antiquorum in ecclesia Roffensi monachus succederet monacho, cogitare cœpit qui hoc onus sibi injunctum portare⁶ valeret. Cogitanti tamen Gundulfi citius occurrit sanctitas

quæ jam certis experimentis satis ei fuerit approbata. Ordinatur itaque vir vere dignissimus episcopatu Gundulfus in ecclesia Dorobernensi, xii. kal. Aprilis, anno ab incarnatione Domini m^o septuagesimo septimo, undecimo vero adventus Normannorum in Angliam sub comite Willelmo, rege postmodum Anglorum nobilissimo. Consecratus autem ex more propriam tendit invisere sedem; tripudiantibus turbis Roffensem ingreditur urbem. Pontificali sedi intronizatus inducitur, præsul omni veneratione ex eo habetur.]

Vita Gundulfi (Wharton, Anglia Sacra, ii. 279, 280).

¹ eodem anno] om. E.

² præsentia suæ] suo præsentem, E.

³ E. ins. suæ.

⁴ est] om. MSS.

⁵ This sentence is from Florence, A. 1070.

⁶ portare] parcere, N.

Waldef¹ dux Anglorum nobilissimus decollatus est.

A.D. 1076.

Matt. Par. Anno gratiæ MLXXVI^o. Sexto kal. Aprilis terra tremuit, et Earth-
ii. 16. factus est generalis terræmotus in Anglia.² Gela magnum quake.
Diceto, i. et glacies validissima, a kal. Novembris usque ad medium Frost.
210. Aprilis. Waldef³ dux decollatus est. Et hic est annus ter-
Matt. Par. tius decimus primi decennovennalis cicli, repetito anno magno Waltheof
ii. 15. Dionisii, duobus annis a passione Domini revolutis.⁴ beheaded.

*Ordo monasticus in Anglia reviguit per exemplum et doctrinam
Lanfranci archiepiscopi et Pauli nepotis sui.*

Id. ii. 16. Anno gratiæ MLXXVII^o. Dominica Palmarum, xvi. kalen. Remark-
Maii, circa horam sextam, sereno cælo stella apparuit. able star.
Diceto, i. Translatus⁵ est sanctus Nicolaus a Mirrea civitate
211. ad Barum. Lanzo, prior sancti Pancratii, venit in Lanzo,¹
Southwark Annals. Angliam, [et] Paulus monachus Cadomensis, nepos Lam- prior of
Hist. franci [archiepiscopi], creatus est abbas sancti Albani. Per Lewes.
Anglor. ipsum etiam totus ordo monasticus in Anglia reffloruit, co- Paul,
i. 23. adjuvante Lamfranco. Ipse etiam Paulus abbas multis pos- abbat of
sessionibus et libertatibus ecclesiam suam ampliavit. St. Alban's.

Imperator per inobedientiam excommunicatur.

Matt. Par. Anno gratiæ MLXXVIII^o. Scisma magnum inter [dominum] Quarrel
ii. 16. papam et imperatorem ortum est. Tandem imperator ex- between
communicatur. In fine tamen Sueviam devastat. Rex Gregory
Id. ii. 22. W[illelmus] curiam suam apud Gloverniam tenens, tribus VII. and
(A. 1087.) capellanis suis, Mauricio scilicet Londoniensem, Willelmo Nor- Henry IV.
wicensensem, Roberto Cistrensem⁶ contulit præsulatum. Three sees
Eodem- filled up.
que anno obiit Guiscardus, magnanimus dux Apuliæ, et Death of
successerunt ei duo filii ejus, Rogerus scilicet et Boaman- Robert
dus. Hoc etiam anno mota est guerra navalis, precipue Guiscard.
funesta nimis inter Venetos et Barenses, pro corpore sancti
Nicholai.

¹ E. has for the heading *Gene-
ralis terræmotus in Anglia.*

² E. ins. et.

³ *Waldef . . . est*] om. E.

⁴ *revolutis*] *evoluitis*, W.

⁵ *Translatus . . . Barum*] om. E.

⁶ *Cistrensem*] *Cycestrensem*, E.

Re.

A.D. 1078. [Eodem anno Willelmus comes Warenniæ, qui MS. Cl. S. Pancras, venit in Angliam cum Willelmo Bastard, fundavit Lewes, prioratum sancti Pancratii de Lewes.]
founded.

Wallia capitur [ab Anglis, et] Anthiochia a Paganis capitur.

Arch-
bishops of
Rouen. Anno gratiæ MLXXIX^o. Obiit Johannes, Rothomagensis archiepiscopus, cui successit Willelmus, qui fuit abbas Cadomensis. Incipitur renovari ecclesia episcopatus Wintoniæ. Ventus validissimus nocte Natalis Domini ædificia solida concussit. Eodemque anno rex Anglorum Willelmus in Walliam copiosum duxit exercitum, et eam sibi subjugavit, et ab ejusdem regulis homagia per fideles obsides suscepit. Eodem anno Antiochia capitur a paganis, cum adjacente provincia, quæ extitit Christiana a tempore beati Petri sine exturbatione:

Southwark
Annals.
Matt. Par.
ii. 17.

Falsus rex occiditur ab imperatore Henrico.

Prophecy
of Gregory
VII. Anno gratiæ MLXXX^o. Hildebrandus papa, qui et Gregorius dictus est, quasi sibi divinitus revelatum, prædixit falsum regem¹ hoc anno moriturum. Verum quidem prædixit, sed fefellit eum de falso rege opinio et conjectura, secundum velle suum interpretata super imperatore Henrico. Imperator enim² contra Saxones gravi prælio congreditur, ubi falsum regem, scilicet Radulphum, cum multis Saxonie principibus interfecit.

Newcastle-
on-Tyne
built. [Eodem anno Novum castrum At ye Tyne a MS. Cl. Willelmo rege conditur.]

Willelmus Rothomagensis archiepiscopus concilium celebravit [apud Lyssebonam]. In Anglia terræmotus [factus est], cum mugitu terribili.

Council of
Lille-
bonne. Anno gratiæ MLXXXI^o. Willelmus, Rothomagensis archi-
episcopus, tenuit concilium apud Lissebonam, præsentem rege
Matt. Par.
ii. 18.

¹ regem] rege, Ch.

| ² enim] vero, E.

Willelmo, cum principibus et episcopis multis. Eodem ann A.D. 1081. factus est terræmotus [magnus] cum terræ mugitu terribi Earth-quake. in tota Anglia, contra ejus solitum cursum naturæ, quod creditur evenisse in triste præsagium mutationum decretorum, legum, et præceptorum in prædicto concilio.

Marianus historiographus, vir quidem magnæ auctoritatis, a nativitate Christi usque huc cronica scripsit.

Matt. Par.
ii. 18.

Anno gratiæ MLXXXII^o. Marianus Scotus, sancti Bedæ Marianus Scotus. linealiter¹ consanguineus, ipsius sancti libros omnes cum aliis multis perscrutans, similis illi in moribus et scientia esse nitebatur. Iste Marianus, a nativitate Christi cronica sua incipiens, vera et plenaria² usque ad hunc annum perduxit,³ multum laborans ut errorem de annis Domini corrigeret. Super hoc enim multorum opinio animos lectorum reddebat suspensos.

Matildis⁴ regina mortua est, et rex Willelmus tyrannior factus est.

Anno gratiæ MLXXXIII^o. Idus Aprilis obiit Matildis regina Death of senior, uxor Willelmi regis, filia Baldewini comitis Flandriæ, Queen Matilda. et sepulta est Cadomi in monasterio sanctæ Trinitatis,⁵ quod ipsa a fundamentis construxerat et nobiliter dotaverat. Et eodem anno rex Willelmus misit justiciarium The surveyor. per totam Angliam sigillatim⁶ per comitatus, et inquirere fecit et diligenter perscrutari, quot acræ vel⁷ jugera terræ, quidque uni militi sufficere posset. Fecitque inquirere de urbibus et villis et viculis ad quid in solidum ascenderent. Inquisivit etiam, quot animalia possent sufficere ad unius hydæ culturam, et de fluminibus, paludibus, silvis, quem censum redderent per annum, et quot milites essent in unoquoque comitatu, ut sciret in quo numero virium

¹ *linealiter*] lineariter, Cb. E. has it after ipsius sancti.

² Ch. A. Cl. W. ins. *incipiens*.

³ *perduxit*] predixit, E.

⁴ erased in Ch.

⁵ *Trinitatis*] so Ch. later over crasure. Margaretæ, E.; Sancti Stephani, W.; left blank in A. N.

⁶ *sigillatim*] om. E.

⁷ *vel jugera*] et virgatæ, E.

A.D. 1083. posset, si tanta necessitas emergeret, confidere. Quæ omnia, in scriptum¹ redacta et ad Westmonasterium delata,² in thesaurum regium deferebantur reservanda. Deinde senior, factus avarior et de rege tyrannior, de unoquoquo aratro, id est hyda terræ, totius regni sex solidos extorsit truculenter.

St. Paul's, London, begun by Bp. Maurice. Eodem³ anno Mauricius episcopus Londoniensis templum maximum quod necdum perfectum est incepit.

[Hoc anno concessæ sunt libertates ecclesiæ MS. Cl. Dunelmensi a Thoma archiepiscopo Eboracensi.]

Hic Lanfrancus archiepiscopus reddidit Gundulpho episcopo Roffensi Frekeham et Yselham cum integritate omnimodæ jurisdictionis spiritualis et temporalis, et sicut recepit a L[anfranco], sic tenuit omnibus diebus vite suæ et successoris dimisit.

[Eodem tempore Lanfrancus archiepiscopus et Gundulfus Roffensis episcopus miserunt monachos in ecclesiam Sancti Andreae Rofcestriæ. Redduntur et ei denique possessiones quædam Roffensis ecclesiæ quas præsulantibus antecessoribus suis Lanfrancus in sua tenuerit ditio, quia quædam maneria fuerunt in manibus regis, quædam in ditio archiepiscopi, quædam in manibus Odonis Baiocensis episcopi, tunc comitis Cantie. Ea vero conditione redduntur; ut in ecclesia Roffensi, sicut jam præsul uterque deliberaverat, monachi ponantur. Audierant enim hic quondam monachos fuisse, unde ad antiqua statuta redeuntes monachorum ordinem statuere sanxerunt. Tempore ergo brevi elapso, ecclesia nova, veteri destructa, incipitur; officinarum ambitus convenienter disponitur; opus omne intra paucos annos, Lanfranco pecunias subministrante multas, perficitur. Igitur perfectis omnibus, quidam tantum ex quinque clericis qui ibi inventi sunt ad religionis habitum confluentes, associatis multis aliis ad sexagenarium numerum et amplius in brevi sub doctrina patris Gundulfi suberevere monachi. Quem numerum Gilebertus⁴ de Ganevilla multum minuit, sicut inferius dicemus. His prædictis monachis Gundulfus vivendi speculam, his totius religionis factus est documentum. Cum autem postmodum tot esset possessionibus domus illa ditata, ut earum pars quidem episcopo, pars vero monachis, sufficere posset, placuit episcopo, placuit et Lanfranco, ut episcopus res suas seorsum, monachi vero et ipsi possessiones

MS. N. Vita Gundulfi, p. 280.

Vita Gundulfi, p. 283.

¹ *scriptum*] scriptura, E.

² *delata*] relata, E.

³ *Eodem . . . incepit*] om. E.

⁴ Gilbert de Glanville, bp. of Rochester in 1185.

suas haberent seorsum. Hoc autem ideo maxime factum A.D. 1083.
 est, ne quis episcopus superventuro tempore esset, qui Affairs of
 monachos non adeo diligens res eis divisas minnere posset. Rochester.
 Quia vero monachi pluribus utpote jam multi indigebant,
 tum quidem pro eorum victus necessitudine et vestitus, tum
 vero pro hospitum susceptione, sapienter rursus provisum
 est ut monachi plura, episcopus vero possideret pauciora.
 Quæ vero plura sint illa, satis evidenti distinctum est carta
 in ecclesia Roffensi reposita, regum et procerum necnon et
 episcoporum Angliæ auctoritate confirmata. Hoc enim ab
 omnibus optinere viro Dei facillimum fuit; nam nullus
 regum ejus temporibus in Anglia regnandi potestatem habuit,
 qui non eum offendere timuisset.]

Waltheof perimitur fortissimus. Imperator Henricus respirat.

Matt. Par. Anno gratiæ MLXXXIV^o. Waltheof decollatus est, amplæ¹ Execution
 ii. 19. prosapiæ comes, nervosus lacertis, robustus pectore, et pro- and charac-
 cerus toto corpore, filius Siwardi comitis magnificentissimi, ter of
 quem Digtra² Danico vocabulo nominabant,³ id est fortem. Waltheof.
 Croilandie vero⁴ sepultus est. Eodemque anno, Romani
 Henricum imperatorem receperunt, et a papatu abjudicatur
 eorum judicio Hildebrandus. Wibertus, Ravennensis urbis Ghibert
 episcopus, in sedem apostolicam inthronizatur, et Clemens Antipope.
 nominatur, ac juste omnes Hildebrandam fuisse depositum
 conclamant, tanquam læsæ majestatis reum, qui contra im-
 peratorem [Henricum] alium ordinavit. Eodemque⁵ anno
 Cassinensium abbas Desiderius contra Clementem: papa offi- Victor III.
 citur; sed cito post moritur morbo dissinterico resolutus.
 Eodem [itaque] anno rex Anglorum Willelmus, in festo
 Pentecostes, apud Westmonasterium, Henricum filium suum Henry
 juniorem insignivit pompose nimis cingulo militari. Deinde knighted.
 cepit homagia hominum totius Angliæ, et juramentum fide-
 litatis, cujuscumque essent feudi vel tenementi, et extortis
 magnæ pecuniæ copiis, de quibuscumque aliquam poterat

¹ *amplæ*] Danicæ, A. (margin),
 N.

² *Digtra*] Droggere, E.

³ *nominabant*] congruominabant,
 E.

⁴ *Croilandie vero*] Hic Croi-
 landie, E.

⁵ *que*] vero, E.

A.D. 1084. invenire causam qualemqualem.¹ Deinde in Normanniam
 Oppression transfretavit. Jam jam igitur, peccatis exigentibus,
 of the emarcuit oppressa Anglorum antiqua nobilitas, et diatim
 English nobles. corda nobilium nova juxta beati Eadwardi vaticinium
 trahunt lamentabilia ab alto suspiria.

Willelmus rex prosperatur in viis suis, [duo] cœnobia fundat.

Character
 of William
 I.

Anno gratiæ MLXXXV°. Rex Willelmus, cum jam
 pæne omnem Anglæ nobilitatem exsufflasset, omnem
 induit tyrannidem, factus [est] ferus et inhumanus,
 feras solas dilexit, pro quibus homines mutilavit, ex-
 hæredavit, incarceravit, trucidavit. Normanniam quoque
 subpeditavit, Cenomanniam expugnavit et acquisivit,
 Britanniam Armoricam² sibi subjugavit, Angliæ Scotiam
 inclinavit. Prædonum vero et latronum explorator
 fuit sagacissimus, et eorum dampnator immiserabilis.

Cf. Matt.
 Par. ii. 20.

Safety of
 England in
 his reign.

Unde per totam Angliam ire poterant mercatores, pere-
 grini, et viatores, indempnes, etiamsi aureis thesauris
 onerati viderentur, cum antecedentibus quælibet silva
 lupis et vispilionibus habundaverat. Nobiles enim
 et generosi Anglici expulsi a propriis, et erubescentes
 mendicare vel fodere nescientes, cum filiis et fratribus
 suis in silvis latuerunt, solis prædis et rapinis, cum
 defuerunt venationes vel alia victualia, inhiantes. Eodem
 tempore rex W[illelmus] Remigio cuidam, de Fescam mo-
 nacho, contulit episcopatum de Dorecestro, cujus edoctus³
 rex monitis salutaribus, pro transgressionibus suis ex-
 piandis, duo cœnobia fundavit, unum in honorem sancti

Id. ii. 21.

His found-
 ations.

Martini in Anglia, ubi bellum consertum fuit, quod et sic
 ideo nuncupavit, ut prædictum est. Aliud vero monas-
 terium in Normannia apud Cadomum construxit, quod in
 honore sancti Stephani prothomartiris⁴ jussit consecrari.

¹ *qualemqualem*] talem vel qua-
 lem, E.

² *Armoricam*] Armonicam, Ch.
 E. A. W.

³ *edoctus*] doctus, E.

⁴ E. ins. et, omitting quod in the
 previous line.

Matt. Par. Ex regina vero Matilda liberos plures suscepit, Robertum A.D. 1085.
ii. 21. scilicet, Ricardum, Willelmum, et Henricum, ex quibus
postea propagata est linea regum Angliæ.

MS. Cl.

[Willelmus Conquestor	}	Robertus Curthose	} Matildis mater	William's children.
		Willelmus Rufus, rex		
		Ricardus		
		Henricus clericus		
		Agatha, ¹ Stephanus ejus filius et postea rex, Blesensis, et quatuor aliæ filiæ.		

*Rex W[illelmus] duo [cænobia], quæ fundavit, ampliavit, [scilicet]
Sancti Martini in Anglia [et] Sancti Stephani in Normannia.*

Matt. Par. Anno gratiæ MLXXXVI^o. Sedit² Papa Victor anno i, Pope
ii. 21. mensibus quatuor, diebus ix. Rex [Willelmus] secun- Victor III.
dum cænobium, in Normannia scilicet fundatum,³ [et] Founda-
jam perfectum, possessionibus⁴ et libertatibus amplia- tion of
vit. Primogenitus regis [Willelmi] Robertus, adhuc patre William in
viventem, Normanniam sibi negari moleste ferens, in Ytalia- Nor-
abiit ira succensus, ut, filia⁵ Bonifacii Marchionis sumpta in mandy.
matrimonio, patri validius adversaretur; sed hac spe frus- Intended
tratus, Philippum regem Francorum contra patrem excitavit. marriage
Quare paterna benedictione et hæreditate cassatus, Anglia⁶ of Robert.
post mortem⁷ caruit, ducatu Normanniæ vix retento. Rex
W[illelmus] habuit optimam consuetudinem, per quam
dicitur divinam in tyrannide ultionem evasisse. Missas William's
et horas divini obsequii diligenter et cum matura piety.
simplicitate exaudivit, nec se toleravit, etiam pro
urgentissimis et arduis [negotiis], impediri, interim
genua flectere et devote orare non cessavit.

¹ sic, for Adela.

² *Sedit . . . ix.*] in marg. in Ch., not in E. A. Cl. N. Re.; it is in T. W.; but T. has id est for i.

³ *fundatum*] fundamentum, Ch. A. Cl. N. Re.

⁴ *possessionibus*] passionibus, Lamb.

⁵ *filia*] filiam, MSS. This is Adelais, daughter of Boniface I., Marquis of Monferrat.

⁶ *Anglia*] Anglie, E

⁷ Lamb. ins. patris, as Matt. Par.

A.D. 1087. *Rex Willelmus magnus moritur, substantiam suam mirabiliter dividit. Robertus primogenitus reicitur, Willelmus succedit.*

Pestilence
and famine
in Eng-
land.

Anno gratiæ MLXXXVII°. [Contigit magnum infortu- MS. E.
nium in Anglia. Gens enim tanta infirmitate occupata Flor. Wig.
est et pestilentia, ut qui febres evaderet, fame more- A. 1087.
retur. Immisit etiam tempestates et tonitrua et ful- Hen. Hunt.
gura, quibus multi homines perierunt, nec animalibus P. 209.
nec pecoribus pepercit Deus. Sed et domesticæ aves Sigebert,
Angliæ, pavones, gallinæ, anseres, a domibus se extra- A. 1086.
hentes, silvestres omnes efficiuntur. Hoc anno fuit
rex Willelmus in Francia prædavitque regnum regis
Philippi, et multos suos neci dedit. Combussit quoque Diceto,
castrum nobile, nomine Mahaunte, et omnes ecclesias, i. 212.
quæ ibi inerant, plebemque multam, et duos anachor-
itas sanctos igni tradidit; quo facto abiit in Nor-
manniam, et perhendinavit ibi.

Burning
of Mantes.

Rex vero Willelmus, extremo vitæ suæ tempore, in Matt. Par.
Normannia habitans, contractis inimicitiiis cum rege Fran- ii. 23.
corum Philippo, aliquantisper conticuit.¹ Cujus abutens
patientia Philippus rex fertur dixisse, "Rex Angliæ Will-
elmus jacet Rothomagi, more absolutarum partu femina-
rum cubile fovens." Quo perstrictus rex Willelmus
convitio, respondit, "Cum ad missam post partum iero,
centam milia candelas illi illuminabo." Nec multo post,
mense Augusto, copioso exercitu congregato, Franciam in-
greditur, omnia proterit, cuncta populatur. Postremo Me-
dantum civitatem injectis ignibus concremavit, quo succenso
exhilaratus, dum suos audacius incitat, ut igni adiciant pa-
bula, propius flammam accedens, foci calore et autumpnalis
æstus inæqualitate morbum nactus est, quo affectus re-
ceptui suis cecinit, et Rothomagum est regressus.]

Death of
William I.

Quinto [vero] kalend. Aprilis rex Willelmus, cum Diceto,
sensisset diem mortis iminere, fratrem suum Odonem, i. 212.
et omnes quos in Anglia vel Normannia custodiæ man-
cipaverat, relaxavit. Pro eo quod si quis tempore suo (Not in
Diceto.)

¹ conticuit] sic E. ; continuit, Par.

(Not in
Diceto.)Diceto,
i. 212.

MS. N.

cervum vel aprum caperet, oculis privabatur, gravem¹ A.D. 1087. egit pœnitentiam. Pacis et justitiæ inviolabilis conservator exstitit, ita ut puella auro onusta regnum Angliæ pertransiret impune.

[Idem vero rex Roffensem ecclesiam beati Andreæ in tantum dilexit, ut imminente articulo mortis suæ centum ei libras donaret, regiam quoque tunicam propriumque cornu eburneum, dorsale etiam unum cum feretro deargentato dimitteret. Pro quo et aliis ejus multis beneficiis dictæ ecclesiæ ab eo benigne impensis, ejus anniversarium constituitur debere singulis annis festive fieri.]

Gifts of
William I.
to Roches-
ter.

Diceto,
i. 212 and
Matt. Par.
ii. 24.

[Rex] Willelmus hic² mirabiliter terram suam sic divisit; Roberto primogenito suo invitus et coactus Normanniam, Willelmo secundo filio suo Angliæ monarchiam, [et] Henrico possessiones maternas et thesauri copiam delegavit. Rex igitur Willelmus, postquam viginti annis, mensibus decem, et xxviii^o diebus genti Anglorum præfuit, quinto idus Septembris regnum cum vita reliquit. Corpus ejus [apud] Cadomum delatum est,

Division
of his
kingdoms.

Diceto,
i. 213.

et ibidem sepultam. Willelmus filius regis Willelmi Angliam festinato adiit, et sexto³ kalend. Octobris die Dominica apud Westmonasterium a Lamfranco, Cantuariensi archiepiscopo, consecratus est in regem.

William II.
goes to
England,
and is
crowned
by Lan-
franc.

(Not in
Diceto.)

Hic abbatiam sancti Martini de Bello ampliavit et⁴ dilexit, collata a patre suo confirmavit, et tumbam ejus et diem anniversarii sui veneratus est. Quod tamen Robertus obstinatus facere contempsit, et alii filii sui, ipsius exemplo. Intererant exequiis assidue⁵ tres, qui sui fuerant capellani, quibus præsulatus dignitatem idem rex contulerat, Mauricius Londoniensis, Willelmus Norwicensis, Robertus Cestrensis.

Funeral of
William I.

¹ *gravem*] altered to *digne* in Ch., and so W.

² *hic*] om. E.

o 52108.

³ *sexto*] quinto, E.

⁴ *et dilexit*] dilexit et, E.

⁵ *assidue*] assidui, E.

A.D. 1087.

*Nota de Sacramento altaris.*Berengar
of Tours.

Eodem tempore Berengarius Turonensis, in hæreticam Matt. Par. prolapsus pravitatem, omnes Gallos, Ytalicos, et Anglos suis ii. 23. jam pæne corruperat pravitatibus, nova et inaudita ac Cf. Will. falsa asserens super sacramento altaris et transubstan- Malmesb. tiatione tam panis in carnem quam vini in sangui- iii. 284. nem. Sed Lamfranci prudentia, omnes versutias ad- versariorum detegens, catholicam circa illa omnia confirmavit veritatem. Paulus quoque, de quo superius fecimus mentionem, ecclesiasticam non est passus veritatem titubare. Et sic stetit irrefragabiliter religio circa altaris sacramentum Christiana.

Transla-
tion of S.
Nicholas
to Bari.

[Venetianis meditantibus auferre corpus sancti Nicholai a MS. E. Mirrea Lichie a Turcis desolata, præoccupaverunt eos Matt. Par. Barenses cives, numero quadraginta septem, ab Antiochia ii. 22. Mirream venientes; qui a quatuor tantum monachis ibi¹ inventis extorserunt ostendi tumbam sancti; qua effracta, ossa sancti Nicholai in olei liquore natantia integro numero extraxerunt, et Barim cum gloria detulerunt. Facta est autem hæc translatio anno dccxlv^o a depositione sancti Nicholai.

Prodigy at
Milan.

Eodem tempore, Mediolani, dum patriciæ dignitatis viri de republica tractantes sub una residerent turri, auribus omnium vox insonuit, unum ex illis nomine vocans, et festinato exire rogans. Quo tardante,² persona quædam apparuit, quæ vocatum virum, ut egrederetur, prece optinuit. Exeunte illo, turris repente cecidit, et omnes, qui ibidem aderant, casu miserabili oppressit.]

*Succedit Willelmus Rufus, secundo genitus regis, in regnum,
mortuo Willelmo rege regni Angliæ magno conquistore.*

P. Urban
II.

Anno gratiæ MLXXXVIII^o. Sedit³ Papa Urbanus annis xv. mensibus quatuor. Multi magnatum Angliæ,

¹ *ibi*] sibi, E.² *tardante*] tardente, E.³ In the margin in Ch., not in E. A. Cl. N. Re.; it is in T. W.

contempnentes servire juniore, et relinquere Robertum primogenitum, duxeruntque¹ indignum fore nimis, tam strenuam militiam relicto tam nobili servire juniore. Sed regis prudentia, omnes non valens simul flectere, singulos cautius emollivit, et primo libertates pro suo arbitrio promittens, denuo² quæ sua erant non segniter³ revocavit, callide promittens, subdole reservavit in fine, quod Deum non latuit.

A.D. 1088.
Opposition
to Wil-
liam II.

His craft.

MS. CL

[Victor papa sedit annum i. menses iv. dies viii.]

P. Victor
III.

*Coronatio⁴ regis Willelmi dicti et existentis Rufi apud
Londonias. Continuatio memoriæ.*

Coronatus est igitur Londoniis novus rex Willelmus, dictus et existens Rufus. Affuerunt⁵ autem Lanfrancus archiepiscopus Cantuariensis qui eum consecraverat in regem, et Thomas Eboracensis et Mauritius Londoniensis et Walkelinus Wintoniensis et Galfridus episcopus Cicestrensis⁶ et Ulnod⁷ episcopus Wigorniensis et Willelmus Theofordensis et Robertus episcopus Cestriæ et Willelmus Dunelmensis,⁸ et Odo episcopus Baiocensis, justiciarius totius Angliæ, et Remigius episcopus Lincolnæ. Cujus episcopatus, Remigio procurante, translatus est, secundum situm, usque ad locum ubi nunc est sedes. Cum autem episcopatus ille maximus sit, durans a Thamense usque ad Humbram, displicebat ei, quod in urbe modica et in termino episcopatus sita fuit sedes, cum clarior Lincolnia situ et ædificiis emereret. Mercatis igitur prædiis, in ver-

Corona-
tion of
William II.

*Disgressio
sed utilis.*

Remigius
moves his
see to
Lincoln.

¹ *duxeruntque*] dixeruntque, E.

² *denuo . . . promittens*] om. N.

³ *segniter*] signiter, Ch. A.

⁴ A picture of the coronation is given in Ch. E.

⁵ This was at his first court at Christmas.

⁶ *Cicestrensis*] Exicestrensis, MSS. exc. E. This is Gosfrid, bp. of Chiechester. Hunt. has Exceastre.

⁷ *i.e.* S. Wulstan.

⁸ E. ins. *episcopi*, omitting episcopus three times.

A.D. 1088. tice urbis juxta castrum ædificata est ecclesia præclara¹ et canonici in territorio ordinati.

The opposition to William II. defeated.

A² diverticulo materiæ revertentes, materiam ordiamur. Plaga tetigerat Anglos, jam ad Normannos in parte revertitur; omnes namque nobiliores regni, quos Willelmus magnus promoverat, superbi effecti, indignantes quia regnaret super eos junior, spreto Roberto primogenito, nobili et magnanimo, non sine perjurio bellamoverunt in Willelmum. Sed infra tertium annum omnes confusi sunt, et possessiones eorum fidelioribus distributæ.³

Matt. Par. ii. 25.

Nota de speciali amore quam habuit Willelmus Rufus erga Roffensem ecclesiam.

[Hic autem rex, ut supradictum est, accepto regno, cum multis ob insolitas quasdam infestationes et rerum multarum gravedines onerosus et minus amabilis esset, audiens multorum relatione vitam hominis Dei in studio supernæ dilectionis diu esse probatam, etsi alios quibusdam angariis perturbavit, patri Gundulfo et ecclesiæ Roffensi omnibus diebus suis benigne pepercit; et non solum pepercit, sed et larga manu possessiones episcopatus multum libenter auxit. Hujus speciali amore⁴ maneria duo, Hedreham videlicet et Lamhetham, Gundulfo episcopo et ecclesiæ suæ omni post tempore ex integro possidenda concessit. Lamhetham vero idem rex donavit ex propria voluntate sua pro restauratione dampni, quod ecclesia Roffensis perpessa est in obsidione quæ in eodem loco facta est contra Baiocensem episcopum Odonem. Lamfrancus archiepiscopus inter cætera bona quæ fecit ecclesiæ Roffensi, misit una die xxv. []⁵ de serico optime de aurifriso ornatas, et duo candelabra meliora de argento deaurata, et duas cruces de auro, et dalmaticam principalem de albo dyapre circumdatam aurifriso optimo. Fecit etiam levare corpus sancti Paulini et in feretro argenteo quod ipse fieri fecit reponi. Dedit etiam duas casulas, unam rubeam et alteram nigram de purpura, et tabulam argenteam ante majus altare et crucem quæ stat super feretrum sancti Paulini et turribulum argenteum.

MS. N. from the Vita Gundulfi.

De beneficiis Lanfranci collatis ecclesiæ Roffensi.

¹ *præclara*] om. E.

² *A . . ordiamur*] om. N.

³ *distributæ*] distribuit, W.

⁴ *amore*] amoris, N. The MS.

had *specialis* originally, but the *s* is erased.

⁵ A word is omitted.

MS. N. Argentum vero quod idem Lamfrancus super feretrum A.D. 1088.
sancti Paulini posuerat, propter placitum inter eccle- Gifts of
siam Roffensem et Gilbertum de Glanville ejusdem Lanfranc
ecclesiæ episcopum, in subsidium ecclesiæ antedictæ to Roches-
ter.
est allatum. Post aliquantos vero dies contigit ut
dominus Lamfrancus quoddam manerium, quod in feodo
de rege habebat et non erat de terris ecclesiæ Cantu-
ariensis, donavit ecclesiæ sancti Andreae ad pascendos
monachos quosquos ibi congregaverat; quod donum ejus
rex Willelmus confirmavit suisque baronibus firmari
fecit. Quia vera locum illum volebat exaltare et
monachos, et monachos qui per antiquitatem, sicut
quidam dicebant,¹ ibi fuerant, volebat restituere, red-
didit quasdam terras ecclesiæ sancti Andreae et episcopo
Gundulfo quas antecessores illi ecclesiæ abstulerant et
in suo dominio habebant.]

Obiit Lamfrancus nobilis antistes Cantuariensis [ecclesiæ].

Matt. Par. Anno gratiæ MLXXXIX^o. Nono² kalend. Aprilis obiit³ Lam- Death of
ii. 29. francus archiepiscopus Cantuarie, qui in Cantuaria majorem Laufranc.
ecclesiam cum officinis renovavit. Dignitates multas eccle- His good
siam eidem adquisivit, maneria restauravit, cenodochia duo works to
stabilivit, hæreses condemnans fidem roboravit, ordi- Canter-
nem monasticum ministerio Pauli, nepotis sui, quem bury and
secum duxit monachum a Normannia et⁴ abbatem Rochester.
sancti Albani stabilivit, eleganter reformavit, ecclesiam
antem⁵ Rofensem reformavit, libros quos rudis simplicitas
Anglicana corruperat, ab antiquo diligenter sane cor-
rexerit, quorum corroboracione se gaudet ecclesia communiri.
Rex Willelmus contra Robertum fratrem suum,
Normannorum ducem, bella movere cœpit. Eodem anno, Monks
terra⁶ mota est, [et] monachi de Beremundesei, vocante brought to
Lamfranco, venerunt in Angliam. Bermond-
sey.

¹ MS. N. ins. *qui*.

² *Nono*] om. E. T.

³ *obiit*] abiit, N.; omitting ix.
kal. April.

⁴ *et*] in, E.

⁵ *autem*] apud, E.

⁶ The mention of the earthquake
is from Hen. Hunt. vii. § 1, p. 215.

A.D. 1089. [Quo etiam anno obiit Lanfrancus Cantuariensis MS. Re. archiepiscopus. Eodem quoque anno Ethelwoldus abbas hujus¹ loci ex hac luce migravit ad Dominum.]

Rex Willelmus contra fratrem suum Robertum bella movet.

William
invades
Nor-
mandy.

Character
of Robert.

S. Mary
Acre
founded.

Anno gratia MXC^o. Rex Willelmus, contra fratrem suum primogenitum arma movens, castra sancti Valerici et Albe-
marliæ cepit. Nitebatur enim ulcisci injurias, quas fecerat fratri suo juniore,² a quo magnam pecuniæ partem subdole adquisierat, vendendo ei terræ suæ partem et postea auferendo, et in aliis fraudibus fraternam simplicitatem circumveniendo, tum³ vi tum astutia. Erat enim idem Robertus corpore integer et fortis, audax et imperterritus, nervis connexus, ossibus congestus, corpore procerus, facie⁴ virilis, sed mente insatiabili avarus et astutus, et patri licet magnanimo ex superbia inobediens, Deo indevotus, fratri [suo] regi Willelmo infidelis; tandem tamen, etsi invitus, illi fidelis. Necessitate enim compulsus, petiit amicos magnos, ut pacabilem⁵ sibi redderent fratrem suum, et ipsum illi sub aliqua forma reconciliatum.⁶

Matt. Par.
ii. 29.

[Eodem anno fundata est ecclesia beatæ Mariæ de Castilacre a Willelmo comite Warenniæ.]

Rex Scotorum Malcolmus fecit homagium regi Willelmo. Rex infirmatus promisit bona, cum convaluit, reddidit mala.

Storm in
London.

Anno gratiæ MXCi^o. Ventus vehemens et⁷ damp-
nosus percussit Londoniam, turres et ædificia cum
arboribus fructiferis concutiens. Remigius Lincolnensis

Southwark
Annals.

¹ i.e. S. Benet Holme, where MS. Re. was written.

² juniore] juniore, E. This sentence is from Hunt, vii. § 2, p. 215.

³ tum vi tum astutia] cum virium astutia, W.

⁴ facie] facile, Ch. N.; it is altered in A.

⁵ pacabilem] placabilem, E.

⁶ reconciliatum] concialiatum, Ch.; conciliatum, the other MSS. exc. E.

⁷ et] om. Ch.

- Matt. Par. ii. 31.** episcopus, cum ecclesiam jam perfectam magifice dedicare A.D. 1091. disponeret, paratis necessariis ad talem sollempnitatem, die Death of Bp. Remigius. proxima antecedente obiit.¹ Thomas vero² Eboracensis archi-episcopus resistendo contradicebat, affirmans eam in sua Opposition of Archbishop Thomas to the parochia esse constructam. Unde³ pro appellatione pendente, dedication of Linc. et morte importuna episcopi, est dilata dedicatio. Eodem Thomas to the dedication of Linc. anno Methis corpus beati Clementis, primi episcopi ab Apo- coln. stolis ordinati, inventum est.
- Id. ii. 30.** In contermino autem hujus anni et consequentis con- cordiam iniit rex Willelmus cum fratre suo [Roberto], Terms agreed on between William and Robert. precibus multorum mitigatus, eo tamen pacto, ut castra illa, quæ rex a fratre adquisierat, regi remanerent. Rex autem adjuvaret eum ad omnia, quæ pater suus ei lega- verat conquirenda, et e converso. Statuerunt etiam irre- fragabiliter, si quis eorum moreretur prior altero sine filio, quod alter fieret hæres illius. Hoc pactum juraverunt præ- lecti nobiliores vice regis, et totidem vice comitis.
- Rex Scotorum Malcolmus, dum discurrens per confinia Angliæ prædas ageret; rege autem cum Roberto fratre [suo] illuc cum exercitu properante,⁴ Malcolmus perterritus occurrit ei⁵ pacificus, et homagio facto, juravit ei fidelitatem. In
- Id. ii. 31.** confinio autem hujus et [præteriti]⁶ anni, utrum[que] con- tingenti, instaurata [est] monachis et informata⁷ beati Bene- Monks introduced into Tynemouth. dicti regulari vita, sub Paulo abbate Sancti Albani, ecclesia Sancti Oswini de Tinemue.
- Cf. Id. ii. 32, 33.** Rex [Willelmus postea] graviter infirmatus promisit Illness of William II. bonas leges positurum, et pacem habere cum ecclesia. Sed cum sanus effectus⁸ est, pœnituit hoc promisisse, et gravius solito ecclesiam et regnum oppressit, ita quod fingens falsam causam, ab una ecclesia, scilicet

¹ Cl. ins. "Iste Remigius erat monachus Fiscanni, qui etiam fecit ex novo cœnobium monachorum apud sanctam Mariam de Stoke, alteram apud Hardenes," at the end of 1089; the passage belongs to this year.

² *vero*] om. E.

³ *Unde*] Ut, MSS. exc. E.

⁴ *properante*] properaret, E.

⁵ *ei*] om. E.

⁶ *præteriti*] there is a blank for this word in Ch., as if the scribe could not read his original. The other MSS. vary. The account is varied in language from Paris's.

⁷ *informata beati*] *informati* . . . sancti, E., where the words of the sentence are in a different order.

⁸ *effectus*] factus, E.

- A.D. 1091. **Lincoln** quingenta milia [marcarum] extorsit. Hic **Matt. Par.**
Anselm [vero] Anselmum statuit archiepiscopum Cantuariensem. **Gesta**
arch- Sed postea enormiter persequens eum, usque ad exilium **Abbatum,**
bishop of laccessivit. Exulans igitur, moram fecit Anselmus ibi- **i. 65.**
Canter- dem, donec videret in visione nocturna, quod omnes
bury. sancti Angliæ conquerentur Altissimo super tyrannide
His vision W[illelmi] regis, ecclesias suas destruentis.¹ Et ait Deus,
of the "Accedat Anglorum prothomartyr Albanus." Et tra-
death of didit [ei] unam sagittam ignitam, dicens, "Ecce mors
William II. "illius, de quo querimoniam coram me reponitis." Et
 beatus Albanus ipsam accipiens dixit, "Et ego trado
 "eam spiritui nequam, ultori peccatorum," et projecit
 eam in terram volentem per aerem, ad instar cometæ.
 Et mox intellexit sanctus² archiepiscopus Anselmus in
 spiritu, quod rex, sagitta illa sagittatus, interiit illa
 nocte. Et summo diluculo missa celebrata, jussit ves-
 timenta cum libris et aliis rebus vehendis disponi, et
 iter arripuit statim ad ecclesiam suam. Et cum ap-
 propinquasset, audivit quod eadem nocte rex Willelmus
 sagittatus expirasset. Et hæc inferius suo loco dicentur.
 [Eodem anno dominus Herbertus abbas de Ramissie **MS. Cl.**
 suscepit episcopatum Theofordensem.]

*Rex Scotorum Malcolmus perimitur. Videns hæc et alia mala,
 sancta Margareta, ejus uxor, expiravit.*

- Deaths of **Anno gratiæ MXCII^o. Rex Scotorum Malcolmus, in Angliam **Matt. Par.**
Malcolm prædatum veniens, interceptus est et subito interfectus. Quod **ii. 33.**
III. and ut audivit regina, Deo dilecta Margarita, ex eo tempore
Margaret. tabuit præ dolore, et vitam cito [post] in lacrimis et ora-
 tionibus terminavit. Duplici enim dolore flagellavit eam **Rob. de**
Dominus. Ædwardus enim, filius Malcolmi et ipsius re- **Monte,**
ginae et hæres Scotiæ si viveret, simul cum patre Malcolmo **i. 79**
interemptus est. Tunc Scoti elegerunt Duneval, fratrem Mal- **(Delisle).****

¹ destruentis] destruentes, E. | ² sanctus] om. E.

- Matt. Par. ii. 33.** colmi, in regem; sed Dunecolmus filius Malcolmi, qui A.D. 1092. obses erat¹ in curia regis Willelmi, auxilio ejus superveniens, avunculum suum fugavit, et post patrem regnavit. Eodem anno Johannes, Wellensis episcopus, natione Turonicus, trans-
tulit in Bathoniam sui² cathedram præsulatus. Rex [Willel-
mus] cancellario suo Roberto Bloet Lincolnensem contulit
præsulatum. Rex [Willelmus] civitatem Carleolensem restau-
ravit, Danica persecutione diu dirutam, et ex australibus
finibus Angliæ illuc habitatores transmisit. Hoc anno etiam
inundatio pluviarum diffusa est, qua major non erat prævisa.
Rex Willelmus graviter tam regnum quam clerum
variis opprimit exactionibus et exagitat servitutibus,
pro quibus multorum oppressorum incurrit maledic-
tiones.³ Quidam actus istius anni finaliter attingunt
partem consequentis.⁴
- MS. Re.** [Eodem anno Yvo Carnotensis episcopus exceptiones
ecclesiasticarum regularum scripsit.]

The see
of Wells
transferred
to Bath.

Carlisle
rebuilt.

Oppres-
sions of
William II.

Ivo of
Chartres.

Gelu et nix qualis nunquam antea visa fuit.

- Cf. Matt. Par. ii. 33.** Anno gratiæ MXCIII^o. [Post] pluviarum maximas in-
undationes, flumina etiam magna ita spisso et diutino
gelu constricta sunt, quod hominibus et onustis bigis
et plaustris facta sunt transmeabilia. Tandem nix
resoluta stiriis, et crustilis⁵ natantibus, vix pontem
unum in magna⁶ patria reliquit integrum.⁷ Hoc [quo-
que] anno, Suho⁸ Belvacensis præpositus a papa Urbano
consecratus est in episcopum Carnotensem.
- Id. ii. 34.** Hoc etiam continuato priori anno, rex Willelmus
Dorobernensem in pace dimisit præsulatum Anselmo,
cujus ordinatio ii. nonas Decembris fuit.
- Id. ii. 35.** [Revera suscepit hic Herebertus pontificatum Nor-
wicensis ecclesiæ.]

Severe
frost.

Ivo bishop
of Char-
tres.

Consecra-
tion of S.
Anselm.

Herbert
bishop of
Norwich.

¹ erat] om. MSS.

² sui] sine, E.

³ maledictiones] maledictionem,
E.

⁴ consequentis] sequentis, E.

⁵ crustilis] crustis, E.; cristilis, A.

⁶ magna] tota, E.

⁷ integrum] integram, Ch.

⁸ Sic for Ivo. The MSS. of Par.
have Suo.

A.D. 1094. *Transfertur sedes episcopalis a Theoford ad Norwicum.*
Stellæ¹ visæ sunt cadere.

The see of Theoford translated to Norwich. Anno gratiæ M^oXCIV^o. Quinto² idus Aprilis episcopatus de Toffort translatus est Norewicum ab Hereberto Losenge. Obiit quoque Alwinus, fundator de Bermundesheie. Hic Herebertus prædictus ex abbate Remesiensi, empto præsulatu, factus est episcopus Theofordensis. Sed postmodum pœnitentiæ ductus, Romam profectus est, et symoniacum baculum et anulum Papæ resignavit. Verumptamen apostolicæ sedis indulgentia propiciante, restitutus est et³ deinde sedem suam ad Norewicum transtulit, ut prædictum est. Eodem anno rex Willelmus misit Henricum fratrem suum in Normanniam,⁴ cum pecunia multa, ut eam expugnaret. Comes Northanhumbriæ, in superbiam elatus, pro eo quod regem Scotorum vicerat, ut prædictum est, curiam regis adire repudiabat.⁵ Promovit ergo exercitum in Northanhumbriam contra Robertum, et in Novo castello omnes potentiores de familia comitis cepit et vinculis mancipavit. Redditum est regi castellum de Bamburg, et omnes comitis fautores male tractati sunt. Nam Willelmus de Auco oculis privatus est, et Odo, consul Campaniensis, et alii plures exhæreditati [sunt]. Eodem anno impiger rex Willelmus in Walliam exercitum duxit, eo quod anno præterito Wallenses multos Normanorum occiderant, et eorum firmitates confregerunt, castellum vero de Montegomeri confregerant, et ejus habitatores necaverant. Rex igitur Willelmus, omnes fines Walliæ hostiliter perlustrans, cum in montium latibulis [et] silvarum densitatibus ipsos persequi non valeret, firmatis in confinio castris, ad propria remeavit. Eodem tempore stellæ de cælo cadere videbantur.

Henry sent into [Northumbria].

Surrender of Bamborough castle.

Invasion of Wales.

Falling stars.

The first crusade.

[Eodem anno Christiani acceperunt crucem per injunctionem Urbani Papæ.]

¹ *Stellæ . . . cadere*] om. E. | Northumbriam; see note ², Matt. Par. ii. 35.
² *Quinto*] vi^o, A. N.; om. W. |
Neither is in Paris. | ⁵ *repudiabat*] repudiebat, Ch. A. Cl.; repudierat, Rc.
³ *et . . . est*] not in E.
⁴ *Normanniam*] an error for

[*Versus.*

A.D. 1094.

MSS.
Cl. Re.
(marg.)

[Surgit in ecclesia monstrum genitore Losinga,
Symonidum secta, canonum virtute resecta;
Petre, nimis tardas, nata Symon ad ardua temp-
tat;
Si præsens esses, non Symon ad alta volaret.
Proth dolor, ecclesiæ nummis venduntur et ære.
Filius est præsul, pater abbas, Symon uterque.
Quid non speremus si nummos possideamus?
Omnia nummus habet, quid vult facit, addit et
aufert;
Res nimis injusta, nummis fit præsul et abba.]

Verses
against
Herbert
Losingu.MS. E.
from
Matt. Par.
ii. 34.
A. 1093.

[In præterito anno, rex Willelmus adiit in Normanniam, William II.
et misit in Angliam, jussitque venire ad se viginti milia in Nor-
Anglorum. Sed postquam venerunt ad mare, jussi sunt mandy.
redire, et mittere regi pecuniam, quam deferebant, scilicet
unusquisque viginti¹ solidos.]

*Obiit sanctus Wlstanus ; celebratum est magnum concilium.*Matt. Par.
ii. 38.
Id. ii. 43.

Anno gratiæ mxcv°. Octavo kalend. Aprilis obiit vir Death of
vitæ venerabilis, Wlstanus Wigorniensis episcopus, cujus S. Wul-
transitus Roberto Herefordensi episcopo in visione appa- stan,
ruit, illeque ad ipsum tamulandum Wigorniam properavit. bishop of
Sanctus autem ille Wlstanus, cujus sanctitati beatus Worcester.
Eadwardus, etiam mortuus, ut prædictum est, testi-
monium perhibuit, ita miraculorum signis postea
choruscavit, ut viderentur Apostolorum tempora re-
novari.

Eo² quoque anno, scilicet Dominicæ incarnationis Council of
mxcv°, celebratum est magnum concilium sub papa Ur- Clermont.
bano, apud Clarum montem, civitatem Alverniæ. Ubi
ipse dominus papa, sermonem faciens populo super Sermon of
negotio terre sanctæ, tam sanctum, tam efficacem, P. Urban
II.

¹ viginti] decem, Matt. Par. and | ² Eo] Eodem, E.
Wendover from Huntingdon.

A.D. 1095. quod multos principes præclaros ad arripiendum iter Jerosolimitanum, et ad rependendum Christo pro Ipso scilicet moriendi¹ vicissitudinem animaret. Exiit igitur sermo, nec vacuus, et cruce signati sunt nobiles nonnulli, quos longum esset dinumerare. Inter quos Robertus, dux Normannorum,² cruce signatus, iter sanctum arrepturus,³ posuit Normanniam in vadimonium fratri suo regi⁴ Willelmo [pro decem milibus libris argenti]. Ivit autem cum eo Robertus, dux² Flandriæ, et Eustachius, consul Bononiæ. Iverunt⁵ et ex alia parte dux Godefridus et consul de Monte Baldwinus et alius Baldewinus, reges Jerusalem futuri. Iverunt⁵ quoque ex tertia⁶ parte comes de Sancto Egidio Reimundus, et episcopi⁷ Podiensis [Athelmarus armis clarus, moribus autem præclarior,] et⁸ Hostiensis, qui primates extiterunt hujus Dei exercitus, Hugo quoque Magnus, frater regis Francorum, Stephanus comes Blesensis, Boemundus nepos Tancredi, et alii quos hæc pagina non sufficit numerare. Petrus vero heremita primus iter arripuit Jerosolimitanum cum innumerabili exercitu. Sed triginta milibus trucidatis, ante quam Jerusalem perveniret, jacturam incurrebat irrestaurabilem.

Leaders of the crusading army.

Matt. Par. ii. 59.

Id. ii. 55.

Id. ii. 57.

Flor. Wig. A. 1096.

Matt. Par. ii. 50-52.

Siege and capture of Nice.

Primum⁹ bellum Christianorum fuit ad pontem Pharphar fluminis ix. kalend. Martii. Secundum apud Niceam, quam et ceperunt xiii. kalend. Julii; ceperunt et Laodiciam. Cum vero essent plusquam ccc. milia armatorum, tanta eis suppetebat copia, ut aries uno nummo, bos vix xii. nummis, venderetur. Cum igitur post vii. ebdomas et iii. dies inde Antiochiam tenderent diviso exercitu, circumdederunt unum eorum exercitum cccx. milia equitum, et Arabes quo-

Diceto, i. 222.

March of the Crusaders on Antioch.

¹ *moriendi*] moriendo, E.

²⁻³ *Normannorum . . . dux*] om. W.

³ *arrepturus*] accepturus, E.

⁴ *regi*] om. E.

⁵ *Iverunt*] Inierunt, A. N.

⁶ *tertia*] altera, A. N.

⁷ *episcopi*] episcopus, E.

⁸ *et . . . exercitus*] om. E.

⁹ *Primum . . . abierunt* (p. 30)] not in E.

Diceto,
i. 222.

rum non erat numerus. Mittitur ergo ad alium exer- A.D. 1095.
citum, bellum igitur geritur horrendum, in quo Chris-
tiani vehementer attriti sunt. Quibus jam fugam
meditantibus occurrit Robertus dux Normanniæ, clamans,
“ Quo milites, quo fugitis? equi eorum sunt nostris
“ velociores, fuga nobis non est; melius est enim bene
“ mori quam male evadere; me sequamini, o viri magnæ
“ et admirandæ probitatis.” Vix dixerat, et in quen-
dam paganorum regem lanceæ direxit aciem, quæ
lignum et corpus et æs æque diffidit; stravitque secun-
dum et tertium, et multos alios non resurrecturos.
Igitur Tancredus, Boamundus, Ricardus de Principatu,¹
Robertus de Ansa,² non segnius indulgent ictibus, cum
ecce Hugo Magnus et Anselmus de Ribemont, cum
magna caterva alium prævolantes exercitum, defessos
paganos recentes fundunt. Visis igitur ex insperato
tot hostibus, pagani fugæ indulgent, Christicolæ vero
victoria potiti sunt, licet dampnosa, primo die Julii. Victory
of the
Crusaders.
Deinde venerunt ad Eracheam,³ inde ad Tharsum,
quæ subdita est Baldewino comiti mirifico, Atene
vero et Mamistra Tamcheredo. Dux Normanniæ
quandam civitatem⁴ Symconi, Reimundus et Boamun-
dus aliam⁵ Petro de Alpibus commiserunt. Tandem
venientes ad pontem ferreum, Antiochiam, quæ caput
est Syriæ, obsederunt, xii. kalend. Novembris. In
Februario, congregato mirabili exercitu paganorum ad
pontem ferreum⁶ apud castellum Areth, nostri sex
acies in eos direxerunt, sed maxima vis paganorum
eos tam acriter invasit, ut paulatim jam cederent.
At Boamundus bellorum arbiter, Robertus etiam filius
Gerardi signifer, velut leones prouunt inter hostes.
Dux igitur Normannorum gladio caput ejusdam
magni viri et dentes et collum et humeros usque in
pectora diffidit. Dux Godefridus quendam medium Prowess
of God-
frey.
secavit; cum igitur pars terræ cecidisset, partem

¹ Of Salerno.

² Hanse.

³ Heraclæa.

⁴ Alfia.

⁵ Plastencia.

⁶ On the Orontes.

A.D. 1095. domini ferebat equus inter paganos, quo monstro perterriti simul cuncti fugientes, in iram dampnationis abierunt.

Alexius I. emperor. Alexius tunc temporis Græcis imperabat, vir quidem subdolos, et nostratibus semper parans cum insidiis nocu-
menta. Matt. Par. ii. 56.

S. John Baptist, Colchester. [Hoc¹ anno fundata est ecclesia sancti Johann Baptistæ² Colecestriæ ab Eudone lapifero.] MSS. Cl. N.

Translation of S. Edmund. [Eodem anno sanctissimus rex et martyr Eadmundus est translatus. Itemque motio Christianorum euntium Jerusalem.] MS. Re. Southwark Annals.

Porrexit comes vel dux Robertus Jerusalem; Normannia ponitur in vademonium.

Progress of the Crusade. Anno gratiæ MXCVI°. Adhuc seminante verbum Domini Urbano papa, et multis aliis scientia et moribus et eloquentia præclaris theologis et prælatis, prosperatum est negotium crucis efficaciter. Nec adhuc soluto concilio, concessa est a papa, cui concessa est potestas a Domino vice beati Petri ligandi atque solvendi super terram, generalis indulgentia peccatorum se cruce signaturis³ et jam signatis. Hoc anno perrexit comes⁴ Robertus Jerusalem. Et eodem anno fuit interfectio Judæorum Rothomagi. Stellæ visæ sunt labi de cælo. Willelmus rex cepit sibi Normanniam in tutelam. Comes Tholosanus cum suis comitivis⁵ legionibus iter arripuit [Jerosolimitanum]. Eo quoque anno obsessa est Nicea civitas a nostris Christianis. Matt. Par. ii. 59. Id. ii. 56. Cf. Id. ii. 57-59.

Nice besieged.

Holy Trinity, Norwich. [Tali anno posita sunt fundamenta sanctæ ecclesiæ Trinitatis Norwici.] MS. Re. from Id. ii. 59.

¹ Hoc] Eodem, N.

² Baptistæ] om. N.

³ signaturis] signaturus, Ch. N. Re.

⁴ comes] dux, E.

⁵ comitivis] conuinis, Ch. A.; communis, Cl. Re. T. W.

Dux Godefridus iter arripit Jerosolimitanum, Antiochia obsidetur. A.D. 1097.

- Matt. Par. ii. 60. Abridged from Matt. Par. Anno gratiæ M^oXCVII^o. Nonas Aprilis, apud Finhamestede in Bersire quoddam stagnum fluxit sanguine. Dux Lotharingiæ Godefridus iter arripuit Jerosolimitanum, nostroque exercitui adjungitur. Pugna[que] maxima commissa est ¹ inter Christianos et Turcos, ut liberaretur civitas Nicea, in vallum a nostris obsessa. Solimannus, dominus civitatis et circumjacentis amplæ et opimæ² patriæ, cum suis paganis, quorum dominus et dux fait, vincitur. Nicea civitas gloriosa capitur, mense Julio, vicesima die mensis. Eodem anno obsessa est Antiochia, civitas nobilissima. Capta³ est circumjacens patria cum pluribus viculis⁴ et casellis,⁵ Antiochiæ pertinentibus, cum quodam fortissimo, vicino civitati.
- Id. ii. 71. Ipso quoque anno, Anselmus Cantuariensis archiepiscopus consecravit Sansonem in episcopum Wigorniensem Londoniæ. Eodemque anno Ricardus præficitur abbas sancti Albani.
- MS. Cl. [Hoc anno fundata est ecclesia sanctæ Trinitatis Norwici.]
- MS. Re. [Baldewinus abbas sancti Eadmundi ipso anno iv. kal. Januarii feria quarta ex hac vita decessit.]
- Progress of the Crusade.
Capture of Nice.
Siege of Antioch.
Sampson, bishop of Worcester.
Richard, abbat of S. Albans.
Holy Trinity, Norwich.
Baldwin a. of S. Edmund's Bury.

Antiochia capta est. Lancea Salvatoris est inventa

- Abridged from Matt. Par. Anno gratiæ M^oXCVIII^o. Mense Junio, tertia die mensis, Antiochia capta est a Christianis, nono obsidionis mense. Iterum obsidentur Christiani in ipsa civitate a Corbaranno, Persarum principe, superveniente cum innumerabili paganorum multitudine. Inventa est in civitate in ecclesia sancti Petri, ubi incathedrabatur, lancea Salvatoris. Exeunt de civitate, præfertur lancea, committitur quo nunquam visum majus bellum inter Christianos et Sarracenos, cessit divinitus victoria Christianis, fugit Corbarannus, et confusus est totus ejus exercitus, in quo fuerant⁶ reges quam plures et principes paganorum. Facta est hæc congressio
- Capture of Antioch.

¹ est] om. Ch. A. T. W.

² opimæ] optime, E.

³ This follows the next two sentences in all the MSS. exc. E.

⁴ viculis] vinculis, Ch. T. W.; altered in Cl. A. Re.

⁵ casellis] castellis, E.

⁶ fuerant] fuerunt, E.

- A.D. 1098. victoriosa et plena omni gaudio, mense Junio, vicesima die mensis. Matt. Par. ii. 89.
- Founda-
tion of
Citeaux. Hoc anno Cysterciense cœnobium est inceptum a fratribus, quærentibus mansionem oportunam. Voco igitur desuper audita,¹ in lingua illius patriæ, "Ci est a vus," id est "Hic state," ibi manserunt, et ecclesiam cum œdificiis construxerunt, quæ in temporalibus et spiritualibus felix diatim suscepit incrementum. Abbreviat. Chronic. iii. 185.

Obsessa est civitas sancta Jerusalem a Christianis.

- Siege of
Jerusalem. Anno gratiæ MXCIX^o. Obsessa est² Jerusalem civitatum sanctissima a Christianis. Hoc quoque anno mare erupit, et tot mala fecit, quot nullus antea vidit vel audivit. Matt. Par. ii. 95. Southwark Annals.
- Citeaux. Ecclesia magna cœnobii Cysterciensis cum claustro est in-
Death of
the bishop
of Le
Puy. cepta, convocatis pluribus fratribus. Obiit episcopus Po-
diensis Æthelmarus, in armis spiritualibus et materialibus strenuus³ et in negotiis disciplinæ militaris peritissimus, in cuius obitu magna exercitus spes et consolatio⁴ expi-
Capture of
Jerusalem. ravit. Quarto vero⁵ idus Aprilis capta est Jerusalem a Christianis. Numerus vero Christianorum, qui eam obsederunt, quadraginta milia peditum expeditissimorum, equitum mille quingenti, exceptis adventantibus cotidie. In urbe Turcorum fortium et ad unguem armatorum quadraginta milia. Id. ii. 90.
- Refusal
of the
crown of
Jerusalem
by Robert
of Nor-
mandy.
Godfrey
of Bouil-
lon king. Optulerunt⁶ igitur Christiani Roberto Duci Normannorum regnum Jerusalem, quod quia⁷ repudiavit, offensus est in eum Deus, nec prosperum deinceps quid ei contigit. Tunc⁶ principes nostri communi assensu, invocata Spiritus Sancti gratia, regem et patriarcham constituerunt, [scilicet] Ducem Godefri- dum regem, et Arnulphum episcopum⁸ Maturanensem de Kalabria patriarcham. Eodem⁹ tempore, rex Willelmus Id. ii. 107. Id. ii. 103. Id. ii. 110.

¹ E. ins. est.

² est] om. Ch. A. W.

³ strenuus] strenuis, Ch. Cl. T. W.; altered in A.

⁴ consolatio] consolationis, E.

⁵ vero] om. E. The erroneous date is due to the compiler.

⁶⁻⁶ Optulerunt . . . Tunc] not in E.

⁷ quia] que, Ch. A. N. T.

⁸ This is a careless error, introduced by altering Matthew Paris, p. 103, who (or rather Wendover) is copying William of Tyre. Arnulf, the patriarch, is mixed up with the Bishop of Martorano, through whose influence he was appointed.

⁹ Eodem . . . construxerat] om. E.

Matt. Par. ii. 110. tenuit curiam suam in nova aula apud Westmonasterium A.D. 1099. quam ipse construxerat.

MS. Re., from Matt. Par. ii. 119. [Eo anno Urbanus Papa obiit, et Paschalis ei successit.] P. Paschal II.

*Rex Willelmus moritur sagittatus, et coronatur frater ejus
Henricus.*

Id. ii. 111. Anno gratiæ mc°. Willelmus rex secundus Anglorum, dum in nova foresta venaretur in die¹ sancti² Petri ad vincula, a Waltero Tyrel incauto a sagitta percussus,³ [diem clausit extremum. Sed pridie quam excederet vita, vidit per sompnum, se flebotomiæ⁴ ictu sanguinem emittere, radium cruoris usque in cælum protentum, lucem obnubilare, diem interpolare. Ita, in clamata sancta Maria sompno excussus, lumen inferri præcepit, et cubicularios a se discedere vetuit. Cum jam aurora diem invehere meditaretur, monachus quidam retulit Roberto filio Hamonis sompnum, quod eadem nocte viderat de rege, scilicet quod in quandam ecclesiam rex venerat superbo gestu, ut solebat, circumstantes despiciens; tunc Crucifixum mordicus apprehendens, brachia illi corrosserit, crura peno truncaverit; Crucifixum diu tolerasse; sed tandem pede ita regem depulisse, ut supinus caderet. Ex ore jacentis tam effusam flammam exisse, ut fumi magnitudo etiam sidera obnubilaret. Hoc sompnum Robertus non negligendum arbitraturus, regi confestim intulit. At ille cachinnos ingeminans, multum postea motus, diu cunctatus est, an in silvam, sicut intenderat, iret, suadentibus amicis, ne suo dispendio veritatem sompniorum experiretur. Itaque ante cibum a venatu abstinuit, sed mox post cibum in saltum contendit. Quem Walterus Tyrel cum sagitta, cervum intendens percutere, percussit inscius in corde, sicut supradictum est. Qui corruit, nec verbum edidit, sed vitam crudelem misero fine terminavit, sepultusque est apud Wintoniam]. Quod Anselmus Cantuariensis antistes cognoscens in spiritu, repatriare, ut prædictum est, maturavit. Exulaverat enim, fugiens regis persecutionem. Habebat⁵ autem

Death of William Rufus.

His dream.

MS. E., from Matt. Par. ii. 111.

Cf. Id. ii. 113.

Return of S. Anselm.

¹ die] crastino, Matt. Par.

² sancti] om. Ch. W.; heati, A. N.

³ T. W. ins. est.

⁴ flebotomiæ] flebotomi, E.

⁵ Habebat . . . præcessit] om. E.

A.D. 1100. rex die qua obiit in proprio archiepiscopatum Cantuarien- Matt. Par.
sem, episcopatum Wintoniensem et Salesberiensem, et novem¹ ii. 114.
abbatias ad firmas datas. Mira res. Quicquid Deo De-
umque diligentibus displicebat sibi placebat. Quo sequenti
die sepulto apud Wintoniam in ecclesia sancti Petri,
Election of ibidem in regem est electus frater ejus ille Henricus, cui
Henry I. omnipotens Dominus tria munera dedit, sapientiam, victoriam, Id. ii. 134.
divitias, quibus ad omnia prosperans, omnes suos antecessores
præcessit.

Coronatio² regis Henrici Primi.

Corona- Consecratus est rex Anglorum Henricus primus, frater Id. ii. 115.
tion of regis Willelmi, apud Westmonasterium a Mauricio Londoniensi
Henry I. episcopo, Anselmo adhuc absente, nonas Augusti. Cum
quo Thomas Eboracensis archiepiscopus coronam capiti regis
apposuit. Hoc anno, multa evenerunt adversa. Diabolus Flor. Wig.
quoque visibiliter apparuit in saltibus et deviis, trans- ii. 46.
euntes allocutus. Præterea in pago de Beresire in villa [de] Matt. Par.
Hamstude sanguis manavit de terra continuis³ xv. diebus. De ii. 115.
fonte enim tam ubere emanavit, ut stagnum horribile faceret.
His mar- Anselmus rediens ab⁴ exilio desponsavit Matildem, filiam Id. ii. 121,
riage with Malcolmi regis Scotiæ, Henrico I. regi Angliæ, ex qua genuit 117.
Matilda. Willelmum et filiam unam nomine⁵ et honestate⁶ matrem re-
præsentantem. Virginem autem hanc quinquennem imperator
Henricus petiit et accepit. In hac autem coronatione, non
est derogatum ecclesiæ vel antistiti Cantuariensi, quia
Londoniensis episcopus, archiepiscopi Cantuariensis
immo totius Angliæ decanus, vices ejus in hoc officio
exequebatur, et hoc carta ipsius testificatur. Et hoc Id. ii. 118.
anno, reversus est a Terra sancta dux Robertus Normanniæ,
cognomento Curtheuse, et cum eo comes Flandrensis

¹ *novem*] duodecim, Matt. Par.

² There is a picture in Ch. E. of the coronation. E. begins the chapter "Igitur post mortem regis Willelmi Rufi electus est Henricus frater ejus et," omitting "frater regis Willelmi" below.

³ *continuis*] continuus, Ch. A. Cl. T. W.

⁴ *ab*] de, E.

⁵ E. ins. Matildem.

⁶ *honestate*] honeste, MSS. exc. Cl.

- Robertus. Comes¹ tamen Robertus Normanniæ non- A.D. 1100.
dum in Angliam venit. Rex Henricus I., in regem ut
dictum coronatus, dedit episcopatum Wintoniensem Willelmo
Matt. Par. Giffard. Anselmus, archiepiscopus Cantuariensis, amicis- P. Paschal
ii. 118. simus regi factus est. Obiit Urbanus papa, succedit² II.
Id. ii. 120. Paschalis. Coronatur rex Baldwinus in³ Jerusalem, [quia Baldwin I.,
id renuit Robertus dux Normanniæ]. king of
Jerusalem.

Rex Henricus et Dux Robertus Normanniæ fœdus inierunt.

- Anno gratiæ MCI^o. Anselmus Cantuariensis archi- Advice of
episcopus, muniens regem Henricum de adventu Roberti Anselm as
ducis Normanniæ et de versuto proposito suo, ut rex to Robert
navalem expeditionem mitteret contra eum suasit.⁴ of Nor-
mandy ;
Id. ii. 122. Sed amici utriusque fœdus inter eos statuerunt sic quod his treaty
rex, propter manifestum jus quod habuit ad regnum with
Henry I.
possidendum, Roberto annis singulis tria milia marca-
rum argenti daret ab Anglia, et quis eorum diutius viveret,
hæres esset alterius, si absque filio moreretur.⁵ Hoc autem
per xii. magnates juratum fuit⁶ utrimque. Dux Robertus
perhendinavit cum rege, fratre suo, usque ad festum sancti
Michaelis, et postea ad propria remeavit. Eodem anno, rex Reinelm
Henricus dedit episcopatum Herefordensem Reineldo, sine bishop of
Hereford.
electione facta, contra novi decreta concilii, ipsumque publice
investivit, quod et contra juramentum suum [fecit].
Juraverat enim sollempniter, se primo libertatem eccle-
siæ servare illibatam, et bonas leges regni, quæ statutæ
erant et observatæ tempore sancti Eadwardi.

Concilium magnum celebratur ab Anselmo archiepiscopo.

- Id. ii. 123. Anno gratiæ MCII^o. Rex Anglorum Henricus obsedit cas- Arundel
tellum de Harandel, quod erat juris Roberti⁷ de Belesmo, castle
taken by
contra regem illud retinentis; et demum rex illud optinuit, Henry I.
et Robertum ab Anglia relegavit.

¹ Comes] Dux, E.

² succedit] successit, Cl. Re.

³ in] om. Cl.

⁴ suasit] om. MSS.

⁵ moreretur] morerentur, E.

⁶ fuit] esset, Ch. Cl. Re.; est,
T. W.; fuisset, N.

⁷ Roberti] om. MSS. ex. N.

A.D. 1102. Eodem anno, Anselmus Cantuariensis antistes, concilium Matt. Par.
ii. 123.
 Council tenuit Londoniæ in ecclesia sancti Pauli, præsentè rege et
 under An- suffraganeis episcopis, circa factus sancti Michaelis; in quo
 selm in concilio sacerdotes concubenarios excommunicavit, nisi eas ex
 S. Paul's. tunc abjurarent. Deinde factus securior de amicitia regis
 tam Henrici quam Malcolmi regis Scotiæ, cogitavit
 ecclesiam quodam rigidiore modo gubernare, evellendo ¹
 germina viciorum. De novo enim, ² id est postquam
 redierat ab exilio, Matildam filiam dicti Malcolmi et
 sanctæ Margaretæ, ut præ tactum est, regi Henrico
 matrimonio copulaverat, quod utrique regum et utrique
 regnorum fuit, propter bonitatem reginæ, beneplacitum.
 Anselmus igitur de Dei et dictorum regum confisus
 favore, quæ Romæ decreta in concilio generali acceperat
 de investituris ecclesiarum, plano sermone descripsit, quod
 videlicet nullus ecclesiæ prælatus, episcopus, vel abbas, vel
 clericus, investituras alicujus ecclesiasticæ dignitatis de manu
 suscipiat laicorum. Unde idem archiepiscopus, asserens hoc
 animabus expedire, degradavit abbates et priores quosdam,
 qui de manu laicorum et data pecunia prælatias optinue-
 rant, scilicet Ricardum Helyensem, Aldwinum Ramesciensem,
 Burgensem, et multos alios, tam priores abbatem ³ non
 habentes, quam ipsos abbates. Et quoniam ad voluntatem
 regis quosdam episcopos, qui institutiones a rege susceperant,
 noluit consecrare, ⁴ vel ⁵ cum eisdem communicare, rex *versus*
in arcum pravum, contra eum ira incanduit vehementi,
 præcepitque Girardo, Eboracensi archiepiscopo, ut eos con-
 secraret. Sed Willelmus ⁶ Giffardus, timens sancti Anselmi
 rigorem, sprevit consecrationem Eboracensis archiepiscopi.
 Quare regis injusto judicio a regno est eliminatus.

Abbats
degraded
for simony.

Reinelmus vero Herefordensis episcopus, ⁷ suæ timens con-
 scientiæ, eo quod a rege institutionem acceperat, Anselmo
 suum resignavit præsulatum. Hoc etiam anno, Rogerus ad
 episcopatum Sarisburiensem est electus, idus Aprilis.

¹ *evellendo*] et evellere, E.

² *enim*] robero, W.

³ *abbatem*] so E.; abbatic, Ch.
 Re.; abbatias, Cl. N.; abbates, T.
 W.

⁴ *consecrare*] consentire, E.

⁵ *vel*] nec, E.

⁶ Ch. has in the margin later,
 "vide alium librum, utrum intel-
 ligit istud de Anselmo aut de
 Willelmo Giffardo."

⁷ *episcopus*] om. E.

MS. Re. [Eodem tempore Robertus prior Westmonasterii A.D. 1102.
factus est abbas sancti Edmundi.]

Robert
abbat of S.
Edmunds-
bury.

Hominum mortalitas. Cæsarea civitas nobilis capitur.

Matt. Par. Anno gratiæ MCIH^o. Facta est hominum et animalium Pestilence.
ii. 124, 125 pestifera ac dampnosa nimis mortalitas. Eo anno, Cæsarea Capture of
(enlarged from Matt. Par.) civitas, in terra sancta nominatissima et opulentissima, Cæsarea.
ditioni Christianæ dedita est, et archiepiscopus in ea con-
stitutus est, nomine Baldewinus, in qua magnus pater
noster, sanctus Basilius, populo Dei præfuit, archipræsul¹
gloriosus. In ipsa etiam civitate nobile deorum templum
statim a Christianis dirutum est. Strages quoque infidelium
maxima facta est. Assignata est regimini et dominationi
cujusdam principum Christianorum, sub rege tamen Jeru-
salem. Caliphus autem Paganorum dignissimus misit ad
liberationem civitatis multitudinem infinitam Turcorum, ad
unguem armatorum, sub duce potentissimo. Cui occurrens
rex Jerusalem, Baldewinus, invocato Dei adjutorio, omnes
in ore gladii trucidavit. Cecideruntque in illo conflictu
glorioso ex hostibus v. milia armatorum equitum, ex nos-
tris autem equites septuaginta et ducenti pedites. Civitas
quoque ad laudem Domini est a dominio paganorum
liberata.

MS. Re., [Ipso quoque anno scisma oritur inter regem Henricum S. Anselm
from Matt. et Anselmum archiepiscopum super investituras ecclesiarum. goes to
Par. ii. 123, Anselmus Romam profectus abbates depositos secum adducit.] Rome with
124. the de-
posed
abbats.

*Quatuor circuli apparuerunt circa solem. Acon Christianis
redditur.*

Matt. Par. Anno gratiæ MCIIV^o. Quinto decimo kalend. Maii quatuor Solar phe-
ii. 126. circuli circa solem visi sunt, albi, picti, et mirabiliter im- nomenon.
plicati. Cometa apparuit mense Februarii. Eodem anno, Comet.
discordia mota est inter regem Henricum et Robertum ducem War in
Normanniæ, fratres. Non modica subsecuta est, eo anno, Normandy.
rerum depopulatio. Rex [Henricus] Anselmi, viri justii, Quarrel of
Henry I.
with S.
Anselm.

¹ archipræsul] archiepiscopus, E.

A.D. 1104. possessiones et substantiam infiscari præcepit, nec eum potuit ratio, vel regis Scotiæ vel reginæ intercessio, cohibere. Anselmus vero Lugdani exul commoratur. Acon Acre taken. redditur regi Baldewino. Matt. Par. ii. 127, 8.

[Eodem quoque anno corpus sancti Cuthberti cum capite sancti Oswaldi incorruptus invenitur.] MS. Re., from Flor. Wig. ii. 53.

Dux Robertus venit in Angliam, ut concilietur¹ fratri suo, sed frustra.

Bayeux burat. Robert at Northampton. Anno gratiæ mcv°. Idus Aprilis rex Henricus Boiacas incendit. Robertus dux Normannorum venit ad [regem] fratrem suum apud Norhamtonam, suppliciter petens ut ablata sibi restitueret. Sed Deus non favit concordiæ eorum. Flor. Wig. ii. 53. Matt. Par. ii. 130.

He is besieged at Tinchebrai, but escapes. Horsham Priory, Norfolk, founded by Robert Fitz Walter. Negavit enim rex postulata. Quare dux iratus recessit comminando. Rex autem ipsum acriter insectus, in castro Tenarchebrai eum obsedit, et in arcto nimis tenuit. Sed per posticum nocte elapsus, exercitum conflavit contra fratrem suum copiosum.

[Per idem tempus fundata est ecclesia sanctæ Fidis a Roberto filio Walteri. Itemque corpus sancti Cuthberti translatum est.] MS. Re.

Dux Robertus capitur, et incarceratur simul cum consule de Mortoil.

Capture of Robert by Henry I. at Tinchebrai. Anno gratiæ mcvj°. Octavo kalend. Maii Henricus rex Anglorum dum obsedit Tenarchebrai, dux Robertus contra regem venit cum exercitu suo conserto, in vigilia sancti Michaelis,² et commisso ancepiti nimis prælio, dux licet multo stipatus milite, et in armis leo invincibilis, et, quasi alter Mars, peritus in militari disciplina, tamen non valens amplius ferre pondera belli, quod in magna parte in eum erat congestum, captus est, et custodiæ carcerali in Anglia mancipatus, et

¹ *concilietur*] reconcilietur, E.

² *Michaelis*] Marci, E. The date is from Florence.

- comes de Mortoil, et multi alii nobiles [cum ipso], A.D. 1106.
 Matt. Par. viii. kalend. Maii. Hoc¹ anno impleta est prophetia quam
 ii. 132, 133. rex pater ejus, pridie quam moreretur, dixerat filio suo Hen-
 rico, "Quinque mille libras de thesauro meo tibi dabo.
 " Pacifico patere; tempore tuo totum honorem quem ego
 " nactus sum habebis, et fratribus tuis divitiis et potestate
 " præstabis."
 Rex autem, memor fraternitatis, eundem comitem² Imprison-
 Robertum in libera carceris custodia, sine ciborum ment of
 penuria vel luminis beneficio vel preciosarum vestium Robert.
 ornatu, salvo tamen fecit³ reservari. Liceret etiam
 ei ad scaccos et aleas ludere. Robas etiam regis, sicut
 ipse rex, accipiebat; pomeria vicina et saltus et loca
 delectabilia perambulando, ex regis licentia, visitavit.
 Cf. Hist. Et cum una dierum sic evagabatur, arrepto equo
 Anglor. i. subito, non id⁴ verentibus custodibus, insiluit, et fugam
 213. iniit repentinam. Et ecce custodes, elevato ad sidera Attempt of
 clamore, rapido cursu insecuti sunt, et quodam lutoso Robert to
 prato, ubi equus suus immersus fuit usque ad ventrem, escape.
 comprehenderunt, et in arcto custodierunt, donec id His cap-
 Cf. Matt. regi nunciaretur. Tunc rex jussit eum clam oculorum ture and
 Par. ii. 133. lumine privari, salvis tamen orbiculis eorundem. Et subsequent
 treatment.
 tunc dux tabuit in semetipso præ dolore, et maledi-
 cens diei nativitatis, infelicis vitæ moram longam
 non protraxit.
 Matt. Par. Eodem anno, in hujus rei signum, visæ [sunt] duæ Two
 ii. 132. lunæ in cælo, una in Oriente, alia in Occidente, et cometa moons.
 uno quasi cubito distans a sole, circa horam tertiam. Hic⁵ Comet.
 Southwark quoque constitutus est ordo canonicorum in ecclesia sanctæ Order of
 Annals. Mariæ de Suwerc Londoniis.⁶ Canons at
 South-
 wark.

¹ Hoc . . . præstabis] not in E.

² comitem] ducem, E.

³ fecit] om. MSS. exc. N.

⁴ id verentibus] advertentibus, Lamb.

⁵ Hic quoque] In isto tempore, E.

⁶ Londoniis] om. E.

A.D. 1107. *Concilium magnum celebratur sub Anselmo, archiepiscopo Cantuariensi, Londoniis.*

Christ Church, London. Henry V. emperor. Anno gratiæ MCVII^o. Decimo octavo kalend. Maii Matt. Par. ii. 134. Normannus prior fundavit ecclesiam Christi Londoniis, in religione. Henricus, filius imperatoris, Henrico patri suo successit, qui postea duxit Matildem, vix quinquennem, Henrici regis Anglorum filiam. Obiit Mauricius episcopus, inceptor Londoniensis ecclesiæ, cui¹ successit Ricardus de Beames. Rex autem [Henricus], pro eo quod inimicos suos suppeditavit, reddidit grates Deo, et apud Beccum veniens, cum² Anselmo archiepiscopo Cantuariensi quem ibidem invenit, concordatus est. Eodemque anno, factum est concilium magnum Londoniis in palatio regis, præsidente Anselmo, cui annuit rex, et statuit, ut ab eo tempore in reliquum numquam per donationem baculi pastoralis vel anuli quisquam de episcopatu vel abbacia per regem vel quamlibet laicam personam investiretur in Anglia; concedente etiam archiepiscopo, ut nullus ad prælationem electus, pro homagio quod regi faceret, consecratione suscepti honoris privaretur. Consecrati sunt episcopi, Willelmus Wintoniensis, Rogerus Sarisburiensis, Reimundus³ Herefordensis, Willelmus Exoniensis, et Urbanus Bangornensis,⁴ ab Anselmo Cantuariensi archiepiscopo, apud Doroberniam, die Dominica iii. idus Augusti. Obiitque rex Scotorum Ædgarus, cui successit Alexander I. king of Scots. frater ejus.⁵ Id. ii. 133. Id. ii. 134.

¹ cui . . . *Beames*] not in E., which has "Mauricio successit Ric. de Beumes" at the end of the chapter before the last paragraph. Here N. introduces a letter of Bp. Gundulf of Rochester, headed "Qualiter Gundulfus episcopus ordinavit exhennium sibi et successoribus suis singulis annis deferendum," followed by other extracts from the *Vita Gundulfi*.

² cum . . . *invenit*] A. arch. Cant. ibidem invenit et cum eo, E.

³ An error for Reinelmus.

⁴ An error for Glammorganensis (Llandaff).

⁵ There are in N. further extracts from the *Vita Gundulfi* (Wharton, A. S. ii. 271).

Girardo Archiepiscopo Eboracensi mortuo Thomas successit. A.D. 1108.

- Matt. Par. Anno gratiæ mcviii^o. Nonas Aprilis obiit Philippus rex Louis VI.
ii. 135. Francorum, cui successit Lodowicus filius ejus. Obiit etiam
Id. ii. 134. Girardus, archiepiscopus Eboracensis, cui successit Thomas. Thomas,
Id. ii. 135. Eodem anno Ricardus de Beaumes, Londoniensis electus, abp. of
consecratur ab Anselmo, Cantuariensi archiepiscopo, apud York.
Pageham, multis suffraganeis episcopis præsentibus. R. de
Beaumes,
bp. of
London.
MS. Re., [Eodem tempore Henricus rex jussit ut qui cum
from Flor. furto deprehensus esset suspenderetur.]
Wig.

Obiit Anselmus Cantuariensis archiepiscopus.

- Matt. Par. Anno gratiæ mcix^o. Missi¹ sunt ab Henrico imperatore Betrothal
ii. 136. Romano nuncii, mole corporis et cultus splendoribus of Matilda
excellentes, filiam regis Anglorum Henrici in domini sui to Henry
conjugium postulantes; a quibus rex Henricus accepit V.
Id. ii. 135. sacramenta. Eodem anno,¹ septimo kal. Maii, obiit nobilis Death of
Cantuariensis Anselmus antistes, qui² scripsit multa me- S. Anselm.
Id. ii. 136. moriæ digna. Rex Henricus abbatiam Elyensem in opi- See of Ely
scopalem sedem commutavit, Herveumque ibidem fecit founded.
episcopum ordinari. Eodem anno convenerunt, rege jubente,
Londoniis in ecclesia beati Pauli, Ricardus Londoniensis,
Willelmus Wintoniensis, Radulphus Rofensis, Herebertus
Norwicensis, Radulphus Cicestrensis, Rannlphus Dunelmensis, Consecra-
et Hervens Bangoriensis episcopi v. kalend. Julii, ad con- tion of
secrationem Thomæ Eboracensis electi; ubi ecclesiæ Thomas
Cantuariensi et archiepiscopis ejus catholice ordinatis facta abp. of
canonica obedientia, consecratus est. Et hoc anno fuit York.
dies Paschæ [scilicet] die sancti Marci [evangelistæ].
Obiit³ Hugo abbas Cluniacensis, et successit Pontius. Abbats of
Cluny.

Translatus est sanctus Osuinus rex et martir apud Thinemue.

- Matt. Par. Anno gratiæ mcx^o. Quarto idus Aprilis, rex Henricus Marriage
ii. 138. dedit filiam suam Matildam imperatori Alemanniæ Henrico. of Matilda.
Id. ii. 137. Luna [vero] visa est quasi extincta. Translatus est sanctus rex Translation
of S.
Oswine.

¹⁻¹ Missi anno] not in E. N. | ² qui digna] not in E.
³ Obiit Pontius] not in E.

A.D. 1110. et martir Oswinus apud Thinemuc. Eodemque¹ anno, sanctus Matt. Par.
ii. 138.
 Death of Godric. Godricus vitam inchoavit heremiticam, qui, illam per annos
 Comet. lx. laudabiliter continuans, migravit feliciter ad Dominum.
 Hoc etiam anno cometa apparuit more insolito; nam cum ab
 Oriente surgens in firmamentum ascendisset, non progredi
 sed regredi videbatur. Eodem vero² tempore rex Jerusalem
 Beyrout taken. Baldowinus Beritum, civitatem Phenicis regionis maritimam,
 potenter subjugata, catholicæ fidei mancipavit.

Henricus rex Theutonicorum tenuit Papam in custodia.

Famine in Normandy. Anno gratiæ mxi^o. Quarto nonas Aprilis mortalitas Id. ii. 138.
 P. Paschal II. im- animalium nimia incepit et fames maxima in Normannia.
 prisoned. Henricus rex Theutonicus Paschalem papam in custodiam
 Anjou ravaged. posuit. Rex Anglorum Henricus, pergens in Normanniam,
 contra comitem Andegavensem, qui Cenomanniam eo tene-
 bat invito, guerram contra eum ferro simul et incendio
 constanter exercuit.

Orta est contentio inter Papam et imperatorem.

Mortality. Anno gratiæ mcxii^o. Mortalitas hominum maxima [fuit]. Id. ii. 140.
 Quarrel between P. Paschal II. and Henry V. on investitures. Hoc quoque anno orta est contentio magna inter Papam
 Paschalem et imperatorem Henricum. Imperator voluit uti
 privilegio antecessorum suorum, habito annis trecentis sub
 pontificibus Romanis lx., qui licite dederant episcopatus et
 abbatias per baculum pastoralem et anulum, quod injus-
 tum censebat papa, e contrario imperator, et adversa-
 bantur proterve. Tandem tamen³ facta est pax inter eos,
 ita⁴ scilicet ut episcopi deinceps et abbates institutionem
 accipiant ab imperatore et suis successoribus per virgam⁵
 et anulum, et post faciant⁶ [papæ vel] episcopo canonicam
 obedientiam, et consecrationem accipiant consuetam. Acta
 vero sunt hæc ante altare Apostolorum Petri et Pauli, in
 conspectu omnium astantium, et sic dominus papa dedit
 ipsi⁷ absoluto imperatori Christi corpus. Obiit autem eodem

¹ que] om. E.

² vero] om. E.

³ tamen] om. E.

⁴ ita] om. E.

⁵ virgam] baculum, E.

⁶ faciant] facient, E.

⁷ ipsi] om. E.

Matt. Par. ii. 140. anno Tancredus vir illustris, in actibus Jerosolimitanis¹ magnificus; fuit princeps Antiochiæ et comes Edissanus; cui successit Rogerus, filius Ricardi, vir nobilis, ea conditione, ut quandocunque Boamundus junior Anthiochiam reposceret, illi sine contradictione resignaret. A.D. 1112.
Death of
Tancred.

*Rex Henricus dedit archiepiscopatum Radulfo,² episcopo
Londoniensi.*

Anno gratiæ MCMII^o. Octavo idus Aprilis rex Anglorum Henricus duxit exercitum in Walliam, et Walenses subditi sunt ei ad libitum. Rex Henricus dedit archiepiscopatum Cantuariæ Radulfo,² Londoniensi³ episcopo, et illum per anulum et baculum investivit. Obiit autem⁴ eodem anno Thomas Eboracensis archiepiscopus, cui Thurstanus successit. Orta est etiam inter Radulfum⁵ Cantuariensem et Thurstanum Eboracensem archiepiscopos magna dissensio, eo quod Eboracensis subici noluit archiepiscopo Cantuariensi sicut ejus antecessores facere solebant. Causa autem sæpe coram rege et domino papa ventilata est, sed nondum sine debito terminata. Eodem anno, mense Maio, cometa ingens apparuit, et post paululum terræmotus partem urbis Manistre⁶ prostravit, non longe ab Antiochia, cum duobus castellis, Triphalech scilicet et Mariscum.⁷ Rex Jerusalem Baldewinus et Menduc Persarum princeps in quodam congressu bellico dum decertassent, victus Baldewinus vix fuga clapsus est. Ceciderunt in illo belli discrimine de Christianis equites triginta, pedites vero mille quingenti. Sed de se cruentam hostibus victoriam reddiderunt. Wales re-
duced.
Ralph
abp. of
Canter-
bury.
Thurstan
abp. of
York.
Comet.
Defeat of
Baldwin I.
by Menduc.

MS. Re.,
from Flor.
Wig. ii. 66.

[Hoc anno civitas Wigornia cum principali ecclesia comburitur xiii. kal. Julii.] Worcester
burnt.

¹ *Jerosolimitanis*] Jerosolimitane, MSS. exc. E.

² *Radulfo*] Ricardo, E.

³ *Londoniensi*] sic MSS. for *Rofensi*; the error is repeated by Wendover and Paris. Lamb. has *Roffensi*.

⁴ *autem eodem anno*] om. E.

⁵ *Radulfum*] Ricardum, E.

⁶ *Manistre*] Manif . . . (an erasure), Ch.; manifesto, A. T.; *manifc*, W.; *manis*, Cl.; *Messissé*.

⁷ *Marash*.

A.D. 1114.

*Juratur¹ fidelitas Willelmo, filio regis Henrici.*Homage
sworn to
William.Lunar
eclipse.The
Thames
dried.Ralph
abp. of
Canter-
bury.

Comet.

Chichester
burnt.Gifts of
bp. Ralph
to the
church of
Rochester.Ifield,
Wennivale,
Dunkirk
(Kent).

Anno gratiæ mxciv^o. Rex Anglorum Henricus fecit omnes suæ potestatis magnates fidelitatem jurare Willelmo filio suo, quem pepererat² ei Matildis regina sua. Eodem [anno], mense Decembri, cælum repente rubens apparuit, ac si arderet, luna patiente eclipsim. Quarto quoque³ kalend. Aprilis Tamisia exsiccata est, et mare per xii. miliaria duobus diebus. Radulfus episcopus Rofensis ad archiepiscopatum Cantuariensem eligitur vi. kalend. Maii. Dedicatur⁴ ecclesia Cantuariæ. Cometa apparuit mense Maii.

[Eodem anno Cicestria cum principali monasterio comburitur iii. non. Maii.]

[Prædictus vero Radulfus inter cætera bona quæ fecit ecclesiæ suæ Roffensi dedit duas casulas optimas, scilicet nigram ante et retro cum lista bruslatam,⁵ et aliam quæ est cotidiana ad Missam majorem, et tres capas et albam pretiosam cum amictu lapidibus pretiosis inserto et stolam et phanum de alba purpura, et parvum feretrum ex una parte argenteum, et textum pulchrum deauratum, in quo vita et historia sancti Andreæ, et duo pallia ad pendendum. Dedit etiam decimam de Yfeld et Wennivale et de Dune.]

Consecratur Radulfus in Cantuaricæ archiepiscopum. Idem eadem die alios episcopos consecrat.

Death of
Mary
countess
of Bou-
logne.

Anno gratiæ mxcv^o. Decimo⁶ quarto kal. Maii obiit [Maria]⁷ comitissa Boloniæ. Consecratus est quoque Radulfus⁸ Cantuariensis archiepiscopus ab Anselmo domini

Matt. Par.
ii. 141.MS. Re.,
from Flor.
Wig. ii. 67.

MS. N.

Southwark
Annals.Matt. Par.
ii. 142.¹ The rubr. erased in Ch.² *pepererat*] *peperit*, E.³ *quoque*] om. E.⁴ *Dedicatur ecclesia Cant.*] not in E.⁵ *bruslatam*] *bruslatatam*, N.⁶ *Decimo . . . Maii*] om. E.⁷ Mary, daughter of Malcolm III. of Scotland, wife of Eustace

III., Count of Boulogne. The Southwark Annals give ii. kal. Jun. for the date of her death.

⁸ *Radulphus Cantuariensis*] erased in Ch. and Thurstanus Eborum written over it; E. om. *quoque*. Lefstanus, Re. T. W. Lamb.; so A., with Radulphus in the margin.

- Matt. Par. ii. 142. Papæ legato, quinto kal. Julii, et pallium ab eodem suscepit. A.D. 1115. Et eodem die idem archiepiscopus [Cantuariæ] Theofum Wigorniensem et Bernardum Menevensem antistites consecravit. [Obiit Lofstan domesman, et jacet apud Bermudeseye.] Bishops of Worcester and St. David's.
- MS. E.
- MS. Bc. [Hoc videlicet anno Alboldus prior Sancti Nichasi de Mollent¹ factus est abbas Sancti Eadmundi.] Albold, abbat of S. Edmundsbury.
- MS. N. [Consecratus est etiam Ernulfus abbas de Burgo in Roffensem episcopum, qui multa bona ecclesiæ suæ contulit. Inter cætera vero bona sua dedit ecclesiam de Hadenham et dimidiam hidam et unam haghham terre, et ecclesiam de Codyntone et de Kingeseye.² Fecit etiam dormitorium, capitulum, refectorium. Et fecit fieri casulam principalem cum arbore de auro bruslatam et capam principalem cum skillis argenteis et albam cum amictu lapidibus pretiosis inserto, et stolam et fanum de albo purpura et duas casulas, scilicet nigram cum cassello super humeros de auro bruslatam et aliam de viridi samith, et tunicam epistolariam violaciam similem casulæ principali, et textum cum evangeliiis et lectionibus in principalibus diebus et Missalem et benedictionale et capitulare, et duo candelabra argentea deaurata et nobili opere constructa, et ampullam vinariam ad Missas argenteam et deauratam, et dalmaticam principalem et alias duas de albo serico, et ciphum cum operculo de mazre qui servit ad principalem mensam in refectorio. Dedit etiam turribulum argenteum et in tabula argentea ante majus altare accrevit duas lictas de emalo. Item duas tunicas violacias et duas rubias. Et notandum quod non est aliquis monachus de Anglia natus, postea factus episcopus in ecclesia Roffensi, qui possit annotari inter benefactores ecclesiæ suæ nisi Ernulfus.] Gifts of bp. Ernulf to Rochester.

¹ S. Nicaise de Meulent, a priory in Chartres diocese.

² Haddenham, Cuddington, and

Kingsey (Hucks), all still in the patronage of the Dean and Chapter of Rochester.

A.D. 1116. *Dedicatur magnifice ecclesia sancti Albani, Anglorum prothomartyris.*

Rouen
burnt.
Dedica-
tion of S.
Alban's.

Anno gratiæ mxcvi^o. Urbs Rothomagensis pæne tota est¹ combusta. Et² eodem anno, præsentē rege Henrico Matt. Par. ii. 142. et regina ejus Robertoque Lincolnensi episcopo cum multis aliis episcopis, die sanctorum Innocentium, dedicata est magnifice ecclesia sancti Albani, Anglorum prothomartyris, quam³ construxit Offa rex multisque opibus ditavit. Hic est Offa qui primum dedit vicario beati Petri redditum statutum quod vocatur Romescot de singulis domibus. Dedicata est prædicta ecclesia³ a venerabili viro, Gaufrido Rothomagensi archiepiscopo, sub abbate ejusdem loci Ricardo. Rex autem, et regina cum⁴ archiepiscoporum, episcoporum, comitum, baronum, et aliorum nobilium multitudine ibidem natalitios dies,⁵ cum omni hilaritate et gaudio, cum prædicto abbate continue celebrarunt. Eodem anno mota est discordia magna⁶ inter reges Franciæ [et Angliæ], per Theobaldum, comitem Blesentium. Anno etiam⁷ ipso, pro necessitate regii status, Anglia fuit variis exactionibus depressa, et multiformiter bonis suis, non sine peccato, spoliata. Id. ii. 143

War between
Henry I.
and Louis
VI.
Exactions
in Eng-
land.

Varix fiunt et terribiles acris commotiones.

Storms and
earth-
quake.

Anno gratiæ mxcvii^o. Kalend. Novembris nimia choruscatio, tonitrus, et grando genus humanum perterruit. Terra Southwark Annals. quoque mota est, et luna versa in sanguinem iii. idus Decembris. Utrumque media nocte contigit. Robertus [primus] prior, cum paucis fratribus, locum Merotonix primo Matt. Par. ii. 143. inhabitare cœpit. Eodem anno venerabilis vitæ vir Yvo, Carnotensis antistes, in sacris scripturis ad plenum eruditus et⁸ doctor egregius, diem clausit extremum.

Merton
first in-
habited.

Death of
S. Ivo of
Chartres.

¹ est] om. Ch. A.

² Et] om. E. and ejus below.

³⁻³ quam . . . ecclesia] not in E.

⁴ cum] et, Ch. E. W.; A. has been altered.

⁵ dies] die, Ch. A.

⁶ magna] om. E.

⁷ etiam] om. E.

⁸ et] om. E.

Obierunt Paschasius papa, Baldeuinus rex Jerusalem, et Matildis regina. A.D. 1118.

- Matt. Par. ii. 144. Anno gratiæ m^cxviii^o. Obiit Matillis secunda,¹ regina Anglorum, uxor Henrici regis, mater imperatricis, et sepulta est apud Westmonasterium;² de cuius bonitate et morum probitate dicere per singula si volumus, dies deficiet; cuius animæ misereatur Altissimus. Eodemque anno obierunt Baldwinus rex Jerusalem et Paschalis papa; Paschali³ autem successit Gelasius. Hic inceptit ordo templariorum sic, quidam viri nobiles de equestri ordine, timentes Deum, in manus patriarchæ Jerosolimitani Christi se seruitio mancipantes, in castitate, et obedientia, propriæ voluntati renunciantes, vivere professi sunt. Death of Q. Matilda.
Deaths of Baldwin I. and Paschal II.
Origin of the order of Templars.
- Id. ii. 143.
- Id. ii. 144.

Successit Calixtus Papa. Lodowicus rex Francorum et Henricus rex Angliæ confliuerunt.

- Southwark Annals. Anno gratiæ m^cxix^o. Tertio kalend. Aprilis obiit Gelasius Calixtus II. papa apud Cluniacum, cui successit Calixtus quarto idus Januarii. Obiit Petreius,⁴ prior Beremundesheie primus. Eodemque⁵ anno rex Henricus, videlicet xix^o anno regni sui, pugnavit contra regem Francorum gloriose. Rex vero Henricus in prima acie proceres⁶ suos constituerat. In secunda cum familia propria eques ipse residebat. In tertia filios suos cum summis viribus pedites collocaverat. Sed prima acies Henrici regis et secunda statim dispersa est. Acies itaque regales offenderunt se invicem et acerrime pug-
- Matt. Par. ii. 147. Battle between Henry I. and Louis VI.

¹ *secunda*] erased in Ch. The word comes from the Southwark Annals. Matillis . . . Jerusalem is not in E.

² *Westmonasterium*] Wintoniam, W.

³ *Paschali autem*] cui, E. The name is altered from Paschasius in Ch.; Paschasio, MSS. exc. E.

⁴ *Petreius*] Petrus, E.

⁵ *Eodemque . . . mancipati* (p. 48)] for this E. has: "Eodem anno commissum est campestre prælium inter Lodovicum regem

" Francorum et Henricum regem Anglorum, in quo conflictu gravissimo rex Henricus bis percussus est in capite, ut quamvis bene muniretur lorica et galea, tamen pondere ictus validissimi ita attonitus est, ut cum difficultate diurna sanatus. Tandem illi cessit victoria, et percussorem suum prostratum cepit, et captum carceri mancipavit."

⁶ *proceres*] proceros, Ch. Cl. Re. T.; A. has been altered.

- A.D. 1119. natum est utrimque. Dum hastæ franguntur gladiis res Matt. Par.
agitur. Willelmus Crispinus miles fortissimus Henrici regis ii. 147.
caput bis gladio percussit. Cumque lorica magnitudine ic-
tuum aliquantulum capiti regis inserta esset, ut sanguis pro-
rumperet, commotus percussorem suum repercussit, et equum
et equitem viriliter prostravit. Et mox Franci terga dedo-
runt. Rex autem Henricus victoriæ perstitit in campo,
donec optimates capti ante pedes ejus sunt positi et carceri
mancipati Eodem etiam¹ anno Ricardus de Albineto,
nobilis abbas Sancti Albani, diem clausit extremum, cujus
actus laudabiles speciales exigent² tractatus. Obiit
et Herebertus Norwicensis antistes, vita et morte præ- Id. ii. 148.
clarus. [Willelmus monachus Malmesberiensis cronica MS. Cl.
sua huc usque digessit.] Eo anno papa Calixtus venit Matt. Par.
II. in Nor- in Normanniam ad regem Henricum, et collocati sunt diu ii. 148.
mandy. apud Gisortium rex maximus et summus sacerdos.
Leedes [Hoc anno inceptum est monasterium de Ledes a MS. N.
Priory Roberto de Crepito Corde, et positi sunt in eo canonici
(Kent) regulares.]
founded by Robert de
Creveœur.

Willelmus et Ricardus, filii regis Henrici, et ejus neptis submersi sunt.

- Anno gratiæ MCXX^o. Decimo quarto kalend. Aprilis bis Matt. Par.
venit lumen ad sepulcrum Domini. Ipso³ etiam eodem anno ii. 149.
rex Henricus, omnibus domitis, et cunctis in Normannia Id. ii. 148.
pro voto dispositis, ne læta impermixta tristibus in hoc
mundo eveniant, cum gaudenter in Angliam velificaret,
filii ejus, Willelmus et Ricardus, et filia⁴ ejus, ac neptis,⁵
Ricardus quoque Consul Cestrensis, dapiferi, camerarii, pin-
cernæ regis, ac multi proceres cum eis, in mari naufragium
pertulerunt, et vii^o kalend. Decembris miseri, nec tamen
miserabiles, submersi perierunt. In vita enim sua in libi-
dinem fluxerant enormem. Unde creditur, eos enormiter in
mari tranquillissimo vitam in puncto terminasse.
[Hoc anno cœpit ordo Præmonasterii.] MS. Cl.
Order of
Prémontré.

¹ *etiam*] om. E.; Ch. has (later)
in the margin, "Apud Radingum
"ceperunt esse monachi."

² *exigent*] *exigeret*, MSS.

³ *Ipso etiam*] om. E.

⁴ Matilda, countess of Perche.

⁵ Matilda of Blois.

Athelicia desponsata est regi Henrico [Angliæ].

A.D. 1121.

- Matt. Par.** Anno gratiæ m^cxxi^o. Rex Henricus iv. idus Aprilis [duxit] Marriage of Henry I. and Adela-
ii. 149. Atheliciam ducis Lovaniæ filiam, causa¹ pulchritudinis et and Adela-
 excellentis decoris sui, quæ a Radulfo Cantuariensi archi- lais of
 episcopo sollempniter in reginam est consecrata Londoniis in Louvain.
 Pentecoste; cum rege resedit ad mensam magnifice coronata.
 Inde autem, cum rex ad Walliam tenderet, Walenses ei sim- Submission
 pliciter² obviantes concordati sunt cum³ ipso, juxta magnifi- of the
 centiam suæ voluntatis. Welsh.
- MS. Cl.** [Eodem anno Eborardus episcopus Norwicensis con- Eborard
 secratus est.] bp. of
 Norwich.
- Matt. Par.** Eodem anno papa Calixtus Mauricium quendam, quem The Anti-
ii. 149. Henricus imperator antipapam constituerat, cepit, et eundem Pope
 monachum ordinavit. Luna hoc anno obtenebrata est. Apud Maurice.
 Radingum monachi ordinem monasticum inceperunt observare, Monks at
 sub regula sancti Benedicti. Reading.

Obiit archiepiscopus Cantuariensis Radulfus, cui successit Willelmus.

- Id.** Anno gratiæ m^cxxii^o. Radulfus Cantuariensis archiepisco- William of
 pus et Johannes Bathoniensis antistes humanæ naturæ debita Corbueil
Diceto, i. persolverunt. Radulfo vero successit Willelmus de Cur- abp. of
244. boil in archiepiscopatum Cantuarisæ. Et eodem tempore Canter-
Matt. Par. Balac Admirabilis cepit Jocelinum, comitem Edessanum, et Joscelyn of
ii. 149. ejus consanguineum Galerannum.⁴ Edessa
 and Wa-
 leran de
 Puisay
 captured.

Normannia inexpugnabilibus castris roboratur.

- Id.** Anno m^cxxiii^o. Decimo septimo kalend. Maii Hugo, Hugh
 prior de sancto Pancratio, efficitur abbas de Radingo. abbat of
 Sol⁵ similis factus est novæ lunæ. Eodemque⁶ anno Reading.
 rex Anglorum Henricus ad natale Domini curiam suam Henry I.
 tenuit apud Dunestapliam, ducens secum, ut moris est, at Dun-
 stable.

¹ *causa*] cause, Ch.; A. has been altered.

² *simpliciter*] sic MSS.; suppliciter, Par.

³ *cum*] om. E.

o 53108.

⁴ *Galerannum*] om. T.

⁵ Probably introduced from the next year.

⁶ *Eodemque anno*] Eodem tempore, E.

- A.D. 1123. suum cancellarium, scilicet Ranulfum, cui tantum¹ cura fuit² Matt. Par. ii. 149.
 Death of Ranulph the chancellor. substantias hominum diripere. Ipse vero obiter³ de equo corruens miseram vitam terminavit. Eoque tempore Robertus Lincolnensis episcopus⁴ obiit, cui successit Alexander. Firmatur turris Rothomagensis et muro cingitur; roboratur turris Cadomensis. Rex autem Henricus dedit archiepiscopatum Cantuariæ Willelmo de Corboil, priori de Chicche, et episcopatum Bathoniæ Godefrido, capellano reginæ. Castra etiam de Archis, de Gisortio, de Falesia, de Argentomio, de Damfronte, de Oximo, de Ambrecas, de Waverle,⁵ de Vyra, et turris Vernonis a rege Henrico inexpugnabiliter communita fuerunt. Castrum quoque Roberti⁶ de Mulent, qui a rege seditiose recesserat, capitur ab eodem Henrico. Rex quoque Jerusalem Baldewinus captus est a Balac, principe Turcorum.
- Castles in Normandy fortified. [Eo tempore cœpit ecclesia sancti Bartholomæi ædificari in suburbio Londoniensi a Rachero, quondam primo priore ejusdem ecclesiæ.] MS. E.
- [Pont-Audemmer] taken. Baldwin II. captured. S. Bartholomew's, London, built by Rahere. [Eodem anno Willelmus Cantuariensis archiepiscopus Romam petit pro pallio, comitante Anselmo abbate Sancti Eadmundi.] MS. Re. from Cont. Flor. Wig. ii. 78.
- Gifts of bp. John I. to Rochester. [Eodem anno Ernulfus Roffensis episcopus obiit, cui successit Johannes primus, qui dedit ecclesiam de Frenesbery⁷ cum capella de Strodes.⁸ Dedit etiam casulam et albam paratam et amictum cum lapidibus et stolam et phanum et tapetum majorem et crucem cum pede de argento. Transtulit corpus Ythamari episcopi. Incepit etiam plura bona facere, sed non permansit in suo robore. Nam melius bonum non incipere quam post inceptum retrorsum ire.] MS. N.

Tyrus Syriæ metropolis Christianis est restituta.

- P. Honorius II. Anno gratiæ mcxxiv^o. Octavo idus Aprilis obiit Calixtus papa, successit Honorius. Sol similis visus est il. 151. Matt. Par. ii. 151.

¹ *tantum*] tandem, W.

² *fuit*] om. Ch.; inserted in A.

³ *obiter*] om. E.

⁴ *episcopus*] om. E.

⁵ *Waverle*] sic MSS., a blunder for Waverlei, Gavrai.

⁶ *Roberti*] an error for Waleranni. See Matt. Par. ii. 150, n. 6, 151, n. 4.

⁷ Frindsbury (Kent).

⁸ Strood (Kent).

- Matt. Par. ii. 151. novæ lunæ. Justicia de monetariis fit apud Wintoniam. A.D. 1124. Robertus de Muslent, comes, associatis sibi Hugone de Eclipse. Muntfort, sororio suo, et Hugone de Muntfort,¹ Gervasii filio, hostiliter Normanniam intravit. Willelmus vero de Tankervilla, contra eum decertans, cepit eos, et captos regi Henrico præsentavit. Eodem anno defuncti sunt Theophus [Wigorniensis] et Arnulphus Rofensis, episcopi. Eodemque anno Tyrus, Syriæ metropolis, a Michaele duce Venetiæ obsidione vallata est, tam per mare quam per terras, adjuvantibus principibus Jerosolimorum ducem unanimiter v. kalend. Martii; et iii. kalend. Julii capta est, et Christianitati fideliter² restituta. Rex quoque Baldewinus, qui captivus tenebatur a Balac principe³ Turcorum, datis obsidibus, a vinculis liberatus est, et ad propria remeavit.
- MS. Cl. [Eodem anno rex fecit omnes milites Angliæ comas abscidere ad morem Francorum, qui ante longas ut mulieres habebant.]
- Capture of [Waleran] de Mellent.
Tyretaken.
Baldwin II. released.
Regulations as to soldiers' hair.

Celebratur concilium Londoniis sub Johanne cardinali.

- Matt. Par. ii. 151. Anno gratiæ mxxxv°. Quarto kalend. Aprilis Johannes de Cromonio cardinalis concilium celebravit Londoniis. Hoc quoque anno fuit fames valida. Obiit quoque Gilebertus fundator Meretonie. Dictus Johannes, qui in concilio omnes concubinarios sacerdotes maxime dampnaverat, in eodem vicio deprehensus, vicium excusavit, eo quod fuit, ut dixit, non sacerdos, sed corrector⁵ vel correptor sacerdotum. Rex quoque Henricus dedit Symoni, clerico reginæ, Wigorniensem, Johanni archidiacono Cantuariensi Rofensem, Sifredo abbati Glastoniensi Cicestriæ præsulatum. Eoque anno obiit rex Scotorum Alexander, cui successit frater ejus David, vir magnæ sanctitatis et munificentis. Rex quoque Jerusalem Baldewinus, contra Turcos dimicans, de gravissimo prælio feliciter triumphavit.
- John of Crema.
Death of Gilbert, founder of Merton.
New bishops.
David I. king of Scotland.
Victory of Baldwin II.

¹ Sic MSS.

² *fideliter*] feliciter, E., as Matt. Par.

³ *principe*] om. Ch. A. T.

⁴ *ut . . . habebant*] so Cl. in the margin; the text has *utuntur*.

⁵ *corrector vel*] om. E.

A.D. 1125. [Eodem¹ anno Richerus abbas hujus² loci ex hac MS. Re. Richere a. of St. Benet Holme. vita migravit.]

Obiit Henricus, Romanorum imperator. Comes Flandriæ exheredatur.

Lothair II. Anno gratiæ mcxxvi^o. Tertio idus Aprilis obiit Henricus R. de emperor. imperator, qui³ duxerat Matildam filiam regis Henrici Monte, i. 171. Anglorum, cui succedens Lotharius, annis xii. imperavit Matt. Par. postea. Tunc imperatrix Matildis, ad patrem suum [regem] ii. 153. Henricum reversa, habitavit in thalamo suo cum regina, quam⁴ cum vellent animo libenti in patria illa retinere R. de ut dominam, noluit. Diligebat enim eam rex valde, quia Monte, i. 173. unicam illam habebat hæredem. Et circa festum sancti Mi- Matt. Par. chaelis rediens in Angliam, duxit secum filiam suam tanto ii. 153. viro viduatam. Et continuo jussu regis omnes Angliæ et Normanniæ optimates illi adjurati sunt, et primus omnium comes Bononiæ Stephanus, ex Adala sorore regis et Ble-sentiæ comite generatus.

The em-press Matilda returns to Henry I.

Homage done to her.

Imperatrix Matildis nupsit comiti Andegaviæ.

Matilda Anno gratiæ mcxxvii^o. Tertio nonas Aprilis rex⁵ Hen- Robert de married to Geoffrey of Anjou. ricus misit filiam suam imperatricem desponsandam Monte, i. 174. Galfrido Plantegenest, filio Fulconis consulis Andega- vensis et regis Jerusalem, de qua idem Galfridus genuit Henricum postea regem, Galfridum, et Willel- mum. Obiit Ricardus Londoniensis episcopus, cui successit Id. ii. 154. Gilebertus universalis. Eodem anno comes Andegaviæ, sine spe revertendi, Jerosolimam adiit. Rex autem Henricus Id. ii. 153. cum curiam suam ad⁶ natale Domini apud Windeshores sollemniter teneret, ibique Thurstanus Eboracensis in præ-

Gilbert bp. of London.

Fulk V. of Anjou goes to Jerusalem.

¹ Re. mentions the emperor's death, and the empress's return, though given again in the next year.

² i.e., S. Benet Holme, where this MS. was written.

³ qui . . . Anglorum] not in E.

⁴ quam . . . noluit] not in E.

⁵ rex . . . Willelmum] Galfridus Plantegenest, comes Andegaviæ, duxit Matildem imperatricem, E.

⁶ ad natale Domini] om. E.

- Matt. Par. ii. 153. *judicium Willelmi Cantuariensis archiepiscopi regi coronam præsumpsit imponere, communi judicio repulsus est, et baculus¹ suæ crucis, quam in capella regis temerarie exaltaverat, ejectus est.* A.D. 1127. The archbishop of York's claims rejected at Windsor.
- MSS. Cl. Re. (under 1128). [Eodem anno rex Henricus fecit omnes milites Angliæ crines suos ad justum modum recondi, qui prius longitudine capillorum cum feminis certabant.] Military regulations of Henry I.
- MS. Re. [Hoc anno comes Flandrensis Karolus est occisus. Et eodem quippe anno Conradus abbas hujus loci ex hoc mundo migravit ad Christum.] Deaths of Charles count of Flanders and Conrad abbat of S. Beuet Holme.

Obiit Willelmus comes Flandriæ. Rex Francorum Lodowicus cessit regi Henrico.

- Matt. Par. ii. 155. Anno gratiæ M^CXVIII^o. Henricus² rex perrexit hostiliter in Franciam, quia rex Francorum tuebatur nepotem suum et hostem, scilicet Willelmum comitem Flandrensem, filium Roberti ducis. Perhendinans autem apud Espalum viii. diebus tam secure ac si in regno suo esset, compulit regem Lodowicum nepoti sua auxilia non ferre.² Willelmus nobilissimus³ comes Flandriæ, filius Roberti comitis Normanniæ, miles⁴ incomparabilis, [post superatam pæne Flandrensiū ineffabilem nequitiam dum quoddam castrum⁵ in terra ducis de Loveine obsedisset, in dextra manu lancea percussus], vi. kal. Augusti interfectus⁶ est. Eodem anno Ranulphus Dunelmensis et Willelmus Wintoniensis episcopi obierunt.
- R. de Monte, i. 175. Cf. Matt. Par. ii. 155. Henry I. in France. At Epernon. Death of William count of Flanders.
- MS. Re. [Magister Hugo de S. Victore cronica sua huc usque scripsit.] Hugo of S. Victor.
- MS. Lamb. Abridged from Matt. Par. ii. 144. [Eodem anno confirmatus est ordo militiæ Templariorum ab Honorio Papa sedente in concilio et a Stephano Jeroso- The Templars.

¹ *baculus*] sic MSS. for *bajulus*: Paris has *lator*.

²⁻² For this E. has, after the next sentence, "Eodem anno rex Anglorum Henricus hostiliter in manu forti perrexit in Franciam eo quod rex Francorum Lodowicus tuebatur comitem

" Flandriæ nepotem regis et hostem. Coegit autem regem in brevi auxilium comiti denegare."

³ *nobilissimus*] om. E.

⁴ *miles incomparabilis*] om. E.

⁵ Alost. See the note⁶ on Matt. Par. ii. 155.

⁶ *interfectus est*] occubuit, E.

A.D. 1128. limitano Patriarcha ibidem existente in festo Sancti Hillarii, videlicet et ab inchoatione prædictæ militiæ ix. anno.]

Obiit Honorius papa, successit Innocentius; obiit et Philippus rex Francorum.

- P. Innocent II. Henry bp. of Winchester. Anno gratiæ mcxxix^o. Obiit Honorius papa, successit Innocentius.¹ Obiit quoque Willelmus episcopus Wintoniæ; successit Henricus abbas Glastingensis qui fuit nepos Henrici regis. Eodemque anno Philippus filius regis Francorum, qui nuper, patre defuncto, diademate fuerat insignitus, dum equum ludens agigaret, obvium forte porcum invenit. Cumque pedes equi currentis offenderet, cecidit rex novus in terram, et fractis cervicibus exspiravit. Ecce² quanta celsitudo, quam leviter et quam cito adnihilata est. Sol in tenebras, et dies versus est in noctem per horam fere dimidiam, et stellæ apparuerunt.²
- Death of Philip, son of Louis VI. [Hic autem rex Henricus tenuit magnum concilium Londoniis de uxoribus sacerdotum prohibendis, et erant ibi omnes episcopi Angliæ.]
- Council in London. Matt. Par. ii. 156. R. de Monte, i. 186 (a. 1131). MS. Lamb. from Matt. Par. ii. 156.

Frater Philippi Francorum regis coronatur, Lodowicus.

- Dedication of Ch. Ch. Canterbury. Anno gratia mcxxx^o. Dedicatur ecclesia Christi Cantuariæ. Hugo abbas Radingiæ ad archiepiscopatum Rothomagensem eligitur. Obiit Algodus, primus prior sanctæ Mariæ de Suwere; successit Algarus. Innocentius papa ad partes Cisalpinas se transtulit, expulsus ab æmuli sui parentibus. Qui veniens in Galliam, apud Carnotum a rege Henrico honorifice susceptus est,³ et iterum in Rothomago, ubi ab omnibus est Papa acclamatus, regeque Henrico procurante, Lodovicum fratrem Philippi Francorum regis, jam defuncti, Remis coronavit in regem.
- Reception of Innocent II. by Henry I. at Chartres. Matt. Par. ii. 157. Southwark Annals, Matt. Par. ii. 157.

¹ E. adds primus; Ch. ii. later.

²⁻³ Ecce . . . apparuerunt] om. E.

³ est] om. Ch. A. Cl. N.

*Obiit*¹ *Innocentius II., succedit Celestinus secundus. Obiit* A.D. 1131.
Boemundus princeps Antiochico.

- Matt. Par.** Anno gratiæ MCXXXI^o. Sinodus generalis habita est Remis. **Synod at**
ii. 157. *Obiit Innocentius Papa; successit Innocentius secundus.*² **Rheims.**
Dedicatur ecclesia Cluniacensis ab eodem Papa. Eodemque **Innocent**
anno Rodoan Halapiæ princeps fines Antiochenos hostiliter **II.**
ingressus, Boamundum Antiochiæ principem, sibi occurrentem, **Cluny.**
ut ipsum reprimeret, gladio confossum peremit. Rex Jerusa- **Deaths of**
lem Baldwinus, miles egregius, cum senuisset, vocatis ad **Bohemond**
se genero suo³ et filia et filio eorum nomine Baldwinus, **II, P. of**
regni curam et plenam tradidit potestatem. Quibus dis- **Antioch**
positis, Deo spiritum tradidit. **and Bald-**
win II.
- MS. Re.** [*Obiit Herveus primus episcopus Eliensis; successit* **Bishops of**
Nigellus.] **Ely.**

Natus est Henricus. Constituitur episcopatus Carleoli.

- Matt. Par.** Anno gratiæ MCXXXII^o. Tertio idus Aprilis Londonia- **London**
ii. 158. rum civitas pæne tota combusta est. Rex Henricus novum **burnt.**
fecit episcopatum apud Carleolum, in limbo Angliæ et Gal- **See of**
walliæ, et posuit ibi primum episcopum, nomine Æthelw- **Carlisle**
lphum, sancti Oswaldi priorem, cui peccata sua solebat confi- **founded.**
teri. Eodem anno, natus est Galfrido, comiti Andegavensi, **Birth of**
ex filia regis Henrici filius, et vocatus est Henricus. Eodem **Henry II.**
tempore obiit Cestrensis episcopus.⁴
- MS. N.** [*Eodem anno facta est abbatia de Waverle et de* **Cistercian**
Fontibus et de Revale Cisterciensis ordinis.] **abbeys**
founded.

Post nativitatem Henrici tenebræ horribiles factæ sunt [in
Anglia].

- Matt. Par.** Anno gratiæ MCXXXIII^o. Interfecti sunt omnes milites de **Slaughter**
ii. 159. Templo. Nato quoque Henrico, primogenito Galfridi Plante- **of the**
genest et Matildis imperatricis, tenebræ factæ sunt in **Templars.**

¹ The rubr. in Ch. was *Obiit Innocentius I. succedit Innocentius II.*; it is corrected in the margin as above. E. has the incorrect reading.

² *secundus*] om. T. W. The clause is marked *vacat* in Cl.

³ Fulk of Anjou and Melisent.

⁴ Robert Peche.

A.D. 1133. Anglia, et terra mota est, et sol similis¹ tertiæ lunæ, *Matt. Par.*
 Eclipse id est eclipsis terribilis. Rex Henricus extremo transfre- *ii. 159.*
 and earth- iavit, et manum sancti Jacobi misit Radingum. Matildis
 quake. imperatrix peperit alterum filium, quem vocavit Galfridum.
 Birth of Unde rex Henricus, in Normanniam transiens, moratus est
 Geoffrey Unde rex Henricus, in Normanniam transiens, moratus est
 Plantage- ibi præ gaudio nepotum. Eodemque tempore defuncti sunt
 net. Landavensis et Londoniensis episcopi, transalpinautes. De-
 New bi- functo Herveo, Elyensi episcopo, dedit rex episcopatum
 shops. Nigello, et Dunelmensem Galfrido cancellario.

Obiit Robertus Curthuse, dux Normanniæ, in carcere regis.

Death of Anno gratiæ MCXXXIV^o. Obiit Robertus Curthuse, frater
 Robert of regis, in custodia, qua tenebatur, tædio vitæ, et oculo-
 Nor- rum lumine privatus. Nimis enim eum absorbit tristitia.
 mandy. tia. Sic enim mortuus est. Contigit quod rex, cum de *Matt. Par.*
 more consuevit, robam ei misit ex scarleto. Sed rex prius *ii. 160.*
 induit capam, et invenit caputium arctum, et ait, "Tolle,
 "detur hæc capa fratri meo, qui habet caput minus
 "meo." Et cum daretur illa secundum præceptum
 regis Roberto, et² minister incautus, cum interro-
 garetur, si aliquis eam prius induisset, ait, "etiam,"
 et acta retulit. Et ait Robertus, "Nunc nimis miseram
 "vitam protelavi, ex quo rex injuriosus mihi³ abjecto
 "veteres mihi panniculos transmittit,"⁴ Nec voluit ex
 eo tempore cibum sumere, et tabescens in semetipso
 mente et corpore, expiravit, et⁵ apud Gloverniam accepit se-
 pulturam.

Death of [Eodem utique anno Willelmus cognomento Basset, *MS. Re.*
 W. Basset, abbas hujus monasterii, ex hoc sæculo ad gaudium
 S. Benet decessit sempiternum.⁶]
 Holme.

¹ E. ins. est and om. tertiæ.

² et] om. E.

³ mihi] om. F. T. W.

⁴ transmissit] transmittat, E.

⁵ et . . . sepulturam] om. N.

⁶ Here Re. inserts the following curious passage:—

Non isto anno sed anno se-
 quente, scilicet anno gratiæ

MCXXXV., prima die Decembris
 obiit rex Henricus cum gloriose
 regnasset annis xxxv., mensibus
 iv., iv. diebus minus. Iste Henri-
 cus fuit filius Willelmi conques-
 toris cognomento Bastardi, qui
 Willelmus habuit quatuor filios
 et quinque filias, quarum una, Atha-
 lia nomine, nupsit comes Blesen-

- MS. N. [Constructa est abbatia de Quareria et de Cum- A.D. 1134.
bremere et de Stratford.]
Abbeys of
Quarrer,
Comber-
mere,
Stratford
- Obiit Henricus rex Anglorum. Coronatur Stephanus.*¹
- Matt. Par. Anno gratiæ mcxxxv^o. Obiit Henricus rex Anglorum, cum
ii. 161. regnasset xxxv. annis ac tribus² mensibus iv. nonas De-
cembris apud³ sanctum Dionisium in Silva leonum. Come-
dit enim carnes murenarum die antecedenti, contra con-
MS. Cl. silium medicorum suorum. [Henricus Huntendunensis
archidiaconus hoc anno cronica sua terminat.] Hic⁴
Henry of
Hunting-
don.
R. de ut parva tangamus, monasterium Radingis, monasterium
Monte, i. canonicorum apud Cirencestro, monasterium de Prato apud
197. Rothomagum, monasterium de Mortuo mari, et multa alia
Foundations of
Henry I.
Matt. Par. ejus prænotantur, de dominio suo fecit.⁴ Quam irre- Tempest.
i. 161. staurabilem Angliæ ruinam præsignat ventus vehementissi-
mus in vigilia [Apostolorum] Symonis et Judæ, turres,
ædificia, arbores horribiliter qui subvertit.
- Id. ii. 162. Stephanus⁶ vero nepos regis, comes Bononiæ, a Willelmo Coronation
Cantuariensi archiepiscopo consecratus est in regem xi. kal. of Stephen.

sis; cujus filius fuit Stephanus qui regnavit post Henricum I. Nomina filiorum Robertus Curthose, Ricardus, Willelmus Ruffus, et Henricus Clericus; Ricardus juvenis obiit; Robertus fuit dux Normanniæ, Willelmus rex Angliæ post patrem suum, post quem Henricus I. Iste Henricus non habuit prolem nisi unam filiam, quæ vocata est Matildis, quæ nupsit filio imperatoris, unde vocata est imperatrix; perduto imperatore marito suo reversa est ad patrem suum. Quæ voluit occidere patrem suum, quod compariens pater persecutus est eam, quæ fugiens nupsit comiti Andegavensi. Rex Henricus dedit Angliam Stephano nepoti suo, qui regnavit super eam. Matildis filia Henrici genuit filium qui vocatus est Henricus; et Stepha-

nus rex Angliæ habuit filium nomine Eustachium. Matildis pugnavit contra Stephanum pro filio suo Henrico; et concordati sunt, ita quod Stephanus teneret regnum Angliæ in vita sua et postea descenderet ad Henricum filium ejus, pro qua concordia iratus Eustachius vita decesse.

¹ Ch. and E. have a picture of Stephen's coronation. So also W.; there is a blank space for it in A.

² *ac tribus*] altered to quatuor in Ch. and *diebus x.* interlined later. The date is from R. de Monte.

³ *apud . . . leonum*] om E.

⁴⁻⁵ *Hic . . . fecit*] om. E.

⁵ *quæ . . . prænotantur*] qui . . . prænotatur, Ch. Re.; A. has been altered.

⁶ Some of the MSS. have a rubric here for Stephen's coronation.

A.D. 1135. **Januarii Londoniis, scilicet xxii. die post mortem avunculi** Matt. Par.
S. Paul's sui. Eodem anno, ecclesia sancti Pauli combusta est ab igne, ii. 162.
burnt. qui accensus fuit ad pontem [Londoniarum] et ¹ perrexit ad Id. ii. 163.
ecclesiam Danorum. Ad hanc dictam coronationem præ-
sentés fuerunt tres episcopi, cum archiepiscopo Cantuari- Malmesb.
ensi ² Willelmo. Rex autem statim coronatus, thesaurum, Hist. Nov.
quem avunculus suus congesserat, occupavit, scilicet centum i. 12.
milia libras, exceptis vasis aureis et argenteis et gommis îm- Matt. Par.
preciabilibus. Die [autem] quo Stephanus applicuit, contra ii. 163.
naturam hyemis ³ horrendum tonitruum cum fulgure horri-
bili per totam terram ⁴ auditum est, ita ut [totus] mundus
solvi putaretur. Corpus regium infra ⁵ xii. dies Natalis R. de
**Domini de Normannia apud Radingum allatum est, [et] Monte, i.
aromatibus conditum, et sepultum ⁶ ante altare in eadem 198.
ecclesia, quam ipse construxerat et ornamentis et posses-
sionibus ditaverat. Interfuit ejus exsequiis Stephanus
jam novus rex et Willelmus archiepiscopus Cantuariensis
et alii proceres totius regni.**

Obiit⁷ Willelmus Cantuariensis archiepiscopus.

Death of Anno gratiæ MCXXXVI^o. **Obiit Willelmus Cantuariensis** Matt. Par.
archiepiscopus. Henricus episcopus Wintoniensis abstulit ii. 164.
William of manum sancti Jacobi de Radingo. Eadwardus ⁸ abbas Ann. Read-
Corbueil. ibidem efficitur. Eodem anno, post Pascha, comes Gloverniæ ing (p. 11,
Robert of Robertus venit in Angliam, cujus prudentiam et potentiam rex Lieber-
Gloucester Robertus maxime verebatur. Post ejus adventum episcopi mann).
in Eug- Stephanus juraverunt fidelitatem regi, et rex juravit libertates ecclesiasticas Matt. Par.
land. et bonas leges se inviolabiliter observaturam, et inde cartam ii. 164.
Oath of Stephen. suam confecit; et comes Robertus similiter homagium sibi
Homage to Stephen. fecit sub conditione, scilicet si dignitatem suam integro
sibi conservaret.

¹ et] qui, Cl. Re.

² Cantuar. Will.] om. E.

³ hyemis] in hyeme, F.

⁴ terram] Angliam, E.

⁵ infra . . . Domini] not in E.

⁶ sepultum . . . regni] For this E. has "post tres menses solemp- niter in eadem ecclesia, quam

" ipse a fundamentis construxerat,

" venerabilem sepulturam quam

" vivus posuit, præsentē rege Ste-

" phano cum multis magnatibus

" accepit."

⁷ The rubrick erased in Ch.

⁸ Eadwardus . . . efficitur] om.

E.

Obiit Lodowicus rex Francorum. Rex Stephanus transfretavit. A.D. 1137.

Matt. Par.
ii. 166.

Anno gratiæ m^cxxxvii^o. Obiit Lodowicus Grossus, rex Francorum, cui successit Lodowicus filius ejus, qui accepit filiam Willelmi, ducis Aquitanniæ, Alienoram, plus corporis quam animæ moribus redimitam, in uxorem, ex¹ qua genuit duas filias. Rex Stephanus in principio Quadragesimæ mare transit, et comes die Paschæ consequentis transfretavit, qui feliciter navigavit quam applicuit, quia rex per insidias ipsum capi procuravit. Sed ab ipsis, qui insidiarum procuratores² fuerunt, præmunitus evasit. Rex tamen adhuc dolum habens in corde, se ipsi hilarem protendebat, quod bene constitit comiti.

Death of
Louis VI.

Malmesbury, Hist.
Nov. i. 17.

Escape of
Robert of
Gloucester
from
Stephen.

[*Conradus imperator succedit Lothario.*]

Matt. Par.
ii. 166.

Cf. Id. ii.
170.

Malmesb.
Hist. Nov.
i. 18.

Anno gratiæ m^cxxxviii^o. Conradus in imperio succedit Lothario. Theobaldus in Cantuariensem episcopatum eligitur, coram Alberico legato. Hoc anno comes Robertus reddidit homagium suum: per internuncios regi existenti in Anglia, et hoc multis rationibus, quia rex non servavit sibi juramentum factum, nec etiam sorori suæ; quo facto rex privavit eum omnibus bonis suis in Anglia. Eodem anno rex Anglorum Stephanus, in ipsis diebus nataliciis, Bedefordense castrum obsedit, dicens nulla hora pacem esse hostibus concedendam; sed³ antequam castrum redderetur, rex Scotorum in Northamburia exercitum ducens, tam ipso quam sui rem nimis execrabilem peregerunt. In ultionem enim imperatricis, cui idem rex fidelitatem juraverat, mulieres gravidas findebant, fœtus anticipatos extrahebant, parvulos super lancearum acumina proiciebant, presbiteros super altaria trucidabant.

Conrad
III.
Theobald
abp.
Robert
of Gloucester re-
nounces
his ho-
mage.
Bedford
Castle
taken by
Stephen.
Atrocities
of David
king of
Scots.

¹ *ex . . . filias*] om. E.

² *procuratores*] om. Ch. E. A.

N. Re.; custodes, Cl.

³ *sed*] si, E.

A.D. 1138. Rex igitur Anglorum¹ illuc properabat; sed antequam illuc pervenisset rex Scotorum in sua se recepit. Matt. Par. ii. 167.

Fires at Rochester and York.

[Eodem anno ecclesia Roffensis et tota civitas combusta est cum omnibus officinis monachorum, et in sequenti die apud Eboracum combusta est ecclesia beati Petri, ubi sedes est archiepiscopatus, et extra muros ecclesia beatæ Mariæ, ubi est abbatia cum egregio hospitali quod fundavit Thurstinus episcopus. Eodem tempore Johannes Roffensis episcopus obiit.] MS. N.

Death of John bp. of Rochester.

Concilium celebratur Pisis sub papa Innocentio.

Matilda and Robert of Gloucester in England. Anno gratiæ MCCCXIX^o. Matildis imperatrix venit in Angliam, et Robertus comes Gloverniæ, frater ejus, cum² ea, cum magna fortitudine in festo³ sancti Michaelis. Henricus Wintoniensis episcopus, frater regis Stephani, Apostolicæ sedis tunc legatus, indignans quod rex prælatos et eorum possessiones indigne tractaret, condoluit et remedium procuravit. Matt. Par. ii. 170.

Council of Pisa.

Eodem tempore, concilium celebratur Pisis a papa Innocentio. Rex quoque Stephanus in curia sua contra regium decus plures captos ad redditionem castellorum coegit, inter quos Rogerum Saresbiriensem episcopum ad redditionem castri de Shireburne et de Divises et de Malmesbiria⁴ violenter coegit. Procurantibus igitur archiepiscopo Theobaldo [et] Henrico episcopo Diceto, i. 253.
Matt. Par. ii. 170.

Tyranny of Stephen.

Wintoniæ fratre regis et aliis episcopis et prælati, concilium apud Wintoniam celebratur quarto kal. Septembris ad quod regem vocari fecerunt; qui comitem Albricum de Ver, in causarum varietatibus exercitatum, misit ad concilium, de captione dictorum episcoporum,⁵ super qua impetitus erat, se sic de jure facere posse allegantem, et factum regis defendentem. Kalendis vero Septembris solutum est concilium. Eodem anno obiit Rogerus, Sares- Id. ii. 171.

Stephen summoned to the council of Winchester.

¹ *Anglorum*] Scotorum, Ch. Re.; A. is altered; om. T. W.; Stephanus, Cl.

² *cum ea* is before *Gloverniæ* in Ch. A. Re. T. W.; it is directed to be rightly placed in E.

³ This date is from Malmesbury, Hist. Nov. ii. 29.

⁴ *Malmesbiria*] from Id. ii. 20.

⁵ *episcoporum*] castrorum, E. over erasure.

Matt. Par. beriensis antistes. Rex quoque Stephanus proscibit¹ A.D. 1139.
ii. 171. Elyensem episcopum, Nigellum.
MS. N. [Eodem anno Wardonia et abbatia de Sartis² inci- Abbey of
piuntur.] Wardon
founded.

Albricus comes de Veer occiditur in civitate Londoniarum.

Matt. Par. Anno gratiæ MCXL^o.³ Idibus Maii, Albricus de Ver in Deaths of
ii. 174. Londoniis occiditur. Obiit Ældewinus, fundator Malverniz. Aubrey
Id. ii. 171. Rex Anglorum Stephanus infra dies natalitios urbem de Vere
Lincolniæ obsedit, cujus firmitates Ranulphus, comes and Alwine,
Cestriæ, receperat paulo ante, qui regem Stephanum founder of
retinuit a civitatis ingressu usque ad Purificationem beatæ Merton.
Mariæ, et ibidem commissa est pugna cum rege gra- Capture
vissima, et post⁴ multas deceptiones⁵ captus est of Stephen
quarto nonas Februarii. In Quadragesima xiii. kalen. at Lincoln.
Aprilis eclipsis facta est horribilis nimis per totam Angliam, Eclipse [of
ut diceretur signum esse. Sequenti ebdomada vii. the sun].
Malmesb. kalend. Aprilis, Radulfus,⁶ filius Huberti, inmanis ac Devizes
Hist. Nov. barbarus et ad furta belli peridoneus, castrum de taken by
ii. 30, 36. Divisis clanculo interceptit; qui jactare non dubi- [Robert]
tavit, se totam regionem a Wintonia usque Londonias Fitz-Hu-
per id castrum occupaturum, et ad tuitionem sui pro bert.
militibus Flandriæ missurum. Sed cito post, per His capture
Johannem, magnæ versutiæ virum, qui apud Marle- and exe-
berwe⁷ castrum habebat, captus fuit et vinculis inno- cution
datus, eo quod [castrum de] Divisas dominæ suæ by John
imperatrici reddere recusabat, et more latronum sus- Fitz Gil-
pensus. Eodem⁸ anno, in Pentecoste indictum est bert.
colloquium inter imperatricem et regem, ad pacem Failure
of an
attempt at
peace.

¹ *proscibit*] persecutus est, E.

² *i.e.*, de assartis, because built in a place formerly a wood, since cleared; v. Tanner's Notitia Monastica (Nasmith) under Wardon (Bedford xx., note a).

³ A XVth century hand in Ch. has in the margin "Obiit Herbertus abbas Westmonasterii, iii. non. Sept. a^o 1140."

⁴ *post*] om. Ch.; inserted in A.; per, E.

⁵ *deceptiones*] deceptiones, E.

⁶ *Radulfus*] Robertus, Malmesb.

⁷ *Marleberwe castrum habebat*] castrum de Marleberge habitabat, E.

⁸ For this paragraph Lamb. has: "Eodem anno sanctus Erkenwaldus translatus est."

A.D. 1140. reformandam. Sed cum venerunt illuc, scilicet juxta Bathoniam, comite Roberto, fratre suo, ex parte imperatricis, ex parte vero regis legato et archiepiscopo convenientibus, nihil tandem profecerunt.

Malmesh.
Hist. Nov.
ii. 37.

Death of Anselm abbat of S. Benet Holme. [Et in eodem anno Anselmus abbas istius monasterii ex hac luce ad Dominum transmeavit.]

MS. Re.

Civitas Londoniarum reddita est imperatrici.

London surrendered to Matilda. Anno gratiæ MCXLI^o. Rege¹ Stephano capto² per Willelmum de Kahaines apud Lincolniam, civitas Londoniarum reddita est imperatrici, sed cito post fugata

Huntingd.
274, 275.

Winchester burnt. Siege of the tower of London. Wintonia, xviii^o kal. Octobris. [Postea statim, in eadem

Matt. Par.
ii. 174.

æstate, obsessa est turris Londoniarum a Londoniensibus, quam Willelmus⁴ de Mandavilla tenebat, et

MS. E.

Siege of the bishop's tower at Winchester. firmaverat. Obsedit etiam imperatrix turrim Wintoniensis episcopi, cum avunculo suo regu Scotorum David et fratre suo Roberto. Sed Willelmus Yprensis cum Londoniensibus fecerunt illam inde recedere]. Et captus est Robertus

Diceto,
MS. B.
p. 254, n. 1.

Capture of Robert of Gloucester, and release of Stephen. comes Glovernæ in exaltatione⁵ Sanctæ Crucis. Sed pro ejus⁶ liberatione Stephanus rex dimittitur⁷ [in festo Omnium Sanctorum, et regno restitutus]. Galfridus⁸ de Magnavilla firmavit turrim Londoniarum. [Eodem anno,

Matt. Par.
ii. 174.

Malmesh.
iii. 51.

Death of H. de S. Victor. obiit Hugo de sancto Victore iv. idus Febr.] Per ejusdem⁹ temporis intervallum Walerannus, comes de Mes-

Matt. Par.
ii. 174.

Id. ii. 173.

Submission of Waleran de Mellent to Geoffrey. lent, qui omnibus Normanniæ præerat proceribus, cum comite Andegavensi Galfrido concordiam fecit, et dedit castellum Montisfortis et Falesiæ, et sic subdiderunt se ei omnes viri potentes citra flumen Sequanæ, usque ad ripam

¹ *Rege . . . Lincolniam*] Hoc anno rex Stephanus in bello captus est iv. non. Feb. Ducitur ad imperatricem et in turri de Bristowe in custodia ponitur, E.

² *capto*] om. Ch. A. N. Re. T. W.; inserted in Cl.

³ *et . . . Octobris*] om. E.

⁴ Sic erroneously for Galfridus; the passage (only in E.) seems a blunder over the entry in Diceto, and the mention of Geoffrey of

Mandeville below, which E. does not give.

⁵ *exaltatione*] festo exaltationis, E.

⁶ *ejus*] sui, MSS. exc. E.

⁷ *S. rex dimittitur*] rex liberatus est, E.

⁸ *Galfridus . . . Londoniarum*] om. E.

⁹ *ejusdem temporis intervallum*] illud tempus, E.

Matt. Par. Rislæ, et fidelitatem eidem fecerunt. Eodem anno, Gile- A.D. 1141.
 ii. 173. berto¹ Londoniensi episcopo, qui Universalis dicebatur, [Robert]
 Rogerus² de Sigillo successit in episcopatum. de Sigillo
 MS. N. [Abbatia de Koggeshale incipitur.] bishop of
 London.

Abbey of
 Cogges-
 hall.

*Rex Stephanus obsedit imperatricem, quæ tamen evasit. Captus
 est Robertus episcopus Londoniensis. Rex Stephanus cepit
 Willelmum de Mandevilla.*

Matt. Par. Anno gratiæ MCXLII^o. Rex Stephanus obsedit imperatricem Escape of
 ii. 174. apud Oxoniam diu, sed tandem evasit. Captus est Ro- Matilda
 bertus episcopus Londoniarum apud Fuleham³ a Gal- from Ox-
 frido de Mandevilla ix. kalen. Julii. Willelmus Lon- ford.

Id. ii. 175. doniensis⁴ episcopus et sedis apostolicæ legatus, in media Seizure of
 Quadragesima concilium celebravit, rege et episcopis multis Robert
 præsentibus. Nullus honor vel reverentia ferebatur Dei bishop of
 ecclesiæ vel ordinatis, sed æque clerici et laici capiebantur, London.
 incarcerabantur, truncabantur. Sancitum⁵ igitur ibi, ne Council
 aliquis⁶ qui ecclesiam cimiteriumve violaverit vel in in London
 monasticum virum manus injecerit violentas, nisi a Papa, under
 a nullo absolvatur. Eodem tempore, rex Stephanus cepit [Henry
 Willelmum⁷ de Mandevilla apud sanctum Albanum, unde⁸ bishop of
 reddidit regi turrim Londoniarum cum castris de Waledene Winchester].

Id. ii. 176. et Pleiseto. Obiit in eodem anno Fulco rex Jerosolimitanus; [Geoffrey]
 eodemque anno, defuncto papa Innocentio, Celestinus⁹ suc- of Mandevilla
 cessit, qui, cum sedisset in cathedra Romana mensibus captured.
 quinque, diem clausit extremum; cui succedens¹⁰ Lucius Ro- Death of
 tine II. king Fulk.
 P. Celes-
 tine II.
 P. Lucius
 II.

¹ *Gileberto* . . .] obiit Gileber-
 tus . . . cui successit, E.

² *Rogerus*] sic MSS. errone-
 ously for Robertus.

³ *Fuleham*] so E.; Fulleham,
 Re.; the other MSS. Fulcham.

⁴ *Willelmus Londoniensis*] sic
 Ch. Re. T. W. in spite of the
 previous line. Wintoniensis, A.
 (altered) Cl. N.; Lincolnensis, E.
 The blunder in the name was made
 by the original compiler for Hen-
 ricus Wintoniensis (see the note³
 on Matt. Par. ii. 175).

⁵ *Sancitum igitur*] Sed statutum
 est, E.

⁶ *aliquis*] quis, E.

⁷ *Willelmum*] partially erased
 in Ch.; E. has Galfridum, which is
 correct.

⁸ *unde*] ubi, E.

⁹ The notice of these Popes
 is given in Re. at the end of
 the last year, though repeated
 here.

¹⁰ *succedens* . . . *ecclesiam*] suc-
 cessit Lucius, E.

A.D. 1142. manam rexit ecclesiam mensibus xi. et diebus xiii. Obit Matt. Par. ii. 176.
 The pall sent to bishop Henry of Winchester. Willelmus Wintoniensis præsul,¹ successit Henricus. Huic vero Henrico Lucius papa pallium misit, volens apud Wintoniam novum constituere archiepiscopum, et septem ei episcopos assignare.

Asceline, prior of Dover, made bishop of Rochester. His gifts to Rochester. [Eodem anno Ascelinus prior Doveriæ factus est MS. N. Roffensis episcopus, qui dedit ecclesiam de Suthflete ad anniversarium ejus, et confirmavit terram Radulfi clerici in Borstalle et socuam Godæ comitissæ in Londoniis et hydram dimidiam in Hadenham quæ fuit Radulfi clerici. Iste primo præsumpsit dare officialitates et serjantias in ecclesia Roffensi. Et notandum quod bonum quod fecit non habet effectum; quod autem de malo fecit semper perseverat.²]

Obit Lucius, sedit³ Eugenius. Rex Stephanus obsedit Lincolniam.

P. Eugenius III. Anno gratiæ MCLXIII^o. Defuncto papa Lucio, sedit Engo- Matt. Par. ii. 177.
 Siege of Lincoln by Stephen. nius in cathedra Romana, annis octo, mensibus quatuor, et diebus xiii. Eodem anno, rex Anglorum Stephanus Lincolniam obsedit, et cum construeret unum municipium contra castellum, quod tenebat comes Cestrensis Ranulphus, operarii ejus⁴ fere octoginta ab ipso comite interfecti sunt, et sic, re imperfecta, rex recessit. Eodemque anno, Robertus Marmion, vir quidem bellicosus, qui monachos Coventrenses a suo monasterio expulerat, et de ecclesia illa castellum fecerat, dum una dierum contra hostes suos decertaret, inter eos ante ipsum monasterium excommunicatus peremptus est. Eodem vero tempore, Galfridus consul⁵ de Mandevilla, qui idem scelus perpetraverat in ecclesia Ramesciensi, ante ipsam ecclesiam inter consertas suorum acies a quodam pedite vilissimo, solus sagitta percussus, occubuit interfectus. Arnulfus etiam, ejusdem comitis filius,

¹ *præsul*] episcopus, E.; v. Matt. Par. ii. 176, note ³.

² This is followed in N. by a long account headed, "Nota ser-

" jantias in ecclesia Roffensi constitutas."

³ *sedit*] successit, E.

⁴ *ejus*] regis, E.

⁵ *consul*] om. E.

qui post mortem patris ecclesiam illam pro castello tenebat, a rege captus est et proscriptus. A.D. 1143.
His son
Arnulf
exiled.
Abbey of
Boxley.

MS. N. [Eodem etiam anno abbátia de Boxleya construitur a Willelmo de Ypre.]

Rex Stephanus comitem Gloverniæ fugavit.

Matt. Par. Anno gratiæ MCXLIVº. Rex Anglorum Stephanus comitem Gloverniæ cum multis aliis inimicorum suorum a constructione Flandrensis¹ castri fugavit, et municipium illud in sua potestate suscepit. Obiit Galfridus de Magnavilla, xviiiº kalend. Octobris. Galfridus, comes Andegaviæ, cepit Normanniam. Eodem anno, Alexander, Lincolnensis episcopus, iterum Romam pergens, munificentissime se, ut prius, habuit. Itaque honorifice susceptus est a Papa; rediensque sequenti anno, cum summa ipsius Papæ et totius curiæ gratia, ecclesiam suam, quæ combustione deturpata fuerat, sic reformando restauravit, ut dampnum in igne postea minime dampnosum videbatur. Eo² anno quidam puer [nomine³ Willelmus, ix. kal. Martii a Judæis] apud⁴ Norwicum crucifixus est. [Faringdon] taken by Stephen.
Reception of Alexander, bishop of Lincoln, at Rome.
His restoration of Lincoln Cathedral.

Hoveden, i. 208. (a. 1145.)

Annals of St. Edmundsbury, p. 133.

MS. Re.

Capitur Ranulphus, comes Cestriæ, a rege S[tephano].

Matt. Par. Anno gratiæ MCXLVº. Rex Anglorum Stephanus cepit Ranulphum, comitem Cestriæ, apud Norhamtone, ad eum pacifice venientem, et eundem in carcere detrusum detinuit, quousque redderet ei castrum⁵ Lincolnæ cum cæteris quæ suæ ditionis erant; et sic lætus et jactans de victoria, licet turpi, coronam portavit apud Lincolniam. Ranulph Blundeville.
Stephen wears his crown at Lincoln.
Bishops of Norwich.

MS. Re. [Eodem anno obiit Ebrardus episcopus Norwicensis; successit Willelmus Turbe.]

¹ *Flandrensis*] sic MSS. for Farendunensis.

² This is given in the next year in E.

³ From Re.; a *Judæis* is also

in E. and Lamb. The date is an introduction of the compiler.

⁴ *apud Norwicum*] in Norwico, Re.

⁵ *castrum*] om. E.

A.D. 1146.

*Conradus imperator et rex Franciæ Lodowicus iter arripiunt Jerosolimitanum.*Second
crusade.

Anno gratiæ MCLVI^o. Conradus imperator et Lodowicus Matt. Par. rex Francorum et plures alii nobiles magnates cruce signati ii. 180. sunt, ut euntes in Jerusalem Salvatoris vestigia adorarent. Willelmus de sancta Barbara, decanus Eboracensis, Id. ii. 178.

Death of
Geoffrey
abbat of
St. Al-
ban's.

factus est episcopus Dunelmensis. Eodem anno obiit re-
verendæ memoriæ Galfridus, abbas sancti Albani. Defuncti-
que sunt pontifices, Ascelinus Rofensis, Rogerus Cestrensis,
et Robertus Herefordensis. [Ascelino successit Walterus archi-
diaconus Cantuariensis], Rogero Walterus prior Dorobernen-
sis, Roberto Gilebertus abbas Glovernensis. [Eodem anno MS. Cl.

New bi-
shops.

obiit Elias prior Norwicensis.] Eodemque anno, post

Henry
archbishop
of York.

Thurstanum, Eboracensem archiepiscopum, Henricus, Cister- MS. Cl.
ciensis monachus, illum optinuit præsulatum. [Hoc tem-

Gilbert of
Sempring-
ham.

pore floruit in Anglia Gilbertus, a quo ordo de Sim-
plingham sumpsit exordium.] Eodem anno similiter,

Comet.

cometa in Occidente, circumquaque mirabiliter radians,
apparuit.

P. Euge-
nius III. at
Paris.

[Eo tempore Eugenius Papa veniens Parisius est MS. Re.
sollempniter receptus.] from the

Abbey of
Saltrey.

[Facta¹ est abbatia de Saltreya. Eodem anno Euge-
nius Papa possessiones ecclesiæ beati Andreæ Roffensis
confirmavit.²] MS. N.

*Proficiscuntur Jerusalem imperator Alemanniæ et rex Franciæ.*Progress
of the
Crusade.

Anno gratiæ MCLVII^o. Motio imperatoris et regis et Southwark
multorum iter agentium in Jerusalem. Imperator Con- Annals.
radus, hieme transcurra, cum suis portum attigit Aconen- Matt. Par.
sem, et inde Jerusalem veniens cum summo gaudio sus- ii. 181.
ceptus est. Quo utique tempore rex Francorum cum lxx.
milibus loricatorum militum subsecutus est. Sed obiter
pressuras, jacturas, et ruinas irrestaurabiles passus,
dampna Franciæ inaudita deploravit. Obsessa est civitas Id. ii. 182.

¹ Facta . . . Saltreya] from
Coggeshale, p. 12.

² The bull of privileges follows

in N., dated v. kal. Martii 1146,
Ad hoc universalis. It is given by
Wharton, *Anglia Sacra*, i., p. 344.

Matt. Par. ii. 183. Damasci, sed frustra. Eodem anno, Robertus archidiaconus Legrecestriæ post Alexandrum creatus est Lincolnensis antistes, per manum Theobaldi archiepiscopi Cantuariensis. Post jejunium mensis septimi¹ episcopus est consecratus. A.D. 1147. Siege of Damascus. Robert de Chesney, bishop of Lincoln.

Revertuntur imperator et rex. Noradinus debacatur.

Id. ii. 183. Anno gratia MCXLVIII^o. Post discessum imperatoris et Francorum regis de partibus terræ sanctæ, Noradinus, Sanguinii filius, princeps Turcorum potentissimus, fines Antiochenos ingressus, Nepam castrum obsidione vallavit; contra quem Reimundus, Antiochenus princeps, exercitum ducens inconsulte nimis, prælio inæquali decertavit; unde contigit, quod ipse cum aliis quibusdam viris nobilibus occubuit. Noradinus, nullo obstante progressus, Hareng castrum obsidens occupavit, et sic libere in partibus illis universa depopulando percurrit, donec rex Jerosolimorum superveniens impetus ejus potenter refrænaret. Henricus primogenitus a rege David Scotorum armis decoratur in Pentecoste. Item translatio sancti Erkenwaldi episcopi xviii kalend. Decembr. Præterea² concilium in urbe Remensi, præside Papa Eugenio, celebratur. Eodem³ anno Gilebertus Foliot episcopus efficitur Herefordensis. Nepa besieged by Nouredin. Raymond, prince of Antioch, slain. Hareng taken. Henry [of Anjou] knighted. S. Erkenwald translated. Council of Rheims.

MS. Re. [Et eodem anno Anselmus abbas sancti Edmundi obiit.]

MS. N. [Eodem etiam tempore Walterus consecratus est in episcopum Roffensem, qui dedit terram quæ pertinet ad mandatum pauperum in Borstalle. Et sciendum quod in cœna Domini ad mandatum pauperum non erant olim nisi duo denarii, et ipse accrevit tertium denarium. Dedit etiam casulam de viridi ciclade et albam paratam et stolam et phanum de eodem panno quo casula et sandalia bruslata, de quibus facta est parura ad albam et pallium de ciclade, unde facta est

¹ *septimi*] Septembris, E.

² This is given by Paris, ii. 179, but it is probably taken directly

from R. de Monte, where it is mentioned under a. 1148.

³ *Eodem . . . Herefordensis*] om. E. Paris has it under 1149.

A.D. 1148. dalmatica et duæ paruræ albarum, et duas albas MS. N. paratas quas habuit in capella sua et dalmaticam et tunicam quæ secundæ principales sunt; item tunicam et dalmaticam in xii. lectionibus et casulam quæ est cotidiana ad altare sanctæ Katerinæ et capam de croceo serico et duo pallia ad pendendum et calicem aureum et textum evangeliorum aureum et cristallum cum balsamo et mitram.]

Galfridus dux Normanniæ reddidit Henrico filio suo Normanniam.

<p>Normandy given to Henry.</p> <p>Return from the Crusade.</p> <p>Siege of Monstreuil Castle.</p> <p>Division of the arch-deaconry of Suffolk.</p>	<p>Anno gratiæ MCXLIX^o. Galfridus dux Normanniæ reddidit Henrico filio suo Normanniam, hæreditatem suam ex parte matris suæ, contra prohibitionem regis Francorum, unde discordia mota est inter ipsum regem et ducem. Rex enim Franciæ¹ reversus est hoc anno inglorius a terra sancta, similiter et imperator Alemanniæ. Item² dux Galfridus castellum Musterel obsedit et fecit ibi tria castella lapidea, et duravit illa obsidio per tres annos.</p> <p>[Eodem anno Eborardus episcopus Norwicensis obiit. Iste Eborardus episcopus divisit archidiaconatum Suffolge in duos.]</p>	<p>Matt. Par. ii. 184.</p> <p>Robert de Monte. i. p. 451.</p> <p>MS. Cl.</p>
---	--	--

Rex Francorum cepit homagium ducis Henrici de Normannia.

<p>Meeting of Louis VII. and Eustace with Henry at Arques.</p>	<p>Anno gratiæ MCL^o.³ Rex Francorum Lodowicus et Eustachius, filius regis Stephani, cum militia copiosa venerunt ante turrem de Archis ob discordiam memoratam, ubi etiam</p>	<p>Matt. Par. ii. 184.</p>
--	---	----------------------------

¹ *Franciæ*] om. E.

² *Item . . . annos*] om. E.

³ Ch. has in the lower margin in a later hand :

“Regina quondam Angliæ domina Matildis tertia uxor fuit regis Angliæ Stephani. Hæc itaque Matildis filia fuerat domini Eustachii dicti senioris, comitis vide-

licet Bononiæ, et Mariæ conjugis suæ; quæ Maria soror fuit Matildis quondam bonæ reginæ consortis regis Henrici primi; Rex autem Stephanus genuit ex Matilde regina sua filium nomine Eustachium qui appellatus est junior, et Willelmum postea comitem Moretonii et Warenne.”

- Matt. Par. affluit dux Normanniæ Henricus, et pater ejus, comes Ande- A.D. 1150.
ii. 184. gavensis, Galfridus, cum ingenti exercitu Andegavensium,
Britonum, et Normannorum; sed videntes utriusque partis
principes, quod legiones illæ nequibant sine magna san-
guinis effusione hostiliter convenire, cœperunt de pace trac-
tare, et intervenientibus utrorumque amicis, rex Francorum Peace
cepit homagium ducis Henrici de Normannia, et sic pacifico made.
recesserunt. Dux igitur Henricus dum tractaret cum opti-
matibus suis de itinere suo in Angliam, pater ejus apud
Castrum Leri¹ graviter infirmatus septimo idus Septembris ab Death of
hac vita migravit, et sic Henricus filius ejus factus est Geoffrey
comes Andegavensium et dux Normannorum. Hoc² etiam of Anjou
anno gelu cœpit a quarto idus Decembris et duravit usque at Chateau
ad xi. kal. Martii, et Tamisia sic ingelata est, ut pede et du Loir.
equo et quadrigis etiam oneratis transmeabilis redderetur. Severe
Eodem anno, Robertus de Gorham creatus est in abbatem frost.
sancti Albani, Radulfo cedente præ languore. Celebratum Robert de
Id. ii. 186. est divortium inter Lodovicum regem Francorum et Alie- Gorham,
noram reginam suam; erant enim consanguinei in quarto abbat of
gradu. Rex Stephanus firmavit castellum apud Radingum St. Alban's.
Id. ii. 184. xiii. kalen. Febr. Divorce of
MS. E. [Obiit³ Robertus primus prior, cui successit Ro- Louis VII.
bertus.] and Alie-
MS. Cl. [Eodem anno Willelmus Turbus consecratus est in Merton.
episcopatum Norwicensem.] William
bp. of
Norwich.

*Dux Normannorum Henricus duxit Alienoram, relictam regis
L[odowici].*

- Hoveden, Anno gratiæ MCLII^o. Obiit Galfridus comes Andegaven- Death of
i. 212. sium; dux Normanniæ successit, scilicet Henricus filius Geoffrey
of Anjou.
Matt. Par. Bleis frater regis Stephani. Dux Normannorum Henricus Marriage
ii. 186. duxit Alienoram, quondam reginam, relictam scilicet Lodowici. of Henry
and Alie-
Id. ii. 188. Obiit Adelia regina, uxor regis Stephani.⁵ Dirutum est nora.
castellum de Redingis. Eodem anno Johannes, monachus Death of
queen.
Stephen's

¹ Leri] Beri, E.

² Hoc . . . redderetur] This is at the end of the previous year in E.

³ This is in the margin in E. They were priors of Merton.

⁴ et] om. T. W.

⁵ Stephani] erased in Ch. and altered to Henrici I. The blunder is in the name Adelia for Matilda.

A.D. 1151. Sagiensis, factus est secundus antistes Maniæ insulæ, quæ Matt. Par. John of Seez est inter Angliam et Hyberniam. Primus enim ibi fuit ii. 188. bishop of Man. Wimundus,¹ monachus Saviniensis. Eodem anno obiit Willelmus, episcopus Dunelmensis. Eodem² etiam anno Galfridus Geoffrey of Monmouth Arthurus factus est episcopus sancti Asaph in Norwallia, qui historiam Britonum de lingua Britannica transtulit in Latinum. [Eodem anno Gracianus monachus, de Guysa³ civitate MS. Cl. Gratian's Decretum. Thusciæ natus, decreta composuit secundum Hu.⁴ ii. q. vi. C. forma.]

Obiit Eugenius Papa, succedit Anastasius; sanctus Bernardus migravit ad Christum.

Homage done to Eustace, son of Stephen. Anno gratiæ MCLII^o. Comites et barones Angliæ fecerunt Matt. Par. ligantiam et fidelitatem Eustachio, filio regis Stephani. ii. 186. Obiit Matildis tertia, regina, mater Eustachii, quinto nonas Maii. Ricardus de Beaumonts, nepos alterius Ricardi, Id. ii. 190. factus est episcopus Londoniensis in initio Octobris. Eodem anno Bernardus abbas Clerevallensis migravit ad Dominum. Deaths of S. Bernard and David king of Scots. Anno⁵ etiam eodem obiit David rex Scotorum, cui successit Malcolmus, nepos ejus, in regnum. Illo quoque anno, natus Id. ii. 191. est duci Henrico filius ex Alienora uxore sua, et vocatus est Willelmus, quod est consuetum nomen ducibus Aquitanniæ et comitibus Andegaviæ. Obiit et Eustachius, filius regis Stephani. Et⁶ facta est pax inter regem Stephanum et Henricum ducem Normanniæ. Death of Eustace. [Et anno revera eodem Daniel abbas hujus loci ab MS. Bc. hac vita ad requiem migravit sempiternam.] Death of Daniel, abbat of S. Benet Holme. Rex Anglorum Stephanus et dux Normannorum Henricus concordati sunt. Obiit Eugenius Papa; successit Anastasius.

P. Anastasius IV. Anno gratiæ MCLIII^o. Obiit Eugenius Papa; successit Matt. Par. Anastasius senex. Eoque anno justitia de cælo prospiciente,⁷ ii. 190. Id. ii. 191.

¹ Wimundus] Reymundus, E.

² Eodem etiam anno] et, E.

³ i.e. Chiusi.

⁴ i.e. Huguccio, Causa ii., quæstio vi., Capitalum "Forma." The passage will be found in the margin of the edition of Gratian with Huguccio's Commentary, Par. 1550, ff. iii. b. Huguccio or Hugo de Vercellis, who was bp. of Ferrara,

was the first commentator on the Decretum.

⁵ Anno . . . obiit] Obierunt, E., inserting "Eugenius Papa, cui successit Anastasius," and omitting it at the beginning of the next year.

⁶ Et . . . Normanniæ] om. E.

⁷ prospiciente] prospexit, E.

- Matt. Par. ii. 191. et diligentia Theobaldi, Cantuariensis archiepiscopi, et episcoporum regni, rex Anglorum Stephanus et dux Normannorum Henricus apud Walingeford talem concordiam inierunt: rex Stephanus, omni hærede viduatus, præter solummodo ducem Henricum, recognovit in conventu episcoporum et aliorum de regno optimatum, quod dux Henricus jus hæreditarium in regnum Angliæ habebat, et dux benigne concessit, ut rex Stephanus tota vita¹ sua, si vellet,² regnum pacifice possideret. Ita tamen confirmatum est pactum, quod ipse rex et episcopi tunc præsentibus cum cæteris regni optimatibus jurarent, quod dux [Henricus] post mortem regis, si illum superviveret, regnum sine aliqua contradictione optineret. Super ista pace inviolabiliter observanda confecta est sollemnis carta,³ in loco securissimo reservanda.⁴
- MS. Cl. [Hoc tempore floruit Petrus Longobardus, qui sententias composuit.]

A.D. 1153.
Treaty
between
Stephen
and Henry.

Peter
Lombard.

Defuncto Anastasio Papa, successit Nicholas.

- Matt. Par. ii. 203. Anno gratiæ MCLIV^o. Dux Normannorum Henricus transfretavit in Normanniam et revocavit in jus proprium dominicæ suæ, quæ pater suus ipsi⁵ dederat, et inde profectus in Aquitanniam rebellionem quorundam baronum suorum potenter repressit. Eodem anno, defuncto papa Anastasio, successit Nicholas, Albanensis episcopus, et vocatus est Adrianus, vir quidem justus et religiosus, natione Anglicus, de territorio quidem sancti Albani a viris nobilibus ducens originem. Hic ecclesiam sancti Albani insignivit privilegiis, ut⁶ sicut⁷ beatus Albanus prothomartir est Angliæ, ita et ejus abbas inter omnes Angliæ abbates primus sit ordine et dignitate. Eodemque tempore facta est concordia inter regem Francorum Lodovicum et ducem Normannorum Henricum, hoc modo: rex reddidit duci Vernolium et

Henry in
Normandy.

P. Adrian
IV.

His origin
and gifts
to St. Al-
ban's.

Peace
between
Louis VII.
and Henry.

¹ *vita*] jura, MSS. exc. W.

² *vellet*] vel, Ch. E. Cl. Re.;
simul, T. W.; A. has been altered.

³ E. ins. et.

⁴ *reservanda*] reservata, W.

⁵ *ipsi*] illi, E.; ei, Ch. Re.

⁶ *ut*] et, T. W.

⁷ *sicut*] sic, Ch. A. Re. W.

A.D. 1154. Novum Mercatum, et dux dedit ei duo milia marcas ar- Matt. Par.
genti, pro resarciendis¹ dampnis quæ rex perpessus fuerat. ii. 204.
Eodem anno, sanctus anachorita Wilfricus de Heselberga, Id. ii. 205.
cujus vita et transitus speciales exigeret tractatus, mi-
gravit ad Dominum. Tempore quoque sub eodem rex An- Id. ii. 204.
glorum Stephanus, miles egregius et mente piissimus, viii^o
kalend. Novembris, diem clausit extremum. Cujus corpus
in monasterio de Feveresham, quod ipse a fundamentis ex-
truxerat, traditur veneranter² sepulturæ.

Death of
S. Wulfric
of Hasel-
bury.

Death of
Stephen.
His burial
at Fevers-
ham.

Coronatio³ regis Henrici. Theobaldus Archiepiscopus Cantuarie.

Coronation
of Henry
II.

Henricus vero,⁴ dux Normanniæ [venit Barbeflioth, et ibidem
per unum mensem ventum expectavit, et] septimo idus De-
cembris in Angliam veniens, xiv^o kalend. Januarii, [die
Dominica] ante Natale Domini, apud Westmonasterium in
regem unctus est a Theobaldo Cantuariensi archiepiscopo.
Eodemque anno Reginaldus efficitur abbas de Ra-
dinge.

Regina'd
abbat of
Reading.
Privileges
given to
Rochester.

[Eodem anno Adrianus Papa Roffensem ecclesiam MS. N.
insignivit privilegiis.⁵]

Frethericus creatus est in imperatorem.

Frederick
I. emperor.
Birth of
Henry,
son of
Henry II.
Leave
given by
P. Adrian
IV. for
Henry to
invade
Ireland.

Anno gratiæ MCLV^o. Electus et consecratus est in im-
peratorem Frethericus. Henricus rex junior natus est Lon-
doniis ii. kalend. Martii. Manus quoque sancti Jacobi
restituta est Radingo. Per idem tempus, rex Anglorum
Henricus nuntios sollempnes Romam mittens rogavit Papam
Adrianum, adhuc novum, cujus gratiam confidenter opti-
nere speravit utpote Anglici, ut liceret ei Hyborniam
hostiliter intrare et eam sibi subjugare, atque homines illos
bestiales ad fidem Christi decentius revocare ecclesiæque
Romanæ fidelius inclinare. Quod Papa regi gratanter
annuit, et eidem super hoc privilegium destinavit.

Matt. Par.
ii. 210.

Id. ii. 209.

Id. ii. 210.

¹ *resarciendis*] restaurandis, E.

² *veneranter*] reverenter, Cl.

³ There is a picture of the coro-
nation in Ch. E. W.

⁴ *vero*] quo audito, E.

⁵ N. inserts here the "Privi-

"legium Adriani Papæ" granted
to the church of Rochester, dated
viii. id. Martii 1154 [sic for 1155],
Romæ, S. Pet. a. 1°, *Religiosis
desideriis dignum*. It occupies four
columns of the MS.

Matt. Par.
ii. 210.

Eodem anno defuncto Roberto, Exoniensi episcopo, successit Robertus decanus Sarum. Eodemque anno, rex Anglorum Henricus exheredavit Willelmum Peverel causa veneficii, quod Ranulpho comiti Cestriæ fuerat propinatum; in cujus pestis consortio plures conscii et consentientes fuisse perhibentur. Circa¹ eosdem dies Hugo de Mortuo mari, vir arrogantissimus, castella sua contra regem munivit, scilicet Gloverniam, Wigorniam, et Bregres, sed rex adveniens omnia complanavit. Sub eisdem temporibus, Lodowicus rex Francorum duxit filiam Aldefonsi regis Hyspaniæ. Eodemque tempore, Thomas, natione Londoniensis, futurus archiepiscopus et martir, primum quod habuerat a domo sancti Albani percepit beneficium, scilicet ecclesiam de Brantefeld, nec multo post se transtulit ad famulatum Theobaldi Cantuariensis archiepiscopi, quo procurante, cito deinde vocatus est ad archidiaconatum Cantuariæ.

A.D. 1155.
W. Peverel disinherited.

Hugh Mortimer fortifies his castles.

Marriage of Louis VII. and Constance.

First preferment of S. Thomas of Canterbury.

MS. Cl.

[Hoc tempore floruit Petrus dictus Comestor in Francia, qui utriusque Testamenti historiam, quæ dicitur scolastica, composuit.]

Peter Comestor.

Tunica Domini inconsutilis in Francia inventa est.

Matt. Par.
ii. 212.

Anno gratiæ MCLVI^o. In Francia, divina revelatione, inventa est tunica inconsutilis Christi, quam, sicut literæ cum ipsa re[pertæ] indicabant, Mater Ejus fecerat Ei, et crevit Ipso crescente. Eodem anno, rex Henricus in Normanniam transiens, cepit cum morosa et sumptuosa obsidione castella sibi rebellia, Chinonem scilicet et alia. Eodemque anno, rex Siciliæ Willelmus civitatem Baruth funditus evertit, Græcos superavit, civitates et castella sibi ablata in jus suum potenter revocavit, . . .² consecrationes episcoporum regni sui ei concedendo. Tuncque temporis Alienor, regina Anglorum, peperit regi filiam, quam Matildem nuncupavit. In guerra quoque, quæ fuit inter regem Henricum et Galfri-

The seamless coat found.

Bari destroyed by William I. king of Sicily.

Birth of Matilda.

¹ Circa . . . complanavit] om. E.

² The words "cum Papa Adriano pacem fecit," in Wendover and

Matt. Par. from Diceto, necessary for the sense, are omitted in all the MSS.

A.D. 1156. dum fratrem suum, idem H[enricus] prædicto G[aufrido] tria castella eripuit violenter,¹ Mirabellum et Losdanum,² cum dicto Chinone. Willelmus quoque primogenitus regis Henrici obiit, et sepultus est apud Radingum. [Hoc anno Ordingus abbas sancti Edmundi obiit.]

Death of William, son of Henry II.

Matt. Par. ii. 214.

MS. Re. from St. Edmundsbury Annals, p. 133.

Rex Henricus domat Walliam, regem Scotorum repulit.

Wales reduced by Henry II.

Anno gratiæ MCLVII^o. Rex Henricus in Walliam duxit exercitum suum, et Walliam sibi potenter subjugavit, et apud Snaudune Oenum³ ad deditionem coegit. Rex quoque in Normanniam transfretavit. Sed cum⁴ audisset quod rex Scotorum Malcolmus, fines suos hostiliter transgressus, aliena sibi temere occupavit, rediit, et ipsum Malcolmum potenter repulit. Tunc rex Sco-

Matt. Par. ii. 214.

Carlisle and other places surrendered by Malcolm IV.;

Pevensy and Norwich by William, son of Stephen; Castles by Hugh Bigod.

Birth of Richard.

torum reddidit ei civitatem Carleolum, castellum quoque de Bambure, et Novum Castrum super Thinam fluvium, et totum comitatum Lodonensem, et rex Henricus reddidit ei comitatum de Hantedune. Tunc quoque temporis, Willelmus, [dictus] filius regis, nothus⁵ regis Stephani, comes scilicet Moretonii et Warenniæ, reddidit regi Pevensy et Norwicum, et omnes munitiones suas in Anglia et Normannia, quæ ex dono regis Stephani possederat. Et rex Henricus dedit ei quicquid pater [ejus] rex Stephanus habuit, die qua rex Henricus primus mortuus fuit et vivus. Et eodem tempore Hugo Bigot castella sua regi resignavit. Eodemque anno natus est Henrico regi ex Alienora regina sua filius apud Oxoniam, et vocatus est Ricardus.

Nova moneta facta est in Anglia. Rex quoque Angliæ venit Parisius.

Henry II. crowned at Worcester.

Anno gratiæ MCLVIII^o. Henricus rex apud Wigorniam coronatur, et post divinorum celebrationem coronam super

¹ *violenter*] volenter, Ch. A. is corrected.

² *Losdunum*] Losduum, E.; Loudunum, T.; Loiduam, the other MSS.

³ *Oenum*] Cenum, E. Cl. Re. W.; Cemim, T.

⁴ *cum*] om. Ch. Re.

⁵ *nothus*] nepos, E. See Matt. Par. ii. 214, n. 1.

Matt. Par. altare posuit, nec ulterius coronatus est. Nova moneta facta **A.D. 1158.**
ii. 215. est in Anglia. Obiit Galfridus, frater regis Henrici. **New**
 Reginaldo abbati [de] Radingis, ob regis odium cedenti, **coinage.**
 successit Rogerus. Eodem anno Thomas, regis cancella- **Death of**
 rius, in apparatu magno venit Parisius, Margaretam, regis **Geoffrey of**
 Francorum filiam, Henrico filio regis Anglorum in conjugem **Anjou.**
 accepturus. Eodemque anno, Galfrido fratre regis Angliæ **Thomas,**
 defuncto, rex mare transivit, et invitatus Parisius venit, **chancellor,**
 idemque rex Nanneticam civitatem in jus suum recepit. **at Paris.**
Henry II.
at Paris,
and re-
ceives
Nantes.

*Scisma ortum est inter Alexandrum et Octovianum super
 Papatu.*

Id. Anno gratiæ MCLIX^o. Rex Anglorum Henricus duxit exer- **Henry II.**
 citum versus Tholosam, et cepit castella fortia vicina ei, **goes**
 rege Francorum interim in urbe jugiter commorante. Sed **against**
 rex Anglorum ipsam civitatem hostiliter non obsedit, ob **Toulouse,**
 reverentiam regis Francorum, cujus sororem Constantiam **but spares**
 comes Tholosanus duxerat in uxorem et ex ea liberos sus- **it.**
 ceperat, qua de causa reges inimici facti sunt ad invicem.
 Eodem anno, defuncto Papa Adriano, scisma ortum est **Schism in**
 inter duos, Alexandrum videlicet et Octovianum. Nam **the Pa-**
 imperator cum clero suo receperat Octavianum, alii nequa- **pacy.**
 quam. Successit igitur Alexander tandem. Adhuc cre-
 verunt inimicitiae inter reges Francorum et Anglorum.

*Theobaldus¹ archiepiscopus Cantuariæ obiit: juratur fidelitas
 Henrico juniore.*

Id. ii. 216. Anno gratiæ MCLX^o. Rex Anglorum Henricus a Tolosa **Betrothal**
 reversus, Margaretam filiam regis Francorum, quam in sua **of the**
 custodia habebat, Henrico filio suo desponsari fecit, et **young**
 castellum de Gisorz, diu desideratum, recepit. Quod ut **Henry and**
 audivit rex Francorum, Calvum Montem firmavit. Sed rex **Margaret.**
 Anglorum festinus adveniens, rege Francorum cum suis **Gisors and**
 fugato, castrum et inclusos cepit. Et capti sunt deintus **Chaumont**
 milites lv.; et sic celebratum est matrimonium inter filium **obtained**
 regis Anglorum septennem, et filiam regis Francorum trien- **by Henry**
 nem, auctoritate scilicet Henrici Pisani et Willelmi Papi- **II.**

¹ The rubr. erased in Ch.

A.D. 1160. *ensis, presbyterorum cardinalium, sedis Apostolicæ legatorum,* Matt. Par. ii. 216.
 Marriage of Henry and Margaret at Neubourg. *quarto nonas Novembris apud Burgum. Eodem anno Theobaldus, Cantuariensis archiepiscopus, diem clausit extremum. Ipsoque tempore Maria, abbatissa de Rumezoia, filia regis Stephani, nupsit Mathæo, comiti Bononiæ, ex qua sustulit duas filias, propter quod peccatum Thomas regis cancellarius, qui contrarius fuit huic contractui illicito, ad instar beati Johannis Baptistæ multas passus est ab eodem comite insidias et¹ persecutiones.*
 Mary, daughter of Stephen, married to Matthew, count of Boulogne.

*Henricus filius regis Henrici desponsavit filiam regis Francorum.
 Eligitur Thomas in archiepiscopum Cantuariæ.*

Anno gratiæ MCLXI^o. Henricus,² filius regis Henrici, desponsavit filiam regis Francorum, et pax facta est inter eos. Cantuaria fere tota combusta est. Eodem anno, audito de morte Theobaldi Cantuariensis archiepiscopi, rex procurare cœpit omni diligentia, ut Thomas cancellarius ipsi in archiepiscopatu succederet, et misit Ricardum de Luci in Angliam cum litteris suis ad hoc procurandum cum ipso Thoma cancellario, quod efficaciter grato fini mancipatum³ est. Anno etiam eodem Bartholomeus, vir religiosus et in theologiæ scriptaris bene eruditus, in Exoniensem episcopum consecratus est. Eoque anno, apud Westmonasterium Thomas, regis cancellarius, electus est in archiepiscopum Cantuariæ. Facta itaque electione, sabbato in Pentecoste presbyter ordinatus est a Waltero, Rofensi episcopo, in ecclesia Cantuariensi. Ipso quoque tempore sopita est discordia inter ecclesiam Lincolnensem et cœnobium sancti Albani, in præsentia regis Henrici secundi et archiepiscoporum, Thomæ Cantuariensis et Rogeri Eboracensis, et aliorum quam plurimorum episcoporum et magnatum regni.⁴ Gilebertus [Foliot] Herefordensis translatus est in Londoniensem. Eodemque anno rex Jerusalem Baldwinus obiit, cui successit frater ejus

Canterbury burnt. Thomas, archbp. of Canterbury.
 Arrangement between Lincoln and S. Albans.
 Death of Baldwin III.

Southwark Annals. Matt. Par. ii. 218. Herb. de Bosham, Vita S. Thomæ, iii. 1 (iii. pp. 180-182, ed. Robertson). Matt. Par. ii. 216. Id. ii. 218. Id. ii. 219. Id. ii. 221. Id. ii. 220.

¹ *et persecutiones*] om. N.
² N. has for this "Post desponsationem vero H. . . . et filia . . . factam reformata est pax inter duos reges."

³ *mancipatum*] nuncupatum, W.
⁴ *regni*] terræ, E.

Almaricus. Eodemque anno, præparato campestri præ- A.D. 1161.
lio et statim sopito, facti sunt amici reges Angliæ¹ Amauri I.
et Franciæ. king of
Jerusalem.

*Consecratur Thomas in archiepiscopum Cantuariæ. Ricardus
Londoniensis episcopus obiit.*

Southwark Annals.	Anno gratiæ MCLXII ^o . Thomas, cancellarius et Cantua- riensis archidiaconus, consecratus est archiepiscopus Cantuariæ tertio nonas Junii, Dominica prima post	Consecra- tion of abp. Thomas.
Matt. Par. ii. 218.	Pentecosten. Lodowicus rex Francorum et Henricus rex Anglorum, armatorum copiis undique congregatis, cum jam campestre prælium inter eos immineret, prope Fercevallem amici subito effecti sunt. Eodem anno Alienora, Angliæ regina, apud Rothomagum filiam peperit, et ei nomen suum imposuit. Hoc etiam anno, Ricardus Londoniensis episcopus viam universæ carnis ingressus est. Per idem tempus, rex Henricus fecit jurari fidelitatem Henrico filio suo, pulcher- rimæ indolis juveni; et inter omnes magnates regni Tho- mas cancellarius, qui postea cito factus archiepiscopus, primus fidelitatem juravit, salva fide regis, quamdiu viveret. Thomas archiepiscopus ² resignavit sigillum regium, quod rex nimis moleste tulit. Thomas quoque archiepiscopus vitam curialem in sanctissimam convertit. ³	Peace between Louis VII. and Henry II. at Fre- teval. Birth of Alienora. Homage to the young Henry. Abp. Thomas resigns the chancel- lorship.
MS. Cl.	[Joachim abbas floruit.]	Abbat Joachim.

*Concilium Turonis celebratur sub papa Alexandro. Committitur
duellum inter Robertum et H[enricum].*

Matt. Par. ii. 221.	Anno gratiæ MCLXIII ^o . Rex Henricus avertit cor suum et dilectionem suam a Thoma Cantuariensi archiepi- scopo, et ex illo tempore insidias paravit ei et im- pedimenta. Gilebertus ⁴ Herefordensis episcopus translatus	Henry II. and abp. Thomas not friends.
------------------------	---	---

¹ *Angliæ et Franciæ*] Franco-
rum et Anglorum, E.; Angliæ et
Francorum, W.

² *archiepiscopus*] om. E.

³ *convertit*] subito mutavit con-
versationem, E.

⁴ *Gilebertus . . . Lond.*] not
in E.

A.D. 1163. est Londoniam. Eodem anno, Robertus de Muntforde Matt. Par. ii. 221.
 Duel between cum Henrico de Essexia duello certavit¹ super appel-
 Robert de latione de proditione. Eodem anno, papa Alexander Taronis Id. ii. 222.
 Montfort concilium celebravit in ecclesia sancti Mauricii. Intererat
 and Henry Cantuariensis archiepiscopus, et alii prælati Angliæ multi.
 of Essex. Tempore illo, rex Malcolmus Scotorum, et Resus princeps
 Council at Demetiæ, id est Australium Walensium, et alii multi mag-
 Tours. nates, fecerunt homagium regi Henrico apud Wodestoc.
 Homage done by Ipso quoque tempore Rogerus, comes Clarensis, a Thoma
 Malcolm IV. and Cantuariensi archiepiscopo apud Westmonasterium vocatus
 Rhys ap Griffith. est ad faciendam ei homagium de castello de Thunebrugge.
 Griffith. Quod cum audisset rex, prohibuit fraudulenter hoc
 Roger, earl of fieri; et hoc fuit primum indicium odii regii mani-
 Clare, festum.
 refuses [Eodem anno corpus sancti regis et confessoris Edwardi MS. Re. from Matt. Par. ii. 221.
 homage to apud Westmonasterium a beato Thoma Cantuariensi archi-
 the arch- episcopo, præsentate rege, translatum est.]
 bishop. Translation of S. Edward the Confessor.

*Facta est recordatio libertatum regis apud Clarendune, cui non
 consensit Thomas archiepiscopus.*

Council of Anno gratiæ MCLXIV^o. Apud Clarendune coram rege et Matt. Par. ii. 223.
 Clarendon. magnatibus regni facta est recordatio regiarum libertatum
 et consuetudinum, cui quia² Thomas Cantuariensis archi-
 episcopus assensum non præbuit, recessit cum magna
 Dedication indignatione regis. Dedicata est ecclesia de Redingis, Id. ii. 227.
 of Reading. translatumque est corpus sancti Eadwardi de terra in fere- Id. ii. 231.
 ing. trum a beato Thoma Cantuariensi archiepiscopo. Eodem
 Exile of anno multas passus est injurias apud Norhamtunam Cf. Id. ii. 216.
 archbp. idem archiepiscopus. Recessit de nocte, et exilium
 Thomas. subiit, et multa pericula perpessus in terra, mare in
 fragili cimba transiit. Comes³ Flandriæ et comes⁴ Herb. de Bosham, Vita S. Thomæ, iv. 5 (Robertson, iii. 328).
 Bononiæ paraverunt eidem, machinante rege, insidias.
 Sed, Deo protegente, omnes evasit.

¹ certavit] decertavit, E.

² quia] om. E.

³ Philip of Alsace.

⁴ Matthew of Alsace.

Strages et captivitas Christianorum facta est in Terra Sancta. A.D. 1165.

Southwark
Annals.
(a. 1164.)

Matt. Par.
ii. 233.

Anno gratiæ MCLXV^o. Terræmotus factus est septimo kalend. Februarii in Ely et Northfolc et Sufolc, ita quod stantes prostravit, campanas pulsavit. Rex in Walliam expeditionem fecit. Regina Alienora peperit filiam quam vocavit Johannam, post quam peperit filium quem vocavit Philippum.¹ Eodem anno, Godefridus de sancto Asaph, in ecclesia sancti Albani, Anglorum prothomartiris, ad majus altare in cœna Domini crisma confecit et oleum sanctum, fultus auctoritate privilegiorum ipsius ecclesiæ, in præsentia Roberti abbatis.

Earth-quake in the eastern counties.

Birth of Johanna.

Godfrey, bp. of St. Asaph, at St. Albans.

Eodem anno, Noradinus quidam, Turcorum princeps potentissimus, in finibus Antiochenis Hareng castrum obsedit. Quo audito, Boamundus princeps Antiochenus, cum suis adjutoribus vicinis, scilicet Tripolitano comite Reimundo, Salamanno² Cecilie præsule et Choros³ Armeniorum principe, obsidionem⁴ . . . potenter et ipsum Noradinum cum suis in fugam propellant. Quem cum fugientem temere insequentur, reversus est contra ipsos⁵ insequentes, et ipsos omnes memoratos cepit, et vinculis constrictos apud Halapiam custodiæ mancipavit, et ipsum castrum, quod reliquerat, sibi levi negotio subjugavit.

Siege of Hareng by Nouredin.

Bohemond, prince of Antioch, and others taken prisoners.

Excommunicantur a beato Thoma omnes regiarum consuetudinum observatores.

Id. ii. 234.

Id. ii. 233.

Anno gratiæ MCLXVI^o. Alienora⁶ regina Angliæ, in fine anni peperit Johannem. Rex quoque Henricus transfretavit in Normanniam. Cantuariensis⁶ archiepiscopus Thomas excommunicavit omnes observatores consuetudinum et libertatum regiarum apud Clarendune recitatarum, quas potius execrabiles abusiones quam usus vel libertates appellavit, et quosdam regis super hæc fautores, tam clericos quam laicos, nominatim excommunicavit. Eodem

Birth of John.

Excommunications by abp. Thomas.

¹ This must be a blunder of the compiler for Johannem.

² Sic for Calamanno, (W. of Tyre).

³ Sic for Thoros or Toros.

⁴ *obsidionem*] *obsidione*, T. W. The words "solvere cupientes" in

Paris from William of Tyre, necessary for the sense, are omitted in all the MSS.

⁵ *ipsos*] *cos*, E.

⁶ These entries, though repeated here, are inserted in Re. at the end of the last year.

A.D. 1166. tempore, rex cito post procuravit amotionem Thomæ archiepiscopi a Pontiniaco. Nam cognovit locum et mansionem illam placere ei. Et hoc per capitulum Cisterciense. Et cito post ab Anglia totum genus suum, non tantum a Londoniis sed a regno suo immisericorditer proscripsit. Per idem tempus, ad subventionem Terræ Sanctæ, de unaquaque carucata terræ totius Angliæ quatuor denarii concessi sunt et collecti. Obit Robertus abbas¹ sancti Albani, cum ecclesiam suam viginti quatuor annis rexisset. Episcopi Angliæ facti sunt regis fautores, et beati Thomæ in causa sua persecutores. Rex Lodovicus Francorum solus factus est consolator beati Thomæ. Quapropter reges occulto odio sese detrahebant.²

The archbishop's relations exiled.

Tax for the Holy Land.

Death of Robert, a. of St. Albans.

Herb. de Bosham, Vita S. Thomæ, iii. 397. Matt. Par. ii. 231.

Id. ii. 234.

Id. ii. 236. Hovedeu. i. 230.

Alexander papa et rex Francorum Lodovicus facti [sunt] consolatores beati Thomæ contra regem Henricum.

P. Alexander III. gives aid to abp. Thomas.

Simon, abbat of St. Albans.

Death of the empress Matilda.

Death of Patrick of Evreux, earl of Salisbury. Confiscation of the abp.'s property.

Anno gratiæ mclxvii^o. Alexander papa, cognita causæ justitia beati Thomæ, factus est ejus consolator et adiutor, exul coexulis. Exulavit enim uterque pro libertate ecclesiæ. Eodem anno obiit Robertus Lincolnien-
ensis episcopus.³ Eodemque⁴ anno Symon, prior ecclesiæ sancti Albani, in abbatem ejusdem ecclesiæ electus die Ascensionis, a Londoniensi episcopo sollempniter est consecratus. Discordantibus regibus Francorum et Anglorum, Calvus mons, Gisortiam, et alia castra, et munitiones cum villis et civitatibus a Normannis occupata vel⁵ succensa sunt. Obit Matildis imperatrix. Matildis⁶ quoque, filia regis Henrici, nupsit Henrico duci Saxonum. Obit quoque Patricius comes in Aquitannia. Tunc vero temporis, exulante beato Thoma archiepiscopo, maneria sua, silvæ, vivaria, homines, et aliæ possessiones infiscantur et destruuntur, quorum custodiæ præficitur

Matt. Par. ii. 234.

Id. ii. 239.

Southwark Annals.

Diceto, i. 331.

Herb. de Bosham, Vita S. Thomæ, iv. 13 (iii. pp. 359, 360).

¹ abbas] om. Ch. A. Cl. T. W.

² detrahebant] distrahebant, Cl. Rc.

³ episcopus] om. E.

⁴ Eodemque . . . consecratus] om. E.

⁵ vel] et, E.

⁶ Matildis] Matill', Ch. A.

Ranulfus de Broc, vir doctus pecuniam emungendi, A.D. 1167. seminantibus discordiam¹ Gileberto episcopo Londoniensi et aliis multis episcopis, Roberto quoque de Broc, clerico, qui sub Ranulpho archiepiscopatum custodiebat.² Obiit Robertus,³ secundus prior Mertonensis.

Death of Robert, prior of Merton.

MS. Re.

[Eodem anno ecclesia de Irstede, Netisherde, et de Bastewik appropriatæ erant.]

Churches given to S. Benet Holme.

Rex Henricus scisma procuravit, in odium beati Thomæ.

William of Canterbury, Vita S. Thomæ, i. 52 (Robertson).

Anno gratiæ MCLXVIII^o. Rex Henricus, cujus ira in odium versa⁴ est contra beatum Thomam, et contra Papam qui partem beati Thomæ fovit, misit ad imperatorem Frethericum, significans ei, quod adjutor ejus foret ad eiciendum de dignitate papatus Alexandrum, eo quod adversarius suus factus fuit, [et quia] proditoris sui ac fugitivi Thomæ, [qui] quandoque⁵ Cantuariensis archiepiscopus⁶ fuerat, causam contra ipsum⁷ regem fovit. Et fecit rex abjurare in Anglia obedientiam [debitam] papæ Alexandri,⁸ a puero duodennii ad hominem senem. Misit etiam ad regem Francorum Lodovicum, petens instanter, ne inimicum suum ac proditorem suum Thomam fugitivum foveret. Sed eum inhonesta petentem non exaudivit pius rex Lodovicus.

Proceedings of Henry II. against the archbishop.

Id. i. 55.

Id. i. 44.

He requires the English to abjure the Pope.

MS. Cl.

MS. Re. from Matt. Par. ii. 244.

[Eodem anno obiit Ricardus prior Norwyci.]
[Conanus comes minoris Britanniae decedens Constantiam filiam hæredem reliquit, quam Galfridus filius Henrici II. duxit, de qua genuit Alienoram et Arthurum. Et eodem anno Willelmus II. abbas hujus monasterii vitam reliquit. Thomas successit.]

Death of Richard, prior of Norwich. Constance of Brittany. Abbats of S. Benet Holme.

¹ Ch. A. T. W. ins. episcopo.

² *custodiebat*] tenebat, W.

³ *Robertus . . . Mertonensis*] not in E.

⁴ *versa*] verum, Ch. A. N. T. W.

⁵ *quandoque*] om. Cl. N. Re.

⁶ *archiepiscopus*] archiepiscopi, Cl. Re. T. W. Re. om. *fuerat*.

⁷ *ipsum*] om. E.

⁸ *Alexandri*] Alexandro, E. W.

A.D. 1169. *Alienora, regis Henrici filia, nupsit regi Castellæ Adelfulso.*

Marriage of Alienora and Alfonso IX. Excommunication of Gilbert, bp. of London. Failure of the mission of the legates, Vivian and Gratian.

Anno gratiæ MCLXIX^o. Alienora, filia regis Anglorum, nupsit Aldelfunso regi Castellæ. Archiepiscopus Thomas excommunicavit Gilbertum Londoniensem episcopum. Rex autem, consolator vanus, cum exhilarat, graviter comminando beato Thomæ. Eodem anno, missi sunt a latere domini Papæ duo legati, Vivianus scilicet et Gratianus, ut pacem componerent inter regem Henricum et archiepiscopum Thomam. Sed infecto negotio principali, tantummodo rapinis intendebant, et sic redierunt, inani labore consumpto. [Nigellus episcopus Elyensis obiit.]

Coronatur in regem junior rex Henricus. Martirizatur beatus Thomas.

Matt. Par. ii. 246.

Id. ii. 247.

MS. Re.

Coronation of the young Henry, June 14. *Nota causam martirii beati Thomæ Cant.*

Anno gratiæ MCLXX^o. Henricus, primogenitus Henrici regis Angliæ,¹ consecratus et coronatus est in regem apud Westmonasterium, in die sancti Basilii, a Rogero Eboracensi archiepiscopo, contra consuetudinem et libertatem ecclesiæ Cantuariæ. Unde archiepiscopus Thomas Cantuariæ archiepiscopum Eboracensem, [qui filium regis coronare præsumpsit], suspendit, et quosdam episcopos, qui illi solempnitati intererant, et multos alios excommunicavit. Ipsi vero, archiepiscopus [Eboracensis] et episcopi, transfretarunt, et venerunt ad regem in Normannia, gravem de beato Thoma querimoniam reponentes. Unde rex, supra modum commotus, conquestus est graviter de ipso Thoma archiepiscopo, audientibus quibusdam suis familiaribus. Ipsi vero, hoc audito, festinanter accelerarunt ad vindictam, et venientes Cantuariam ipsum archiepiscopum in ecclesia sua irreverenter excerebrarunt. Erant autem quatuor milites, ad opus militare, scilicet ad effusionem sanguinis, nimis strenui, Reginaldus filius Ursi, Hugo de Morevilla, Willelmus de Traci, Ricardus Brito. Martir igitur oecubuit quarto kal. Januarii. Omnes autem milites illi mortui sunt

Southwark Annals, and Matt. Par. ii. 274.

Herb. de Bosham, iii. 463.

Id. 481.

Id. 487.

Martyrdom of abp. Thomas.

Id. Liber Melorum, iii. 586.

¹ *Angliæ consecratus et]* om. E.

Will. Cant. infra quatuor annos, in pœnitentia tamen. Robertus A.D. 1170.
 Vita S. Thomæ, vero de Broc, Ranulphi de Broc clericus, qui episcopatum tenuit, excommunicatus, dum pranderet, canes tacta, licet esurientes, noluerunt comedere, cum ex aliorum manibus porrecta avide raperent.

MS. Cl. [Eodem anno, ossa cujusdam gigantis in Anglia detecta sunt, cujus corporis longitudo l. pedum erat.] A giant's bones discovered.

Obiit Henricus Wintoniæ episcopus. Sanctus Godricus migravit ad Dominum.

Southwark Annals. Anno gratiæ MCLXXI^o. Obiit Henricus Wintoniensis episcopus. Rex Henricus transfretavit¹ in Hyberniam. [Ubi archiepiscopi et episcopi ipsum in regem et dominum ceperunt, et ei fidelitatem juraverunt. Regulus² de Limelie, regulus³ qui Monoculus dicebatur, ei homagium juraverunt.] Death of Henry, bp. of Winchester. Homage to Henry II. in Ireland.

Southwark Annals. Rex Henricus reconciliatus est ecclesiæ Cantuariensi. In nocte Natalis Domini tempestas valida perhorruit. Gilebertus episcopus [Londoniensis] et alii excommunicati absoluti sunt. Rex gloriose de commisso peccato pœnitentiam egit. Crebruerunt miracula de sancto Thoma Cantuariensi archiepiscopo, in toto terrarum orbe. Glo-

Matt. Par. ii. 264-274. riosus vir, vitæ venerabilis, Godricus de Finhale, heremita, agonem cursus sui in hoc mundo consummans, bravium gloriam recepturus in cælo, ex hac luce migravit ad Dominum, cujus vita et mors tractatus exigunt speciales. Eodem anno,

Id. ii. 284. in festo sancti Nicholai apud Albemariam, Rogerus Eboracensis archiepiscopus, præstito juramento, quod ante coronationem novi regis litteras prohibitionis a domino Papa nequam susceperat, et quod se regi de consuetudinibus regni observandis non obligaverat, quodque mortem [beati] Thomæ Cantuariensis archiepiscopi nec verbo nec scripto nec facto scienter procuraverat, ad officii sui plenitudinem misericorditer est restitutus.

MSS. Cl. Re. [Combusta est ecclesia Sanctæ⁴ Trinitatis Norwicensis per annum eundem.] Norwich cathedral burnt.

¹ *transfretavit in*] hostiliter intravit, Cl.

² Donald O'Brien, king of Limerick.

³ Tiernan O'Rourke, king of Breifny.

⁴ *Sanctæ Trinitatis*] not in Cl.

.D. 1172. *Henricus rex junior movit guerram contra patrem suum Henricum.*

Storms.	Anno gratiæ MCLXXII ^o . ¹ In nocte Natalis Domini, tonitruum	Southwark Annals.
	in Anglia, in Hybernia, et in toto regno Francorum auditum est generale, ² subitum, et horribile, ut manifeste videretur sanguis beati Thomæ mugiendo clamare ad	
Quarrel of the young king with Henry II.	Dominum. Eodem anno aversum est cor Henrici junioris ab amore patris sui, ita ut eidem guerram moveret, ut rex in signum tanti peccati sui, quod nondum ex-	Matt. Par. ii. 285.
Restoration of Gilbert bp. of London.	piavit, sua sibi sentiret viscera repugnare. Gilebertus quoque Londoniensis episcopus se, juramento præstito, de morte beati Thomæ purgatus, suo officio restituitur.	Id. ii. 286.
Henry II. purged of being guilty of the murder.	[Rex Henricus purgavit se coram cardinalibus de nece sancti Thomæ, quod nec voluit nec præcepit ut interficeretur.]	MS. Re.

Festum sancti Thomæ celebratur, ipso canonizato.

Feast of S. Thomas established.	Anno gratiæ MCLXXIII ^o . Festum sancti ³ Thomæ celebratum auctoritate apostolica per totam Angliam, ita scilicet, quod præter sollempne servitium, quod fit de Natali, cantetur de ipso servitium speciale, et dicatur collecta specialis. Rex pœnitentiam aggravat, Thomam specialius invocat. Capti sunt rebelles regi, rex Scotiæ, comes ⁴ Legecestriæ; rex junior patri pacificatus. Rex venit Cantuariam. In capitulo absolvitur a conventu Cantuariæ. Resignat etiam illas consuetudines super majus altare, pro quibus beatus Thomas decertavit usque ad mortem.	Of Matt. Par. ii. 292, 293.
William of Scots taken prisoner. Peace between the two kings.	Willelmus abbas Radingiæ assumptus est in archiepiscopum Burdegalensem; cui successit Joseph. Eodemque anno, propter contumaciam comitis Roberti, contra regem	Matt. Par. ii. 288.

¹ Ch. has in the margin later :
"Hoc anno Hugo Mortimer
fundavit ecclesiam de Wygmore,
"MCLXXII."

² *generale*] not in E.

³ *sancti*] beati, E.

⁴ *comes Legecestriæ*] From the Southwark Annals.

- Cf. Matt. Par. ii. 289. *recalcitrantis, obsessa est et per regem Henricum A.D. 1173. subversa nobilis civitas Legrecestræ, et murus, qui videbatur indissolubilis, funditus in circuitu dirutus.* Siege of Leicester.
- Matt. Par. ii. 286. *Rex quoque Johanni, cognomento Sine terra, filio suo vix septenni, filiam¹ Huberti comitis de Moriana primogenitam, quam ex relicta Henrici ducis susceperat, matrimonialiter copulavit. Eodemque anno, Rogerus abbas Beccensis electus est in archiepiscopum Cantuariæ; sed abbas nimis religiosus penitus contradixit. Eligitur igitur Ricardus in loco ejus, prior Dovriæ et ejusdem ecclesiæ monachus. Illo etiam anno, Radulphus de Warnevilla, sacrista Rothomagensis et thesaurarius Eboracensis, constitutus est Angliæ cancellarius. Maria, soror beati Thomæ, facta est abbatissa Berkingensis, moribus suis exigentibus et rege sic jubente.* Betrothal of John and Alice. Roger, abbat of Bec, refuses the see of Canterbury. Richard, prior of Dover, archbishop. Ralph de Warneville, chancellor.

*Rex Henricus, invocato beati Thomæ martiris auxilio,
omnes hostes suos superat.*

- Id. ii. 291. *Anno gratiæ MCLXXIV^o. Rogerus de Molbraio a fidelitate regis senioris recedens, in insula Anxiholm castellum² ab antiquo dirutum reparavit. Ad quem multitudo Lincolniensium navigio transvecta castellum obsedit, et constabularium et milites omnes ad deditionem coegit, et castellum subvertit. Eodem tempore, pridie kalend. Maii, rex Anglorum, cum audisset militiam Ricardi filii sui urbem Sanctonicam occupasse, sumptis secum Pictavensibus, ad ejus liberationem processit. Rex cepit in majori ecclesia³ lx. milites cum balistariis et aliis quam plurimis hostibus suis, qui de ecclesia castellum fecerant, et eam commessionibus et aliis immundiciis polluerant. Rex invocans auxilium beati Thomæ martiris, contulit ecclesiæ Cantuariensi ad luminaria invenienda annui census xl. libras. Ipsa die scilicet⁴ sabbati, tradidit Deus regem Scotiæ Willolmum in manus suas, apud Richemund castellum vinculis mancipatum.* Roger de Mowbray's castle in Axholm destroyed. Relief of Saintes by Henry II. Gifts of Henry II. to Canterbury. Capture of William king of Scots, and
- Id. ii. 293.

¹ Alice, daughter of Humbert III. count of Maurienne and Germaine, daughter of Berthold III. duke of Zähringen.

² Kinardferry.

³ The MSS. ins. *linc.*, the scribe's eye being probably caught by *Lincolniensium* above.

⁴ *scilicet sabbati*] om. E.

A.D. 1174. Ipsa eadem¹ die, rex Henricus junior, navibus quas congrega- Matt. Par.
 verat ad transfretandum in Angliam, ope fretus comitis² ii. 293.
 dispersion of the young king's fleet. Flandrensi-
 um, et eorum stipatus et confidens agminibus,
 ut eam sibi subjugaret, dissipatis penitus et prævalida
 tempestate subito exorta fere submersis, in Galliam
 turpiter redire coge- batur. Anno ipso, Ricardus conse- Southwark
 cratus est in archiepiscopum Cantuariæ Romæ ab Alex- Annals.
 and other bishops. Richard and other bishops. cratus est in archiepiscopum Cantuariæ Romæ ab Alex-
 andro papa.³ Et Ricardus Wintoniensis episcopus, cum Matt. Par.
 Elyensi, Herefordensi, et Cicestronsi electis, ab eodem ii. 295.
 archiepiscopo consecrantur. Galfridus⁴ vero Lincolnien-
 sis electus, quia electio ejus nondum fuerat confirmata, trans-
 fretavit in propria persona transalpinaturus.

Deaths of Will. bp. of Nor-
 wich and Will. E. of Arundel. [Hoc anno obiit Willelmus Norwicensis episcopus. MS. Re.
 Eodem anno obiit Willelmus comes primus Arun-
 dellæ filius fundatoris de Wimundham.]

Rex Scotorum Willelmus, facta pace, devenit homo regis Henrici.

Rouen be- Anno gratiæ mclxxv^o. Civitas Rothomagensis obsessa est. Matt. Par.
 sieged. Ipso anno, pax facta est inter regem et filios ejus.⁵ Rex ii. 296.
 William king of Scots does homage. igitur Scotorum Willelmus cum rege Anglorum pacem fecit
 in hunc modum. Devenit homo ligius regis Anglorum de
 regno Scotiæ et omnibus terris suis, et homagium ei fecit
 et⁶ ligantiam, ut domino suo speciali. Et similiter omnes
 episcopi, cum comitibus et baronibus Scotiæ. Juraverunt
 præterea, quod nullum fugitivum regis Anglorum unquam
 receptabunt. Concilium generale habitum est apud West- Southwark
 Council at Westmin- monasterium xv. kal. Julii, præsidente Ricardo, Cantuariensi Annals.
 Arrival of the legate. archiepiscopo et Apostolicæ sedis⁷ legato. Rogerus Ebo-
 racensis archiepiscopus concilio non interfuit. Obiit Regi-
 naldus, comes Cornubiæ. Hugo Petrileonis, sancti Angeli
 diaconus cardinalis, venit legatus in Angliam, et præstitit

¹ eadem] etiam, E.

² Philip of Alsace.

³ Lamb. inserts here: "Eodem
 " anno universus orbis infectus est
 " ex aeris corruptione, stomacho
 " catarrum et tussim generalem
 " causante ad perniciem et mortem
 " populorum." It is taken from

the Southwark Annals (Cotton,
 Faustina, A. 8), where plurimorum
 for populorum.

⁴ Cl. ins. *nothus*. N. om. this
 sentence.

⁵ ejus] suos, E.

⁶ et ligantiam] om. E.

⁷ sedis] om. Ch. A. N. T. W.

- Matt. Par. auctoritatem tradendi¹ clericos ante judicem secularem, pro A.D. 1175.
ii. 296. forisfacto forestæ et laico feodo, in² favorem regis.
- MS. Cl. [Eodem anno Willelmus de Turbes episcopus Nor- Bishop of
wycensis obiit.] Norwich.
- MS. Re. [Capella sancti Thomæ de Wimundham fundata est. Chapel of
Successit Johannes Sarebiriensis decanus in episcopa- S. Thomas
tum Norwicensem.] at Wy-
mondham.]

*Johanna, filia regis Henrici, nupsit regi Siculo. Junior ejus
filia nupsit regi Apuliæ.*

- Matt. Par. Anno gratiæ MCLXXVI^o.³ Ricardus Cantuariensis archiepi- Three arch-
ii. 297. scopus in diocesi sua, quæ ab antiquis temporibus uno tantum deacons in
fuerat⁴ archidiacono contenta, tres archidiaconos constituit, Canter-
Savaricum scilicet, Nicholaum, et Herbertum. Eodemque bury
diocese.
anno Johannes, decanus Sarum, consecratus est antistes John bp. of
Norwicensis. Nec multo post, rex fecit complanari castella Norwich.
de Legrecestria, [de] Huntindune, Waletune, Grobi, Stedes- Castles
beri,⁵ de Haie, de Thresc,⁶ et alia quam plurima in ultionem destroyed
and jus-
injuriarum, quas ipsi frequenter regi intulerant domini tices ap-
castellorum. Deinde idem rex per consilium et assensum pointed
through
filii constituit justiciarios per sex partes regni, in qualibet the
parte sex,⁷ qui juraverunt quod cuilibet⁸ jus suum illæsum country.
conservarent.
- Id. ii. 298. Eodemque anno, Johanna filia regis, Siculo regi nuptura, Marriage
of Johanna
quinto idus Novembris apud sanctum Egidium marito suo and Wil-
tradita est. Hugo quoque Petrileonis, legationis suæ cancel- liam king
lato cursu, transfretavit. Rex quoque Henricus ii. dedit filiam⁹ of Sicily.
suam juniorem regi Apuliæ, et sexto kal. Septembris trans-
fretavit.¹⁰ Obiit Ricardus, comes de Strigoil. Comes autem Deaths.
Willelmus de Arundelle obiit quarto idus Octobris apud

¹ tradendi] trahendi, Southw. Ann.

² in favorem regis] not in the Southw. Ann.

³ A XVth century hand in Ch. has in the margin: "Obiit Laurentius abbas Westmonasterii."

⁴ fuerat] fuerit, E.

⁵ Stedesberi] om. E.

⁶ de Thresc] om. E.

⁷ sex] tres, Matt. Par., as in Diceto, whence this is copied.

⁸ cuilibet] quilibet], E.

⁹ i.e., Johanna mentioned above. Paris has copied this from the Southwark Annals, f. 134, though Wendover had already given it in other words from Diceto. See Matt. Par. ii. 298, note³, and Addenda, p. 1.

¹⁰ See note³ on Matt. Par. ii. 298.

- A.D. 1176. Waverle, et sepultus est apud Wimundham, unde patronus Walter abbat of Westminster. Regulars introduced into Waltham. fuisse dinoscitur, decimo quarto kal. Novembris. Eodem anno Walterus prior Wintoniensis, factus est abbas Westmonasteriensis. Eodemque anno amoti canonici seculares a Waltham et introducti sunt regulares, in fine tamen anni, nec ipso anno completum est negotium. Obiit¹ Willelmus tertius prior Meretonensis. [Eodem anno Fredericus imperator Mediolanum vastavit.] MS. Re.
- Abbey of Robertsbri-ge. [Eodem anno abbacia de Ponte Roberti incipitur.] MS. N.

Frethericus venit ad pedes Papæ Alexandri, satisfactorus.

- Church of Waltham. Anno gratiæ mclxxvii^o. Restaurata est² regularibus canonicis, et³ regula beati⁴ Augustini [doctoris magni] honestissime conservata, ecclesia de Waltham. Quæ [quidem ecclesia de Wautham] ex⁵ tunc, tam in temporalibus quam spiritualibus, felix evidenter suscepit incrementum. Hoc autem negotium infra unum annum feliciter est consummatum. Initium tamen habuit in vigilia Pentecostes. Philippus comes Flandriæ et Philippus⁶ de Magna villa profecti sunt Jerusalem. Frethericus imperator venit ad pedes Alexandri Papæ satisfaciens de transgressionibus, et sic finitum est scisma. Eoque anno ventus vehementissimus arbores radicitus, ædificia funditus prosternens, intulit multis dampna⁷ vix restaurabilia. Eo etiam anno, rex Anglorum terris suis pro voluntate dispositis, xv^o kal. Septembris in Normanniam transfretavit, et confestim inter regem Francorum et ipsum habito colloquio, hoc modo concordiam inierunt: "Ego Lodowicus rex Francorum et ego Henricus rex Anglorum volumus ad omnium notitiam pervenire, nos, Deo inspirante, promisisse et juramento confirmasse, quod simul ibimus in servitio Crucifixi, et ituri Jerosoli-
- Philip count of Flanders and W. de Maudeville go to Jerusalem. Submission of Frederick I. to P. Alexander III. Storms. Treaty between Henry II. and Louis VII. Cf. Matt. Par. ii. 300. Southwark Annals. Matt. Par. ii. 300.

¹ *Obiit . . . Meretonensis*] om. E.

² *est*] om. MSS., except E. Cl.

³ E. alters the order of the words, and ins. *in ea* here.

⁴ *beati*] beatissimi, E.

⁵ *ex*] om. T.

⁶ An error for Willelmus.

⁷ *dampna*] om. MSS., exc. Re.; it is in the margin in E.

Matt. Par. ii. 301. “mam suscepimus signum sanctæ Crucis, et amodo volumus esse amici ad invicem, ita scilicet, quod uterque nostrum alteri vitam et honorem fideliter conservabit.” A.D. 1177.

MS. Re. from Matt. Par. ii. 306. MS. N. [Inventio sancti Amphibali sociorumque ejus.] [Eodem anno Roffensis ecclesia cum omnibus officinis et tota urbe infra et extra muros secundo combusta est iii. idus Aprilis, anno nonagesimo septimo ex quo monachi in eadem ecclesia instituti sunt.] Rochester burnt.

Rex grantator visitat sepulcrum sancti Thomæ, ascribens hæc ei.

Matt. Par. ii. 301. Anno gratiæ MCLXXVIII^o. Nix maxima¹ valles implevit, dumos et arbores absorbit. Qua liquescente, armenta et aliqui homines involuti fluctibus perierunt. Sexto etiam idus Januarii sol passus est eclipsim. Rex quoque Anglorum Henricus Galfridum filium suum octavo idus Augusti apud Wodestoch cingulo decoravit militari. Idemque rex, cum omnia pro voto complevisset, recognoscens beneficium beati martiris Thomæ, sepulcrum ejus² humiliter et³ gratanter adiit, gratias eidem exhibiturus. Et extunc præparavit se uterque regum, in thesauris, armis, et aliis necessariis, ad iter Jerosolimitanum magnifice arripiendum,⁴ ita scilicet, quod concussum est totum⁵ Oriens præ timore. Eodem anno, Ricardus de Luci, Angliæ justiciarius, tertio idus Junii fundamenta jecit ad construendam ecclesiam conventualem in honorem beati Thomæ martiris, in loco qui vocatur Westwde, in territorio Rofensi. Eodemque anno, beatus Albanus visibiliter exiens ab ecclesia, venit ad quendam virum, vicum sancti Albani inhabitantem, et dicens ei, “Sequere me.” Qui videns illum splendidum ad instar solis, timuit, et obediens secutus⁶ est cum euntem per viam quæ ducit versus Aquilonem, et claruit strata ex eo, et ait vir martiri, “Domine, quis es?” At ille, “Ego sum prothomartyr Angliæ Albanus, et duco te ad sepulturam sancti Amphibali, cujus doc-

Snow.
Eclipse.
Geoffrey knighted.
Henry II. visits S. Thomas.
Preparations for the Crusade.
Westwood monastery founded by R. de Luci.
Vision of S. Alban, and discovery of the body of S. Amphibalus.

¹ maxima] magna, Cl. Re.

² ejus] om. E.

³ et gratanter] erased in A.

⁴ arripiendum] arripiunt, Ch. A.
Cl. N. Re. W.; arripiunt, E.

⁵ totum] totus, E.

⁶ secutus] om. Ch. It is added later in E.

A.D. 1178. " trina conversus sum ad Dominum et martir effectus, Matt. Par.
ii. 302.
 Vision of " ut ossa ejus reverenter inveniantur et a terra
 S. Alban. " leventur. Locus sepulturæ ejus fere tribus miliari-
 " bus distat ab ecclesia mea." Et colloquebantur sicut
 solet amicus cum amico, et locum docuit, et vir locum sig-
 navit diligenter, et impressit in animo per quandam lapidum
 ordinatam positionem. Quo facto, martir reduxit virum, et
 cum venissent ante fores ecclesiæ, monuit eum martir,
 ut omnia referret abbati et conventui, et vale dicto
 recessit martir et¹ intravit ecclesiam suam. Vir autem
 Robertus, (hoc enim erat nomen ei), se in domum suam
 recepit. Ut hæc omnia vera, non autem fantastica, cre-
 dantur, facti sequentis docuit evidentia. Nam post-
 quam² viri discreti, abbas et conventus, super his cer-
 tificarentur, ad locum dictum venientes, invenerunt
 beatum martirem Amphibalum cum sociis, ubi mira-
 racula Deus inaudita celebravit. Quorum unum
 duximus huic opusculo inserendum. Mortuus quidam
 quatruiduanus, ita scilicet quod a die mortis quatuor
 dies haberet et dimidium, ibidem resuscitatus, omnes
 videntes ad gloriam Dei et laudem martirum inven-
 torum ibi efficaciter provocavit.

Discovery
of the
place of
burial of
S. Amphi-
balus.

Miracle.

[Hoc autem anno Willelmus abbas Ramesiæ fit MS. Re.
archiabbas Cluniacensis.]

Privileges
given to
Rochester.

[Eodem anno Alexander Papa confirmavit omnia MS. N.
privilegia antecessorum suorum quæ concessa fuerunt
ecclesiæ Roffensi.³]

*Lodowicus, rex Francorum, venit in Angliam, ut adoret Sanctum
Thomam et Sanctum Amphibalum.*

Louis VII.
comes to
England to

Anno gratiæ MCLXXIX°. Lodowicus rex [Francorum],
licet senex et corpore jam debilis, fide tamen alacer

Southwark
Annals.

¹ et] om. Ch. T. has etiam.
² postquam] priusquam, MSS.
 exc. E.

³ Here N. ins the letter of P.
 Alexander III. confirming the
 privileges of the church of Roches-

ter, "Veletri per manum Roberti
 " sanctæ Romanæ ecclesiæ pres-
 " byteri cardinalis et cancellarii,
 " vi. id. April. 1178 [an error for
 1180], n. 21." *Religiosam vitam
 eligentibus.*

et devotione, venit in Angliam, nec impedivit eum transfretatio, licet illud super omnia abhorruisset, ut scilicet martirem, beatum Thomam, ad sepulchrum ejus in ecclesia Cantuariensi facta oblatione,¹ veneratione adoraret, ut ipse jam Dei amicus evidenter effectus pro rege et regno Francorum Deum exoraret, quia quem Anglia persequens expulit, Francia meruit feliciter exulem recipere, protegere, et consolari. Et quia Christianissimus rex Lodowicus magnalia Dei audivit in beato Amphibalo martire et sociis suis nuper inventis celebrari, proposuit illuc ire; sed consilium suorum non permisit eum a terra sua tantum elongari. Super quo dolens, sed contradicere nolens, misit illuc quasi vice vicaria capellanum dona eximia pro oblatione deferentem, et sic ad quaedam alia sancta loca, per Angliam constituta. Consummato igitur voto peregrinationis suæ ad votum, rex ad propria inter Doveram et Withsant, navigando sine aliquo impedimento, remeavit. Et quia in mari nimis timidus erat, et timuit pericula, dicens esse plus quam humanum transfretari, petiit beatum Thomam, ut in illo transitu nullus pateretur ex illo tempore naufragium. In qua oratione creditur usque hodie pius rex efficacem favorem optinuisse. Hæc facta sunt in initio Septembris. Et in his omnibus se favorabilem et socialem, ut decuit, se exhibuit rex Henricus.

A.D. 1179.

visit the shrine of St. Thomas.

His intention of going to St. Alban's.

His return and prayer to St. Thomas.

Matt. Par. Philippus filius regis Francorum coronatur.² Alexander Philip II.
ii. 314. papa celebravit concilium Romæ media quadragesima cum crowned.
Id. ii. 310. cccx. episcopis [in patriarchio Lateranensi]. Rogerus Wigorniensis episcopus obiit. Quidam puer martirizatus apud Third
Id. ii. 309. Weneloc. Scripsit etiam illis diebus abbas Joachim libellum Lateran council.
Southwark Annals. super Apocalipsim, cujus scripta, quia miraculose factus est subito de simplici et fere laico altiloquus³ Condemnation of Joachim's writings
Id. ii. 312. theologus, multum inter magnos recitabantur et auten-

¹ oblatione] oratione, E.² coronatur] coronatus, Ch.; est coronatus, T. W.³ altiloquus] altilogus, E.

A.D. 1179. tica habebantur. Sed quia videtur quaternitatem in- Matt. Par.
at the nuere ¹ potius quam Trinitatem, ecclesia scripta sua ii. 312.
fourth reprobavit; cujus rei mentionem fecit papa Innocen- Cf. Id.
Lateran tius in concilio ab ipso celebrato, et in principio suo- ii. 313.
council. rum ² decretalium.

Obiit Lodowicus rex Franciæ. Philippus³ amicissimus factus est regi Henrico.

Death of Anno gratiæ MCLXXX^o. Obiit piæ memoriæ Lodowicus Southwark
Louis VII. rex Franciæ xiv. kalend. [Octobris], cui successit filius Annals.
ejus Philippus. Moneta in Anglia renovatur. Obiit Jo- Matt. Par.
Philip II. hannes episcopus Cicestrensis. Rex Philippus Francorum ii. 315.
submits his king- subposuit dispositioni regis Henrici, quasi fidelis sui, totum Id. ii. 316.
dom to Henry II. regnum suum, quia ipsum fidelissimum et prudentissimum
regem sciebat, et amicissimi facti sunt, sine aliqua mala
suspicione et præteritorum recordatione, hac carta tes-
tificante, "Ego Philippus rex Francorum, etc." Ipso Diceto,
Richard, count of Poitou, invades the lands of Geofrey de Lusignan. in probitate militari, terras Galfridi de Limiaco crude- ii. 6.
liter exterminans, vix ecclesiarum pepercit sanctitati. Matt. Par.
Consummata vero ad votum guerra sua, venit in Angliam, et a patre [suo] propter famam suam, quæ jam ii. 315.
Cisalpinas partes illustraverat, honorifice nimis susceptus est.

[Eodem anno Margareta, ancilla Christi, occisa est. MS. Re.
Nova moneta formæ rotundæ fabricatur in Anglia.]

Obiit papa Alexander, succedit Lucius. Presbiter Johannes scribit Papæ et Papa ei.

Death of Anno gratiæ MCLXXXI^o. Rogerus Eboracensis archiepiscopus Matt. Par.
archbp. Roger. viam universæ carnis est ingressus xii. kalend. Decembris. ii. 316.
Eodem tempore scripsit Papa Alexander Johanni pres-

¹ *innuere*] iminere, MSS. exc. E. T.

² *suorum*] suarum, MSS. exc. E.

³ *Philippus*] om. Ch. E. A. T. W.

- bitero, regi Indorum, epistolam eleganter ut unirentur, A.D. 1181. effecti per omnia concordēs in fide catholica. Quod et idem Johannes antea postulaverat per epistolam suam, et per nuntium suum¹ proprium, scilicet Philippum medicum. In quo arduo negotio res finem felicem sortita fuisset, nisi fama, immo potius infamia, avaritiæ Romanæ totum mundum usque ad fines orbis terrarum maculasset, unde refriguit prædicti principis devotio, volentis subjectionem devotissime subire ecclesiæ Romanæ. Eodem anno obiit Papa Alexander, cui successit Lucius. Venit rex de Normannia. Eclipsis solis facta est in vigilia exaltationis sanctæ Crucis, hora tertia. Anno quoque in eodem Baldewinus abbas Fordensis, Cisterciensis ordinis, successit Rogero episcopo ad ecclesiam Wigornensem. Obiit² Rogerus archiepiscopus Eboracensis et comes³ Cestrensis.
- Letter of P. Alexander III. to Prester John.
- Death of P. Alexander III.
- P. Lucius III.
- Eclipse, Sept. 13.

Henricus rex pro expiatione mortis sancti Thomæ legat Terræ Sanctæ xlii. milia marcarum [argenti] et quingentas auri.

- Id. ii. 318, 317. Anno gratiæ MCLXXXIII^o. Dux Saxonum cum ducissa venit in Normanniam. Galfridus Lincolnæ electus et regis Anglorum filius, cum ejus electio esset a Papa confirmata, postquam per septennium eidem ecclesiæ pacifice præfuisset, præsentē rege et episcopis regni, in Epiphania Domini apud Marleberge electioni renunciavit, nemine compellente. Eodem tempore rex Henricus apud Waltham, in præsentia procerum regni, ad subventionem Terræ Sanctæ xlii. milia marcarum argenti et quingentas marcas auri liberaliter assignavit. Hoc enim pro morte beati Thomæ, quam super omnia pro seipso et posteritate sua formidavit, in confessione secreta irrefragabiliter promisit. Eodemque anno Walterus de Constantiis, archidiaconus Oxoniensis,⁴ consecratus est episcopus Lincolnæ a Ricardo Cantuariensi archiepiscopo, Andegavis, in ecclesia sancti Landi; Galfrido filio regis, priori electo, qui ex superbia generis minis-
- Henry, duke of Saxony, in Normandy.
- Geoffrey resigns the see of Lincoln.
- Aid for the Holy Land.
- Walter of Coutances bp. of Lincoln.

¹ This is a blundering abbreviation of Wendover, who is copying Diceto. Philip was the Pope's physician.

² *Obiit . . . Cestrensis*] om. E.

³ Hugh Cyvelioc.

⁴ *Oxoniensis*] Exoniensis, MSS.

A.D. 1182. terio episcopali minime se dignatus est inclinare, ex tunc Deo, et hominibus existente reprobus¹ et detestabilis, juxta sententiam divinam; "Qui me erubescit c[oram] h[ominibus], etc." Anno etiam in eodem, Walterus Rofensis episcopus viam universæ carnis est ingressus, [cui successit Galerammus, qui dedit ecclesiæ suæ casulam rubeam et dalmaticam aurifriso optime ornata et stolam et phanum et albam cum paruris ejusdam panni et duo tapetia et palleum ad pendendum et palliolum ad altare et psalterium glosatum et epistolas Pauli et sermones magistri Petri et mitram.]

Death of bp. Walter of Worcester.

Gifts of bp. Walter to Rochester.

The Publicans. Sampson abbat of S. Edmundsbury.

[Hoc anno Puppublicani comburuntur per Galliam. MS. Re. Sampson electus sancti Edmundi suscepit benedictionem a Wintoniensi episcopo.]

Obiit junior rex Henricus. Walterus de Constantiis in sede collocatur.

Death of the young king Henry, June 11. Anno gratiæ MCLXXXIII^o. Obiit delectabilis indolis rex Henricus junior, filius Henrici regis secundi, in die sancti Barnabæ apostoli, qui primo Cenomannis est sepultus, deinde Rothomagi.

Walter of Coutances installed at Lincoln. Gerard la Pucelle bp. of Coventry. Walterus de Constantiis episcopus Lincolnensis in Angliam veniens, consecratus episcopus,² in sua sede sollempniter³ collocatur. Eodem anno Girardus cognomento Puella consecratus est episcopus Coventrensis, qui cum sancto Thoma martire multos passus labores, per ejusdem orationes, omnibus superatis,⁴ digne sedem ascendit pontificalem.

Obiit Ricardus Cantuariensis archiepiscopus. Saraceni Hispaniam invadunt.

Death of archbp. Richard at Halling. Anno gratiæ MCLXXXIV^o. Obiit Ricardus⁵ Cantuariensis archiepiscopus apud Hallingum villam⁶ Rofensis episcopi.

¹ Sic MSS.

² episcopus] om. E. inserting et.

³ sollempniter] om. E.

⁴ superatis] superatus, Ch. Cl. Re.

⁵ Ricardus] Robertus, W.

⁶ villam] quæ est villa, E.

- Matt. Par.** Obiit etiam Jocelinus episcopus Sarum. Eodem anno, rex A.D. 1184.
ii. 320. Henricus duxit in Angliam Saxonie ducem cum familia Birth of
Id. ii. 319. sua, et infra paucos dies ducissa apud Wintoniam peperit William
 [filium], quem vocavit Willelmum. Eodemque anno, Balde- of Saxony.
 winus episcopus Wigorniensis electus est in archiepiscopum Baldwin
 Cantuariæ, et Walterus episcopus Lincolnie electus est in archbp. of
 archiepiscopum Rothomagensem. Eodem quoque tempore, Canter-
 Philippus archiepiscopus Colonie et Philippus comes Flan- bury,
 driæ venerunt in Angliam, vota orationum beato Thomæ Walter of
 solutari, crebrescentibus famosis miraculis in venera- Rouen.
 tione ejusdem. Perfecta magnatum peregrinatione, rex Philip
 magnatibus civiliter nimis¹ occurrit, et duxit eos Londo- archbp.
 niam cum ipso per aliquot dies convivaturos. In quom- of Cologne
 rum adventu, præcepto regis, tota civitas mirabiliter splenduit and Philip
 variis ornamentis redimita. Anno quoque eodem, multitudo count of
Id. ii. 320. Sarracenorum in partibus Hispanie Christianos hostiliter Flanders
 invasura applicuit, ducem ac regem habens maximum, visit S.
 regem [scilicet] Macemuth; et cum multa irrestaurabilia Thomas.
 dampna Christianis intulissent, rex miraculose a Their
 Deo, quasi vindice, percussus horribiliter interiit; quo reception
 viso, omnes Dei inimici exterriti fugerunt. Regnavit in London.
 autem diebus² sub eisdem in Jerusalem Baldewinus, Alma- Defeat of
 rici quondam regis filius, qui elephantino morbo percussus, the Sara-
 jam lumen amiserat. Convocatis igitur regni proceribus, cens in
 Guidonem de Liziniaco, comitem Joppensem et Ascalonita- Spain.
 num, regni constituit procuratorem. Eodem tempore, Salaa- Baldwin
Id. ii. 321. dinus, soldanus Damasci, subjugatis sibi omnibus regibus IV. king
 Sarracenis ex finibus totius fere Orientis, ita ut diceretur of Jeru-
 rex regum et dominus dominantium, minabatur ore al- salem.
 tisono, ut omnem sibi Christianitatem subjugaret, et ad Guy of
 hoc, quasi vir in bellicis negotiis experientissimus, Lusignan
 multa martia³ machimenta præparaverat. Mortuo autem⁴ made
 eo tempore rege Jerosolimorum Baldewino, regnavit pro eo guardian.
Id. ii. 322. Baldewinus, puer quinque annorum, nepos ejus, ex sorore Preparations of
 sua Sibilla et Willolmo marchione Montis Ferrati genitus, Saladiu.
 Baldwin V.

¹ *nimis*] om. E.; Ch. repeats | A. has temporibus in the margin;
 nimis occurrit. | N. has it in the text.

² *diebus*] om. Ch. E. T. W.; | ³ *martia*] om. E.
 inserted in a modern hand in E. | ⁴ *autem*] itaque, E.

- A.D. 1184. qui statim coronatus in regem, Reimundo comiti Tripolitano committitur nutriendus. Matt. Par. ii. 322.
- John archbp. of Dublin sent to precede John in Ireland. [Eodem anno, rex Henricus quod olim mente conceperat, totum Hybernorum dominium in Johannem,¹ juniorem filium suum, effectum² transferre procurans, qui cuncta terræ quoque illius homagia patris assensu dudum susceperat, Johannem Dublinensem archiepiscopum circa kalendas Augusti, tanquam adventus filii præcursorem, in Hyberniam transmisit.] MS. Cl. from Giraldus Cambrensis, Expugn. Hibern. ii. 25, p. 359 (ed. Dimock). MS. N.
- Bishops of Rochester. [Eodem anno obiit Galerammus Roffensis episcopus, cui successit Gilbertus archidiaconus Luxoviensis, qui multa mala monachis ecclesiæ suæ intulit et multis possessionibus privavit, de quo inferius dicemus.]

Patriarcha Jerusalem et magister Hospitalis pro negotio Terræ Sanctæ veniunt in Angliam.

- The patriarch Heraclius in England to offer the kingdom of Jerusalem to Henry II. Anno gratiæ MCLXXXVº. Eraclius patriarcha sanctæ Resurrectionis et dominus Rogerus magister Hospitalis venerunt ad regem Anglorum Henricum apud Radingum. Qui cum sui itineris causam exposuissent, regem et omnes audientes pro Terræ Sanctæ inaudita desolatione ad lacrimas commoverunt. Deferebant etiam ad regem memorialia suæ petitionis signa, nativitatis Christi, passionis, resurrectionis, Turris David, sanctique Sepulcri claves. Intimabant etiam lacrimabiliter Salaadini propositum temerarium et prophanum, ostendentes insuper litteras papales, omnium istorum seriem cum testimonio multiplici continentes. Rex autem inito respondit consilio, quod oblatum sibi regnum Jerosolimorum accipere et adire, et regnum Anglorum deserere et hostibus vicinis exponere, non fuit, ut credidit, Deo acceptum, cum sit Deo tam gratum, tam devotum hoc, ut illud. Patriarcha vero spe frustratus ad propria remeavit. Quo cognito Salaadinus fines Christianorum sibi conterminos misera- Matt. Par. ii. 322. Id. ii. 324.
- His refusal.

¹ *Johannem juniorem*] juniorem | ² *effectum*] cum effectu, Girald. Johannem, Cl.

- biliter cœpit devastare. Obiit Lucius papa, successit A.D. 1185.
 Southwark Annals. Urbanus. Terræmotus factus est magnus apud Lin- P. Urban III.
 Matt. Par. ii. 323. colniam xvii. kal. Maii. Johannes, junior filius regis Earth-quake.
 Id. ii. 325. Henrici, factus¹ miles a patre in Hyberniam missus est. Baldwin archbp.
 Baldewinus Wigorniensis episcopus factus est Cantuarie archbp.
 archiepiscopus; Johannes, præcentor Exoniensis, ejusdem ecclesiæ electus est antistes. Circa eosdem dies [obiit] Baldwin V.
 Baldewinus puer, rex Jerosolimorum; non erat qui succederet tunc in regno præter Sibillam, sororem regis Baldewini leprosi² et regis Baldewini pueri matrem.³ Unde major crevit regni desolatio, et Salaadini contra Christianos audacia.
 MS. Re. [Eodem anno fundata est ecclesia sancti Augustini de Hikelingge.] Hickling priory, Norfolk, founded.

Obiit Galfridus, comes Britannicæ. Hugo Cartusianus monachus fit episcopus Lincolnicæ.

- Matt. Par. ii. 324. Anno gratiæ mclxxxvi^o. Baldewinus, Cantuariensis archiepiscopus, pallium cum legatione in provincia subdita sibi ab ecclesia Romana suscepit. Eodem anno, Willelmus de Ver, in festo beati Laurentii, Herefordensis creatus est antistes. Eodem anno, Galfridus comes Britannicæ, filius regis Angliæ, diem clausit extremum quarto decimo kalend. Death of Geoffrey.
 Septembris, et sepultus est Parisius in ecclesia beatæ Mariæ, infra chorum canonicorum. Reliquit autem duas filias, quas genuerat ex Constantia uxore sua, filia scilicet Conani comitis Britannicæ, quæ etiam tempore quo vir ejus obiit gravida fuit, quæ postea filium pariens Arthurum cum Birth of Arthur.
 vocavit. Eodem anno Hugo, genere Bargundus, prior Cartusiansis ordinis, vocatus est ad episcopatum Lincolnicæ. Hugh bp. of Lincoln.
 Willelmus quoque de Norhale consecratus est episcopus Wigorniensis, et Johannes Exoniensis consecratus est antistes. Per idem tempus horribilia signa apparuerunt, Bishops of Worcester and Exeter.
 Id. ii. 326. terræ motus scilicet generalis, imago pueri Jhesu fracta lapidea⁴ sanguine manavit. Salaadinus vehementius ditim Terram Sanctam depopulatur. Saladin.

¹ E. ins. est, and et before missus, | ³ matrem] om. MSS.
² leprosi] librosi, MSS. | ⁴ lapidea] om. E.

A.D. 1186. [Anno revera et eodem Thomas abbas hujus loci in MS. Re. Abbats of Domino obdormivit, atque Radulfus successit.]
S. Benet
Holme.

Terra Sancta cedit exterminio. Cruz sancta amittitur.

Advance Anno gratiæ MCLXXXVII^o. Salaadinus Parthos, Bedewinos Matt. Par.
of Saladin. Turchos, Arabes, Medos, Cordinos convocat, et Egyptios, ii. 327.

quorum stipatus agminibus nobilia jam castra invadit et occupat, magistrum¹ militiæ Templi cum suorum fratrum exercitu perimit. Iterum constituto alio Templi præceptore sive magistro, et volenti fratres captos et cæsos simul cum Guidone regni procuratore [liberare], comiti quoque Tripolitano et multis aliis nobilibus occurrit Salaadinus intrepidus, quem cum nostri in ore gladii alacriter exceperunt, fit conflictus acerrimus, et pug-

Battle of natum est utrobique viriliter. Nostri tamen incaute² Hittin. inter prærupta et scopulorum angusta³ intercepti sunt. Unde licet laudabiliter decertassent, tamen tandem prævaluit pars adversa. Aiunt⁴ autem, comes Tripolitanus, corruptus muneribus, vexillum regium, quod infeliciter portavit, proditiose cadere permisit. In illo

Capture of conflictu captus⁵ vices regis gerens et⁶ pro rege habitus king Guy dominus Guido cum Cruce sancta, et omnis multitudo and the Cross. Christianorum fugit miserabiliter dissipata, cujus major pars cecidit trucidata. Facta est autem hæc misera

July 3, 4. belli congressio quinto et quarto non. Julii, infra octavas Apostolorum Petri et Pauli. Evasit tamen ab hac clade Theodoricus, novus magister Templi, qui tamen ipsa die ducentos et triginta de fratribus suis præcellentioribus amisit. Comes etiam Tripolitanus integer et illæsus,⁷ quare plus suspectus, evasit. Capti sunt insuper cum cruce ejusdem bajulatores, episcopus⁸ Achonensis et præcentor Dominici sepulcri, isto cæsus, ille captus et cito post in prælio oppressus. Exinde Salaadinus, sumptis audaciæ

¹ An error for the master of the Hospitallers, Roger de Moulins.

² *incaute*] incauste, Ch.

³ *angusta*] angusti, MSS. exc. T. W.

⁴ *Aiunt*] E. in margin; Audivit, MSS.

⁵ E. ins. "est dominus Guido."

⁶ *et . . Guido*] om. E.

⁷ E. ins. *evasit* here, and has *fuit* at the end of the sentence.

⁸ Ruffinus.

- Matt. Par. cornibus, Achon invasit et cepit, deinde Galilæam, A.D. 1167:
ii. 329. demum sanctam civitatem Jerusalem. Eodem anno, mortuo Acre taken
and Jeru-
salem.
Id. ii. 330. papa Urbano, successit Gregorius; qui cum sedisset duobus
mensibus, defunctus est, et Clemens tertius xiii. kalend. P. Gregory
VIII.
Januarii subrogatur. Et tunc temporis Gilebertus Londoni-
ensis episcopus naturæ debitum persolvit. Eodemque anno, Clement
Ricardus comes Pictavensis, cum audisset calamitatem Terræ III.
Sanctæ, præcipue de cruce capta, animo nimis consternatus est, qui non expectata alicujus prædicatione, vel Death of
Gilbert
bp. of
London.
patris sui consilio, primus inter omnes proceres transmarinos Richard,
count of
Poitou,
takes the
Cross.
signaculum crucis devote suscepit de manu archiepiscopi¹
Turonensis, murmurans et objurgans, quod pater suus
oblatum sanctum regnum ad defendendum abnuens,
collum suum de sub jugo Domini turpiter excussit.
Id. ii. 327. Ipso eodem anno, mater ecclesia Cicestrinæ et tota civitas Chichester
combustæ sunt xiii. kalendas Novembris. Hugo quoque de burnt.
Nunant² factus est episcopus Cestriæ. Cives captæ civi- The
citizens of
Jerusalem
put under
tribute.
Id. ii. 329. tatis Jerusalem, pro vita tamen continuanda, Salaadino
censum capitis persolverunt, vir bisancios decem, mulier
quinque, pater unum; numerus xiv. milia hominum utriusque
Id. ii. 331. sexus. Anno ipso, obiit Ricardus Wintoniæ episcopus xi.
kalend. Januarii. Et circa tempora illa multi, exemplo
Ricardi comitis Pictavensis, ad crucis signationem in
ultionem tantæ injuriæ Crucifixi convolarunt.

*Cruce signantur imperator Fræthericus, reges quoque Francorum
et Anglorum.*

- Id. ii. 330. Anno gratiæ MCLXXXVIII^o. Fræthericus Romanorum impe- Frederick
rator ad prædicationem Henrici Albanensis episcopi et I. takes
the Cross.
Apostolicæ sedis legati, a Papa Clemente ad hoc missi,
cruce suscepit. Eodemque anno, rex Francorum Philippus Philip II.,
et rex Anglorum Henricus, in Normannia pro subventionem Henry II.,
and Philip
count of
Flanders.
Terræ Sanctæ ad colloquium venientes inter Triam et
Gisorcium, post longos tractatus, præsentem comite Flan-
drensi Philippo, in hoc pariter consenserunt, ut sumpto
cruce signaculo iter Jerosolimitanum socialiter expedirent.
Rex igitur Anglorum primo cruce suscepit de manibus
archiepiscoporum Remensis³ et Willelmi Tyrensis; deinde rex

¹ Bartholomew.

² Nunant] Muhaut, E.

³ William of Champagne.

- A.D. 1188. Francorum, et Philippus comes Flandrensis, et alii multi Matt. Par. comites et barones, et magnates quam plurimi, archiepi- ii. 330. scopi et episcopi, et populus cujus non erat numerus. Circa dies illos Frethericus imperator scripsit Salaadino epistolam Id. ii. 331, elegantem, comminatoriam tamen, et ipse consimilem 333. nihil veritus rescripsit. Continebatur autem in epistola diffidatio et editio belli. Anno ipso, Guido, rex Id. ii. 334. Jerosolimorum, cum apud Damascum per annum detentus fuisset in vinculis in carcere Salaadini, abjurans regnum Jerusalem, vix vivus dimissus est. Obiit eo tempore Reimundus, Tripolitanus comes, qui moriturus præ mentis alienatione viaticum salutare non accepit. Rex vero solutus a vinculis,¹ quasi a gravi sompno excitatus,² Guido, probissimus, sine quo nullus alius dissipati regni habenas regere assumpsit regendas, fracto turpi juramento, resumpto spiritu, accingitur ad certamen, et quasi in tempestate valida, navis jam pæne suomersæ assumens sibi gubernaculum, dispersos convocat, et associatis sibi Templariis et Hospitalariis, Venetis et Januensibus, et qui jam venerunt, nobilibus peregrinis, cum spe bona adventantium Acon obsedit; ad cujus liberationem Salaadinus venit imperterritus properanter, et cum acerrimus conflictus per triduum continuaretur, ecce Id. ii. 336. aspiciunt classem Danorum et Frisonum innumerabilem portum sine offendiculo intrare; quo viso, statim Salaadinus, urbem relinquens desolatam, fugit. Erat tamen robur civitatis quasi inexpugnabile, et munitio virorum ex parte Salaadini ad novem milia armatorum. Eodem tempore, inimicus humani generis diabolus, hujus magni negotii, jam strenue incepti, videns prosperitatem, et invidens, seminavit discordiam; qui et guerram dampnosam nimis et hostilem generavit inter regem Francorum et comitem Pictavensem Ricardum, necnon et regem Anglorum, usque adeo, ut stragem et incendia ad invicem exercerent, et ira odium generaret.
- Letters of Frederick and Salaadin.
- King Guy freed.
- Death of Raymond count of Tripoli.
- Guy besieges Acre.
- Flight of Saladin.
- Quarrel of Philip II. and Richard, count of Poitou, with Henry II.

¹ *vinculis*] vinculo, E.

² *excitatus*] so E. T. W.; *excitus*, Ch.; *exteritus*, A.; *exitus*,

Cl.; *exterritus*, N.; *exitus* altered to *excitatus*, Re.

Matt. Par. Tandem in Normanniam ad colloquium convenientes, post A.D. 1188.
ii. 336. multos tractatus viam pacis non invenientes, magis
quam prius discordes recesserunt.

MS. Cl. [Iste Henricus genuit filios et filias, scilicet Willel- Children of
mum qui puer obiit, Henricum juniorem regem, Ricar- Henry II.
dum regem, Matildam, Galfridum, Alianoram, Johannam,
Johannem regem.]

*Comite Ricardo adherente regi Francorum, rex Henricus,
tristitia absorptus, obiit.*

Southwark Anno gratiæ MCLXXXIX°. Fames maxima et mortali- Famine.
Annals tas genus humanum horribiliter coegit contabescere.

Matt. Par. Guerra aggravata [est] inter reges Anglorum et Fran- War be-
ii. 337. corum diatim, et jam ex toto corde cœpit Ricardus tween
comes Pictavensis adherere regi Francorum Philippo, Philip II.
contra patrem suum. Unde magis amaricatur cor and Henry
ipsius. Recesserunt etiam multi a rege Henrico et ad- II.
hæserunt comiti Ricardo, primi Britones. Papa Clemens P. Clement
misit Johannem de Agnania cardinalem cum plena po- III. tries to
testate ad lites regias et discordias¹ dirimendas; aliquantum, reconcile
sed non ad plenum profecit.² Ad cumulum miseriarum them.

Id. ii. 338. accessit,³ quod Salaadinus, fœdere inito cum imperatore Con- Saladin's
stantinopolim, tradidit omnes ecclesias Terræ Sanctæ, quam treaty with
sue ditioni subjugaverat, ipsi imperatori et suis prælatis, the em-
ut in eis servarentur ritus Græcorum. Insuper idem Sa- peror Isaac
laadinus misit Constantinopolim quosdam⁴ ritus sue legis, Angelus.
ibidem⁵ observandos. Ricardus comes⁶ [Pictavensis] in
iram vehementiorem ascendens, in patris contumeliam

Id. ii. 340. regi Francorum homagium fecit. Circa dies illos Frethericus Frederick
Id. ii. 344. imperator, in festo sancti Georgii, loca Dominicæ passionis I. begins
visitaturus, peregrinationis iter arripuit satis magnifice apud his crusade
Reinesburgum, transitum per Hungariam et Bulgariam, ut at Ratis-
proposuit, habiturus.⁷ Eodem anno, rex Anglorum Henricus, bon, 23
April.

¹ discordias] discordes, Ch. T.
W.

² profecit] perfecit, E.

³ accessit] contigit, E.

⁴ quosdam] quos, MSS. exc. T.
W.

⁵ ibidem] erant, E.

⁶ comes] comitem, Re.

⁷ Here E. ins. the sentence in
p. 102 about the bp. of Ely.

A.D. 1189. in abyssum tristitiæ absortus, maledixit diei in qua natus fuerat et genituræ suæ, apud Chinun¹ octavis Apostolorum Petri et Pauli² diem clausit extremum, et sepultus est apud fontem Ebraudi, postquam regnaverat annis xxxiv., mensibus vii.,³ et diebus v.⁴

Matt. Par. ii. 344.

Death of Henry II.

Eodem anno, Galfridus Eliensis episcopus xii. kal. Septembris obiit intestatus.

Id. ii. 348.

Dominions of Henry II.

[Has terras habuit iste rex Henricus in manu propria, scilicet Andegaviæ et Cinomanniæ comitatus ex successione patris, ex successioneque matris Angliam, Hyberniam, et Normanniæ ducatum, ex parte vero uxoris Aquitanniæ ducatum. Et* nota quod senescallus Franciæ ad Andegavensem comitatum pertinet. Hæc Trivet.]

MS. Cl. from Trivet, p. 31, ed. Hog. (not exactly copied). *Id. p. 63.

His children.

[Successit filius ejus Ricardus. Nam Willelmus et Henricus iii. rex obierunt ante eum. Filii autem ejus fuerunt Willelmus, Henricus iii., Ricardus, Galfridus, et Johannes.]

MS. Re.

[*Coronatio⁵ regis Ricardi apud Westmonasterium.*]

Coronation of Richard.

In⁶ magna igitur⁷ mentis amaritudine mortuo piissimo ac sapientissimo Henrico Anglorum rege, Ricardus, filius ejus, coronatur a Baldewino Cantuariensi archiepiscopo tertio nonas Septembris apud Westmonasterium, præsentibus Waltero de Constantiis Rothomagensi, Johanne Cumin Dublinensi, et Treverensium⁸ archiepiscopis. Nocte vero⁹ sequente facta est strages Judæorum Londoniis. Postea vero statim electi sunt in episcopos, Godefridus de Lucy in Wintoniensem, Ricardus thesaurarius in Londoniensem, Hubertus Walterus in Saresbiriensem, Willelmus de Longo campo in Elyensem, et consecrantur [apud Westmonaste-

Matt. Par. ii. 348, 349.

Southwark Annals.

New bishops.

¹ *Chinun*] Cynomanniam, E.
² *oct. . . . Pauli*] pridie non. Julii, E.
³ *vii.*] altered to ix. in Ch.
⁴ *v.*] altered to ii. in Ch.
⁵ Ch. E. W. have a picture of the coronation. A blank space left for it in A.

⁶ *In . . . coronatur*] Cui successit in regno Ricardus comes Pictaviæ filius ejus et coronatus est apud Westmonasterium eodem anno, E.

⁷ *igitur*] om. Cl. N. Re.

⁸ Fulmar.

⁹ *vero*] om. E.

- Matt. Par. rium a Baldewyno archiepiscopo Cantuariensi]. Obiit A.D. 1189.
ii. 351. quoque Willelmus de Mandevilla. Nonis Martii auditus est
Id. ii. 353. tonitruus nimis horribilis. Eodem anno, commissum est
bellum acerrimum inter Salaadinum et Christianos, in quo Battle be-
conflictu cruentissimo ceciderunt filius Saladini cum suis Christians
aciebus, frater¹ etiam ejusdem [Salaadini] letaliter vulneratus and Sala-
est. Septem quoque acies infidelium dissipatæ sunt. Ma- din.
gister² vero Templi et quamplures Christiani perempti sunt. Saladin's
Constantinopolitanus vero imperator *versus in arcum* son and
*pravum*³ non est adhuc⁴ ad cor reversus. brother
slain.
- Id. ii. 354. Eodem⁵ anno kal. Novembris, Godefridus de Lucy The bishops
Wintoniensis et Hubertus Walter Saresbiriensis electi apud of Win-
Westmonasterium in capella sanctæ Katerinæ, per manum chester and
Baldewini Cantuariensis archiepiscopi, munus consecrationis Salisbury
susceperunt. Johannes Agnaniæ cardinalis mense Novem- conse-
bris applicuit in Anglia apud Doveram, per quem reformata crated.
est pax inter archiepiscopum et conventum de capella de John of
Haketuna. Sic diruta est capella. Rogerus prior qui Anagni
contra voluntatem conventus ab archiepiscopo creatus, lands in
statim depositus, et rex dedit ad petitionem archiepiscopi England,
priori deposito abbatiam de Evesham. Temperata est and settles
postea sententia de capella præfata, supplicante archi- the ques-
episcopo quod facta parva non habebit baptisterium vel tion be-
cimiterium, nec administrationem, nisi de uno seculari tween the
presbitero tantum.⁵ archbp.
and monks
of Canter-
bury.
Roger
Norreys,
the de-
posed
prior, made
abbat of
Evesham.
- Id. ii. 355. Rex Scotorum fecit homagium regi Ricardo, de⁶ jure suo William
in Anglia. Et rex Ricardus dedit ei castella de Berewic king of
et de Rokesburc. Et pro hac redemptione castrorum, Scots does
et quietâ clamatione fidelitatis et ligantiæ de⁷ regno homage.
Scotiæ, et cartæ suæ confirmatione dedit regi Gifts of
Anglorum x. milia marcas argenti. Eodem tempore, Richard to
rex Ricardus dedit Johanni, fratri suo, comitatum de John and
Sumerseto et de Dorseto. Dedit etiam Alienoræ, matri Q. Alienor.

¹ "Taki-eddin, lord of Hama, Saladini's nephew, seems to be meant." Stubbs, Diceto, ii. 71, note².

² Gerard of Bideford.

³ *pravum*] om. Ch.

⁴ *adhuc*] om. E.

⁵⁻⁵ *Eodem . . tantum*] om. E.

⁶ *de jure suo in Anglia*] erased in A. and de tota Scotia written later. This is in the text in N.

⁷ *de regno*] erased in A. and subjectorum regis written. This is in the text in N.

A.D. 1189. amplos honores, quintaque die Decembris transfretavit Matt. Par. ii. 355.
 John's [in Normanniam]. Archiepiscopus [Baldewinus] suppositit
 lands under an inter- dicto terras Johannis comitis, fratris regis, quia Id. ii. 356.
 diet. filiam comitis Gloverniæ, tertio gradu consanguinitatis eum
 Tithe for the Holy Land. contingentem, duxerat in uxorem. Eodemque tempore,
 decima pars rerum mobilium concessa est¹ et collecta per
 Bishops of London and Ely. Angliam, ad subventionem Terræ Sanctæ, nimis periclitantis.
 Illisque diebus ii. kal. Januarii Ricardus Londoniensis
 et Willelmus Elyensis apud Lamhee munus consecrationis
 acceperunt [ab archiepiscopo Baldewino].²

*Baldewinus archiepiscopus, celebrato concilio apud
 Westmonasterium, iter arripuit Jerosolimitanum.*

Council at Westminster.	Anno gratiæ mxcº. Baldewinus Cantuariensis archiepis-	Southwark Annals.
Progress of the Crusade.	pus celebravit concilium apud Westmonasterium xi. kalend.	
William, bishop of Ely, chancellor.	Martii. Ibique valedicens fratribus, iter arripuit Jerosoli-	
Deaths.	mitanum, irrediturus, quia obiit in Terra Sancta. Rex	
	Anglorum Ricardus et rex Francorum Philippus, post	
	nativitatem sancti Johannis Baptistæ, iter aggressi sunt eundi	
	Jerusalem. Willelmus Elyensis episcopus legationem adeptus	
	est, et concilium celebravit apud Westmonasterium. Eodem	
	anno obiit Walterus ³ abbas Westmonasteriensis, et Willel-	
	mus Wigorniensis episcopus. Eodemque anno obiit Frethericus	
	imperator Alemanniæ. Obierunt etiam Ranulfus de Glanvilla	
Slaughter of Jews at York.	[et] Baldewinus Cantuariensis archiepiscopus. Apud Ebo-	Matt. Par. ii. 359.
Siege of Acre.	racum occisio Judæorum facta est miserabilis. Obsessa est	Id. ii. 360.
Bishop of Ely made justiciary.	Acon circumquaque Christianorum legionibus, et aretatur	
Arthur appointed heir by Richard.	nimis. Capella sancti Thomæ martyris ibidem ædificatur.	
	Elyensis episcopus constituitur per litteras regis Ricardi	Diceto, ii. 93.
	summus justiciarius, et quasi procurator Angliæ.	
	Rex Arthurum sibi hæredem constituit. Rex etiam Ricardus	Matt. Par. ii. 364, 363.
	et rex Francorum convenerunt apud Vizeliacum, ⁴ ubi	

¹ est] om. Ch.

² Here Cl. inserts Richard's charter of release to the king of Scots; it is also in Re. under 1190. It is given from the original in the Fœdera, i. 50. It will be found in Benedict, ii. 102 (where Dr. Stubbs

has collated it with the original) and in Hoveden, iii. 25.

³ Walterus a. W.] om. E.

⁴ Vizeliacum] Nizeliacum, Ch. Cl. Re. T. W. A. has been altered.

- Matt. Par. ii. 363. requiescit corpus beatæ Mariæ Magdalonæ, in octavis sancti A.D. 1190.
Johannis Baptistæ, ubi rex Anglorum accepit peram et Richard
baculum, in ecclesia sancti Dionisii. Deinde reges con- and Philip
cordes et amici et in sanctæ caritatis vinculo at Vezelay.
- Cf. Id. ii. 367. Divisi autem sunt exercitus propter victualium caris- Their
tiam. Apud Messanam orta est discordia inter Angli- quarrel at
am¹ et Franciam. Eodemque die pax, sed ficta, inter Messina.
- Id. ii. 368. Circa illos dies, annuento rege Ricardo, liberata est Freedom
ecclesia Normannica a longo servitutis jugo quo preme- granted to
batur, quod scilicet nulla occasione a secularibus ca- the church
pientur clerici potestatibus, sicut consueverant, nisi pro in Nor-
homicidio, furto, incendio, vel hujusmodi enormi flagitio. mandy.
- Altered from Id. ii. 369. Elyensis episcopus, se supra se gerens,³ multum⁴ Costly
thesaurum in turri Londoniensi circumcingenda muro works of
mirabili, quam etiam credebat Tamensi ambire, consumpsit, the bp. of
et regem de magna pecuniæ parte multipliciter Ely at the
dampnificavit. Iccirco in fine a sullimi in profundum Tower.
- confusionis est præcipitatus.

Capta est Acon. Obiit Clemens papa, successit Celestinus.

Cyprus subjugatur regi Ricardo.

- Southwark Annals. Anno gratiæ MCXCI^o. Rex Anglorum Ricardus et Capture of
Francorum rex Philippus profecti sunt a Messana ante Acre,
Dominicam Palmarum, et post xi. kalend. Maii 4 July.
- Matt. Par. ii. 374, 375. applicuit rex Francorum ad Acon, et rex Angliæ
quarto nonas Junii. Acon autem capta est quarto idus
Id. ii. 372. Julii, et ibi inter reges iterum suscitata est discordia.
- Hoc etiam anno, Galfridus Eboracensis archiepiscopus,

¹ *Angliam et Franciam*] reges Anglorum et Francorum, E.

² *est*] om. Ch.

³ *gerens multum*] gemultum, Ch.

Re.; A. has been altered; T. W. om. se . . . gerens; N. om. gerens.

⁴ *multum*] om. W.

A.D. 1191. Turonis¹ consecratus, in Angliam veniens, Doroberniæ² applicuit. Qui comperiens sibi insidias parari a complicibus cancellarii, in ecclesia se recepit, qui deinde a satellitibus ejusdem cancellarii extractus, in castellum Doroberniæ² ductus est, et per aliquot dies detentus, donec a Johanne comite, fratre suo, et justiciariis terræ liberatus est. Circa idem tempus prædictus cancellarius, sullimitate quam prius habuit privatus, Doroberniam venit, qui dolose transfretare cupiens, muliebri habitu se irreverenter occultavit, quod quidam comperientes eum deprehenderunt et contumeliis merito affecerunt, et hujusmodi factum justiciariis intimaverunt,³ nec mora, postea transfretavit. Reginaldus Bathoniensis episcopus electus [est] in archiepiscopum Cantuarie a monachis ecclesie, sed in brevi postea in fata concessit.⁴ Hoc etiam anno filius Willelmi, filii Radulfi, senescalli Normannie, factus est episcopus Wigornie. Obiit Clemens papa, cui successit Celestinus, a quo Henricus imperator coronatur in vigilia sancti Johannis Baptistæ. Willelmus⁵ Postard de priore Westmonasterii factus est abbas ejusdem loci. Hugo de Nunant, episcopus Cestriensis, expulit monachos de ecclesia Coventrensi, instituens ibidem clericos seculares. Rex Ricardus Cyprum sibi subjugavit, ubi Berengariam, filiam Rothom⁶ regis Navarie, duxit in uxorem. Apud Glastoniam inventa sunt ossa Arthuri, regis famosissimi, qui locus olim insula Ayalonis Britannice, id est insula pomorum, dicebatur. Eodemque⁷ anno rex Ricardus pro infinita pecunia reliquias sanctorum, quas Salaadinus rapuerat in Sancta Terra, redemit,

Matt. Par. ii. 372.

Southwark Annals.

Matt. Par. ii. 383.

Id. ii. 379.

Id. ii. 380.

Diceto, ii. 100.

Matt. Par. ii. 380.

Id. ii. 371, 372.

Id. ii. 379.

Id. ii. 378, 379.

Reginald bp. of Bath elected abp., but dies soon after.

[Robert] Fitz-Ralph bp. of Worcester.

P. Celestine III.

Will. Postard abbat of Westminster.

Richard conquers Cyprus and marries Berengaria.

Arthur's bones discovered at Glastonbury.

¹ *Turonis*] Turonice, E.

² sic MSS. for *Doveriæ*.

³ *intimaverunt*] *nunciaverunt*, E. as the Southwark Annals.

⁴ *concessit*] *decessit*, E.

⁵ This sentence is not in E. In the upper margin Ch. has in a later hand "Obiit Walterius abbas Westmonasteriensis; suc-

cessit Wilelmus Postard hoc anno."

⁶ *Rothom*] sic MSS. It is probably a blunder for *nomine*, as in Wendover and Paris.

⁷ This is an abridgment of the account given in Wendover and Paris, which they have taken from the inserted leaf in Coggeshale's Chronicle (ed. Stevenson, p. xxvii.).

- ut haberet in cælo intercessores quorum reliquias redemorat A.D. 1191.
 de manibus infidelium. In vigilia sancti Johannis Baptistæ, Relicks
 Matt. Par. ii. 373. die Dominica, facta est eclipsis solis circa diei horam redeemed
 sextam, et perduravit usque ad octavam. Eodem¹ tempore, by Rich-
 Id. ii. 381. facta est Londoniis in capitulo sancti Pauli juratio de Eclipsæ.
 Id. ii. 379. fidelitate observanda regi Ricardo. Rex enim cancellarium Fealty
 habuit suspectum. Walterus Rothomagensis archi- sworn to
 episcopus constituitur per litteras regis Ricardi summus Richard.
 Angliæ procurator et dispositor, et ejectus est turpiter Walter
 cancellarius. abp. of
 Rouen
 appointed
 guardian
 of England.

*Rex Ricardus capitur a duce Austriæ, et venditur imperatori
 Henrico.*

- Anno gratiæ MCMII^o. Rex Ricardus reversus a Terra Sancta Capture of
 Id. ii. 394. a duce Austriæ captus est [in² villa, quæ Gynaciam Richard'at
 dicitur, in Austria], et Henrico imperatori traditus. Obiit Vienna by
 Id. ii. 370. episcopus Wigorniensis; Savarius consecratur in epi- Leopold
 Id. ii. 395. scopum Bathoniæ. Eodem anno assumpti sunt calices et V., duke of
 Id. ii. 398. thesauri ecclesiarum et quarta pars reddituum totius Austria.
 Id. ii. 383. Angliæ ad regis redemptionem. Rex Francorum venit Ransom of
 Parisius de peregrinatione sua, ubi sollempniter a clero Richard.
 et populo cum processione receptus est. Eodem anno, post³ The em-
 Id. ii. 396. Paschalem festivitatem, imperator Henricus in multis peror's
 regem Ricardum accusavit. In primis, quod per ejus charges
 auxilium et consilium regnum Siciliæ et Apuliæ, quod against
 sibi jure hæreditario debebatur, defuncto rege Willelmo, him.
 amiserit, pro quo adipiscendo exercitum permaximum, data
 pecunia infinita, conduxerat, cum idem rex sibi auxilium
 fore præstiturum fideliter spondisset, ut a Tancredo
 regnum illud optineret. Deinde causatur de rege Cypri,⁴ qui
 ei affinitate conjunctus fuerat, quod cum injuste ab
 imperio ejecerat et carcerali custodiæ deputavit,⁵ et terram
 ejus cum thesauris violenter invaserit, et insulam cuidam
 alieno vendiderit. Postmodum vero ipsum accusavit de

¹ *Eodem tempore*] Tempore sus-
 pecto. E.

² *in . . . Austria*] Fr. Cl.

³ "Post Paschalem festivitatem"
 is from Matt. Par. ii. 383 (the tak-
 ing of Darum), and is tacked on to

the account of the emperor's
 charges in ii. 396.

⁴ *i.* is interlined in Ch., probably
 for Isaac.

⁵ *deputavit*] mancipavit, E.

A.D. 1192. morte marchisii de Monte Ferrato, hæredis sui, quod Matt. Par. videlicet per ejus proditorem ab Assesinis peremptus sit; ii. 397. quos etiam miserat ad perimendum dominum suum regem Franciæ, cui nullam etiam fidelitatem, ut debuerat, servavit in communi eorum peregrinatione, sicut juramenti sacramento inter utrosque fuerat confirmatum. Deinde conqueritur, quod signum ducis Austriæ consanguinei sui, in Terra Sancta Deo militantis, ob ejus contemptum in cloacam dejecerit, et Theutonicos suos verbis et factis dehonestaverit. Super his autem omnibus rex Ricardus eleganter respondens, distincte et per ordinem, quod omnibus audientibus sufficienter videretur excusatus. Insuper misit imperialem Wendover (not Paris) legationem ad Veterem de Monte, rogans ipsum et iii. 74 Assessinos suos, ut per ejus epistolam super dicto (Coxe). crimine, ei imposito, suam purgarent innocentiam, quod factum est anno sequenti. Serena in omnibus facta est fama regis, in omnibus accusationibus prætaxatis. Et ex tunc cœpit imperator mitius agere¹ cum Matt. Par. ipso, et taxata est redemptio ejus ad centum quadraginta ii. 398. milia marcarum argenti ad pondus Coloniæ. Unde calices Angliæ et quarta pars reddituum, ut præactum est, ad ejusdem regis liberationem cesserunt in alienam possessionem, unde Anglia ruinam incurrit et dampnum irrestaurabile. Sed pro redemptione tanti regis leve fidelibus regni et amicis regis videbatur. Comes vero Id. ii. 401. Johannes, frater regis Ricardi, credens regem Ricardum nunquam liberari, immo potius pecuniam totam redemptionis cum redimendo ipso rege perdi, fœdus amicitiae cum rege Francorum firmavit, in perniciem [regis].² Scivit enim quod odio cum habuit, disposuitque coronari, sed Anglorum virtute fuit præpeditus. Rex Francorum invasit Normanniam, et castra ejus violenter Id. ii. 403. expugnata occupavit; Gisorcium tamen, sola proditio. Per idem tempus, rex Francorum filiam regis Daciæ desponsavit, et statim repudiavit.

Richard appeals to the Old Man of the Mountain.

John makes a league with Philip II. and attempts to seize the crown.

Philip II. invades Normandy.

His marriage with Ingelburga and divorce.

¹ *agere*] om. Ch. T. W.; it is in the margin in A., and interlined in Re.

² *regis*] only in E.; *ejus* is interlined in Re.

Admonentur a Papa imperator et dux, ut dimittatur rex Ricardus, sed frustra. A.D. 1193.

- ¹⁹³
 Anno gratiæ MCXCIII^o. Sufficenter purgata est fama Richard's fame cleared.
 super inventis¹ accusationibus, objectis regi Ricardo, The Pope interferes in his behalf.
 lecta epistola quam jam transmiserat Vetus de Monte Papa, ut in pace dimitteretur rex Ricardus, tam
 dux quam imperator; sed noluerunt ullo modo tam
 opimam² prædam amittere. Per idem tempus mortuo Death of Saladin.
 Saladino et sepulto in inferno, successit ei frater ejus S. Luc.
 Safadinus. Rex Francorum expedienter guerram suam xvi. 22.
 in Normannia continuavit. Videntes autem amici The ransom paid.
 regis et fideles regni, quod mora traheret periculum, redemptionem solvere maturabant; rex enim []³ in
 angustia mentis, cui compatiebantur; comes⁴ sibi
 regnum usurpabat. Rex Francorum Normanniam occupare Normandy threatened.
 sibi conabatur. Undique pericula iminebant. Rex
 Francorum reginam suam repudiatam custodiæ quasi
 Id. ii. 351 (a. 1189). carcerali mancipavit. Omnia commercia rerum ven-
 alium per totum regnum Angliæ, præcepto regis Ricardi, Weights and measures reduced to one standard.
 constituta sunt unius ponderis et mensuræ.
 MS. Re., from Id. ii. 402. [Eodem⁵ anno Hubertus filius Walteri, episcopus Sares-
 bericensis, electus est in archiepiscopum Cantuariæ.] Hubert abp. of Canterbury.

Liberatur rex Ricardus redemptus; venit in Angliam et ad sanctum Thomam vadit.

- ¹⁹⁴
 Id. ii. 403. Anno gratiæ MCXCIV^o. Rex Ricardus, maxima jam parte Richard freed and returns to England.
 suæ redemptionis persoluta, obsidibusque datis pro parte persolvenda, die Purificationis beatæ Mariæ ab omni
 custodia⁶ imperatoris . . ., ⁷ cui dux Austriæ eum vendiderat, He goes to Canterbury and St. Edmundsbury.
 permissus est ad propria remeare. Rex autem statim cum
 in Angliam venerat, beati Thomæ sepulcrum adoraturus

¹ *inventis*] om. T.

² *opimam*] optimam, F.

³ A word is omitted; Cl. has *factus est* in the margin; T. W. *fuert* in the text.

⁴ T. W. ins. *nam* before *comes*.

⁵ N. introduces "Hubertus eligi-
tur et consecratur."

⁶ *custodia*] custodie, Ch. E.; Cl. Re. have been altered.

⁷ *liber effectus* is omitted.

A.D. 1194. adiit, postea ad sanctum Eadmundum, deinde ¹ ad sanctum Matt. Par. ii. 403.
Albanum Angliæ prothomartirem; inde progrediens apud Notinham omnes, quos comes frater ejus corruperat, edomuit. Castrum recepit, et cum eis, quos cepit, misericorditer egit.

Taxation in England. [Eodem anno omnes ecclesiæ Angliæ taxatæ sunt MS. Cl. et carucæ.]

Richard crowned at Winchester. Subactis igitur in brevi omnibus adversariis suis in Anglia, consilio procerum suorum, in octavis Paschæ, licet renitens apud Wintoniam coronam portavit, Huberto archiepiscopo missam celebrante, et Willelmo rege piissimo Scotorum præsentate. Deinde in festo sanctorum Nerei et Achillei apud Portesmuc navem ascendens, in Normannia applicuit, et apud Bruis nocte illa quiescens post laborem dormivit, ubi comes Johannes, optimo usus consilio, regi supplex occurrit, et se ad pedes ejus humiliter cum militibus multis prosternens, miserationem fratris profusis lacrimis imploravit. At rex, in pace piissimus, prostratum lacrimans erexit, et in gratiam fraternitatis suscepit, et statim Vernolium ab obsidione liberavit, et totam patriam ab oppressione Francorum liberavit. Et statim post, fugato rege Francorum a finibus Turoniæ, quadrigas ejus et clitellas sub captione conclusit, sicque in Pictaviam subito transiens, omnes ibi adversarios suos redire coegit, ita ut a castello Vernolii usque ad Crucem Karoli non erat, qui ei resisteret.

He crosses to Normandy, May 12. Submission of Johu.

Defeat and flight of Philip II. Turoniæ, quadrigas ejus et clitellas sub captione conclusit, sicque in Pictaviam subito transiens, omnes ibi adversarios suos redire coegit, ita ut a castello Vernolii usque ad Crucem Karoli non erat, qui ei resisteret.

Proposal of Philip II. to settle his quarrel with Richard by a combat of five men on each side. Circa hos dies, rex Francorum nuntios quatuor misit ad regem Anglorum, verbis utens pacificis in dolo, ut cessantibus utrobique sumptibus et laboribus inutilibus, sub certamine ² quinque virorum, ab utroque regno electorum, ³ dirimerentur amborum quæstiones. Placuit provisio ista regi Anglorum, dummodo rex Francorum quintus inter suos, et rex Angliæ quintus inter suos, in certamine appareret, quod rex Francorum recusavit.

¹ This is a false statement foisted in by the compiler. Paris (Chron. Maj. ii. 403) mentions the presents sent by the abbat of St. Alban's to Richard, and in the Hist. Anglorum (ii. 47) especially adds that Richard

sent an offering to St. Alban's, excusing himself for not going there.

² *certamine*] certamen, E.

³ *electorum*] electis, MSS. exc. A., which has been altered.

Matt. Par.
ii. 407.

Eodem anno, Robertus comes Legrocestris a rege Fran- A.D. 1194.
corum capitur. Henricus Marecallus, frater Willelmi Robert E.
Marescalli senioris, fit episcopus Exoniensis. Eodem tempore,¹ of Leices-
rex Ricardus in Angliam transiens statuit per loca certa² ter cap-
torneamenta fieri, ut Anglici, qui robusti sunt, ad bellum tured.
per exercitationem fierent agiliores. His etiam diebus Tourna-
Alexius³ quidam, Manuelis filius, innumerabili armatorum ments in
multitudine congregata, Cursac imperatorem Constantino- England.
politanum hostiliter aggressum cepit, et excœcavit, atque Alexis
tandem ementulatum perpetuo carceri condempnavit, ejusque usurps the
imperium occupavit. empire of
Constanti-
nople.

[*De conductu qualis debeat fieri regis Scotiæ, quotiescunque in
Angliam venerit per mandatum regis Angliæ.*]

MS. Cl.]
from Hove-
den, iii.
243.

[Anno gratiæ MXCIV^o. Nonas Aprilis rex Angliæ Richard
Ricardus et rex Scotiæ Willelmus venerunt ad Malto- and Wil-
nam, ubi rex Scotiæ petiit a rege Angliæ dignitates liam king
et honores quos prædecessores sui habuerunt in Anglia. of Scots at
Petiit etiam comitatum Northumbriæ et Cumberlande Maltou,
et Westmerlande et comitatum de Lancastrie sibi reddi 5 April.
de jure prædecessorum suorum. Cui rex respondit se Demand
satisfactorum ei per consilium baronum suorum. of the king
of Scots.

Hoveden,
iii. 244.

Undecima die mensis Aprilis fecerunt prædicti reges They go to
moram apud Northamptoniam, ubi rex Angliæ, habito Northamp-
cum episcopis et comitibus et baronibus suis cum ton.
deliberatione consilio, respondit regi Scotiæ, quod Refusal of
petitionem suam quam fecerat de Northumbria nulla Richard.
ratione facere debuerat, et maxime illis diebus in
quibus omnes fere principes regni Francorum facti
sunt ei inimici. Nam si hoc fecisset, videretur quod
hoc magis ex timore procederet quam ex dilectionis
affectu; tamen rex Angliæ in præsentia Alienoræ
matris suæ et Huberti Cantuariensis archiepiscopi et
N.⁴ Dunelmensis episcopi et Gocelini Glascuensis

¹ *tempore*] anno, E.

² *certa*] circa, Ch. A. T. W.

³ A confusion between Alexius
Angelus and Alexius Comnenus,

son of Manuel. (Madden, Hist.
Anglor. iii. 557.)

⁴ Hugh de Puisac.

A.D. 1194. Arrange-
ment for
the escort
of the king
of Scots in
coming to
England. episcopi et aliorum multorum tam clericorum quam laicorum utriusque regni, concessit et carta sua confirmavit Willelmo regi Scotorum et hæredibus suis in perpetuum, quod quodocunque ipsi per summonitionem regis Angliæ ad curiam suam venient,¹ episcopus Dunelmensis et vicecomes Northumbriæ recipient eum ad aquam de Twede, et in salvo conductu ducent eos usque ad . . .² fines comitatus Eboracensis; et sic per episcopos et vicecomites ducentur de comitatu in comitatum donec perveniant ad curiam regis Angliæ. Et ex quo rex Scotorum intraverit terram regis Angliæ, habebit cotidie de bursa regis Angliæ centum solidos de liberatione. Cum autem rex Scotiæ ad curiam regis Angliæ venerit, quamdiu ipse in curia regis Angliæ moram fecerit, habebit cotidie de liberatione xxx. solidos et xii. wastellos dominicos et xii. sime-nellos dominicos, et iv. sexteria de dominico vino regis et viii. sexteria de vino expensabili et ii. libras de pipere et iv. libras de cimino et ii. petras de cera vel iv. cereos et xv. grossos et longos colpones³ de dominica candela regis, et quater viginti colpones de alia candela expensabili; et cum ipse in patriam suam redire voluerit, conducetur per episcopos et vicecomites de comitatu in comitatum donec pervenerit ad aquam de Twede, et habebit semper cotidie c. solidos de bursa regis Angliæ ad liberationem. Carta autem hujus concessionis et confirmationis regis Angliæ tradita fuit Willelmo regi Scotiæ in villa de Northamptonia, feria secunda in ebdomada Paschæ, per manum Willelmi Eliensis episcopi regis cancellarii, anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi mc. nonogesimoquarto, anno etiam regni regis Ricardi quinto.]

MS. Cl.,
from Hoveden, iii.
244.

His allowance while at the English court.

¹ *venient*] *veniret*, Cl.

² A sentence in Hoveden is omitted here.

³ *colpones*] *culpones*, Cl.

Dux Austriae obiit excommunicatus. Rex de Marroc Hispaniam A.D. 1195. invadit.

- Southwark Annals. Anno gratiae mxcv^o. Hubertus Cantuariensis archiepiscopus, ii. kalend. Maii, suscepit simul cum archiepiscopatu legationem totius Angliæ, Walliæ, et [Scotiæ,¹ et] etiam Eboracensis ecclesiæ. Prior Hospitalis Jerusalem factus est episcopus de Bangor, xvi. kal. Maii.
- Matt. Par. ii. 408, 409. Dux Austriae, qui regem Ricardum ceperat, eo anno Dei iudicio percussus, obiit excommunicationis² vinculo innodatus, eo quod sæpe ab ecclesia Romana admonitus noluit regem Ricardum liberum dimittere. Obiit³ etiam Hugo de⁴ Pusach episcopus Dunelmensis et Henricus Wigorniensis. Messes præ nimia inundationum⁵ abundantia⁶ perierunt. Imperator Henricus regnum Apuliæ et Siciliæ sibi subjugavit, mortuo Tancredo, qui Willelmo regi injuste successerat. Duxerat enim sororem⁷ regis Willelmi, cui regnum illud, mortuo⁸ fratre, justius successerat.
- Id. Eodem anno, rex de Marroc irrumpens⁹ in Hispaniam, stragem exercuit in Christianos inopinatam. Eodemquo anno, Garinus, abbas ecclesiæ sancti Albani iii. kalend. Maii diem clausit extremum; cui successit Johannes, ejusdem [ecclesiæ]¹⁰ monachus, xiii^o kalend. Augusti. Tunc etiam temporis, admonitus est rex Francorum frequenter, ut reginam suam modo quo deceret tractaret. Admonuit etiam dominus papa Celestinus omnes Angliæ prælatos super promotione Terræ Sanctæ, ut populis¹¹ prædicantes crucem fidelibus imponerent.

¹ *Scotiæ*, which is only in E., is in the Southwark Annals.

² *excom. v. innodatus*] excommunicatus, E. This is a careless abridgment of Paris and Wendor, who (from Coggeshale) state that the duke was absolved before his death.

³ *Obiit etiam*] Obierunt, E.

⁴ *de Pusach episcopus*] om. E.

⁵ *inundationum*] inundatione,

Ch. Cl. T. W.; inundationis, A. (altered), N. Re. (over erasure).

⁶ *abundantia*] om. T. W.

⁷ Constance.

⁸ *mortuo fratre*] not in Paris, but in Coggeshale, p. 66, whom Paris is here copying, and who has been used directly by the compiler.

⁹ *irrumpens*] crumpens, E.

¹⁰ *ecclesiæ*] only in E.; loci, Re.

¹¹ *populis*] propriis, E.

A.D. 1196. *Imperatorem Henricum pœnituit de receptione accepta, sed [et] non respicitur.*

John of Coutances bp. of Worcester. William FitzOsbert put to death. Richard builds a castle in Andely. Anger of the abp. of Rouen. Gift of Henry VI. to the Cistercians refused. Vision of a monk of [Eynsham]. Death of Henry VI. Richard at Poitiers. He meets Philip II. at Louviers. Terms of the peace between them.

Anno gratiæ mxcvi^o. Johannes de Constantiis, decanus Rothomagensis, consecratur in episcopum Wigorniensem xiii^o kalend. Novembris. Eodem anno cognomento A la barbe, dum causam pauperum defendere cum¹ quibusdam Londoniis, perimitur. Rex Anglorum Ricardus firmavit castellum novum de Andeli contra voluntatem Walteri Rothomagensis archiepiscopi, et quoniam rex sæpe admonitus noluit ab incepto desistere, dictus archiepiscopus Normanniam totam sub interdicto conclusit, et sic curiam Romanam adiit. Imperator Henricus de divina ultione perterritus legavit capitulo Cisterciensium redemptionem regis Ricardi, ad thurribula argentea facienda. Abbates vero illam sub tali forma recipere noluerunt. Philippus Pictavensis consecratur in episcopum Dunelmensem. Temporibus illis, quidam monachus Eveshamensis, ductus [in mentis excessum], vidit mirabilia, quæ speciales exigent tractatus. Eodemque anno obiit prædictus imperator, qui regem Ricardum emptum vendidit, et iccirco vinculo anathematis obligatus, si clam penitentiam egerit absolutus, nescitur. Rex Anglorum [Ricardus] fuit ad Natale apud Pictaviam, et deinde in³ festo sancti Hyllarii convenerunt ad colloquium Philippus rex Francorum, et Ricardus rex Angliæ apud Loviers, ubi inter eos convenit in hunc modum: rex Francorum quietam clamavit regi Ricardo et hæredibus [suis] Yssodum cum pertinentiis suis, et jus totum quod habuit in Berri et Alvernia et Guasconia, et reddidit ei quiete castrum de Archis, et comitatum de Aubemarle, aliaque castella multa, quæ occupaverat post reditum suum de peregrinatione Terræ Sanctæ. Et rex [Ricardus] Anglorum quietum clamavit regi Franciæ Gyzoircium et totum Normannicum Vigésinum. Et hæc omnia ut rata haberentur, fidejussores adinvicem invenerunt, et pœnam xv. milium marcarum statuerunt. Processu⁴ autem

¹ cum quibusdam] om. E.

² See the note¹, Matt. Par. ii. 423.

³ in] om. Ch. T. W. It is inserted in A.

⁴ Processu] Processio, E.

- Matt. Par. ii. 417. temporis, pœnituit regem Francorum tale fecisse commercium, cum rex Ricardus hæc omnia prædicta in pace possideret; et magnum congerens exercitum, fœdere rupto, Albemariam obsidione vallavit. Quo facto, rex Anglorum præcepit saisiri in manu sua omnes res et possessiones abbatum de Majori monasterio, de Cluniaco, de sancto Dionisio, et de Caritate, qui fidejussores erant regis Francorum super¹ pactione prædicta, quæ talis fuit, quod si² transgrediretur rex Francorum, solverent ipsi prædictam pecuniam. Cepit interim rex Francorum castellum de Aubemarle per insultum, et subvertit illud, postea multa alia.
- Matt. Par. ii. 420. Eodem anno, captus est³ quidam potens, regi Francorum familiarissimus, Hugo de Calvo Monte. Illis quoque diebus comes Johannes et Marcadeus, non procul a civitate Bolvaci, ceperunt Philippum ejusdem civitatis episcopum, bene armatum, et Willelmum de Merlau cum filio suo, [et] cum multis [aliis] militibus et plebe innumera; [et] veniens Marchadeus mane ante lectum regis Ricardi, dixit idiomate Normannico, "Sus, Richard, sus, jo te ay mene
- Matt. Par. ii. 422. "le cantatur de Balvais."] Episcopus vero⁴ armatus præsentatus est regi Ricardo, et sic [ex præcepto regis] fuit [episcopus] in carcere detentus in armis, pro quo cum dominus⁵ Papa scriberet ut liber dimitteretur, multum increpans regem [Ricardum], quod episcopum filium suum carissimum sic cepit et detinuit, rex missa lorica episcopi in qua captus fuit, domino⁶ Papæ scribenti pro filio suo dixit in epistola sua, "Vide, [pater,] si tunica filii tui sit an non." Et desinente Papa amplius petere pro eo, per⁷ redemptionem [postea]⁸ liberatus est episcopus.

Relaxatur interdictum in Normannia. Fulco prædicator claruit.

- Id. ii. 438. Anno gratiæ mxcvii^o. Rex Angliæ Ricardus pro sententia interdicti relaxanda, quam Rothomagensis archiepiscopus tulerrat pro [castello de] Andeli, misit ad Romanam curiam

¹ *super . . . Francorum*] om. A. N.

² *si*] om. Ch.

³ *est*] om. Ch.

⁴ *vero*] totus, E.

⁵ *dominus*] om. Ch. T. W.

⁶ *domino*] domini, Ch.

⁷ *per redemptionem*] pro redemptione, T.

⁸ N. ins. a carcere.

- A.D. 1197. Willelmum Elyensem episcopum, cancellarium suum, Dunel-
 Lisieux mensem et Luxoviensem episcopos, ut causam suam defen-
 to Rome derent contra archiepiscopum. Willelmus vero Elyensis
 in the obiter diem clausit extremum [versus curiam], et sepultus
 matter of Andely. est in abbatia de Pynu,¹ ordinis Cisterciensis, quarto kalend.
 Death of Februarii. Socii autem ejus scilicet² episcopi, Romam per-
 bp. Long- venientes, concordiam inter regem et archiepiscopum ambobus
 champ, who is indempnem procurarunt, quæ per cartam est confirmata.
 buried at Tunc autem temporis intimatum est regi Ricardo, quod Id. ii. 440.
 Notre Dame du Pin. naves ex Anglia venire consueverant ad sanctum Walericum,
 deferentes inimicis victualia, cum opus haberent, in suum
 The other magnum detrimentum. In cujus injuriæ ultionem vil-
 bishops arrange a lam combussit, monachos dispersit, feretrumque sancti Wale- Id. ii. 441.
 peace between Ri- rici cum reliquiis in Normanniam transvexit. In portu
 chard and the abp. autem illo naves frumento onustas invenit,³ quarum nautas
 St. Valery burnt and the reliicks carried off by Ri- suspendi præcepit, navibusque combustis, victualia suis mili-
 chard. tibus erogavit. Ipso quoque tempore, munificentia regis
 Richard Illis quoque diebus, surrexit quidam alter propheta in Id. ii. 440.
 gains over many French nobles. Francia, prædicator efficacissimus, scilicet magister Fulco,
 pro quo Dominus miracula manifeste dignatus est operari.
 Preaching of Fulk of Neuilly in France. [Iste Fulco quadam die accessit ad regem Ricardum MS. Cl.
 from Hoveden, iv. p. 76.
 Fulk's reproof of Richard. Angliæ, et ait illi, "dico tibi ex parte Omnipotentis
 " Dei, ut tres filias tuas, quas habes pessimas, citius
 " marites, ne aliquid deterius tibi contingat." Cui
 fertur regem respondisse, "Hypocrita, mentitus es, quia
 " filiam non habeo ullam." Ad quod Fulco, "Certe
 " non mentior, quia, ut dixi, tres habes filias pessimas,
 " quarum una est superbia, altera cupiditas, tertia
 Answer of Richard. "luxuria." Convocatis igitur ad se comitibus et
 multis aliis qui aderant, ait rex, "Audite universi
 " commotionem hujus hypocritæ, qui me dicit habere
 " tres filias pessimas, scilicet superbiam, cupiditatem,
 " et luxuriam, et præcipit ut eas maritem. Do igitur

¹ *Pynu*] Primi, MSS. exc. E.² *scilicet*] om. E.³ *invenit*] invente, E.

- MS. Cl. "superbiam meam superbis Templariis, et cupiditatem A.D. 1197.
from "meam monachis de ordine Cisterciensi, et luxuriam
Hoveden, iv. 77. "meam praelatis ecclesiarum."]
- Matt. Par. Hic summo opere usuram conabatur extirpare, quæ, ab His
ii. 440. viris Italiæ jam derivata, illis temporibus Franciam nimis preaching
maculaverat. Hic etiam Fulco quendam religiosum ac against
facundum prædicatorem misit in Angliam, abbatem scilicet usury.
de Flai, ordinis Cisterciensis, ad commercia, quæ Dominicis Eustace,
diebus fieri tunc solebant, deponenda. abbat of
Flai.
- Id. ii. 441. Eo quoque tempore, Robertus de Salopesbire consecratus Robert
est in episcopum de Bangor. Interea comes Flandrensis bp. of
castellum de Arraz obsidione vallavit, quod cum rex Fran- Bangor.
corum liberare vellet, comes eum aquæ ductibus adeo itinera Siege of
interclusit, quod necessario oportuit regem Francorum volun- Arras.
tati comitis optemperare. Mensuræ omnes et modii legalis Assize of
Id. ii. 442. et unius per regnum ponderis et mensuræ fiunt.¹ measures.

Otho coronatur in regem Alemanniæ honorifice.

- Id. ii. 443. Anno gratiæ mcxcviii^o. Otho, nepos ejus,² Aquisgrani Coronation
in regem Alemanniæ sive³ Germanniæ, procurante eodem of Otho at
rege Anglorum Ricardo, coronatur, qui statim filiam ducis Auchen.
Lovaniæ in uxorem ducens, in die coronationis suæ sedit His wife
simul cum ea in cathedra ad mensam, sed nondum Mary of
coronata. Louvain.
- Id. Eodem anno, defuncto papa Celestino, successit Innocen- P. Inno-
tius Tertius, in die cathedræ sancti Petri Papa consecratus, et cent III.,
in Petri cathedra collocatus, utinam Petri vestigia secutus. 29 Feb.
Cujus favore exortum est in Ytalia novum genus ordinis præ- The Jaco-
dicatorum, qui Jacobitæ voluerunt appellari, quia vitam bites.
Apostolicam videbantur imitari. Eodem tempore, Hugo
Coventrensis⁴ episcopus in morte,⁵ mentis compunctione

¹ Here N. introduces the letters of the bp. of Beauvais to Celestine III., and the Pope's answer; they are given in Hoveden, iv. 21-24, and are probably fictitious. See Jaffé, Regesta Pont. Rom., p. 951. After this in N. the events of the year 1197 are repeated.

² *ejus*] regis Ricardi, E., over erasure.

³ *sive Germanniæ*] honorifice, E.

⁴ *Coventrensis*] Cestriensis, E.

⁵ The corrector of A. has interlined *sine* before *mentis*; Re. is altered to *penitentiam agens*.

- A.D. 1198. et de commissis pœnitentia [ductus, apud Beccum Herwyl
 Death of Hugh bp. of Coventry. in habitu monachili] in¹ transmarinis partibus naturæ
 debitum persolvit. Eodemque anno, expulsis clericis, revo-
 catus est in locum debitam et pristinum conventus Coventren-
 sis. Dominica vero qua cantatur *Lætare Jerusalem*, Eustachius
 Saresbiriensis decanus Elyensis episcopatus munus conse-
 crationis suscepit per manum Huberti Cantuariensis archi-
 episcopi, apud Westmonasterium, post quem et Galfridus
 Coventrensis² electus xi. kal. Julii. Quo etiam tempore
 pluit sanguis super ædificantes turrim de Andeli. Circa
 quoque dies illos orta est dissensio inter archiepiscopum
 et monachos Cantuariæ propter ecclesiam, quam idem archi-
 episcopus apud Lamheth de novo construxerat. Timuerant
 enim monachi, ne, sicut comminatum fuerat, archiepiscopus
 sedem illuc³ cathedralem transferret. Unde Romam pro-
 fecti, Innocentio papæ conquesti, impetrarunt ut archi-
 episcopus a justiciaria deponeretur.⁴ Inde enim cornua
 sumpsit et audaciam recalcitrandi. Non enim revera
 decebat archiepiscopum talibus *implicare se negotiis*
secularibus et causis, ubi periculum sanguinis versa-
 batur, interesse. Amoto igitur per ecclesiam archiepiscopo
 Romanam ab justiciaria, rex in loco ejus Galfridum filium
 Petri subrogavit. Illis quoque diebus, rex Francorum Id. ii. 447.
 Philippus et rex Angliæ Ricardus congressi sunt inter
 Gaunes⁵ et Vernonem, in quo rex Franciæ impotens
 sustinere pondus belli, et sui sibi per fugam consulentes,
 Vernonem pro refugio petierunt. Sed antequam castellum
 possent ingredi, rex Ricardus illos in ore gladii insecutus,
 cepit ex eis viginti milites, servientes vero⁶ sexaginta.
 Eodemque tempore Ricardus Londoniensis episcopus de- Id.
 bitum naturæ persolvit.
 Ejusdemque anni curriculo, rex Anglorum Ricardus, Id.
 omnibus viribus congregatis, cepit per insultum tria castella
 super regem Francorum, scilicet Sirefontanum, Buriz, et

¹ *in transmarinis partibus*] om.
 E.

² *Coventrensis*] Cestrensis, E.

³ *illuc*] illic, E.

⁴ *deponeretur*] deponebatur,
 MSS.; A. is corrected in the margin.

⁵ *Gaunes*] Gaynnes, E.

⁶ *vero*] ducentos, E., mistaking

u for ii.

Matt. Par. castrum de Curceles, laudabili fultus Anglorum auxilio. A.D. 1198.
ii. 447.

Rex vero Francorum, aucto exercitu suo quadringentis militibus et mille servientibus, et cum communis¹ suis de Mantua et aliis locis, exiens profectus est ad succurrendum castro [de] Curceles, quod nondum credidit esse captum. Quod cum sciret rex Ricardus, venit obviam ei, et inter Curceles et Gisorcium, ubi² acerrimum et cruentum nimis commissum est campestre praelium inter eos. Cujus praelii pondus rex Francorum ferro non valens, coactus cum suis ad Gisorcium castellum aufugit, et cum fugiendo glomeratim pontem de Gisorcio ascendissent, confractus est pons præ multitudinem transeuntium, et ipse rex Francorum armatus, insidens equum, ab alto³ in flumen de Eethe cum aliis innumeris militibus cecidit, ubi rex, ascendens ab unda rapida et profunda, a limo extractus est, et vix a mortis discrimine liberatus. Pars autem posterior exercitus fugientis, ut [rex] liberius a limo profundo extraheretur, reversa est contra regem Ricardum, electissima scilicet pars gentis Francigenæ, quæ se periculo mortis pro ereptione domini sui exposuit. Ibi igitur praelium jam renovatum est cruentissimum, ibique armorum tinnitus et lancearum fragor personuit; tandem prævalente parte regis Ricardi, capti sunt tres electi milites regis Franciæ, Mathæus scilicet de Monte⁴ Moretino, Alanus⁵ de Rusey, et Fulco⁶ de Gilerval;⁷ præter quos capti sunt milites in ipso conflictu nobiles centum et servientes ducenti, pedites

Defeat of Philip.

He falls into the Epte in his flight.

Prisoners taken by Richard.

- Id. ii. 449. vero innumerabiles. Super hac autem gloriosa victoria misit rex Ricardus epistolam consolatoriam prælati et amicis suis in Anglia commorantibus. Videns ergo rex Francorum vires regis Anglorum diatim excrescere, supplicavit Papæ, ut ipse pacem procuraret. Papa igitur legatum⁸ cum epistola specialissima regi Anglorum Ricardo destinavit, orans affectuoso ut precibus suis esset favorabilis in pacis compositione. Rex igitur Ricardus, qui promotionem Othonis nepotis sui affectavit, ut scilicet in regem Aleman-

His letter on his victory.

Philip asks the Pope's mediation.

¹ *communis*] so E.; *communiis*, the other MSS.

² *ubi*] *ibi*, E.

³ *ab alto*] *ablato*, Ch. A. Cl. N. T. W.; Cl. is corrected in the margin to "appellatum flumen de "Eeth," flumen being repeated. Re. has been corrected.

⁴ *i.e.*, Montmorency.

⁵ *Alanus*] *Alanum*, Ch.; Cl. and Re. have been corrected.

⁶ *Fulco*] *Fulconem*, Ch.; Cl. and Re. corrected.

⁷ *Gilerval*] *Gyreval*, E.

⁸ Peter of Capua.

A.D. 1198. *nia* coronaretur, ad quod ut favorem haberet domini *Matt. Par.*
 Innocentii papæ et etiam ad promotionem imperialis digni- *ii. 450.*
 tatis, adque precibus supplicantis. Reges igitur in unum
 convenientes treugas tali pactione juraverunt quinquennes,
 quod homines utriusque regis et mercatores per terras
 alterutras ire et redire, emere et vendere, possent sine im-
 pedimento. Quo facto, rex Anglorum abbatem Cisterciensem ¹
 et Reimundum monachum sancti Albani, qui eodem tem-
 pore pro negotiis ecclesiæ suæ ad regem transmissus fuerat
 ad curiam regis in Normanniam, Romam misit, ut ibidem
 negotia prælocuta perducerent ad effectum; et ad hæc
 negotia perficienda cepit rex de unaquaque carucata terræ
 totius Angliæ v. solidos de auxilio. Eodem anno, fuit
 tonitruus et coruscatio et pluvia, qualis numquam antea
 videbatur. Eustachius consecratus est episcopus Elyen- *Southwark*
 sis. Obiit Hugo Cestrensis in habitu monachili apud *Annals.*
 Beccum. Obierunt etiam Johannes Wigorniensis [et]
 Petrus ² de sancto David.

Truce
made for
five years.

Richard's
messengers
to Rome.

Tax.

Storms.

Deaths of
bishops.

*Rex Ricardus, spiculo balistæ sauciatus, moritur; cui succedit
 Johannes rex.*

Abp. *Anno gratiæ mxcix^o.* Hubertus Cantuariensis archiepi- *Matt. Par.*
 Hubert *scopus ecclesiam de Lambetha, quam Baldewinus præde-* *ii. 451.*
 compelled *cessor suus in honore beati Thomæ martiris fundaverat, et*
 to destroy *ipse fere consummaverat, procurantibus monachis Cantuarien-*
 the church *sibus in quorum detrimentum fundabatur, auctoritate*
 at Lam- *summi Pontificis sic imperantis, ad sui et multorum igno-*
 beth. *miniam complanavit. Eodem tempore statutis, ut dictum*
 Siege of *est, treugis inter ipsum ³ et regem Francorum, rex Ricardus*
 Chaluz *in quosdam barones sibi rebelles Pictaviæ formidabile vex-*
 castle by *illum direxit, et dum castrum Chaluz obsidione vallasset*
 Richard. *septimo kal. Aprilis, quodam balistæ spiculo vulneratus est,*
et vulnere male custodito, cœpit mortis sentire imminentis
 His wound *periculum. Castrum tamen violenter occupavit, et auctorem*
 and death. *mortis liberum pro amore Dei abire permisit. Moriturus*
 His burial *igitur, corpus suum apud fontem Ebraudi, secus pedes patris*
 at Fonte- *vraud.*

¹ *Cisterciensem]* sic MSS. for
 Certesiensem. *Martin, abbat of*
Chertsey.

² *Petrus]* Philippus, W.

³ *ipsum]* regem Ricardum, E.

Matt. Par. sui, cujus proditorem se confitebatur, sepeliri jubens, ecclesiam A.D. 1199.
ii. 451. Rothomagensi cor suum inexpugnabile, propter præcipuam dilectionem quam adversus Normannos gerebat, legavit. Apud castrum vero prædictum viscera sua in ecclesia recondi jubens, stercorea sua Pictavensibus, propter suæ notam proditionis, reliquit.

MS. Re. [Et cum regnasset novem annos et dimidium, octavo
from idus Aprilis spiritum exhalavit.]
Diceto, ii.
166.

Coronatio¹ regis Johannis. Hubertus Cantuariensis archiepiscopus.

Matt. Par. Johannes igitur frater regis Ricardi, jam defuncti, Succession
ii. 452. comes Moretonii, in partibus transmarinis existens, of John.

Id. ii. 454. pacem suam in Anglia nunciavit. Ducatum Norman-

Id. ii. 453. niæ suscepit et homagia nobilium. Multi tamen mag- Some
nates Arthuro, quasi naturali domino, adhæserunt. Et hoc adhere to
Arthur.

Id. ii. 454. fuit seminarium odii. Eodem anno, Willelmus de² sanctæ William
Mariæ ecclesia, genere Normannus et ecclesiam sancti Pauli bp. of
(South- Londoniensis canonicus, apud Westmonasterium per manum London.
wark Annals.) Huberti Cantuariensis archiepiscopi in episcopum Lon-

Matt. Par. doniensem consecratus est x. kal. Junii. Per idem
ii. 454. tempus, dux Normanniæ Johannes in Angliam transfretavit

viii. kal. Junii, et in crastino, in vigilia scilicet Ascensionis [Domini], Londoniam venit, ubi congregatis Angliæ nobilibus, ab Huberto Cantuariensi archiepiscopo apud Westmonasterium coronatus est, die Ascensionis [Domini]. Qui

Id. ii. 456. transfretavit statim postea cum maxima hominum multitudi- His fear of
tudine. Timebat enim Arthurum, cui multi mag- Arthur.
nates adhæserunt, commorantem sub protectione regis Francorum. Præter enim regem, qui eum fovebat,

Id. ii. 453. adhæserunt ei magnates Andegaviæ, Cenomanniæ, et Taroniæ, quasi ligio domino, dicentes consuetudinem, jus, et judicium esse, ut Arthurus, filius fratris senioris, in patrimonio sibi debito succedat, quam³ videlicet Galfridus, pater ejusdem Arthuri, esset habiturus, si regem Ricardum supervixisset.

¹ There is a picture of the coronation in Ch. E. W.; a space for it is left in A.

² *de . . ecclesia*] om. E.

³ *quam*] this refers to *hereditate*, which the compiler has omitted; it is in Hoveden and in Wendover, who is copying Hoveden here.

A.D. 1199. Iccirco Constantia, mater Arthuri, ipsum regi Francorum Matt. Par. Arthur commendavit custodiendum, qui ipsum diligenter propter ii. 453. brought up at Paris. insidias Parisius educavit.

Otho IV. emperor. Eodem tempore, cassata electione Philippi, ducis Suaviae, Id. ii. 457. et aliorum omnium, Otho rex Alemannorum ab Innocentio Papa et Romanis omnibus electus est, et ad Romanum imperium admissus. Confirmata autem a domino

Philip duke of Swabia excommunicated. Papa electione, Philippus, qui factus est æmulus ejus, dux scilicet Suaviae, excommunicatus est, et omnes ejus fautores, nolentes ab Othonis persecutione desistere, et acclamatum est per totam urbem, "Vivat Otho imperator." Illis quoque diebus propter captionem fratris¹ Petri de Duai, Interdict in France. Cambracensis electi, interdicta est Francia.

Repudiata Hauvisia, rex duxit Ysabellam.

Marriage of John and Isabella of Angoulême, 8 October. Anno gratiæ mcc°. Rex Johannes Ysabellam filiam comitis Id. ii. 462. Engolismi duxit in uxorem, et Dominica proxima ante festum sancti Dionisii consecrata est in reginam ab Huberto Cantuariensi archiepiscopo, quia celebratum fuit divorcium inter ipsum et Hauvisiam,² comitis Gloverniæ filiam, eo quod contingebant se in tertio consanguinitatis gradu.

Abbats of Westminster. Verumptamen Hugo, cognomento Brun, ipsam Ysabellam in snam susceperat [uxorem]. Eodem anno obiit Willelmus³ Postard, abbas Westmonasteriensis, cui successit Radulfus de Arundel. Obit Hugo Lincolnensis episcopus kalendis⁴ Id. ii. 471. Decembris, qui vixit in episcopatu quatuordecim annis. Pax Id. ii. 474.

Death of Hugh bp. of Lincoln. Peace between John and Philip. Herefordensem viii° kalendas Octobris, apud Westmonasterium. Lodowicus, filius Philippi regis Francorum, duxit in uxorem Blanchiam, filiam regis Hispaniæ, neptem regis Ricardi. Mangerus factus est episcopus Wigorniensis, Johannes de Grai Norwicensis, et Egidius vero Herefordensis. Eodem anno, ante Nativitatem Dominicam apparuerunt de nocte quinque lunæ in cælo, circa primam vigiliam noctis, prima in Aquilone, secunda in Meridie, tertia in Occidente, quarta

New bishops. Five moons.

¹ On this blunder, see the note¹ on Matt. Par. ii. 458.

² *Hauvisiam*] Her name was Isabella; the blunder was first made by Hoveden, and copied by many subsequent writers; see Madden,

Hist. Anglor. ii. 86, note². Her mother was Hawise.

³ *Willelmus . . . obiit*] om. E.

⁴ *kal.*] decimo quinto kal., Wendenover and Paris.

- Matt. Par. in Oriente, quinta in medio illarum. Eodem tempore, A.D. 1200.
 ii. 474. claruit beatus Hugo, Lincolnensis episcopus, signis et vir- Miracle at
 Id. ii. 471. tutibus, quarum tamen manifestissima fuit, quod dum ejus St. Hugh's
 corpus a Londonia usque Lincolniam portaretur, non erat funeral.
 hora, licet tempus aliquando procellosum fuerit, in qua in
 aliquo cereorum, qui circa feretrum portabantur, non esset
 ignis et lux accensa. Item, eodem tempore, fecit Deus Eustace
 Id. ii. 464. miracula in conspectu populi, prædicante abbate de abbat of
 Flai, de quo superius fecimus mentionem. Flai.

*Rex Johannes venit Parisius, et hospitatur¹ in palatio regis
 Franciæ.*

- Anno gratiæ mcci^o. Innocentius papa cruce signatos Innocent
 Id. ii. 475. mandat generaliter peregrinari. Rex Anglorum Johannes III. bids
 celebravit Natale Domini apud Guldeford, ubi multa militi- the cru-
 bus suis festiva distribuit indumenta. Hubertus vero Can- saders
 tuariensis archiepiscopus, quasi cum rege a pari contendens, start.
 eodem modo fecit apud Cantuariam, unde rex non minimam John at
 concepit indignationem. Deinde rex Cantuariam profectus, Guildford,
 ibidem die Paschæ² cum regina sua coronam portavit. Willel- at Canter-
 Id. ii. 484. mus de Bleis factus est episcopus Lincolnensis. Isto bury.
 quoque anno, sanctus Wlstanus et sancta Modwenna William
 Id. ii. 480. crebris miraculis claruerunt. Innocentius papa, cum ab de Blois
 ordine Cisterciensium pecuniam ad iter cruce signatorum vio- bp. of
 lenter exigeret, a beata Maria ejusdem ordinis advocata Lincoln.
 nimis acriter correptus, ab hac quievit exactione. Eodem Innocent
 Id. ii. 475. que anno, celebrata apud Portesmue sollempnitate Pente- III. pre-
 costes, rex cum regina sua in crastino naves ascenderunt, vented by
 et, licet cum labore, in Normannia applicuerunt. Deinde a vision
 ad colloquium convenerunt reges prope insulam de³ Andely, from ex-
 et pacifice convenit inter eosdem; et post triduum rex torting
 Johannes ad petitionem regis Francorum venit Parisius, money
 et ibi in palatio regis hospitatus est, rege Francorum sese from the
 Id. ii. 476. alias recipiente. Hoc anno, horrendæ tempestates et damp- Cister-
 nosæ terrores mortalibus incusserunt. cians.
 John and
 Philip
 meet near
 Andely.
 Storms.

¹ *hospitatur*] hospitabatur, E.

² *Paschæ*] Phase, Ch. Cl. Re.

A. has been altered.

³ *de*] in, E.

- A.D. 1201. [Eodem anno Girardus prior Norwycensis obiit.] MS. Cl.
- Tax for the Holy Land. Eodemque tempore, ad instantiam Innocentii papæ data est quadragesima pars reddituum omnium ecclesiarum, ad subveniendum Terræ sanctæ contra Saracenos, qui tunc invaluerunt. Matt. Par. ii. 476. MS. Cl. from Matt. Par. iii. 71. (a. 1222.)
- [Eodem anno obiit Hugo de Nevilla, qui leonem vicit et interfecit.]
- [Eodem anno obiit Walterus primus abbas de Waltham.] MS. Re.
- Martyrdom at Rochester. [In² illo tempore Sanctus Willelmus du Pert martirizatur extra civitatem Roffensem; et in ecclesia cathedrali Roffensi sepelitur, miraculis choruscando.] MS. N.

Inimici facti sunt iterum reges pro Arthuro.

- John at Argentan. Anno gratiæ mcccii^o. Rex Anglorum Johannes celebravit Natale Domini apud Argentomium in Normannia, et in quadragesima sequenti habitum est colloquium inter reges Franciæ et Angliæ, ubi rex Francorum contra regem Anglorum mortali armatus odio præcepit indignanter, quatinus incontinenti redderet Arthuro comiti universas terras, quas tenebat et in*3*juste retinebat, scilicet Normanniam, Turonicam, Andegaviam, et Pictaviam, multaue alia exegit ab eo, quæ rex Anglorum se minime facturum respondit. Itaque cum colloquium successus non haberet, die sequenti rex Francorum subito irruit in castellum de Butavant cum impetu militari, et illud solo tenuis subvertit; inde progrediens, castra et villas cepit hostiliter et subvertit. Castellum quoque³ de Radepunt per dies octo obsedit; sed rege Anglorum superveniente, confusus recessit, et ad Gurnai convertens, post dies paucos villam intravit, et eam sibi subjugavit. Reversusque rex⁴ Francorum Parisius, Arthorum sub tutoribus deputavit, tradens ei milites ducentos de regno Francorum electos, ut irent in Pictaviam et illam sibi subjugarent. Qui audientes quod regina Alienora apud
- Demands of Philip for Arthur.
- Botevant and other castles taken by Philip.
- Arthur invades Poitou.
- Matt. Par. ii. 477.

¹ *ad subveniendum*] om. E., having *in subsidium* in the margin.

² This is in rubrick in the margin of N.

³ *quoque*] vero, E.

⁴ *rex Francorum*] in Ch. in the margin; only in Cl. Re. of the other MSS.

- Matt. Par. ii. 478. Mirabellum commoraretur, castrum illud obsidione vallave- A.D. 1202.
runt, et illud ad deditionem compulerunt, tantum turri re- His attack
sistente,¹ in qua regina se receperat cum paucis armatis. on queen
Obsidione² igitur per gyrum facta, venerunt ibi in auxilium Alienora
Arthuri omnes Pictaviæ primates, scilicet comes de Marchia, at Mira-
bel.
Hugo, cognomento Brunus, qui regi Anglorum publicus fuit His army.
inimicus propter Ysabellam reginam, quam idem comes per
verba de præsentem in suam receperat, antequam regi Anglo-
rum desponsaretur, et sic grandem exercitum confecerunt,
et turrim instanter crebris assultibus infestaverunt. Regina
in arcto posita regi Johanni hoc significavit, in Normannia The queen
tunc commoranti, rogans celerem succursam et efficacem. sends to
John,
Quo audito, rex Johannes cum maxima festinatione ad Mi-
rabel castrum in manu potentissima pervolavit; cui Franci-
genæ audacter cum Pictavensibus obviantes,³ conflictum
inimicissimum inchoarunt. Sed Franci repulsi castrum in- who arrives
trare coacti sunt, et sequens⁴ rex in castro pugnam cruentis- and de-
simam continuavit, et laudabili Anglorum adjunctus robore, feats and
victoria gaudebat desiderata. Capti sunt igitur ibidem de captures
regno Francorum milites ducenti et cum ipso Arthuro Arthur.
omnes nobiles Pictavenses et Andegavenses, ita quod nec
unus evasit. Quos statim misit in Angliam et [in] Norman-
niam, vinculis mancipatos; Arthurum apud Falesiam misit,
diligenter custoditum. Rex vero Francorum, qui turrim de Philip
Archis acriter obsessam impugnavit, inclusis viriliter resis- besieges
tentibus, cum hos rumores audisset, confusus ab obsidione Arques,
recessit. Rex igitur Johannes, jubens Arthurum ante se but raises
adduci, sciscitabatur ab eo, si vellet ipsi, quasi avunculo et the siege.
domino, in bono amore et pace adhærere, cui cum⁵ pro- Interview
caciter et superbe responderet, exigens tam regnum Angliæ between
quam alias terras suas, rex eundem Arthurum duci præ- John and
cepit clam⁶ et festinanter apud Rothomagum et sub cus- Arthur.
todia artissima diligenter custodiri, ubi cito post evanuit. Obiit
Arthurus
hæres An-
glia apud
Rothoma-
gum.
Id. ii. 480. Eodem anno rex Johannes veniens in Angliam, apud John
Cantuariam coronatus est per manum Huberti Cantuariensis crowned
archiepiscopi xviii^o kalend. Maii, et ilico in Normanniam at Canter-
transfretavit; quo cum pervenisset, increbuit opinio per bury.

¹ *resistente*] resiste, Ch.; cor-
rected in E. A.; stante, T. W.

² *Obsidione*] Absidione, Ch.; A.
is corrected.

³ *obviantes*] comminantes, E.

⁴ *sequens*] insequens, E.

⁵ *cum*] om. E.

⁶ *clam et*] om. E.

A.D. 1202. totum regnum Francorum de morte Arthuri, et per omnes Matt. Par. ii. 480.
 John considered guilty of Arthur's death. nationes transmarinas, adeo quidem, quod rex Johannes suspectus habebatur ab omnibus, quasi illum manu propria peremisset. Unde multi animos a rege semper deinceps avertentes, ipsum usque ad mortem persecuti sunt odio inexorabili.¹ Ipseque rex Francorum ipsum regem Johannem [super² notam] proditionis appellavit, [super MS. Cl. quo a baronibus, apud regem Franciæ, cujus vassallus erat, cum comparere nollet post multas citationes, per judicium parium exhæredatus est], et postea manifeste accusatum infamavit. Eodem³ anno obiit Willelmus de Statewilla; et Willelmus de Oxonia prior Suwerch obiit, cui successit Ricardus de sancta Mildretha. Southwark Annals, a. 1203.

Fate of Arthur and Alianora of Brittany.

[Iste prædictus Arthurus comes Britanniae, filius Galfridi fratris senioris regis Johannis, a rege Philippo Franciæ armis militaribus est decoratus, cujus filiam parvulam affidaverat; ipse jam sexdecim annorum ætatem habens ad quorundam importunam suggestionem contra avunculum suum regem Johannem rebellavit, quem rex Johannes, sicut dictum est, cepit et secreto extinxit. Sororem vero prædicti Arthuri, Alienor nomine, in custodia posuit, in qua post multos annos vitam finivit.] MS. Re.

Rex Francorum cepit nobilia castra Normanniæ, torpente rege Johanne.

John keeps Christmas at Caen. Anno gratiæ mccciii^o. Johannes rex Angliæ celebravit Natale Domini apud Cadomum in Normannia, ubi postpositis curis bellicis, horas nocturnas in poculis expendit, et sompnos matutinales usque ad prandia protrahendo, rumores portantibus, quod rex Francorum non dormitando pigritavit, immo cotidie nunc hoc nunc illud castrum sibi occupavit, respondit cachinnando, quod una die omnia amissa recuperaret. Hugo de Gurnai, videns desidiam Matt. Par. ii. 481.

Castles taken by Philip II.

¹ *inexorabili*] inexecrabili, T.; |
 execrabili, W.

² *super notam*] fr. Cl.

³ *Eodem . . Mildretha*] not in E.

- Matt. Par. regis torpentis incorrigibilem, reddidit regi¹ Francorum A.D. 1203.
 ii. 482. castellum de Monteforti, et tandem omnibus a rege deside recedentibus, amissum est Rothomagum. Videns Rouen
 Id. ii. 483. tandem rex Johannes, effeminatus et fluens in libidinem, lost.
 defectum suum, et se omni militari subsidio et refugio
 in Normannia destitutum, naves celeriter conscendens John re-
 apud Portesmues in Anglia applicuit, et in suos desævians, turns to
 occasiones cavillatorias fingens, quod in partibus trans- England
 marinis eum destitutum militia deseruerunt,² extorsit ab and extorts
 Id. ii. 484. eis infinitam pecuniam. Eodem anno, magister Willelmus William
 de Blois, ecclesiæ Lincolnensis præcentor et canonicus, of Blois
 ejusdem ecclesiæ episcopus est consecratus die sancti Bar- bishop of
 tholomæi apud Westmonasterium a Willelmo Londoniensi 21 Aug.
 episcopo, archiepiscopo Cantuariensi gravi infirmitate de-
 tento. Eodem tempore, oleum cœpit emanare miraculose a Miracle of
 quadam imagine sanctæ Mariæ de Sardenay, non longe a Sardenai.
 civitate Damasco,³ quod miraculum etiam multos Sarrace-
 nos ad fidem catholicam vocavit, et multis languidis
 Id. ii. 487. contulit sospitatem. Soldanus etiam quidam, scilicet Da-
 mascenorum, penitus cæcus effectus, invocato beatæ Virginis
 Mariæ⁴ auxilio, infusione olei illius visus sui claritatem
 suscepit. Qui sexaginta metretas olei annui redditus dedit⁵
 ad lumen inveniendum ante⁶ altare beatæ Virginis, ut lu-
 men redderet⁷ pro lumine, et quia primum ex quo lumen
 vidit lampadem vidit lumine choruscantem.⁸ Et ex illo
 tempore, scilicet ad Natale sequens, cœpit uberius oleum
 a prædicta imagine stillatim eliquare, et oleum in
 anno consequenti in carnem solidari.⁹

¹ regi] om. Ch. T.; in the margin in A.

² E. ins. et sic.

³ Damasco] Damasci, E.

⁴ Mariæ] om. MSS. exc. A. E. Cl.

⁵ dedit] om. MSS.

⁶ ante] the scribe of Ch. was going to have written pro lumine from the next line, but has altered pro h to ante; this has been read

as proeli in A. N.; T. W. have concessit coram.

⁷ redderet] reddere, Ch.; A. is altered.

⁸ choruscantem] choruscante, Cl.

⁹ Here Re. introduces with very slight alterations the account of Philip's seizing the Norman castles, John's words, and Philip's proposal to the castellans from Matt. Par. (1203) ii. pp. 482, 483.

A.D. 1204.

Clarescit miraculum de oleo imaginis sanctæ Mariæ de Sardenai.

- John at
Cauter-
bury;
at Oxford,
2 Jan.
- Miracle of
Sardenai.
- The castle
of Roche
Andely
(Château
Gaillard)
taken.
- Sally of
the be-
sieged
under
Roger de
Lacy.
- Answer of
John to
the cas-
tellans of
Normandy.
- Anno gratiæ MCCIV^o. Rex Johannes Natale Domini cele-
bravit apud Cantuariam, Huberto archiepiscopo illi neces-
saria ministrante. Deinde in crastino Circumcisionis con-
venerunt ad colloquium apud Oxoniam rex et magnates
Angliæ, ubi concessa sunt regi auxiliaria militaria, de quolibet
scilicet scuto duæ marcæ et dimidia; nec etiam episcopi vel
abbates sive ecclesiasticæ personæ sine promissione recesserunt.
Eodemque anno, miraculis crebrescentibus de oleo
emanante de imagine beatæ Mariæ de Sardanay, unde
prædictum est, in carnem solidato, et exinde Soldano
Damascenorum curato, fama celebris in Oriente fidem
catholicam solidavit. Illis quoque diebus, obsesso castro
de Rupe Andeliaci fore per annum, nec sæpe petitum a
rege Johanne venit obsessis auxilium, Rogerus, Cestren-
sis constabularius, qui inter obsessos præcipuus habe-
batur, vir¹ audacissimus et armipotens, cœpit victualibus
deficientibus fame contabescere, similiter et alii milites
præclari. Qui, cum comperissent effeminati reguli Johan-
nis desidiam fallacem, maluerunt armis detruncari, quam
fame turpiter interire. Irruperunt de castro, et se in
medios hostes dederunt, equos optimos insidentes, et hinc
inde hostibus ensibus fulminantibus trucidatis, multos
Francorum peremerunt. Tandem irruente conglobata
militum multitudine, capti sunt, multa cæde cruentati,
et sic cessit castrum de Rupe Andeliaci in regis Francorum
potestatem ii. nonas Martii. Quod videntes alii castrorum
et civitatum custodes ex parte regis Johannis in Nor-
mannia, significarunt ei² in qua angustia essent constituti,
et nisi celerius et efficacius haberent auxilium, se ad
regem Francorum, vellent nollent, transituros. Quibus
respondit, "Consulat sibi quilibet sicut sibi viderit melius
expedire." Interim fluxit rex Johannes miser, sed nulli
miserabilis, in deliciis gulæ et luxuriæ, cum petulante
regina sua, in cujus jacens gremio omnia credebat cum

¹ vir] ubi, E.| ² ei] om. E.

Matt. Par. ipsa possidere, confidens de pecunia quam se juravit A.D. 1204.
ii. 489. ab Anglia extorsurum.

Eodem[que] anno, kalendis Aprilis, in prima noctis vi-
gilia, tantus rubor in cælo apparuit versus Orientem¹ et
Aquilonem, ut videretur succendi firmamentum, in quo
tamen rubore vehementissimo stellæ, quod terribilius et
mirabilius fuit, micantes apparuerunt. Duravit autem hæc
visio usque ad noctis medium. Eodem tempore, Godefridus
Wintoniensis episcopus diem clausit extremum; cui successit
Petrus de Rupibus, qui procurante rege Johanne Romam
profectus est, ubi exenniis liberaliter collatis ad summum
Wintoniensis ecclesiæ meruit provehi sacerdotium, et ibi-
dem consecrari. Eodem etiam anno fait ultimum Pascha,
videlicet die sancti Marci Evangelistæ. Hoc etiam anno
facta est eclipsis lunæ post mediam noctem, per longum
tempus, xvi. kal. Maii. Adquisito castro de Rupe Ande-
liaci, rex Francorum cito cepit Vallem Rodali et alia
multa. Rothomagumque, quod pro pecunia non modica
data pro induciis a rege Francorum ei concessis adhuc
pendebat, licet parum ante hoc quidam ipsam civitatem
ipsi certissime promitterent, penitus in regis Francorum
cessit ditionem circa Omnium Sanctorum festivitatem.
Quod audiens rex Johannes, cachinnando comminabatur,
jurans per pedes Dei, quod esterlingi Angliæ² omnia
restaurarent. Symon de Welles factus est episcopus Ci-
cestrensis.³ Baldewinus, comes Flandriæ, factus est imperator
Constantinopolitanus. Obiit quoque Alienora regina Angliæ.
Abbatia Belli loci regis fundatur a Johanne rege.

Aurora.
Death of
Godfrey
bishop of
Winches-
ter.

Peter des
Roches
succeeds.

Easter on
April 25.

Lunar
eclipse.

Vaudreuil
taken.

Rouen.

Baldwin
emperor.

Death of
Q. Alic-
nora.

Beaulieu
abbey.

*De errore monachorum Cantuariensium super electione
archiepiscopi.*

Anno gratiæ MCCV°. Redit a partibus transmarinis
Petrus de Rupibus, natione Pictavensis, in negotiis plus
bellicis quam scolasticis expeditus, a domino Papa Inno-
centio septimo kal. Octobris consecratus. Obiit Hubertus

Return of
bishop
Peter des
Roches.

Id. ii. 492. centio septimo kal. Octobris consecratus. Obiit Hubertus

¹ *Orientem*] Oriens, Ch.

² *Angliæ*] Anglorum, E.

³ *Cicestrensis*] Cestrousis, MSS.

A.D. 1205. Cantuariensis archiepiscopus tertio idus Julii, et Savaricus Bathoniensis episcopus sexto idus Augusti. Monachi vero Cantuarienses timentes ne rex more suo electionem [suam] impediret,¹ rege non requisito, Reginaldum² suppriorum suum in archiepiscopum elegerunt, et de nocte media hymno "Te Deum laudamus" cantato, prius super majus altare ac deinde in archiepiscopali cathedra posuerunt, quod clam ideo factum est, quia verebantur monachi quod si electio, sine regis consensu facta, ipsi regi innotesceret, processum negotii iratus impediret. Unde nocte eadem, idem supprior præstita cautione juratoria, quod sine licentia et litteris conventus specialibus se electum non gereret, vel litteras conventus de rato, quas habebat, alicui promulgaret, assumptis secum de conventu quibusdam monachis, curiam Romanam adeunt; quod factum est, ut electio regem lateret, donec probarent si rem inchoatam perducere possent ad effectum, regis super omnia timentes cavillationes. Sed electus præfatus, statim ut in Flandriam applicuisset, oblitus, quod fecerat, juramenti, se Cantuariensem electum clara voce fatebatur, et propter hoc se Romanam curiam adire, ut ibi electio confirmaretur; et hoc fecit consilio secum existentium, credentium hoc prodesse causæ suæ. Insuper litteras suas omnibus ostendit manifestas. Tandem Romæ³ perveniens, electionem suam domino Papæ et ejus cardinalibus ilico publicavit, litteras suas de rato palam omnibus ostendens, constanterque a domino Papa exegit. . .⁴ Papa vero respondit et dixit, se velle deliberare et expectare, donec super hoc plenius certificaretur. Monachi vero hæc audientes, qui Cantuariæ erant, de suppriorum, quod violato scilicet juramento secretum eorum impudenter detexerat, irati nimis, continuo quosdam de conventu monachos ad regem miserunt, requirentes ab eo licentiam eligendi. Quibus rex annuit, et secretius eos alloquens, ostendit eis episcopum Norwicensem sibi magna familiaritate conjunctum fore, et, ut ipsum in archiepiscopum eligerent,

Deaths of
archbishop
Hubert
and bishop
Savary.

The Can-
terbury
monks
elect Regi-
nald the
supprior
arch-
bishop.

He goes to
Rome for
confirma-
tion and
publishes
the election
in spite of
his oath.

The Pope
puts him
off.

Anger of
the monks
at his be-
haviour.

The king
proposes
the bp. of
Norwich.

Cogges-
hale,
p. 162.
Matt Par.
ii. 492.

Imperium, promissa, preces, confudit in unum.

Ov. Met.
iv. 471.

¹ *impediret*] impedirent, Ch. T.

² *Reginaldum*] Reginalum, Ch.

³ *Romæ*] Romam, E., as Matt. Par.

⁴ All the MSS. omit "ut electionem factam confirmaret"; the corrector of A. has in the margin "confirmari et consecrari."

Matt. Par.
ii. 493.

Convenientes igitur in capitulum, Johannem de Grai episcopum Norwicensem in archiepiscopum elegerunt, qui tunc pro negotiis regis apud Eboracum erat. Vocatus igitur venit ad regem festinanter, simulque cum ipso venit [rex]¹ pompose nimis Cantuariam. Prior² vero Cantuariæ in præsentia regis et totius popularis multitudinis, in ipsa metropolitana ecclesia, electionem factam sollempniter et rite de Johanne de Grai palam pronunciauit, et assumentes eum monachi cum hymno "Te Deum laudamus" ad majus altare portaverunt, tandem in cathedra archiepiscopali collocantes. Quo facto, rex videntibus cunctis misit electum illum in possessionem rerum omnium ad archiepiscopatum pertinentiam. Sicque in hac duplici electione factus est novissimus error pejor priore, quod fuit seminarium multarum in Anglia tribulationum et scandalorum, quæ nunquam postea sedabantur³ penitus extirpata.

A.D. 1205.
Election of
the bp. of
Norwich as
archbishop.

MS. Cl.

[Hoc anno confirmatus est ordo Prædicatorum.]

MS. Re.,
from Matt.
Par. ii. 490.

[Eodem anno castellum de Chinon redditum est regi Francorum.]

The Do-
minican
order con-
firmed.

Chinon
surren-
dered.

Nobile castrum Montis Albani a Johanne rege capitur.

Matt. Par.
ii. 493.

Anno gratiæ mcccvi^o. Rex Johannes celebravit diem Dominicæ Nativitatis apud Oxoniam, quo etiam tempore idem rex misit ad curiam Romanam quosdam Cantuariensis ecclesiæ monachos, inter quos præcipuus erat magister Helyas de Brandefeld, quibus de fisco rex expensas ministravit copiosas, ut electionem de episcopo Norwicensi factam impetrarent a domino Papa confirmari. Miserunt etiam eodem tempore episcopi Cantuariensis ecclesiæ suffraganei procuratores Romam,⁴ gravem coram Papa querimoniam reponentes, quod monachi Cantuarienses sine illis electionem de archiepiscopo temere celebrare præsumpsissent, cum ipsi una cum ipsis, de jure communi et consuetudine antiqua, electioni interesse debuissent. Allegarunt etiam procuratores memorati super præmissis decreta et exempla, quosdam testes producentes, et litteras testimoniales exhibentes, quibus

John at
Oxford.
Messengers
sent to
Rome re-
specting
the Canter-
bury elec-
tion from
the king,
the suffra-
gans, and
the monks.

¹ *rex*] only in E.

² Geoffrey; see Gervase of Canterbury, ii. 108.

³ *sedabantur*] *sedebantur*, E.

⁴ *Romam*] *ad curiam*, E.

- A.D. 1206. ostendere nitebantur, quod ipsi suffraganei una cum monachis tres metropolitanos elegerant. Monachi vero e contrario asserabant, quod privilegio speciali Romanorum Pontificum et de consuetudine approbata et antiqua, sine episcopis electiones facere consueverant, quod etiam per testes idoneos docere promiserant. Auditis igitur hinc inde allegationibus, testibusque admissis diligenterque examinatis, præfixus est dies a domino Papa partibus, xii^o kalendas scilicet Januarii, ad pronuntiandum, ut tunc venirent, quod jus dictaverit reportaturi. Tandem super hoc data est sententia definitiva a domino Papa Innocentio pro monachis et privilegialiter in perpetuum confirmata. Matt. Par. ii. 494.
- Innocent III. gives sentence for the privileges of the monks. Eodem anno, rex Johannes transfretans, grandem exercitum secum ducens, sexto idus Julii applicuit ad Rupellam, cui obviantes incolæ partium illarum, et gaudentes adhæserunt ei. Id. ii. 494.
- John at Rochelle. Securius igitur inde progrediens ad Montem Albani, castellum nobilissimum, in quo tota militaris nobilitas illius regionis et præcipue regis Francorum tenebatur inclusa, pervenit. Illudque protinus cuneis militaribus circumcinxit, et acerrimo assultu et continuo illud inquietans, Anglorum vigilantibus probitate captum est¹ illud castellum inexpugnabile, quod septenni obsidione Karolum² Magnum non posse sibi subicere gesta scribentes asseverant. Captum autem est castram illud³ die sancti Petri ad Vincula, xv^o die postquam rex Johannes illuc advenerat.
- Capture of Montauban, 1 Aug. Eodem anno Johannes Ferentinus, Apostolicæ sedis legatus, veniens in Angliam, eamque perlustrans, magnam pecuniæ summam abrasit, et tandem, ne nil aliud egisse videretur, apud Radingum in crastino sancti Lucæ Evangelistæ concilium celebravit. Quo peracto, elitellis refertis et sarcinulis caute anotis, repatriavit. Eodem tempore, viri religiosi et discreti ac sollempnes de partibus transmarinis inter reges pro pace reformanda discurrentes solliciti, [in] festo Omnium Sanctorum biennales inducias impetrarunt. Rex igitur⁴ Johannes reversus in Angliam apud Portesmuæ applicuit ii. idus Decembris; quo etiam anno Willelmus Lincolniensis episcopus viam universæ carnis est ingressus. Jocelinus Wellensis⁵ creatus [est] episcopus Bathoniensis, et per ministerium Willelmi Londoniensis episcopi munus con-
- Council at Reading under John de Ferentino. Id. ii. 495.
- John lands at Portsmouth. Death of bp. William of Lincoln. Jocelyn, bp. of Bath.
- ¹ est] om. MSS.
² Karolum magnum] Karolus magnus, MSS.
³ illud] om. E.
⁴ igitur] om. E.
⁵ Wellensis] Walensis, E.

Southwark
Annals.
Cogges-
hale,
p. 162.
Matt. Par.
ii. 497.

secrationis suscepit. Obiit¹ etiam Henricus Marecallus, A.D. 1206. episcopus Exoniensis, cui successit Symon de Apulia, Simon, bp. of Exeter. decanus Eboracensis. Ipso anno, obiit regina Franciæ, Death of mater Philippi regis. Eodemque anno, vir quidam sim- Q. Alix. plex et rectus in episcopatu Lincolnensi² degens, vidit³ Thurchill's visiones mirabiles, ductus per sanctum Julianum, quæ vision of Purgatory. tractatus exigent speciales.

Otho imperator venit in Angliam. Minorum incipit ordo.

Id. ii. 511. Anno gratiæ MCCVII^o. Rex Johannes Natale Domini celebravit apud Wintoniam, præsentibus regni magnatibus. John at Winchester. Deinde in Purificatione beatæ Mariæ, tantum de rapina His tax cogitans, et ponens spem et brachium in pecuniæ the- opposed by sauris, cepit per totam Angliam tertiam decimam partem archbishop ex omnibus mobilibus et rebus aliis, tam de laicis quam Geoffrey. viris aliis, ecclesiasticis et prælatis, cunctis murmurantibus et contradicere non audentibus,⁴ imprecantibus tamen et optantibus, ut talis rapina nequaquam bonos eventus sortiretur. Quæ oratio a Domino est exaudita, sicut sequens narratio declarabit. Solus Galfridus archiepiscopus Eboracensis non consentiens, sed plane contradicens, clanculo recessit ab Anglia; et in recessu suo omnes, specialiter qui⁵ in archiepiscopatu suo hanc rapinam facerent, et in genere universos ecclesiæ sive rerum ecclesiasticarum invasores, anathematis sententia innodavit. Eadem tempe- Tempest, tate, circa noctis medium, ventus vehemens et repentinus 27 Jan. superveniens ædificia diruit, arbores prostravit, hæc funditus, illa radicitus, greges ovium et boum armenta exaggeratis nivibus⁶ sexto kal. Februarii coegit interire. Eodem anno imperator Otho venit in Angliam, in cujus adventu tota civitas Londoniæ induit sollempnitatem, The emperor Otho IV. in England.

¹ The mention of the death of Henry bp. of Exeter comes from the Southwark Annals.

² *Lincolniensi*] Londoniensi, Matt. Par.; om. Cl. Re.

³ *vidit*] om. Ch. A. Cl. Re.

⁴ *audentibus*] audientibus, Ch. N. Re. The i is expuncted in A. Cl.

⁵ *qui*] om. MSS., exc. T. W., in archiepiscopatu suo.

⁶ *nivibus*] milibus, E.

A.D. 1207. pallis et aliis ornamentis circumornata. Et habito Matt. Par. colloquio cum rege avunculo suo, rediit in terram suam, ii. 511. elitellis suis repletis quinque milibus marcis argenti.

Order of
the Mino-
rites

Sub his diebus prædicatores, qui appellati sunt Minores, favente papa Innocentio emergentes, terram repleverunt; habitantes in urbibus et civitatibus, deni et septeni, nihil omnino possidentes, de evangelio viventes, in victu et vestitu veram ac spontaneam paupertatem præterentes, nudis pedibus incedentes, cincti¹ funiculis, maximum humilitatis exemplum omnibus præbuerunt. Multis tamen prælatorum timorem magnum incusserunt, quia illorum prædicationibus et confessionum clandestinis primo, deinde manifestis, receptionibus illorum auctoritatem inceperunt enervare.

The two
elections to
Canter-
bury
quashed by
the Pope.

Eodem tempore, decertantibus partibus pro duplici electione sua² monachorum Cantuariensium, videns dominus Papa eos non posse consentire in unum vel alium electum, cassavit utrumque, consulens et persuadens diligenter, ut eligerent magistrum Stephanum de Langetuna, natione Anglicum, virum profundi pectoris, elegantem corpore, moribus præelectum, aptum et sufficientem, in quantum hominis est, universalem

Cf. Matt.
Par. ii. 514.

The Pope
recom-
mends the
election of
Stephen
Langton.

ecclesiam gubernandi, asserens ipsius promotionem tam ipsi regi quam universæ ecclesiæ Anglicanæ plurimum profuturam.³ Monachi vero ad hæc respondentes, asserebant sibi non licere præter consensum regium et sui conventus canonicam electionem . . .⁴ celebrare. At Papa quasi rapiens verbum ex ore ipsorum, dixit, "Sciatis quod vos plenariam habetis protestatem in ecclesia Cantuariensi, qui potiores eligimini de conventu, nec etiam super electionibus apud sedem Apostolicam celebratis solet assensus principum expectari. Unde vobis, qui tot et tales estis quod plene sufficitis ad istam electionem, in virtute obedientiæ et sub pœna anathematis præcipimus, ut illum in archiepi-

Matt. Par.
ii. 515.

¹ *cincti*] *cinctis*, E.

² *sua*] om. E.

³ *profuturam*] *profectoram*, Ch. A.; *profectoriam*, Cl. Re. W.; *profectoriam*, N. T.

⁴ The same omission, "in persona qualibet consentire vel sine illis electionem," occurs here as in the MSS. of Matt. Par. See Par. ii. 515.

- Matt. Par.** " scopum eligatis, quem nos damus vobis in pastorem ani- A.D. 1207.
ii. 515. " marum vestrarum." Monachi vero in arcto constituti, The monks
 excommunicationis sententiam metuentes, licet inviti et cum unwill-
 murmure, assensum qualemqualem¹ præbuerunt. Solus him. elect
 tamen ex omnibus magister Holyas de Brandefeld, qui
 pro parte regis et episcopi Norwicensis advenerat, noluit
 consentire. Cæteri autem omnes cum hymno " Te Deum
 " laudamus" electum memoratum ad altare detulerunt.
 Qui deinde xv^o kal. Julii civitate Viterbii ab ipso Papa His conse-
 munus consecrationis suscepit. His ita gestis, Papa regi cration at
 Anglorum Johanni elegantissimam, sicut monachis pro- Viterbo,
 miserat, epistolam direxit, ut ipse natione Anglicum, 17 June.
 scientia et moribus incomparabilem, magistrum Stepha- Innocent
 num de Langetuna, rite electum et jam consecratum, III. writes
 suscipere in Cantuariensem archiepiscopum. Hæc autem to John to
 postquam ad notitiam regis Johannis pervenerunt, præ- announce
 cepit ut omnes monachi, quasi rei læsæ majestatis, a mo- it.
 nasterio Cantuarie eicerentur, et ejecti a terra sua violenter John ex-
 expellerentur. pels the
 monks.
- Id. ii. 520.** Circa illos dies obiit Symon Cicestrensis episcopus, ejec- Death of
 tis monachis Cantuariensibus die sancti Swithuni, et bonis Simon,
 eorum confiscatis. Eodemque anno, die sancti Remigii, bp. of
 Ysabella Anglorum regina peperit Johanni regi filiam suam Chichester.
 primogenitum, et vocatus est nomine avi sui Henricus. Birth of
 Henry III.,
 1 October.

Interdicitur tota Anglia et Wallia.

- Id.** Anno gratiæ mcccviii^o. Rex Johannes celebravit Natale John at
 Domini apud Windleshores, ac deinde sol passus est eclipsim Windsor.
 imminente Martio. Eodemque² tempore Philippus Dunel- Eclipse.
 mensis et Galfridus Cestrensis episcopi naturæ debita per- Deaths of
 solverunt. Eodemque³ anno Ysabella Anglorum regina peperit bishops.
MS. E. regi Johanni filiam qui vocatus est Ricardus, [ita quod Birth of
 completo tempore puerperii natus est in vigilia Epi- Richard
 phaniæ anno proximo sequenti, et hic casus multas of Corn-
 wall.

¹ *qualemqualem*] talemqualem,
 E.

² *Eodemque . . . persolverunt*] om. E.

³ This sentence follows the next
 in E.

A.D. 1208. The interdict.	facit in historiis contradictiones.] Tota ¹ Anglia et Wallia generali interdicto, nullo tuente privilegio, subruuntur in vigilia Annunciationis beatæ Mariæ, executoribus hujus rei existentibus W[illelmo] Londoniensi, E[ustachio] Elyensi, Maugero Wigorniensi episcopis. Philippus Dunelmensis xi. kal. Maii et G[alfridus] de Muschamp Cestrensis et Willelmus de Warenne obierunt. Cestrensi vero [episcopo] successit W[illelmus] de ² Cornhulle archidiaconus Huntundunensis, Dunelmensi	Matt. Par. ii. 522. Southwark Annals.
Death of Philip of Suabia.	Ricardus de Marisco. Philippus dux Suaviæ, qui contra Othonem de imperio contendebat, occiditur. Rex omnia	Matt. Par. ii. 524.
The property of the clergy confiscated.	bona clericorum ob causam interdicti præcipit confiscari. Albi monachi in principio interdicti cessantes, postea ad mandatum abbatis ³ sui principalis divina celebrare præsumserunt; sed hæc præsumptio cum ad summi Pontificis	Id. ii. 522. Id. ii. 524.
Behaviour of the Cistercians.	notitiam pervenisset, ad sui majorem confusionem denuo sunt suspensi. Eisdemque temporibus, rex Johannes timens	Id. ii. 523.
John exacts hostages from the barons in fear of his own excommunication.	ne Papa manum aggravaret in eum, scilicet ut ipsam nominatim excommunicaret, absolvens omnes tenentes de eo ab ejusdem ⁴ fidelitate, fecit omnes suspectos jurare ei fidelitatem, accipiens ab eisdem obsides speciales; nobiliores tamen ipsi regi obsides exigenti in faciem denegarunt, dicentes, "Quomodo filios et caros nostros, ipsum genere non attingentes, servaret illæsos, qui nepotem proprium eo genere mortis, quod murdra dicitur, nequiter propria manu trucidavit?" Rex	
Wickedness and cruelty of John.	vero interim nunc hunc nunc illum de magnatibus regni vel pecunia injuste multavit, vel libertatibus aut possessionibus spoliavit, nonnullos uxoribus suis zelotipavit, filias defloravit, ita quod manifeste tam Deo quam hominibus exosus videretur et detestabilis. Insuper ut appareret ejus insatiabilis avaritia, et gulæ inextinguibilis, sicut et corporis, libido, capturam avium prohibuit, et nobilium artavit venationes, unde non tantum amorem omnium amisit, immo odium incurrit	Id. ii. 524. (a. 1209.)

¹ Tota] Nota, Ch. Cl. N.; A. has been corrected.

² de Cornhulle] om. E.

³ Arnald Amaury.

⁴ ejusdem] eisdem, Ch. T.

inexorabile, etiam exosum eum habuit uxor propria, A.D. 1208. quam de adulterio adulter defamavit, et suspectos eidem familiares ignominiose necavit, et in arcta custodia ipsam jussit custodiri, et inter cætera ipsius flagitia, apud Notingham quamplures obsides pueros innocentes, alter Herodes, patibulo fecit suspendi. Unde tam Anglici quam alieni, de sub jugo intolerabili talis tiranni cupientes jam excutere, cœperunt districte cogitare, ad cujus principis sinum aliquod refugium possent invenire.

Cf. Matt.
Par. ii.
534.

The Eng-
lish look
out for a
protector.

*Imminente guerra, iniit Willelmus rex Scotorum cum rege
Johanne Angliæ fœdus.*

- Id. ii. 524. Anno gratiæ MCCIX^o. Amotum est seaccarium a Westmo-
nasterio usque Norhamtonam per regem, in odium Londoni-
ensium, usque ad Natale. Et quia diebus Natalitiis, quos in confinio anni præteriti et futuri scriptores ponunt, natus est regi Johanni filius quem vocavit Ricardum, aliqui hoc anno, aliqui hoc anno præterito, natum fuisse contendunt. Matris tamen ejus usque ad vigiliam Epifaniæ duraverunt in puerperio crepundia.
- Id. ii. 526. Hoc etiam anno, electus est in episcopum Lincolnensem¹ Hugh, Hugh de Welles, archidiaconus Wellensis regisque cancel-
larius. Circa dies illos, rex [Johannes] Anglorum magno exercitu congregato versus Scotiam vexilla direxit et arma. Veniens autem in provinciam Northamhumbrorum ad castellum quod Norham dicitur, acies ibi contra regem Scotorum instruxit ad pugnam. Quod cum regi Scotorum Wilhelmo nunciatum fuisset, timuit valde impetum ipsius, quem pronum ad omne genus sceleris et sævitæ cognovit. Veniens ei obviam, utpote vir pius et juste de pace tractare disposuit. Sed rex Anglorum, in furorem versus, improperavit illi, acriter increpando quod fugitivos suos et hostes publicos in regno suo receptaverat, eisque in sui præjudicium auxilium præstiterat et favorem. Sed cum hæc et alia

The ex-
chequer
removed
to North-
ampton.

Birth of
Richard.

Hugh,
archdeacon
of Wells,
bishop of
Lincoln.

John's
march
against
William,
king of
Scots.

¹ Lincolnensem] om. MSS.

- A.D. 1209. multa cavillando rex Anglorum prefato¹ regi [Scotiæ] Matt. Par. ii. 525.
 Peace between John and William. imposuisset, tandem procuratoribus utrorumque elaborantibus, talem concordiam inierunt, quod videlicet rex Scotorum daret regi Anglorum pro bono pacis undecim milia marcarum argenti, et insuper ad majorem securitatem, traderet² ei duas filias³ suas in obsidatum, ut sic inter eos pax certior sanxiretur.⁴
- Otho IV. emperor. Eodemque anno, Henricus⁵ dux Saxonum, frater Othonis, venit in Angliam. Eodemque anno, Otho filius ducis Saxonie et nepos regis Angliæ a Papa Innocentio tertio in imperatorem Romanum⁶ consecratus est quarto nonas Octobris.
- Troubles at Oxford and dispersion of the scholars. Ipso etiam anno, contempta scolarum universitatis Oxoniæ reverentia, fecit rex suspendi duos scolares apud Oxonias, unde dispersa et conturbata est scolarium universitas. Sub eisdemque diebus, rex Johannes, propter enormes tam militiæ quam ecclesiæ fatigationes quas jam per biennium infatigabiliter exercuerat, nominatim est excommunicatus. Illisque temporibus, magister Alexander, vir Cf. Id. ii. 526.
 Excommunication of John. corpore elegantissimus, facie venerabilis, literarum plenitudine imbutus, ita ut Parisius celebris haberetur magister, et [rector et] lector in theologia, seductus [tamen] ambitione, regem Johannem in errore suo tueri præsumpsit et fovere, unde in fine⁷ a summo honore in summam confusionem est viliter præcipitatus.
- John defended by Alexander [the Mason]. His miserable end. Circa quoque eadem tempora, Hugo Lincolnensis electus, in Id. ii. 528.
 Hugh consecrated bishop of Lincoln. partibus transmarinis, in episcopum Lincolnensem a Rothomagensi archiepiscopo consecrationis munus suscepit.⁸ Waltero de Grai commissum est sigillum regium, et factus est cancellarius. Judæi quoque ad gravissimam redemptionem compulsi sunt.
- Walter de Gray chancellor. [Indultum est ecclesiis conventualibus semel in ebdomada celebrare divina; sed albi monachi hac privabantur from MS. Re. Matt. Par. ii. 524.
 Partial relaxation of the interdict. indulgentia, quia in principio interdicti, Papa inconsulto, celebrare præsumpserunt.]

¹ *prefato*] præfati, Ch. W.; prævati, A.; privati, N.

² *traderet*] tradidit, E. Cl. Re.

³ Margaret and Isabella.

⁴ *sanxiretur*] redderetur, E.

⁵ The repetition of this here shows that the compiler used MS.

C. of Matthew Paris; see Matt. Par. ii. 525, n.⁴.

⁶ *Romanum*] Romanorum, R.

⁷ *fine*] finem, E.

⁸ *suscepit*] accepit, E. The blunder in the text is from a careless abridging of Matt. Par. He was consecrated by archbp. Langton.

Excommunicatur Otho novus imperator.

A.D. 1210.

- Matt. Par. Anno gratiæ mcccº. Rex Johannes fuit ad Natale apud John at
ii. 528. Windleshores, præsentibus Angliæ magnatibus et communi- Windsor.
cantibus ei, non obstante sententia qua fuerat innodatus.
Deinde, jubente rege, capti sunt Judæi per totam Angliam The Jews
utriusque sexus et incarcerati, pœnisque gravissimis afflicti, tortured
ut de pecunia sua regis facerent voluntatem. Per idem and plun-
dered.
- Id. ii. 529. tempus, Papa Innocentius excommunicavit et excommunica- Otho ex-
tum denunciavit imperatorem Othonem, atque universos tam communi-
Alemanniæ quam imperii Romani magnates ab ejus fidelitate cated.
absolvit. Unde a multis instabilis et mutabilis dijudica- Ps. ci. 11.
batur, eo quod eodem tempore *elevans allisit* eum. Pax, Peace with
quæ initiata erat inter reges Anglorum et Scotorum, Scotland.
scripto mediante sollempni, confirmata est. Rex transfreta-
vit in Hyberniam circa festum sancti Johannis Baptistæ John goes
cum maximo exercitu, ex qua Hugonem de Lascy expulit, et to Ireland.
omnem Hyberniam in deditionem accepit. In reditu autem Submission
suo, ingratus Deo et hominibus, gravissimum tallagium of Ireland.
imposuit super omnes abbatias, maxime tamen domos Cis- His oppres-
sions.
- Id. ii. 531. terciensis ordinis oppressit. Huic autem nequissimo con- His evil
silio favorem præbuerunt assidentes, et recipientes extortam coun-
pecuniam, Willelmus Briwere, Robertus de Turnham, Regi- sellors.
naldus de Cornhulle, Ricardus de Marisco apud sanctam
Brigidam Londoniis. Walterus de Grai electus est in epi- Bishops of
scopum Cestriæ, et Henricus archidiaconus Staffordiæ in Ex- Lichfield
oniensem. Multi Judæorum præ maxima afflictione fugerunt and Exeter.
ab Anglia. Eodemque tempore Matildis, femina nobilissima, Matilda de
uxor Willelmi de Brausa, et filius ejus et hæres Willelmus, Braose
apud Windeleshores, jubente rege Anglorum Johanne, fame and her
son starved
miserabiliter perierunt. [Willelmus maritus ejus, fugiens to death at
Windsor.
apud Schorham, et ibidem mutatis vestibus, quasi men- Escape of
dicus, clandestino transfretavit, et non multo post Pari- William de
sius obiit.] Braose.

*Pandulfus Papæ subdiaconus et Durandus sine spo pacis rever-
tuntur. Absolvuntur omnes pertinentes coronæ Angliæ a
fidelitate regis Johannis.*

- Cf. Id. ii. Anno gratiæ mcccxiº. Willelmus de Brause ejectus Death of
532. est ab Anglia extorris, et multas passus tribulationes William de
Braose.

A.D. 1211. et quasi dolore tabescens, obiit Parisius,¹ et sepultus est Matt. Par. Pandulph apud sanctum Victorem in vigilia sancti Laurentii. Pan- ii. 532.
 and Durand come dulfus domini Papæ subdiaconus et Durandus Hospitalarius Id. ii. 531.
 to make venerunt in Angliam pro pace componenda inter regem et
 peace, but sacerdotium; sed nihil proficientes reversi sunt. Rex Jo-
 fail. hannes in expeditionem vadens in Walliam, coegit Leolinum Id. ii. 531
 Llewellyn- principem Norwalliæ ad deditionem, violenter intrans illum 532.
 ap-Jor-
 werth locum, situ aliter munitissimum, qui Snauduno dicitur,
 surrenders, sabbato ante festum sancti Laurentii. Eodemque anno,
 Aug. 7. obierunt milites præclari, Robertus de Turnham et Rogerus
 Reginald constabularius Cestriæ. Rex quoque Francorum Reginaldum,
 de Dam- comitem Bononiæ, extorrem a sua expulit regione, qui in
 martin ex- Angliam veniens honorifice a rege Anglorum est susceptus;
 pelled by Philip II. a quo trecentas libratas terræ suscipiens, fecit eidem regi
 received by John. homagium et fidelitatem.

Innocent Ipso quoque tempore, Innocentius Papa, cum rex Angliæ
 III. forbids all Johannes nuntiis ejus sibi monita salubria prædicantibus
 intercourse adquirecere contempsisset, et nihil nisi subsannationes
 with John. derisorias et ² pinses tam prudentes nuncii reportassent,
 contumaciam suam admirans et detestans induratum,
 reges et omnes alios, tam pauperes quam divites, tam indi-
 genas quam conterminos, ad coronam spectantes, univer-
 saliter a regis Johannis fidelitate absolvit, et subjectione
 sequestravit, districte et sub pœna excommunicationis pro-
 hibens universis et singulis, quatinus ipsum in mensa, con-
 silio, et colloquio arctius evitarent. Habuit autem rex
 Johannes fautores et consiliatores præcipuos in hoc errore
 et ³ pertinacia, Willelmum fratrem suum comitem Sarum,
 Albericum de Ver comitem Oxoniæ, Galfridum filium
 Petri justiciarium⁴ Angliæ, tres episcopos curiales, Philip-
 pum Dunelmensem, Petram Wintoniensem, et Johannem Nor-
 wicensem, Ricardum de Marisco regis cancellarium, Hugonem
 de Novilla prothoforestarium, Willelmum de Wrotham, cus-
 todem portuum, Robertum de Veteri ponte, et Hyvonem
 fratrem ejus, Briennium de Insula, Galfridum de Lucey,
 Hugonem de Bailloil, et Bernardum fratrem ejus, Willelmum

Names of
 John's
 counsel-
 lors.

¹ He died at Corbueil, and the body was taken to Paris for burial. Matt. Par. ii. 532.

² et . . . nuncii] om. E. ; N. T. W. om. et pinses.

³ et pertinacia] om. E.

⁴ justiciarium] justiciarium, Ch.

Matt. Par. de Cantelu, et Willelmum filium ejus, Fulconem de Can- A.D. 1211.
ii. 533. telu, et Reginaldum de Cornhulle vicecomitem Cantie, Robertum de Braibroc,¹ et Henricum filium ejus, Philippum de Hulecotes,² Johannem de Bassingeburne, Philippum Marcum castellanum de Notingham, Petrum de Malo lacu, Robertum de Gangi, Girardum de Athie, Hingelramum nepotem ejus, Falconem,³ et Willelmum Briwere, Petrum filium Herberti, Thomam Basset, et Falconem de Breaute, natione⁴ Normannum, et alios quam plures quos longum esset [enumerare];⁵ qui regi in omnibus placere cupientes, consilium, non pro ratione, sed impetu voluntatis, dedere perniciosum.

MS. Re. from the St. Edmundsbury Annals, p. 150.

[Eodem anno tertio kal. Januarii piæ memoriæ obiit Sampson sancti Edmundi abbas.]

Death of abbat Sampson of St. Edmundsbury.

Rex Johannes abjudicatur a regno, propheta Petrus, redeunt episcopi.

Matt. Par. Anno gratiæ mcccii^o. Rex Johannes fuit ad Natale Domini John at
ii. 533. apud Windleshore; et in quadragesima proxima sequente, die Windlor.
Dominica scilicet qua cantatur "Lætare Jerusalem," idem Alexander
rex Alexandrum, filium regis Willelmi, Scotorum hæredem of Scot-
legitimum, Londoniis militari cingulo decoravit. Eodem land
anno, Mangerus Wigorniensis episcopus, ob libertatem ecclesiæ knighted,
Anglicanæ et executione justitiæ, exul de regno Angliæ March 4.
apud Pontiniacum diem clausit extremum. Galfridus quoque Death of
Eboracensis archiepiscopus et Baldewinus comes de Albe- bishop
marla, et bonus abbas⁶ sancti Eadmundi, ipso anno, debita Mauer of
naturæ persolverunt. Hoc anno, combusta est ecclesia sanctæ Worcester.
Mariæ de Suwerc . . .⁷ inter tres columpnas, et capella Deaths.

Id. ii. 536. super pontem Londoniæ et omnia ædificia quæ super ipsam St. Mary's,
pontem stabant, et pons nimis deterioratus est, et maxima Southwark,
pars de Suwerc combusta est, et ex illo igne Thamisiæ London
and the
chapel on

¹ Braibroc] Eraybeuf, E.

² Hulecotes] Lovecotes, E.

³ Falconem] om. E.

⁴ natione Normannum] nationis Normann., E.

enumerare] om. Ch., but numerare in the margin later; huic operi inserere, Cl. Re.; per ordi-

nem recitare, W.; A. has enumerare in the margin.

⁶ i.e. Sampson.

⁷ "et pons Londoniæ," which is in Paris and the Southwark Annals is omitted. E. inserts ecclesiæ after columpnas.

A.D. 1212. the bridge burnt, July 11.	siliente combusta est maxima pars ¹ Londoniarum, videlicet tam civitatis quam suburbii, cum viris [et] mulieribus et parvulis [bene ad tria milia, exceptis his quos ignis ex toto combussit], in nocte Translationis sancti Benedicti [abbatis], scilicet quinto ² idus Julii.	MS. Cl. Southwark Annals.
Intention of John to attack the Welsh.	Eodem anno, rege volente in expeditionem ire et invadere Walenses, subito diffamatum est apud Cestriam comites et barones conspirasse in eum. ³ Unde quasi attonitus reversus est, et eo super hoc nimis commoto quidam inficientes se excusabant. Robertus tamen filius Walteri et Eustachius de Vescy et Galfridus ⁴ Ridel, cedentes temporis maliciæ, cum quibus[dam] aliis exulabant, quidam [vero] in Francia [et] quidam in Scotia. Exulante etiam Willelmo de Nectona clerico, Galfridus de Norwico apud Notingham incarceratur. Tandem apud Bristoldum excogitatæ pœnæ novitate obiit miserabiliter [interfectus]. Prædictorum autem Roberti et Eustachii, et quorundam aliorum baronum et militum, et etiam episcoporum et clericorum, possessiones sunt infiscatæ, domus captæ, et dirutæ munitiones, et ipsos utlagari præcepit. Et ex illo tempore, vocatis et retentis alienigenis, suorum naturalium baronum merito incurrit odium inexorabile.	Matt. Par. ii. 534.
Defection of the nobles.	Eodem anno, rex [Johannes] ab omnibus religiosis domibus et clericis cartas exegit, quibus coacti testificati sunt se gratis contulisse ei omnia, quæcumque violenter [et] nequiter extorserat. Ipsorum quoque dierum curriculum abjudicatus est a regno rex Johannes, et verificatum est onoma, quod ei quandoque in opprobrium aptabatur, ut diceretur Johannes Extorris. ⁵ Sub eisdem quoque diebus, quidam vir simplex et rectus, quæ ⁶ spiritu prophetiæ tactus senserat de eodem [rege Johauno], manifestavit coram cunctis. Hic vir heremita fuit et Petrus nuncupatus, qui, eo quod multis futura prædixerat, Sapiens dicebatur. Hic inter alia quæ prædixit, asserbat in edito	Id. ii. 537.
Murder of Geoffrey of Nor- wich.	Eodem anno, rex [Johannes] ab omnibus religiosis domibus et clericis cartas exegit, quibus coacti testificati sunt se gratis contulisse ei omnia, quæcumque violenter [et] nequiter extorserat. Ipsorum quoque dierum curriculum abjudicatus est a regno rex Johannes, et verificatum est onoma, quod ei quandoque in opprobrium aptabatur, ut diceretur Johannes Extorris. ⁵ Sub eisdem quoque diebus, quidam vir simplex et rectus, quæ ⁶ spiritu prophetiæ tactus senserat de eodem [rege Johauno], manifestavit coram cunctis. Hic vir heremita fuit et Petrus nuncupatus, qui, eo quod multis futura prædixerat, Sapiens dicebatur. Hic inter alia quæ prædixit, asserbat in edito	Id. ii. 535.
Confisca- tion of the property of some nobles.	Eodem anno, rex [Johannes] ab omnibus religiosis domibus et clericis cartas exegit, quibus coacti testificati sunt se gratis contulisse ei omnia, quæcumque violenter [et] nequiter extorserat. Ipsorum quoque dierum curriculum abjudicatus est a regno rex Johannes, et verificatum est onoma, quod ei quandoque in opprobrium aptabatur, ut diceretur Johannes Extorris. ⁵ Sub eisdem quoque diebus, quidam vir simplex et rectus, quæ ⁶ spiritu prophetiæ tactus senserat de eodem [rege Johauno], manifestavit coram cunctis. Hic vir heremita fuit et Petrus nuncupatus, qui, eo quod multis futura prædixerat, Sapiens dicebatur. Hic inter alia quæ prædixit, asserbat in edito	Id. ii. 535.
Exactions of John from the monas- teries.	Eodem anno, rex [Johannes] ab omnibus religiosis domibus et clericis cartas exegit, quibus coacti testificati sunt se gratis contulisse ei omnia, quæcumque violenter [et] nequiter extorserat. Ipsorum quoque dierum curriculum abjudicatus est a regno rex Johannes, et verificatum est onoma, quod ei quandoque in opprobrium aptabatur, ut diceretur Johannes Extorris. ⁵ Sub eisdem quoque diebus, quidam vir simplex et rectus, quæ ⁶ spiritu prophetiæ tactus senserat de eodem [rege Johauno], manifestavit coram cunctis. Hic vir heremita fuit et Petrus nuncupatus, qui, eo quod multis futura prædixerat, Sapiens dicebatur. Hic inter alia quæ prædixit, asserbat in edito	Id. ii. 535.
Deposition of John.	Eodem anno, rex [Johannes] ab omnibus religiosis domibus et clericis cartas exegit, quibus coacti testificati sunt se gratis contulisse ei omnia, quæcumque violenter [et] nequiter extorserat. Ipsorum quoque dierum curriculum abjudicatus est a regno rex Johannes, et verificatum est onoma, quod ei quandoque in opprobrium aptabatur, ut diceretur Johannes Extorris. ⁵ Sub eisdem quoque diebus, quidam vir simplex et rectus, quæ ⁶ spiritu prophetiæ tactus senserat de eodem [rege Johauno], manifestavit coram cunctis. Hic vir heremita fuit et Petrus nuncupatus, qui, eo quod multis futura prædixerat, Sapiens dicebatur. Hic inter alia quæ prædixit, asserbat in edito	Id. ii. 535.
Prophecy of Peter of Ponte- fract.	Eodem anno, rex [Johannes] ab omnibus religiosis domibus et clericis cartas exegit, quibus coacti testificati sunt se gratis contulisse ei omnia, quæcumque violenter [et] nequiter extorserat. Ipsorum quoque dierum curriculum abjudicatus est a regno rex Johannes, et verificatum est onoma, quod ei quandoque in opprobrium aptabatur, ut diceretur Johannes Extorris. ⁵ Sub eisdem quoque diebus, quidam vir simplex et rectus, quæ ⁶ spiritu prophetiæ tactus senserat de eodem [rege Johauno], manifestavit coram cunctis. Hic vir heremita fuit et Petrus nuncupatus, qui, eo quod multis futura prædixerat, Sapiens dicebatur. Hic inter alia quæ prædixit, asserbat in edito	Id. ii. 535.

¹ *pars*] om. Ch.

² *quinto*] septimo, Ch.; sexto, Cl. N.

³ *eum*] unum, E.

⁴ This introduction seems a blunder of the compiler. Geoffrey Ridel, the bishop of Ely, died in

1180. It may possibly be intended for Stephen Ridel, who was so shamefully used in 1216. (Matt. Par. ii. 645, 646.)

⁵ v. Matt. Par. ii. 546, n. 2.

⁶ *quæ*] qui, E.

- Matt. Par. ii. 535. manifesto, quod Johannes non foret rex die Ascensionis A.D. 1212. proximo sequentis [nec deinceps]; sed die illa corona¹ Angliæ ad aliam transferretur. Vacillabant corda multorum, sed in die prædicta, quando scilicet rex factus est Romani Pontificis tributarius, declaratum est verbum propheti-
- Id. ii. 536. cum. His itaque diebus, dominus Papa Innocentius remisit a latere suo Pandulfum, subdiaconum suum, in partes Cismontanas, formam pacis lugubrem Angliæ deferentem, cui si rex assentire vellet, gratiam Apostolicam posset invenire, qui abjudicatus² fuit a regno, et imminabat ei periculum undique, meritis ejusdem exigentibus. Pugnant enim contra ipsum viscera sua, et sibi ipsi factus vecors et rebellis, insomnis et tabescens, vix seipsum miser nec miserabilis capiebat. Eodem³ anno obiit Henricus Major Londoniarum.
- Southwark Annals. *Obiit G[alfridus] Eboracensis archiepiscopus. Præparat se rex Francorum ad expugnandam Angliam.*
- MS. Re. Anno gratiæ MCCXIII^o. [Johannes electus hujus loci ex hac vita decessit.]
- Matt. Par. ii. 537. Rex Johannes [ad⁴ Natale] tenuit curiam suam apud Westmonasterium, cum paucissimo militum comitatu. Quo etiam tempore, Galfridus Eboracensis archiepiscopus, postquam per septennium pro libertate ecclesiæ et executione justitiæ exilium passus est, diem clausit extremum. Rex vero Johannes in arcto constitutus culpam suam in ipsos, qui furorem suum voluerunt cohibere, cupiens refundere, nunc hos nunc illos de suis nobilibus prodicionis arguebat, vocando eos zelotipos, quorum uxores, ut jactitabat,⁵ oppresserat, et miseros, quorum filias defloraverat.⁶ Inter cæteros vero Robertum filium Walteri minis et conviciis magis cœpit deturpare, ejus quoque sternere castrum Londoniis con-

Its accomplishment.

Pandulf sent to receive John's submission.

Death of Henry [Fitz-Eylwyn] mayor of London.

Death of John, abbat of St. Benet Holme.

John at Westminster.

Death of archbishop Geoffrey.

John accuses the nobles of treason.

He destroys Bainard's castle.

¹ *corona*] coronam, Ch. Cl. T. W.² *abjudicatus*] adjudicatus, Cb.³ *Eodem . . . Londoniarum*] om. E.⁴ *ad Natale*] only in MS. Cl.⁵ *jactitabat*] asserebat, E.; jactabat, T. W.; jam dicebatur, Re.⁶ *defloraverat*] om. Re.

- A.D. 1213. structum, scilicet Castrum Baiguardi, die Lunæ in crastino Matt. Par. ii. 541.
sancti Hyllarii, per manus invitorem Londoniensium.
- Return of the archbishop and the bishops from Rome. Eodem vero anno, mense Januarii, redierunt a curia Romana Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, Willelmus Londoniensis et Eustachius Elyensis episcopi, et habito in transmarinis partibus concilio, regi Francorum et episcopis Gallicanis cum clero pariter et populo sententiam, quæ in regem Anglorum Romæ pro contumacia lata fuerat, sollempniter promulgarunt. Deinde ex parte domini Papæ tam regi Francorum quam cæteris universis in remissionem omnium peccaminum injunxerunt, ut omnes pariter ad Angliam hostiliter accedentes Johannem regem a regni solio deponerent, et alium qui dignus est auctoritate Apostolica subrogarent. Id. ii. 537.
- Preparations of Philip II. to invade England. Tunc rex Francorum, rem diu desideratam intelligens, accinxit se viriliter ad pugnam, et omnes suæ ditionis homines, duces videlicet, comites et barones, milites et servientes, cum equis et armis, jussit in octavis Paschæ sub nomine culvertagii apud Rothomagum ita potenter convenire, ne crimine læsæ majestatis dampnum incurrere viderentur. Fecit præterea omnes naves suæ potestatis et alias multas, quas colligere poterat, frumento, vino, carne, et diversis armis optime munire, ut¹ in omnium rerum necessariorum copiam² tam copiosus exercitus habundaret. Rex vero Johannes super his omnibus certificatus, fecit in mense Martii naves de omnibus portibus Angliæ optime munitas congregari, ut in manu robusta possit volentibus Angliam invadere audacter resistere. Similiter de tota Anglia et Hybernia et locis finitimis exercitum copiosissimum congregavit. Et dum adventum regis Francorum super maritima³ expectaret, venit ad ipsum regem Johannem Pandulfus de transmarinis partibus, imminetia sibi pericula nunciando, affirmans quoque quod nisi sub alis domini Papæ potenter protegatur, omnia se amissurum. Et⁴ Id. ii. 538 (abridged).
- Preparations of John against him.
- Pandulf's exhortations. John swears to submit.

¹ *ut*] et, MSS.

² *copiam*] om. MSS., and therefore Cl. has *necessariis* for *necessariorum*; *necessariam*, Re.; *necessariorum*, T. W.

³ *maritima*] *marinam*, E.

⁴ *Et cum . . . didicisset*] For this Re. has: "et locutus est Pan-

"dolphus cum rege Johanne, et
"inter cetera dixit: 'Reverte ad
"cor tuum, ne supergaudeant de te
"inimici tui.' Tandem persuasionibus Pandulphi adquietus et
"pacis formam non sine dolore
"concessit." See Matt. Par. ii.
540.

cum modum protectionis rex ab eodem Pandulfo di- A.D. 1213.

Matt. Par.
ii. 541.

dicisset, juravit rex, tactis sacrosanctis evangeliis, in præsentia Pandulfi .se iudicio ecclesiæ pariturum, sexdecim comitibus et multis de potentioribus baronibus simul cum eo jurantibus in animam ipsius regis, ita scilicet, quod si forte pœniteret, ab eisdem hæc observare cogeretur. Resig-

Id. ii. 544,
545.

navit¹ igitur coronam Angliæ Innocentio Papæ, et ei fecit homagium, et fecit de liberrima regionum ancillam, ut princeps provinciarum fieret sub tributo, cartam inde conficiens, omnibus eam audientibus lugubrem et detestabilem :

John's
resigna-
tion of
his crown
to P. In-
nocent III.

MS. E.

Matt. Par.
ii. 544.

[“ Universitati² vestræ notum facimus, quod cum Deum
“ et matrem nostram sanctam ecclesiam in multis offen-
“ derimus, et propter hoc ipsum divina misericordia indi-
“ gere noscamur, nec quid digne offerre possumus pro
“ satisfactione Deo et ecclesiæ debita facienda, nisi nosme-
“ tipsos habeamus³ et regna nostra, volentes humiliari pro
“ Illo, qui Se humiliavit pro nobis usque ad mortem, gratia
“ Spiritus Sancti inspirante, ad optimum consilium baronum
“ meorum, offerimus et libere concedimus Deo et sanctis
“ Apostolis Ejus, Petro et Paulo, et sanctæ Romanæ ecclesiæ,
“ matri nostræ, ac domino Papæ nostro, Innocentio tertio,
“ et successoribus ejus, omne jus patronatus, quod habemus
“ in ecclesiis Anglicanis, totumque regnum Angliæ et
“ regnum Hybernæ, cum omni jure et pertinentiis suis
“ pro remissione peccatorum nostrorum et totius generis
“ nostri tam vivis quam defunctis. Et amodo illa a Deo
“ et ecclesia Romana, tanquam feodarius, recipientes, et
“ tenentes in præsentia prudentis viri Pandulphi, domini
“ Papæ subdiaconi et familiaris, fidelitatem exinde domino
“ Papæ Innocentio ejusque successoribus catholicis et
“ ecclesiæ Romanæ secundum subscriptam formam facientes
“ et homagium ligium, in præsentia domini Papæ, si coram
“ eo esse possemus, eadem faceremus. Successores nostros

His char-
ter of sub-
mission.

¹ *Resignavit*] Designavit, Ch. A. T. W.

² This is a better copy than that given by Matthew Paris, and is certainly not taken from him. It only occurs in MS. E.

³ *habeamus*] sic, as the copy in the Vatican Regesta Innocent III. t. v. f. cliv. b., and as that in the Waverley Annals, p. 275. Paris has *humiliemus*.

A.D. 1213. “ et hæredes de uxore nostra in perpetuum obligantes, ut **Matt. Par.**
 John’s “ simili modo summo Pontifici, qui pro tempore præfuerit **ii. 545.**
 charter of “ ecclesiæ, sine contradictione dictam fidelitatem præsent,
 submis- “ et homagium recognoscant, et nos insuper vacantiam
 sion. “ ecclesiarum custodiam perpetuo amittamus. Ad iudicium
 “ autem hujus nostræ perpetuæ oblationis et concessionis,
 “ volumus et stabilimus, ut de propriis et specialibus red-
 “ ditibus prædictorum regnorum nostrorum, pro omni con-
 “ suetudine quam pro ipsis facere debemus, salvo per
 “ omnia denario sancti Petri, scilicet mille marcas sterlingo-
 “ rum ecclesia Romana percipiat annuatim, scilicet in festo
 “ sancti Michaelis quingentas marcas, et in Pascha quin-
 “ gentas marcas, septingentas marcas pro regno Angliæ, et
 “ trecentas pro regno Hybernæ, salvis nobis et hæredibus
 “ nostris justiciis ac libertatibus et regalibus nostris. Quæ
 “ omnia, sicut supradicta sunt, rata esse volentes et per-
 “ petua atque firma, obligavimus nos et successores nostros
 “ contra non venire. Et si nos, vel aliquis successorum
 “ nostrorum hoc attemptare præsumpserit, quicumque fuerit
 “ ille, nisi admonitus resipuerit, cadat a jure regni. Et
 “ ut carta obligationis et concessionis nostræ semper firma
 “ permaneat, ab hac hora in antea fidelis ero Deo et beato
 “ Petro et ecclesiæ Romanæ et domino Papæ Innocentio
 “ ejusque successoribus catholice intrantibus. Patrimonium
 “ vero beati Petri, et specialiter regni Angliæ et regni
 “ Hybernæ, ero adiutor ad tenendum et defendendum con-
 “ tra omnes homines pro posse meo; sic me Deus adjuvet,
 “ et hæc sancta evangelia. Teste meipso apud domum
 “ militiæ Templi.”]

Philip II. “ Rex igitur Francorum, variis sermocinationibus nun-
 gives up “ ciorum Papæ delusus, jam protecto rege Anglorum
 his in- “ Johanne sub clipeo Romanæ curiæ, destitit ab incepto,
 tended in- “ amissis circiter quadraginta [milibus] librarum argenti,
 vasion. “ cum recepta magna verecundia.

Nicholas “ Die Jovis vero proxima post festum sancti Michaelis, **Id. ii. 544.**
 bishop of “ Nicholas, Tusculanus episcopus, legatus in Angliam accessit
 Jerusalem, “ apud Westmonasterium, moram ibi faciens per xviii. dies,
 legate in “ ubi diligentem tractatum habuit cum conventu ipsius eccle-
 England. “ siæ de reformatione spiritualium et temporalium. Idem
 St. Ed- “ vero apud Evesham in festo sancti Eadmundi accedens,
 munds- “ bury.

- Matt. Par. Rogerum ipsius ecclesie abbatem manifestis ex causis de- A.D. 1218.
ii. 544. posuit, substituens ibi Radulfum priorem Wigornie.¹ Obiit
Galfridus filius Petri, justiciarius Anglie, ii. idus Octobris. Death of
Henricus Londoniensis archidiaconus Staffordie factus Geoffrey
est archiepiscopus Dublinensis. Obiit Robertus de Sa- Fitz-Peter.
lopeberia, episcopus de Bangor, et sepultus est in medio Henry
foro Salopesbiriæ, quoniam ita desideravit. Per illud² archbishop
of Dublin.
Id. ii. 555, tempus, motio magna fit contra hæreticos Albigenses sub Death of
568. duce Simone de Monteforti, in qua etiam guerra occisus Robert
est rex³ Arragonum. Rex vero Johannes, qui de rege jam bp. of
factus est regulus, immo Papæ tributarius vel feoda- Bangor.
rius, non intelligens Petri prophetiam, de quo sermo Crusade
præhabitus est, jussit eundem Petrum cum filio suo injusto against
suspendi patibulo. the Albi-
geois.
Peter of
Pontefract
put to
death by
John.

*Rege Johanne facto Romæ tributario, relaxatur [generale]
interdictum.*

- Id. ii. 571. Anno gratiæ MCCXIV^o. Rex Anglorum Johannes tenuit⁴ John at
ad natale Domini curiam suam apud Windleshores, ubi Windsor.
multa magnatum suorum multitudini festiva distribuit in-
Id. ii. 576. dumenta. Et eo ipso tempore per dictum legatum depositus Ralph of
est Radulfus de Arundel, abbas Westmonasteriensis, per⁵ Arundel,
Nicholaum abbatem de Waltham missum ex parte legati abbat of
apud Westmonasterium ad executionem depositionis Westmin-
faciendam, in crastino sancti Vincentii, fracto sigillo ipsius in ster,
capitulo; et⁶ Dominica in crastino Inventionis sanctæ deposed,
Crucis electus est in abbatem Westmonasteriensem Willelmus Jan. 23.
de Humet, prior Fruntoniæ⁷ et monachus Cadomensis, et William de
succeds,
May, 4.

¹ Here Re. introduces a chapter headed In cronicis Reginaldus de Wroxham sic ait. It is abridged from Matt. Par. ii. pp. 547, 550, 559-564.

² *illud*] idem, E.

³ Pedro II.

⁴ *tenuit*] om. Ch. Cl. Re.; in the margin in A.

⁵ *per . . . faciendam*] om. E.

⁶⁻⁶ *et . . . episcopo*] for this E. has "et substitutus est loco ipsius Willelmus de Humet, prior Fruntoniæ, monachus Cadomensis, et dominica sanctæ Trinitatis suscepit benedictionem a Willelmo Londoniensi episcopo, die sancti Urbani viii. kalend. Junii."

⁷ Frampton or Frompton in Dorsetshire, a cell to St. Stephen's, Caen.

A.D. 1214. octavo kal. Junii, die sancti Urbani, Dominica scilicet sanctæ Trinitatis, accepit benedictionem a Willelmo de sanctæ Mariæ ecclesia Londoniensi episcopo.⁶ Formata est pax, sed nondum perfecta, inter dominum Papam Innocentium et regem Johannem, et jurata a multis comitibus et baronibus terræ hoc modo, quod idem rex in bona pace reciperet dominum Stephanum Cantuariensem archiepiscopum, et cæteros episcopos Angliæ, et restitueret eis ablata omnia, et satisfaceret sanctæ ecclesiæ in omnibus, et quod rex et hæredes sui darent singulis annis ecclesiæ Romanæ mille marcas esterlingorum, scilicet pro regno Angliæ septingentas marcas et pro Hybernia trecentas.

Peace between P. Innocent III. and John.

Relaxation of the interdict, 3 July.

Eodem anno, applicuit dominus Stephanus Cantuariensis archiepiscopus apud Daveram, et cum eo Willelmus Londoniensis, Eustachius Elyensis, et Hugo Lincolnensis episcopi. Die vero Jovis, in crastino sanctorum Processi et Martiniani, scilicet¹ quinto nonas Julii, relaxatur generale interdictum Anglicanæ ecclesiæ, assistentibus ex parte domini Papæ prædicto Nicholao legato et Pandulfo ipsius subdiacono, cum ipso archiepiscopo et aliis episcopis et prædictis comitibus et baronibus juratis ex parte regis et regni, apud sanctum Paulum Londoniis. Isto² quoque eodem anno, scilicet in vigilia Purificationis, rex Johannes iter arripuit in Pictaviam, et die Jovis proxima post festum Apostolorum Symonis et Judæ in reditu suo inde accessit apud Westmonasterium, et ibi a clero et populo, præsentibus memoratis legato Nicholao et Stephano archiepiscopo et fere omnibus Angliæ episcopis, honorifice susceptus est. Eodemque tempore, obiit Johannes, abbas sancti Albani, die beati Kenelmi regis et³ martiris. Sciendumque, quod interdictum, unde sermo prolixior prælibatus est, duravit sex annis et quatuordecim septimanis et duobus diebus.

Matt. Par. ii. 550.

Id. ii. 574, 575.

John goes to Poitou and returns, and is received at Westminster.

Die vero Jovis, in crastino sanctorum Processi et Martiniani, scilicet¹ quinto nonas Julii, relaxatur generale interdictum Anglicanæ ecclesiæ, assistentibus ex parte domini Papæ prædicto Nicholao legato et Pandulfo ipsius subdiacono, cum ipso archiepiscopo et aliis episcopis et prædictis comitibus et baronibus juratis ex parte regis et regni, apud sanctum Paulum Londoniis. Isto² quoque eodem anno, scilicet in vigilia Purificationis, rex Johannes iter arripuit in Pictaviam, et die Jovis proxima post festum Apostolorum Symonis et Judæ in reditu suo inde accessit apud Westmonasterium, et ibi a clero et populo, præsentibus memoratis legato Nicholao et Stephano archiepiscopo et fere omnibus Angliæ episcopis, honorifice susceptus est. Eodemque tempore, obiit Johannes, abbas sancti Albani, die beati Kenelmi regis et³ martiris. Sciendumque, quod interdictum, unde sermo prolixior prælibatus est, duravit sex annis et quatuordecim septimanis et duobus diebus.

Id. ii. 572.

Death of John abbat of St. Alban's, 17 July.

Eodemque tempore, obiit Johannes, abbas sancti Albani, die beati Kenelmi regis et³ martiris. Sciendumque, quod interdictum, unde sermo prolixior prælibatus est, duravit sex annis et quatuordecim septimanis et duobus diebus.

Id. ii. 576.

Length of the interdict.

¹ scilicet . . . Julii] om. E.

² Isto quoque] om. E.

³ et martiris] om. E.

A.D. 1214. [Hoc tempore magna fuerat perturbatio in ecclesia MS. N.
 Troubles at Roches-
 ter. Roffensi, cujus occasione prior et conventus multa

bona una cum argento quo venerabilis Lanfrancus
 feretrum sancti Paulini decoraverat, in placito inter
 eos et episcopum vendiderunt. Iste borialis de North-
 umbria oriundus satis manifestavit vera esse quæ de
 partibus illis dicuntur, quia ab Aquilone pandit omne
 malum. Decreta beati Gregorii in hac parte parvipen-
 dens, qui dicit, "Ut episcopi nullam molestiam abbati-
 bus vel monasteriis monachorum inferre præsumant.
 Sub perpetua securitate et quiete Domino adjuvante
 absque ullius gravamine permaneant. Indicimus
 igitur in nomine Domini nostri Jesu Christi et ex
 auctoritate beati Petri Apostolorum Principis prohi-
 bemus, cujus vice huic ecclesiæ Romanæ auctore
 Deo præsidemus, ut nullus episcoporum ultra præsu-
 mat de redditibus vel rebus vel cartis monasteriorum
 vel de cellis seu villis quæ ad ea pertinent, quo-
 cunque modo qualibet exquisitione minuere, nec
 dolos vel minutiones aliquas facere." Iste vero
 legista dictum vulgare evidenter implevit, qui cum
 leges legistæ sustinere tenentur, leges totaliter de-
 struunt et confundunt. Hic cum cancellarius esset
 regalis, matris ecclesiæ bona cancellare non desiit
 spiritualis.

S. Gregor.
 I. Epist.
 viii. 15,
 p. 906
 (Migne,
 lxxvii.
 p. 918),
 also in
 Decretum
 Gratiani,
 c. 8, q. 2,
 c. 5. (De
 Libertate
 monacho-
 rum.)

Burial of
 bp. Gilbert
 de Glan-
 ville.

[Defunctus est autem prædictus Gilbertus, primus
 ecclesiæ Roffensis perturbator, et sepultus a parte
 boriali prædictæ basilicæ, inter fundatores confunda-
 tor, sicut Saul inter prophetas; cujus sepulcro titu-
 lum satis ei competentem patres prædecessores impo-
 suerunt, qui sic incipit;

Laude Dei clausa, fuit hic hac clausus in aula,
 Luce Jovis lux septima mæsta silentia fregit.

Congrue laude Dei clausa moritur, cujus vita lau-
 dem canentium ora conclusit plurimorum. Et ut
 aperte dicamus, in tantum in eum, ut creditur, ultio

MS. N. [divina exerevit, ut sancta ecclesia, quæ¹ pro hæreticis A.D. 1214. et perfidis Judæis exorat, in transitu istius nequaquam divina celebrare permetteretur. Quia ipso vivente per septennium duravit totius Angliæ interdictum. Quo defuncto et tumulto, statim solutum est interdictum.]

Matt. Par. ii. 581, 582. Item² eodem anno, tertio nonas Octobris, consecrati sunt apud Cantuariam Symon decanus Eboracensis in episcopum Exoniensem et Walterus de Grai in Wigorniensem. Obierunt quoque Gilebertus de Glanvilla episcopus Rosensis, viii^o kalendas Julii, et Johannes de Grai episcopus Norwicensis [in territorio Pictavensi].³

New bishops.

MS. Cl. from

Matt. Par. ii. p. 581.

Coggeshale, p. 168.

Cf. Matt. Par. ii. 578.

Hoc etiam anno, ante Purificationem beatæ Mariæ, comes Flandriæ cum quibusdam magnatibus transmarinis applicuerunt in Anglia, facientes ligantiam et homagium regi Johanni in civitate Cantuariæ. Postea cum Willelmo comite Sarum revertentes, magnum exercitum de conducticiis stipendiariis,⁴ distribuentes regium thesaurum prodigaliter, conflaverunt, propositum habentes, ut regem Francorum Philippum die Dominica, non consuetum tali die arma capessere,⁵ subito invaderent et confunderent. Habuerunt etiam insuper⁶ spem magnam et confidentiam de consilio et auxilio Othonis imperatoris, qui certamen quasi exserto⁷ gladio expectabat. Exclamato igitur signo, "Regales, regales," et ex alia parte, "Montis gaudium, " Montis gaudium," commissum est bellum de Bovines in Flandria, et decertatum est hostiliter utrobique. In quo conflictu, rex Francorum ab equo suo prostratus [est], et ab hostibus undique impetitus, frustratim detruncaretur, nisi quodam milite Normannico,

Ferrand count of Flanders does homage to John at Canterbury.

War in Flanders.

Battle of Bovines.

Abbrev. Chron. iii. p. 230.

¹ quæ] qui, N.

² Item . . . Pictavensi.] om. N.

³ in territorio Pictavensi] The Southwark Annals have "apud sanctum Johannem de Angeli, " xv. kal. Novemb."

⁴ stipendiariis] stipendariis, Ch. E.

⁵ capessere] portare, E.

⁶ insuper] om. E.

⁷ exserto] ex certo, MSS.

A.D. 1214. qui eum corpore proprio protexit, et pro eo et super eum, multis confossus lanceis, [],¹ protegeretur. Ipso etiam die eviscerati et enervati sunt sub eodem rege tres equi probatissimi. Triumphum inopinabilem tamen de inimicis suis ea die, Deo propiciante, reportavit. Unde super hoc pius rex scribens Universitati Parisiacæ ait, "Laudate Deum, carissimi, quia numquam tam gravem afflictum evasimus." Primo igitur fugiente a bello Hugone de Boves, qui dux omnium videbatur [esse], capti sunt multi magnates, tam de imperio quam de regno Angliæ. Imperator autem Otho cum suis, qui aderant, paucis, elapsus est, nec² unquam

postea [est] fama sua redintegrata. Ad majorem autem³ confusionem regis Johannis Anglorum, amotus est idem rex a castro, quod Rupes monachorum dicitur, quod obsederat cum magno exercitu in partibus versus Pictaviam, per adventum Lodowici filii regis Franciæ,⁴ ita quod audito rumore de captione magnatum suorum apud Bovines et impotentia resistendi in⁵ alia parte, comperiit Deum et homines sibi esse undique offensos et exosos. Fugit igitur turpiter et ignominiose a prædicta obsidione; et nisi datis undecim milibus marcarum argenti pro treugis tricennialibus citius in Angliam, procurante Roberto de Curcun, tunc in Francia legato, recessisset, profecto probrose captus extitisset. Unde Franci in eundem Robertum legatum verbis [et] contumeliis, quasi Anglicum Anglicus sponte liberasset, insurrexerunt.

Return of John, Oct. 17. William of Trumpington, abbat Rex igitur venit in Angliam confusus et inglorius xiv^o kalendas Novembris. Eodem⁶ anno, Johanni abbati ecclesiæ sancti Albani successit Willelmus de Trumpington, monachus assumptus de gremio ipsius ecclesiæ,⁷ vir omni

The siege of Roche-au-Moine raised by John.

Truce between John and Philip through the efforts of Robert de Curcun, the legate.

Return of John, Oct. 17. William of Trumpington, abbat

Cf. Matt. Par. ii. 577.

Cf. Hist. Anglor. ii. 152.

Matt. Par. ii. 582.

Id. ii. 583.

¹ The verb is omitted. Parker supplies *concidit*.

² *nec unquam*] ut nunquam, E.

³ *autem*] om. E.

⁴ Lamb. here interpolates the "Carta regis Johannis."

⁵ *in*] ex, E.

⁶ *Eodem susceptu*] om. A. N.

⁷ Ch. repeats *assumptus*.

Matt. Par. ii. 583. præditus honestate ; die sancti Andree ab Eustachio A.D. 1214.
Elyensi episcopo pontificaliter munus benedictionis in ecclesia of St.
sancti Albani suscepit.¹ Alban's.

Rex Johannes in se reversus, præ confusione cruce signatur, et multi nobiles cum eo.

- Id. ii. 584. Anno gratiæ mcccv^o. Rex Johannes tenuit curiam suam John at
ad natale Domini apud Wigorniam vix per spacium unius Worcester,
diei. Deinde Londoniam festinanter cum venisset, magnates then at
Angliæ instantur [ea], quæ rex in bona fide humiliterque London.
promiserat, postulabant. Sed rex quærens cavillationes, The barons
et asserens rem esse arduam quam [petebant] et magna demand the
indigere deliberatione, inducias usque ad clausum Pascha fulfilment
subdole rogavit et assecutus est. Interim ut sub alis of his pro-
domini sui Papæ tutius protegeretur, et contra suos mises.
dirius armaretur, crucem suscepit et cum² eo multi He takes
Id. ii. 585. magnates, quarto nonas Martii. Eodem anno, Eustachius the Cross.
Eliensis episcopus apud Radingum viam universæ carnis est Death of
Id. ii. 589. ingressus. Ipso anno, maximus tractatus habebatur inter Eustace,
regem et barones de pace regni inter Stanes et Wind- bp. of Ely.
leshores, in prato³ quod dicitur Runemade, quod inter- Meeting of
pretatur pratum consilii, eo quod [ab] antiquis tem- John and
poribus ibi de pace regni sæpius consilia tractabantur, the barons
Southwark Annals. domino Stephano Cantuariensi archiepiscopo, cum qui- at Runny-
busdam episcopis, existente mediatore. Primus autem mead.
dies memorati tractatus fuit dies Martis ante festum Aug. 26.
sancti Johannis Baptistæ. Item super eodem tractatu
dies Mercurii post festum sancti Bartholomæi, et con-
tinuatus et protelatus est tractatus, rege tamen ab-
sente. Exigentibus igitur baronibus quæ promissa fuerant,
Matt. Par. ii. 586. rex subsannans respondit, " Quare non exigunt isti regnum ? "
Id. ii. 630. Eodem anno, die sancti Martini celebratum est Fourth
Romæ generale concilium sub Papa Innocentio tertio, Lateran
Nov. 11.

¹ Re. introduces here the para-
graph about the meeting of the
barons at St. Edmundsbury from
Matt. Par. ii. 582, 583.

² cum eo] om. E.

³ prato] campo, E.

A.D. 1215. præsentibus primatibus, archiepiscopis lxi., episcopis vero quadringentis et duodecim, abbatibus vero et prioribus octingentis. In quo concilio, dictus papa Lodowicum regis Francorum primogenitum, et omnes comites et barones Angliæ, cum complicibus suis conspirantes et insurgentes in regem Angliæ, Romanæ ecclesiæ vassallum, die sancti Andreæ Apostoli sollempniter excommunicavit. Crescente jam guerra in Anglia de die in diem, baronibus hostiliter totam patriam Northamtuniæ cum ipsa villa prius occupantibus, excepto castro quod se viriliter defendebat. Ipsi vero machinis¹ carentes necessariis, infecto negotio, recesserunt. Rex enim clanculo, antequam hæc evenirent, futura perpendens, castra sua communierat. Baronibus vero inde venerunt Londoniam et xvi. kalendas Junii civitatem ingredientibus, nullo contradicente, occuparunt. Cives enim regem [Johannem] pro multis injustis exactionibus, quibus eos incessanter fatigaverat, odio habuerunt. Habito igitur ibi colloquio, miserunt quosdam de sociis suis, barones et cives, ultra mare ad Lodowicum, quem in regem elegerant, significantes ei, ut festinanter in Angliam veniret, regnum sine contradictionis difficultate ilico recepturus. Et ne super hoc dubitaret, cartas patentes appensis nobilium sigillis, cum obsidibus, tam regi Francorum quam filio suo Lodowico transmiserunt. Eodemque anno, post festum sancti Michaelis, rex Johannes castrum Roffense obsedit, in quo erant quidam barones strenuissimi, videlicet Willelmus de Albineto cum multis aliis [et² deprædata est Roffensis ecclesia, adeo ut nec pixis³ cum corpore Christi super altare remaneret]. Quibus cum Robertus filius Walteri, qui Londoniis cum universo exercitu desces⁴ et otiosus jacebat, tenebatur succurrere,⁵ noluit. Unde castrum memoratum

Matt. Par. ii. 631.

Excommunication of Louis.

Civil war in England.

Siege of Northampton.

London occupied by the barons.

They invite Louis over.

Siege of Rochester castle.

Plunder of Rochester cathedral.

Id. ii. 586.

Cf. Id. ii. 647, 648.

Cf. Matt. Par. ii. 621-625.

MS. N.

¹ *machinis*] monachi, Lamb.² This is in rubrick in N.³ *pixis*] *pixus*, N.⁴ *desces*] *deces*, Ch.⁵ E. inserts *sed*.

- Matt. Par. miserabiliter captum est, et nobiles capti, et apud A.D. 1215.
ii. 625, 626. Corf in carcerem detrusi ad voluntatem regis, vix Rochester
castle
taken.
- Id. ii. 635, Savaricum de Malleono, cum suis flexibilibus Pictaven- Leaders of
636. sibus, et Girardum de Sotingni, cum suis volubilibus John's
army.
- Id. ii. 538. casius de Breaute, vir quidem ignobilis et genitura bas- Cruelty of
tardus, Neuster² genere, constitutus est, rex Johannes John.
furiam invecus, partes Angliæ Aquilonares cepit devas-
tate, castra baronum vel dirrere vel sibi mancipare,
aulas et municipia in misericorditer, quæ baronum
fuerant, concremare, incolas exagitatis tormentis, ut
pecuniam extorqueret, exagitare, ita ut videretur *Domini-
nus furore irasci populo et hereditatem suam abho-
minari*. Ubique luctus, ubique miseria. Factus est
sacerdos ut populus, et septa ecclesiæ profanantur.
- Ps. cv. 40. Proscribuntur episcopi, et fugientibus³ pastoribus gre- Misery of
tum agmina disperguntur. Eodem tempore quia⁴ fuit the coun-
corruptor, et in quo potuit, corrector regis Johannis tury.
- Cf. Id. ii. 634. semper tamen recalcitrantis, ab officio suspensus est Suspension
of abp.
Langton.
- Cf. Id. ii. 648. Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, quasi esset
fautor adversariorum vassalli domini Papæ, regis sci-
licet Johannis, per omnia desipientis.⁵ In concilio
etiam generali suspensionem⁶ prænotatam dominus
Papa⁷ confirmavit. Tandem vix, multis tamen elaboran.

¹ et is also in W.

² *Neuster*] neuter, MSS. The compiler blundered in abridging Paris's words, ii., p. 538.

³ et fugientibus] effugientibus, E.

⁴ quia . . . recalcitrantis] om. E.

⁵ *desipientis*] *decipientis*, MSS. etc. E

⁶ *suspensionem*] suspensione, Ch. W.

⁷ *Papa*] om. Ch., interlined later in A.

A.D. 1215. tibus, meruit idem archiepiscopus absolutionis beneficium optinere.

Bedford castle and Margaret de Rivers given to Fawkes de Breaute.

Hanslope and Tunbridge castles taken.

New bishops.

The election of Simon Langton to York quashed.

His diebus captum est castrum de Bedeford et datum Matt. Par. ii. 638. Falcasio, cui etiam contulerat rex uxorem nobilem, Margaretam de Ripariis cum possessionibus eam contingentibus. Cepit etiam idem Falco¹ municipium Willelmi Mauduit de Hamslope. Captum est etiam municipium de Thunbrugge. Eodemque anno, consecrati sunt in episcopos, Willelmus de Cornhulle die conversionis sancti Pauli in Cestrensem, magister Benedictus præcentor sancti Pauli Londoniis viii. kal. Martii in Rosensem, magister Ricardus decanus Sarum in Cicestrensem. Interea electus est in archiepiscopum Id. ii. 628. Eboracensem magister Symon de Langetona, vir quidem parum habens gratiæ popularis, utinam Dei. Sed, procurante rogo, cito cassatus est. Poterat enim rex, jam factus Papæ tributarius, etiam difficilia impetrare. Timebat autem rex, ne si Stephanus Cantuariensis archiepiscopus in australibus, et frater ejus Symon Eboracensis archiepiscopus factus in septentrionalibus dominarentur, quasi maximi prælati in Anglia, omnia ad vota eorum disponderentur, et alter alterius auxilio fulciretur.

Cambridge castle taken by the barons.

Norfolk and Suffolk wasted.

Per idem tempus, quædam pars baronum, qui Londoniis Id. ii. 664. remanserant, equitationem facientes, deprædati sunt³ provinciam Cantebruge, et munitionem sine difficultate dominio suo manciparunt, vigintique⁴ servientes in ea inventos, vinculis constrictos, secum Londoniis captos adduxerunt. Inde peragrantes circumjacentes, scilicet de Northfolc et Sufolc, provinciales agricolas spoliarunt, et civitatum cives, vix parcentes ecclesiis, apporiarunt.⁵ Villas quoque de Gernemue, de Wich,⁶ et [de] Gipewich, et partes finitimas ad gravissimam redemptionem compulerunt. Tandem per Colecestriam redeuntes, ibidem simili rabie impudenter in incolas sævierunt. Obsidentur quoque et

¹ *Falco*] Falca5, E.

² *ad*] in, E.

³ *sunt*] om. MSS.

⁴ *vigintique*] xxv., E.

⁵ *apporiarunt*] apporriarunt Ch.; apporciarunt, T. W.; appropriarunt, Cl. Re.

⁶ *Wich*] i.e., Dunwich.

- Cf. Matt. Par. iii. 6. capiuntur ab eisdem castra de Hertford,¹ de Berkame-
stude, et alia sibi vicina viriliter occuparunt. A.D. 1215.
Hertford
and Berk-
hampstead
castles
taken.
- Id. Eodem tempore, procurantibus amicis et etiam
alienigenis, timentibus similiter illaqueari, dimissus est
a carcere vir nobilis, Willelmus de Albineto, facto prius
fine pro redemptione sua, sex milibus marcarum, infra
brevem terminum persolvendarum. In cujus negotii
executione, uxor ejus Agatha supra sexum muliebrem
elaborans, pecuniam prætaxatam, licet cum [magna]
difficultate, adquisivit, et maritum suum laudabiliter
liberavit.² Release of
William of
Albini on
payment of
a fine.
This raised
by his wife,
Agatha de
Trusbut.

*Barones morantur desides Londoniis. Applicat Lodowicus regis
Francorum primogenitus. Afflicta est Anglia afflictione magna.
Coronatur Henricus tertius.*

- Id. ii. 638. Anno gratiæ MCCXVI^o, qui est annus regni regis Johannis
xviii., idem rex Johannes fuit in die nativitatis Domini
apud castrum de Nottingham. In crastino vero misit nun-
cios apud [castrum de] Bealverum,³ postulans illud sibi
statim reddi. Quod si aliquantulum moræ fieret, Willelmus
de Albineto, cujus castrum erat, et qui in carcere regis
detinebatur, numquam exinde pransurus, fame moreretur.
Quo cognito, ilico castellani, ipsi regi obviam euntes, claves
castrum ipsi reddiderunt, salvis personis et eorum armis et
possessionibus. Interea afflicta est Anglia afflictione magna,
dum nobilium mulieres ludibrio traderentur, domus com-
burerentur, silvæ succiderentur, terræ alienis donarentur,
pecunia a quovis tormentis exquisitis extorqueretur. In-
terea barones desides Londoniis jacebant nihil agentes,
præterquam aliquando in loca finitima greges et armenta
pauperum et eorum dominos pro præda miserabiliter ab-
ducentes. Illis autem pigritantibus, rex non cessavit cotidie
eorum castra et municipia, homines et possessiones, in suam
redigere potestatem. Similiter et satellites sui, diversis
John at
Notting-
ham.
He de-
mands the
surrender
of Belvoir
castle.
Its sur-
render.
Sufferings
of the
country.
Idleness of
the barons.

Abridged
from Id. ii.
639, 640.

Id. ii. 641.

¹ *Hertford*] Hereford, E. T. W.

² Here Re. inserts a chapter,

³ *Cronica Reginaldi de Wroxham*

⁴ *revera sic dicunt in postscrip-*

tionc." (It is only an abridg-
ment of Matthew Paris.)

³ *Bealverum*] Bealvero, E.
Besilverum, T.; Besilverum, W.

- A.D. 1216. partibus constituti, omnium baronum possessiones exterminio tradiderunt. Rex vero, Aquilonaribus partibus Angliæ vastatis et sibi subjugatis, se in terram regis Scotiæ, qui fautor baronum exstitit, subito inferens, castrum de Berewic et quædam alia, quæ credebantur inexpugnabilia, violenter in suam redegit potestatem. Multam etiam ibidem stragem et extorminium exercuisset, nisi eundem necessitas maxima, dilationem non capiens, revocasset, sicut consequenter declarabitur. Et dum talia agerentur ad instantiam regis, qui quasi ad dominum suum Papam nuncios crebro destinavit, ipse summus Pontifex, ut vassallum suum novum novus dominus protegeret viriliter et efficaciter, barones Angliæ, quos prius excommunicaverat in genere, jam iterato excommunicavit nominatim et in specie. Circa quoque illos dies, depopulata est Elyensis insula per Falcasium, qui etiam ecclesiam ipsam cathedralem, equum insidens, evaginato irreverenter intravit gladio, extrahensque inde nobiles viros et matronas, necnon et clericos, ipsumque dominum Stephanum Ridel, virum clarissimæ famæ, honestum, et dapsilem ad gravissimam compulit redemptionem. Barones autem, jam in arcto constituti, postquam cognoverunt quod dominum Papam pro subjectione regni et vassallagio regis inclinati validum haberent persecutorem, quem prius habuerunt defensorem, Lodovicum, primogenitum Philippi regis Francorum, sibi in regem electum diatim expectarunt. Cui obsides cum cartis et aliis obligationum generibus de fidelitate et ligantia transmissis sollempnibus legationibus destinarunt, qui parandis præparatis adventum maturavit. Rex vero Johannes, audiens de adventu Lodowici in Angliam, Cantuariam avolavit. Et interim applicuit Gualo legatus, missus a domino Papa Innocentio tertio ad tuitionem regis [Johannis]. Qui transitu facto ad¹ regem Francorum Philippum, ex parte domini Papæ omnibus modis dissuaserat ne filium suum Lodovicum in succursum excommunicatorum transmitteret, ne ecclesia Romana patrimonio suo privaretur. Quod cum intellexisset
- John goes towards Scotland, and takes Berwick and other castles.
- The barons excommunicated by name.
- The isle of Ely laid waste by Fawkes de Breauté.
- The barons send to Louis.
- Hostages sent to him.
- The legate Guala sent for John's protection. His attempts to persuade Philip.
- Abridged from Matt. Par. ii. 641.
- Id. ii. 642.
- Id. ii. 645.
- Cf. Id. ii. 648.
- Matt. Par. ii. 650.

¹ ad] per, MSS.

Matt. Par ii. 651. rex Philippus, hoc de regno Angliæ dictum fuisse, ita mox A.D. 1216. respondit :

“ Regnum Angliæ patrimonium Petri vel ecclesiæ Romanæ Philip's
 “ nunquam fuit, nec est, nec erit. Rex enim Johannes multis answer as
 “ retroactis diebus, volens fratrem suum regem Ricardum to John's
 “ a regno Angliæ injuste privare, et inde de proditione surrender-
 “ accusatus, et coram eo convictus, dampnatus fuit per ing his
 “ iudicium in curia ipsius regis, quam sententiam pronun- kingdom to
 “ ciavit Hugo de Pusatz, episcopus Danelmensis; et ita the Pope.
 “ nunquam fuit verus rex. Item si aliquando fuit rex et
 “ etiam verus rex, postea regnum forisfecit¹ per² mortem
 “ Arthuri, de quo facta dampnatus fuit in curia nostra.
 “ Item nullus rex vel princeps potest dare regnum suum
 “ sine assensu baronum suorum, qui regnum tenentur defen-
 “ dere. Et si Papa hunc errorem tueri, allectus novæ
 “ dominationis libidine, contumaciter decreverit, exom-
 “ plum omnibus regnis dabit perniciosum.”

Ad quod verbum omnes circumstantes Franciæ magnates, quasi uno ore clamare cæperunt, quod pro isto articulo starent usque ad mortem, ne videlicet rex vel princeps per impetum propriæ voluntatis posset regnum dare vel tributarium facere, unde nobiles regni efficerentur servi. Acta sunt hæc apud Lugdunum, die decima quinta post Pascha.

Id. ii. 652. Die vero crastina venit Lodowicus ad colloquium, et ait Louis
 coram rege patre suo et Gualone legato et omnibus [eis] asserts his
 assistantibus : “ Domine mi rex, si vester ligius homo sum, right to
 “ de tenemento, quod mihi dedisti, in tantum vobis teneor. pursue his
 “ De regno Angliæ,³ quid ad vos aliquid constituere? Me claim on
 “ subicio iudicio parium meorum, si debetis cogere me ne England.
 “ prosequar jus meum, et præcipue tale, quod ad te non
 “ pertinet, vel non potestis justiciam mihi exhibere, quia
 “ pro hæreditate uxoris meæ, [scilicet⁴ neptis Johannis
 “ regis,] usque ad mortem, si necessitas exegerit, decerto.”
 Quod audiens legatus, rogavit regem, ut ei concederet saluum Departure
 conductum per terram suam, quod rex benigne concessit. of the
 legate.

Id. ii. 653. Dissimulante igitur rege Philippo, Lodowicus iter suum versus mare, ut in Angliam transiret et legatum præveniret, maturavit. Ascensurus igitur navem, invenit in

¹ *forisfecit*] foris, Ch.; A. cor-
 rector in the margin.

² *per*] post, E.

³ E. ins. quod.

⁴ *scilicet . . . regis*] Fr. Cl.

- A.D. 1216. portu de Caleis classem nobilissimam et copiosam, seilicet Matt. Par.
 Louis secentas naves et quater viginti cogas bene paratas, quas ii. 653.
 crosses from Eustachius dictus Monachus contra adventum ejus ibidem
 Calais, and congregaverat. Et intrantes naves Lodowicus et omnes sui,
 lands at prospero cursu usque in Taneth insulam pervenerunt, et in
 Stonar in loco, qui Stanhore dicitur, applicuerunt xii. kalend. Junii.
 Thanet, Erat rex Johannes tunc cum exercitu suo¹ apud Doveram, sed
 20 May. quoniam alienigenis stipendiariis, qui plus Lodowicum
 John flies quam regem Angliæ Johannem diligebant, non est
 to Canter- ausus eidem² Lodowico hostiliter occurrere, ne forte in neces-
 bury. sitate ipsum regem Johannem derelinquentes se ad Lodo-
 wicum transferrent. Unde præelegit ad tempus recedere,
 quam dabium certamen inire. Transtulit igitur se usque
 [ad] Cantuariam fugiendo, et castrum Doveræ sub cus-
 todia Huberti de Bargo fiducialiter commissum dereliquit.
 Dover Castle en- Et cito post applicuit Gualo legatus ad tuitionem regis
 trusted to Hubert de Burgh. Johannis et regni, contra Lodowicum et ejus fautores.
 Guala comes to England. Rex vero Johannes fugit usque Wintoniam; at Lodowicus,
 Flight of John to Winchester. cum neminem sibi resistere cognovisset, apud Santwicum
 naves exiens, totam illam provinciam præter Doveram sibi
 continuo subjugavit, et versus Londonias properans, castrum
 Rosense in suam recepit potestatem, et iv. nonas Junii
 Reception of Louis in London. perveniens Londonias, primo ad sanctum Paulum orans,
 post in publico a clero et populo cum magno gaudio
 est susceptus, ubi omnium baronum cepit fidelitatem et
 homagia. Postea in brevi, seilicet xviii^o kalend. Julii,³
 Winchester and various castles sur- reddita est ei civitas Wintoniæ, et in crastino sancti
 rendered to Louis. Johannis castrum civitatis cum castro episcopi, et vi^o idus
 Julii, castra de Odiham, de Fernham, de Guldeford, de Southwark'
 Reigate. Annals.
- Obsessum est autem castrum de Windleshores a comitibus Matt. Par.
 et baronibus, Francis et Anglis; sed inde recedentes, nihil ii. 664.
 profecerunt. Lodowicus obsedit castrum de Dover, diu et
 acriter, sed nihil proficiens, confusus recessit. Castrum vero
 de Canteburge, cum viginti servientibus in eodem inventis,
 a baronibus captum est. Eodem tempore, Gualo legatus Id. ii. 663.
 Capture of Cambridge castle. exegit procurationes per totam Angliam ab ecclesiis cathe-
 dralibus et religiosorum, capiens pro singulis procurationibus
 quinquaginta solidos. Omnia etiam beneficia clericorum

¹ suo] om. F.² eidem] om. E.³ This date (Matt. Par. ii. 654)

is tacked on by the compiler to the capture of Winchester (Matt. Par. ii. 655).

Matt. Par. ii. 663. pariter et virorum religiosorum, qui Lodowico adhæserant A.D. 1216. vel baronibus, in clericorum suorum usus convertit. Interim John
 Id. ii. 667. rex Johannes, furore accensus iracundiæ, provincias de ravages Suffolk and Norfolk. versus Aquilonem iter arripiens, apud Wellestrem bigas He loses his baggage in the Wash. suas et quasdam clitellas, quas terra absorbit, irrestaurabiliter amisit. Quo audito, dolens inconsolabiliter et profunda geminans suspiria, apud Suinesheved abbatiam Cysterciensis ordinis pernoctavit, ubi secundum consuetudinem suam, persicis cum musto et pomatio ingurgitatus, He is taken ill at Swineshead, but goes to Sleaford. et dolore jacturæ recentis absorptus, incidit in magnam ægritudinem. In crastino vero ne hostes sui insultarent, morbum dissimulans, mannum suum vix ascendit, et cito post, facta lectica equestri, descendit de palefrido et ipsam intravit, et sic usque ad castrum de Leadford pervenit, ubi pernoctans morbum sensit multum ingravescentem. In crastino autem vix ad castrum de Newerch transvectus pervenit, ubi lecto mortiferæ ægritudinis decumbens, vocato ad se abbate¹ de Crokestune in arte medicinæ erudito, consilium confessionis et eucaristiam ab eodem suscepit. Henricum vero primogenitum suum regni constituit hæredem, corpus suum delegans ecclesiæ Wigorniae sub protectione sancti Wlstani. Deinde cum summa mentis amaritudine, maledicens et non valedicens omnibus baronibus suis, pauper et omni thesauro destitutus, nec etiam tantillum terræ in pace retinens, ut vere Johannes Extorris diceretur, ex hac vita miserrime in nocte, quæ diem sancti Lucæ Evangelistæ proximo sequitur, transmigravit. Et quia iste Johannes se multis exosum præbuit, tum propter mortem nepotis sui Arthuri, tum propter suam incontinentiam, qua foedus lecti matrimonialis dirupit, tum propter suam tyrannidem, tum propter tributum quo sub perpetua servitute² regnum Angliæ compedivit, tum propter guerram, quam sua merita provocarunt, vix alicujus meruit lamentatione deplorari.³

¹ Adam.

² *servitute*] servitate, Ch.

³ Re. here introduces a chapter headed "In cronicis R. de Wrox-

⁴ ham inventa est hæc narratio,

" scilicet sequens de electione Lodowici." This is a collection of extracts from the Hist. Anglorum of Matt. Par. ii. 172, 179, 181, 182, 187, 190, 192, 194.

A.D. 1216.

[*De terris quas amisit rex Johannes.*Lands lost
by John.

[Istæ sunt terræ, quas rex Johannes amisit, scilicet pro angariis et oppressionibus, multimodis fornicationibus et variis injuriis, quæ committere non cessavit. Prima fuit ducatus Normanniæ, comitatus Bolismii, comitatus Cenomanniæ, Andegavia, Pictavia, Lemovica, Alvernia, Angolisma, scilicet archiepiscopatus. Hæc autem omnia quandoque erant regis Johannis. Demum Angliam et Yberniam tributo supposuit, qui nihil horum revocavit usque¹ ad diem mortis suæ.]

MSS. Cl.
Re. from
Matt. Par.
Addita-
menta, 213,
vol. vi.
p. 441.

Iste Johannes habuit filios et filias subscriptas, MS. Cl.
scilicet,

His chil-
dren.

Henricum, Ricardum comitem, Henricum,² Edmundo,² Isabellam, Alienoram, Johannam.]

Coronatio³ regis Henrici tertii.

Coronation
of Henry
III. at
Gloucester.

Defuncto vero Johanne, Anglorum rege, convenerunt apud Gloverniam legatus Gualo et multi magnatum Angliæ. Et quoniam Westmonasterium, ubi locus est ex consuetudine regis consecrationi deputatus, tunc ab inimicis suis fuit obsessum, cogente necessitate, ibidem est ante majus altare in ecclesia conventuali Henricus Johannis primogenitus in regem inunctus et solempniter coronatus. Et quia se jam exosum et superbum Lodowycus omnibus Anglis exhibuerat, et munitiones eorum ac terras, spretis Anglis et fœdere quod [cum] eis firmaverat, contulerat, omnes nobiles terræ in brevi ipsi juveni regi Henrico, qui nihil culpæ versus eos meruerat, revertentes fideliter adhæserunt. Cesserunt igitur in ditionem suam, capta per barones, castra de Hertforde,⁴ de Berchamstede, et alia multa, et viriliter se habentes

Matt. Par.
iii. 1.

The nobles
return to
their alle-
giance.Hertford
and Berk-
hampstead
castles
taken.

¹ *usque . . . suæ*] in vita sua, Re.

² Sic.

³ There is a picture in E. of the coronation. A leaf is lost here in Ch. A space is left for it in A.

The text is here taken from A. and E. The rubric in Cl. T. is *Tertius Henricus regnat pietatis amicus*. W. has been mutilated for the sake of the picture.

⁴ *Hertforde*] Hereford, A. T.

barones meruerunt a legato absolvi et regis [novi] A.D. 1216. dilectionem.

Matt. Par.
iii. 7.

Eodem tempore, dum Papa Innocentius processionem faceret solempnem Romæ, et illa effigies Dominici vultus, quæ Veronica nuncupatur, populo aspicienda veneranter deportaretur, ipse Papa ipsam loco solito aptavit; sed in crastino inventa est aversa, stans modo indebito, ita¹ scilicet quod frons deorsum, barba versus imum verteretur. Quo audito, dominus Papa timens valde hoc apparuisse in tristo præsigium, composuit et dici constituit unam collectam in honorem Veronicæ dicendam, et dicentibus veniam decem dierum concessit.

The portrait of our Lord called Veronica carried in procession by Innocent III.

Id. iii. 9.

Ipsis quoque diebus expiraverunt treugæ acceptæ in Terra Sancta inter Christianos et infideles.²

The truce in Palestine at an end.

Commisso prælio prius apud Lincolniam, postea in mari, devictis Francis, Angli gloriose triumpharunt, coronato rege Henrico tertio. Innocentius papa tertius moritur.

Id. iii. 11.

Anno gratiæ MCCXVII^o. Rex Henricus, filius regis Johannis, ad Natale Domini apud Bristollias solempnitatem nativitatis Dominicæ celebravit. Baronum autem reliquiæ, qui Londoniis commorabantur, successive³ ad

Henry III. at Bristol.

Id. ii. 666.

ipsum revertebantur. Detegebatur autem quoddam iniquissimum propositum Francorum per quendam eorum, in proximo moriturum, videlicet vicecomitem de Melun. Qui postquam mortem irremediabiliter sensit appropinquare, timens de periculo animæ suæ, confessus est, quod propositum fuit Lodowici et suorum Francorum, et mutuo juramento cum⁴ fidei interpositione confirmatum, subjugata Anglia, omnes Anglos irrevocabiliter exules exterminare. Præterea⁵ sententia excommunicationis, quam Angli præ omnibus formidant nationibus, ipsos barones ad proprium dominum naturalem, spreto Lodowico, diatim revocavit. Lodo-

Confession of the viscount (Adam) de Melun.

¹ ita] om. T. W.

² Re. introduces a chapter headed "Hæc sequens narratio inventa est in cronicis R. de Wroxham." This consists of extracts from Matt. Par. Chron. Maj. iii. i. n¹,

Hist. Angl. ii. 196, u¹, Chron. Maj. iii. 5.

³ successive] successione, E.

⁴ cum] om. T. W.

⁵ Præterea sententia] Præter sententiam, T.

A.D. 1217. wicus relicta obsidione castri Dovorensis, ut vires¹ per
 Louis raises the siege of Dover, and crosses, but re-
 adjutorium patris sui a Francia colligeret, transfre-
 tavit et cito rediens iterum idem castrum obsedit.
 Præparavit autem se maxima transmarinorum multi-
 tudo, ut in adjutorium Lodowyci properarent.

Eodem tempore Falcasius deprædatus est villam
 Injuries to St. Alban's by Fawkes de Breauté. Matt. Par. iii. 12.
 sancti Albani, et quosdam nobiles ibidem, quasi in
 tuto refugio latitantes, etiam ab ecclesia violenter
 extraxit, et ipsam ecclesiam homicidio maculavit. Sed

His vision and pre-
 tended re-
 pentance.

postea ab ipso martire, beato Albano, adeo truculenter
 ipsum Falcasium torvo oculo aspiciente,² acriter incre-
 patur, ut fere mente alienatus est, et id idem eadem
 nocte legatus per visionem aspexit, et id Falcasio
 retulit. Unde idem Falcasius cum summa humilitate
 et timore ad ecclesiam beati martiris rediens, nudus³
 pedes et veste spoliatus, in capitulum intravit, ab
 ipso abbate et singulis fratribus de suo transgressu
 cum lacrimis postulans indulgentiam, palam enarravit
 quomodo acriter ab ipso martire Albano correptus est,
 et etiam a quodam immani saxo ab ecclesiæ turri ad
 instar fulguris irruente obrutus corruit, fere exani-
 matus, et, ut ei visum fuit, usque ad portas inferi
 detrusus est. Et sic a singulis corporalem suscepit
 disciplinam, et meruit ab abbate et fratribus optinere
 indulgentiam postulatam.

Battle of
 Lincoln.

Eodem tempore, barones residui, qui adhuc Lodowico
 adhæserant, cum multitudine Francorum apud Lin-
 colniam xiii. kalendas Junii, scilicet sabbato, in vigilia
 sanctæ Trinitatis, qui properanter illuc advenientes
 convenerant ad occupandum civitatem cum castro,
 a fidelibus regis capti sunt, et comes Perticensis
 interemptus. Quod audiens Lodowicus recessit⁴ ab
 obsidione castri⁵ Dovorensis, et veniens Londoniam
 Abridged from Matt. Par. iii. 20-30.

¹ vires] jure, A., corrected in the margin. N. has vires.

² aspiciente . . . increpatur] aspiciens . . . increpavit, E.

³ nudus pedes] nudis pedibus, T. W.

⁴ recessit . . . Lodowicus] om. MSS. exc. E.

⁵ castri] om. E.

expectabat Francorum optatum succursum adventan- A.D. 1217.
tium. Sed Domino pro rege Henrico innocente pro- Defeat and
pitius dimicante, navali bello in mari, non procul a death of
Doveria, Francigenæ, sub infinitatis multitudine, inte- Eustace
rempto Eustachio pirata, cognomento Monacho, ex- the monk.
pugnati et dissipati, vulnerati, capti, submersi sunt,
et nonnulli trucidati sunt. Quod audiens Lodowicus,⁴
duplici contritione contritus, doluit inconsolabiliter.
Et quia infirmati sunt gressus ejus, rogavit humiliter¹
ea quæ pacis sunt. Convenientibus igitur in unum
Gualone legato cum episcopis et clero et populo,²
Willelmo Marescallo rectore regis et regni tunc exis-
tente, de pace tractatum diligentem habuerunt,³ in Peace
quadam insula satis vicina villæ de Kingestune, et arranged
formata est et facta pax inter regem et Lodowicum, between
in vigilia exaltationis sanctæ Crucis, ipso prius a Henry and
sententia excommunicationis, qua, ut supra plenius Louis, near
dicitur, fuerat innodatus, solempniter absoluto. Kingston.

Matt. Par.
iii. 25.

Eodem anno, Papa Innocentius, postquam sedisset [in Death of
cathedra] annis xviii., mensibus v., et diebus quatuor, xvii. P. Inno-
kalendas Augusti humanæ naturæ debita persolvit; cui cent III.
successit Honorius, qui Cincius antea⁴ dicebatur, sessurus in P. Hono-
cathedra annis x., mensibus vii., et diebus xix., sicut sequens rius III.
narratio declarabit; a quo etiam approbatum est, con-
firmatum, et diligenter prosecutum, propositum negotium
crucis, sicut in concilio Innocentii Papæ fuit pertrac-
tatum.

Id. iii. 30.

Cum autem forma pacis ad Lodowicum pervenisset Terms of
audienda et inspicienda, placuit, timens multum de- the peace
teriora. Partium igitur omnibus nobilibus convocatis, between
juravit primo Lodowicus et omnes complices sui, tactis Louis and
sacrosanctis Evangeliiis, quod starent iudicio Ecclesiæ, recede- Henry III.
retque cum suis omnibus de regno Angliæ irrediturus, vel
aliquam calumpniam contra barones Angliæ, quos fallacia
mendacii deceperat, impositurus. Induceretque patrem

¹ *humiliter*] om. T.

² E. ins. *et*.

³ *habuerunt*] habuit, T.

⁴ *antea*] om. T.

A.D. 1217. snum, quantum posset et sciret, sine simultate, ut jura regi Henrico¹ sua omnia restitueret. Et si quandoque ad regnum Franciæ tenendum perveniret, ipse eadem sine aliqua² difficultate resignaret. Juravit postea rex Angliæ Henricus, cum legato et Marescallo et magnatibus ibidem congregatis, quod redderent baronibus Angliæ et omnibus aliis de regno omnia jura et hæreditates suas, cum omnibus libertatibus antepetitis,³ pro quibus mota fuit guerra. Prisiones, castra, debita redemptionum, obligationes juramentorum, fidei interpositionum, obsides et consimilia, utrobique sine plica fraudis plene et plane dimitterentur. Excipiebantur tamen quidam obstinati ab hac pace, de quibus non multum curavit Lodowicus, quia ipsi ad hæc sua opprobria impellentes persuaserunt semper et foverunt, utpote⁴ Symon de Langetuna et Gervasius de Hobrugge cum multis aliis, qui postea transalpinantes ex beneficio domini Papæ vix meruerunt ecclesiæ et regno Angliæ, restitutis beneficiis quibus per legatum spoliabantur, reconciliari. Quibus peractis, Lodowicus, ut dictam est, absolutus, acceptis mutuo a civibus Londoniensibus ad viatica quinque milibus librarum, ad Galliam irrevocabiliter properavit.⁵

[Eodem anno Willelmus de Walsingham, prior MS. Cl. Norwycensis, obiit.]

Matt. Par.
iii. 31.

A few excepted from the peace.

Louis is absolved and leaves England.

Moritur Saphadinus. Capta turri cum cathona, obsidetur Damietta.

Henry III. Anno gratiæ MCCXVIII^o. Rex Henricus fuit ad Natale apud Northampton, Falcasio regi necessaria ministrante. Mense vero Maii rex Johannes Jerusalem, cum patriarcha et episcopis Nicolsiensi,⁶ Beethlehemitano, et Aconensi et aliis

Matt. Par.
iii. 33.
Id. iii. 35.

The crusaders sail to Damietta.

¹ Ch. begins again.

² aliqua] om. E.

³ antepetitis] antepetis, Ch.; Re. is corrected.

⁴ utpote] utpoti, Ch.

⁵ Re. here inserts a column and a half, headed *et magis declarabit*, giving another abridgment of Paris's

account of the battle of Lincoln, the defeat of Eustace the monk, the confession of the Viscount de Melun, the peace, &c.

⁶ Nicolsiensi] Nicholao, Cl.; om. E.; incolis, A. N.; Nicholaus, Re. The bishops were Eustorgius, archbishop of Nicosia, Regnier, and James de Vitri.

- Matt. Par. iii. 35. prelati, dnce quoque Austriæ,¹ magistris² Templi et Hospitalis et domus sanctæ Mariæ Theutonicorum, et Christianorum multitudo ab Acon usque Damiatam prospere navigarunt; et statim obsessa est turris quædam³ cum catena, quæ videbatur totius civitatis, non longe inde remotæ, robur et defensio. Et tunc fuit eclipsis lunæ generalis. Et non diu protracta obsidione, capta est a Christianis turris cum catena. Destruuntur muri Jerusalem a Saracenis, ad revocandum Christianos, ne obsideretur Damiatam. Advenit Pelagius Albanensis episcopus, Apostolicæ sedis legatus, potius ad desolationem Christianorum quam consolationem, sicut finalis rei eventus postea declaravit. Advenit etiam magister Robertus de Curcun,⁴ cardinalis, et magister Thomas de Noum,⁵ theologi et prædicatores excellentissimi; Romanorum quoque multitudo, qui in primo certamine terga fugæ dantes, perniciosum Christianis exemplum, sicut postea dicitur, præbuerunt. Venerunt etiam de regno Angliæ viri nobiles et nominatissimi, illustris comes Cestriæ Ranulphus, cum comitibus Saero Wintoniæ et Willelmo Harundeliæ et inclitis baronibus, Roberto filio Walteri, Johanne constabulario Cestriæ, Willelmo de Harecurt, Olivero filio regis Angliæ, cum sequela sua non modica, ad obsidionem urbis⁶ Damiatæ. Nocte vero sancti Andreae incomparabilis et inaudita tempestas tonitrus, coruscationis, venti, et pluviae totum fere mundum per partes scilicet⁷ Orientales et Occidentales terribiliter concussit, et tam mare quam Nilum ita coegit subito intumescere, quod tam incolæ quam Christiani dampna incurrebant irrestaurabilia.
- Id. iii. 42. Eodem[que] anno dedicata est ecclesia sanctæ Mariæ Wigorniae, et corpus gloriosi episcopi et confessoris Wlstani, præsentibus magnatibus regni tam militum
- A.D. 1218.
- The tower taken.
- The walls of Jerusalem destroyed.
- Arrival of the legate Payo at Damietta.
- Arrival of English nobles.
- Terrible storm.
- Dedication of Worcester Cathedral and

¹ *Austriæ*] Autri, E. *Leopold VI.*

² William of Chartres, Guerin de Montaigu, and Herman de Salza.

³ *quædam*] om. E.

⁴ *Curcun*] Corsym, E.

⁵ *de Noum*] de Nouyn, E.; om. Cl. Re.

⁶ *urbis*] om. E.

⁷ *scilicet*] cessit, E.

- A.D. 1218. quam prælatorum, translatum est, uno eodemque die vii. Matt. Par. iii. 42.
 Translation of S. idus Junii, litera dominicali G., videlicet die Jovis, in
 Wulstan, septimana Pentecostes, præsidente ecclesiæ Silvestro epi-
 7 June. scopo, aliquando ejusdem ecclesiæ monacho et priore, magni-
 fice hæc omnia procurante et consummante. Et ut
 sanctus ille celebrius honoraretur et locis plurimis, divisæ
 sunt et prælatis collatæ plures ejusdem reliquiæ, de
 quibus una costa data fuit abbati Willelmo sancti Albani,
 quæ gaudenter suscepta a conventu cum processione
 sollempni, in cappis choralibus¹ festivis,² cito post in
 auro collata³ est artificiose, et constitutum est utrumque
 festum ejus, scilicet depositionis et translationis, sol-
 lempniter celebrandum.
- Return of Circa eodem dies, clitellis auro et argento refertis,
 the legate Gualo legatus⁴ Romam, postquam electionem Ricardi de
 Guala to Marisco plenius procuraverat et de multis Anglorum ad
 Rome. libitum redditibus disposuerat, remeavit. Ipse vero
 electus ix^o kalendas Augusti munus suscepit consecra-
 tionis. Pandulfus electus est in episcopum Norwicen-
 sem, qui recedente Gualone legato successit in legatio-
 nem eidem, et die Lunæ post festum sancti Andreæ
 venit Londoniam apud sanctum Paulum. Eodem tem-
 pore facta est obsidio plena civitatis Damiatæ, compositis
 tentoriis, fossatis, et stationibus. Ipsis quoque diebus,
 obiit piæ memoriæ Silvester episcopus Wigornia apud
 Ramesheie, postquam omnia de patrono suo sancto
 Wlstano sollempniter, præter feretrum, secundum desi-
 derium suum diu præconceptum, consummaverat; cui
 successit Willelmus de Blais archidiaconus de Baking-
 ham, et consecratur⁵ apud Westmonasterium Dominica
 in crastino sanctæ Fidis virginis.
- Death of Et circa dies illos, post captam turrin et obsidionem Matt. Par. iii. 39.
 Saphadin Damiatæ profecto præparatam, Saphadinus dierum malo-
 (Malek-el- rum inveteratus, fratruelumque suorum exhæredator, ac
 Adel). regui Asiae usurpator nequissimus, dolore cordis tactus in-

¹ choralibus] om. E.² E. ins. et.³ collata] collocata, E. Cl. T.⁴ legatus] legato, E. T. W.⁵ consecratur] consecratus est, E.

Matt. Par. trinsecus, mortuus est et *sepultus*¹ *in inferno*; cui successit A.D. 1218.
 iii. 39. filius ejus Coradinus, paternæ nequitiae imitator indefes- Coradin
 Id. iii. 43. sus. Rex Henricus propriam sigillam sibi fecit fabricari.² (Malok-el-
 MS. Cl. [Eodem anno Ranulphus prior Norwicensis factus est Moadd-
 episcopus Cicestrensis.] ham).
 New seal.
 Ranulph,
 bp. of
 Chichester.

Obiit Willelmus, magnus Marescallus. Protrahitur obsidio Damiatæ, affliguntur Christiani, perstant tamen; offertur Jerusalem cum regno Christianis, capitur Damiatæ.

Matt. Par. Anno gratiæ MCCXIX^o, qui est annus regni regis Henrici Henry III.
 iii. 43. iii. quartus, fuit³ idem rex ad Natale Domini apud Winton- at Win-
 niam, quo etiam tempore Willelmus senior Marescallus, regis chester.
 et regni rector principalis, diem clausit extremum, et Lon- Death of
 doniis apud Novum Templum in medio ecclesiæ tumultus, the earl
 dio Ascensionis Dominicæ, videlicet xvii^o kalend. Aprilis; who is
 post cujus mortem memoratus rex in custodia Petri Winton- buried at
 toniensis episcopi remansit instruendus. Eodem tempore, the new
 obsidio [facta] circa Damiatam [et] continuata nunc temple.
 his nunc illis, secundum Martios eventus prælii, con- Bp. Peter
 tulit vel intulit pericula cum jacturis. Tandem die⁴ of Win-
 sancti Leonardi plus miraculo quam hominum admini- chester
 culo capta est urbs Damiatæ, et cultui Christiano the king's
 Id. iii. 57. penitus restituta. Ipsi quoque diebus Lodowicus ad guardian.
 partes se conferens instinctu patris sui Tholosanas, ipsam Capture of
 urbem obsidione vallavit. Sed cum ibidem moram in- Damietta.
 aniter protraxisset, et ibidem Symon de Monteforti Siege of
 comes egregiasque bellator ictu lapidis petrarie obrutus⁵ Toulouse
 occubisset, et frater ejusdem comitis simili infortunio⁶ by Louis.
 occubisset, Lodowicus cum exercitu suo fame tabefacto Deaths of
 inglorius et confusus ad Gallias remeavit. Eodem⁷ anno Robert de
 Id. iii. 56. obiit Hugo de Mapenore, episcopus Herefordensis, circiter Montfort.
 Return of
 Louis.

¹ E. ins. est.

² *fabricari*] om. T. W.

³ *fuit*] fecit . . . solempnitatem magnam, E.

⁴ *die S. Leonardi*] from Coggeshale, p. 187, who has "circa festum "S. Leonardi." Paris, from Oliver

Scholast., has "non. Nov.," the day before.

⁵ *obrutus*] om. E.

⁶ *infortunio*] modo et infortunio, E.

⁷ From here to the end of the year, om. A. N.

A.D. 1219. Pascha; cui successit Hugo Foliath, et consecratus est Can- Matt. Par. iii. 56.
 tuariæ circiter festum Omnium Sanctorum. Multa eodem
 Bishops of Hereford. anno concilia et deliberationes habentur apud West-
 monasterium inter barones, adhuc pro hostilitate non-
 Discussions at West-
 minster between Llewellyn-
 ap-Jorwerth and the barons. dum penitus præterita dissidentes, et inter Leolinum
 Northwalliæ principem et quosdam Angliæ magnates.
 Sed Leolinus semper illæsus per suas versutias per-
 mansit. Ipsis quoque temporibus, cœpit violentior
 Crusade against the Albigensis. prædicatio instantissime fideles multos ad susceptionem
 crucis contra Albigenes communiter invitare.
 Ludham Church appropriated to S. Benet Holme. [Eodem anno appropriatio ecclesiæ de Ludham facta MS. Rc. fuit.]

Canonizatus est beatus Hugo Lincolnensis episcopus. Translatus est sanctus Thomas Cantuariensis archiepiscopus et martyr per archiepiscopum Stephanum.

Henry III. Anno gratiæ MCCXX^o. Rex Henricus [tertius] fuit ad Matt. Par. iii. 58.
 at Marlborough. Natale apud Merlebergiam, adhuc sub custodia episcopi
 Wintoniensis Petri custoditus. Quo etiam anno, scilicet
 His coronation at Westminster. consecrationis ejusdem¹ in regem quinto, die Pentecostes,
 videlicet xvi^o kal. Junii, coronatus est apud Westmonasterium
 a domino Stephano de Langetune Cantuariensi archiepiscopo,
 præsentibus² domino Pandulfo legato, et episcopis aliis, Cogges-
 hale, p. 188.
 prælatis, comitibus, baronibus et majoribus Angliæ, a
 quo archiepiscopo prædicatur ibidem crucis signatio et
 The crusade preached. S. Hugh canonized. sancti Hugonis episcopi Lincolnensis canonizatio celebranda
 xv^o kal. Decembris, videlicet in vigilia octabarum
 sancti Martini. Sabbato autem³ in vigilia præfata⁴ sol- Matt. Par. iii. 59.
 lempnitatis inceptum est novum opus capellæ beatæ Vir-
 ginis Mariæ apud Westmonasterium, rege Henrico III. exis-
 tente ad hoc persuasore, fundatore, et primi lapidis
 in fundamento operis positore. Deinde in festo sancti Bar- Id. iii. 58.
 nabæ convenerunt ad colloquium apud Eboracum rex An-
 glorum Henricus et rex Scotorum Alexander, ubi inter eos

¹ ejusdem] om. E., with ejus in the margin.

² præsentibus . . . Martini] om. E.

³ E. ins. sancto. This sentence is after the following in E.

⁴ præfata sollempnitatis] scilicet Pentecostes, E.

Matt. Par. tractatum est de matrimonio contrahendo inter eundem A.D. 1220.
iii. 58.

Cogges-
hale, p.
188.

regem Scotiæ et sororem regis Angliæ Johannam, atque ibi fœdere confirmato rex Scotorum ad propria remeavit.¹ Eodem² anno nonis Julii, scilicet die Martis, in crastino octabarum Petri et Pauli, tempore regis Henrici filii regis Johannis, facta est translatio beati Thomæ martiris, auctoritate domini Papæ Honorii III., anno vero ejusdem quarto, præsentem autem memorato domino Henrico rege, consensum autem præbente Pandulfo ejusdem domini Papæ legato, præsidente quidem ecclesiæ Cantuariensi viro venerabili domino Stephano de Langetune archiepiscopo, et huic operi cum archiepiscopis et episcopis et clero et populo curam et operam accuratissime procurante et opus feliciter consummante. Hoc anno obiit³ Henricus de Boun comes Herefordiæ et Saerus de Quency comes Wintoniæ in⁴ itinere peregrinationis suæ Jerusalem.

Treaty of marriage between Alexander II. and Joanna. Translation of S. Thomas of Canterbury, 7 July.

Deaths of the earls of Hereford and Winchester.

Item⁵ Dominica ante festum sancti Barnabæ apostoli, videlicet vii. idus Junii, dedicatur ecclesia sancti Laurentii de Mordune a Johanne Artfertensi episcopo honorifice, sub magistro Thoma de Essexe, tunc ejusdem ecclesiæ rectore. Hoc etiam anno, imminente tempore

Dedication of S. Laurence, Mordun (?).

Matt. Par. iii. 61.

Adventus Dominici, orta est contentio gravissima inter episcopum Dunelmensem Ricardum et monachos, eo quod esset substantiæ ecclesiasticæ indiscretus et prodigus dilapidator. Unde sub appellatione se protegens episcopus, plus solito profusis opibus, Romam adiit, ubi ecclesiam suam plusquam triginta milibus marcarum [oneravit]. Prioratus vero et episcopatus hac continuata controversia dampna incurrit imprecabilia.

Quarrel between the bp. of Durham and his monks.

¹ E. ins. here: Eodem tempore, canonizatus est Romæ beatus Hugo Lincolniensis episcopus, et collegio sanctorum merito connumeratus.

² Eodem . . . consummante] Translatio quoque beati Thomæ Cant. archiepiscopi et martiris sub Stephano gloriosæ memoriæ, ejus-

dem martiris successore in archiepiscopatu quarto, magnifice in octabis Apostolorum Petri et Pauli celebratur, E.

³ obiit] obierunt, E.

⁴ in . . . rectore] om. E.

⁵ From here to the end of the year, om. A. N.

A.D. 1220. [Hoc anno, itineratio justiciariorum domini regis MS. CL
 Iter per totam Angliam].
 of the justices. Hoc etiam anno consecratus est in episcopum Elyensem Matt. Par.
 John of Fountains Joannes abbas de Fontibus, vir simplex et justus ac rece- iii. 58.
 bp. of Ely, dens a malo, apud Westmonasterium, in crastino sanctarum
 8 March. Perpetuæ et Felicitatis, Dominica qua cantatur "Lætare
 Ravages of Jerusalem." Tunc [etiam temporis, Walenses metas Cf. Id.
 the Welsh. terminorum suorum] transgredientes finitimis inter iii. 201.
 Angliam et Walliam constitutis, præcipue Willelmo de (a. 1231.)
 Brause, dampna cum injuriis frequenter irrogarunt.

*Eustachius de Fucunberge fit episcopus Londoniensis. Pandulfus
 legatus Romam revertitur. Perturbatur regnum per comitem
 de Albamarla.*

Henry III. Anno gratiæ MCCXXI^o. Rex Henricus [tertius] ad Natale Id. iii. 60.
 at Oxford. Domini fuit apud Oxoniam, ubi festa natalitia sollempniter Id. iii. 66.
 cum suis magnatibus celebravit. Eodem tempore Willel- Cogges-
 mus de sanctæ Mariæ ecclesia Londoniensis episcopus resig- hale, p.
 navit sponte episcopatum in crastino conversionis sancti Pauli. 188.
 Eustace de Eustachius de Faucunberge, tunc domini¹ regis thesaurarius,
 Falcon- v^o kalendas Martii in episcopum Londoniensem eligitur, cujus
 berg bp. electio a legato Pandulfo apud² Norwicum confirmatur.
 of London. Et Dominica³ qua cantatur Misericordia Domini, tunc
 septimo kalend. Maii, die⁴ videlicet sancti Marci Evan-
 gelistæ, consecratur apud Westmonasterium a⁵ Benedicto Southwark
 Roffensi episcopo, gerente vices domini Stephani Can- Annals.
 tuariensis archiepiscopi, qui tunc propter specialia
 negotia sanctæ ecclesiæ et regni Angliæ in partibus
 agebat transmarinis, legato non præsentem. In⁶ brevi
 End of postea, die Lunæ videlicet proxima ante festum beatæ
 Pandulf's legateship. Mariæ Magdalenæ Pandulfus Norwicensis electus cessit Matt. Par.
 legationi suæ ex mandato domini papæ Honorii, præ- iii. 66.

¹ domini regis] scacarii, E., as
 Matt. Par. The text is from Cog-
 geshale directly.

² apud Norwicum] om. E. It is
 from Coggeshale, but not in Paris.

³ Dominica . . . tunc] om. E.

⁴ die . . . Evangelistæ] om. E.

⁵ a . . . præsentem] om. E.

⁶⁻⁶ In . . . Michaelis] Eodem
 anno cessavit legatio Pandulfi, ipso
 Romam revertente, E.

sentibus Ricardo Saresberiensis, Petro Wintoniensi, Eustachio¹ Londoniensi episcopis, apud Westmonasterium, nullo alio tunc ei in legationem succedente. Ille quidem multos bellicos tumultus, nondum congelatos, auctoritate sibi tradita tempore legationis viriliter comprimebat. Idem recessit ab Anglia post festum sancti Michaelis.⁶ Circa² idem tempus Willelmus de Fortibus, comes de Albamarla, occupans quædam castra injuste, nec volens ad pacem regis accedere, excitavit hostilitatem in Lincolnesira contra regem; unde ipso et singulis fautoribus ejus a legato Pandulfo et episcopis et clero Angliæ ob scelus tale perpetratum excommunicatis, idem comes irreverenter coactus est ad deditionem, quibusdam ex suis carceribus mancipatis, quibusdam exilium perpetuum subeuntibus.² Henricus rex dedit Alexandro regi Scotiæ Johannam sororem suam seniore in uxorem, quæ desponsata fuit in crastino sancti Johannis Baptistæ apud Eboracum, et nuptiæ, præsentibus ipsis regibus et multis magnatibus, magnifice sunt celebratæ. Eodem anno Hubertus de Bargo, tunc³ justiciarius Angliæ, domino rege præsentem cum domino Stephano Cantuariensi archiepiscopo et aliis terræ magnatibus,³ sororem [dicti] regis Scotiæ, [scilicet Margaretam,] duxit in uxorem et⁴ in civitate Londoniensi desponsavit, dicto archiepiscopo sollempnitatem desponsationis celebrante.⁴ Civitas Damietæ eripitur a potestate Christianorum in vigilia decollationis sancti Johannis [Baptistæ]. Unde⁵ crucesignati, itineris propositum versus eandem civitatem exequi volentes,

A.D. 1221.

Pandulf leaves England.

Rebellion of William de Fortibus, earl of Albemarle.

Marriage of Alexander II. and Joanna,

and of Hubert de Burgh with Margaret of Scotland.

Loss of Damietta, Aug. 28.

Cf. Matt. Par. iii. 60, 61.

Id. iii. 66.

¹ *Eustachio*] Eustachius, Ch. W.; Eustachio Londoniensi, om. A. N.

²⁻² *Circa . . . subeuntibus*] For this E. has "Willelmus de Fortibus comes de Albamarla ad pacem domini regis nolens redire excitavit contra eum hostilem rebellionem, cujus castrum de Byham a rege fuit obsessum et captum,

" ipso vix cum rege pacificato, Pandulpho legato ante recessum suum pro ipso diligenter intercedente."

³⁻³ *tunc . . . magnatibus*] om. E.

⁴⁻⁴ *et . . . celebrante*] om. E., which has (correctly) *in civitate ipsa* after Margaretam.

⁵⁻⁵ *Unde . . . est*] om. E.

- A.D. 1221. audita Christianorum confusione ab itinere reverterunt.¹
 Petrus de Rupibus episcopus Wintoniæ cruce signatus
 est.² Eustachius Londoniensis episcopus petiit ab abbate
 Willelmo³ conventuque Westmonasterii processionem, pro-
 curationem, visitationem, et omnimodam jurisdictionem, prop-
 ter quæ ad Papam fuit appellatum. Eodemque anno obiit
 Willelmus de Albineto, comes de Harundel, in partibus trans-
 marinis, a Damia rediens, et corpus ejus per Thomam
 monachum sancti Albani in Angliam transportatur, apud
 Wimundham, cujus ipse comes patronus fuit, tumulandum.
 Eodem quoque anno propter Walensium frequentes
 irruptiones, qui etiam eundem regem paulo ante ad idem
 opus provocarunt, rex Henricus propter loci oportuni-
 tatem castrum munitissimum firmavit, et ipsum a situ
 loci Montem Gomericum nominavit.
 [Hoc anno ordo fratrum Prædicatorum confirmatur.] MS. Cl.
- Appeal of the abbat of Westminster against the bp. of London.
 Death of William, earl of Arundel.
 Raid of the Welsh.
 Montgomery castle built.
 The Dominican order confirmed.
- Matt. Par. iii. 67.
 Id. iii. 64.

Reformatur pax inter ecclesiam sancti Pauli Londoniæ et ecclesiam Westmonasterii.

- Henry III. Anno gratiæ mcccxxii^o. Rex Anglorum³ fuit ad Natale
 Domini apud Wintoniam, episcopo ipsius civitatis, Petro,
 omnia sibi necessaria splendide ministrante. Ipso quoque
 anno, sedata [est] controversia mota inter Eastachium
 episcopum Londoniæ et capitulum sancti Pauli ex una
 parte, et Willelmum tunc abbatem et conventum Westmonas-
 terii ex altera [parte], per Stephanum Cantuariæ archiepi-
 scopum, Petrum Wintoniæ, Ricardum Sarum episcopos, et
 Thomam de Mertonam et Ricardum de Dunestaple priores,
 in quos ambæ partes, tanquam arbitros et pacis ordinatores,
 consenserunt; qui monasterium Westmonasterii ab omni-
 moda subjectione et jurisdictione episcopi Londoniæ penitus
 exemptum declaraverunt; et ordinaverunt quod ecclesia de
 Stanes cum pertinentiis suis in usus proprios ecclesiæ
 Westmonasterii convertatur, et manerium de Sunnebiria in
 proprietates episcopi Londoniæ et ecclesia ejusdem manerii
- Henry III. at Winchester.
 The abbey of Westminster declared independent of the see of London.
- Matt. Par. iii. 67.
 Id. iii. 75.

¹ *reverterunt*] revertente, MSS. exc. A. N., which have revertentes.

² *Humez* is interlined later in Ch.

³ *Anglorum*] Henricus tertius, E.

- cedat in usus proprios ecclesie sancti Pauli in perpetuum. A.D. 1222.
 Et¹ ecclesiam sancte Margarete cum tota parochia, S. Margaret's,
 cum omnibus capellis in parochia aliquando contentis, West-
 cum decimis et omnibus pertinentiis, cum clericis et minster,
 laicis in ea habitantibus, ab omni prelatione et juris- declaredin-
 dictione Londoniensis episcopi et officialium ejus et dependent
 ecclesie Londoniensis libera et exempta et penitus in of the see
 perpetuum absoluta, et Romane ecclesie sine omni of London.
 exceptione, nullo mediante, subjecta sententialiter de-
 claraverunt. Adjecerunt quoque quod benedictiones
 abbatum, dedicationes ecclesiarum et capellarum infra
 limites dictae parochie constructarum vel in posterum
 construendarum, consecrationes altarium, ordinationes
 monachorum et clericorum secularium, confirmationes
 puerorum, oleum et crisma, et si qua sunt similia sacra-
 menta, ubicumque et a quocumque voluerunt episcopo,
 absque contradictione omnimoda Londoniensis ecclesie
 imperpetuum recipiant.¹ Eodem² anno ii. nonas Martii
 obiit Willelmus Elyensis, domini regis thesaurarius, et Ro-
 bertus Maudut, domini regis camerarius, circiter fes-
 tum Sancti Barnabe.² Magister quoque Stephanus de
 Langetune, archiepiscopus Cantuariensis, sollempne celebravit
 concilium apud Oxoniam, in quo multa fuerunt statuta ad
 reformationem status ecclesie Anglicane ac monastice reli-
 gionis, sicut in dicto concilio alias³ continetur. Ad⁴ quod
 concilium paucis diebus comprehensus⁵ quidam impostor,
 habens in corpore et membris, scilicet in latere, manibus,
 et pedibus, quinque vulnera Crucifixionis, et in eodem concilio,
 simul cum eo, alius nebulo utriusque sexus, ejusdem erroris
 fautores presentabantur. Super quo convicti et publice con-
 fessi, iudicio ecclesie sunt puniti.⁶ [Eodem anno Pandulphus
 consecratus est in episcopum Norwicensem.] Eo⁷ ipso
 anno, obiit Willelmus de Humeto, abbas Westmonasteriensis
- Death of
William of
Ely and
Robert
Mauduit.
Council at
Oxford.
Pandulf,
bp. of
Norwich.
Abbats of
West-
minster.
- Matt. Par.,
iii. 74.
Id. iii. 73.
Id. iii. 71.
MS. Cl.
Matt. Par.
iii. 74.

¹ Et . . . recipiant] om. E.

² Eodem . . . Barnabe] Ipsi
diebus obiit Willelmus de Ely
Anglie thesaurarius, E.; om. A. N.

³ alias] alia, MSS. exc. E.

⁴ Ad] Ante, E.

⁵ E. ins. fuit.

⁶ puniti] peruncti, Re.

⁷ Eo . . . consecratus] om.
A. N.; Lamb. has for this an abridg-
ment of the account of the end of
the quarrel (as given above).

A.D. 1222. xii. kalendas Maii; cui successit Ricardus de Berkinge, Matt. Par. iii. 74.
 Richard de ejusdem loci prior, qui eodem anno xiv. kalen. Octobris a
 Barking, a. domino Petro Wintoniensi episcopo in ecclesia Westmo-
 of West- nasterii primus¹ benedictionem accepit. Obiit Ranulphus
 minster. Cicestrensis episcopus, aliquando officialis Norwicensis² et
 Ralph ejusdem ecclesie postea prior; cui successit Radulfus de
 Neville Neuville, qui consensu totius regni factus antea cancel-
 bp. of larius, custos et bajulus regii sigilli fidelissimus extiterat.
 Chichester. Electus quidem fuit circa festum Omnium Sanctorum, sed
 sequenti anno consecratus.⁷

Riot in
 London
 from a
 wrestling
 match.

Eodemque anno, quodam luctamine apud hospitale Cf. Matt. Par. iii. 71.
 sancti³ Jacobi Londoniis occasionem præstante, orta est
 dissensio et pugna [magna], quæ tantum instinctu diaboli
 invaluit, quod in confusionem⁴ et opprobrium suspensus
 est, [per malitiam tamen], quidam de nobilioribus civibus
 Londoniæ, natu et possessione spectabilis, qui, [ut
 impositum fuerat ei,] seditionem in civitate cum
 tumultu magno excitaverat, et dampna abbati Westmo-
 nasterii irrogaverat. Quod suspendium [malitiose] pro-
 curaverunt Hubertus de Burgo, tunc justiciarius [Angliæ,]
 et Falcasius, tunc potens regni⁵ dispositor. Unde licet
 ipse prædictæ seditionis excitator, qui Constantinus
 dicebatur, reus esset et dignus [ut imponebatur] sus-
 pendio, tamen ipsi cives Londoniæ ipsos justiciarium
 et Falcasium semper postea exosos habuerunt, sicut
 futuri eventus manifeste docuerunt, sicut consequenter
 suo tempore declarabitur.

Constan-
 tine Fitz-
 Athulf
 hanged.

*Rex, perverso subductus⁶ consilio, quærit diverticula de observandis
 promissis libertatibus. Quo resiliente, resiliuit rex Francorum
 Lodowicus.*

Henry III. Anno gratiæ MCCXXIII^o. Rex Henricus tenuit curiam suam Id. iii. 75.
 at Oxford. apud Oxoniam. Et postmodum in octavis Epiphanie Lon-

¹ primus] om. F.

² Norwicensis . . . prior] post
 prior Norwycensis, E.

³ sancti Jacobi] Matildis reginæ,

Wendover and Paris; it took
 place die sancti Jacobi.

⁴ confusionem et] om. E.

⁵ regni] in regno, E.

⁶ subductus] seductus, E.

- Matt. Par. doniam veniens cum baronibus ad colloquium, requisitus est A.D. 1223.
iii. 75. ab archiepiscopo Cantuarie et magnatibus aliis, ut libertates The arch-
et liberas consuetudines, pro quibus guerra mota fuit contra bishop and
patrem suum, confirmaret; et sicut archiepiscopus ostendit other
evidenter, idem rex diffugere non potuit quin hoc faceret, nobles
cum in recessu Lodowici ab Anglia juraverit,¹ et tota nobi- the confir-
litas regni cum eo, quod libertates subscriptas omnes ob- mation of
servarent et omnibus traderent observandas. Quod audiens Magna
Willelmus [de] Briwere, qui unus erat ex consiliariis regis, Carta.
pro rege respondens, dixit; "Libertates, quas petitis, quia
"violenter extortas fuerunt, non debent de jure observari."
Quod verbum archiepiscopus moleste ferens, increpavit eum,
dicens, "Willelme, si regem in veritate diligeres, pacem
"regni non impedires." Videns autem rex archiepiscopum
in iram commotum, dixit, "Omnes libertates illas juravimus,
"et omnes astricti sumus, ut quod juravimus observemus."
Et rex protinus habito super hoc consilio, misit litteras
suas ad singulos vicecomites regni, ut per milites xii. vel
legales homines uniuscujusque comitatus per sacramentum
facerent inquiri, quae fuerunt libertates in Anglia tempore
Henrici avi sui, et factam inquisitionem mitterent apud
Londoniam ad regem, ad xv. dies post Pascha.
- Id. iii. 76. Eodem anno, Willelmus Marescallus, comes Penbrockiae, Disturb-
fuit in Hybernia. Leolinus autem hæc audiens in manu ances in
forti cepit duo castella² comitis, et in eis inventos decapita- Wales
vit. Sed comes postea, collecto in Anglia copioso exercitu, between
castra eadem viriliter requisivit, reddens Walensibus de William
strage talionem. Eodem anno, littera dominicali existi- Marshal
tente A., ciclo octavo, ix. kal. Maii fuit dies Paschalis, and
Llewellyn-
ap-Jor-
werth.
- Id. iii. 81. die sancti Georgii. Anno ipso tertio idus Augusti, obiit Easter on
Philippus rex Francorum, qui suscipiens regnum, patre suo April 23.
Lodowico vivente, anno vero ætatis suæ xv., regnavit annis Death of
quadraginta quatuor; cui successit Lodowicus filius ejus. Philip II.
11 Aug.
- Id. iii. 77. Cujus scilicet Philippi mortem cometa ardens et crinita, paulo Louis
ante apparens, evidenter indicavit. Ipsius igitur obitu divul- VIII. king
gato, Henricus rex Anglorum misit archiepiscopum Cantuarien- of France.
sem cum tribus episcopis³ ad Lodowicum, jam in regem coro- Henry III.
natum, constanter⁴ rogans, ut redderet sibi Normanniam demands
Nor-
mandy.

¹ *juraverit*] juraverat, E.² Aberteivi and Carmarthen.³ See Matt. Par. iii. 77, n⁴.⁴ *constanter*] instanter, A. N.

A.D. 1123. cum aliis terris transmarinis, sicut juraverat in recessu suo de regno Angliæ, [quando pax facta fuit inter ipsum et regem Angliæ,] et¹ magnatibus universis. Ad hæc Lodovicus respondens dixit, se Normanniam et terras alias² juste possidere, sicut ostendere paratus erat in curia sua, si rex Angliæ ad eam voluerit venire, ibidem juri pariturus. Respondit præterea quod juramentum in Anglia factum ex parte regis Anglorum fuerat violatum, dum imprisii sui, qui apud Lincolniam capti fuerant, ad redemptionem gravissimam sunt compulsi, et comes occisus Perticensis.

“ Ego vero nec juramenta eorum dudum patri meo
 “ Philippo facta et mihi ab eis observanda non
 “ exegi, nec obsides retinui, sed omnia in pace dimisi.
 “ De libertatibus autem regni Angliæ, quarum pater ejus
 “ et ipse contra juramentum suum violatores existunt,
 “ et pro quibus barones justam guerram moverant, et quæ
 “ in recessu meo concessæ fuerant et ab omnibus juratæ,
 “ actum est quod non solum illæ leges pessimæ ad statum
 “ pristinum sunt redactæ, sed et illis nequiores per totum
 “ regnum Angliæ sunt generaliter constitutæ; nec etiam
 “ ecclesiæ sanctæ, domine archiepiscopi, libertates,
 “ quas in coronatione sua inviolabiliter se juravit con-
 “ servaturum, conservat. Unde qui prius pactum
 “ violavit, perjurus et injuriosus existit, non ego.”

Quod audiens archiepiscopus et episcopi, qui cum eo erant, cum aliud responsum habere nequiverant, confusi ad propria sunt reversi, regi Angliæ, quæ audierant, referentes.

John de Brienne and Guerin de Montaigu in England.

Deaths of the bps. of Exeter and Lichfield, 14 Sept.

Ipsa quoque anno, Johannes de Bresnes, rex Jerusalem, et magister superior Hospitalis sancti Johannis venerunt in Angliam circa octavas apostolorum Petri et Pauli, pro auxilio postulando ad Terræ Sanctæ subsidium. Circa³ idem tempus, obierunt magister Simon de Apulia episcopus Exoniensis, circa festum Exaltationis sanctæ Crucis, et Willelmus de Cornhulle, episcopus Cestrensis, circa idem tempus.

Eodem quoque anno, Leolinus, in potestate sua certificatus et roboratus, crebras in conterminos fecit irrup-

¹ *et]* sic MSS. Par. ins. consentientibus, which makes sense. Cl. ins. de.

² *alias]* illas, F.

³ *Circa . . tempus]* om. A. N.

Matt. Par. iii. 82. tiones, Willelmo Marescallo ad partes Hyberniae diver- A.D. 1223.
 tente. Quod cum audisset Leolinus, in manu forti Rising of
 cepit duo castella, alia quam prius. Quidam vero the Welsh
 Anglici, scilicet Hugo de Lacy et ejus sequaces, eidem under
 Leolino in odium regis adhærentes, et recalcitrantes, Llewellyn
 contra regem crebris insurgendo expeditionibus, Will- and Hugh
 elmum Marescallum, in primis seniore, postea autem junio- de Lacy.
 rem, et quosdam alios regis barones ad deditioem premere
 conabantur. Et quoniam bellorum audacia ex præteritis
 eventibus successus futuros promittebat, incendiis con-
 finia irreverenter consumebat. Sed tota regio jam excitata
 contra ipsos maleficos eosdem cum eorum sequacibus ad
 ditionem violenter compulerunt, et qui facti sunt hostes
 in capite, corruerunt retrorsum in manu hostili, de qua non
 potuerunt deinceps ruina resurgere.

MS. Re.
 from Matt.
 Par. iii. 80,
 81.

[Incepit peregrinatio ad crucem de Bromholm in Cross of
 eodem anno.] Bromholm.

Castrum Bedfordiæ capitur, in quo capti suspenduntur.

Matt. Par. iii. 82. Anno gratiæ MCCXXIV^o. Rex Henricus [tertius] ad Henry III.
 Natalo Domini tenuit curiam suam apud Norhamtonam, at North-
 præsentè Stephano archiepiscopo Cantuariæ cum aliquibus ampton.
 suis suffraganeis et militia magna. Comes vero Cestriæ, Opposition
 cum suis conspiratoribus apud Legrecestriam festum suum of the
 tenens, significavit regi contumaciter, quod nisi ab earl of
 inceptis desisteret exigendo castella sua et adhærendo Chester
 consiliis Huberti de Burgo, qui se supra se gerebat, and others
 omnes unanimiter Angliæ nobiliores in ipsum hostiliter to Hubert
 insurgent, et nolentem seu volentem cogent humi- de Burgh.
 Id. iii. 83. liari. In crastino autem post missarum sollempnia, archi- They are
 episcopus Cantuariæ cum suis suffraganeis, albis induti, threatened
 candelis accensis, excommunicationis sententiam tulerunt with ex-
 communiter in omnes regis et regni perturbatores et communi-
 ecclesiæ violentos invasores. Interim tamen efficaciter cation.
 providit rex, qualiter in manu potenti eorum posset
 insolentiam refrænare, clam mittens nuncios, literas
 regias deferentes, ut vires suas potenter convocaret;
 quod videntes regis adversarii, timuerunt utrobique

- A.D. 1224. sibi confusionem præparari, propriumque perpendentes defectum, venerunt apud Norhamtune ad regem universi, et a comite Cestrensi incipientes, reddiderunt singuli castella, municipia, honores, et custodias regi, quæ ad coronam suam spectare videbantur. Mansit nihilominus eorundem magnatum latens indignatio adversus regem, quia noluit ad illorum instantiam Hubertum de Burgo, justiciarium, secus quam deceret aut expediret regni rem publicam pertractantem, a magistratu suo amovere.
- They submit at Northampton and surrender their castles. Matt. Par. iii. 83.
- Attack on Rochelle by Louis VIII. Rex autem, licet castra sua caute, adjuvante ecclesia, sibi mancipasset, corda tamen suorum baronum sibi in vinculo caritati non conciliavit, quod cum per exploratores suos Lodowico, jam regi¹ Francorum et in regni solio confirmato, intimaretur, sumens de divisione regni Angliæ confidentiam, ut in desolationem præcipitaretur, duxit exercitum grandem ad Rupellam, ut et illam armis vel pretio suo dominatui subjugaret.
- Treason of Fawkes de Breauté. Quod audiens Falcasius, qui jam regem odio habuit, et vocans eum delirum et fatuum, signavit Lodowico, quod audacter propositum consequeretur inceptum, quia ipse in medio Angliæ guerram moveret cum nonnullis nobilibus, ad hoc sibi unanimiter consentientibus. Incipiens ergo Falcasius recalcitrare, cepit quasi in hostili guerra unum de justiciariis regis, scilicet Henricum de Braibroc, in pace regis per stratum regiam itinerantem, et eundem in castellum suum de Bedeford abduxit includendum, quod cum sine mora Lodowico fuisset declaratum, confidentius Rupellanos est aggressus; ac cives audientes jam guerram in Angliam fumigare, et se quasi ab ipso rege derelictos et de pecunia promissa delusos, a quo speraverant omnem habere consolationem, cum magna mentis amaritudine sese suamque civitatem regi Lodowico reddiderunt. Tunc rex tam in civitate quam in castro suos fideles statuit circa initium autumpni, et consequenter ante Assumptionem beatæ Mariæ omnem
- Attack on Rochelle by Louis VIII. Cf. Matt. Par. Addit. vi. p. 67.
- Seizure of Henry de Braibroc by Fawkes.
- Surrender of Rochelle to Louis.

¹ regi] rege, E.

fere Pictaviam, custodes regis Angliæ expellendo, sibi ad votum subjugavit. Audito vero rex Angliæ, quod Falcasius justiciarium suum violenter captum incarcerationat, et aliis justiciariis suis, qui justitiam exhibuerant, conquerentibus de rapinis ejusdem Falcasii, procaciter est cominatus; cum omnibus, quos ad concilium de Norhamtone congregavit, ad obsidionem de¹ Bedeford properavit, Falcasio tamen partes vicinas, more insidiantis, peragrante. Tandem post varios insultus, duobus circiter mensibus continuatos, captum est castrum viriliter ac violenter, et hostes regis, qui in eo inventi fuerunt, patibulis ibidem paratis ignominiose, tam milites quam servientes, quorum numerus fere ad centum² excreverat, sunt suspensi. Falcasius interim, qui mille per meandros noctivagus et profugus petebat diverticula, verumptamen manus regis tandem non effugit. Captus est a regiis satellitibus, et transitum facientes, qui eum captum duxerant, per Bedeforde, monstraverunt ei fratrem suum Willelmum de Breaute, cum cæteris cadaveribus auræ præsentatis; et ductus Londoniam episcopi custodiæ deputatus est, donec deliberatum foret quid de tali foret faciendum. Tunc quoque tenebat beatus Paulus sub alis ecclesiæ suæ captivum Falcasium latitantem, qui aliquando apud Bedeforde ecclesiam suam dirruit, ad ædificium castri Bedefordensis construendum. Postea autem veniente die³ sui judicii, non est morti addictus, quia aliquando, tempore guerræ, regi fideliter adhæsit, et servivit,⁴ sed abjurans Angliam, recessit irrediturus. Uxor autem illius, quia nunquam vel tyrannidi ejus nec etiam copulæ maritali consensit, cum filio ejus Thoma indempnes permanserunt, immunes a pœna sicut et a

A.D. 1224.

Siege and capture of Bedford castle.

Flight and capture of Fawkes.

His wife, Margaret de Rivers, and her son Thomas, innocent.

Cf. Matt. Par. iii. 87.

¹ *de*] versus, E. over erasure.² *centum*] viginti quatuor, Matt. Par. See iii. 87, n¹.³ *die*] om Ch.; A. has tempore in the margin, N. in text.⁴ *servivit*] servit, Ch. A. N. Re. (altered).

- A.D. 1324. culpa. Ipse tamen Falcasius Romanam curiam adiit, qui sciebat eam pro pecunia sibi de facili in quacunque causa propitiandam. Sed machinatio sua non est a Deo permissa vel a sanctis, quibus tot irrogavit injurias, boni finis sortiri consummationem. Multis Angliæ nobilibus causa miserabilis ruinæ fuit ipse dictus Falcasius, mortis scilicet, paupertatis, et degenerationis. De quibus unus fuit ex ultimis, vir eximiæ nobilitatis, Johannes Giffard, miles illustris genere et corporis elegantia, qui in obsidione castri Bedefordensi spiculo balistæ, dum viriliter pro domino suo rege dimicaret, obiit interemptus. Matt. Par. iii. 85, 89.
- New bishops. Eodem quoque anno, consecrantur in episcopos magister Alexander de Stavenesby in Cestrensem Romæ a domino papa Honorio die Paschæ, Willelmus, nepos Willelmi Bruere senioris in Exoniensem, Radulfus de Neuvilla in Cycestrensem, a domino Stephano Cantuariensi archiepiscopo, in octavis Paschæ. Hoc etiam anno, domino regi pro magnis laboribus et expensis suis, tam a prælatis quam a laicis concessum est per totam Angliam carucagium, de qualibet scilicet carruca duo solidi. Prædictum autem castrum de Bedeford fecit rex interea solo tenus complanari. Id. iii. 89. Id. iii. 88.
- Grant to the king.
- Bedford castle destroyed.
- Extorquetur quintadecima ab Anglicana ecclesia. Suspenditur Baldevinus creditus imperator.*
- Henry III. Anno gratiæ MCCXXV°. Rex Henricus ad Natale Domini tenuit curiam suam apud Westmonasterium, præsentibus clero et populo cum regni magnatibus. Ipso anno, facta est generalis exactio quintæ decimæ partis omnium mobilium et catallorum per totam Angliam, tam super viros ecclesiasticos et religiosos quam seculares. Libertates generales tam forestarum quam omnium aliarum libertatum, licet nihil stabile vel solidum adhuc optinuerint, proclamatae sunt. Id. iii. 91. Id. iii. 92.
- Richard, earl of Cornwall, goes to Gascony. Ricardus, frater regis, factus est miles et comes Cornubiæ. Cum Willelmo comite Sarum avunculo suo et Philippo de Albineto et quibusdam aliis magnatibus in Guasconiam committens se navigio, dominica Palmaram transfretavit, et apud Burdegaliæ applicuit cum prosperitate. Id. iii. 93. Id. iii. 92.

- Matt. Par.** Eodem anno, obiit Johannes Elyensis episcopus, aliquando A.D. 1225.
iii. 93. abbas de Fontibus, cui successit Galfridus¹ de Burgo, archidiaconus Norwicensis, et consecratus est die Apostolorum Petri et Pauli apud Westmonasterium. Eodemque tempore, Death of John, bishop of Ely.
- Id. iii. 90.** Baldewinus, comes Flandriæ, qui et imperator Constantinopolitanus, post annosam peregrinationem rediit in Flandriam, homagiis, et fidelitatibus, et dominiis plurimarum urbium præstitis et receptis. Filia² vero ejus et hæres, regi Franciæ Lodowico, tanquam tutori, adhærens, multiplices molitur insidias ut patrem proprium extingueret, et paternam abnuens cognationem, tandem comprehensum Geoffrey de Burgh succeeds.
 Return of Baldwin IX.
 His death.
- Abridged from Id. iii. 96.** suspendio fecit interire. Et circa eosdem dies comes Sarum, qui in partibus Wasconicæ cum Ricardo comite Cornubiæ moram aliquam fecerat, ab inæstimabili maris periculo vix evadens, miraculose litori restituitur. Danger of William, earl of Salisbury, at sea.
 Nec multo post obiit idem comes. Uxor autem ejus Helo³ comitissa, post viri sui obitum, virum omnem respuens, vitam castitatis continuando, in domo religionis quam ipsa a fundamentis construxerat, post paucorum elapsam annorum, habitum cum velo suscepit sanctimonialis. His death.
 His widow takes the veil at [Laycock abbey].
- MS. N.** [Eodem anno Henricus III. rex dedit monachis Roffensis ecclesiæ ecclesiam de Hertlepe;⁴ cujus donationem Stephano Cantuariensi archiepiscopo et ejusdem loci conventu approbantibus et cartis suis confirmantibus. Ricardus dictus prior de Derente electus est in priorem Roffensem. Item magnum fossatum circa civitatem Roffensem inceptum est.] *Ecclesia de Hertlepe data est Roffensi ecclesiæ.*
 Richard prior of Derent, prior of Rochester.
- Petit Papa sibi dari ab unaquaque ecclesia cathedrali et conventuali duas præbendas; negatum fuit. Obiit Ricardus episcopus Dunelmensis.*
- Matt. Par. iii. 102.** Anno gratiæ MCCXXVI^o. Rex Henricus [tertius] ad Natale Domini festum suum apud Wintoniam celebravit. Quo peracto, profectus est rex apud Merlebergiam, ubi gravi infirmitate corruptus, per multos dies jacuit desperatus. Venit interea terminus Henry III. at Winchester.
 His illness at Marlborough.

¹ Galfridus] Radulfus, MSS. exc. E.

² Jeanne, countess of Flanders.

³ Helo] Ela, E.

⁴ Hartlip, Kent, still in the gift of the D. and C. of Rochester.

A.D. 1226. concilii, festum scilicet sancti Hyllarii, apud Westmonaste- Matt. Par.
 Council at rium præfixi, ubi rex cum clero et magnatibus regni com- iii. 102.
 West- rium præfixi, ubi rex cum clero et magnatibus regni com-
 minster to parere debuerat, ut domini Papæ mandatum audirent. Multis
 hear the igitur in loco præfato congregatis episcopis, cum aliis præ-
 Pope's latis et laicorum turbis, magister Otto, domini Papæ nuncius,
 message. litteras aperte coram omnibus recitavit, in quibus idem Papa

allegavit scandalum sanctæ Romanæ ecclesiæ et obprobrium
 vetustissimum, notam scilicet cupiditatis, quæ radix dicitur
 omnium malorum, et in hoc præcipue, quod nullus potest
 aliquod negotium in Romana curia expedire, nisi effusa
 magna summa pecuniæ et donorum exhibitione. “ Sed quo-
 “ niam scandali hujus¹ et infamiæ Romana paupertas causa
 “ est, deberent matris inopiam sollevare filii naturales;
 “ quia nisi a vobis et aliis viris bonis et honestis dona
 “ reciperemus, deficerent nobis vitæ necessaria, quod esset
 “ omnino Romanæ incongruum dignitati. Ad istud itaque
 “ scandalum penitus eradicandum, per consilium fratrum
 “ nostrorum, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, quandam
 “ providimus formam, cui si volueritis consentire, a scandalo
 “ matrem vestram poteritis liberare, et in curia Romana
 “ sine donorum obsequio exhibitionem justiciæ optinere.”

The Pope
 demands
 two pre-
 bends in
 every
 cathedral.

Forma autem provisa hæc est: “ Potimus in primis ab om-
 “ nibus ecclesiis cathedralibus duas nobis præbendas exhiberi,
 “ unam de portione episcopi et alteram de capitulo; et
 “ similiter de cœnobiis, ubi diversæ sunt portiones abbatis
 “ et conventus; a conventibus, quantum pertinet ad unum
 “ monachum, æquali facta distributione bonorum suorum,
 “ et tantundem² ab abbate.”

Answer of
 the præ-
 lates.

His in hunc modum propositis, persuasit ex parte domini
 Papæ magister Otto, ut consentirent prælati, allegans supra-
 dicta commoda quæ in litteris continentur. Hæc autem
 omnia audientes episcopi et ecclesiarum prælati, divertentes
 seorsum ad colloquendum, cum super rebus propositis³ diutius
 deliberassent, responsum suum in ore magistri Johannis
 Bedefordensis archidiaconi communiter posuerunt; qui veniens
 in præsentia magistri Ottonis, per hæc verba respondit:
 “ Domine, ista, quæ nobis proponitis,⁴ regem Angliæ specia-
 “ liter tangunt, generaliter autem omnes ecclesiarum patronos

¹ *hujus*] hujusmodi, E.

² *tantundem*] tandem, Ch. A.
 T. W.; tantum, Cl.

³ *propositis*] prepositis, E.

⁴ *proponitis*] preponitis, E.; pro-
 positis, W.

Matt. Par. " regni ; tangunt archiepiscopos et eorum suffraganeos, nec. A.D. 1226.
 iii. 103. " non innumeros Angliæ prælatos. Cum ergo rex propter
 " infirmitatem et archiepiscopi et nonnulli episcopi et alii
 " ecclesiarum prælati sint absentes, in eorum absentia vobis
 " respondere non possumus nec debemus."

Et his dictis venit Johannes Marescallus et alii nuncii regis ad omnes prælatos, qui de rege baronias tenebant in capite, districte jubentes, ne laicum feodum suum Romanæ ecclesiæ obligarent, unde a servitio sibi debito privaretur ; et sic singuli ad propria remearunt.

Id. iii. 104. Circa eadem tempora, Willelmus Longaspata, comes Sarum, fluctibus marinæ tempestatis projectatus, decubuit graviter infirmatus. Intrante autem episcopo, qui advocabatur ad confessionem suam suscipiendum, et intravit ferens corpus Domini, ut ipsi comiti postulanti salutare præberet viaticum, ipse comes flens et ejulans et ab imo ducens suspiria, nudus omnino præter femoralia, a lecto prosiliens laqueum ex plecta circa collum habens, sese contra venientem, qui corpus Christi attulit, resupinum prostravit in pavementum, Creatorisque sui se protestans proditorem, omnes circumstantes ad singultum commovit lacrimarum, nec surgere vel moveri voluit de loco ipso, donec plenarie facta confessione, cum jugi rivo lacrimarum vivifici sacramenti percepisset communionem. Et sic per dies aliquot in amaritudine pœnitentiæ perseverans, in brevi postea spiritum contritum feliciter exalavit.¹ Contigit autem, quod, cum de castello ad novam ecclesiam per unum circiter miliare² corpus ejus ad tumulandum portaretur, cerei, qui cum cruce de more portabantur accensi, inter pluviarum effusiones et ventorum turbines non extinguebantur ;
 Id.(Marg.) ut, sicut de beato Hugone episcopo Lincolnæ et confessore contigit, aperte ostenderent comitem de peccatis suis tam amare pœnitentem ad lucis filios pertinere.

Id. iii. 105. Hoc quoque tempore, missus est a domino Papa, ut legationis officio fungeretur, in partes Gallicanas magister Romanus. Qui ibidem, quod legatus Otto ab Anglis, a Francis sibi concedi instantissime postulavit ; sed in

A.D. 1226.

Death of William, earl of Salisbury.

Miracle at his funeral.

Council [at Bourges] under the legate Romanus.

¹ *exalavit*] exoravit, E.

| ² *miliare*] militare, Ch. Cl.

- A.D. 1226. *facie negabantur postulata. Ne igitur nihil fecisse videretur, fecit generaliter prædicari per totam legatiam suam de cruce contra comitem Tholosanum assumenda. Rex vero Francorum Lodowicus, impetrata papali prohibitione ad regem Angliæ, ne terras¹ suas, eo absente Deoque militante, hostiliter invaderet, cruce contra Albigenses signatus est.* Matt. Par. iii. 110.
- Siege of Avignon by Louis VIII. *Qui convocato exercitu copioso valde, quia additi sunt ei omnes cruce signati et coacti sequi, iter suæ peregrinationis nimis fastigiose assumpsit. Et dum in girum civitatem Avinionis obsedisset, ipsam dolo excogitato sibi expugnatam subjugavit. Sed successibus dolus ille caruit diuturnus.² Nam procurante comite Campaniæ, qui, ut sinistra fama refert, cum regina Blanchia adulterabatur, rex Lodowicus interiit potio-* Cf. Id. iii. 114.
- Its capture by craft. *natus. Circa ipsa tempora Falcasius, quo procurante Romana curia corrupta est muneribus et promissis, ut sua negotia expedirentur, et hoc maxime per clericum suum Robertum Passeleue, natione Anglicum, dum remearet versus Angliam, volens regem et regnum iterato perturbare, potionatus apud sanctum Ciriacum, vitam flagitiosam subito terminavit. Eodemque anno, Ricardus de Marisco, de moribus et sequela regis Johannis et³ ad episcopatum provexit Dunelmensem, apud Burgum, postquam monachos innumeris vexationibus fatigasset, diom kal. Maii clausit extremum, ecclesiam suam fere xl. milibus marcarum debitis relinquens obligatam;⁴ cui successit Ricardus Saresberiensis, postulatus, qui jam tunc ad tres ecclesias cathedrales successive est assumptus gubernandas. Eodemque anno defuncti sunt episcopi, Benedictus Rofensis et Pandulfus Norwicensis; Pandulfo vero successit Thomas de Blundvilla, clericus de scaccario regis, Huberto justiciario efficaciter procurante, qui a Stephano Cantuariensi archiepiscopo, Dominica proxima ante Domini Nativitatem, munus consecrationis suscepit.* Cf. Id. iii. 116.
- Death of Fawkes de Breauté by poison. *natus. Circa ipsa tempora Falcasius, quo procurante Romana curia corrupta est muneribus et promissis, ut sua negotia expedirentur, et hoc maxime per clericum suum Robertum Passeleue, natione Anglicum, dum remearet versus Angliam, volens regem et regnum iterato perturbare, potionatus apud sanctum Ciriacum, vitam flagitiosam subito terminavit. Eodemque anno, Ricardus de Marisco, de moribus et sequela regis Johannis et³ ad episcopatum provexit Dunelmensem, apud Burgum, postquam monachos innumeris vexationibus fatigasset, diom kal. Maii clausit extremum, ecclesiam suam fere xl. milibus marcarum debitis relinquens obligatam;⁴ cui successit Ricardus Saresberiensis, postulatus, qui jam tunc ad tres ecclesias cathedrales successive est assumptus gubernandas. Eodemque anno defuncti sunt episcopi, Benedictus Rofensis et Pandulfus Norwicensis; Pandulfo vero successit Thomas de Blundvilla, clericus de scaccario regis, Huberto justiciario efficaciter procurante, qui a Stephano Cantuariensi archiepiscopo, Dominica proxima ante Domini Nativitatem, munus consecrationis suscepit.* Id. iii. 119.
- Death of Richard de Marisco bp. of Durham. *natus. Circa ipsa tempora Falcasius, quo procurante Romana curia corrupta est muneribus et promissis, ut sua negotia expedirentur, et hoc maxime per clericum suum Robertum Passeleue, natione Anglicum, dum remearet versus Angliam, volens regem et regnum iterato perturbare, potionatus apud sanctum Ciriacum, vitam flagitiosam subito terminavit. Eodemque anno, Ricardus de Marisco, de moribus et sequela regis Johannis et³ ad episcopatum provexit Dunelmensem, apud Burgum, postquam monachos innumeris vexationibus fatigasset, diom kal. Maii clausit extremum, ecclesiam suam fere xl. milibus marcarum debitis relinquens obligatam;⁴ cui successit Ricardus Saresberiensis, postulatus, qui jam tunc ad tres ecclesias cathedrales successive est assumptus gubernandas. Eodemque anno defuncti sunt episcopi, Benedictus Rofensis et Pandulfus Norwicensis; Pandulfo vero successit Thomas de Blundvilla, clericus de scaccario regis, Huberto justiciario efficaciter procurante, qui a Stephano Cantuariensi archiepiscopo, Dominica proxima ante Domini Nativitatem, munus consecrationis suscepit.* Id. iii. 43.
- Richard bp. of Salisbury succeeds. *natus. Circa ipsa tempora Falcasius, quo procurante Romana curia corrupta est muneribus et promissis, ut sua negotia expedirentur, et hoc maxime per clericum suum Robertum Passeleue, natione Anglicum, dum remearet versus Angliam, volens regem et regnum iterato perturbare, potionatus apud sanctum Ciriacum, vitam flagitiosam subito terminavit. Eodemque anno, Ricardus de Marisco, de moribus et sequela regis Johannis et³ ad episcopatum provexit Dunelmensem, apud Burgum, postquam monachos innumeris vexationibus fatigasset, diom kal. Maii clausit extremum, ecclesiam suam fere xl. milibus marcarum debitis relinquens obligatam;⁴ cui successit Ricardus Saresberiensis, postulatus, qui jam tunc ad tres ecclesias cathedrales successive est assumptus gubernandas. Eodemque anno defuncti sunt episcopi, Benedictus Rofensis et Pandulfus Norwicensis; Pandulfo vero successit Thomas de Blundvilla, clericus de scaccario regis, Huberto justiciario efficaciter procurante, qui a Stephano Cantuariensi archiepiscopo, Dominica proxima ante Domini Nativitatem, munus consecrationis suscepit.* Id. iii. 111, 112.
- Deaths of bps. Benedict of Rochester and Pandulf of Norwich. *natus. Circa ipsa tempora Falcasius, quo procurante Romana curia corrupta est muneribus et promissis, ut sua negotia expedirentur, et hoc maxime per clericum suum Robertum Passeleue, natione Anglicum, dum remearet versus Angliam, volens regem et regnum iterato perturbare, potionatus apud sanctum Ciriacum, vitam flagitiosam subito terminavit. Eodemque anno, Ricardus de Marisco, de moribus et sequela regis Johannis et³ ad episcopatum provexit Dunelmensem, apud Burgum, postquam monachos innumeris vexationibus fatigasset, diom kal. Maii clausit extremum, ecclesiam suam fere xl. milibus marcarum debitis relinquens obligatam;⁴ cui successit Ricardus Saresberiensis, postulatus, qui jam tunc ad tres ecclesias cathedrales successive est assumptus gubernandas. Eodemque anno defuncti sunt episcopi, Benedictus Rofensis et Pandulfus Norwicensis; Pandulfo vero successit Thomas de Blundvilla, clericus de scaccario regis, Huberto justiciario efficaciter procurante, qui a Stephano Cantuariensi archiepiscopo, Dominica proxima ante Domini Nativitatem, munus consecrationis suscepit.* Cf. iii. 145.

¹ *terras*] terra, Ch.

² *diuturnus*] diuturnis, E. A. Cl. N.

³ *et*] om. Re. T.; *qui cum is*

wanted; but the passage is made up and altered from several passages of Paris.

⁴ vide Matt. Par. iv. 260, n^o.

*Cartæ libertatum post xviam collectam cancellantur. Obiit A.D. 1227.
Papa Honorius, succedit Gregorius. Redit comes Ricardus
de partibus Wasconia.*

Matt. Par.
iii. 121.

Anno gratiæ MCCXXVII^o. Rex Angliæ Henricus iii. ad Henry III.
Natale Domini apud Radingum festum suum [tenuit et] at Read-
celebravit. Et eisdem diebus natalitiis,¹ ne nil videatur in ing.
seculo jocundum sine doloris admixtione, obiit Willelmus Death of
comes Essexiæ in dolorem et lamentationem, adolescens et in William
donorum largitate satis profusus. Deinde rex jam tiranni- earl of
zans, Londoniam veniens, causatus est cives gravi calumpnia, Essex.
quod in suum præjudicium dederunt Lodowico regi Fran- Demands
corum, nunc defuncto, quem quasi in sinu suo contra of the
ipsum diu foverant, quinque milia marcas argenti in king from
recessu [suo]. Unde compulsi sunt idem cives regi² persol- the Lon-
vere, cavillatorum consilio, eandem pecuniæ, non sine mul- doners.
torum suspiriis³ et imprecationibus, quantitatem. Cepit
etiam⁴ ab eis quintamdecimam partem omnium mobilium suo-
rum et totius substantiæ suæ, sicut ei prius fuerat ab Anglia
tota concessum. De burgensibus autem Norhamtunensibus His extor-
cepit de auxilio mille libras et ducentas, præter quintam- tion from
decimam, quam generaliter omnes de regno Angliæ, sine Northamp-
aliquo fructu vel regni incremento subsequente, persol- ton,
vebant. Compulsi sunt etiam viri religiosi et clerici bene- and from
ficiati hanc quintamdecimam dare omnium honorum suorum, the monks
tam rerum ecclesiasticarum quam laicarum; nec profuit eis and the
appellatio ad dominum Papam interposita, quia subgestum clergy.
fuit eidem Papæ ex parte regis, quod illa collecta fuit The appeal
facta ad regni Anglicani restorationem, quod ad ipsum to the
jam specialiter spectare videbatur, et ita, qui pater et Pope of
pastor sperabatur, factus est contra gregem popularem no effect.
luporum coadjutor.

MS. Cl.

[Ela comitissa Sarum, relicta Willelmi de Longa- Ela, coun-
spata, monachos Cartusienses, fundatos per maritum tress of
Salisbury,

¹ natalitiis] natalis, MSS. exc.
E.

² regi] regis, Ch. Cl. W.; erased
in T.; A. Re. have been altered.

³ suspiriis et imprecationibus]
inprecatione, E.

⁴ etiam] autem, E.

A.D. 1227. suum apud Heytrop, transtulit usque Hentonam¹ Bato- MS. Cl
niensis diocesis.]

transfers
the Car-
thusian
monks of
Hatherop
to Hinton.
Henry III.
at Oxford
declares
himself to
be of age,
and dis-
misses his
governors.

The forest
charters
quashed.

Hubert de
Burgh the
suspected
author of
this.

Eodem anno, cum jam rex securus fuit de quin- Matt. Par.
tadecima soluta vel persolvenda, mense Februario apud iii. 122.
Oxoniam concilio congregato, denunciavit coram omnibus
se legitimæ esse ætatis, ut de cætero solutus a custodia
regia negotia ipse principaliter ordinaret; et sic, qui
prius tutorem habuit et rectorem, Willelmum Marescal-
lum dum viveret, et postmodum Petrum Wintoniæ episco-
pum, excussit se consilio Huberti de Burgo, regni justitiarii,
de consilio et gubernatione dicti episcopi et suorum,
qui regi fuerant prius quasi pædagogi; ita quod omnes illos
a curia sua amovit. In eodem itaque lugubri concilio,² dum
idem rex, spreto juramento multiplici et omni fœdere
violato, fecit cancellare et cassare omnes cartas de provinciis
omnibus regni Angliæ de libertatibus forestæ, postquam jam
per biennium in toto regno fuerant usitatæ; hanc præten-
dens occasionem, quod cartæ illæ concessæ fuerant et³ liber-
tates omnes generaliter signatæque in cartis scriptis, dum
ipse sciolus fuisset et sub custodia, nec sui corporis vel
sigilli aliquam haberet potestatem, unde viribus carere debuit,
quod sine ratione fuerat usurpatum. Facta est igitur super
his in concilio ingens murmuratio et dolor amarissimus,
quod summam⁴ tam ardui negotii, pro quo ratificando
tam diuturna diligentia impensa est, tantus sanguis
effusus, tanta pecunia persoluta, ad nihilum redactam
efflavit consilium malignantium et reguli levitas pue-
rilis, nec erat qui reclamaret, quia prævaluit pars in-
juriantium. Omnes tamen justitiarium hujus perturbationis
suspiciabantur auctorem. Nam deinceps tanta familiaritate
conjunctus est, ut omnes regni consiliarios præter ipsum
pro nihilo reputaret. Tunc vero denunciatum est viris re-
ligiosis et aliis, qui suis gaudere volebant libertatibus, ut
innovarent cartas suas de novo regis sigillo, scientes quod

¹ i.e. Hinton Charterhouse, Somersetshire. See the Chronicle quoted in Leland's Collectanea, ii. 341 (iii., p. 384, ed. 1774).

² *concilio*] consilio, E.

³ *et*] in, E.

⁴ *summam*] sententiam, Cl.

Matt. Par. iii. 122. rex cartas antiquas nullius [momenti¹] esse reputabat. Pro A.D. 1227. quarum innovatione, non juxta sigillorum facultatem aut consuetudinem, sed quicquid justiciarius aestimabat, solvere sunt coacti.

Eodem anno, defuncto Papa Honorio, successit Gregorius Pope Gregory IX. [nonus], episcopus Hostiensis, quintodecimo kalendas Aprilis. Cf. Id. iii. 132-134. A quo eodem anno confirmatus est ordo fratrum Minorum, et certa regula scripta et data, mortuo eodem anno fratre Francisco, in ipso ordine primo. Ad cujus prædicationem volucrum multitudo, cum ab hominibus sperneretur, dicitur convenisse. In ipsius quoque corpore,² postquam beatam animam exsufflasset, inventa sunt quasi recentia in latere, manibus, et pedibus, quinque vulnera per modum Crucifixi.

[*De electione et consecratione Henrici Roffensis episcopi.*

MS. N. [Introitus in novum chorum Roffensem. Eodem Election of Henry de Sanford, arch-deacon of Canterbury, to the see of Rochester. etiam anno electus est et consecratus magister Henricus de Sanford in episcopum Roffensem in hunc modum. Mortuo bonæ memoriæ Benedicto Roffensi episcopo et in die sancti Thomæ Apostoli honorifice sepulto, transmisimus quosdam de fratribus nostris ad dominum Cantuariensem Stephanum archiepiscopum, petentes eligendi licentiam. Nobis igitur præcavere volentibus ne ecclesia diutius esset sine pastore quasi vidua, diligentem habuimus tractatum de electione; et maturiori freti consilio in die sancti prothomartyris Stephani, invocata Spiritus Sancti gratia, perfecimus electionem, unanimi voto consentientes concorditer in personam magistri Henrici de Sanford, tunc archidiaconi Cantuariensis. Et publicata electione et facta appellatione, incontinenti transmisimus ad dominum archiepiscopum quosdam de fratribus nostris, scilicet magis-

¹ *momenti*] vigoris, Cl. in marg.; | ² *corpore*] om. Ch. Re.; inserted
valoris, A. (margin), N. | in the margin in A.

A.D. 1227. [trum Ricardum, priorem de Derente, W. sacristam et J. ^{MS. N.}

camerarium, referentes eidem electionem jam factam. Quo audito dominus archiepiscopus egit gratias Domino pro persona electi et pro grata capituli nostri concordia.

Opposition
of the
Canter-
bury
monks.

Progressu vero temporis præpedita est electi confirmatio per monachos Cantuarienses, eo quod vendicabant baculum pastorem Roffensis ecclesiæ, mortuo pastore, debere deferri ad ecclesiam Cantuariensem ante confirmationem Roffensis electi. Nobis tandem et ipsis constitutis in præsentia domini Cantuariensis apud Maidestane, nobis petentibus electionem nostram confirmari et illis contradicentibus, compromissum est in arbitros, et confirmatus est electus noster, præmissa sufficienti et legitima examinatione super electione.

The ques-
tion be-
tween them
and the
Rochester
monks
settled,
5 May.
Consecra-
tion of the
bishop,
May 9.

Et ductus est electus in capellam, priore Roffensi incipiente *Te Deum laudamus etc.* Decisa est igitur lis mota inter monachos Cantuarienses et Roffenses ab arbitris electis apud Londoniam in vigilia sancti Johannis ante portam Latinam, et absoluti sunt monachi Roffenses ab impetitione Cantuariensium. Tandem convocatis episcopis, consecratus est magister Henricus electus Roffensis apud Cantuariam in capella archiepiscopi, præsentibus cum domino archiepiscopo episcopis scilicet Wintoniensi et Exoniensi, videlicet in die Translationis sancti Andreae Apostoli, qui tandem in die octavarum ejusdem Apostoli in ecclesia propria honorifice est receptus et intronizatus.]

Return of
Richard of
Cornwall.

Eodem anno, mense Maio, Ricardus frater regis Henrici venit in Angliam, rediens de Wasconia. Eodemque¹ tem- ^{Matt. Par. iii. 123.}

The cru-
sade would
have prospered,
but for the em-
peror's
illness.

pore, Henricus de Sanfordia, Cantuariensis archidiaconus, ad Rofensem episcopatum rite electus, a Stephano Cantuariensi archiepiscopo munus consecrationis suscepit. Quo etiam anno, nonis Februarii, Hubertus, Angliæ justiciarius, gladio accinctus est a rege Cantie comitatus. Illis quoque ^{Id. iii. 126.} diebus, facta est motio magna peregrinantium in Terram sanctam, et prosperatum Crucis negotium finem feli-

¹ *Eodemque . . . suscepit*] om. N.

Matt. Par.
iii. 130. cissimum consecuta fuisset, si dominus Imperator, qui A.D. 1227. transfretaturus naves ascenderat, per morbi incommodum post quatrduanam navigationem reversus non fuisset. Anno ipso, orta est discordia inter Alexandrum episcopum Cestriæ et canonicos suos Lichesfeldenses ex una parte, et priorem et conventum Coventrensem ex alia, super¹ forma electionis et pro quibusdam aliis articulis, utrique partium nimis dispendiosa. Quarrel between Lichfield and Coventry.

Decisa est discordia orta inter monachos Coventrenses et canonicos Lichfeldenses super electione episcopi. Ricardus consecratur in archiepiscopum Cantuariæ.

Id. iii. 143. Anno gratiæ MCCXXVIII^o. Rex Anglorum Henricus iii. Henry III. festum Dominicæ Nativitatis apud Eboracum sollempniter at York and then London. celebravit, et inde recedens, versus Londoniam recto tramite properavit. In quo itinere mensuras bladi, vini, et cervisiæ falsitatis arguens, ipsas jussit comburi. Ipso anno, Richard bp. of Salisbury translated to Durham. *Id. iii. 145.* cassata Romæ electione magistri Willelmi Scoti Dunelmensis electi, quia sic regi placuit, Ricardus Sarum episcopus ad eundem episcopatum transfertur postulatus, post cujus translationem, in confinio anni jam transacti et sequentis, scilicet in adventu Domini et infra dies natalitios, Robert de Bingham bp. of Salisbury. canonici Saresbirienses tractantes de electione celebranda, magistrum Robertum de Bingham, canonicum ejusdem ecclesiæ, in episcopum rite elegerunt. Quo utique anno, decisa The quarrel between Lichfield and Coventry settled. est contentio inter monachos Coventrenses et canonicos Lichfeldenses super episcopo eligendo Romæ per sententiam diffinitivam; ita scilicet, ut deinceps episcopos alternatim eligant, hoc tamen observato, ut prior Coventrensis in electione primam semper habeat vocem. In qua sententia juri monachorum plurimum videtur fuisse derogatum, qui antea semper pontifices elegerant absque consensu canonicorum. Eodem anno, dominus imperator Constantinopolitanus humanæ naturæ debitam persolvit, filium hæredem Death of the emperor Robert de Courtenay.

¹ *super*] sub, E.

- A.D. 1128. relinquens parvulum, et nondum¹ idoneum ad imperialem dignitatem. Matt. Par. iii. 145.
- Excommunication of Frederick II. Circa dies illos, propter dilationes frustratorias ne sicut juraverat transfretaret, dominus² Papa in dominum imperatorem sententiam excommunicationis fulminavit, et sententiam per diversas regiones fecit publicari, ex qua perturbatione imperator in Papam graviter insurrexit. Id. iii. 154.
- Expedition against Raymond of Toulouse. Rex³ Francorum misit super comitem Tholosanum expeditionem non modicam militarem. Anno ipso Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, qui magnifice reliquias beati Thomæ martiris translatas in locello aureo collocavit, et ejusdem martiris festum sollempniter constituit celebrandum, ab exilio hujus mundi ad sui antecessoris beati Thomæ migravit merito consortium septimo idus Julii, et Cantuarie sepultus est pridie nonas⁴ ejusdem. Id. iii. 156.
- Death of abp. Langton. Eodem tempore Walenses prorumpentes dampna finitimis non modica irrogabant, quos rex cum Huberto justiciario, collecto exercitu copioso, vix firmato quodam castro, repressit. Tamen Walenses insidiantes, nacta temporis oportunitate, illud solo tenus complanarunt. Propter hoc⁵ ipsum castrum Stultitiam Huberti appellarunt. Id. iii. 157.
- Disturbances in Wales. "Hubert's folly" levelled. Anni etiam ipsius spatio dominus Frethericus imperator, Id. iii. 159.
- Frederick II. lands at Acre. mare Mediterraneum ingressus, ut Domino votum peregrinationis persolveret, in vigilia Nativitatis beatæ Mariæ apud Acon [applicuit], cui venientes clerus terræ et populus obviam, cum magno honore, ut tantum decebat virum, receperunt. Suspectum tamen ipsum multi habuerunt propter sententiæ, qua innodabatur, severitatem. Tunc Imperator gravem toti exercitui reposuit querimoniam, quod Papa injuste in ipsum tulisset sententiam, eo quod gravis infirmitas eum redire compulisset. Soldanus autem Babiloniæ, sciens eum applicuisse, misit ei exenia preciosissima. Invenit autem dominus imperator, cum Acon applicuisset,⁶ princi-
- Gifts sent by Malek-el-Kamel.

¹ *nondum*] non, E.; Ch. had *dum*, but *non* is interlined later, and so Re. This was Baldwin II., brother of Robert.

² *dominus Papa*] om. Ch.

³ *Rex . . . militarem*] om. N.

⁴ sic; see Madden, Hist. Anglor. ii. 302, n¹.

⁵ *hoc*] only in W.; *quod* is interlined in Re.; E. has *istud* for *ipsum*.

⁶ *applicuisset*] applicuit, MSS. exc. E.

- Matt. Par. iii. 160. pales exercitus [populi] Christiani, ducem [vero] de Lenburgo, A.D. 1228. patriarcham Jerosolimitanum, archiepiscopos Nazarensem [et] Cæsariensem, episcopos [vero] Angliæ Wintoniensem et Exoniensem, magistros [etiam] Hospitalis et Theutonicorum, qui præerant octingentis militibus peregrinis et peditibus quasi decem milibus. Reception of Frederick II.
- Id. iii. 161-163. Hoc etiam anno venit in Angliam quidam archiepiscopus Armeniæ majoris, gratia peregrinationis, ad loca sancta Angliæ oraturus. Litteras quoque domini Papæ de personæ suæ commendatione et causa sui itineris secum detulit testimoniales. Qui cum apud sanctum Albanum, Angliæ prothomartirem, orandi gratia pervenisset, inter cætera mirabilia quæ per interpretem retulit seiscitantibus, aiebat¹ quod [quidam] vir, qui Christum in carne vidit, adhuc vivit, eo quod Christus, cum duceretur ad crucis patibulum, dixerit ei: "Sic te volo expectare donec iterum veniam." Unde creditur victurus, donec Dominus venerit ad iudicium magnum. Et inter loquendum interrogatus de conceptione beatæ Virginis, si ecclesia Orientalis inde sollempnizet necne,² respondit quod trium sollempniter³ recolit ecclesia Armeniæ ad minus conceptiones,⁴ conceptionem [scilicet] Christi, quæ singulariter privilegiatur, eo quod ex Spiritu Sancto sine macula concipientis consummata est. Item conceptio⁵ beatæ Virginis, et conceptio⁶ beati Johannis Baptistæ, eo quod angelica admonitio intervenit, in ecclesia Orientali⁷ non sic, tamen sollempniter, recoluntur. His accounts of the Wandering Jew, and of the celebration in Armenia of the three Conceptions.
- Id. iii. 164. Eodem quoque anni curriculo,⁸ Eustachius Londoniensis episcopus diem clausit extremum; in cuius loco canonici elegerunt magistrum Rogerum, cognomento Nigrum. Eodemque tempore obiit Galfridus Elyensis episcopus; cui canonice electus successit Hugo, sancti Eadmundi abbas. Death of Eustace bp. of London. Roger le Noir succeeds. Bps. of Ely.

¹ aiebat] om. MSS.

² necne] nec non, MSS. exc. E.

³ E. ius. *festivitatum conceptionis*.

⁴ *conceptiones*] om. E.

⁵ *conceptio*] *conceptionem*, E.

o 53108.

⁶ E. ius. *tamen*, omitting it in the next line.

⁷ E. ius. *duæ ultimæ festivitates*, and *sicut prima* at the end of the sentence.

⁸ *curriculo*] *circulo*, E.

A.D. 1229. *Papa nititur supplantare imperatorem, qui ideo repatriat.*

Henry III. Anno gratiæ MCCXXIX^o. Rex Anglorum¹ Henricus [tertius] Matt. Par. iii. 164.
at Oxford. ad Natale [Domini] tenuit curiam suam apud Oxoniam, ubi

He is invited to recover Normandy.

The matter postponed by Hubert de Burgh's advice.

War between the Pope and emperor.

John de Brienne made general of the Papal army.

The emperor prepares to leave the Holy Land.

His danger from treason.

venit ad eum archiepiscopus² Burdegalensis, missus a magnatibus Wasconie, Aquitannie, et Pictavie. Venerunt etiam ad eum sollempnes nuncii de Normannia, quorum omnium communis erat suggestio, ut dominus rex ad partes securus veniret transmarinas, sciturnis profecto quod earum magnates immutabiliter starent ad omnia jura sua, quæ ibidem amisit, recuperanda. Quod cum audiret Hubertus justiciarius, distulit negotium in futurum, donec elementius tempus arderet. Nuncii vero aliud non habentes in responsis, ad propria quasi delusi remeabant.

Eo³ tempore, Papa Gregorius molesto ferens quod Id. iii. 165.

imperator Frothericus, quasi spreto timore sententiæ suæ, negotia⁴ Ecclesiæ in Terra Sancta amplectebatur, desperansque quod ad unitatem Ecclesiæ non rediret, decrevit, ipso depulso, alium in culmine imperiali subrogare. Constituit igitur Johannem de Bresne ducem papalis exercitus, et eidem quicquid ecclesia Romana potuit adjutorii impendere in thesauro⁵ et armis, et indulgentiæ de peccatis, et admonitionibus ad prælatos, abundanter impendit. Quod cum imperatori significaretur, facta pace cum soldano festinanter et caute, ne ad eum iste sinister rumor [perveniret],⁶ ad ecclesiasticum honorem et profectum cum eodem treugam diuturnam et pacem constituit. Acceptaque corona regni [Jerusalem], naves paravit ad repatriandum; Terræque Sanctæ valedicturus,⁷ orandi gratia ad flumen Jordanis cum omni humilitate inermis et

Cf. Hist. Anglor. ii. 307.

Cf. Matt. Par. iii. 178.

¹ Anglorum] om. E.

² Giraud de Malemort.

³ Eo] Eodem, E.

⁴ E. ins. sua.

⁵ thesauro] thesauris, E.

⁶ MSS. exc. E. ins. et.

⁷ valedicturus] valde dicturus,

Ch. Cl.

- personas, Templarios exosos, et soldanum habuit am- A.D. 1299.
 cissimum, fidelitatem sentiens in infidelibus, et fide- His return
 Matt. Par. lium detestans infidelitatem; et ascendens naves in home.
 iv. 192. terra¹ sua prospere applicuit, susceptus cum gaudio, et
 adhærentibus sibi fidelibus suis, [sibi] subreptas terras
 in brevi imperio restituit viriliter universas, de inva-
 soris condignam capiens ultionem. Per idem tempus
 Cf. Id. iv. magister Stephanus, domini Papæ capellanus,² ad re- Extortions
 184, 188. staurandum³ Papæ thesaurum perditum et ad dictum in England
 imperatorem Fræthericum deiciendum, omnes decimas of Stephen
 rerum ecclesiasticarum, [non] deductis expensis, in tota of Anagni.
 v. Hist. Anglia, Hybernia, et Wallia, exegit, et permittente
 Anglor. rege extorsit. Unde Anglia jam multipliciter bonis
 ii. 315. spoliata, miserabiliter cœpit ad egestatem inclinari,
 impotens postea respirare.
- Matt. Par. Eodem quoque anno, magister Robertus de Bingham, Robert de
 iii. 189. electus Sarum, apud Septonam munus consecrationis susce- Bingham
 pit, qui fabricam novæ ecclesiæ suæ non segniter prosecu- bishop of
 tus, ipsam feliciter consummavit. Ipso quoque anno, rege Salisbury.
 et priore cum conventu dissidentibus de persona in The new
 cathedral.
- Id. iii. 172, archiepiscopum substituenda, cassatoque Waltero monacho
 170. Cantuariensi, electus est in curia Romana, procurantibus
 magistris Alexandro de Stavenesbi Cestrensi⁴ et magistro Richard
 Henrico de Sanford Rofensi,⁴ episcopis, et magistro Johanne archbishop
 de Hotoft Bedefordensi archidiacono, magister Ricardus cog- of Canter-
 nomento Magnus, Lincolnæ cancellarius et lector theo- bury.
 logiæ cathedralis, et in ecclesia sua consecratur. Con- Bishops
 Id. iii. 190. secrati[que] sunt cum eo per manum Rofensis episcopi in consec-
 ea ecclesia magister Rogerus Londoniensis electus et Hngo crated,
 Elyensis electus, iv^o idus Junii. Eodem⁵ anno, obiit 10 June.
 Martinus de Pateshulle, decanus Londoniensis scilicet sancti Pauli, Death of
 xviii^o kalend. Decembris, vir miræ prudentiæ et legum regni Martin de
 peritissimus.⁵ Pateshulle
 dean of
 S. Paul's.

¹ *terra sua*] terram suam, E.² *capellanus . . . Papa*] om.
Re.³ *restaurandum*] restaurum, Ch.
Cl.⁴ *Cestrensi, Rofensi*] om. E.⁵ *Eodem . . . peritissimus*]
om. A. N.

A.D. 1229. Applicuit eo tempore in Anglia vir investigabilis versutia, *Matt. Par.*
 Arrival of Henricus¹ Mauclerc, comes Britannia, ut regem Anglia *iii. 191.*

[Peter] Mauclerc, count of Britanny. in partes salvo duceret transmarinas. Quod tamen negotium usque ad serenitatem vernalis serenitatis cepit delationem. Eodemque anno, Ricardus archiepiscopus pallium suscepit, a domino Papa sibi transmissum.

The pall sent to archbishop Richard. [Curriculo annique ipsius dominus Reginaldus abbas *MS. Bc.* hujus loci diem clausit suppressum.]

Death of Reginald abbat of S. Benet Holme. [Anno vero eodem in vigilia Ascensionis, que fuit *MS. N.* decimo kal. Junii, ingressus est dominus Hubertus de Burgo justiciarius Angliae capitulum Cantuariense cum magna multitudine clericorum et militum et aliorum

Hubert de Burgh enters the chapter of Canterbury to make peace between Canterbury and Rochester. Christi fidelium, presente tunc ibi priore² Cantuarie et toto conventu, ut tractarent de pace componenda inter ecclesiam Cantuariensem et ecclesiam Roffensem. Ea vice ad instantiam domini justiciarii prior et conventus remiserunt Roffensi omnem actionem quam habebant vel habere poterant contra Roffenses de baculi delatione et electione, presentibus ibidem cum domino justiciario abbate de Langedoune³ et Willelmo Britone vicecomite Cantie, et Ranulfo Britone thesaurario et domino Ricardo⁴ cancellario et multis aliis; et in presentia omnium remiserunt omnem rancorem tam episcopo quam conventui Roffensi, et in signum dilectionis prior et conventus Cantuarie osculati sunt episcopum Roffensem et suppriorem et camerarium presentes pro conventu Roffensi.

Peace made.

The king present when the archbishop received the pall, Sept. 16.

¹ *Henricus Mauclerc*] The compiler has inserted Mauclerc, but still followed Wendover's error in writing *Henricus* for *Petrus*.

² John of Sittingbourne.

³ West Langdon, Kent.

⁴ Sic. Ralph Neville was the chancellor.

- MS. N. [cum justiciario et magna multitudine militum atque nobilium, presentibus ibidem archiepiscopo et episcopo Roffensi et priore et conventu¹ Cantuariensi. In eodem capitulo petiit rex ut pax confirmaretur inter ecclesiam Cantuariensem et Roffensem in presentia sua; et responsum est a Cantuariensi quod hoc jam factum est; et prior Cantuarie coram omnibus osculatus est supriorem Roffensem in signum pacis firmate.] A.D. 1229.
The kiss of peace given between the two convents.

Absolvitur imperator post reditum. Rex Henricus pergit in Britanniam. Dux Saxonum venit in Angliam.

- Matt. Par. iii. 193. Anno gratie mcccxxx^o. Rex Henricus ad Natale Domini tenuit curiam suam cum rege Scotorum apud Eboracum, quem ad illud festum invitaverat, presente archiepiscopo civitatis, cum magnatibus terre nonnullis. Contigit eodem anno, in die scilicet Conversionis sancti Pauli, in ecclesia sancti Pauli Londonie, quod cum episcopus ejusdem civitatis in dicta ecclesia ante majus altare staret infulatus, ad celebrandum missam celebriter, ut moris est, congregato multo populo, subito in aere facta est nubium densitas et solis obnubilatio admirabilis, ut vix socius socii discretam haberet agnitionem. Facta est repente tonitruum adeo horribilis concussio et fulminis choruscatio, ut tota ecclesia cum turri obrui videretur, nec defuit fœtor intollerabilis. Quo viso, clerus cum populo exiit glomeratim cum festinatione, solo ad altare cum uno diacono remanente episcopo. Henry III. at York with Alexander II.
Storm and terror of the congregation in St. Paul's, 25 Jan.
- Id. iii. 172. Eodem anno, restituta civitate Jerusalem imperatori Frederico et populo Christiano cum corona regni Jerosolimitani, qua² coronatus est in ipsa civitate, de modo et tempore regem Anglorum et alios principes, ut eos exhilararet, per elegantes epistolas, auro bullatas, certificavit, in quibus continebatur quod hic summam perstringitur. Letter by the emperor
- Id. iii. 174. "Soldanus Babilonie, ut præactum est, sanctam³ civitatem Jerusalem populo et cultui restituit Christiano," on the recovery of Jerusalem.

¹ conventu] conventui, N.

² qua] qui, E.

³ sanctam] om. E.

A.D. 1230. " et contrada¹ tota libera fuit circumquaque, ita ut pateret **Matt. Par.**
 Letter on " liber accessus Christianis peregrinis ad loca sancta. **iii. 174.**
 the re- " Præterea restituta est civitas Bethleem, et tota terra
 covery of " media inter Jerusalem et civitatem ipsam. Civitas quo-
 Jerusalem. " quo Nazareth, et tota terra media inter Achon et ipsam
 " civitatem, tota terra Turonis quæ largissima est, et Chris-
 " tianis valde accommoda. Civitas Sydonis, quæ vulgariter
 " dicitur Saete, cum tota planitie et pertinentiis suis, quæ
 " multum fuit utilis Saracenis, maxime cum portus ibi sit
 " congruus et terra adjacens uberrima, et inde arma
 " et victualia et multa necessaria inde ad civitatem
 " Damasci et de Damasco ad Babiloniam portarentur. Et
 " quamvis civitatem Jerusalem, sicut melius unquam fuit,
 " reædificare nobis liceat secundum pactum, necnon et
 " castrum Jopen, castrum Cesarie, castrum Sydonis, et
 " castrum sanctæ Mariæ Theutonicorum, quod fratres ipsius
 " domus in² montana Achon ædificare ceperunt, et ab olim
 " nullo treugarum tempore permissum extitit Christianis;
 " ipse tamen Soldanus, usque ad finem treugarum istarum
 " decennialium, quæ inter nos et ipsum per decennium sunt
 " statutæ, ædificia vel castra aliqua de novo facere vel
 " ædificare [non] debet. Sicque die Dominica, xviii. die
 " Februarii nuper præteriti, ad laudem Christi qui a mor-
 " tuis hac die resurrexit,³ concordia hujusmodi hinc inde
 " extitit juramento firmata, et in Jerusalem coronam por-
 " tavimus. Et sic *visitavit nos Oriens ex alto*. Sed
 " quia mundus iste semper amara dulcibus consuevit
 " permiscere, cum ad imperium nostrum redeundo
 " veniremus, aditu ad propria vix patente, inimicos
 " nostros, quos Papa pater noster in detrimentum
 " nostrum exaltaverat, contrivimus, et motam vix
 " sedavimus seditionem, et nisi nos sub tanta festi-
 " natione negotium hoc revocasset, ecclesiæ status
 " Dei gratia solidaretur mirabiliter exaltatus."⁴ Cum-
 " que hoc mandatum ad aures principum perveniret, et
 " postea in populis disseminaretur, Deum glorificaverunt,

S. Luc.
i. 78.

¹ *contrada*] *contradita*, W.;
terra, Cl.; *contracta*, R.; om. A.
N.

² *in montana*] om. E.

³ *resurrexit*] *surrexit*, MSS. exc.
E.

⁴ *exaltatus*] *exaltata*, MSS.

Qui non permittit Sibi famulantes impediri vel con- A.D. 1230.
fundi.

Matt. Par.
iii. 193.

Eodemque anno, tempore Quadragesimali, dominus impo- Successes
rator, omni perturbatione complanata, hostibus suis of the
nec Papæ pepercit consanguineis, quos imperio in- emperor.
venerat rebellantes. Quod videns Johannes de Bresne, Flight of
timens incidere in manus imperiales, fugit in partes Cisal- John de
pinas; nec potuit eum papalis instantia revocare. Brienne.
Intermeantibus igitur sollempnibus amicis, sedata est dis- The
cordia inter summum pastorem et summum principem, quæ quarrel be-
nimis fuerat Ecclesiæ dampnosa. Per idem tempus, Pope and
Willelmus de Brause, vir nobilis et potens, a Leolino prin- emperor
cipe Northwalliæ sine iudicio clam est peremptus. made up.
Eodem[que] tempore ad exactionem regis, archiepiscopi, W. de
episcopi, abbates, et priores per totam Angliam regi pecu- Brause put
niam dederunt non modicam, quasi per eam subtracta patri to death.
suo jura revocare posset in partibus transmarinis. Exactions
dolor, ista exactio pecuniæ et Papæ de decimis Eccle- of Henry
siæ consimilem finem sunt sortitæ. Cives quoque III.
Londonienses pro eodem negotio ad redemptionem gravissi-
mam sunt compulsi. Judæi etiam tertiam partem rerum
suarum omnium regi sub¹ festinatione persolverunt. Ejust- *Transfre-*
dem anni curriculo, rex, congregato copioso exercitu, pridie *tatio regis*
kalendas Maii naves ascendit, et in Britannia applicuit apud *H. in Bri-*
sanctum Maouloum quinto nonas Maii. Eodem quoque anno, *tanniam.*
facta est eclipsis solis contra morem solitum, summo mane. Solar
Tempore ipso, pacificati sunt magnates Franciæ, prius eclipse.
hostiliter dissidentes, quibus congregatis cum equis et The French
armis, venerunt cum rege omnes, qui militare servitium barons
sibi debebant, in Britanniam, ut impetus regis An- appeased,
glorum reprimerent, qui in urbe Andegavensi cum and meet
comite Britanniæ et aliis² Britonibus multis, qui against
eidem fidelitatem juraverant, moram traxit longiorem. him.
Eodem tempore, submersus est Reimundus de Burgo in Death of
flumine Ligeri. Circa idem tempus, dux Saxonum,³ miles Reimund
de Burgh.

Id. iii. 195.

Id. iii. 199.

¹ *sub*] cum, E.

² *aliis*] alii, Ch.

³ This is an error, copied from Wendover and Paris (iii. 195); it was Otho I., duke of Brunswick

and Lünebourg, who came to England. See Liebermann, *Mon. German. Historica*, xxviii. p. 67, n⁷.

- A.D. 1230. elegantissimus, quem dominus Papa in imperium proposuit sullimare, fugit a facie imperatoris Fretherici per-equentis et venit Londonias, ubi adventum regis de Britannia expectabat. Ipso tempore, Fulco Paganellus et Willelmus frater ejus, viri nobiles de Normannia, cum quibusdam¹ aliis, quos secum traxerant, venerunt ad regem Angliæ in Britanniam, relictis castris suis cum terris universis, et eidem, dum rex Angliæ in Britannia morabatur, adhæserunt. Eodem tempore, dominus imperator Romam veniens, cum omnem thesaurum domini Papæ exhausisset, sollempniter est absolutus, et eodem die, simul in uno palatio copulabantur cum gaudio et hilaritate. Illis quoque diebus, rex Anglorum, cum multo tempore in Britannia jacuisset, et dies otiosos cum infinito thesauro consumpsisset, mortuis nobilibus, multis autem fame et infirmitate attenuatis et ad extremam inopiam redactis, in Angliam inglorius rediit, inter quos Gilebertus de Clare, comes Gloverniæ, diem clausit extremum. Remanserunt tamen post regem in Britannia comes Ranulphus Cestriæ, Willelmus Marescallus, Willelmus comes Albemarle, cum aliis viris bellatoribus, donec clitellas penitus evacuassent. Ipso quoque tempore, facta est eclipsis lunæ, remanente sibi Id. iii. 203. brevissima claritate.
- Visit of the duke of [Brunswick] to England. Matt. Par. iii. 197.
- Submission of certain Norman nobles to Henry III. Id. iii. 198.
- Peace between the Pope and emperor. Id. iii. 199.
- Idleness of Henry III. in Britanny. Id. iii. 199.
- His losses. Id. iii. 199.
- Death of Gilbert de Clare. Id. iii. 200.
- Lunar eclipse. Id. iii. 203.

Orta est discordia inter regem et archiepiscopum Cantuaricæ Ricardum pro castro de Thunebruge. Obiit idem Ricardus. Trengæ capiuntur inter reges.

- Henry III. at Lambeth. Anno gratiæ mcccxxxi^o. Rex Anglorum Henricus ad Natale Domini tenuit curiam suam apud Lambetham, Huberto, Angliæ justiciario, necessaria ministrante et civiliter procurante. Per idem tempus, orta est discordia inter regem et archiepiscopum Cantuaricæ Ricardum pro castello de Tunebruge et alias² quasdam terras, cum villa etiam de Tunebruge et pertinentiis ejus, quæ ad jus Cantuariensis ecclesiæ spectare dicebantur. Id. iii. 201.
- Trouble of archbishop Richard about Tunbri'ge castle.

¹ quibusdam] quibus, Ch. E. T. W.

² alias quasdam terras] sic Ch., altering the rest of the sentence, but leaving this; see Matt. Par. iii.

201; E. alters it to *aliis quibusdam terris*. A. ins. *propter* in margin, which N. puts in the text; the other MSS. as Ch.

- Matt. Par.** Eodem anno, mense Aprili, Ricardus frater regis, despon- A.D. 1231.
iii. 201. savit Ysabellam comitissam Gloverniæ, relictam Gileberti Marriage
 de Clare, nuper defuncti, videlicet sororem Willelmi Ma- of Richard
 rescalli, comitis de Penbroc; et nuptiis vix completis, idem and Isa-
 comes [Willelmus]¹ diem clausit extremum, et Londoniis Gloucestcr.
 apud Novum Templum sepultus est juxta² patrem suum Death of
 xvii. kalendas Maii. Circa illa tempora, statutæ sunt treugæ William
Id. iii. 204. inter regem Francorum et regem Anglorum, quibus sta- Marshal.
 tutis, reversas est in Angliam comes Cestriæ cum aliis, Truec with
 quos ibi rex Anglorum dimiserat in Britannia. Mense France.
 vero Julio, Petrus Wintoniensis episcopus, completo in Terra Return of
 Sancta jam fere per quinquennium magnifice peregrinationis bishop
 voto, reversus est in Angliam, kalend. Augusti, et Winton- Peter des
 niam veniens, susceptus est cum processione sollempni in Roches.
 sua ecclesia cathedrali.
- Id. iii. 205.** [Eo] ipso anno, Ricardus³ archiepiscopus Romam petiit Death of
 pro causa jam dicta, ubi pro voluntate negotiis expeditis,⁴ archbishop
 rediens, apud sanctam Gemmam, in domo videlicet fratrum Richard at
 Minorum, tertia diea citra Romam, diem clausit extremum; S. Ge-
 et sic eo expirante,⁵ expirabant cum eo negotia impetrata. mini.
- Id. iii. 206.** Eo tempore proposuit rex ducere in uxorem regis Scotiæ The king's
 sororem, indignantibus comitibus et baronibus suis universis. intention
 Non enim, ut dixerunt, decebat, quod rex duceret filiam of marry-
 natu minorem, cum Hubertus justiciarius natu majorem ing Isa-
 haberet sibi matrimonio copulatam. Sed cum ab hoc pro- bella of
 posito per comitem Britanniæ, qui tunc erat regi pro Scotland
 pædagogo, rex invitus impediretur, dedit eidem comiti, prevented.
 multa promittenti sed nihil adimplenti, quinque milia
 marcas argenti, ac si tantum defuisset de jactura præte-
 rita. Defuncto itaque Ricardo Cantuariensi archiepiscopo,
 decreverunt monachi Cantuariæ Radulfum de Neuvilla Cices- Ralph
 trensem episcopum, videlicet cancellarium regis, sibi in Neville,
 præsulem unanimiter postulare, quia erat regi et regno bishop of
 fidelissimus, et inconcussa columpna veritatis. Sed postquam Chichester,
 hæc postulatio domino Papæ significata innotuit, facta dili- elected to
 genti inquisitione de moribus ejus a magistro Symone de Canter-
 bury.

¹ *Willelmus*] interlined later in Ch.; Marecalli, T.; Marecallus, W.

² *juxta . . . suum*] in a later hand over erasure in Ch.

³ *Ricardus*] om. E.

⁴ *expeditis*] om. Ch.

⁵ *expirante*] spirante, MSS. exc. E.

- A.D. 1231. Langetune, timens zelum fidelis viri, ne quandoque reg- Matt. Par.
 The elec- num Angliæ, quod sincero corde diligebat,¹ de jugo tri- iii. 207.
 tion quashed bnti, quo tenebatur, niteretur discutere,² respondit, quod
 by the rapidus erat in verbo et præsumptuosus in opere, nec
 Pope. erat talis dignus tali prærogativa. Et ut facilius re-
 silirent monachi a proposito, benigne concessit eis licen-
 tiam, alium sibi in archiepiscopum eligere vel postulare.
- Disturb- Circa eadem tempora, quidam, quos supra modum
 ances on gravabat intollerabile jugum Romanorum, impetratis
 account of quibusdam quoquo modo regalibus litteris, blados Ro- Id. iii. 211.
 the Roman manorum distrahentes, Cincium quendam Romanum, ec-
 clerks in clesiæ sancti Pauli Londoniensis canonicum, hostiliter cepe- Id. iii. 210.
 England. rant, et post aliquos dies, vacuatis crumenis, abire permi-
 Seizure of serunt. Sed cum hæc ad regis notitiam pervenissent, Cf. Id. iii.
 Cincio. runt, et post aliquos dies, vacuatis crumenis, abire permi- 218, 221.
 serunt. Sed cum hæc ad regis notitiam pervenissent, Papa conquerente, totum crimen hoc in Huber-
 Hubert tum justiciarium refudit, et ipsum ex illo tempore, 218, 221.
 de Burgh acused of this. tum justiciarium refudit, et ipsum ex illo tempore, tanquam quilibet Romanus frater ejus esset, qui ipsum regem in multis³ tribulationibus de regno optinendo efficaciter sæpe adjuvit, Hubertum⁴ justiciarium insatiabili corde persecutus est, sicut sequens narratio legere volentibus declarabit.

*Electus est in archiepiscopum Cantuariæ magister Johannes Blundus, cassato Johanne priore. Hubertus de Burgo mag-
 nam patitur persecutionem.*

- Henry III. Anno gratiæ MCCXXXII^o. Rex Anglorum Henricus [tertius] Id. iii. 211.
 at Win- fuit ad Natale Domini apud Wintoniam, cui Petrus ejusdem
 chester. urbis antistes omnia necessaria procuravit, et festiva tam
 regi quam suis exhibuit indumenta cum donativis. Per
 His de- idem tempus, rex propter nimias expensas, quas effudit
 mand of an aid. in Britannia, auxilium pecuniare sibi postulat, tam a
 militibus quam prælatis, exhiberi. Eodem tempore a Id. iv. 212.
 John prior conventu Cantuariæ electus est Johannes, prior ejusdem
 of Can- ecclesiæ, in archiepiscopum Cantuariæ; qui cum esset regi
 terbury elected præsentatus et acceptus, profectus est Romam, ut electionem
 arch- bishop. rite factam impetraret a sede Apostolica confirmari.

¹ diligebat is after tenebatur in
 MSS. discutere] excutere, E. Re.

² MSS, exc. N. ins. adjuvit.

⁴ Hubertum . . . declarabit] om.
 N.

- Matt. Par. iii. 212. Sub eisdem diebus, Henricus Rosensis episcopus, cum in sub- A.D. 1192
bato quo ¹ cantatur ² *Sitientes venite ad aquas*, apud Sidingebur- March 27.
nam, præsente electo Cantuariæ parato transalpinare, or-
dines celebrasset, astanto clero et populo, sermonem faciens, Vision of
fiducialiter protestatus est, dicens, "Gaudete omnes in Do- the release
"mino fratres, scientes indubitanter, quod uno et eodem of Richard
"die nuper exierunt de purgatorio rex quondam Anglo- I. and
"rum Ricardus et Stephanus Cantuariæ archiepiscopus, archbishop
"cum uno capellano ejusdem archiepiscopi, ad conspectum Langton
"divinæ Majestatis migraturi, et in ea die non nisi illi from pur-
"tres de locis pœnalibus exierunt. Et his dictis meis gatory.
"fidem adhibeatis plenissimam et certam, quia mihi et
"cuidam alii tertia jam vice hoc per visionem revela-
"tum est ita manifeste, quod ab animo meo omnis du-
"bitationis ambignitas removetur."
- Id. iii. 219. Venit eodem tempore Romam prior Cantuariæ, Johannes John elect
electus Cantuariæ, ut ejus electio a domino Papa con- of Canter-
firmaretur. Sed quia videbat eum Papa nimis senem et bury re-
simplicem et minus idoneum tantæ dignitati, persuasit ei ut signs at
cederet ³ in spiritu lenitatis, quia credidit eum esse sanc- the Pope's
tum et bene religiosum. Ipse vero libenter et in spiritu request.
humilitatis factæ electioni renunciavit. Tunc Papa, concessa
licentia monachis, ipsis, quos minus discretos reputavit,
præcepit ⁴ ut alium talem eligerent, cui onus suum com-
municare et curam competenter committere posset pasto-
ralem. Circa dies illos Leolinus princeps Walliæ, fines Ravages of
bâronum Angliæ ingressus, cœpit more solito vacare incen- Llewellyn-
diis et rapinis. Considerato autem ⁵ diligenter, quid the- ap-Jor-
sauri in ærario regio contineretur, minus multo quam werth.
credidit invenit in deposito. Exegit igitur a suis mi- The king's
nistis districtum ratiocinium, Ranulphumque cognomento poverty.
Britonem, camerae suæ thesaurarium, ab officio suo depo- Ralph
nens tenensque in arcto, ad gravissimam compulit Hubert de
redemptionem. Consilioque in his fretus episcopi Wintoni- Burgh
ensis, Hubertum de Burgo, justitiarium regni, ab officio suo, deposed.

¹ *quo*] *qua*, MSS. exc. A. (corrected) N.

² T. ins. *omnes*.

³ *cederet*] *cedere*, Ch.; *sederet*, T. W.

⁴ *præcepit*] om. MSS.; T. W. have per Papam concessa est.

⁵ E. ins. *rege*.

A.D. 1232. licet cartam regis haberet ballivæ suæ sibi perpetuandæ, **Mat. Par.**
 Stephen de rox amovit truculenter, Stephanum de Segrave subrogando, **iii. 220.**
 Segrave put in his place. quarto kal. Augusti. Exegitque de thesauris suis ratiocinium, imposuitque ei crimina enormia, objecto etiam crimine læsæ majestatis. Insurrexerunt igitur multi in eum, insurgente rege, et eum in multis accensaverunt, inter quos cives Londoniæ quasi appellantes cum secleris, super suspendio Constantini, concivis sui, exegerunt sanguinem suum de manibus suis, postulantes instantia magna sibi de tali injuria justitiam exhiberi. At Hubertus, cum talia cognovisset, ad ecclesiam Meretonæ fugit, ibidem inter canonicos delitescens. **Id. iii. 223.**

Charges against Hubert.

His flight to the church of Merton.

John Blund elected archbishop.

Eodem anno, tempore autumpnali, electus est magister Johannes Blandus, apud Oxoniam studens et legens in theologia, in archiepiscopum Cantuariæ, qui a rege susceptus cum monachis quibusdam Cantuariensibus Romam profectus est, ut electionem suam confirmari a sede Apostolica impetraret.

A fortieth granted to the king.

Temporibus sub eisdem, concessa est regi pro debitis, **Id. iii. 224.**

He orders the mayor of London to seize Hubert de Burgh.

quibus adhuc pro Britannico negotio comiti Britannicæ tenebatur astrictus, quadragesima pars rerum mobilium ab episcopis, abbatibus, prioribus, clericis et laicis, sicut ea habuerunt frugibus tunc congregatis circa festum sancti Michaelis, consilio Stephani de Segrave, extorquenda. Per idem quoque¹ tempus [Hubertus],² regis iræ cognoscens asperitatem, non est ausus apparere præsentis die sibi præfixo. Tunc rex iratus significavit majori³ Londoniæ jam hora instante vespertina, quatenus statim visis litteris regiis, conjunctis sibi universis civibus urbis qui arma movere possent,⁴ iret⁵ Meretonam, hostiliter inde Hubertum de Burgo vivum vel mortuum extracturus, et eidem præsentaturus. At major,⁶ signo communi pulsato, cum populo civitatis armatus illuc properavit, regis mandatis pariturus. Quod cum audiret Hubertus, ante majus altare se in orationibus prosternens, corpus suum et animam Deo commendavit. **Id. iii. 225.**

Caution given to the king as

Dum autem illuc ruerent cives armati catervatim, suggestum erat regi, quod si violata pace Ecclesiæ Hubertum,

¹ *quoque*] om. E.

² A. has Hubertus de Burgo in the margin; N. in the text.

³ Andrew Bukerel.

⁴ *possent, iret*] præsentiret, T.

⁵ *iret*] irent, Re. W. with extracturi, præsentaturi, afterwards.

⁶ *major*] majore, MSS. exc. E.

quondam magistrum suum, notum pro fidei omnibus A.D. 1232.
 fere Cisalpinis regionibus, totaliter¹ confunderet, "omnes, to violating
 " præcipue Franci² natione, in vos conviciis insurgent the peace
 " et obprobriis, et forte cum ipsa ultrice Ecclesia arma of the
 " movebunt." Quo audito et salubriter intellecto, ante church.
 Matt. Par. seditionem motam cives furibundos festinanter revo- He recalls
 iii. 226. cavit. Post hæc autem, Lucas, archiepiscopus Dublinensis, the citi-
 qui beneficia sibi ab eodem gratanter collata recogno- zens.
 vit, eundem Hubertum in Domino consolatus, multis Luke abp.
 precibus impetravit a rege inducias Huberto, ut tempus of Dublin
 haberet deliberandi, ut objectis commode posset respondere; obtains
 quæ vix concessæ sunt usque ad octavas Epiphaniæ. delay for
 Tunc super his per litteras regis Hubertus certificatus, apud Hubert,
 sanctum Eadmundum iter arripuit, ubi nxor ejus Margareta who goes
 morabatur, gloriosi regis et martiris rogaturus de tribula- to S. Ed-
 tione consolationem; et transiens per Essexiam, hospitatus munds-
 est in villa quadam, ad jus episcopi Norwicensis pertinente. bury.
 Quod cum regi fuisset relatum, ira incanduit vehementi, The king
 metuens, si Hubertus ita recederet, perturbationem machi- sends to
 naretur in regno; unde facti pœnitens misit post³ eum seize him,
 Godefridum de Crauccumbe militem cum trecentis armatis, and he
 præcipiens sub pœna suspendii, quatinus illum captum re- takes re-
 ducerent, et in Turri Londoniarum vinctum incarcerarent. fuge in a
 At illi cum festinatione profecti, invenerunt Hubertum in chapel.
 quadam capella, hospitio suo vicina, crucem in una manu
 et in altera Corpus Domini bajulantem; erat enim præmu-
 nitus de adventu quærentium animam ejus; et surgens de
 stratu soporatus, ad capellam confugit. At Godefridus cum
 sociis armatis capellam ingressus, præcepit ex ore regis, ut
 exiret de capella et veniret Londonias cum rege locuturus.
 Sed Hubertus, quod iram regis nimis timebat, respondit,
 et ideo nullo modo exire ausus extiterat. At Godefridus He is
 et ejus complices rapuerunt crucem cum Corpore Christi de dragged
 Id. iii. 228. manibus ejus, et vinculis eum constringentes adduxerunt from the
 Londonias et ipsum in Turri posuerunt compeditum. Quo chapel, and
 audito, episcopus Londoniensis graviter conquestus est regi de imprisoued
 tam enormi violatione Ecclesiæ, et procuravit audacter et in the
 constanter, ut Hubertus in capella, qua captus fuerat, re- Tower.
 The bp. of
 London
 compels

¹ totaliter] taliter, MSS. exc. E. | ² post eum] postea, E.

³ Franci] Francie, E.

- A. D. 1232. duceretur. Fecit igitur [rex]¹ circumvallari capellam, præci- Matt. Par.
iii. 298.
 his resto- piens² sub pœna suspendii, ne aliquo evaderet ingenio, et
 ration to- piens² sub pœna suspendii, ne aliquo evaderet ingenio, et
 the chapel. ne cibum haberet excubando³ diligenter,⁴ explorarent
 He is be- vicecomites Hertfordiæ et Essexiæ, cum copia vigilantium,
 sieged Id. iii. 230.
 there, and vicecomitibus qui cum observabant. Dixit enim se potius
 surrenders. velle regis misericordiam experiri, quam tabescere fame de-
 testanda.
- Collection Iisdem temporibus per regios satellites, Petrum de
 of the Thanci, Willelmum de Culwithe, et Adam filium Willelmi,
 fortieth. fecit rex colligi per Angliam quadragesimam omnium mobi-
 lium apparentium, sicut se habuerunt in crætino sancti
 Death of Mathæi, anno regni sui xvi^o. Circa idem tempus, obiit Ra- Id. iii. 229.
 Ranulph nulpus, comes Cestriæ et Lincolnæ, apud Walingefordiam
 Blundevil, v. kal. Novembris. De cuius obitu, cum nunciaretur Huberto
 earl of rumor, et diceretur quod unus de maximis hostibus eius mor-
 Chester, tuus esset, assumpto suspirio cum alto gemitu, ait, "Deus
 28 Oct. " propicietur animæ ejus,"⁵ et postulans Psalterium, anto
 Conduct of Hubert on hearing of his death. v. Hist.
Anglor.
ii. 349.
 Hubert's treasure at the New Temple seized by the king. Matt. Par.
iii. 232.
 Visitation of monasteries. Eodemque anno, Rogerus Londoniensis episcopus, accusatus Id. iii. 234.
 Accusation of bp. Roger le Noir, who goes to Rome. Id. iii. 240.
 His banishment of the Causius from his diocese. Id. iii. 331,
332.

¹ A. has rex in the margin; N. in the text.

² *præcipiens*] præcepit, Cl.

³ *excubando*] exculendo, E.

⁴ *diligenter*] diligendo, Ch. A. N.

⁵ *ejus*] ipsius, E.

⁶ *diripuit*] dirupit, E.

⁷ This paragraph is at the end of the year in Re.

⁸ *denuum*] domini, MSS. exc. E.

sare. Sed ipsi recalcitrantes, Romanæ curiæ fulti A.D. 1232.
trocinio, ipsi, post multos, quibus eum exagitaverant,
labores, silentium imposuerunt.

MS. Cl.

[Eodem anno, Ela comitissa Sarum fundavit abba- Laycock
abbey
founded.
tiam canonicorum de Lakok.]

*Exegit rex ratiocinium ab episcopo Wintoniæ Petro Petroque de
Rivallis. Item a Stephano de Segrave et Roberto Pusselwe.*

Matt. Par.
iii. 240.

Anno gratiæ MCCXXXIII^o. Rex [Anglorum] Henricus iii. Henry III.
at Wor-
cester.
tenuit curiam suam ad Natale apud Wigorniam, ubi de con-
silio Petri Wintoniensis episcopi, omnes naturales curiæ suæ
ministros a suis amovit officiis, et Pictavenses et alienigenas
eorum ministeriis subrogavit. Willelmumque de Rodune He expels
his Eng-
lish minis-
ters and
puts Poi-
terius into
their
places.
militem expulit contemptibiliter, qui in curia regis vices
gerebat magni Marescalli, quod idem Ricardus Marescallus
nimis moleste tulit. Walterum quoque, Mauclerc cognom-
mento, episcopum scilicet Karleolensem, idem rex [Henricus]
per consilium prædictum ab officio thesaurarii expellens,
centum libras ab eodem exegit, et custodias quasdam, quas
eidem per cartam confirmaverat, truculenter subtraxit.
Consiliarios autem suos omnes, tam episcopos quam comites
ac barones, et quosdam de regno suo nobiles, ita præcipi-
tante abiecit, quod¹ nulli crederet nisi episcopo memorato, Bp. Peter
des Roches
his chief
adviser.
quasi coleret ipsum pro Deo, carumque suum Petrum de
Rivallis. Unde factum est, ut expulsis castrorum custodi-
bus per totam fere Angliam, rex omnia sub ipsius Petri
custodia commendaret. Tunc idem Petrus, Wintoniensis
episcopus, attraxit in suam consortium Stephanum de Se- Stephen de
Segrave.
grave, regno et Ecclesiæ nimis infestum, qui dederat
pravum consilium magistro Stephano, Papæ capellano, His advice
as to the
way of col-
lecting the
tithe.
decimam collecturo ecclesiarum Angliæ, ne finem fa-
ceret cum prælati Angliæ, sed ipsam decimam, in
integrum collectam, diligenter Papæ reservaret, per
quod consilium detestabile Ecclesia dampnum incurrit
inæstimabile multipliciter. Per hoc enim ascendit
summa collectæ in duplam fere quantitatem, et quod

Cf. Id. iii.
187.

¹ quod] cui, MSS. exc. T. W., which have *ut*.

A.D. 1233. pejus erat, per hoc patuit Romanæ cupiditati numerus et¹ pretium ecclesiarum, præbendarum, et reddituum singulorum Anglicanæ regionis, unde magis ac magis rapinis eorum avidius inhiabant. Sed conditionaliter convenit inter dictos ipsos Stephanos, quod pro illa prodicione optineret ipse Stephanus de Segrave, ad opus filii sui clerici, a sede Apostolica indulgentiam plura beneficia, quot possint ei adquiri, libere possidendi. Sed caruit successibus fraus illa, in rempublicam nequiter machinata. Nam idem clericus, filius scilicet Stephani sæpedicti, per breve tempus, ultore Deo, vitam terminavit.²

This done to advance his son, a clerk, but who died early.

Robert Passelew.

Adjunctus est etiam eisdem Robertus cognomento Passeleue, qui cum Falcasio domino suo Romæ contra regem et regnum aliquando toto conamine, et effusa non minima pecuniæ quantitate, gravamina machinabatur. Hic sub Petro de Rivallis thesauros regis custodivit; sicque factum est, ut totius regni habentæ alienigenis et ignobilibus, spretis aliis, committerentur. Matt. Par. iii. 240.

Stand against them by Richard Marshal. Nobles associated with him.

Inter nobiles igitur Angliæ surrexit quasi alter Mathathias, vir nobilis, et miles strenuissimus, comes Ricardus, regis marescallus, zelo justiciæ provocatus, regis desipientis constanter increpans simplicitatem. Ipsi quoque comiti adhæserunt Gilebertus Basset, Warinus et Philippus fratres sui, et Ricardus Siward. Præter dictam causam discordiæ fomitem ministravit, quod rex, Id. iii. 241.

Injustice of the king to Gilbert Basset.

de consilio alienigenarum et quorundam jam dictorum indigenarum ipsum blanditiis et adulationibus infatuantium, manerio de Netheravene in comitatu de Wilthesire dictum Gilebertum Basset injuste et sine judicio disseisivit, spoliando violenter, et Petrum de Malolacu Pictavensem eodem investivit. Quam injuriam dictus comes reputans suam, immo publicam, per episcopos, clericos, fratres Prædicatores et Minores, insuper per suos pares multotiens regem in- Id. iii. 247.

His manor of Netheravon given to Peter Mauclerc.

¹ et] om. E.

² terminavit] continuavit, E.

terpellavit, ut dictum Gilebertum Basset et alios A.D. 1233. regni naturales secundum leges et regni consuetudines, tractaret judicialiter, alienigenarum et prædictorum malignantium prava consilia non sequendo. Quorum preces et monitiones rex nullatenus exaudivit, sed ex hoc ira majori commotus, tam dictum comitem quam complices suos, in Walliam expulsos, fecit utlagari, terris et possessionibus eorum datis in direptionem, et omnibus bonis confiscatis. Et quoniam magistra¹ necessitas ad remedium excogitandum compulit memoratos, elegerunt potius tantæ injuriæ viriliter resistendum et pro patria² pugnandum, quam injustam et voluntariam aliquorum exhæredationem sustinere. Et licet in personam regis per casum aliquando possent desævuisse, hoc nolentes, suos per prædas, spolia, incendia, modis omnibus quibus poterant, dampnificaverunt per totam æstatem et hyemem, dicta guerra perdurante.

The king refuses to do him justice, and outlaws the associated nobles.

Matt. Par.
iii. 242.

Eodem anno x. kalendas Aprilis mugierunt horribilia tonitrua, et secuta est per totam æstatem tanta pluviarum inundatio, quod ubique vivaria confregit et stagna atque molendina per universam fere Angliam a suis sedibus violenter evulsit. In campis nempe arabilibus pomeriisque fructiferis et aliis locis insolitis proruperunt³ fonticuli, rivalis discurrentibus, qui pisciculos produserunt, aptatis ad hos insolitis molendinis. Eodemque tempore sexto idus Aprilis, circa horam diei primam, ultra fines Herefordiæ et Wigorniae, in cælo quatuor soles adulterini præter verum solem cum quibusdam circulis sese prodigialiter intersecantibus, apparuerunt; et subsecuta est strages maxima in confinio Walliæ et partibus conterminis, et in Anglia incendia miseranda.

Severe storms,
March 23.

Mock suns,
8 April.

Id. iii. 248.

Hoc anno, mortuus est Warinus Basset in obsidione et assultu castri de Keerdif. Ipso vero tempore, Romæ cassata est electio magistri Johannis [Blundi]. Scripserat enim pro

Death of Warine Basset.

¹ *magistra*] magna, E. Re. T. W.; mag', A.; magis, N.

² *patria*] patrie, Ch. Cl. Re.; A. is altered.

³ *proruperunt*] prorumperunt, MSS. exc. E.

- A.D. 1233. eo episcopus Wintoniensis domino imperatori, ut dignaretur juvare eundem Johannem, ut promoveretur sine talibus impedimentis, quibus alii, qui ad eandem dignitatem vocabantur, fuerant præpediti. Papa vero, qui imperatorem sincero corde non diligebat, non adquevit suæ petitioni, causamque simulans cassationis suæ, objecit eidem Johanni acriter quod sine dispensatione duo beneficia, quibus annexa fuit cura, optinuerat, quæ causa, ut ait, satis valida fuit ad ipsius cassationem, et ita magis ei obfuit quam profuit episcopi Wintoniensis familiaritas et ipsius petitio. Eodem¹ tempore, electus est in archiepiscopum magister Eadmundus de Abindune. Per idem tempus, videns se destitutum comes Ricardus, confœderatus est Leolino et aliis magnatibus illius regionis, præstito juramento. Et tunc temporis, in crastino scilicet² beatæ Mariæ, apud Doveram applicuerunt viri bellicosi multi, ex regionibus transmarinis venientes, et ad regem apud Gloverniam pervenerunt. At rex, illorum et aliorum multorum vallatus catervis, ad Herefordensem urbem suum exercitum promovit copiosum.
- Eodemque tempore Walterus Karleolensis episcopus, quibusdam injuriis sibi a rege illatis, apud Doveram navem erat ingressus, ut transfretaret. Supervenerunt autem quidam ministri regis, eicientes eum cum sociis suis de navi, et firmiter ex parte ipsius regis prohibebant ne absque illius licentia de regno exiret. Applicuit autem eo tempore ibidem Rogerus Londoniensis episcopus, a curia Romana reversus, qui videns injuriam illatam præfato episcopo, excommunicavit omnes qui in eum manus injecerant violentas; et inde profectus ad regem, invenit eum apud urbem Herefordensem cum exercitu suo, ibique in præsentia regis et quorundam episcoporum de violentia, Karleolensi episcopo de prædictam sententiam innovavit, rege tamen mur sine judicio talem ferret sententiam prohibente. Episcopo de Malolaciensi omnes qui præsentis fuerunt episcopi injuriam dixerunt.
- per episcopos, rex consilio Petri Wintoniensis episcopi Id. iiii. 249.
noves, insuper davit per episcopum Menevensem. Ipso

The elec-
tion of
John
Blund to
Canter-
bury
quashed.

Richard
Marshal
joins
Llewellyn.
The king
joined by
foreign
troops, and
goes to
Hereford.

The bishop
of Carlisle
prevented
from cross-
ing.

Roger bp.
London
his
Injustice
of the king
to Gilbert
Basset.

His manor
of Nether-
avon given
to Peter
Maclerc.

Matt. Par.
iii. 243.

Id. iiii. 244.

Id. iiii. 248.

Id. iiii. 249.

¹ et] om. E.

lune] om. E.

² Sic, as in Paris, omitting *assumptionis*.

- Matt. Par. quoque tempore, Hubertus, qui in castro de Divisis tene- A.D. 1233.
iii. 249. batur incarcerationatus, præmunitus quod eum episcopus [Pe- Attempt of
trus] fame perimere proposuerat, sponte seipsum ab Hubert to
alto muro misit in fossatum, et intrans [in] ecclesiam, escape.
violenter a custodibus castri extractus est. Sed reclamante
viriliter episcopo, diocesano scilicet Sarum, in ipsam eccle-
siam reductus, non post multum tempus, per complices
Id. iii. 252, Marescalli inde raptus est, et militaribus armis decenter His release
253. armatus, in Walliamque adductus,¹ regis hostibus. iii. kal. by the earl
Novembris est associatus. marshal.
- Id. iii. 253. Per idem tempus, quadam nocte, rex apud Grosmundum, Loss of the
hostibus ex improvise prorumpentibus, magnam cum magna king at
jactura incurrit confusionem. Et postea parvo lapso tempore, Grosmont.
facta est congressio gravissima et hostilis apud castrum Skirmish
Id. iii. 256. Monumtense, ubi ex parte Marescalli captus fuit Thomas at Mon-
Siwardus juvenis, bellator præclarus; ex parte regis milites mouth,
quindecim, servientes autem quam plurimi. Acta sunt hæc 25 Nov.
Id. iii. 262. die sanctæ Katerinæ. Eodem anno, construxit rex domum Home for
conversorum Londoniæ,² errorem Judaicum relinquentibus; converted
in certis redditibus, pro animæ suæ et patris sui redemp- Jews built
tione, illis vitæ necessaria in perpetuum assignavit. Simi- by the
liter zelo Dei tactus, nobile hospitale apud Oxonias, non king.
procul a ponte, peregrinis et infirmis per partes illas trans- Hospital at
meantibus, propriis sumptibus fabricavit. Oxford.
- MS. Re. [Eodem anno ecclesia de Scothowe concessa fuit in Scottow,
proprios usus.] Norfolk,
granted to
St. Benet
Holme.

*Perimitur nobilis miles comes Ricardus in Hybernia. Eadmundus,
consecratus in archiepiscopum Cantuariensem, pacificat fratrem
ejus Gilebertum regi, simul et alios nobiles regni.*

- Matt. Par. Anno gratiæ mcccxxxiv°. Rex Henricus iii. tenuit curiam Henry III.
iii. 263. suam apud Gloverniam ad Natale Domini. Guerra, quæ at Glou-
anno præcedenti incepit, hoc anno terminata est. Fir- cester.
Id. iii. 268. matae sunt treugæ inter regem et prædictam comitem, & Truce with
Purificatione usque ad Pascha. Infra quod tempus the earl
Id. iii. 273. comes [idem] in Hyberniam transfretavit. A justitiario marshal.
M.³ et ab aliis magnatibus Hyberniæ homagium et The earl
Ireland.

¹ adductus] ductus, E.

² S . exc. E. ins. et.

³ i.e. Maurice FitzGerold.

A.D. 1234. fidelitatem sibi fieri, et castra reddi instantissime postulavit, firmiter asserens se a terra ipsa nunquam recesurum, nisi sibi prius castellis redditis. Ex quo indignantes magnates Hyberniae, in contradictionem conspirantes, sine morae dispendio, omnibus viribus se suosque ad resistendum paraverunt. Quadam vero die, rerum eventu exigente, dicti comitis magnanimitas, non expectatis suorum auxiliis, pugnam cum ipsis aggreditur, quem omnes fere, quos habebat praesentes, in primo conflictu solum in campo relinquentes, se in fugam converterunt, dicto comite post multorum interneccionem¹ letali vulnere sauciato; et sic hostes sui victores extiterunt, et ipsum captum in proprium castrum, ubi post paucos dies diem clausit extremum, reduxerunt. Et sic consolatio Anglicana, quae per strenuitatem ipsius comitis sperabatur respirasse, sorte tenebrosa subito obfuscabatur. Interim durantibus adhuc hujus tempestatis reliquiis, consecratus est² magister Eadmundus de Abindune a domino Rogero Londoniensi episcopo in archiepiscopum Cantuariensem apud³ Cantuariam Dominica qua cantatur *Lætare Jerusalem*, scilicet iv. nonas Aprilis. Qui⁴ quidem pallium accepit eodem die per manum Henrici Roffensis episcopi; qui tantam gratiam in oculis regis invenit, quod ad instantiam suam, mutato consilio alienigenarum et aemulorum dicti Huberti, omnes magnates, qui Marescallo adhæserant,⁵ simul et Hubertum, ad pacem regis reduxit, et ipsis reconciliatis, et etiam Gileberto, fratre Ricardi Marescalli, in Hybernia, ut dictum est, perempti, in hæreditate fraterna liberallyter substituto, abjectisque prioribus consiliariis suis et in confusionem datis, circa Ascensionem Domini guerra est pacificata.

Conspiracy
against
him.

His death

Consecration of
archbp.
Edmund,
2 April.

Through
his in-
fluence
the king is
reconciled
with the
nobles who
sided with
the earl
marshal.

Matt. Par.
iii. 272.

Cf. Id. iii.
292.

¹ *interneccionem*] necationem, E.;
interfectionem, T.; interjectionum,
W.

² *consecratus est*] consecratur,
E.

³ *apud Cantuariam*] om. E.

⁴ *Qui . . . episcopi*] om. E.

⁵ *adhæserant*] adhæserunt, E.

- Matt. Par.**
iii. 267. Eo ipso anno, in confinio imperii partes Alemanniæ con-
tingenti, non procul a mari, victi sunt quidam novi
hæretici, dicti Catini, et de sub cælo penitus in ore
gladii sunt deleti. Ipso etiam anno aperti sunt oculi
regis, et relatione fidedignorum certificatus de fide-
tate et constantia comitis Ricardi Marescalli, et de
proditione sibi facta per quasdam adulterinas litteras
in Hyberniam transmissas, exegit ratiocinium sibi reddi
A.D. 1234.
Destruc-
tion of the
Catini.
The king
informed
of the
treachery
against the
earl mar-
shal.
- Id. iii. 293.** de thesauro suo simul et de sigillo nequiter custoditis, a
Petro Wintoniensi episcopo, et Petro de Rivallis, Stephano
de Segrave, Roberto Passolewe. At ipsi regis metuentes
iracundiam, subito recesserunt. Unde ad pacem ecclesiæ
fugientes, episcopus et Petrus de Rivallis in ecclesia cathed-
rali apud Wintoniam latitabant. Stephanus vero de Segrave¹
in ecclesia sanctæ Mariæ, scilicet abbatia canonicorum,² ubi
se clericum esse et fuisse palam protestatus est, delituit.
Robertus vero ad latibulum se convertit incognitum, ita
quod quærentes eum defecerant scrutantes scrutinio, cui
latitanti³ vix tatum fuit quoddam cellarium apud Novum
The party
of bishop
Peter des
Roches
forced to
give an
account of
their re-
ceipts and
expenses.
Their
flight.
- Id. iii. 294.** Templum. Archiepiscopus autem Eadmundus Can-
tuaræ, vir miræ sanctitatis et mansuetudinis, pacem et
honorem regis et regni sitienter desiderans, omnem
effudit diligentiam pluries intermeando, ut pacem inter
regem et suos homines naturales solidaret. Rex autem
sciens ipsum sanctum et justum, animum suum pre-
cibus suis multum inclinavit. Tandem interveniente
pecunia, cum precibus pontificalibus regiam clementiam
meruerunt prænotati.⁴ Et sic fortunalis rota volu-
bilitate fallibili curiales et aulicos exagitavit.
The arch-
bishop
mediates.
The king
pardons
them.
- Eodemque anno, exigentibus meritis suis, datus est in
confusionem comes Britannia per regem Francorum,
cui solummodo pro nobilitate sanguinis, ne morte tur-
pissima puniretur, regia pepercit mansuetudo, quia cum
regem multiplici proditione fefellisset, attemptavit et
Treatment
of the
count of
Britanny
(Peter
Mauelerc)
by Louis
IX. and
Henry III.

¹ *Segrave*] Seigrave, E.

² *canonicorum*] monialium, E.
This was at Leicester.

³ *latitanti*] latent, E.

⁴ *meruerunt prænotati*] præno-
tatis impetravit, E.; Ch. has præ-
notati.

- A.D. 1234. regem Francorum simili decipere nequiter impostura. Rex autem Anglorum ab illo Protheo¹ abstulit omnes terras et possessiones, quas in Anglia possidebat. Quod cum audisset idem comes versutus et fallax, ipsum scilicet utrobique cecidisse in laqueos, quos tetendit, ex ingenio² comite factus est pirata nequissimus, insidians Angliæ mercatoribus, *in aquis multis operationem facientibus*, multa [multis] faciens impedimenta
- He turns pirate. Ps. cvi. 23. Matt. Par. iii. 298.
- Hugh of Pateshull made treasurer. Anno ipso, rex percipiens simplicitatem suam a multis multotiens circumveniri, saniori fretus consilio, Hugonem de Pateshulle clericum, cujus prudentiam et fidelitatem, dum diffinitam pecuniam a vicecomitibus recepisset, indubitanter expertus est, . . .;³ transtulit illum, ut [suus] summus thesaurarius et consiliarius, dicens ei, "*quia super aliqua tibi commissa fuisti fidelis, supra plura te constituam*. Pater tuus vir nobilis et magnæ fuit auctoritatis, te quoque precor patrissare."
- S. Matt. xxv. 21. Id. iii. 296.
- Quarrel between the Pope and the Romans. Ipso quoque tempore, orta dissensione gravissima inter Papam et Romanos, idem Papa cum suis cardinalibus recessit Perusium, ubi per aliquod tempus morabatur. Et ipso anno capta est insula Majorica, quæ sic dicta est ad differentiam ejusdam vicinæ insulæ minoris, quæ Minorica appellatur, quæ sunt in mari Mediterraneo inter Hispaniam et terram regis Marrochiæ. Capta est autem per regem Arragoniæ et cives Marsiliæ, et Christiano cultui restituta.⁴ Anno ipso, obiit Hugo Foliath, Herefordensis antistes, cui successit magister Radulfus⁵ de Maidenestanes, qui ab Eadmundo Cantuariensi archiepiscopo munus suscepit consecrationis.
- He goes to Perugia. Id. iii. 303.
- Capture of Majorca by James I. of Arragon. Id. iii. 304.
- Bishops of Hereford. Id. iii. 305.

Obiit Hugo ii Lincolniensis episcopus, [successit Robertus Grosse- teste]. Petitur Ysabella soror regis in imperatricem.

- Henry III. Anno gratiæ MCCXXXIV°. Rex Anglorum Henricus iii. ad Natale Domini tenuit curiam suam apud Westmonasterium. Id. iii. 305.

¹ *Protheo*] proditore, E.

² *ingenio*] ingenio, Ch. A. Cl. N.

³ The verb, perhaps *subrogat*, is omitted.

⁴⁻⁴ *Et . . . restituta*] om. N.

⁵ *Radulfus*] Robertus, E.

- Matt. Par.** Eodem tempore septem Judæi adducti sunt coram rege apud A.D. 1235.
iii. 305. Westmonasterium, qui in Norwico puerum quemdam, quem Crime of
 furto sublatum jam per annum a conspectu Christianorum ab- the Jews
 sconderant, circumciderant, vocantes eum Jurninum, vo- at Nor-
 lentes eum crucifigere, ut dicitur, in sollempnitate Paschali. wich.
- Id. iv. 30.** Sed super hoc convicti in regis præsentia, confessi sunt rei
 Id. iii. 305. veritatem, et sic de vita sua et membris in ipsius voluntate
 sub carcerali custodia remanserunt.
- Id. iii. 306.** Ipso tempore, obiit Hugo de Welles, Lincolnensis epi- Death of
 scopus, sexto idus Februarii, et sepultus est apud Lincolniam bp. Hugh
 in ecclesia cathedrali; cui successit Robertus cognomento de Wells
 Grosseteste, qui apud Radingum munus consecrationis ab of Lincoln.
 Eadmundo Cantuariensi archiepiscopo suscepit. Eodem anno, Robert
 Id. iii. 307. obiit Willelmus abbas sancti Albani, die sancti Mathiæ Grosse-
 apostoli, postquam strenue suam¹ rexerat ecclesiam annis teste bp.
 viginti et mensibus tribus; cui successit Johannes prior Death of
 Hertfordiæ, videlicet cujusdam cellæ ad ecclesiam sancti William,
 Id. iii. 306. Albani pertinentis. Et circa eosdem dies, Honricus de abbat of
 Santfordia, Rofensis antistes, diem clausit extremum sexto² S. Alban's.
 MS. N. kalendas Martii, [et electus est magister Ricardus de John of
 Wendene septimo kal. Aprilis in crastino Annuncia- Hertford
 tionis Dominicæ. abbat.

Richard de
 Wendene
 bp. of
 Rochester.

[In eodem tempore mota est lis inter archiepiscopum Appeal of
 et conventum Roffensem super electione Roffensium, the con-
 qui appellaverunt pro libertate ecclesiæ suæ et jure vent of
 electionis suæ ad sedem Apostolicam; et missis duobus Rochester
 fratribus cum quibusdam aliis clericis, optinuerunt against the
 litteras a domino Papa Gregorio ad judices, videlicet, ad abp. res-
 dominum abbatem³ de Waledene et dominum priorem⁴ pecting the
 de Mertone et ad archidiaconem⁵ Northamptoniæ. Qui liberty of
 bus demandatum fuit a domino Papa, ut infra quatuor their
 menses post susceptionem litterarum causam termi- church
 narent, aut eam diligenter instructam ad sedem and the
 mitterent Apostolicam. Et vacabat Roffensis ecclesia right of
 per totum annum.] election to
 the see.

¹ suam] om. E.

² sexto] quinto, N.

³ Robert.

⁴ H. de Basyng.

⁵ John of Houghton.

- A.D. 1235. Hoc etiam anno, qui est annus octavus¹ postquam constitutæ sunt treugæ decennales in terra Promissionis inter Romanum imperatorem Frethericum et Babilonim soldanum, facta est prædicatio sollempnis de cruce assumenda per orbem universum, Christiana fide insignitum, ad commonitionem et instantiam dicti Gregorii Papæ, qui litteras in diversas orbis partes prælatis, in theologia et officio prædicandi peritis,² per Minores et Prædicatores, autenticas destinavit, et prosperatum est negotium crucis in manibus eorum. Matt. Par. iii. 309.
- Isabella asked by the emperor in marriage. Ipso quoque anno, post Pascha, imperator Frethericus, missis nuntiis in Angliam, petiit a domino rege Henrico Isabellam sororem suam sibi dari in uxorem. Consilio itaque super hoc cum suis habito, eam cum nunciis suis,³ viris spectabilibus, eidem imperatori destinavit, quam quidem venerabiliter acceptam desponsavit die Pentecostes vi. kalendas Junii. Eodem anno, misit rex sollempnes nuntios in Provinciam, ut nomine suo Alienoram, filiam comitis Provinciae, ipsi ducerent in uxorem. Qui, sponsalibus inter eos contractis, fecerunt per Robertum Muchegros militem nomine regis per verba de præsentis die sancti Clementis apud Tarascum contrahi matrimonium, quod postmodum apud Vienniam xviii. kalendas Januarii fuit innovatum. Id. iii. 318.
- 27 May. Alienora of Provence asked by Henry III. in marriage. Eodem quoque anno, in Adventu Domini, obiit Robertus, filius Walteri. Per idem tempus, Petrus Wintoniensis episcopus ad mandatum domini Papæ Romam profectus est. Compositæ sunt sub compendiosa abbreviatione decretales Gregorianæ. Id. iii. 334.
- Capture of Cordova by Ferdinand III. Hoc quoque anno, Corduba, nobilis civitas Hyspaniæ, a rege Castellæ capta est, fratre⁴ Miramulini ibidem occiso, cum innumerabili plebe infidelium.⁵
- Death of Robert Fitzwalter. Eodemque anno, in Adventu Domini, obiit Robertus, filius Walteri. Per idem tempus, Petrus Wintoniensis episcopus ad mandatum domini Papæ Romam profectus est. Compositæ sunt sub compendiosa abbreviatione decretales Gregorianæ. Id. iii. 309.
- The Decretals. [Huc⁶ usque Rogerus de Wyndeshore cronica sua digescit.] Id. iii. 328.
- End of Roger of Wendover's Chronicle. MS. Cl. from Id. iii. 290 n¹, 327 n².

¹ *octavus*] om. MSS.

² *peritis*] *peritos*, MSS.

³ *suis*] om. E.

⁴ Aben Hud.

⁵ *infidelium*] *fideliū*, MSS. exc. E.

⁶ Wendover's history really ends in the middle of this year, with the account of the marriage of Frederick II. and Isabella.

MS. Re. [Hoc etiam anno obiit Reginaldus de Cresi persona A.D. 1235.
de Wroxham.] Death of
Reginald
of Wrox-
ham.

*Rex Angliæ Henricus duxit Alienoram, filiam comitis Provinciæ.
Oritur discordia inter Papam et imperatorem.*

- Matt. Par. Anno gratiæ MCCXXXVI^o. Tenuit rex Henricus iii. ad Henry III.
 ii. 334. Natale Domini curiam suam apud Wintoniam. Ipso anno, at Win-
 Id. iii. 336. rex idem Henricus duxit Alienoram filiam comitis Provinciæ chester.
 Reimundi in uxorem, qua desponsata apud Cantuariam His mar-
 nuptias celebravit apud Westmonasterium die sanctorum Alienora
 Id. iii. 378. Fabiani et Sebastiani. Eodem anno xvii. kalend. Septem- of Pro-
 bris obiit Thomas de Blumvilla, episcopus Norwicensis, cui vence.
 successit Radulfus die Apostolorum Simonis et Judæ. Bishops of
 Id. iii. 388. Eodemque anno magister Walterus de Cantelupo electus Walter de
 (a. 1237.) ost in episcopum Wigorniensem. Obit Thomas abbas Cantelupe,
 Id. iii. 379. Eveshamiæ quarto idus Decembris, cui successit Ricardus bp. of
 prior Hurleia,¹ qui vii. kalend. Octobris fuit electus, Worcester.
 et prima dominica Adventus proxime² sequentis apud Abbats of
 Heywude³ a Coventrensi episcopo benedictionem acci- Evesham.
 Id. iii. 341. piens, in crastino beati Nicholai fuit in ecclesia Eves-
 hamensi sollempniter installatus. Diebus etiam illis, rex
 Henricus, pro salute animæ suæ et reginæ suæ et ut
 Deus jocundum principium fine felici consummaret,
 sobolem conferendo fructuosam, concessit apud Mereto- Laws of
 nam et constituit quasdam bonas novas leges, et jussit eas Merton.
 per regnum suum in perpetuum inviolabiliter observari. Quæ
 leges vel consuetudines longis retroactis temporibus
 exleges extiterant et injuriosæ, sicut in scripto tunc
 super his confecto poterit diligens indagator plenius
 Id. iii. 339. edoceri. Circa idem tempus, circiter per tres menses, tanta Heavy
 pluviarum continuarum abundavit inundatio, quantum se rains.
 meminuit nullus prævidisse.
 Id. iii. 361. Per idem tempus, orta est discordia nimis dispendiosa Quarrel of
 inter dominum imperatorem Frethericum et viros Ytalicos, the em-
 qui communiter ad imperium ab antiquo spectare di- peror with
 lians.

¹ Hurleia] Urel, E.

² proxime] proxima, MSS.

³ Heywude] Hynewode, E.

- A.D. 1236. noscuntur.¹ Et quia dominus Papa parti Ytalicorum Matt. Par. iii. 375.
 The Pope favours the Milanese. favit manifeste, præcipue Mediolanensium, quorum fama
 Disturbances at Orleans. super multis hæresibus, usuris, et symoniis laboravit, multorum fidelium diatim dimisit² devotionem. Et Id. iii. 370.
 eodem anno, in civitate Aurelianensi, orta est dissensio inter clerum et cives, et prosilientibus utrisque ad arma, commissum est bellum inter eos civile et intestinum, et prævalentibus civibus, post multi sanguinis effusionem, trucidati sunt multi ex scolaribus genere præclari, et mersi in flumine Ligeri. Sed eorum parentes in ultione gravi a civibus cito postea sanguinem occisorum requirebant. Tota vero civitas ab episcopo ipsius civitatis interdicto est supposita, et totum regnum Francorum graviter perturbatum, donec magnorum virorum providentia seditio quievit refrænata. Sub. ipso Cf. Id. iii. 386.
 The Greek schism. quoque tempore ortum est horrendum scisma inter Romanam ecclesiam et Græcam, ita ut jubente Papa, multi præcipue per regnum Francorum ad Græcorum expugnationem cruce signabantur. Circa dies illos in- Id. iii. 361.
 Heresy of the Paterines and Bulgarians. valuit hæretica pravitas eorum, qui vulgariter dicuntur Paterini vel Bugares,³ in partibus primo Transalpinis, adeo quod fidei puritatem in finibus Franciæ et Flandriæ ansi sunt contagione maculare. Sed diligenti ministerio et indefessa prædicatione theologorum Minorum quoque et Prædicatorum, præcipue magistri Roberti, fratris de ordine Prædicatorum, cognomento Bugre, ab illo errore conversi, confusa est eorum superstitio et error⁴ deprehensus, et conversionem refutantes incendio fecit miseras animas exalare. Illis quoque diebus facta est strages maxima Judæo- Id. iii. 369.
 Slaughter of the Jews. rum in partibus Ytalicorum,⁵ ita ut multi eorum in Franciam et Angliam ad refugium convolarunt. Tunc

¹ Here Lamb. ins. (rather later)
 " Quidam intravit cameram do-
 " mini regis apud Hadestok cum
 " duobus cultellis, et voluit occi-
 " disse regem et reginam; sed
 " captus fuit, detractus, et sus-
 " pensus."

² *dimisit*] *amisit*, E.

³ *Bugares*] *Bougres*, E.

⁴ *error*] om. MSS. It is from Paris; E. om. *et* and alters *deprehensus* into *deprehensa*; *deprehensus*, T. W.; A. altered; *deprehensio*, N.

⁵ *Ytalicorum*] *illis*, E.; in Hispania, Matt. Par.

- Matt. Par.** vero temporis obiit nobilis miles, Willelmus de Albeneo. **A.D. 1236.**
iii. 366. Necnon sub eisdem temporibus dominus imperator Frethericus **Death of**
Id. iii. 364. ad regem Angliæ nuncios sollempnes destinavit, pecuniam **William of**
non minimam, quam ei cum sorore sua rex promiserat, in- **Albini.**
stantia magna postulantes. Ipso anno, magni et multi **The em-**
Id. iii. 379. fontes et rivi insoliti proruperunt, pisces fluviales nu- **peror sends**
trientes. In crastino vero beati Martini et per octavas **for his**
ipsius, vento validissimo, associato tumultu quasi tronitruo, **wife's**
inundaverunt fluctus maris, metas solitas transcutes, ita **dowry.**
quod in confinio ipsius maris, et in marisco, utpote apud **Floods and**
Wisebeche et locis consimilibus, naviculæ, pecora, necnon **storms,**
Id. iii. 378. et hominum maxima periit multitudo. Circa illa tempora **Nov. 12.**
episcopus Wintoniensis venit de partibus transmarinis. **Return of**
MS. N. [Miserunt etiam eodem anno monachi Roffenses **bp. Peter**
nuncios suos secundo ad curiam domini Papæ cum **desRoches.**
relatione causæ electionis suæ, videlicet fratrem A. de **Progress**
Granvilla et Symonem de Clyve, ii. idus Martii. Quæ **of the**
relatio reprobata est a domino Papa, eo quod non **appeal**
facta est in causa litis contestatio. Et rescripsit **the convent**
dominus Papa iterum aliis iudicibus, ut causam plenius **of Roches-**
instructam ad sedem remitterent Apostolicam. Redie- **ter against**
runt autem dicti nuncii in octavis Nativitatis beatæ **Canter-**
Mariæ in Angliam cum mandato domini ad iudices per **bury.**
curiam Romanam super eandem causam.]

Exigitur auxilium pecuniare. Promittitur emendatio.

- Matt. Par.** Anno gratiæ mcccxxxvii^o. Rex Henricus iii. tenuit curiam **Henry III.**
iii. 380. suam ad Natale Domini apud Wintoniam. Misit autem con- **at Win-**
tinuo per omnes fines Angliæ scripta regalia, præcipiens omni- **chester.**
bus ad regnum Angliæ spectantibus, videlicet archiepiscopis, **Parliament**
episcopis, abbatibus et prioribus installatis, comitibus et **summoned**
baronibus, ut omnes sine omissione in octavis Epiphaniæ **to London.**
Londoniis convenirent, regia negotia tractaturi, totum regnum
contingentia. Quod audientes magnates, regiis præceptis
continuo paruerunt, credentes se papalia vel imperialia
mandata, communem statum contingentia, contractare.
Convenit igitur die præfixo Londoniis universa regni nobi-

A.D. 1237. liam multitudo, et cum in palatio monasterii consedisent,¹ Matt. Par. iii. 380.

Speech of regis voluntatem audituri, surrexit in medio Willelmus de William de Raleigh, regis clericus familiaris, in cuius ore rex verba sua posuerat, magnatibus suis proponenda, et ait, " Mandat demanding an aid for the king. " vobis dominus rex, quod sine thesauro est, sine cuius " adminiculo regnum non potest esse securum. Multa " cuim exposuit in expensis sororis suæ imperatricis. v. Hist. Angl. ii. 393.

" Multa elapsa sunt in custodiis variorum custodum, " quibus quasi sibi credidit, qui secus quam decuit " vel expedit sibi credita tractaverunt. Verumptamen " quicquid antea fecerit, de cætero spretis alienigenis " et eorum consiliis, quorum cavillationes non sine " multis dampnis expertus est, suorum naturalium con- " siliis inclinabit. Auxilium igitur a vobis postulat instanter " pecuniare, ut per regium thesaurum status regni con- " firmetur." Quod verbum cum graviter nimis omnes accepissent, resonuit murmur cum gemitibus et dolore, eo quod totiens delusa est regis simplicitas, quæ delusio semper in dampnum reipublicæ dinoscitur redundare. Insuper quod tam crebro ab ipsis, quasi a servis ultimæ conditionis, sine fructu extorquetur pecunia. Quod cum rex cognovisset, cupiens murmur hoc sedare, pollicebatur sub iurejurando, se nunquam amplius nobiles regni injuriando lacessere vel molestare, vel eorum pecuniam talibus exactionibus mutilare, dummodo tunc eidem benigne tricesima [pars] mobilium² Angliæ concederetur, spontaneaue promisit voluntate, libertates magnæ cartæ suis regni fidelibus ex tunc inviolabiliter observare. Et quia videbatur non³ penitus immunis a sententia, quam tulerat archiepiscopus cum omnibus episcopis Angliæ in omnes violatores prædictæ cartæ, quam malo consilio fretus in parte violaverat; ne suspectus in posterum haberetur, fecit in publico innovare sententiam prætaxatam in omnes dictæ cartæ contradictores aut violatores; sic ut si ille per aliquem conceptum rancorem forte eam non observaret, in⁴ Matt. Par. iii. 382.

A thirtieth demanded.

He promises to observe Magna Carta.

¹ *consedisent*] constetissent, E.

² *mobiliū*] nobilium, T.

³ *non*] repeated in Ch.

⁴ *in latam*] illatam, E.

Matt. Par. iii. 382. latam sententiam gravius recidivaret. Unde factum est, ut A.D. 1237. hæc audientium corda pacificaret. Concessa est igitur A thirtieth benigne ei sub tali conditione tricesima pars regni, scilicet granted. mobilium, ad sui dispersi thesauri restorationem, salvis unicuique auro suo et argento, equis et armis, in reipublicæ utilitatem expendendis.

Cf. Id. iii. 385. Eo tempore Leolinus princeps Norwalliæ, percussus paralisi, graviter infirmabatur. Misit igitur, antequam hujus rei fama dispergeretur, Herefordensem et Cestrensem episcopos ad regem Angliæ, rogans attentius in Domino regiæ clementiæ ex tunc sincero corde conciliari, et indissolubili amicitia sub certa forma confœderari. Considerabat enim principatus sui et corporis debilitatem, et filiorum suorum invidiam, Griffini scilicet et David, perpendens quod ipso mortuo dissiparetur eorum consilium, et *in seipsum divisus* S. Luc. xi. 17. principatus juxta illud evangelicum, magnam indueret *desolationem*. Sed multi magnatum Walliæ, hæc non acceptantes, ipsius Leolini cor usque ad tædium vitæ in suam propriam perniciem amaricarunt.

Id. iii. 386. Circa eadem tempora, Ricardus hæres comitatus Gloverniæ Margaretam, filiam Huberti [de Burgo], comitis Cantia, clam sibi matrimonio, procurantibus eodem comite et uxore ejus Margareta, copulavit. Unde in ipsum comitem ira regis vehementer excaudit, et divortium inter ipsos faciendum pro posse procuravit, proponens ipsam dictum Ricardum cum alia uxore maritandum. Marriage of Margaret de Burgh and Richard de Clare. Anger of the king.

Eodem anno, dominus imperator Fræthericus, ad impetus A second seditiosos, qui frequenter¹ in urbe Romana solent oriri, senator at Rome . . .² alterum senatorem creari³ constituit. Et circa illa tem- created by pora, dominus Papa vocavit comitem Britannia ad suum con- Frederick silium, sciens illum bellicosum et in guerræ dolis versutum et II. ingeniosum. Sed cum idem comes thesauro papali vacuos Peter loculos replevisset, quæsivit diverticula,⁴ asserens non Mauclore called to the audere imperatorem sapientissimum et potentissimum infestare, ne magnitudinis suæ mole premeretur. Sed Pope's counsels.

¹ *frequenter*] frequente, Ch.

² *comprimendos* or some similar word is wanting.

³ *creari*] creatori, Ch. A. (originally).

⁴ *diverticula*] divercula, Ch. A. altered.

A.D. 1237. si dominus Papa ipsum vellet mittere ad expugnandum crucis inimicos, ut potius deberet desiderare, paratus erat patris sui præceptis obedire. Erat autem cruce signatus, et oportuit eum ex crucis acceptæ voto transfretare. Quod cum Papa comperisset, dissimulans se laici muscipulari fallaciis, dimisit eum in pace.

Walter de Cantelupe, bp. of Worcester.

Ipsis diebus, ingressis viam universæ carnis Wigorniensis et Norwicensis episcopis, elegerunt monachi Wigornie magistrum Walterum de Cantelupo in præsulem, quem cum¹ difficultate dominus Papa acceptando in episcopum consecravit. Norwicensis autem priorem suum, virum religiosum ac discretum, sibi in præsulem elegerunt; cujus electio licet rite facta, quia tamen regi displicuit, quibusdam ridiculis exceptionibus, non sine conscientiæ reatu, est cassata.

Matt. Par. iii. 388.

Simon of Elmham elected bp. of Norwich.

Temporibus etiam sub ipsis, sullatus est de medio immortalis memoriæ Johannes de Bresue, quondam rex Jerusalem, jam pæne culmen Constantinopolitani imperii adeptus. Frater² quoque Jordanus, prior fratrum Prædicatorum, vir vitæ venerabilis, submersus in mari Mediterraneo, ab exilio hujus mundi ad patriam migravit claritatis æternæ, qui cum beato sanctorum consortio creditur annumerari. Et diebus illis, per papam Gregorium, qui his novis ordinibus favorabilis extiterat, canonizati sunt et in sanctorum cathologo³ annumerati, meritis suis exigentibus, sanctus ex ordine Prædicatorum frater Dominicus et sanctus ex ordine Minorum frater Franciscus.

Id. iii. 390.

Death of John de Brienne, king of Jerusalem.

Jordan, prior of the Dominicans, drowned.

SS. Dominick and Francis canonized.

Frater Dominicus et sanctus ex ordine Minorum frater Franciscus.

Cf. Id. iii. 135.

Death of Richard bp. of Durham, who is buried at Tarrant Kaines.

Anno eodem, Ricardus Dunelmensis episcopus, qui prius duobus præfuit episcopatibus, Cicestrensi videlicet et Sarum, in secunda hebdomada Passionis Dominicæ migravit ad Dominum, apud Tharentam in Wiltesire,⁴ ecclesiam monialium, quam fundaverat, accipiens sepulturam. Monachi vero Dunelmenses, invocato de supernis auxilio, priorem suum, virum discretum et religiosum, in episcopum suum unanimiter elegerunt. Circa illa tempora comes Cestriæ Johannes, Scotus cognomento, potionatus, ut dicitur, obiit, et ejusdem pestis genere episcopus Lincolnensis præventus, vix est a portis

Id. iii. 391.

Thomas de Melsanby elected bishop.

Id. iii. 392.

John le Scot, earl of Chester,

Id. iii. 394.

¹ cum] om. E. T.; sine, Matt. Paris.

² Frater] Erater, Ch.

³ cathologo] collegio, E.

⁴ An error for Dorsetshire.

- mortis revocatus. Iphis quoque temporibus pœnituit A.D. 1237.
 regem tot et tantos honores fratri suo Ricardo, necnon and bishop
 et Gileberto Marescallo et quibusdam aliis, qui sibi Grosseteste
 videbantur ingrati, contulisse. Misit igitur Romam poisoned.
 nuncios secretos et familiares ad Papam, rogans atten- The king
 tius ut legatum ¹ in [ipsum] Angliæ regnum, quod sends to
 sibi specialiter spectare videbatur, dignaretur sine Rome for a
 dilatione destinare, et ² statum regni periclitantem per ³ legate.
 ipsum procuraret reformare. Magister igitur Otto, sancti Arrival of
 Nicholai in carcere Tulliano diaconus cardinalis, venit legatus Otho.
 in Angliam, circa festum beatæ Mariæ Magdalenæ, qui
 postea in octavis beati Martini sollempne celebravit conciliam
 Matt. Par. Londoniis in ecclesia sancti Pauli, quod per tres dies con-
 iii. 404. tinuos perduravit. Convocatis omnibus prælati Angliæ et
 Abridged from Id. iii. Walliæ, dominis Cantuariensi et Eboracensi archiepiscopis, He holds a
 416-421. de prima et proxima sessione, a dextris ipsius legati, in council in
 dicto concilio, multa ad reformationem status Anglicanæ St. Paul's.
 ecclesiæ fuerunt agitata ⁴ et quædam vetera innovata. Et All
 ne videretur nihil fecisse, aut pro nulla ecclesiæ refor- churches to
 matione in Angliam venisse, jussit sub formidabili pœna be dedi-
 ut ecclesiæ non dedicatæ dedicarentur. cated.
 Id. iii. 470. Hebdomada autem proxima ante Natale, transfretavit Ead- Abp. Ed-
 mundus Cantuariensis archiepiscopus, Romam aditurus pro mund
 quibusdam negotiis ecclesiam suam contingentibus. Et crosses.
 circa dies illos ditissima civitas ac nominatissima, ⁵ Cor- Cordova
 Id. iii. 384. duba in Hyspania, super Sarracenos capta, per regem stre- taken.
 nuissimum ac Christianissimum Amfulsum, ⁶ regem Castellæ,
 est ⁷ cultui Christiano restituta. ⁸
 MS. Re. [Hoc etiam anno dompnus Sampson abbas hujus Abbats of
 loci ex hac luce decessit atque Robertus de Torkeseye St. Benet
 successit.] Holme.
 MS. N. [Eodem tempore nuncii Roffensis ecclesiæ tertio Progress of
 petierunt curiam Romanam cum relatione causæ suæ, the Ro-
 suit at
 Rome.

¹ *legatum*] per legatum, E., read-
 ing *quem* before *dignaretur* below.

² *et*] om. E.

³ *per ipsum*] om. E.

⁴ *agitata et*] om. MSS.

⁵ Ch. A, Cl. repeat *civitas*.

⁶ *Amfulsum*] sic for Ferdinan-
 dum; this is partially repeated from
 above, p. 141.

⁷ *est*] et, MSS. exc. E.

⁸ *restituta*] constituta, MSS.,
 exc. Cl. Re.

A.D. 1137. xiii. kal. Martii, et steterunt in curia per totum MS. N.
annum, impediti per guerram inter dominum Papam
et imperatorem Alemannorum et per dissensionem
cardinalium et rursus per expectationem adventus
domini Eadmundi Cantuariensis archiepiscopi ad curiam
Romanam pro dicta causa ecclesiæ Roffensis.]

*Orta dissensione inter scolares Oxoniæ [et Romanos], occisus est
frater et cocus legati. Baldwinus Constantinopolitanus im-
perator fuit in Anglia. Obiit regina Scotiæ.*

Henry III.
at West-
minster.

Anno gratiæ MCCXXXVIII^o. Tenuit rex curiam suam Londo- Matt. Par.
niis [ad Natale] apud Westmonasterium, ubi in crastino iii 470.

Marriage
of Simon
de Mont-
fort and
Alienora.

Epiphaniæ rex Alienoram sororem suam, comitissam [de] Pen-
brock, nuptui Symoni de Monteforti tradidit.¹ Propter quod Id. iii. 475.

Marriage
of Richard
de Clare
and Maud
de Lacy.

comes Ricardus indignabatur plurimum; unde totum regnum
fuit commotum. Postmodum circa festum sancti Hyllarii
proxime sequens, rex Henricus sine consilio barnagii
maritavit Ricardum de Clare, filium comitis Gloverniæ, Id. iii. 476.

Action of
the nobles.

Matildi filiæ comitis Lincolnæ, unde maxima succrevit in-
dignatio Ricardi comitis, et fere omnium magnatum Angliæ.
Qui fere omnes cum equis et armis venerunt apud
Suwerch in octavis sancti Hyllarii, volentes irruere in
Symonem de Monteforti et comitem Lincolnæ, pace
totius regni turbata. Quæ turbatio caute per dominum

Peace
made by
the legate
and the
elect of
Valence.

Ottonem, tunc legatum, et per electum Valentinum
Willelmum, qui in ipsa turbatione venit de partibus
transmarinis, fuit sedata, amotis tunc a consilio regis
comite Lincolnæ et Symone de Monteforti.

The legate
goes to
Oxford,
and stays
at Osney.

Eodem anno, dominus Otto legatus in festo Paschæ Cf. Id. iii.
apud Lincolniam extitit inde post quindenam Paschæ; 482.

Quarrel
between
the legate
and the
Oxford
scholars.

per Oxoniam transitum faciens, apud Oseneyam di-
vertit, ubi familia sua clericos scolares ejusdem villæ
ad jurgia et convicia provocante, habitus est conflictus
inter eos, ita ut ipsis irruentibus in Romanos, et Ro-
manis resistentibus, cocus domini legati ibi fuit inter-
fectus, pluribus ex utraque parte letaliter vulneratis.

¹ tradidit] dedit, E.

This is a different account from that in Matt. Par. iii. 481-485.

Dictus siquidem legatus, usque ad vespervas a clericis obsessus, turrim ecclesiæ ascendens præ timore, secretius misit ad regem apud Abendune tunc existentem, rogans instanter ut ipsum ab obsidione liberaret; qui in crastino per milites suos usque Walingeford conductum præstitit eidem, ubi omnes, qui in ipsum insultum fecerunt, publice excommunicavit, et officio et beneficio privatos denunciavit, et irregulares promulgavit. Omnes nihilominus ecclesias Oxoniæ interdicto supposuit, studium ibidem suspendendo. Quas sententias per Wintoniensem episcopum et de Eveshame¹ et de Abendune² abbates in crastino Apostolorum Philippi et Jacobi, clero et populo convocato, cum magna sollempnitate apud sanctam Fretheswidam Oxoniæ fecit publicari et executioni demandari. Rex vero propter pacem suam infractam, magistrum Odonem de Kilkenny, qui dicto insultui dicebatur interfuisse, cum xviii. aliis scolaribus capi fecit et in carcerem detrudi, privilegio clericatus penitus relegato; et sic tota æstate apud Oxoniam, scolaribus dissipatis, studium suspendebatur. Tandem abbate³ et canonicis Oseneyæ et magistris Oxoniæ regentibus, discalciatis pedibus, capitibus discoopertis, superioribus vestibus exutis, et distinctis, veniam a legato pluries humiliter petentibus, et sic ad ultimum per mediam civitatem Londoniarum usque ad domum Dunelmensis episcopi, ubi hospitium tunc fuerat,⁴ proficiscentibus, veniam consequi meruerunt, studio apud Oxoniam restituto, et dictis sententiis relaxatis.

A.D. 1238.
His cook killed.
He sends to the king.

The scholars excommunicated.

Odo of Kilkenny and others imprisoned.

The scholars submit, and are pardoned.

Matt. Par. iii. 479.

Tunc vero temporis, obiit Johanna soror regis, scilicet regina Scotiæ, quæ venerat in Angliam, ut fratrem suum regem visitaret, quæ sepulta est apud Tharente domum sanctimonialium quarto nonas⁵ Martii. Illo quoque anno,

Death of Joanna, queen of Scotland.

Id. iv. 480.

data est sententia pro monachis Rofensibus a domino Papa,

¹ Richard le Gras.

² Luke.

³ John de Lecche.

⁴ fuerat] habuit, A. (marg.).

⁵ nonas] om. Ch.; idus, T.; kal., W.

- A.D. 1238. *super controversia mota inter archiepiscopum et eosdem monachos, de episcopo sibi eligendo. [Vocatusque est pluries dominus archiepiscopus ad audientiam domini Papæ eodem die, ut interesset sententiæ; qui existens in curia noluit comparere nisi per procuratores, videlicet per magistrum Symonem de Langetone archidiaconum Cantuariæ et magistrum T. de Frakeham] Et confirmatus est electus¹ eorum, magister Ricardus de Wendene,² die sancti Cuthberti. [Et ob hanc causam factum est festum sancti Cuthberti duplex in ecclesia Roffensi, qui prius fuerat in albis. Et redierunt dicti nuncii Roffenses cum summa victoria a sede apostolica xvii. kal. Augusti. Consecratus est igitur dictus magister Ricardus electus Roffensis apud Cantuariam in crastino sancti Eadmundi regis in ecclesia sancti Gregorii, quia archiepiscopus suspenderat ecclesiam Cantuariensem a divinorum celebratione, assistentibus archiepiscopo Rogero Nigro Londoniensi, Roberto Grosse teste Lincolnensi, et domino Hugone Elyensi et domino Radulpho de Nevile Cicestrensi episcopis, et archidiacono Cantuariensi cum nobilium clericorum multitudine, præmissa debita postulatione ab Ricardo priore Roffensi. Installatus est idem episcopus in die beati Andreæ apostoli apud Roffam per magistrum Symonem archidiaconum Cantuariæ.]* Matt. Par. iii. 480. MS. N.
- Data est sententia a domino Papa pro monachis Roffensis ecclesie de episcopo sibi eligendo, et consecratur est in episcopum magister Ricardus de Wendene.* Matt. Par. iii. 480. MS. N.
- Conf. 20 March. Cons. 21 Nov. Installed 30 Nov.*
- Arrival of the emperor Baldwin II.* *Eodem [quo]que tempore, dominus³ imperator Constantinopolitanus, expulsus ab Græcorum imperio, venit in Franciam et Angliam, ut a Francorum et Anglorum regibus, amicis suis et consanguineis, efficax consilium et auxilium ad jura sua reposecenda postulando sequeretur. Tulit autem secum coronam spineam, quam Judæi plectentes capiti Jesu Christi crucifixi imposuerunt. Anno quoque eodem, dominus rex Angliæ misit præsidium militare Fratherico imperatori ad sibi subjugandum rebelles suos in Ytaliam, sub ducatu Willelmi* Matt. Par. iii. 480. Id. iv. 75. Id. iii. 485.
- The crown of thorns.*
- Aid sent by Henry III. to the emperor in Italy.*

¹ *electus eorum*] eodem die a domino Papa electus Roffensis, N.

² *Wendene*] Wendovre, MSS. exc. N.

³ *dominus*] Baldewynus, E.

- Matt. Par. electi Valentini, Henrici de Trubluville, militis præclari, et A.D. 1238.
iii. 485, 486. Willelmi Hardel clerici, sub quibus exercitus Anglorum domino imperatori per totam æstatem, non sine magno dampno Lombardorum imperio rebellium, strenuo a rege stipendiatus, militavit. Unde Papa maximam contra Anglos concepit indignationem. Eodemque tempore, sol-
Id. iii. 487. danus Persarum potentissimus, et domino imperatori am-
cissimus, de quo certe sperabatur quod quandoque baptismi susciperet sacramentum, viam universæ carnis est ingressus. Per idem tempus, Symon de Monteforti transtulit se ad curiam Romanam, ubi effusa non minima pecunia, a domino Papa impetravit, ut ratum haberetur matrimonium, quod non sine læsione conscientie contraxerat cum Alienora, regis Henrici iii. sorore. Votum enim sollempne fecerat coram Eadmundo archiepiscopo de continuanda in vita sua castitate.
- Id. v. 1.
- Id. iii. 491. Circa idem tempus domino imperatori circa Mediolanum obsidionem continuanti, omnes fere mundi principes, exemplum a rege Angliæ accipientes, præsidium militare destinarunt. Sed infecto negotio ad Brixentium, qui Mediolanensibus indeficienter auxiliabantur, se¹ transtulit obsidionem.
- Id. iii. 492. Eodemque anno, Eadmundus Cantuariensis archiepiscopus a curia Romana rediit, sub quo etiam tempore prior² et conventus Cantuariensis maximam induit confusionem; unde prior, quasi depositus per legatum, ordinem cum quibusdam aliis fratribus intravit Cartusiensem.³ Inde⁴ electo alio priore⁵ secus quam deceret, ipse electus, et electores cum toto conventu, supponitur interdicto, ab archiepiscopo excommunicatus. Eo tempore obiit Petrus Wintoniensis episcopus. Quod cum rex cognovisset, omnem, quam potuit, adhibuit diligentiam, ut inclinaret corda monachorum Wintoniensium ad electionem Willelmi electi Valentini, ut eundem in præsulatum promoverent.⁶ Sed monachi videntes ipsum esse alienigenam, et nobilibus regni suspectum, posseque de facili nocere ipsi
- Death of Malek-el-Kamel, sultan of Cnro.
Simon de Montfort obtains a dispensation for his marriage.
Siege of Milan.
Siege of Brescia.
Return of abp. Edmund.
His quarrel with the Canterbury monks.
Death of bp. Peter des Roches.
Endeavours of the king that William, elect of Valence, should succeed.

¹ *se*] om. E.² John of Chetham; v. Gervase of Canterbury, ii. 131, 133.³ *Cartusianensem*] Cartucensem, Ch. A. N. Re.⁴ *Inde*] In, Ch. A. N. W.; altd. in Re. to *Et*.⁵ Roger de la Le.⁶ *promoverent*] promoveret, MSS. exc. E.

A.D. 1288. regno, cum frater ejusdem electi comes¹ sit Flan-
drensis, et si forte in subversionem regni conspirarent,
alter alteri efficaciter auxiliaretur, noluerunt aliquo
modo consentire. Unde rex ipsis dampna incessanter
et gravamina undique inferre moliebatur. Ipsi vero
maluerunt persecutionem pati pro justitia, quam soli
regi acceptum virum, curæ pastorali insufficientem,
moribus, gestu, et litteratura incompositum, natu
alienum, et de effusione sanguinis infamem, in suarum
pastorem animarum eligere, contra suarum conscien-
tiarum puritatem. Dissimulantes igitur monachi, sub
induciis a rege impetratis, elegerunt Willelmum de
Rale, virum discretum et regi familiarissimum, quem
nullo modo credebant regem velle repellere. Quod
cum rex cognovisset, iratus valde, nec electionem nec
electum acceptavit, immo ipsum Willelmum electum a
consilio suo et familiaritate propulsavit. Similique
episcopum Cicestrensem impetu, quem monachi pio
spiritu postularunt, ab officio cancellariæ privavit et
sua familiaritate exclusit, necnon auctoritate domini
Papæ, missis ad curiam Romanam magistris Symone Nor-
manno et Alexandro seculari, legistis conductitiis, non sine
multæ pecuniæ effusione, cassari procuravit.

The monks
refuse,

and elect
William de
Raleigh.

The king
refuses to
accept him.

They then
elect Ralph
Neville,
bishop of
Chichester.

The king
deprives
him of the
chancellor-
ship, and
has the
election
quashed.

Attempt to
assassinate
the king at
Wood-
stock.

Execution
of the
assassin at
Coventry.

Matt. Par.
iii. 495.

Id. iii. 497.

Eodem anno, circa² festum sancti Mathæi, quidam faci-
norosus pseudoclericus, infatuatum se simulans, donec
secreta diviticulorum explorasset in curia regis, nocte
quadam apud Wudestoc clam ingressus per fenestram, rege
et regina in alia camera, divina eos protegente clementia,
eadem nocte decumbentibus, ad clamorem cujusdam sanctis-
simæ et generosæ mulieris, scilicet Margaretæ Biset, quæ
secundum consuetudinem ad psallendum in psalterio suo
excubabat, et postea aliarum puellarum, quas in ipsa
camera invenerat, est interceptus. Qui postmodum vinculis
astriatus, se ad interficiendum regem et reginam ibi missum
fuisse ore polluto est confessus. Hic, post modicum tem-
poris intervallum apud Coventre per equos distractus, mem-

¹ Thomas.

² circa . . . Mathæi] from the

next paragraph in Matt. Par. iii.
498.

Matt. Par. iii. 498. bratim in quatuor partes [est] divisus. Cujus partes ad A.D. 1238. majores regni civitates in tanti sceleris memoria missæ sunt distrahendæ et suspendendæ.

Et ¹ tunc temporis, Symon de Monteforti de partibus rediit Transalpinis, et factus est subito summus domini regis consiliarius.² Circa ³ eadem tempora, electus Valentinus Willelmus Romam adiit, vocante eum domino Papa, ad quem fama ipsius pervenerat, quod vir erat in negotiis bellicis strenuus et circumspectus.

Return of Simon de Montfort. William, elect of Valence, goes to Rome.

Cf. Matt. Par. iii. 539. (a. 1239.) Et procurante eodem Papa, in curia Romana postulatus est in electum Leodiensem, et ⁴ nihilominus tamen, ut electus Valentinus diceretur et esset, mutato so-

Hiselection to the see of Liège.

lummmodo nomine, scilicet ut diceretur electus Leodiensis et procurator Valentinus, ut abusio vocabulorum vitaretur. O monstruosa humanæ cœcitatibus ambitio! Adhuc et ad Wintoniensem, non habito tamen respectu ad officium pontificale sed emolumentum temporale, rege favente, totis nisibus aspirabat.⁵ Eo

The Tartars.

Abridged from Id. iii. 488. tempore, quædam gens barbara et innumerabilis, dicta Tartari, partes Aquilonares Orientis miro vastarunt exterminio, magno pavore omnium Christianorum principes et populos concutientes.

Id. iii. 499. Ipso quoque anno, dominus Otto legatus ad reformationem ordinis sancti Benedicti omnes abbates nigri ordinis

Otho cites the Benedictine abbats to London.

Id. iii. 517. Londoniis convocavit. Capta ⁵ est etiam ipso anno magna et famosa civitas illa in Hyspania, quæ Valentia magna dicitur, et cultui Christiano mancipata. Circa ⁶ idem tempus, dedicatæ sunt juxta statuta concilii Londoniis celebrati nobiles ecclesiæ conventuales in diocesi Lincolnæ in marisco ab episcopo Lincolnæ, Ramescia, Burgum, et Sautereie. Ecclesia de Ramescia x. kalend. Octobris, ecclesia de Sautereie eadem septimana, ecclesia de Burgo quarto kal. Octobris.⁵

Capture of Valencia. Dedication of Ramsey, Peterborough, Sawtry.

¹ Et] Ex, Ch. A. N. Cl. Re.

² consiliarius] cancellarius, MSS. exc. E.

³⁻⁵ Circa . . . aspirabat] om. Re.

⁴ MSS. ins. ut.

⁵⁻⁵ Capta . . . Octobris] om. N.

⁶⁻⁵ Circa . . . Octobris] om. A.

- A.D. 1238. Ipso tempore rediit Baldewinus imperator Constantiuo- Matt. Par.
Return of politanus in Græciam, militia stipatus copiosa, ut hæredi- iii. 517.
Baldwin II. tatem suam in manu armata a Græcis, qui eum ex-
to Greece. pulerant ab imperio, reposeret. Sed defuit divinus
favor propositis. Periiit enim Francorum in ejus
exercitu multitudo numerosa.¹ Ispis quoque diebus claruit Id. iii. 521.
S. Robert fama beati Roberti, quondam heremitæ, tumba ejus oleum
of Knares- resudanto.
borough.
- Richard de Eodem² anno consecratus est electus Roffensis Can- See above,
Wendene tuariæ in crastino sancti Eadmundi apud Sanctum p. 226.
conse- Gregorium, quia archiepiscopus suspenderat ecclesiam
crated bishop of Gregorium, quia archiepiscopus suspenderat ecclesiam
of Rochester Cantuariæ a divinorum celebratione, assistentibus
in S. Gre- archiepiscopo magistris Radulfo Nigro episcopo Lon-
gory's, doniensi, Roberto Grosseteste episcopo Lincolnæ,
Canter- et domino Hugone episcopo Elyensi, et domino
bury, Radulfo de Nevile episcopo Cicestrensi, et magistro
21 Nov. Symone de Langetune archidiacono Cantuariæ, et
alia multitudine nobilium præclara, præmissa debita
postulatione a priore Roffensi Ricardo, et installatus
fuit in die sancti Andreae, apud Roffam.

*Fræthericus imperator excommunicatus est dominica Palmarum
a Papa Gregorio. Natus est Eadwardus, filius regis [Henrici]
tertii primogenitus, apud Westmonasterium.*

- Henry III. Anno gratiæ MCCXXXIX^o. Tenuit rex festum³ ad Natale Id. iii. 522.
at Win- Domini apud Wintoniam. Die vero sancti Stephani, obiit Id. iii. 518,
chester. Alexander episcopus Coventrensis apud Andevre. Ad⁵²⁴.
William de quem episcopatum Willelmus de Rale a monachis Coven- Id. iii. 531.
Raleigh trensibus et canonicis Lichfeldensibus in capitulo Coven-
elected trensi ad preces regis concorditer fuit electus; qui pen-
bishop of dente assensu suæ electioni præstando, cassata electione
Lichfield. prioris Norwici, prædictus⁴ Willelmus de Rale in episco-
He is also pum Norwicensem est electus, [et postmodum consecratus].
elected to Prædicti siquidem monachi et canonici, ad electionem Id. iii. 542.
Norwich.

¹ numerosa] innumerosa, Re.

² Eodem . . . Roffam] om. E.
N. Re.

³ festum ad] om. E.

⁴ prædictus . . . Rale] om. E.

- Matt. Par. iii. 542. faciendam iterum convenientes, Hugonem de Pateshulle thesaurarium regis de scaccario, licet primo non concorditer, precibus tamen regis mediantibus, discordantes ad concordiam revocati, elegerunt, cujus electio in fine hujus anni extitit confirmata. Eodemque¹ anno, captus fuit quidam,² qui se participem criminis læsæ majestatis cum alio proditore, anno præcedenti ad caudas equorum distracto, confitebatur, qui quosdam magnates Angliæ, et præcipue Ranulphum Britonem, decanum de Wimburne, dicti criminis conscios asserebat, qui postmodum, contra se sponte de mendacio confessus,³ ad patibulum ad caudas equorum tractus Londoniis, judicialiter est suspensus.¹
- Cf. Matt. Par. iii. 543.
- Cf. Id. iii. 545.
- Id. iii. 539. Item eodem anno, natus est⁴ domino⁵ regi Anglorum Henrico et Alienoræ reginæ filius primogenitus apud Westmonasterium xv.⁶ kalend. Julii, in nocte sequenti, scilicet⁷ in vigilia sanctorum Marci et Marcelliani, et est Eadwardus vocitatus; qui denominationem accepit a glorioso rege et confessore Eadwardo, cujus corpus gloriosum in basilica sancti Petri Westmonasterii requiescit.⁷
- Id. iii. 540. Qui quarto die postea, domino Ottone tunc in⁸ Anglia legato in prædicta⁹ basilica ipsum baptizante, a dominis Rogero Londoniensi, Willelmo Karleolensi episcopis, necnon et ab Willelmo Norwicensi electo, domino Ricardo fratre regis comite¹⁰ Cornubiæ, Simone de Monteforti Legrecestriæ, Humfrido de Bouu Hertfordiæ¹¹ et Essexiæ, comitibus, et Simone Normanno archidiacono Norwicensi, Petro de Malolacu, Almarico de sancto Amando proceribus, comitissa de Penbroc, et uxore¹² Bertrammi de Kriol, a sacro fonte est levatus, et eodem die a domino Eadmundo Cantuariensi archiepiscopo est confirmatus. Quam nativitatem cursores
- A.D. 1239.
Hugh de Pateshulle elected to Lichfield.
The false accuser of Ranulph le Breton hanged.
- Birth of Edward I.
- His baptism.

¹ *Eodemque . . . suspensus*] om. A. N. Re.

² *Willelmus*, Matt. Par. Chron. Maj.; Petrus de Turbera, Hist. Anglor.

³ *confessus*] confessum, E.

⁴ E. ins. *Edwardus*.

⁵ *domino . . . filius*] domini regis et reginæ, E.

⁶ *xv.*] xiiii., E.; xvi., Matt. Par.

⁷ *scilicet . . . requiescit*] om. E.

⁸ *in Anglia*] om. E.

⁹ *prædicta basilica*] conventuali ecclesia, E.

¹⁰ *comite*] om. E.

¹¹ Sic for Herefordiæ.

¹² Alienora de Criol.

- A.D. 1239. principibus, regno Angliæ conterminis, et Angliæ magnatibus nunciantes, reversi sunt donis pretiosis onerati. Matt. Par. iii. 539.
- Excommu-
nication
of the
emperor. Eodem vero anno, dominica Palmarum, excommunicatus est imperator Fræthericus a Papa [Gregorio Nono,¹] Id. iii. 545.
- Death of
William
elect of
Valence at
Viterbo. propter² quasdam certas et scriptas causas; quam sententiam cum suis causis in cunctis regionibus per universos prælatos, in singulis ecclesiis sibi subjectis, cum sollempnitate pulsatis campanis et candelis accensis, præcepit dominus Papa promulgandam. Ipso Id. iii. 623.
- The bishop
of Here-
ford re-
signs and
becomes a
friar. quoque anno, obiit electus Valentinus et Leodiensis apud Viterbium in reditu a curia Romana. Item magister Radulphus de Meidenestan, episcopus Herefordensis, sponte cedens episcopatu xvi. kalend. Januarii habitum fratrum Minorum apud Oxoniam suscepit. Ipso anno obierunt Willelmus de sancto Johanne et Henricus Id. iii. 624.
- de Trublevilla. Pridie vero idus Junii contigit eclipsis solis Id. iii. 539.
ab hora tertia usque [ad] sextam.
- [Hoc autem tempore floruit cardinalis Hostiensis,³ MS. Cl.
qui librum, qui Copiosa vocatur, composuit.]
- Letters of
the em-
peror,
excusing
himself
and com-
plaining of
the Pope. Scripsit et eodem anno dominus imperator senatoribus Matt. Par. iii. 546.
- et populo Romano, asserens quod quamplurimum mirabatur super hoc, quod permiserunt ipsum, præcipuum principem principum, in Urbe excommunicari. Scripsit Id. iii. 545.
- etiam epistolas elegantes et prolixas cardinalibus et omnibus magnatibus Christianis, præcipue tamen regi Anglorum ⁴ Henrico, et fratri suo Ricardo comiti Cornubiæ, sororiis Id. iii. 574.
suis, se in multis excusans rationibus, et dominum Papam multipliciter accusans, et asserens, quod cum paratus esset per omnia juri parere promptus et paratus, et legatos sollempnes hæc oblaturus destinasset, Papa hæc præsciens præcipitanter ante adventum legatorum in ipsum ex industria sententiam fulminavit.

¹ *Nono*] Tertio, E.

² *propter*] om. Ch. A. N.; A. has ob in the margin.

³ The cardinal bishop of Ostia was then Raynald of Segni, afterwards P. Alexander IV. But I

think this is intended for his successor, Henricus de Bartholomæis of Susa, who wrote the *Summa Juris Canonici*, called from him "*Summa Ostiensis*."

⁴ *Anglorum*] om. E.

- Matt. Par. Eodem anno, ingressus est legatus terram regis Scotiæ, A.D. 1239.
iii. 568. non tamen mare transiit. Nullo tamen prohibente, ab omnibus p̄relatis et clericis beneficiatis decimam tertiam partem reddituum suorum collegit, et domino Papæ transmisit. Per idem tempus, scripsit dominus Papa Cantuariensi et Eboracensi archiepiscopis prolixam nimis epistolam, conquerens graviter de enormitate imperatoris,¹ imponens ei crimen hæreseos. Scripsit autem tam legato quam dictis archiepiscopis, ut ipsam epistolam per omnes suæ ditioni vel legationi terras spectantes publicarent, addentes quod ipse Frethericus,² dictus imperator, jam dotes Ecclesiæ hostiliter invadens, eas sibi ausu temerario manciparet, tanquam inimicus Ecclesiæ manifestus.
- Id. iii. 590. Advance of the legate towards Scotland. He collects a thirteenth. The Pope writes to the English archbishops against the emperor.
- Id. iii. 614. Et ipso anno congregati sunt crucesignati, præcipue de regno Francorum, exercitus numerosus ex nobilioribus regni apud Lugdunum, tractaturi quam viam magis expediret tenere, tendentes apud Terram Sanctam. Et inito consilio, pars per maritima, [parsque] navigio a Marsilia, versus Orientem iter arripere tutius ac compendiosius
- Id. iii. 615, 616. The crusaders at Lyons.
- Id. ii. 627. censuerunt. Quod cum cognovisset dominus imperator, scripsit eis persuadens amicabiliter, ut non videretur eis grave expectare, donec pacificasset rancorem et discordiam motam inter eam et patrem suum, dominum Papam, et rebelles Ytaliæ justificasset. Proposuit enim, ut³ firmiter asserebat, esse ipsis dux et capitaneus, solatium efficax et auxilium ipsis impensurus. Sed ipsi, more Francorum impetuousi et magniloqui, noluerunt imperialibus⁴ consiliis obsecundare, vel a proposito jam inchoato resilire, quia victualia sibi congesserant, naves jam conduxerant, amicis valedixerant. Quod comperiens imperator, irrevocabilem volun-
- The emperor asks them to wait till he had made peace with the Pope. They prepare to start without him.

¹ Ch. repeats *imperatoris*.

² A later hand ins. in the margin in E. "Nota Fredericum amicum Wyelyf."

³ *ut*] et, E.

⁴ *imperialibus*] *imperialibus*, Ch.

- A.D. 1239. tatem Francorum ægre tulit. Jussit tamen omnes portus et transitus per ditionem suam eis libere patere, nec aliquod eis¹ impedimentum inferri.
- Charges against Hubert de Burgh. Ipsis quoque temporibus accusatus est graviter comes Cantiam, Hubertus de Burgo, coram rege et curia tota Londoniis, ubi post multas disceptationes, ut iracundia regis, quæ immoderate nimis contra ipsum excanduerat, quiesceret, adjudicatum est ut quatuor castra sua carissima domino regi resignaret, ut cætera sibi cum regis benivolentia in pace remanerent. Resignatorum nomina sunt hæc, Blancum castrum, Grosmund, Scenefrithz, et Haetfeld. Matt. Par. iii. 618.
- He resigns four of his castles to the king. Temporibus² autem sub eisdem intrusit rex quendam priorem in prioratum Wintoniæ, natione Britonem, conventui infestum, ut per ipsum, quem creaverat, corda monachorum suæ voluntati inclinaret super electione celebranda de suo episcopo. Sed sic eos magis exasperavit. Ipsi diebus Sardia, insula opulentissima, cessit in ditionem imperatoris, quam idem imperator dedit filio³ suo.² Eodemque anno Alexander rex Scotiæ desponsavit Mariam filiam Engelrami de Coucy, cujusdam excellentis baronis Franciæ. Anno ipso vii.⁴ kal. Octobris, scilicet Dominica proxima ante festum sancti Michaelis, consecratus est Willelmus de Rale, electus Norwicensis, in episcopum, in ecclesia sancti Pauli Londoniis ab archiepiscopo Eadmundo. Ipso quoque anno, facta inter se conventionem apud Norhamtunam, juraverunt comes Ricardus et Gilebertus Marescallus et alii magnates Angliæ quamplures, quod non amplius quærentes exceptiones dilatorias, quin illo anno ad iter Jerosolimitanum arripendum se accingerent. Ipso anno, dominus imperator iter versus urbem Romanam⁵ direxit, et cepit Viterbium et multas partes adjacentes, petiitque convocari generale concilium in quo possit⁶ suam palam innocentiam manifestare et suam famam purgatam restaurare. Circa idem tempus, Id. iii. 622.
- Intrusion of a prior (Andrew) into Winchester. Id. iii. 622.
- Sardinia surrendered to the emperor. Id. iii. 527.
- Marriage of Alexander II. and Mary de Coucy. Id. iii. 530.
- William de Raleigh consecrated bishop of Norwich. Id. iii. 617.
- Earl Richard and others swear to begin their crusade. Id. iii. 620.
- The emperor takes Viterbo and asks for a general council. Id. iii. 630.

¹ eis] om. E.

² Temporibus . . . suo] om.

Re.

³ Enzo.

⁴ vii. . . . Michaelis] om. E.

⁵ Romanam] Rome, E.

⁶ possit suam] om. E.

- Matt. Par.**
iii. 638. scilicet v. idus Augusti, dedicata est ecclesia conventualis **A.D. 1239.**
Abendune. Et eodem tempore dedicatæ sunt ecclesiæ **Abingdon**
Evesham, Gloverniæ, Thenkebire, Wicumbe, Persore, Alen- **and other**
cestriæ, et multæ aliæ per regnum Angliæ, juxta statuta **churches**
Londoniis concilii celebrati. Ipso quoque anno, circa **dedicated.**
festum sancti Michaelis, obiit in mari miles egregius, Ra- **Death of**
dolphus de Thoni. **Ralph de**
Thouy.
- MS. N.** [Eodem¹ anno in crastino sancti Johannis Baptistæ **W. de**
electus est Willelmus de Hoo sacrista in priorem a **Hoo prior**
monachis Roffensibus in præsentia domini Ricardi **of Roches-**
episcopi. Eodem etiam anno mota est quæstio inter **ter.**
priorem et conventum Roffensem et fratres Hospitalis **The ques-**
de Strode per litteras domini Papæ super ecclesiis de **tion be-**
Eylesford² et de sancta Margareta² et de sancto Nicho- **tween the**
lao de Strode, qui ex utraque parte consenserunt in **Rochester**
arbitros, scilicet abbatem de Lesnes³ et magistrum W. **monks and**
de Ligesfeld et magistrum Walterum de Londoniis **the Hos-**
officiale[m] domini episcopi Roffensis, consentiente etiam **pital of**
magistro Ricardo episcopo Roffensi. Qui, auditis dili- **Stroud**
genter hinc inde propositis et allegationibus, et testibus **settled.**
utriusque partis productis et diligenter examinatis, **de Ligesfeld**
protulerunt arbitrium pro monachis Roffensibus, et **et magistrum Walterum de Londoniis**
destructa est compositio facta olim per violentiam **officiale[m] domini episcopi Roffensis,**
inter dominum Gilbertum episcopum Roffensem et **consentiente etiam**
priorem et conventum ejusdem loci; et adjudicata est **magistro Ricardo episcopo Roffensi.**
monachis præfatis ecclesia sanctæ Margaretæ in per- **Qui, auditis dili-**
petuum, cum octodecim marcis de ecclesia de Eyles- **genter hinc inde propositis et**
ford, absque duobus marcis quas prius camerarius Rof- **allegationibus, et testibus**
fensis recipiebat. Quod actum est in vigilia sanctæ **utriusque partis productis et**
Margaretæ. Quia¹ probatum fuit sigillum Roffense a **diligenter examinatis,**
domino Gilberto episcopo fuisse surreptum per senten- **protulerunt arbitrium pro**
tiam arbitratorum a partibus electorum, optinuerunt **monachis Roffensibus, et**
monachi ecclesiam sanctæ Margaretæ cum viginti **destructa est compositio facta**
marcis de ecclesia de Eylesford.] **olim per violentiam**
inter dominum Gilbertum episcopum Roffensem et
priorem et conventum ejusdem loci; et adjudicata est
monachis præfatis ecclesia sanctæ Margaretæ in per-
petuum, cum octodecim marcis de ecclesia de Eyles-
ford, absque duobus marcis quas prius camerarius Rof-
fensis recipiebat. Quod actum est in vigilia sanctæ
Margaretæ. Quia¹ probatum fuit sigillum Roffense a
domino Gilberto episcopo fuisse surreptum per senten-
tiam arbitratorum a partibus electorum, optinuerunt
monachi ecclesiam sanctæ Margaretæ cum viginti
marcis de ecclesia de Eylesford.]

¹ These sentences are in the margin in N.

² Aylesford, Kent, and St. Mar-

garet's, Rochester, still in the gift of the D. and C. of Rochester.

³ i.e. Westwood in Kent.

A.D. 1240. *Rex Henricus fecit jurari filio suo Ædwardo fidelitatem per totam Angliam.*

- Henry III. at Winchester. Baldwin de Redvers knighted and made earl of Wight. Death of Isabella wife of Richard of Cornwall. Comet. Simon de Montfort prepares for his crusade. Death of Llewellyn ap Iorwerth. Quarrel of his sons. S. Luc. xi. 17. Treachery of David. Fealty sworn to Edward.
- Anno gratiæ mcccxl^o. Rex Angliæ Henricus tenuit curiam suam ad Natale Domini apud Wintoniam, ubi Baldwinum de Ripariis, ipso die Natali, balteo cinxit militari et comitatu Vectæ investivit. Ipso tempore confirmata est electio Hugonis de Pateshulle, electi Conventrensis. Et ipso tempore mortua est comitissa Gloverniæ Ysabella, uxor comitis Ricardi, sub partus discrimine nimis dolendo. Et eodem tempore, per totum mensem Februarii apparuit cometa in parte Occidentali, emittens¹ radium versus Orientem. Circa illos dies comes Legrecestris Simon de Monte-forti accinxit se ad iter Jerosolimitanum arripiendum. Sub eisdem temporibus obiit princeps Northwalliæ Leolinus, idus Aprilis. Quo mortuo, orta est dissensio inter filios suos, Griffinum primogenitum et principatum ipsa ratione sibi vendicantem, et David natu minorem sed legitimum, et regis Angliæ ex parte sororis nepotem, sibi sua ratione principatum vendicantem; pro quorum dissensione tota regio Walliæ induit confusionem, dissipata et desolata, juxta illud evangelicum, *Omne regnum in se ipsum divisum desolabitur*. Tandem tamen, intervenientibus amicis, statutus est dies et locus reconciliationis inter ipsos reformandæ. Ad quem locum venit Griffinus pacifice in spe pacis optinendæ, sub ducatu Ricardi episcopi Bangorensis et aliorum quam² plurium virorum venerabilium. At David Griffinum in dolo captum custodiæ carcerali impudenter mancipavit. Unde prædictus episcopus gravem coram rege Anglorum reposuit querimoniam, ipsum quoque David vinculo anathematis innodavit. Ipso quoque tempore, rex fecit jurari filio suo Ædwardo fidelitatem a civibus Londoniarum et multis aliis regni mag-
- Matt. Par. iv. 1. Id. iv. 2. Id. iv. 4. Id. iv. 7. Id. iv. 8. Id. iv. 151. Id. iv. 148. Id. iv. 9.

¹ *emittens*] *emittens*, Ch.; A. Re. | ² *quam plurium*] *quam plurimi*, have been altered. | E.

- Matt. Par.** **natibus.** Sub¹ eisdem etiam temporibus absolvebantur per **A.D. 1240.**
iv. 9. Prædicatores et Minores, pecunia interveniente, multi cruce Absolu-
 signati, in scandalum ecclesiæ et ordinis ipsorum. Die tions from
 quoque Ascensionis dedicata est ecclesia Novi Templi Lon- the cru-
 doniarum.² Decimo vero kal. Junii obiit Willelmus comes sading vow
 Waranniæ Londoniis.¹ sold.
Id. iv. 12. Ipso eodem anno, archiepiscopus Cantuariensis Eadmun- Death of
 dus, non minima effusa pecunia, quoddam optinuit³ privi- William
Cf. Id. legium, tam regno quam sacerdotio gratissimum, scilicet, earl of
iv. 14. ut si⁴ ecclesia cathedralis per menses sex vacaret viduata pas- Warrenne.
 tore, per archiepiscopum diocesanum eidem provideretur. Sed Privilege
 quia videbatur hoc in præjudicium regiæ dignitatis et jac- obtained
 ture redundare, cassatum est idem privilegium, pecunia ite- by arch-
 rum interveniente. Unde archiepiscopus, cum vidisset bishop Ed-
 sic justitiam manifeste vacillare et tot labores [suos] mund but
 annullari, inconsolabiliter doluit, nolensque accipere lost again.
 consolationem, ex illo tempore cogitavit spontaneus His despair
 exulare. Ipso quoque tempore, imperator se in ira of the
Cf. Id. iv. magna accingens ad ultionem super diffamatione state of
16. magna, qua nomen suum dominus Papa in universis things.
see above, [finibus] Christianorum denigraverat, Romæ approquin- The em-
p. 234. quans in manu forti, cepit Viterbium cum partibus peror
 adjacentibus, et dotes⁵ ecclesiæ Romanæ⁶ suæ subdidit advances
 ditioni, unde Ecclesia magnam induit cum desolatione towards
 confusionem.⁷ Rome
 and takes
 Viterbo.
- Id. iv. 19.** Eodem quoque tempore, venit in Angliam Thomas comes Thomas
 Flandriæ, avunculus reginæ, cui rex occurrens statim cum count of
 in Eng-
 land.

¹⁻¹ Sub . . . Londoniis] om. A. N. The order of some of the paragraphs is altered in N.

Dedication ² MS. Lamb. here inserts: "Eo-
 of St. Paul's, London. dem anno dedicata est ecclesia
 " sancti Pauli Londoniis kal. Octo-
 " bris, ad ejus dedicationem ex-
 " titit archiepiscopus Eadmundus
 " et sex episcopi, Otto domini Papæ
 " legatus, et Henricus rex Angliæ,
 " et multitudo magna cum eis.
 " Cujus dedicationis fuit procurator
 " magister Rogerus episcopus Lon-
 " doniensis cognomento Niger, qui

" ad præfatam ecclesiam cum de-
 " votione venientibus xiv. annos
 " relaxationis acquisivit. Hæc re-
 " laxatio in anniversario die dedi-
 " cationis dictæ ecclesiæ in per-
 " petuum durabit."

³ optinuit] optimum, MSS. exc. Cl.

⁴ si] om. MSS. exc. Cl.

⁵ dotes] dot, Ch., altered later to dotibus; dote, A. N.; dotem, Cl. T. W.; decem, Re.

⁶ MSS. exc. E. ius. et.

⁷ confusionem] om. T.

A.D. 1240.	magna alacritate contulit annum redditum multi census annui pro homagio suo. Ipso quoque anno regina Fran-	Matt. Par. v. 20.
Birth of Blanche.	corum peperit filiam. Et sub eisdem diebus exercitus	Id. iv. 24.
Defeat of the cru- saders.	Francorum cruce signatorum volens impetum facere super Sarracenos in Terra Sancta apud Gathre, victus, confusus, et captus est, ex quo pars apud Damascum, pars apud Babyloniam, pars autem apud Gazre vinculis mancipatur.	Made up from Id. iv. 25, 26 n ¹ .
Earl Richard starts on his cru- sade.	Obiit ¹ itaque comes Willelmus Waranniæ Londoniis decimo kal. Junii. Comes Ricardus, valedicens amicis suis, ad iter Jerosolimitanum se accingit, et cum eo multi nobiles	Id. iv. 12. Id. iv. 11, 43.
Complaint of the emperor to Henry III.	Imperator scribit ² regi elegantem epistolam, in qua inrepat regem, quod in perniciem regni sui et im- perii terram suam per papales questionarios depau- perari et ipsum sollempniter excommunicari ³ permittit, qui magis rationabilem, quam alii principes Christiani, haberet excusationem huic præcepto domini Papæ resistendi, eo quod sororius existat domini impera- toris. Rex Francorum cum summo honore suscipit	Cf. Id. iv. 16. Cf. Id. iv. 45-47.
Reception of earl Richard in France.	comitem Ricardum, et exhibet in omnibus necessariis magnifice transeuntem, et apud Marsiliam cum suo comitatu salvo perducit, ubi etiam contra prohibi- tionem Papæ naves ascendit. ⁴ Convocatur concilium	Id. iv. 30. Id. iv. 31.
General council convened.	generale, in proximo Pascha celebrandum. Ipso ⁵ quoque anno, kalend. Julii, consecratus est Hugo de Pateshulle, regis thesaurarius, in episcopum Cestrensem, Willeimo de Haverhulle, canonico ecclesiæ sancti Pauli Londoniis in thesaurario, loco ejusdem Hugonis subrogato. Et eodem	Id. iv. 34.
Hugh de Pateshulle bishop of Lichfield.	anno, die sanctæ Mariæ Magdalænæ, obiit Lincolniensis comes Johannes. Extorquetur pecunia diversis argu- mentis a viris, præcipue religiosis, ad opus Papæ, quæ nunquam ei profuit, sed obfuit, quia omnia in usus cedunt imperatoris. Abbates, querimoniam super his coram rege deponentes, ⁷ pro consolatione desola- tionem accipiunt, unde legatus magis desævit in	Cf. Id. iv. 35 seqq.
Death of John earl of Lincoln.		
Money extorted for the Pope.		

¹ *Obiit . . . Junii*] om. E., it
having been given above, p. 237.

² *scribit*] scripsit, E.

³ *excommunicari*] om. MSS.

⁴ *ascendit*] ascendens, Re.

⁵⁻⁶ (p. 239) *Ipsa . . . Londo-
niis*] om. Re.

⁷ *deponentes*] reponentes, E.

- Matt. Par. eosdem. Comes Provinciæ Reimundus, pater reginarum A.D. 1240.
iv. 46. Franciæ et Angliæ, occurrens cum gaudio comiti Ricardo, Earl Richard
impendit ei transfretaturo auxilium, quod potest, met by the
liberaliter et consilium. Mortuo¹ autem Leolino prin- count of
cipi Norwal'ie, oritur et orta continuatur dissensio Provence.
Id. iv. 47. cipe Norwal'ie, oritur et orta continuatur dissensio Quarrel
inter filios suos, Griffinum et David. Tandem ut præ- between
dictum est, Griffinum, pacifice vocatum ad concilium, the two
sons of
Id. iv. 118. David in dolo capit et captum incarcerat. Unde magister Llewellyn.
Ricardus, episcopus de Bangor, in cujus conductu venit The bishop
dictus Griffinus, recedit quasi exul a Wallia, ipso David of Bangor
in vinculo anathematis compedito. Griffinus autem signi- leaves
Wales.
ficat occulte regi, quod in manu valida ipsum liberet Proposals
a carcere et fraterna subiectione, et ipse, suus homo of Griffith
ligius libenter factus, tenebit de eo terram suam jure to the king.
Cf. Id. iv. hæreditario ipsum contingentem. Insuper thesaurum
149. non modicum ipsi regi largiretur. Episcopus autem
de Bangor regi super hac prodicione, prædicta injuria,
iterum querimoniam reponit gravissimam. Unde rex
commotus vehementer, nepotem suum dulciter exhor-
tatur, ut hæc satisfaciendo corrigat, ne manum appo-
nat ultionis.¹
- Id. iv. 48. Die vero sancti Bartholomæi electus est in episcopum Peter
Herefordensem magister Petrus de Egleblanche, quondam d'Acqua-
clericus Willelmi electi Valentini, rege hoc vigilanter blanca
procurante. Qui sine moræ dispendio et aliqua difficultate, Hereford,
quia regi acceptus, ab ipso est receptus, et cito post 24 Aug.
Id. iv. 75. sollempniter in præsentia regis est consecratus. Et² circa Albert
Id. iv. 49. idem tempus, magister Albertus,³ natione Coloniensis, apud archbishop
of Armagh.
Westmonasterium consecratus est in archiepiscopum Arma-
chanum. Die vero sancti Remigii dedicata est ecclesia
Id. iv. 48. sancti Pauli Londoniis.⁴ Et circa dies illos, scilicet⁴ in die Dedication
of St.
sancti Leodegari, regina Anglorum Alienora⁵ peperit filiam, Paul's,
et vocatum est nomen ejus Margareta, eo quod in dis- 1 Oct.
criminine puerperii sanctam Margaretam invocasset, et quia Birth of
soror ipsius reginæ, scilicet regina Francorum, ipso nomine Margaret,
2 Oct.

¹ Mortuo . . . ultionis] om. N. | ⁴ scilicet . . . Leodegari] om.
² Et . . . Armachanum] om. N. | E.
³ Albertus] Andelmus, E. | ⁵ Alienora] om. Re.

- A.D. 1240. intitulatur. Eodemque anno, obiit vir nobilis et legum *Matt. Par.*
 Death of regni peritus, Thomas de Muletuna, miles. Circa dierum *iv. 49.*
 Thomas de Muletuna. eorundem curricula, venit in Angliam domini Papæ familiaris *Id. iv. 35.*
 et consanguineus, magister Petrus Rubeus. Qui cito trans- *Id. iv. 137.*
 Pietro Rosso scut iit Angliam, et in Scotiam veniens, ibidem vicesimam
 into Eng- ad opus Papæ non segniter abrasit. Et eodem tempore,
 land. magister Petrus de Supino in Hyberniam missus, ut ibidem
 Peter de Supino in vicesimam vigilanter meteret, et quicquid poterat inde
 Ireland. non fictus Papæ quæstionarius, apportavit. Quæ præda
 ad numerum mille et quingentarum marcaram et amplius
 dicitur ascendisse. Collecta autem Petri Rubei, quam
 Their a Scotorum finibus emunxit,¹ hanc summam creditur
 extortions. duplicasse. Qui postea remeans per Angliam domos re- *Id. iv. 35.*
 ligiosorum perscrutans novis argumentis, pecuniam ad
 opus Papæ argute nimis exegit, cogens eos jurare, quod
 illud sacramentum, quasi confessionis archanum, usque
 in dimidium anni celarent. In quo corda fidelium avertit
 a devotione et dilectione Romanæ ecclesiæ, et dolore
 magno sauciavit. Ipso tempore, revocatus est legatus *Id. iv. 55.*
 The legate Otho re- per autenticum papale, multum admonitus, ut ad-
 called. ventum suum ad Romanam curiam maturaret, et con-
 cilium generale anticipando præveniret, ut fratres,
 præhabita morosa deliberatione, tractatum haberent
 simul cum eo de imminente ejusdem ruina et peri-
 culo irrestaurabili, imperatore jam dotes ecclesiæ inva-
 dente. Eodemque² anno Mauricius Hybernæ justiciarius *Id. iv. 56.*
 Maurice Fitz- venit Londonias ad regem, ut sine scrupulo malivolentiæ
 Gerold reconciled vel odii reservati comiti Gilberto Marescallo pacificatus,
 with Gilbert Mar- suam purgaret de morte comitis Ricardi Marescalli, in
 shal. Ybernia trucidati, innocentiam. Et sub eodem tempore, *Id. iv. 57.*
 Felim rex de Cunnoch venit ad regem Londoniis, et est utrius-
 O'Connor, que negotium competenter consummatum.
 prince of Sub eisdem temporibus monachi Duonemenses, procu- *Id. iv. 61.*
 of Con- rantibus adversariis eorum, Romæ inutiliter commorantes
 naught, comes to in infirmitate et dolore contabuerunt, et mortui sunt ex ipsis
 London. quatuor cum clericis suis et ministris. Quod cum audisset
 Death of four of the
 Durham

¹ *emunxit*] *emunesit*, Ch.

² *Eodemque . . . spontaneus*
 (p. 241)] om. A. N. Re.

- Matt. Par. eorum prior,¹ condoluit vehementer, et cessit electioni de se A.D. 1240.
iv. 61. factæ spontaneus. monks at Rome.
- Cf. Id. iv. Sub² eisdem diebus³ videns imperator, quod Papa
69. concilium convocaverat ad dejectionem ipsius, per hoc, Opposition of the emperor to the council.
- Id. iv. 71. parte imperatoris, ne venirent ad illud generale concilium, in personis et rebus securitatem in ditione sua
- Id. iv. 95. penitus denegantis, et nolentis, ubi præsidebit inimicus ejus capitalis, causam committere dubio foro tam excellentera. Dominus Papa econtra scripsit, significans The Pope exhorts the prelates to be present.
- Cf. Id. iv. 96. eisdem prælatis, ut humanis minis⁵ postpositis, patri suo spirituali obedenter obsecundarent, nec omitterent quin ad concilium communiter venire ad terminum statutum properarent. Unde episcopi fluctuantes in
- Id. iv. 72. proposito, quid agendum foret, dubitabant.² Dum igitur fortunalis rota sic mundanum cursum volubiliter exagitarot, Illness of archbishop Edmund at Pontigny.
- Id. iv. 71. Interim comes Ricardus, qui se precibus omnium religiosorum Angliæ commendaverat, per Dei gratiam et precum fidelium efficaciam prospere apud Acon applicuit, et infra biduum postquam applicuerat⁶ acclamari fecit in publico, voce præconia, ut nullus pro defectu pecuniæ, cujuscunque nationis fuisset, a Terra Sancta recederet, quin Deo sub clientela sua ad stipendia sua Deo fideliter militaret. Quod cum audissent Sarraceni, quamvis rex Navariæ et comes Britanniae impudenter recessissent, Fear of him by the Saracens.
- Cf. Id. iv. 62. cœperunt nimis prudentiam et potentiam comitis formidare, tum quia hoc nomen Ricardus adhuc Sarra-

¹ Thomas de Melanby.²⁻² sub . . . dubitabant] om. Re.³ diebus] temporibus, E.⁴ dominus] om. E.⁵ minis] nimis, Ch.; A. is altered.⁶ applicuerat] applicuerit, E.

- A.D. 1240. *His great success.* *Death of archbishop Edmund at Soissy.* *Miracles.* *The prelates prepare to go to the council.* *Peter de Aequa Blanca bp. of Hereford.* *The Crown of Thorns brought to France.* *Condition of the Christian captives at Damascus, &c.* *Secret treaty of the king of Navarre* *cenis inimicum ipsum intitulavit, tum quia auro et argento abundavit, tum quia sororius erat imperatoris et amicissimus, tum quia frater erat nominatissimi regis Anglorum, tum quia comes erat Pictaviæ et Cornubiæ. Unde [postea] pacem fecit toti ecclesiæ honorabilem, immo etiam toti Christianitati, quam non poterant unquam aliqui temporibus nostris impetrare, sicut sequens sermo luculenter declarabit.*
- Et dum hæc in Terra Sancta Deo disponente agerentur, archiepiscopus Eadmundus Cantuariæ a Pontiniaco, gratia melioris aeris hauriendi, semotus, apud Soisy graviter infirmatus, corpus suum monachis Pontiniacensibus delegans, viam universæ carnis est ingressus, ubi Dominus miracula magna dignatus est operari, adeo quod beatissimi confessoris Eadmundi fama jam omnes partes Cisalpinas sua claritate meretur illustrare. Transiit igitur ex hoc mundo ad Patrem dictus archiepiscopus Eadmundus xiv.¹ kal. Decembris.
- Illis quoque temporibus, nonnulli episcoporum regni Angliæ et quidam abbates mare transierunt, ut si aliquo modo pateret transitus, vel per terram vel per mare, veniendi ad concilium, præceptis Apostolicis satisfacturi illuc properarent.² Consecratur Londoniis apud³ sanctum Paulum magister Petrus de Egeblanche in⁴ ipso tempore in episcopum Herefordensem. Eodemque anno, geminato Dei beneficio in regno Francorum, delata est in Franciam corona Salvatoris spinea, quam quandoque Judæi plectentes capiti Crucifixi apposuerunt. Circa quoque eadem tempora, artabantur immisericorditer a Sarracenis captivi Christiani, qui in vinculis apud Damascum, Babiloniam, et Nazre⁵ tenebantur. Rex vero Navariæ, qui et comes est Campaniæ, comes quoque Britanniæ, cognoscentes comitis Ricardi prudentiam et magnificentiam, invidia stimulati, et dolentes si, quod ipsi cum suis Francis non potuerunt ad optatum effectum perducere, ipse Ricardus, quem vocabant Anglicum impubem et
- Matt. Par. iv. 72-74.*
Cf. Id. iv. 102.
Cf. Id. iv. 74.
Id. iv. 78.
Id. iv. 79.

¹ xiv.] xvi., E. Re. (altered).

² properarent] properent, MSS. exc. E.

³ apud S. Paulum] om. E.

⁴ in ipso tempore] om. E.

⁵ Probably intended for Nuser, lord of Kerak (Petra).

- Matt. Par. iv. 79. inexpertum in bellicis expeditionibus, consequeretur, A.D. 1240. and count of Brittany.
- pacem dolosam cum domino de Nazre inierunt, ut ipse suos captivos liberos abire permetteret, qui nullam tamen super eos habuit potestatem, ut saltem sic aliquid fecisse in 'Terra Sancta viderentur,¹ statimque ante sociorum suorum liberationem, scilicet Francorum captivorum, naves apud Jopen clam et subito, ad propria redituri, ascenderunt. Et sic suas proprias prodiciones manifeste toti mundo detunicaverunt, qui laudes alienas impudenter sibi cupierunt² ascripsisse. They leave the Holy Land.
- Id. iv. 80. Hoc³ etiam anno, obiit Johannes filius Roberti, vir nobilis et potens, unus de præcipuis baronibus plagæ borealis. Death of John Fitz-Robert.
- MS. Re. from Matt. Par. iv. 31. MS. N. [Nempe hoc anno apud Norwicum quatuor Judæi equis distracti⁴ sunt et suspensi ad festum sancti Mathiæ.] Jews executed at Norwich.
- [Eodem anno data est sententia a domino cancellario sancti Pauli Londoniis per consensum domini legati pro domino Gregorio de Romannio præsentato a priore et conventu Roffensi ad ecclesiam de Boxle xv. kal. Martii; et sic præsentatus optinuit ecclesiam illam. Dedicatum est altare in capella infirmariæ Roffensis in honore beatæ Virginis Mariæ ii. kal. Martii a domino Johanne episcopo⁵ suffraganeo domini Eadmundi Cantuariensis archiepiscopi; qui confisus de Dei misericordia, omnibus ibidem causa orandi venientibus omnibus festivitibus gloriosæ Virginis, necnon in anniversario dedicationis dicti altaris, confessis et vere pœnitentibus, de sibi injuncta pœnitentia xv. dies in perpetuum duraturos relaxavit. Eodem anno dedicata est ecclesia Roffensis a domino Ricardo episcopo ejusdem loci et episcopo de Bangor, nonis Novembris. Eodem tempore miserunt prior et conventus Roffensis procuratorem suum ad curiam Romanam contra archiepiscopum Cantuariensem pro The presentation to the church of Boxley settled. Dedication of the altar of the Rochester infirmary; of Rochester cathedral. The Rochester monks send a proctor to Rome.

¹ *viderentur*] videbatur, E.

² MSS. exc. E. repeat *impudenter*.

³ *Hoc . . . borealis*] om. A. N.

⁴ *distracti*] destructi, Re.

⁵ Of Ardferit.

A.D. 1240. ecclesia de Northflete et aliis negotiis, scilicet Robertum monachum, qui mortuus est in curia.] MS. N.

Impeditur generale concilium, captis praelatis. Archiepiscopus Eadmundus Cantuariæ claret miraculis. Pax reformatur inter Christianos et Sarracenos.

Henry III. Anno gratiæ MCCXLII^o, qui est annus regis Henrici iii. Matt. Par. iv. 83.
 at West- xxv., tenuit idem rex curiam suam Londoniis apud West-
 minster. monasterium, ubi magnates regni quamplurimi festa cum eo
 Departure Natalitia celebrarunt. Quarto vero die Natalis, legatus a Id. iv. 84.
 of the domino Papa revocatus, praelatis Angliæ valedicens, versus
 legate Otho. mare iter arripuit transalpinum. Quem [rex], cum strepitu
 tubarum suarum et innumerabili multitudine nobilium con-
 comitantium, cum praelatis et clericis, pompose nimis usque
 ad maris confinia perduxit, et in crastino Epiphaniæ naves
 apud Doveram ascendit transfretaturus, mutatis rubeis
 indumentis. Reliquit autem tam regnum quam Ecclesiam
 nimis in Anglia desolatam, præcipue tamen Cantuariensem
 enormiter, quæ in regno Angliæ dinoscitur dignissima, per-
 turbatam; ac si non pro consolatione, sed potius deso-
 latione, advenisset. Circa¹ eisdem dies, Petrus de Sabaudia, Id. iv. 85.
 Arrival of avunculus reginæ, venit in Angliam, cui rex sollempniter
 Peter of occursit, præter comitatum Richemundiæ, quem ei præ-
 Savoy in concesserat, munera contulit pretiosa, et sui consilii con-
 England. stituit capitalem. Die vero sancti Eadwardi, quem rex
 He is knighted, 5 Jan. miro cultu de more sollempnizat, ipsum Petrum cum quin-
 decim juvenibus, ut tirocinium suum supersticiosius serene-
 naret, cingulo militari insignivit. Et eadem die, quasi
 imperiales nuptias, in majori palatio Westmonasterii
 cum multitudine convivantium, festum suum celebravit.
 Nicholas Temporibus² quoque sub eisdem, magister Nicholas de Fern- Id. iv. 86.
 of Farn- ham electus est in episcopum Dunelmensem, vir quidem
 ham elected moribus et scientia³ præditus; a rege et omni populo
 bp. of non tantum sine difficultate est⁴ susceptus, sed acceptus
 Darham. citoque confirmatus.¹ Eodem etiam anno, Judæi ad gravissi-

¹-¹ Circa . . . confirmatus] om.
 Re.
²-¹ Temporibus . . . confirma-
 tus] om. A. N.

³ Ch. ins. et.
⁴ est] om. E.

- Matt. Par. mam compulsi¹ redemptionem sub pœna mortis vel exilii, A.D. 1211
iv. 88. regi viginti milia marcarum numerarunt. Verno autem tem- The Jews
Id. iv. 89. pore aridente, comes de Albamarla, Willelmus de Fortibus, heavily
Petrus de Malolaen, et multi alii nobiles de regno Angliæ taxed.
Id. iv. 90, iter Jerosolimitanum magnifice arripuerunt. Crux quoque Many
91. sancta ipso anno in regnum Francorum est allata, et cum nobles go
tanta sollempnitate et devotione Parisius est recepta, quan- to Jeru-
Id. iv. 94. tam se nullus meminit prævidisse. Nova mœnia con- salem.
structa circa Londoniarum Turrin sicut anno proximo The cross
elapso, et ipsa nocte, admirantibus multis, corruerunt. Ipso brought to
Id. iv. 95. quoque tempore² dominus imperator timens de periculo walls fall
sibi imminente, si examen Papæ sibi nimis infesti subiret down.
Id. iv. 95- in concilio, quod jam imminabat in proximo, mutato con- The em-
98. silio, scripsit principibus diversis; familiaris tamen regi peror ex-
Cf. Id. iv. Angliæ, ut præmuniret, exhortans diligenter prælatos terræ prelates
68. suæ, ne venirent ad concilium sibi suspectum, scientes li- not to go
berum transitum per ditionem imperialem tam per mare to the
quam per terras in personis et possessionibus sibi penitus council.
Id. iv. 96. denegari. Quibus prælatis scripsit efficaciter dominus Papa, The Pope
ut spreto timore minarum imperatoris excommunicati, ad the con-
concilium audacter properarent. trary.
Id. iv. 98, Interim Faentina, civitas opulentissima, quam ipse impe- Siege of
106. rator jam per annum obsederat, violenter capta est. Ipso Faenza.
Id. iv. 102. quoque tempore venerabilis archiepiscopi Cantuariæ Ead- Miracles of
mundi, cujus corpus apud Pontiniacum requiescit, sol- archbp.
lempne nomen et præclara memoria, miraculis crebrescen- Edmund.
tibus, partes Cisalpinas luculenter perlustravit, cujus insignia The Can-
tractatus exigent speciales. Ipso quoque tempore, monachi terbury
Cantuariæ beneficium absolutionis a domino Papa merue- monks
Id. iv. 108. runt optinere. Et sub eisdem diebus monachi Wintonienses absolved.
pro eo quod constanter episcopum Norwicensem Willelmum Persecu-
in pastorem sibi postularunt,³ enormes, procurante priore suo tion of
intruso, quodam scilicet Britone, persecutiones viriliter the Nor-
pro Christo et executione justitiæ pertulerunt. Iphis wich
quoque diebus fecit rex personam Bonifacii electi de monks.
Baleis magnificando commendare, ut dignus esse vide- The king
retur, vel ad archiepiscopatum Cantuariæ vel episco- makes in-
Cf. Id. iv. patum Wintoniæ quod promoveretur. Sed res effectum terest for
104, 15. Boniface
elect of
Belley.

¹ E ins. sunt.² tempore] anno, E.³ postularunt] postularent, E.

A.D. 1241. non sortita eadem facilitate evanuit, licet multorum Matt. Par. iv. 105.
 Otho with Other prelates sails from Genoa for the council. prælatorum testimoniis tituli ipsius roborarentur. Im-
 minente tempore æstivali, Otto, quandoque legatus in Id. iv. 121.
 Anglia, et qui ¹ legatus fuerat in Francia, infinitam
 secum prælatorum trahentes multitudinem, naves as-
 cenderunt apud Januam civitatem, ut sub ducatu
 Januensium salvo ad concilium pervenirent. Ad quos
 animandos Papa unum legatum ² destinaverat, qui ab
 eodem Papa potestatem acceperat omnes, imminenti
 periculo se opposituros, ab omnibus peccatis suis ab-
 solvendi. Sed cum omnes vasto mari se commendas- Id. iv. 125.
 sent, venerunt eis obviam piratæ imperiales, qui
 omnes sub captione miserabili concluserunt, et multos
 ex eis vel submerserunt vel irreverenter trucidarunt. Id. iv. 130.
 Quos autem vivos acceperunt, ³ per longos tractus
 maris sub caumate intollerabili adustos, sub vinculis
 et arcta custodia usque Neapolim, ubi ex præcepto
 imperatoris carceri sunt addicti, in totius Ecclesiæ
 dedecus et ignominiam, pertrahuntur. Facta autem
 fuit hæc infausta navalis congressio die sancti Marci
 Evangelistæ.
 Interim ⁴ duo papales exactores, Petrus videlicet Rubeus, Id. iv. 137,
 domini Papæ consanguineus et familiaris, (talis enim erat 160.
 titulus epistolarum suarum), [et] Petrus de Supino, per
 Angliam, Scotiam, et Hyberniam, pecuniam infatigabiliter
 ad opus domini Papæ ⁵ exquisitis argumentis abraderi
 non cessant, ⁶ rege hæc omnia malo nimis consilio per-
 mittente. ⁴ Eisdemque temporibus absolvebatur qui- Cf. Id. iv. 9.
 cunque vellet pro pecunia cruce signatus, prædicantibus
 et illud persuadentibus ex præcepto Papæ fratribus
 tam Minoribus quam Prædicantibus, ita ut multi hodie
 cruce signati, in crastino a voto suo, data quam possent
 pecunia, non sine multorum admiratione, absolverentur.

¹ James Pecoraria, cardinal bp. of Palestrina.

² Gregory de Romagna.

³ *acceperunt*] *exceperunt*, E.

⁴⁻⁴ *Interim . . . permittente*] om. N.

⁵ *Papæ*] om. Ch. T.

⁶ *cessant*] om. MSS. It is in the margin in E.

- Matt. Par. Eodemque¹ anno v. kal. Julii, obiit Gilebertus Mares- A.D. 1241.
iv. 135, 136. callus, comes Penbrokiæ, extra villam Hertfordiæ, toto cor- Death of
poro confractus in quodam hastiludio, ubi milites vires suas Gilbert,
infeliciter certatim sunt experti. Delatum est igitur corpus Marshal,
27 June.
- Cf. Id. iv. Londonias sepeliendam. Post cujus obitum, quia rex die- Walter
157, 158. tum hastiludium prohibuerat, nec pro ipso omissum fuit, Marshal
Walterus, frater Gileberti comitis, vix a rege impetravit, ut succeeds
with diffi-
culty.
- Id. iv. 137. hæreditatem sibi debitam optineret.² Circa idem tempus, rex Alphonso
Francorum fratri suo Amfulso comitatum Pictaviæ contulit, et made
count of
Poitou.
- Id. iv. 138- interim in Terra Sancta militavit, insignivit. Ipso quoque Recovery
144. tempore, memoratus comes Ricardus trougas accepit cum sol- of Jeru-
dano Babiloniæ ea conditione, ut omnes Franci, qui captivi salem by
locis finitimis et multis quibusdam civitatibus et casellis³ carl Rich-
in libera pace dimitteretur, et cum quibusdam conditionibus, ard.
quæ Christianis honorabiles et fructuosæ sunt, sicut in
eiusdem comitis epistola continetur.
- Cf. Id. iv. In cujus negotii principio, rex Navariæ, qui et Desertion
80, 140. comes est Campaniæ, et comes Britanniæ, viri de of the king
of Navarre
and count
of Bri-
tanny.
- Id. iv. 148. Ipso eodem⁵ anno, Griffinus, filius Leolini primogenitus, Endeav-
qui ad concilium⁶ fratris sui David pacifice venerat, et dolose vours of
captus in carcere fratris tenebatur, regi per episcopum de Griffith
for his
release.
- Id. iv. 149. Bangor Ricardum humiliter supplicavit, ut ipsum a fratris sui
manibus misericorditer liberaret, et ipse totam terram suam, On David's
quæ eum jure hæreditario contingebat, ab ipso rege gra- refusal
tanter teneret. Pro ejusdem igitur liberatione, cum rex Henry III.
liberaliter scriberet David pro ipso supplicando nec pro- prepares
ficeret exauditus, arma parat, et vexilla in Walliam hosti- to invade
Wales.

¹⁻⁷ (p. 249) *Eodemque . . . impe- ratore*] om. R.

¹⁻² *Eodemque . . . optineret*] om. A. N.

³ *casellis*] castellis, E. Cl. T. W.

⁴ *et formidolose*] in formidolose, E.

⁵ *eadem*] autem, E.

⁶ *concilium*] consilium, E.

- A.D. 1241. liter dirigit, convocato exercitu copioso; quem adventantem, Matt. Par. cum Griffinus filius Madoch, quidam princeps Walliæ, et iv. 150. magnates de confinio Walliæ, cum pace recepissent, in via ipsius terræ, quam¹ æstus jam per quatuor menses continuatus arefecerat, sine offendiculo pertransiens, ita ipsum David cum suis complicibus exterruit, quod non tantum fratrem suum Griffinum liberum dimisit, immo etiam in propria persona ad pacem regis mansuetus et edomitus pervenit, examen curiæ suæ per omnia subiturus. Rex igitur ad votum completo negotio, misit in Turrim Londoniarum Griffinum, a fratris carcere liberatum, regiis compedibus, donec quid de eo facturum esset deliberasset, vincendum, et ipsum David, ut² Londonias ad curiam veniret super obicienda responsurus, sub salvis fidejussoribus obligavit, et sic rex victor sine sanguinis effusione cum gaudio ad propria remeavit.
- Griffith is freed, and sent to the Tower.
- David submits.
- Earl Richard leaves the Holy Land and lands at Trapani.
- Ipsa tempore, comes Ricardus, feliciter ac magnifice con- Id. iv. 145. summato negotio Terræ Sanctæ, firmatoque fœdere pacis et treugarum per cartas et juramenta utrobique, naves ut rediret³ ascendit, et post diuturna maris discrimina apud Id. iv. 144. Trapes in Sicilia applicuit. Cui veneranter occurrentes imperatoris officiales et portuum custodes, ipsum cum magna veneratione susceperunt; habebant enim⁴ tale præceptum a domino suo imperatore.⁷
- New shrine made for S. Edward the Confessor.
- Death of Alienora of Brittany.
- Death of P. Gregory IX.
- Eodem⁵ anno, dominus rex aureum feretrum ad reponen- Id. iv. 156. dum reliquias gloriosi regis et confessoris Eadwardi ex sumptibus propriis honorificentissime fecit Londoniis fabricari. Et circa eosdem dies, apud Bristoldum obiit Alienora⁶ Id. iv. 163, quondam comitis Britannia filia, in custodia diuturni 175. carceris strictissime reservata.⁵ In ipsis quoque diebus, Gregorius ix.⁵ Papa, quasi conceptos dolores ex undique Id. iv. 162. auditis casibus, quos sibimet suscitaverat, impotens sustinere, xi. kalend. Septembris diem clausit extremum, ætate fere jam⁹ centenarius. Ipso¹⁰ tempore Frauci per comitem Id. iv. 166.

¹ quam] que, Ch. E. W.; quia, Matt. Par.

² ut Londonias] in London. ut, E.

³ rediret] ascenderet, T.; Ch. A. N. T. W. ins. et; etiam, Cl.

⁴ enim] om. E.

⁵⁻⁵ Eodem . . . reservata] misplaced in N.

⁶ Alienora] inserted in Ch. in the St. Alban's hand in what had been a blank space; it is not in E.

⁸ ix.] iii., Ch. T. W.

⁹ jam] om. E.

¹⁰ Ipso . . . annotantur (p. 250)] om. Re.

- Matt. Par. Ricardum liberati, et in equitaturis,¹ vestibus, et viaticis A.D. 1241.
 iv. 166. honorifice exhibiti, ad propria cum gaudio revertuntur. Return of
 Comes vero cum domino imperatore, gratia mutue the Frank
 visitationis et confabulationis diu præoptatæ, corpus prisoners
 et cor recreando commorabatur, et nisi mors dominum released by
 Papam de medio surripuisset, pacem gratus in earl Ri-
 Id. iv. 168. Ecclesia composuisset. Dum autem cardinales, ut moris chard.
 est, de electione papali inclusi tractassent, obiit magister Death of
 Id. iv. 172. Robertus de Sumerkote, cardinalis. Electus est autem in cardinal
 Papam Galfridus Mediolanensis, quem² vocabant Celestine Robert de
 num, qui cum vix xvii. diebus sedisset, viam universæ carnis Sumercote.
 Id. iv. 169. est ingressus. Die vero sanctæ Fidis passus est sol eclip- Pope Ce-
 sim, quasi viderentur cælestia statui Ecclesiæ concordare. lestine IV.
 Viduabatur etiam eodem anno regnum Angliæ His death.
 præclaris magnatibus, et Ecclesia prælatis eximiis. Eclipse,
 Id. iv. 174. Præter enim prælatos nostros capitales Romanos, videlicet 6 Oct.
 pontifices ad minus duos, qui ab hoc seculo migra- Obituary
 verunt, obierunt eo³ ipso in Anglia piæ memoriæ of the
 Rogerus Londoniensis iii. kal. Octobris et Cestrensis year.
 Hugo vii. idus Decembris, episcopi, præter etiam comitem
 de Albamarla Willelmum, et comitem Marescallum Gile-
 bertum, de quibus mentio prælibatur. Obierunt vices agens
 justiciarii, Stephanus de Segrave, vi. idus Novembris; et⁴
 etiam vir nobilis et potens Walterus de Lasey circa Pascha
 in Hybernia. Obierunt insuper Gilebertus Basset, miles
 nobilis et in armis strenuus, Johannes Biset, Angliæ
 prothoforestarius, Robertus Marmiun, Petrus de Bruis, Guis-
 cardus Leidet. Item migraverunt ad Dominum peregrin-
 nantes in Terra Sancta, vel eundo vel redeundo, Eudo,
 frater⁵ comitis Ricardi, Hamo cognomento Peccatum, Balde-
 winus de⁶ Betun, Johannes filius Johannis dicti comitis
 senescallus, Johannes de Bellocampo, miles elegantis-
 simus, Girardus de Furnivaus, et plures alii, quorum Deo

¹ *equitaturis*] *equituris*, E.

² *quem vocabant Celestinum*] not in E.; in the margin in Ch., in the hand of Matthew Paris, where follows (later) "cui successit Papa "Innocentius quartus A° MCCXLIII."

³ *eo ipso*] not in E.; in the margin in Ch.; *eo ipso anno*, Cl. T.; *eo tempore*, A. (altered) N.

⁴ *et*] obiit, MSS. exc. E.

⁵ See Matt. Par. iv. 175, n¹.

⁶ *de Betun*] *le Bettur*, E.

A.D. 1241. fideliter militantium et vestigia pedum Ejus adorantium nomina in libro vitæ indelebiter annotantur.¹⁰

Death of the empress Isabella, 1 Dec.

Eodemquo¹ anno, in partus discrimine obiit Ysabella Romanorum imperatrix, soror regis Angliæ, Anglorum spes et gloria singularis, kal. Decembris. Quod cum imperator per quandam lugubrem epistolam domino regi Anglorum nuntiasset, in fine quasi dolorem temperavit² ipsius epistolæ, dicens sic, "Restat de Omnipotentis dono regia soboles, de qua in conspectu patris rex et regina con-
" surgunt, suæ indices genetricis." Susceperat enim imperator prolem ex ea prosperam, filium scilicet et filiam.

Matt. Par. iv. 175. (H. A. ii. 459.)

Id. iv. 176.

Character of the year.

Transiit igitur annus ille regno Angliæ pestifer et turbulentus, Terræ Sanctæ inimicissimus, eo quod Templarii hostiliter Hospitalarios impugnant, nec poterant³ industria diligentissima comitis Ricardi pacificari, Ecclesiæ Romanæ virulentus et hostilis, adeo quod mortuo Papa, et iterum alio electo et infra paucos dies ab hoc seculo rapti, omnes fratres, corporibus et cordibus atque diversis locis dissipati, sese invicem infestabant.

(Cf. Id. iv. 174.)

Petrus de Sabaudia, comes Richemundiæ, resignat castra nobilia, quæ susceperat a rege custodienda, ipsi regi.

Henry III. in London. Report of Richard's return.

Anno gratiæ MCCXLII^o, qui est annus regni regis Henrici tertii xxvi., tenuit idem rex curiam suam ad Natale Domini apud Westmonasterium, in majori palatio suo, sicut de consuetudine habuit, serenissimam, ubi cum moram per xv. dies pertraxisset, rumor de adventu comitis Ricardi de Terra Sancta redeuntis percrebuit. Quo cognito, Petrus de Sabaudia, comes Richemundiæ, castra regni eminentiora et famosiora, quæ susceperat custodienda, in manu regis, ut vir discretus et circumspectus, prudenter resignavit. Intel-

Id. iv. 177.

Peter of Savoy resigns the castles in his charge.

¹ Here the handwriting changes, and is of the distinct St. Alban's character. From here to 1249 is the portion considered by Sir F. Madden to have been written by

Matthew Paris. See Hist. Anglor. i. p. xxii.

² *temperavit*] imperavit, E.

³ *poterant*] poterunt, E.

- Matt. Par. iv. 177. lexit enim quod magnates Angliæ magnam de exaltatione A.D. 1242. eius repentina conceperunt indignationem, unde nimis comitis adventum formidabat. Porro hæc ipsius Petri prudentia multorum corda sedavit turbatorum.
- Id. iv. 178. Eodem anno, in Pictavia orta est seditio magna, quæ postea ruinam maximam et scisma letale, necnon et guerram et dampnum generavit irrestaurabile. Comes enim de Marchia, instinctu Ysabel, quam Franci Zezabel impiissimam nominant, uxoris ejus, matris videlicet regis Angliæ, calcaneum levavit contra dominum suum regem Franciæ. Indignabatur enim vehementer, quod Andefulsus, frater regis Francorum, comes jam Pictaviæ, cui rex Francorum comitatum eundem nuper contulerat, homagium debitum ab¹ eo exegit. Unde procaciter respondens dictus comes de Marchia, cum superbia et abusione, quod de jure debuit, abnegavit.² Ascendit igitur super hoc usque ad regem Francorum querimonia non levis. Admonebatur comes talem insolentiam corrigere. Sed multotiens admonitus, hoc facere contempnens et muliebri utens consilio, significavit regi Angliæ ut veniret in Pictaviam, non comitatu Anglorum suorum sed quantitate pecuniæ communitus, et omnes ei suas terras redderet transmarinas. Rex autem consiliis Pictavensium, quibus procedere proprium est, fidem adhibuit et consensum, et in thesauris et navigio transitum præparans, nullius amicorum suorum et hominum naturalium consiliis vel precibus potuit retardari.³ Diebus illis scripsit dominus rex omnibus Angliæ magnatibus, districto præcipiens ut omnes generaliter Londoniis die Martis proxima ante Purificationem beatæ Virginis de arduis negotiis regni, dilationem non capientibus, tractaturi convenirent.
- Id. iv. 179. silio, significavit regi Angliæ ut veniret in Pictaviam, non comitatu Anglorum suorum sed quantitate pecuniæ communitus, et omnes ei suas terras redderet transmarinas. Rex autem consiliis Pictavensium, quibus procedere proprium est, fidem adhibuit et consensum, et in thesauris et navigio transitum præparans, nullius amicorum suorum et hominum naturalium consiliis vel precibus potuit retardari.³ Diebus illis scripsit dominus rex omnibus Angliæ magnatibus, districto præcipiens ut omnes generaliter Londoniis die Martis proxima ante Purificationem beatæ Virginis de arduis negotiis regni, dilationem non capientibus, tractaturi convenirent.
- Id. iv. 180. Ipso quoque tempore dominus rex de adventu fratris sui comitis Ricardi certificatus, occurrit ei ad mare lætabundus cum magno comitatu,⁴ et ipsum suscipiens cum gaudio et honore, fraterno affectu in amplexus ejus ruens, lacrimas

Troubles
in Poitou.

Oritur insolentia.

Henry III.
persuaded
to go into
Poitou.

Parliament
summoned
for 28 Jan.

Henry III.
meets earl
Richard on
his landing.

¹ ab eo] om. E.

² abnegavit:] obnegavit, E.

³ retardari] redardari, E.

⁴ comitatu] comitu, Ch.

fudit exultationis. Et per plures dies commorantes, sese mutuis colloctionibus consolabantur et epulis recreabantur. Interim non cessabant Pictavenses regem epistolis et legationibus stimulare et animare, ut ad ipsos transfretando venire non omitteret, sine offendiculo et contradictione jura sua et omnes terras suas ultramarinas recepturus. Imminente autem Purificatione et die generalis parlamenti,¹ convenit tota Angliæ nobilitas tam prælatorum quam magnatum apud Westmonasterium. Innotuit autem jam cunctis, quod comes de Marchia et alii Pictaviæ nobiles, qui omnes de prodicione semper fuere notabiles, regem vocabant, ut non manu militari stipatus, sed thesauris instauratus, ac si nullam militiam Angliæ reputarent sed solam pecuniam desiderarent, ad ipsorum præsidium acceleraret. Jam jam enim eos rex Francorum, quasi manifestos proditores, hostiliter invaserat. Insonuit igitur murmur inter Anglos, et non minimam super hæc indignationem conceperunt, quod rex cereus ad talem suggestionem² fidem præbuerat et consensum. Cum autem congregarentur, exegit rex cum magna instantia pecuniam ad requirendam³ terram suam ultramarinam. Et cum non possit⁴ rex revocari a proposito suo⁵ concepto prece vel consilio suorum hominum fidelium et naturalium, solutam est concilium cum indignatione. Convenerat autem rex prælatos singillatim, quid⁶ quis ei dare vellet, usus Romanorum versutia; et sic cum non posset omnes simul congregatos flectere, singulos ad suam voluntatem enervando, eorum constantiam inclinavit, et concessa est sic ei pecuniæ a prælatis quantitas numerosa. Et exinde militibus, quos noverat indigere, magnam partem distribuit, ut cum ipso transfretarent. Cum autem Francorum rex de transitu regis Anglorum certificaretur, mare

The Pictavians continue their invitation.

Matt. Par. iv. 181.

Parliament at Westminster.

The king demands money to recover his foreign possessions.

Astutia a Romana derivata.

Preparation of Louis IX. against Henry III.

Id. iv. 184.

Id. iv. 182.

Cf. Id. iv. 188.

¹ *parlamenti*] *parleamenti*, E.; *parliamenti*, A. N. Re. T. W.; Cl. is altered.

² *suggestionem*] *sugescionem*, Ch.

³ *requirendam*] *sâquirendam*, E.

⁴ *possit*] *posset*, E.

⁵ *suo*] om. E.

⁶ *quid quis*] *quid quisquis*, E.; *quisquis*, N.

- Matt. Par. et partes mari conterminas, præcipue tamen Ru- A.D. 1242.
iv. 168. pellam et alia maris confinia versus Pictaviam et
Wasconiam spectantia, manu militari communivit.
Eodem¹ tempore, applicuit comes Sarum apud Doveram, Return of
Cf. Id. iv. rediens de Terra Sancta.¹ Cum autem vidisset comes William
189. Ricardus, quod dominus rex nulla ratione poterat ab Longespéc.
incepto revocari, consensit ut cum eo transfretaret, et *Præ-*
se magnifice ad transitum præparavit; et eodem *parant*
exemplo excitati multi alii nobiles, cum rege et dicto *se multi*
Id. iv. 191. comite se ad transitum præpararunt.² Commissa igitur *ad trans-*
regni custodia archiepiscopo Eboracensi Waltero, eo quod *fretatio-*
vir discretus et fidelis inter omnes regni reperiebatur, *nem.*
Id. iv. 192. dominus rex comitante regina et fratre suo comite Ricardo, *Archi-*
cum septem aliis comitibus et militibus circiter trecentis *episcopo*
naves ascendit idus Maii, iter et vela dirigens versus Bur- *Ebor. com-*
degalim. Ipso quoque tempore, rex³ Scotiæ Alexander *mittitur*
(a. 1239.) filiam Engelrami de Cusey, cujusdam videlicet potentis *regni cus-*
baronis ac crudelis de regno Francorum, Margaretam *todia.*
nomine, sibi matrimonio copulavit. Cum vero dominus *Mari-*
rex in partibus ultramarinis⁴ moraretur, quidam *tagium.*
Id. iv. 193. nobilis, natione Hibernicus, Willelmus [scilicet] de Piracy of
(H. A. ii. Marisco, exul et profugus pro quodam sibi imposito William
462.) facinore, in insula Londeie, quæ non multum distat a Marsh in
Lundy.
Id. iv. 196. Bristoldo, rapinis et prædis intendebat. Tandem captus *Judicium*
cum xvi. sociis suis, adjudicatus est crudeli morti, et rege *horribile.*
sic dictante, tractus est cum dictis xvi. sociis suis ad *Death of*
Cf. Id. iv. Pater igitur suus, quidam de potentissimis Hybernæ, Geoffrey
202, 422. nomine Galfridus de Marisco, hoc audito, fugit in Marsh.
Scotiam, vix ibidem tutas latebras habiturus, qui præ
confusione et dolore contabescens, cito post miserabilem
Id. iv. 194. vitam optata morte terminavit. Et⁵ circa eadem tempora, *Obitus*
obierunt quidam nobiles, videlicet Gilebertus de Gaunt, *nobilium.*
Baldewinus Wac, Philippus de Kime; et in partibus boreali-

¹⁻¹ Eodem . . . Sancta] om. N.

² præpararunt] præparunt, Ch.; præparant, N.

³ This is transferred here from a confusion with Paris's mention of the espousals of Alexander's son

with Margaret, daughter of Henry III. (iv. 192).

⁴ ultramarinis] transmarinis, E.

⁵⁻⁵ Et . . . peremisse (p. 254)] om. A. N. Re.

A.D. 1242. bus Rogerus Bertram cum quibusdam viris præclaris humanis Matt. Par.
iv. 194.
Deaths of rebus exempti ab hac luce migraverunt. Obiit etiam
the E. of comes de Warewic, vir potens et genere spectabilis. Et
Warwick eodem tempore, unus filiorum imperatoris Frætherici, nomine
and Henry, Henricus, qui exigentibus meritis suis, diuturno carcere,
son of Fræderick II. jubente patre, detinebatur, miseram animam exalavit; per-
hibetur enim, seipsum ex tædio vitæ manu propria nimis
infeliciter peremisse.⁵

Oblatio inopinata. Ipso quoque tempore, rex Francorum piissimus et Cf. Id. iv.
204.
elegantissimus, spiritu tactus misericordiæ et tran-

quillitatis, optulit domino regi Angliæ optimam for-
mam pacis, eo quod ejus erat consanguineus et uxor
ejus regina reginæ Angliæ soror extiterat. Sed rex
Angliæ, comitis de Marchia seductus falsis pollicitis,¹ Id. iv. 205,
179.

Henry III. ipsam penitus refutavit, asserens se nunquam a con-
refuses the peace offered by Louis IX. silio dicti comitis, quem patrem suum de more appel-
lavit, quomodolibet² recessurum. Et³ statim hosti-
liter et inconsulte ipsum regem Franciæ diffiduciavit. Id. iv. 202.
Pœnituit igitur regem Franciæ, se regi Angliæ sic
humiliasse; et evoluta oloflamma, impetum fecit vehe-
mentissimum in omnia, quæ comitis de Marchia erant;
et infra breve tempus adeo prosperatum est negotium Cf. Id. iv.
207.
Martium in manu ejus, ut jam contritis hostibus ejus,

Louis takes Fontenay (l'abattu). *Occupantur castra comitis de Marchia.* finem guerra sua sortita est adoptatum. Occupaverat Id. iv. 206.
enim jam castrum dictum Frontenay, quod videbatur Pic-
tavenisibus inexpugnabile, et in ipso filium comitis de
Marchia cum centum militibus; occupavit inde castrum,
quod dicitur Movent.⁴ Deinde diatim alia castra necnon Abridged
from Id.
iv. 209-
212.
et civitates et earum habitatores, præclari cives et
milites, sponte in suam se dederunt potestatem. Tan-

Henry III. and Louis IX. on opposite sides of dem ventum est apud præditam civitatem vineis⁶
opulentissimam, flumine, quæ⁷ Tarente dicitur, lætifica-
tam, quæ Taillebure dicitur, ubi rege existente Franco-

¹ *pollicitis*] pollicionibus, E.

² *quomodolibet recessurum*] dis-
cedere, E.

³ *Et . . . diffiduciavit*] om. E.

⁴ *i.e.* Vouvant.

⁶ *vincis*] veneis, Ch. T. W.

⁷ *quæ*] quod, E.; qui, T.

- Matt. Par
iv. 210. rum, rex Anglorum ex alia parte cominus fluminis¹ A.D. 1242.
extitit, ita ut adinvicem alii aliorum papiliones et signa the Cha-
videre potuerant, ereptusque est ibidem rex Anglorum rante at
a discrimine confusionis per industriam comitis Ricardi. Taille-
bourg.
- Id. iv. 212. Nocte igitur fugiens rex Anglorum feliciter ac pru- Henry III.
denter venit Xantonas; sed cum insecutus est statim rex saved by
Francorum, ibique factus est accerrimus conflictus inter earl
Anglos et Francos extra civitatem, in quo plus laudis Richard
Anglos² promeruisse coacti sunt Franci, licet inviti, and
Saintes.
escapes to
- Id. iv. 214. confiteri. Accrescente autem regis Francorum indies ex- His flight
ercitu, ad instar stagni ex torrentibus inundantis, facta to Blaye.
est seditio in civitate, unde natis sinistris rumoribus,
rex Anglorum repentino avolatu se contulit Blavium, pro-
brose fugitivus; ubi per aliquot dies infirmatus³ com-
morabatur.
- Id. iv. 214-
231. Hæc⁴ igitur audiens comes de Marchia, tactus dolore cordis The count
intrinsecus, misso comite Britannia ad regem Francorum de la
intercessore et mediatore, vix ad pacem regis Francia, sed Marche
durissimis tamen conditionibus, relicto rege Angliæ, post submits to
Louis IX.
quam thesaurum ejus exhauserat et honorem exufflaverat,
est receptus. Deinde Reginaldus de Pontibus, post quem Reginald
Willelmus cognomento Archiepiscopus, quos sequebantur de Pons,
vicecomes de Thoarz, necnon et alii nobilissimi Pictavensium, William
receptis tamen caute, immo potius proditiose, regis Anglo- l'Arch-
rum denariis quotquot poterant antea, ad regis Francorum evêque,
alas convolarunt. and others
Henry III.
desert
- Id. iv. 233. Obiit⁵ autem tunc temporis abbas de Evesham, Ricardus Death of
cognomento Gras, monachus Westmonasteriensis, vir of Eves-
discretus et circumspectus, jure civili et canonico ele- ham at La
ganter expeditus, apud Riolam; unde rex, quia ejus Réole.
specialis extitit consiliarius et quandoque vices agens
cancellarii, doluit vehementer.⁴ Et dum rex his turbi-
nibus exagitaretur, regina Alienora, proxima partui, apud

¹ *fluminis*] flumine, E.

² *Anglos*] Angli, MSS.

³ *infirmatus*] This is a blunder
of the compiler in abridging Paris;
it was S. Louis who was taken ill.

⁴ *Hæc . . . vehementer*] om.
Re.

⁵ *Obiit . . . vehementer*] om.
A. N.

- A.D. 1242. Burdegalim commorabatur, nec inde recessit donec peperisset *Matt. Par.*
Partus. videlicet filiam, et vocatum est nomen ejus Beatrix, comitissa *iv. 224.*
 Birth of Beatrice. Provinciae, quæ Beatrix vocabatur, sic procurante; nata est igitur in crastino nativitatis sancti Johannis Baptistæ. Eodem¹ tempore, quod non sine sibilo et derisu cum dolore referunt Angli, quædam mulier singulariter monstruosa, cujus cadaver vermibus multis hæreditarium lecticam vacuum poterat onerare, videlicet comitissa de Biardo, cum filio suo Gastone, et l. militibus, ducta cupidine sterlingorum, quibus noverat regem Angliæ abundare, venit ad eum, et facta conventiono ut regi pro stipendiis² militarent, xiii. libras esterlingorum qualibet die suscepit numeratas. Dicta vero mulier gigantea, vel filius ejus, vel eorum militia, quæ per multum temporis cum rege moram fecerunt sumptuosam, nunquam regi profuerunt, immo potius obfuerunt, et in fine ridiculose defuerunt.¹
- Deceptio ridiculosa mulieris.*
- The countess of Bearn obtains money from Henry III.
- Alexander prior of Rochester. [Electus est dominus Alexander in priorem in die dedicationis ecclesiæ beati Andreae, domino Ricardo *MS. N. (margin).* episcopo et fratre Ricardo subprioro scrutantibus vota singulorum de capitulo.]

Liberatio regis Angliæ.

- Propositum divinitus imp.* Rex interim Francorum, inito cum optimatibus suis consilio, quia vidit opus Martium in manibus suis ad votum feliciter prosperari, proposuit regem Anglorum, quem jam noverat Pictavensium viribus et solatio destitutum, et jam in proclivum desperationis declinantem, hostiliter et non segniter usque ad Blavium insequi, et inde usque Burdegalim, si illuc foret migraturus, et negotium guerræ sive belli usque ad consummationem indefessa diligentia continuare. Et ecce Dominus misertus regis Anglorum, dans quando et prout vult salutem regibus, ne incassum videretur se religiosorum Angliæ in recessu suo [orationibus] commendasse, corda Francorum, jam³ intolerabiliter superbientium, quodam dissensionis inter eos exortæ scismate *Matt. Par. iv. 224.* *Id. iv. 225.*
- Louis's pursuit prevented by dissensions in the army.
- Ps. cxliiii. 10.

¹⁻³ Eodem . . . defuerunt] om. Re. | ² stipendiis] stipendio, E. | ³ jam] om. E.

perturbavit. Dicebant enim quidam eorum, quod non A.D. 1242.
foret expediens Francis, quod rex Angliæ caperetur *Causa*
vel confunderetur, ne Anglia Franciæ subjugaretur, *scismatis*
“ quia si sic eveniret, Franci etiam nobilissimi, si a *Francorum.*
“ rege Francorum opprimerentur, ubi profugis pateret
“ refugium, vel Anglis, si similia paterentur? Vidimus *Exemp.*
“ in¹ interdicto Angliæ, Franciam episcopis Angliæ et *lum.*
“ quibusdam magnatibus, utpote Roberto filio Galteri,
“ sinum refugii et protectionis aperuisse, et Angliam
“ comiti Bononiæ, Reginaldo.” Et qui talia dicebant,
erant de his quos comes Ricardus in Terra Sancta
redimerat; quos cum audissent alii Francorum, argue-
bant eos proditionis, et sic orta dissensione, fere ad
Matt. Par. iv. 225. intestina bella convolabant. Præterea² alimentorum, præ-
cipue aquarum, penuria eorum exercitum, qui numerosus
erat, adeo miserabiliter invasit, ut fame et siti invalescen- *Sickness in*
tibus tæuerunt, et infirmantes³ contabuerunt, et variis *the French*
afflicti miseriis animas fatiscentes exalarunt. Comprovin- *army.*
ciales enim puteorum ora obturaverant, rivos et fontes per-
turbatos intoxicaverant, prata cum pascuis araverant, et
amotis pecudibus, annonam cum fructibus elongaverant.
Hausis igitur aquis, tam equi quam homines perierunt, et
oblatrantibus diebus canicularibus, qui tunc instabant, ho-
mines infirmi decubuerunt, et carentes requiei solatio et cu-
rantium medicamine, citius obierunt. Mortui igitur sunt de
exercitu Francorum magnates, vexilla ferentes, quater viginti,
et de pedestri manu circiter viginti milia. Rege autem *Louis*
Francorum simul graviter infirmato, cecidit timor grandis *taken ill.*
cum desperatione super Francos, dicentes quod elemosinæ⁴
regis Anglorum ipsos dejecerant. Formidabant etiam
vehementer regem suum, qui tener erat et delicatus, immo
etiam seipsos, morte opprimi repentina; exemplum etiam
robustorum morte præventorum augebat formidinem.
Obierat enim ibidem Robertus Malet, quidam baro Norman- *Pestis*
niæ, armis strenuissimus, et singulari dignus præconio. *morticinii.*
Obiit insuper ibidem eadem peste Ricardus de Beumund,

¹ *in*] om. E.

² *Præterea* to the end of the
chapter] om. Re.

o 53108.

³ *infirmantes*] infirmitates, E.

⁴ Cf. Matt. Par. iv. 232.

- A.D. 1242. inter omnes Francos generosus, et gestis magnificis intitu- **Matt. Par.**
 Truce for latus. Coactus est igitur rex Francorum, fatis sibi adver- **iv. 225.**
 five years santibus, treugas quinquennes a rege Anglorum postulare,
 granted. in Franciam, ut aera¹ solitum² hauriret, mature rediturus ;
 quæ libenter, immo gaudenter, sunt concessæ postulanti.
- The Poi- Receptis igitur homagiis magnatum Pictaviæ, et suis
 tevins do naturalibus hominibus ac fidelibus in castris eorum
 homage to positis ac civitatibus, ut ipsis præessent et eos rege-
 Louis IX. rent, rex in Franciam remeavit, et in brevi sanitati resti- **Id. iv. 226.**
 His return tatus, Pictavenses jussit, ultimis traditos conditionibus,
 and re- artissime custodiri ; unde datum est eis jam pro lege,
 covery. ut nec nuptui filias suas tradant, nec de una civitate in
 aliam,³ sine Francorum licentia. Comes etiam de Marchia, **Id. iv. 252,**
 de proditioe accusatus et appellatus eodem anno coram rege **253.**
- Nota* Francorum, vix a mortis ignominiosæ dispendio est creptus.
pænam Factus est tamen quasi cunctis prodigium, id est
proditi- signum ad digitum in subsannationem et sibilum uni-
tionis. versis, eo quod regem Angliæ tam perniciose prodidit,
 in ipsum temere confidentem. Ex ipso igitur tempore **Id. iv. 254.**
- Henry III. deonerata est regis Angliæ prodiga sollicitudo, quæ in-
 freed from consulte Pictavensibus quolibet anno vii. milia marcarum,
 his pay- ment to pro eorum umbratili homagio et inutili servitio, distri-
 the Poi- buere consuevit.
- Dedicatur* Eodem⁴ anno, videlicet in crastino sancti Michaelis, dedi- **Id. iv. 227.**
ecclesia cata [est] ecclesia conventualis de Waltam ab episcopo
conven- Norwicensi⁶ Willelmo, sollempniter, assistentibus aliis pluri-
tualis de mis episcopis et prælatis.⁴ Ipso quoque eodem tempore
Wautham. exigitur scutagium ; conceditur et colligitur ad opus regis
 Scutage. indigentis, videlicet de sento xx. solidi. Cum autem rex
 Henry III. pacifice transisset usque Burdegalim, et treugis captis **Cf. Id. iv.**
 wastes his inter regem Franciæ et ipsum, moram ibidem traxisset **229.**
 time at inutilem et nimis sumptuosam, quidam Angliæ nobiles,
 Bordeaux.

¹ *aera*] aerem, E.² *solitum*] solita, A. Cl.³ A word seems wanting here ; A. has *transire* in the margin, which N. puts into the text ; Cl. *irent* in the margin.⁴⁻⁴ *Eodem . . . prælatis*] om. A. N.⁴⁻⁵ *Eodem . . . temporibus* (p. 259)] om. Re.⁶ *Norwicensi*] Norwicensis, Ch.

- Matt. Par. iv. 228. jam nimis indigentes et alieno aere obligati, licentiam A.D. 1242. repatriandi petierunt, nec optinuerunt. Comes autem Ricardus eodem tempore non clare licentiatus recessit, et in mari repatriando multa passus pericula, et a naufragio vix ereptus, in insulam,¹ non procul a Cornubia ad aridam jactatus, votum vovit Domino se domum² religiosorum ordinis Cysterciensis fundaturum, quod postea fideliter adimplevit.
- Id. iv. 232. Circa eadem tempora, obiit³ nobilis vir Ricardus de Burgo, multas in Hibernia habens terras et possessiones. Et eodem anno, Hugo de Lascy, in Hibernia bellator nominatissimus, cujus bella et conquestus tractatus exigent speciales, ab hac luce migravit. Iphis quoque temporibus,⁵ episcopus Lincolniæ Robertus, vir in Latino et Græco idiomate peritissimus, Testamenta xii. patriarcharum de Græco fideli interpretatione transtulit in Latinum, quæ per multa tempora incognita et abscondita fuerunt per invidiam Judæorum, nec ad notitiam⁴ Jeronimi vel alterius interpretis pervenerunt. Manifestæ enim in eis de Salvatore prophetiæ reperiuntur.
- Id. iv. 233. Eodem⁶ quoque anno, kal. Decembris, obiit Jocelinus episcopus Bathoniæ, plenus dierum.⁶ Imminente vero festo sancti Michaelis, non permissi sunt abbates Cysterciensis ordinis ad generale capitulum eorum transfretare, eo quod eodem anno a rege rogati de lanarum suarum exhibitione eum juvare⁷ noluerunt.
- Id. iv. 235. Transiit igitur annus ille satis frugifer atque fructifer, Angliæ pacificus, sed terris regno Angliæ pertinentibus ultramarinis bellicosus et dampnosus, Terræ Sanctæ suspectus, imperio formidabilis, toti Ecclesiæ turbulentus, sede papali adhuc vacante, fratribusque tam locis quam cordibus invicem dissipatis, ita ut vix septem vel octo Romæ commorarentur.⁸

Various nobles and earl Richard return to England.

Deaths of Richard de Burgh and Hugh de Lacy.

Translatio xii. Testamentorum.

Death of the bp. of Bath.

Oppression of the Cistercians.

General character of the year.

¹ Scilly.

² Hayles in Gloucestershire, founded in 1246.

³⁻⁵ obiit temporibus] om. A. N.

⁴ notitiam] notiam, Ch.

⁶⁻⁶ Eodem dierum] om. A. N.

⁶⁻⁸ Eodem . . . commorarentur] om. Re.

⁷ v. Hist. Angl. ii. 467.

A.D. 1243. *Rege Anglorum inutiliter commorante Burdegalis, colligitur pecunia in Anglia ad opus ejusdem.*

Henry III. Anno gratiæ MCCXLIII^o, qui est annus regni regis Henrici Matt. Par. tertii xxvii., fuit idem rex apud Burdegalim, non tantum¹ iv. 236. at Bordeaux.

Siege of the monastery of Verrines. John Mansel wounded. ad Natale Domini, sed hyemans et commorans inutiliter; comitissa de Biarde et Gastone filio suo et Wasconibus ab ipso rege, quem ad votum tenebant, cotidianas expensas ad placitum et stipendia non modica extorquentibus; nec alicui negotio bellico rex vel Angli intendebant, nisi quod² ne nil ageretur, quædam parva municipia rebellantium in finibus Burdegalis sibi mancipientes, quoddam monasterium, quod Verrines dicitur, in quo quidem rebelles se receptaverant, obsiderent; ubi quidam regis familiaris consiliarius, Johannes Mansel, clericus, dum animosius omnibus aliis obsessos infestaret, usque fere ad exanimationem jactu lapidis contritus et spiculo vulneratus, vix manus offugit inimicas; qui, quia pro regis honore tam libenti animo mortis se opposuit periculo, factus est de familiari regi³ familiarior, et de locuplete locupletior, ita ut ad magnatum nobilissimorum attingere meruit celsitudinem, collatque sunt ei redditus opulentissimi.

William of Montpelier elected bp. by the Coventry monks, but rejected by the king. Circa⁴ eadem quoque tempora, monachi Coventrenses de Id. iv. 237. morte abbatis de Ewesham. qui pro electo Coventrensi habebatur, certificati, præcentorem suum, dominum Willelmum de Monte Pessulano, virum sanctum et moribus et scientia præditum, consentientibus aliquibus canonicis Lichefeldensibus, in episcopum et pastorem suarum elegerunt animarum. Sed dominus rex, sicut jam ei moris erat, aliam malens in ipsum episcopatum promovere, statim se opposuit, neque electionem neque electum acceptans. Et stantibus quibusdam cum eo canonicis Lichefeldensibus, et lite ventilata, fiunt utrobique dispendia morosa et sumptuosa,⁴ [videlicet 1245 MS. Cl. lib.] Ipsoque⁵ tempore, venerunt quinque Portuum custodes, et quidam, qui vina et victualia vendebant, alii Matt. Par. iv. 238.

Exactio-
nes.

¹ *tantum*] tamen, E.

² *quod*] om. MSS.

³ *regi*] regis, E.

⁴ *Circa . . . sumptuosa*] om.

A. N. Re., and Re. om. all to the end of the chapter.

⁵ *Ipsaque*] Eodem quoque, E.

- Cf. Matt. Par. iv. 244. quoque, qui de stipe¹ regia pendebant, instantissime A.D. 1243. sua a rege postulantes stipendia. Burdegalenses in- The war-
super, quibus rex obligatus ex debitis inæstimabilibus Cinq-
tenebatur, nec jam permittebant liberas habenas habere Ports apply
Id. iv. 239. ipsi domino suo. Sed jam erat ei ipsa sua Burde- for pay.
galis pro carcere; artabant et stimulabant ipsum usque The king
ad animæ amaritudinem. Et jam, licet sero, pœnitens desires to
se dominus rex suorum naturalium hominum Anglo- return
rum consiliis non adquevi-se, desideravit Angliæ home.
gaudere securitate, et Westmonasterii deliciis gratulari.²
Ex tunc igitur cogitavit Angliæ portum repetere; et Truce with
Id. iv. 242. peritorum procurante industria, firmatæ sunt treugæ, France.
quæ subarratæ et initiatæ fuerant die sancti Gregorii.³
Comes autem Britanniæ dissimulans, utpote vir dolosus et *Dissimula-
omni vulpecula astutior, hoc se scire, in mari piraticus tionis.*
factus rapinis intendebat, et multos multis bonis spolia-
vit, præcipue mercatores, qui in præfatis treugis confi-
dentes per fines illos transmearunt. Quod cum con-
querente rege Anglorum ad aures piissimi regis Punish-
Francorum pervenisset, ait, "Ha, quotiens illum pro- ment of the
"ditorem redargui, nec correptus corrigitur; ut quid count of
"dissimulat se, quæ facta sunt, nescire?"⁴ Ne sua Britanny
"sibi fraus patrocinetur, spoliatur spoliator, et domino by Louis
"regi Angliæ restituantur ablata." Quod et factum IX.
est. Insuper spoliator et infamis factus est et justa
punitioe condempnatus.
Ipso quoque tempore, congregati⁵ sunt cardinales ut *Nota
Papam eligerent, significabantque imperatori, quod impedi-
jam non leviter per totam Christianitatem famam mentum
suam denigraverat. Sparsim enim dictum fuit, quod Papalis
Id. iv. 239. ipse imperator electionem papalem et Ecclesiæ promo- electionis,
tionem impedivit, cardinalium aliquos et prælatos quos- videlicet
unitatis
carentiam.*

¹ *stipe*] stirpe, E.² *gratulari*] exsaturari, E.³ *Gregorii*] sic, as the C.C. MS.of Matt. Par.; Georgii is the cor-
rect date.⁴ *nescire*] scire, E.⁵ *congregati*] congregati, Ch.

A.D. 1243. *dam* incarceratos retinendo. Et in calce mandati addebant, quod ipsos, quos sic tenebat, dimitteret, præcipue cardinalem Ottonem, ut interesset electioni, et fieret ad votum suum electio, et ad imperii honorem, pacem, et exaltationem. Quibus verbis fidem adhibens imperator, dictum Ottonem cardinalem, simul et prælatos, quos temere tenuerat, liberos abire permisit. Cum autem ad fratres idem Otto ipsum expectantes pervenisset, et simul omnes de electione Papæ contrectassent, seminante discordiam Sathana, non poterant convenire et in unum assentire. Unde Otto cardinalis, pudore confusus, proposuit ad carcerem imperatoris redire, eo quod transgressi sunt cardinales, quæ promiserant incarceratorum liberatori. Quod, cum imperatori innotuisset, acceptans Ottonis fidelitatem, significavit ei, ut non tantum pro liberato, immo pro amico, ipsum habuit et habiturus erat.¹ Congregato igitur copioso exercitu, imperator Albaniam civitatem, ad ecclesiam Romanam specialiter spectantem, depopulans, comminabatur cardinalibus, ut omnia, quæ ecclesiæ Romanæ essent, solo tenus complanaret, nisi concorditer sine impedimento Papam elegissent. Mandavitque senatori² Urbis et aliis amicis suis, ut conclusos electores artissime in manu armata custodirent, nec exire³ permetterent, donec Papam creassent. Insuper rex Francorum, cum tota regni sui universitate, epistolam efficacissimam, preces armatas et imperiosas continentem, per sollempnem nuncium transmisit cardinalibus, persuadens ut ecclesiæ providerent sine moræ dispendio. Talia igitur mandata formidantes, consilium inierunt, ut iterum congregati, invocata Spiritus Sancti gratia, die statuto non moroso, electionem sine impedimento diabolico papalem celebrarent.

Cardinal
Otto re-
leased by
the em-
peror to
attend the
conclave.

Matt. Par.
iv. 240.

Otto deter-
mines to
return to
his prison.

Cf. Id. iv.
170.

Id. iv. 240.

Cf. Id. iv.
170.

Albano
pillaged.

Cf. Id. iv.
241.

The em-
peror de-
mands that
a Pope be
elected.
The same
exhorted
by Louis
IX.

Cf. Id. iv.
249, and
Hist.
Anglor.
ii. 470.

*Efficax
stimulus.*

¹ *erat*] erit, Annal. Lond. (Stubbs), i. 39.

² Giovanni Poli.

³ *exire*] ire, E.

Nota.

A.D. 1243.

Matt. Par.
iv. 250.

Dierum¹ illorum curriculis, quia multi dubitabant si papalis potestas, sede vacante, ad cardinalium universitatem devolveretur an non, per quasdam litteras abbati de Wardone transmissas, plenius certificamur, sic incipientes:²

Letter from the cardinals during the vacancy to the abbat of Wardon.

“ Miseratione divina, Raynaldus Ostiensis et Velletrensis, Johannes tit. sanctæ Praxedis, Sinibaldus tit. sancti Laurentii in Lucina, Stephanus tit. sanctæ Mariæ³ in Cosmedin, Egidius sanctorum Cosmæ et Damiani, Otho sancti Nicholai in carcere Tulliano, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, religioso viro, abbati de Wardone, salutem in Domino, etc.”

Nomina cardinalium tunc Romæ existentium.

Id. iv. 251.

Et in sequentibus: “ Nos autem, penes quos potestas residet, Apostolica sede vacante, etc.”

Altered from Id. iv. 254, 255.

Ipsa quoque tempore, rex Anglorum, cum diutinam moram in Wasconia consumpsisset, commissa tutela Wasconia, quam senescalciam vocant, Nicholao de Molis,⁴ militi fideli ac prudenti, inops, extorris, et inglorius rediens versus Angliam, transfretavit. Cui magnates Angliæ innumerabiles ex ejusdem regis mandato occurrerunt, et super litus maris moram dampnosam, tediosam, et sumptuosam protrahentes, tandem ipsum cum sospitate venientem reverenter susceperunt, et muneribus impreciables simul prælati ut magnates honorarunt, et cum Londoniis pervenisset, cortinis lampadibusque⁵ plateas adornari et ecclesias cereorum numerositate jussit choruscare. Et imminente sancti Aedwardi festivitate, scilicet iii. idus Octobris, venit gaudenter [apud] Westmonasterium, occurrente processionaliter, in festivis indumentis, in classico campanarum et incredibili accensorum cereorum numerositate, conventu.¹

Return of Henry III. from Gascony.

Pompa ridiculosa.

Id. iv. 256.

Eodem anni tempore, videlicet die nativitatis sancti Johannis Baptistæ, post multas disceptationes⁶ et varias

¹—¹ *Dierum . . . conventu*] om. Re.

² *incipientes*] *incipiente*, MSS. exc. E.

³ Here the words “trans Ty-

berim, presbyteri, R. sanctæ Mariæ” are carelessly omitted.

⁴ *Molis*] Mueles, E.

⁵ *que*] om. MSS.

⁶ *disceptationes*] *deceptationes*, MSS. exc. E.

A.D. 1243. *ecclesiæ Romanæ tribulationes, mortem papæ Gregorii*
 Election of P. Innocent IV. *repentinam, mortem quoque nimis lugubrem magistri*
Roberti de Sumercote cardinalis, et alias varias fortunæ
adversantis tunsiones,¹ cardinales in unum propter metum
imperatoris congregati, elegerunt Senebaldum cardinalem
in Papam, Januensem natione, virum in decretis et jure
canonico eleganter eruditum, pecuniæ tamen non con-
temptorem. Creatus autem est Anagninæ, et vocatum est
 The election at Anagni. *nomen ejus Innocentius quartus, et die Apostolorum Petri et*
 He renews the sentence against the emperor. *Pauli confirmatus est; et confirmatus confirmavit statim sen-*
sentiam² latam a prædecessore suo Gregorio in imperatorem
Frethericum. Unde imperator, cum contrarium suæ spei
reperisset, in iram vehementissimam excandens, signi-
ficavit Romanis, quod in magnum eorum præjudicium
creatus est Papa alibi quam in Urbe; et in majus,
quod sententiam Gregorii Papæ confirmaverat. Unde
statim imperator novo Papæ moliebatur gravamina et insi-
dias præparavit, posuitque in transitibus³ viarum et portuum
artas custodias, et per mare galeas, ne bullarum portitores
transmearent et pecuniam in nocumentum sui ei⁴ repor-
tarent, ita ut nec Prædicatoribus nec Minoribus scripta
vel intersigna vel nuntia bajulantibus severitas par-
 Quarrel at Acre between the Templars and Hospitallers. *ceret imperialis. Eodem⁵ tempore, Templarii apud Acon*
 Scisma toti mundo formidabile. *Hospitalarios hostiliter obsederunt, et in eorum contemp-*
tum et contumeliam treugas, per comitem Ricardum
cum soldano Babiloniæ per consilium ipsorum Hospi-
talariorum prudenter initas, impudenter infregerunt;
et ipsum soldanum, confœderati aliis soldanis, fidem
in infidelibus credentes reperire, non verebantur im-
pugnare. Unde tantummodo videbatur illa comminatio
 S. Luc. xi. 17. *fulgurantis Evangelii iminere, scilicet, Omne regnum*
in se divisum desolabitur.

Circa eadem [tempora], cum episcopus Lincolnensis nimis impetuose, et secus quam deceret, abbatem de Bardenia deposuisset, et idem abbas cum ad conventum

Abridged from Matt. Par. iv. 247-8.

¹ *tunsiones*] tunc omnes, Re.
² *sententiam*] sententia, E.
³ *transitibus*] transibus, Ch. Cl.; transitus, A. N.

⁴ *ei* is introduced in Ch. in the margin.

⁵ *Eodem . . . optinere* (p. 265)] om. Re.

- Matt. Par. Cantuariæ, penes quem ex suis privilegiis residet potestas A.D. 1243.
iv. 247. lites in provincia Cantuariæ exortas, vacante sede papali, *Nota dignitatem*
terminare, appellasset, noluit dictus episcopus appellationi ¹ *conventus*
deferre; unde conventus memoratus dictum episcopum sol- *Can-*
tuariæ.
- Cf. Id. iv. lempniter excommunicaverat. Episcopus autem ad jam
257, 258. creatum Papam nuncios destinavit, qui, vix salvo utri- Quarrel of
usque partis jure, ad cautelam absolutionis bene- Grosseteste
ficium [meruit] optinere. with Can-
terbury.
- Id. iv. 259. Confirmantur in episcopum Wintoniensem episcopus Nor- *Confir-*
wicensis postulatus, et Bonifacius in archiepiscopum Can- *mationes.*
- Id. iv. 261. tuariæ. Circa illos dies, videlicet ² [xviii.] kal. Decembris, *Nota pom-*
mater reginarum Franciæ et Angliæ, Beatrix, uxor comitis *pan seculi*
Provinciæ, mulier singularis speciei, venit in Angliam, rege *inutilem.*
vocante, et in viaticis nimis sumptuosis totum iter suum Arrival of
pompose procurante; ipsiusque adventum in preciosorum Beatrice
munerum largitione, in cereorum inæstimabilium accen- countess
sione, in campanarum tinnitu et tubarum clangore, rex of Pro-
usque fere ad mare, cum nobilium multitudine occur- vance.
rens, alacriter serenavit. Daxit autem secum filiam suam Her
Cinciam,³ comiti Ricardo maritandam. Cum autem Londonias daughter
venisset, jussu regis, videlicet ⁴ octavis sancti Martini, amotis Sanchia.
luto et omnibus offendiculis, pallis et cortinis tota civitas
- Id. iv. 263. resplenduit adornata. Die vero sancti Clementis, comes Ri- *Nuptiæ*
cardus desponsavit uxorem suam memoratam Cinciam,³ filiam *pomposa*
comitis Provinciæ Reimundi et dictæ comitissæ Beatricis, *nimis.*
sororem videlicet reginarum Franciæ et Angliæ, apud West- Marriage
monasterium. In cujus desponsatione tanta convivarum mul- of Sanchia
tudo, tantaque nuptialis lætitiæ⁵ resplenduit serenitas, ut with
festum illud geneale, speciales exigens tractatus, Hyme- Richard of
næum⁶ reddidit admirantem. Cornwall.
- Et ⁷ dum mundus, multiformis præstigiator, sic mor- *De tribu-*
tales exagitaret, quidam habitum tantum gestans reli- *lacione*
gionis, monachus umbratilis et sophisticus, J., qui auc- *ecclesiæ*
toritate fultus tantummodo regia, nomen et officium *Wintoniæ*
et episcopi
cjusdem
loci.

¹ *appellationi deferre*] appella-
tionem differre, E.

² *videlicet . . . Decembris*] om.
N. On this date see Matt. Par.
iv. 261, note ².

³ *Cinciam*] Sanchiam, E.

⁴ E. ins. in.

⁵ *lætitiæ*] lætitia, E.

⁶ *Hymenæum*] imineum, MSS.

⁷ *Et . . . ascendisse* (p. 267)]
om. Re.

A.D. 1243. prioris ecclesiæ Wintoniensis videlicet cathedralis sibi temere usurpaverat, postquam illam nobilem ecclesiam diversimode, non sine multa dilapidatione, scandalo, et conventus ipsius ecclesiæ variis afflictionibus turbaverat, **Matt. Par. iv. 265.** miseram animam exalavit, viarum suarum fructus recepturus. Rex tamen manum suam diatim aggravans, prohibuit ne quis Willelmum de Rale, qui se falso, ut ait, episcopum Wintoniensem fecit sollempniter acclamari, hospitio susciperet, vel eidem in venalibus communicaret, vel victualium necessaria ministraret; et qui ej in aliquo horum subveniret, hostis regis, immo publicus, haberetur. Episcopus autem **Cf. Id. iv. 264, 266, 390.** memoratus Willelmus, ut ecclesiam suam visitaret, Wintoniam adiit. Major autem civitatis et suorum concivium nonnulli, super hoc præmuniti et præcepto ipsius regis animati, omnes portas civitatis contra ² ipsum

præclusit. At episcopus nudis pedibus ad unam portam **Id. iv. 266.** civitatis, postea ad alias, extra civitatem cum suis presbiteris et clericis, aditum, ut in pace ecclesiam suam intraret, humiliter ab his, qui supra portas erant in propugnaculis, postulavit. Denegantibus autem majore et multis civibus et regis ministris et procaciter obstantibus, episcopus civitatem totam cum ecclesia cathedrali et omnibus aliis interdicto supposuit, et omnes monachos sequaces et fautores prioris intrusi per potestatem regiam, jam defuncti, ut dictum est, anathematis vinculis innodavit.

Eisdem ³ temporibus, pro imperialibus ministris, nimis Biterbienses opprimentibus, ipsa tota civitas Biterbii cum partibus adjacentibus per ⁴ Reinerum de Biterbio cardinalem conversa est ad Romanos, qui partes Papæ confovebant. ³ Et **Id. iv. 268.** eodem tempore recesserunt ab imperatoris fidelitate multi nobiles et potentes; qui igitur oderunt eum, extollentes caput, comminati sunt ei, quod ipsum ⁵ usque [ad] interneccionem persequerentur. Humiliatus igitur imperator secundum illud Daviticum, *Imple facies [eorum]* **Id. iv. 269.** *ignominia, et quærent nomen tuum, Domine, formam pacis op-*

Ps. lxxxii.
17.

¹ See Matt. Par. iv. 264, n³. J. probably means John de Cauz (Matt. Par. iv. 390).

² *contra ipsum*] om. E.

³⁻³ *Eisdem confovebant*] om. N.

⁴ *per . . . cardinalem*] in the margin in Ch.

⁵ *ipsum*] om. E.

Death of the intruded prior [Andrew?].¹
The king's rage against the bp. of Winchester.

The bishop is kept out of Winchester.

He puts the city and cathedral under an interdict.

The people of Viterbo desert the emperor for the Pope.

Many nobles leave the emperor.

Humiliatio propter timorem.

- Altered from Matt. Par. iv. 269. tulit Ecclesiæ, videlicet ut juraret se libenter stare censuræ ecclesiasticæ, de injuriis ei illatis satisfacturum, ita scilicet ut præcognosceret in quibus, et prævisa via, et omnibus præcognitis. Quod cum denegaretur ei, magis solito desævit in Ecclesiam et viros ecclesiasticos.¹ Fecit etiam inter alias suas tyrannides duos fratres de ordine Prædicatorum et tot de ordine Minorum incarcerari, quia epistolas inter principes et magnates, in imperatoris et imperii detrimentum, deprehensi sunt bajulasse, qui in carcere ob immanitatem pressuræ defecerunt. Temporibus² etiam sub eisdem, non tantum partes Orientalium, immo jam Mediterraneorum et etiam Occidentalium, concussit³ et vehementer perterruit rumor, qui de Tartaris inhumanis et eorum exterminio ventilatus, omnia climata mundi pervolavit; ita ut videretur beati Methodii martiris⁴ prophetia effectum veritatis evidenter sortiri. Et diebus sub eisdem quidam, in Alemannia præcipue, se asserentes vitam et habitum religionis elegisse, in utroque sexu, sed maxime in muliebri, continentiam cum vitæ simplicitate profitentes, se voto privato Deo obligarunt. Mulierumque,⁵ quas Biguinas⁶ vulgariter vocamus, adeo multiplicatæ sunt, quod earum numerus in una civitate, videlicet Colonia, ad plus quam mille asseritur ascendisse.
- Id. iv. 278. Et tunc temporis in partibus maxime ultramontanis multiplicati sunt hæretici, præcipue illi, quos Paterinos appellamus, qui temporibus retroactis latuerunt, et deprehensi gravi morte puniebantur. Jam non erubescentes, neque punitionem nec censuram ecclesiasticam formidantes, in publicum erecta⁷ cervice proruperunt, ita ut finis mundi a multis creditur iminere, propter diversas mundi et novas de die in diem emergentes tribulationes, cum in comminatione Evangelica intonet Dominus dicens, *Surget gens contra gentem,*² etc.
- A.D. 1243. Failure of the attempt at peace.
- Revenge of the emperor.
- Timor universalis.
- Rumours of the Tartars.
- Increase of the Biguins.
- Pullulant hereses.
- The Paterines.
- S. Luc. xxi. 10.

¹ ecclesiasticos] eccasticos, Ch.
²⁻² Temporibus gentem] om. N.

³ concussit] conclusit, F.

⁴ martiris] om. E. See Matt. Par. Additamenta, vi. p. 78. See also vi. p. 497, n¹.

⁵ This is a confusion between *mulieres* and *mulierum numerus* (see Matt. Par. iv. 278 and Hist. Angl. ii. 476).

⁶ Biguinas] hegynas, F.

⁷ erecta] et recta, A. E.

A.D. 1243. *Transiit ergo annus ille Ecclesie periculosus, regno Angliæ procollosus, frugifer satis tamen et fructifer, multos nobiles in Christianitate perimens et perturbans, Ytalicis præliosus, Terræ Sanctæ suspectus, Templariis et Hospitalariis scismatis et scandali generativus.* Matt. Par. iv. 283. (H. A. ii. 477.)

De quodam magno convivio comitis Ricardi apud Walingefordiam.

Henry III. *Anno gratiæ MCCXLIV^o, qui est annus regni regis Henrici tertii xxviii., fuit idem rex ad Natale Domini apud Walingeford, conviva fratris sui, comitis videlicet Ricardi, ubi nimis fastigiose convivantes, invitatis omnibus fere regni nobilibus, Londoniis initiatarum reliquias nuptiarum consummaverunt, ut reliquiæ¹ cogitationum festum peragerent nuptiale. Erant autem ibidem præsentés, præter optimates Angliæ quos perlongum esset enumerare, Beatrix Provinciæ comitissa, et ejusdem filia Cincia, nurus ac nova sponsa spectabilis, quibus rex cum summo conamine se serenum exhibuit et jocundum. Tanti² igitur convivii sollempnitate completa, rex, comitante dicta comitissa Beatrice cum multis nobilibus Angliæ et Provinciæ utriusque sexus, instante festo Circumcisionis Dominicæ, Londoniam properavit, ut ibidem in præsentia et conspectu Provincialium, sollempnizans festivitatem sancti Ædwardi miro apparatu apud Westmonasterium, speciale suum domicilium, magnifice celebraret. Qua peracta, memorata comitissa, versus mare lora dirigens, ad partes nativas remeavit, rege cum numerosa regni multitudine usque ad maris litora pedetentim comitante. Sed antequam apud Doveram navem ascendisset, ne mundana gaudia impermixta arrideant mortalibus, occurrerunt ei lugubrium rumororum portitores, nunciantes Reimundum comitem Provinciæ, maritum suum, irremediabili morbo percussum, solum expectare sepulchrum, qui in omni tribulatione efficax Romanæ ecclesie exhibuit patrociniū et imperatori nocumentum. Quod cum audisset dominus rex, inconsolabiter dolens, quod solum potuit, in precibus et elemosinis Dei misericordiam pro ipso interpellavit.²* Matt. Par. iv. 283.

Nuptial feast of Richard of Cornwall.

The king keeps S. Edward's feast at Westminster.

The countess of Provence returns home.

Fatal illness of her husband.

¹ Cf. Matt. Par. v. 270.

²⁻² Tanti interpellavit] om. N.

Matt. Par.
iv. 284.

Circa¹ idem tempus, confusus dominus Papa nimis de A.D. 1244.
regis simplicitate et patientia, quendam novum pecuniæ De mis-
extortorem, non insigniis legati redimitum, sed inauditis sione
potestatibus communitum, nomine Martinum, transmisit sophistica
in Angliam, qui se in solito legatorum et papalium magistri
nunciorum et clericorum receptaculo, videlicet in Novo Martini,
Templo Londoniis, statim recipiens, potestatem suam non legati,
redditus recipiendi et pecuniam multipliciter extor- sed potes-
quendi manifestavit, et eam exercuit diligenter, usque tatem
ad multorum cordium summam amaritudinem et con- legati
scientiarum læsionem. Habebat enim potestatem colla- habentis.
tionem beneficiorum prohibendi, donec ad votum suum ipsi
foret satisfactum; qui exiles redditus, quasi quisquilias,² de-
spiciens, opimis manus rapidas injecit. Habebatque potes-
tatem excommunicandi, suspendendi, et multipliciter voluntati
sue, licet impetuose, resistentes puniendi, et pro volun-
tate, quasi ipso die in papali cancellaria bullatas,

Rapacity of
Martin.

Id. iv. 368.

cartas autenticas more protulit consueto. Unde a³ non-
nullis nec sine causa dicebatur, ipsum plures cartas
bullatas, sed vacuas, ad placitum suum scribendas, quod
absit, detulisse. Cœpit igitur memoratus magister Martinus
Id. iv. 284. undique munera, præcipue palefridos concupiscibiles et
vasa preciosa, imperiose a prælatis exigere et exigendo
extorquere, maxime a religiosis, ad opus suum, (stulte
enim orat⁴ qui sui obliviscitur), et ad opus Papæ red-
ditus et præbendas præelectas; utens hac⁵ odibili ad-
jectione,⁶ *Non obstante privilegio, etc.* Inter quas, dum

Id. iv. 285.

præbenda opima quædam Saresberiensis vacaret, dictus magister
Martinus, sedulus explorator, avidas et aduncas manus
iniciens, irrequisito, immo potius invito, loci ipsius episcopo,
contulit ipsam cuidam adolescentulo, domini Papæ nepoti.
Similiter et alias ipsius Papæ consanguineis, quibus
idem Papa mirabiliter abundavit, collegit dictus ma-
gister Martinus indefessus, non sine multorum peri-

¹ Circa . . . adepturus (p. 270) om. Re.

² quisquilias] quisquilas, Ch. E. A. Cl. N.

³ a nonnullis] autem nullus, E.; non a nullis, Cl.; autem nullis, T.

⁴ orat] erat, E.

⁵ hac] hoc, MSS. exc. T., which has licet.

⁶ adjectione] abjectione, N.

- A.D. 1244. torum stupore. Credebant enim multi et credentes sperabant, quod Romana curia, multipliciter a Deo flagellata, freno moderaminis suam avaritiam solitam¹ aliquantulum saltem coherceret. Matt. Par. iv. 285.
- Death of cardinal John Colonna, Feb. 9. In octavis vero Purificationis beatæ Virginis, obiit vas superbiam et omnis fomes contumeliæ² inter dominum Papam et imperatorem exortæ, Johannes de Columpna, cardinalis Romæ. Qui, vir Martius et genere præclarus, inter omnes cardinales, castris et palatiis necnon et thesauris et redditibus instauratus, claruerat potentissimus. Eodemque tempore, magister Rogerus, præcentor Sareberiensis, confirmatus est in episcopum Bathoniensem.³ Id. iv. 287.
- Roger bp. of Bath. Thomas abbat of Evesham. Death of bp. Ralph Neville, the chancellor. Quidam quoque monachus, de gremio ipsius ecclesiæ Thomas assumptus, rite electus est in abbatem de Evesham et creatus. Anno quoque in eodem venerabilis pater Cicesterensis, Radulphus de Novilla, Angliæ cancellarius, columpna veritatis, et semper penes ipsum regnum basis fidelitatis, Londoniis in nobili palatio suo, quod a fundamentis construxerat, non procul a Novo Templo et domo conversorum, kal. Februarii vitam temporalem terminavit, perpetuam adepturus. Ipso tempore Otto cardinalis, qui aliquando legatus fuit in Anglia, factus est episcopus Portuensis. Id. iv. 269.
- Otho made bp. of Porto. Diebus quoque sub eisdem, episcopus Wintoniæ Willelmus, ægre ferens molestias ei a rege diatim illatas et multiplicatas, cum apud Suwere in domo canonicorum quasi latens commorabatur, decimo kal. Martii clandestinam fugam summo mane arripuit, navemque Londoniis ascendit, partes Gallicanas exul et asilum securæ pacis aditurus; et per Thamensem navigans in alta maris indistanter se suscipiens, antequam ad regis notitiam hoc pervenisset, in portu sancti Valerici prospere applicuit. Et inde se ad Abbatisvillam transferens, obvium invenit⁴ ibidem piissimi regis Francorum nuncium sollempnem, qui eundem episcopum ex parte domini sui regis cum gaudio et vultu suscepit serenissimo, in omnibus ei spondens regale patrocinium et in omni tribulatione consolationem; præcepitque edicto regio, ut major Abbatisvillæ promptam haberet totam communam Id. iv. 286.
- Fuga episcopi Wintoniæ clandestina.* Id. iv. 295.
- Solatum inopinatum.* Id. iv. 295.
- The bp. of Winchester goes to S. Valery and then to Abbeville.

¹ *solitam*] *solutam*, E.² *contumeliæ*] *contumeliæ*, Ch.; *contumiliæ*, T.³ *Bathoniensem*] *Bothoniensem*, Ch.⁴ *invenit*] *omi*. E.

- Matt. Par. ipsius civitatis ad eisdem episcopi defensionem, si forte A.D. 1244.
iv. 295. ipsum insequerentur aliqui ex parte regis Angliæ ad nocendum, ita scilicet ut, si opus expostularet, ad arma convolantes, hostiliter pro episcopo contra omnes adversantes
- Id. iv. 296. dimicarent. Sic igitur exulante Wintoniensi episcopo, fama regis Anglorum per omnes partes Cisalpinas non mediocriter denigratur. Dicebant enim Franci, Anglorum semper æmuli, materiam sumentes exinde nequiter obloquendi: "Eia, eia, " ecce rex Angliæ, contra omnes regni sui inimicos deses " et imbellis, omnes sanctos episcopos suos persequitur et " proscrit, nunc beatum Thomam, nuper gloriosum sanctum Ædunandum, Cantuarienses archiepiscopos; et in præsentiarum episcopum Wintoniensem, qui etiam ei diu diligenter ac fideliter servivit, non permittit vel ecclesiam suam ingredi, vel regni sui pace gratulari, malens alienigenas et ignotos promovere." Quod cum electo Cantuariensi Bonifacio innotuisset, dolens de regis Angliæ infamia, ipsum regem per amabilem super hoc corripuens epistolam, admonuit diligenter ipsum regem, ut memoratum episcopum revocans, in pristinam amicitiam suscipiens et familiaritatem, ingredi permetteret in episcopatum suum et episcopale officium suum libere exercere, ac libertatibus suis et possessionibus temporalibus gratulari, ne ipsi regi et regno deterius eveniret. Scripsit etiam cito post dominus Papa ipsi regi efficacissime, ut ipsi episcopo in amicitiam pristinam¹ revocato sinum panderet misericordiæ. Scripsit Id. iv. 347.
- Id. iv. 349. insuper dominus Papa reginæ Angliæ epistolam elegantem, in cujus titulo et tenore asserit eam, nescitur qua ratione, suam esse consanguineam, forte ad cautelam, ut ipsam redderet precibus suis favorabiliorem. Admonuit igitur diligentissime, ut rigorem flecteret regalem, et rancorem versus episcopum Wintoniæ conceptum mitigare studeret. Legit enim Papa et didicit hoc nomen, *mulier*, ethimologizare. Id. iv. 510.
- Id. iv. 349. Dicitur enim *mulier*, quasi *molliens herum*. Pro² hujus igitur beneficii liberali impensione, et paterna sollicitudine, quam dominus Papa pro promotione et pace Cf. Id. iv. 346.
- The fame of Henry III. darkened. *Infamia.* The archbishop admonishes the king to recall the bp. of Winchester. *Dominus Papa reginæ Angliæ consanguineæ suæ.* The bishop had given a large sum to the Pope for his aid.

¹ *pristinam*] om. E.| ² *Pro . . . Luca* (p. 273)] om. Re.

A.D. 1244. episcopi diligenter exhibuit, sæpedictus¹ episcopus Matt. Par. Wintoniensis, ne ingratitude possit redargui, plura² iv. 346. marcarum milia numerasse domino Papæ perhibetur; et dominus Papa, ne de contemptu corripiri valeret, nec unum denarium rejecisse.

Griffinus de Turri Londoniæ cadens obit.

Et dum mortales mundus tot turbinibus concuteret. Id. iv. 295. Griffinus, filius Leolini principis Northwalliæ, jam defuncti, primogenitus, qui in Turri Londoniensi captivus tenebatur, tædio diuturni carceris et insoliti³ graviter affectus,⁴ cogitavit argumentose qualiter inclusionem poterat evadere carceralem. Una igitur noctium, deceptis custodibus, ex lacertatis lintheaminibus, tapetiis, et mappis, funem intrinsecus connodandoque longum contexuit, per quem cum se perpendiculariter⁵ a Turris summitate demisisset,⁶ per alienius tractum spatii, rupto fune corruens, fractis cervicibus, expiravit. Erat quippe magnus et ponderosus valde.

Invasion of the Holy Land by the Kharismians.

Per⁷ eadem quoque tempora, facta est⁸ cruentissima congressio bellica in Terra Sancta inter Sarracenos, omnium Sarracenorum pessimos, Chorosminos, et inter omnes, qui erant ad arma apti, Christianos; et facta strage miserabili et omnibus seculis deploranda, capti sunt et in captivitatem deducti magistri⁹ Templi et Hospitalis; et fere omnes Templarii et Hospitalarii et alii fratres ordinum diversorum, utpote domus Alemanorum sancti Lazari, et omnes fere nobiles Terræ Sanctæ vel in prælio ceciderunt, vel in captivitatem Sarracenorum detrudebantur. Soldanus enim Babiloniæ, quem Templarii, rupto treugarum fœdere per comitem Ricardum inito, expugnarunt, in tantæ injuriæ vindictam Chorosminos in eorum direxit exterminium.

Causa infortunii.

Veruntamen Tartari memoratos Chorosminos a finibus Cf. Id. iv. 299.

¹ *sæpedictus*] se prædictus, E.

² Ch. interlines vi. above *plura*; quam vi., E.; *plura* vi., Cl. T. W.

³ *insoliti*] insolito, E.

⁴ *affectus*] afflicto, E.

⁵ *perpendiculariter*] perpendiculariter, Ch. T.; perpendicularatum, E.;

perpendiculariter, A. N.; perpendiculariter, W.

⁶ *demisisset*] dimisisset, E.

⁷ *Per . . . rebus* (p. 273)] om. N.

⁸ *est*] om. E.

⁹ Herman de Perigord and Peter de Villebride.

suis in ore gladii prius propulsaverant, et sic miseri A.D. 1244. Christiani præda prædæ et prædonum, peccatis suis The Kharismians had been driven out by the Tartars.
 Matt. Par. iv. 310 (margin). exigentibus, facti sunt. Hæc igitur lugubris congressio, et universali dampnosa et probrosa Christi Ecclesiæ, facta est infuusto sidere inter Ascalonem et Gazaram, die sancti Lucae.

Id. iv. 311. Et dum in Syria genus humanum tot turbinibus quatertur, in Anglia et ejus confiniis

Sævit¹ in humanis divina potentia rebus.

Romana enim² curia, rubore deposito, tempore novi Papæ Extortion in England by provisions. nostri Innocentii quarti, secus quam speravimus, non cessabat per provisiones cotidianas³ redditus impudenter extorquere, a via antecessorum suorum non exorbitando, immo manum super omnes aggravando. Exiit igitur murmur, Asina Balaam tam nimis casa loquitur. licet sero, in cordibus Anglorum diu conceptum et retentum, in manifestam querimoniam, et quasi parturientes locuti,⁴ non poterant amplius sese continere. Patientia enim eorum desidiosa erat, et humilitas infructuosa, immo potius et dampnosa, et ipsa abutebatur Romana protervitas insatiabilis. Et in unum convenientes totius regni⁵ Appeal to the king, nobiles regem efficacissime super hoc convenerunt, asserentes se malle mori quam amplius tales enormitates tolerare. Non enim eorum neque antecessorum suorum intentio, quando contulerunt bona sua viris religiosis et aliis locis pia consideratione constructis, fuit ut ipsa ad arbitrium Papæ viris Ytalicis ignotis, et eis, quos noverant simoniis, usuris pollutos, et viciis multimodis, quibus non est cura prædicatio vel hospitalitas Christi fidelibus impendenda, contri- who writes to the Pope. buerentur. Rex igitur non mediocriter ad iram provocatur, sciens ac sentiens talibus querimoniis inesse veritatem; scripsit igitur⁶ domino Papæ verbis humilibus et efficacissimis, ut talia studeret paterna sollicitudine corrigere.

¹ Ovid. Epist. ex Ponto, iv. 3, 49.

² enim curia] igitur ecclesia, E.

³ cotidianus r. i.] om. E.

⁴ locuti] loqui, E.

⁵ regni] repeated in Ch.

⁶ igitur] om. E.

- A.D. 1244. Iphis quoque temporibus, David princeps Norwalliæ, ad *Matt. Par.*
Factum alas papalis protectionis confugere proponens, terram suam *iv. 316,*
Papæ optulit ei ab ipso tenere, reddendo inde sibi unam certam *329.*
nimis re- pecuniæ summam, ut dicitur, marcas quingentas; cui per-
dargutum. hibetur dominus Papa favorem præbuisse, in magnum
 David tries regni Angliæ præjudicium et jacturam; novit enim
 for the Pope's pro- mundus principem Walliæ ab antiquo vassallum regis Angliæ
 tection. extitisse.
- Miracles of Per eadem tempora fama beati Ædmundi, Cantuariensis *Id. iv. 324.*
 abp. Ed- archiepiscopi et confessoris gloriosissimi, omnia Cisalpina
 mund. climata odore bonæ famæ replevit. Tot enim et tanta
 Appeal for Dominus ipsius meritis operatus est miracula, ut vide-
 his canoniz- rentur Apostolorum tempora renovari. Petierunt igitur
 zation monachi Pontiniacenses, in quorum ecclesia dicti præsulis
 ac confessoris corpus sanctissimum dinoscitur requies-
 cere, ut dominus¹ Papa, facta rite inquisitione, idem
 sanctus canonizaretur. Sed dominus Papa negotium illud
 suspendens, promisit se hoc facturum cum aliqua
 magna ac sollempnis foret in curia Romana fidelium
 congregatio; et hoc factum est, ut dicitur, instinctu *Cf. Id. iv.*
 quorundam invidorum, qui memoratum archipræsulem *337.*
 vivum in vita sua persequabantur, qui nec defunctum
 persequi desinebant.
- Dilatio* Iphis quoque temporibus, dominus rex, petitionibus domini *Abridged*
fraudu- Papæ et aliorum magnatum precibus emollitus, cœpit *from*
lenta. mitius agere cum episcopo Wintoniensi [Willelmo], sig- *Matt. Par.*
 nificans ei, quod si benigne concederet et ratas haberet *iv. 346-*
 collationes beneficiorum, quæ clericis suis ipse rex contu- *352.*
 lerat de episcopatu Wintoniensi, nec exigeret rationem²
 de jam acceptis per ipsum regem maneriorum instauramen-
 tis, et sententiam interdicti, in civitatem Wintoniæ latam,
 relaxaret, tolerans benigne ac patienter priorem, quem ipse
 Wintoniæ constituit, et monachos, qui cum rege steterunt, *Id. iv. 353.*
 libenter ipsum in pristinam familiaritatem revocaret. Quod
 audiens magister Henricus de Susa, regis clericus, qui in
 curia Romana contra episcopum Wintoniensem steterat
 regis procurator, qui maximam a rege pecuniam acceperat

¹ Sic, two constructions being mixed up in altering the original. | ² *rationem*] ratiocinium, E.

Matt. Par. ad conterendum dictam episcopum, in partes sui nativas A.D. 1244.
iv. 353. subito et clam divertit, asportans¹ secum totam dictam *Fraus*
pecuniam, et per eam sibi adquisivit, utinam non compa- *magistri*
ravit, unum episcopatum, proventus² ipsius rei, non *Henrici*
officium, desiderans, et nuncius corvo consimilis in Anglia *de Susa*
postea non comparuit, prænoscens viam pacis inter *clerici*
dominum regem et episcopum Wintoniensem imi- *regis.*
nere.

Has igitur dum annalis orbita temporales mutationes *Recalcitrat im-*
transcurreret, imperator Fræthericus, superbiam stimulis exagi- *perator.*
tatus, pœnitere cœpit quod se unquam ecclesiam humiliasset, *Snares laid*
et Papæ insidiarum laqueos [postea] tetendit, quos dominus *for the*
Papa aliquotiens prœmunitus prudenter declinavit. Et ut *Pope by*
partem suam cantius roboraret, quia paucos suæ sollicitu- *the em-*
dinis et laboris habuit participes, decem in parvo tempore *peror.*
creavit cardinales, videlicet magistrum Johannem, cogno-
mento de Toletò, Cisterciensis ordinis monachum, natione
Anglicam, litteratura eleganter eruditum, et quosdam alios
plus generositate quam virtute morum vel scientiæ
præditos, quorum nomina longum esset scripto inserere
ac indignum. Octavo vero³ die ante festum nativitatæ sancti *Spes pacis*
Johannis Baptistæ, accessit dominus Papa ad civitatem *sed inanis.*
Castellanam, quæ ab Urbe octodecim distat miliaribus, ut *The Pope*
ibidem vicinus imperatori⁴ efficacius de pace tractaret, quæ *goes to*
tamen suspecta, immo potius sub desperatione ex jam *Civita Cas-*
auditis, erat suspensa. Vigilia autem Apostolorum Petri *tellana,*
et Pauli venit ad Sutrium⁵ civitatem. Imperator autem jam *17 June;*
recalcitrans, significavit ei quod nihil faceret⁶ de conventis, *then to*
nisi litteris absolutionis⁷ prius habitis. Et cum Papa re- *Sutri,*
spondisset, et diceret hoc fore rationi dissonum, orta est *28 June.*
contentio inter nuncium imperialem⁸ et ipsam Papam.
Papa igitur ex tunc, quasi suæ præsaus perturbationis, re-
pentinam et clandestinam fugam arripere satagebat, nullo
tamen conscio, no fugienti dominus imperator repagula præ-
pararet. Fuerunt tamen, qui dicerent hoc ipsum cogitasse,

¹ *asportans*] asportavit, E.

² *proventus*] proventum, E.

³ *vero*] om. E.

⁴ *vicinus imperatori*] securius
imperator et, E.

⁵ *Sutrium*] Sutherium, E.

⁶ E. ins. *ei*.

⁷ *absolutionis*] absolutio, Ch.; A.

has been altered.

⁸ *imperialem*] imperatorium, E.

A.D. 1244. ut venientibus munerum portitoribus occurreret, quia, qui pecuniam portabant, non ausi erant ad ipsum propter cus-

Matt. Par.
iv. 354.

*Manifesta
narratio de
fuga
domini
Papa.*

todias imperatoris pervenire. In hora igitur primi sompni, in vigilia Apostolorum Petri et Pauli, dominus Papa, relictis papalibus ornamentis, se levibus armis armavit, et ascendens equum velocissimum, manu non vacua, quodam vix cubiculario conscio, clam subitoque discedens solusque,¹ equinis lateribus et calcaribus acutis non pepercit, ita quod ante primam, potius raptus quam vectus, xxxiv. miliaria pertransivit, nemine comitante vel ipsum sequi potente. Media autem nocte clamor est in curia, "Ecce Papa sic recessit."

*He reaches
Civita
Vecchia.*

Assertive quoque dixerat Papa die antecedenti, se omnia negotia in curia expedienda in crastino, videlicet die Apostolorum,² pro³ amore et honore eorundem, benigne expediturum, ut sic omnes se talia non facturum redderet certiores. Et venit ipso die ad castrum supra mare, quod dicitur Civitas Vetus, cui venerant ibidem in occursum xxiii. galeæ, armis et armatis bene communitæ, de Januensibus, parentibus suis, qui prompti erant ipsum assumere et in suam ducere civitatem illæsum et indemnum propter retributionem. Et ante noctem, qui festine sequebantur, venerant ad eum septem cardinales, et sero intravit dominus Papa cum illis septem cardinalibus et paucis clericis unam illarum galearum, et in triduo per multa pericula maris, propter Pisanos et alios ei insidiantes, venit ad Portum Veneris;⁴ inde tertia die venerunt Januam lætabundi. Occurrentes vero cives se fere omnes suos esse parentes vel affines jactitabant. Hinc⁵ est, quod, quia ipsi tam prompti in occursum ei Januenses apud Civitatis Veteris portum pervenerant præmuniti, non erat⁶ hoc factum præ timore imperatoris, immo potius ut occurreret pecuniam afferentibus,⁷ asserunt argumentosi.⁵ Aclamantibus autem omnibus civibus utriusque sexus et applaudentibus in clangore tubarum, et classico campanarum in civitate [in] qua natus fuit

*Papa
Januam
pervenit.*

¹ *solusque*] solus, E.

² N. ins. P. et P.

³ *pro amore*] om. E.

⁴ *Veneris*] veteris Civitatis, E.

⁵ *Hinc . . . argumentosi*] om. N.

⁶ *erat*] erant, E.

⁷ *afferentibus*] offerentibus, E.

Papa, promisit eos indubitanter se de redditibus præcipue Anglicanis et¹ esterlingis desiderabilibus ditaturum; nec fefellit eos promissio. A.D. 1244.

Matt. Par.
iv. 356.

Cum autem domino imperatori hoc innotuisset, more satirico² infrendit, et ait, "*Fugit impius, nemine perso-
quente, et timet sibi conscius, nemine accusante.*" *Stupor et ira imperatoris.*
Prov. xxviii. 1.

"Luce clarius video, quare fugit, videlicet ut occurrat Francis et Anglis pecuniam ipsi³ præsentaturis." Doluit tamen imperator super hoc, et obstupuit vehementer, et suorum portuum et civitatum custodes desidiæ redarguit⁴ et prodicionis. Fecit igitur in circuitu Januæ præcipue versus Galliam exitus viarum, ne ad Papam pecunia portaretur, in quam solum confidebat, vel bullata littera reportaretur,⁵ in qua gloriabatur, artissime custodiri, ita ut jam erat domino Papæ Janua pro carcere, et patria

Id. iv. 357.

pro exilio. Ipso quoque tempore, ut partem suam magis roboraret, imperator nuptui tradidit quandam filiam suam cuidam Græcorum principi potentissimo, nomine Battacio, ecclesiæ Romanæ inobedienti et ideo scismatico, in domini Papæ detrimentum et contumeliam. Et sic diatim, Deo irato, malorum cumulus suscepit incrementum. *Suspectum maritagium.*
Marriage of John Vatatzes with Frederick's daughter, Anne.

Id. iv. 358.

Et⁶ dum mundialis procella mortales quateret et turbaret, Walenses, nec volentes nec valentes colla sua legibus ignotis et dominationi Anglorum submittere, duces sibi constituentes David, Leolini filium et domini regis nepotem, et quosdam alios potentes de Wallia, contra regem et ejus marchisios guerram moverunt cruentissimam. Quibus pro⁷ præcepto regio et terrarum suarum tuitione viriliter restiterunt, dimicantes crebrius, comes de Clare, comes de Hereford, Thomas⁸ de Munemue, Rogerus de Munthaut, et alii marchisii potentes et præclari, qui in principio certaminum calculum deteriore reportantes, tandem de aliquibus hostiam, ut moris est in guerræ alea, triumpharunt. In primo autem certamine ceciderunt hinc inde viri circiter centum. *Recalcitrant Walenses guerram moventes.*

¹ *et*] om. E.

² *satirico*] sarico, E.

³ *ipsi*] sibi, E.

⁴ *redarguit*] radarguit, Ch.

⁵ *reportaretur*] deportaretur, E.

⁶ *Et . . . turbaret*] Temporibus illis, N.

⁷ *pro*] interlined in Ch.; in Paris it is before terrarum.

⁸ *Thomas*] sic, erroneously for *Johannes*; see Matt. Par. iv. 358, n².

- A.D. 1244. [In] festo vero sancti Barnabæ [Apostoli] fuit dominus rex *Matt. Par. iv. 358.*
Inchoatur apud sanctum Albanum triduo commorans, ibique rumoribus
werra in crebrescentibus de Walensium insolentia, et aures et cor
partibus regis offendentibus, supervenerunt alii rumores, qui tam
Wallia. aures quam cor regium perturbabant, videlicet de Roberti
Cassatur Passelewe, clerici sui, qui corpus et animam regio famu-
electio latui exposuit, repentina cassatione, qui ad episcopatum
Roberti Cicestrensem electus fuerat; et alterius, loco ipsius, videlicet
Passelewe. magistri Ricardi de Withz, sine assensu regio, subrogatione.
 Dominus igitur rex, cui derogatum fuit, iratus valde, *Id. iv. 359.*
 episcopatum cepit in manu sua, non permittens novum elec-
 tam aliquem¹ habere ingressum in eundem vel dominium.
 Insuper magnam concepit indignationem adversus omnes qui
 hæc procuraverant, præcipue adversus electum Cantuariensem
 [Bonifacium], quem maxime redarguit ingratitude, impro-
 perans ei, quod esset læsor regie dignitatis in principio²
 sue promotionis. Et ab imo trahens rex suspiria, tacitus
 tamen ait, "Merito hæc patior; impediens enim³ libe-
 ram electionem Cantuarie ubi tot sancti præcesserunt,
 " prorsus indignum ibi censui promovendum."
 Circa⁴ eadem tempora, dominus rex Angliæ adversus
 regem Scotiæ graves movit quæstiones, imponens quod
 in ipsum regem Angliæ et regnum, contra fidelitatem
 regi Angliæ et regno præstitam, magna de novo mo-
 liebatur gravamina. In cujus rei argumentum, in
 Laudiano, Angliæ contermino, castra fortissima construi
 procuravit. Insuper Galfridum de Marisco, inimicum *Id. iv. 202.*
 suum et fugitivum, in terra sua protexit et receptaverat.
 Præterea in uxorem sibi elegit filiam Engelrami de
 Cusey, cujusdam baronis de regno Francorum iniquis-
 simi, et regi et regno Angliæ inimicissimi. Misit igitur
 rex, quod tamen non oportuit, pro comite Flandriæ, *Id. iv. 359.*
 ut ei veniret in adjutorium contra regem Scotiæ, guerram
 sibi commoturum, acsi esset impotens sine eo ipsum
 invadere. Vires quoque totius nobilitatis Anglicanæ

Thomas
of Savoy
summoned
to help
against
Scotland.

¹ *aliquem*] aliquod, Ch. Re.; A.
has been altered.
² *principio*] principuo, Ch.

³ *enim*] om. E.
⁴ *Circa . . . custodiri* (p. 280)]
om. N.

ad hanc guerram commovendam et sustinendam con- A.D. 1244
 Matt. Par. vocavit. Memoratus igitur comes Flandriæ vocatus cito Convocan-
 iv. 378. venit, ducens secum Flandrenses, prædam et rapinam, ut tur Angli
 edicto
 regis.
 moris est eis, avidissime sitientes, videlicet sexaginta milites
 et centum servientes, regis denariis inhiantes. Rege igitur
 jam profecto versus partes Angliæ aquilonares, dictus
 comes, qui apud Doveram applicuerat, expedienter regem
 sequebatur, concomitante fratre suo electo Cantuariensi
 Bonefacio; qui cum pertransientes ad sanctum Albanum,
 pernoctaturi ibidem, pervenissent, occurrit eis magister Confir-
 Walterus de Sufeld, electus Norwicensis, et statim ibidem in matur
 Norwi-
 episcopum Norwicensem ab electo Cantuariensi confirmatus censis.
 est.

Cf. Id. iv. 380. Rex autem Scotiæ Alexander, de hostili adventu Alexander
 super eum regis Angliæ certificatus, prudentissime sese II. of
 præmunivit; omnes conterminos amicos legatis et Scotland
 epistolis instantissime sollicitans, ut ipsum in tanti prepares
 discriminis periculo adjuvarent. Unde inæstimabilem. against
 præcipue peditum conflavit exercitum. Misit insuper¹ Henry
 ad Johannem de Cusey, fratrem uxoris suæ, in² regnum III.'s in-
 Francorum; supplicans eidem, ut sibi contra regem vasion.
 Angliæ certaturo³ potenter subveniret. Engelramus He sends
 Cf. Id. iv. 361. enim,⁴ pater dicti Johannis, paulo ante mirabiliter ex- to John
 spiraverat; corruens enim ab equo suo, quodam stipite de Coucy
 faciente offendiculum, pependit a strepa. Equus autem for aid.

attonitus discurrens quendam fluvium intravit profun- Mirum
 dissimum, unde videns idem⁵ Engelramus mortem im- genus
 inere, conatus est ascendere equum, et ecce evaginato mortis.
 per se gladio, subito transfossus est. Unde⁶ dictum Engelram
 est quia verum est et divulgatum, quoniam ille Engel- de Coucy.
 ramus obiit tractus, submersus, necnon et gladio trans-
 verberatus.

Hæc⁷ iccirco divertens a materia mea dixerim, ut
 mundo innotescat mirabilem Engelrami vitam mirabili

¹ *insuper*] om. E.

² *in regnum Francorum*] om. E.

³ *certaturo*] certaturus, E.

⁴ *enim*] om. E.

⁵ *idem*] om. E.

⁶ *Unde . . . transverberatus*]

Obiit igitur dictus Ingelramus sus-
 pensus, tractus, perfossus gladio
 et submersus, E.

⁷ *Hæc . . . terminari*] om. E.

A.D. 1244. fine terminari. Misit¹ igitur filius ejus Johannes, loco
 John de Coucy aids the king of Scots. William de Burgh bishop of Llandaff. The king goes to Newcastle against the king of Scots. Attempts at peacc.

ejus substitutus, præsidium militare regi Scotiæ per mare. Sed rex Angliæ, hoc audito, partes maris per Quinque portuum custodes artissime jussit custodiri.² Electo autem confirmato Norwicensi, electus est in episcopum Landavensem magister Willelmus de Burgo, domini regis clericus. Et dum annalis orbita his temporibus volveretur, rex, edicto publico proposito et submonitione generaliter edita, fecit notificari per totam Angliam ut quilibet baro tenens ex rege in capite, haberet prompta regali precepto omnia servitia militaria quæ ei debebantur, tam episcopi et abbates quam laici barones; et profectus est cum exercitu copioso versus Novum castrum super fluvium Thynam; ubi, cito postquam illuc venerat, venit ad illum comes Flan- driæ cum suis commilitonibus, esterlingis sitienter inhiantibus. Congregata igitur universitate totius Angliæ nobilium apud memoratum castrum, tractatum est diligenter super tam arduo negotio, concilio habito circa Assumptionem beatæ Mariæ diligentissimo, ubi compositum est inter reges, procurante comite Ricardo, et aliis magnatibus salubriter et prudenter utrobique crebrius intermeantibus. Dicebant utique discreti viri et circumspecti, "Avertat Deus
 Id. iv. 378. Id. iv. 380.

" ne tot Christianorum sanguis innoxius effundatur,
 " quantam eminens congressio comminatur. Satis,
 " immo nimis, Orientales Christiani trucidantur; sed
 " quæ cura?³ Ad Deum, ut pium est credere, subvo-
 " larunt. Sed heu quantus dolor si⁴ nunc tot milium

¹ *Misit . . . custodiri*] Prædictus ergo Johannes misit per mare regi Scotiæ præsidium militare, sed custodes quinque portuum per regem Angliæ præmuniti custodierunt semitas maris, a quibus territi versus Scotiam navigantes, per viam qua venerant sunt reversi. Paxque inter reges Angliæ et Scotiæ reformatur, E.

² From here to the summary at the end of the year (p. 285) E. has only, "His temporibus Papa Innocentius, imperatorem fugiens

" Fredericum, pervenit Lugdunum.
 " David princeps Walliæ, effusa
 " non modica pecuniæ quantitate,
 " a summo Pontifice in præjudi-
 " cium regis Angliæ litteras iri-
 " petravit, sed finaliter suam pe-
 " cuniam perdidit; eum namque
 " rex Angliæ post multos labores
 " bellica potestate suo dominio
 " subjugavit."

³ *cura*] curia, W.

⁴ *si*] set, Ch. Re. T. W.; A. has been altered.

Matt. Par. iv. 380. " milia morti succumberent, pro libidine dominandi A.D. 1244.
 " et terras ampliores possidendi! Porro rex Scotiæ, vir
 " bonus, ab omnibus tam Anglis quam Scotis amabilis,
 " habebat exercitum numerosum valde, videlicet mille ad
 " unguem armatos in equis bonis et electis, licet non
 " Hispanis vel Ytalicis, et competenter ferreis vel lineis
 " armaturis communitos, peditum vero inestimabilem multi-
 " tudinem, circiter, ut dicitur, centum milia. Qui omnes
 " unanimes confessi et de peccatis suis absoluti, et præ-
 " dicantium consolatione, quia pro patria sua justo forent
 " dimicaturi,¹ animati, mori minime formidabant."

Ne autem tot Christianorum sanguis funderetur in con-
 gressione hostili, pax feliciter inter dictos reges est re-
 formata, et carta conscripta de pacis inviolabili observa-
 tione. Quæ quidem cito post a summo Pontifice est

Peace
made.

Cf. Matt.
Par. iv.
383.

confirmata, juramenta quoque et omnimodæ obliga-
 tiones præstitæ, ut quæ erant ibidem utrobi salubriter
 provisæ, firmiter forent imperpetuum observanda. In-
 terim² Walenses vehementer pertimescentes, ne rex

The
charter
of peace
with Scot-
land
confirmed
by the
Pope.

Id. iv. 385.

pace facta cum rege Scotorum super eos cum toto
 exercitu suo hostiliter irrueret, siluerunt, et more le-
 porino in pace latuerunt. Rex vero, omnibus in par-
 tibus Scotiæ conterminis pacifice compositis, ad pacifi-
 cas Westmonasterii delicias, immemor injuriarum a
 Walensibus sibi et suis illatarum, indistanter remeavit.
 Quod cum Walenses intellexerunt, ad instar apum de
 alveariis suis scaturientium, exierunt de latibulis suis,
 rapinis, incendiis, et cædibus haud segniter³ intendentes,
 et Anglos turpiter non sine hominum multorum suo-

Rising of
the Welsh.

Id. iv. 390.

rum jactura repellentes. Per idem tempus relaxatum est
 interdictum quo premebatur ecclesia Wintoniæ, et omnia
 in pace honorifice reformata. Consecratus insuper est

The inter-
dict on
Winches-
ter relaxed.

Id. iv. 391.

tertio idus Septembris magister Rogerus, precentor Sare-
 berie, in episcopum Bathoniensem, cujus redditibus jam
 vacantibus magister Martinus, clericus domini Papæ, quem

Roger
bishop of
Bath.

Id. iv. 368.

quidem multi illepide loquentes magistrum Mastinum

Rapacity
of the
nuncio
Martin.

¹ Ch. rep. *forent*.

² *Interim . . . alligatam* (p. 282)] om. Re.

³ *segniter*] *signiter*, Ch.

- A.D. 1244. propter sui rapacitatem nominabant, manus aduncas iniecit, **Matt. Par. iv. 391.**
 Fulc
 Basset
 bishop of
 London. cuidam Papæ consanguineo, ignoto tamen, conferendis. Die
 vero sancti Dionisii consecratus est¹ in episcopum Londoni- **Id. iv. 393.**
 ensem Fulco Basset, decanus Eboracensis. Eodemque tem-
 pore obiit episcopus Cunerensis Adam apud Waredunc, ubi **Id. iv. 390.**
 aliquando abbas extiterat. Obit quoque eodem tempore **Id. iv. 501.**
 episcopus Hertfertensis Johannes, qui privatus episcopatu (a. 1245.)
 suo, apud sanctum Albanum jussu papali perhendinaverat
 circiter xx. annis.
- The parties
 to the
 Lincoln
 suit go to
 the Roman
 court. Circa quoque eadem tempora, episcopus Lincolnensis pro **Id. iv. 390.**
 lite sua terminanda, quæ movebatur inter ipsum et canonicos
 suos, in præsentia domini Papæ, curiam Romanam adiit;
 similiter contra eum decanus Lincolnensis et quidam ejus-
 dem ecclesiæ canonici. Eisdemque temporibus, videlicet die
 Lunæ ante festum Omnium Sanctorum, venerunt ad syno- **Id. iv. 393.**
 dum Rosensis episcopi quidam, novæ religionis speciem pro-
 tendentes, dicti Cruciferi, a cruce quam quilibet baculo suo
 bajulabat alligatam. Et eodem tempore se transtulit dominus **Id. iv. 394.**
 Papa clam custodibus imperialibus² ad Astensem civi-
 tatem, et cito post raptim et de noctibus Lugdunum se **Id. iv. 395.**
 contulit. Extunc igitur cogitavit concilium generale,³ ut
 præcipue imperatorem deponeret, ut ibi vel in in-
 ferioribus Franciæ partibus ignominiose ab imperiali
 culmine præcipitaret. Rex autem Franciæ comperiens
 quod dominus Papa regno suo appropinquavit, sciens **Cf. Id. iv.**
 quia de adventu suo nihil boni regi vel regno prove- **410.**
 niret,⁴ convocavit magnates suos, consulens eos quid
 super hoc foret agendum; et cum convenissent, ecce
 petitio papalis directa ad ipsum regem et proceres, ut
 liceret ei ad Remensem civitatem, quæ tunc suo an-
 tistite⁵ viduabatur, se transferre. Quod cum Franci
 attoniti audissent, statim constanter responderunt,⁶
 hoc se nullo modo velle tolerare. Rescripsit ergo
 dominus rex Franciæ domino Papæ moderate, proceres
- Deaths of
 the bishops
 of Connor
 and Ard-
 fert. **Id. iv. 501.**
- The
 Cruciferi
 at the
 Rochester
 synod. **Id. iv. 393.**
- Raptim se
 transtulit
 Papa de
 loco ad
 locum ap-
 propin-
 quans
 Franciæ. **Cf. Id. iv.**
- The Pope
 wishes to
 go to
 Rheims,
 but this is
 refused. **410.**

¹ *est*] om. Ch. W.; consecratur, T.

² *imperialibus*] imperialibus, Ch.

³ The verb is omitted; A. has *celebrare* in the margin, N. in the

text; Matt. Par. (iv. 394) has *convocare*.

⁴ *proveniret*] *proveniret*, Ch.

⁵ Henry de Dreux died in 1240.

⁶ *responderunt*] *responderent*, Ch. A. Cl. Ro.

suos nullatenus velle consentire ut in Franciam veniret; timebant enim ne quasi mus in pera, anguis in sinu, hospites suos remuneraret; nec permetterent duo magna luminaria in suo climate apparere,¹ ne, uno aliud absorbente,² eclipsis fieret; nec valuit verborum elegantia, in epistola papali composita, vel exemplum de felicis memoriæ Papa Alexandro sumptum, constantiam Francorum enervare. Dicebant enim,

“Quantum dissimiles hic vir et iste puer!”

Matt. Par.
iv. 395.

In crastino autem Animarum convenientes omnes Angliæ magnates, regi instantissimo auxilium pecuniario ab eis sibi concedi postulanti, totiens læsi et illusi, contradixerunt in facio. Eodemque anno, significaverat dominus imperator regi Angliæ et ejus magnatibus, per specialem suum nuncium et consiliatorem, videlicet Petrum de Vinea, ut non sinerent regnum Angliæ depauperandum amplius, pecunia sua spoliari, et Papam ex ipsa inaniter saginari, et ipse dominus imperator Angliam a tributo liberaret. Asserebatque memoratus Petrus, omnem pecuniam, quam Anglia refuderat in usus Papæ, dominum imperatorem in usus suos suscepisse, ut quod in imperii detrimentum donabatur, in ejusdem successus proveniret.

A.D. 1244.
The aid asked by Henry III. refused, 3 Nov.

Id. iv. 371, 372.

Rex igitur propositum habens in Walliam expeditionem movere, a Londoniensibus civibus, quasi a servis ultimæ conditionis, et Judæis pecuniam extorsit non minimam, ficta quadam³ causa questionis⁴ contra eosdem prædictos cives, quod scilicet quendam abjudicatum et exulem, Walterum Bukerel, receptaverant,⁵ qui tamen precibus et muneribus fratris sui Andree legalis factus extiterat.

The emperor exhorts Henry III. not to contribute to the Pope.

Id. iv. 395.

Die⁶ vero sancti Hugonis obiit Margareta soror regis Scotiæ, relicta scilicet Gilberti comitis Marescalli, Londoniis, quam

The king extorts money from the Londoners and Jews.

Id. iv. 396.

Death of Margaret of Scotland, Nov. 17.

¹ *apparere*] *apparare*, Ch.

² *absorbente eclipsis fieret*] eclipsis fieret absorbente, MSS.

³ *quadam*] *quidem*, T.

⁴ *questionis*] *questionem*, MSS. exc. Re., which has *quomodo*.

⁵ *receptaverant*] not in MSS. It is in Paris; *foverant*, T. W.

⁶ *Die . . . est* (p. 284)] om. N.

⁷ This is a confusion with her sister Isabella, whom there was an idea of marrying to Henry III.; see above, p. 201. Margaret had been divorced from Hubert de Burgh, and then married Gilbert Marshal,

A.D. 1244. rex aliquando repudiavit; et sepulta est in ecclesia fra- Matt. Par.
iv. 396.
trum Prædicatorum. Eodem¹ anno in Adventu Domini, rex

*Miraculum
notabile
de regis
Franciæ
convales-
cencia.*

Francorum Lodowicus, ex reliquiis corruptelæ quam in Wasconia² contraxerat graviter infirmatus, in letalem extasim raptus, jacuit aliquot diebus quasi mortuus, et assercione plurium circumsedentium penitus exanimatus. Assistentibus autem ei jacenti mater ejus, nobilis domina Blanchia, et frater ejus Robertus comes Atrebatensis, et episcopus³ Parisiensis, et alii, sed pauci de sibi familiarissimis, credentes quod jam rex mortuus obriguisset. Sed mater Blanchia, maternum affectum impotens dissimulare, jussit crucem sanctam, cum lancea et corona paucis evolutis annis in Franciam delatam, exanimi, immo ut asseritur exanimato corpori, applicari, et suspiriis cum singultibus sermonem prorumpentibus, ait, “ Non nobis, Domine Christe,

Ps. cxliii. 1.

“ non nobis, sed nomini Tuo da gloriam. Salva hodie regnum Franciæ, et coronam, quam hactenus gratia Tua sustinisti. Monstra virtutem tuorum insignium, quæ in terra post Te reliquisti, in magno judicio apparitura, in quibus confidentes gloriamur.” Mira res; rex statim oscitans, tibias et brachia ad se attrahens, alices faciens, et suspirans, se signo crucis signari postulavit, se rovens Terram Sanctam aditurum. Quod⁴ et factum est.⁷

Louis IX.
recovers
from his
illness and
takes the
Cross.

David obtains from the Pope a letter of absolution directed to the abbats of Aberconway and Cumhyre.

Eorundem temporum curriculo, David princeps Northwalliæ, Id. iv. 398. qui ad asilum papale, ut præactum est, confugerat, et favorem invenit ut collum de sub jugo regis excuteret, a suo domino Papa, quem elegit, meruit has litteras non sine multæ pecuniæ inutili effusione reportare.

“ Innocentius, etc. dilectis filiis de Habercunmia et de Kemer⁵ Cisterciensis ordinis, Bangoriensis⁶ diocesis, salutem et Apostolicam benedictionem. Ex parte dilecti filii nostri, nobilis viri David, principis Northwalliæ, etc.” Et supra, “ Cum igitur ea quæ vi et metu fiunt, quæ in constantem cadere possunt, carere debeant robore firmitatis, discrecioni vestræ per Apostolica scripta mandamus,

¹ Eodem . . . est] om. Re.

² Wasconia] Wasconie, Ch. Cl.; Pietavia, Par.

³ William of Auvergne.

⁴ Quod et] Quia, T.

⁵ A. has *abbatibus* in the margin.

⁶ Bangoriensis] Kangoriensis, Ch.

Matt. Par. iv. 399. " quatenus inquisita super hoc veritate, si ita est, auctori- A.D. 1244.
tate nostra prædictum principem ab observatione sic
" extorti juramenti penitus absolventes, sententia si qua
" occasione hujusmodi in ejus personam vel terram ab
" aliquo forsan lata fuerit, relaxetis."

Hæc autem cum ad audientiam domini regis et suorum magnatum pervenissent, et cito post ad aliorum principum notitiam fama referente pervolassent, indignati vehementer, et Romanam avaritiam detestantes, ipsum regem Angliæ non attendere hujusmodi mandata papalia tam injuriosa persuadebant, sed potius ad hostile certamen ad reprimendam tam ingrati novam insolentiam convolare. Quod cum cognovisset dominus Papa, hæc omnia conniventibus oculis elabi dissimulando permisit sub silentio. Veruntamen pecuniam David prodigi, ut sic melius castigatus saperet, nequaquam restituit.

The king advised to disobey the Pope's mandate.

MS. Cl. [Hoc anno frater Vincentius Belvacensis Specula sua terminavit.]

The Speculum of Vincent of Beauvais.

Matt. Par. iv. 402. Transiit igitur annus ille frugifer et fructifer usque redundantem habundantiam, ita ut summa annonæ¹ ad precium duorum descenderet solidorum; Terræ Sanctæ inimicissimus; Ecclesiæ Romanæ nubilus et infamis; regno Angliæ turbulentus; regno quoque Francorum formidabilis; universali Ecclesiæ suspectus; Ytalicis bellicosus et timendus.

Character of the year.

Johannes de Gatedens de clerico miles factus est, die Natalis.

Id. iv. 403. Anno gratiæ MCCXLV^{o, 2} qui est annus regni regis Henrici tertii xxix., fuit idem rex ad Natale Domini Londoniis.

Henry III. in London.

Ibique die Natalis Johannem de Gatedens, clericum et multis ditatum beneficiis, sed omnibus ante expectatum resignatis, balteo cinxit militari, ad conjugalem vitam quam præelegit convolantem. Diebus sub eisdem electus Cantuariensis et Wigorniensis et Herefordensis episcopi transfretarunt; qui inter omnes Angliæ prælatos erant domino Papæ specialissimi, et ad voluntatem ejus perficiendam,

John of Gatedens knighted.

The elect of Canterbury and the bishops of Worcester and Hereford cross,

¹ *annonæ*] sive quarterium frumenti, E.

² From here to the end of 1264

E. has only short summaries of the events of each year. They will be found in the Appendix I.

- A.D. 1245. etiam in detrimentum regni, quia ipse eos creavit, pro-
 Hugh Mortimer, the arch-
 bishop's official. *etiam in detrimentum regni, quia ipse eos creavit, pro-
 niores. Electus siquidem Cantuariensis naves ascensurus* Matt. Par.
jussit nemora archiepiscopatus abscidi et vendi, et quasdam iv. 404.
tallias et collectas in terris suis fieri. Et constituit quen-
dam suum officialem, natione Pictavensem, magistrum
Hugonem de Mortemer, qui diligenter mandata sua
exequabatur.
- Birth of Edmund, son of Henry III., 16 Jan. Die vero sancti Marcelli regina Alionora peperit domino Matt. Par.
 regi filium, et vocatum est nomen ejus Aedmundus. In iv. 406.
 crastino vero Purificationis beatæ Mariæ obiit comitiissa
 Oxoniæ, Ysabella de Bolebec. Et in crastino sancti Valen-
 tini obiit Baldewinus, comes Devonix, adolescens primæ
 indolis et miles elegantissimus, quem comitem de insula
 de Wiith vulgariter appellavimus. Ipso quoque anno,
 videlicet imminente tempore Quadragesimali, fecit dominus Papa
 iterato excommunicare imperatorem Frothericum per totam
 Franciam et Angliam, ut nominis infamia per totam
 plus fæteret Christianitatem, quia novas in consanguineos
 suos et personas ecclesiasticas¹ fecerat invasiones. Ipsa quo- Id. iv. 407.
 que Quadragesima apud Muntgumeri factæ sunt irruptiones
 bellicæ inter Anglos et Walenses; castellanus autem, positus
 a tergo insidiis, et fugam cum formidine simul simulans,
 multos e Walensibus incaute insequentes interceptit, et inter-
 ceptos absque redemptione trucidavit. David igitur, ut
 jacturam illam redimeret, jussit prærupta montium artissime,
 per quæ transituri erant Angli, per ædituos suos custodiri.
 Dum igitur illac quidam de Anglia nobilissimus, videlicet
 Herbertus filius Mathæi, pertransiret, infausto sidere jactu
 lapidis obratus expiravit. Deinde memoratus David cum Id. iv. 409.
 suis complicitibus castrum, quod Munthaut dicitur, occupavit,
 et, ipsis quos invenit trucidatis, solo tenus complanavit.
- Death of the countess of Oxford, 3 Feb., and of the earl of Devon, 15 Feb. Anno eodem circa medium Quadragesimæ venerunt cur- Id. iv. 410.
 sores domini Papæ in Angliam, de convocando concilio
 generali præceptum ejus bajulantes, sub hac forma:
 Convocatio concilii generalis. "Innocentius, etc. Dei virtus et Dei sapientia, Cujus
 "ineffabili subjecta sunt omnia Majestati, etc."
 Laurence of S. Martin sent as the king's Per idem tempus rex enormem, ut sibi suisque videba- Id. iv. 412.
 tur, passus injuriam, eo quod plures jam episcopi sine suo
 assensu creabantur in regno suo, super hoc querimoniam

¹ ecclesiasticas] om. MSS.; it is in Paris; Ch. repeats *personas*.

- Matt. Par. iv. 412. repositurus, et pro suo jure ab antiquis temporibus optento allegaturus, ad curiam Romanam magistrum Laurentium de sancto Martino procuratorem suum destinavit. Excusaverunt se multi in Anglia prælati, tam abbates quam episcopi, alii per petitionem regiam, alii quia senes et valetudinarii, alii per preciosa munera, ne ad concilium venirent se excusando, licenter remanserunt. A.D. 1245.
proctor to
the Roman
court.
English
prelates
excused
from the
council.
- Id. iv. 414. Ipso¹ eodem tempore obiit Galfridus de Trane cardinalis, quo non erat aliquis alius domino Papæ familiarior vel utilior. In Anglia autem obiit quidam nobilissimus, in plaga Aquilonari, Gilebertus de Hunfranvilla.¹ Ipsisque diebus Templarii et Hospitalarii, ad restaurationem jacturæ suorum fratrum, multos seculares, quos potuerunt eligere, in suum ordinem suscipientes, in Terram Sanctam, ad defensionem civitatum desolataram et castrorum, jam obsessionem vel deditionem expectantium, succursum destinarunt. Comes quoque Ricardus mille libras ad succursum terræ illius caritatis intuitu transmisit. Ut devolverentur illorum dierum curricula, Deaths.

Aid sent
to the
Holy Land.

Succursus
pccuniaris.
- Id. iv. 417. domino Papa Lugduni commorante, camera ipsius combusta est cum omnibus in ea contentis. Et fuit multorum assertio, quod detestabilis carta illa, quæ tempore regis Johannis de tributo Angliæ confecta est, in cinerem ibidem est Fire in the
Pope's
room at
Lyons.
- Id. iv. 418. redacta. Et tunc temporis² domini Papæ quidam ostiarius, dum secus quam decuit cuidam³ volenti ingredi ad Papam respondisset, emancabatur. Ipso⁴ quoque tempore obiit magister Elyas de Derham canonicus Sarum; cujus redditibus vacantibus manus rapaces statim iniecit magister Martinus, præmemoratus domini Papæ consanguineus, ad distribuendum.⁴ Die vero Pentecostes, dominus rex Londoniis festum tenens serenissimum, Ricardum de Clare, jam comitem Gloverniæ, comitantibus quadraginta tironibus, balteo cinxit militari, et tirocinii sui initialia festa gaudenter consummavit. Audiens autem dominus rex multos de protervitate dicti magistri Martini graviter conquerendo A door-
keeper of
the Pope
mutilated.
Death of
Elias of
Derham.

Richard de
Clare
knighted,
4 June.

¹⁻¹ Ipso . . . Hunfranvilla] om. N.

¹⁻⁶ Ipso . . . congregasse (p. 288) om. Re.

² MSS. *ins. cum.*

³ cuidam] cui, Ch.; om. T. W.; dam is interlined in A. Cl.

⁴⁻⁴ Ipso . . . distribuendum] om. A. N.

- A.D. 1245. murmurare, reversus ad se licet sero, cœpit dolere, quod tantum tolerasset Romanos alienis bonis saginari, et *ubi non seminaverunt tantum messis congregasse.*⁵
- S. Matt. xxv. 24. Fecit igitur per singulos comitatus Angliæ inquirei summam reddituum Romanorum, et inventum est, quod ad tantundem pecuniæ ascendit quantum redditus ipsius, videlicet¹ sexaginta milia marcarum meri redditus, exceptis aliis variis emolumentis. Admirans igitur rex insatiabilem Romanæ curiæ protervitatem, misit ad ipsam curiam procuratores suos, ut contradicerent de tributo² injurioso imposito, et ut coram concilio querimoniam reponerent de oppressionibus et injuriosis exactionibus, quas dominus Papa cotidie non desinit in Anglia exaggerare. Misitquo dominus rex Fulconem filium Warini, ut diceret prædicto magistro Martino quod, sibi caute præcavens, a terra sua cito fugeret. Non enim poterat furorem volentium in ipsum irruere aliquatenus cohibere. Fulco igitur mandatum regium exequens fideliter, ex parte universitatis Angliæ dixit eidem magistro Martino, ut ante quartum diem sequentem nullatenus in regno inveniretur, ne extunc in frustra concideretur. Magister igitur Martinus more Romanorum, qui fugantes fugiunt et fugant fugientes, multum timens pelli suæ, accepto domini regis conductu, ab Anglia ante tertium diem clanculo fugit repentinus.
- Martin the nuncio is driven out of the country by Fulk Fitz-Warin. Matt. Par. iv. 419. Matt. Par. iv. 420. Abridged from the account in Matt. Par.
- William of Montpelier, elect of Coventry resigns. Roger de Weseham elected. Eodemque³ tempore Willelmus de Monte Pessulano, electus Coventrensis, nolens amplius injuriosos impetus, quos a rege diu sustinuerat, tolerare, jus suum in manibus Papæ patienter resignavit. In cujus loco magister Rogerus de Weseham theologus, videlicet decanus Lincolnensis, electus est, episcopo Lincolnensi procurante, rege penitus irrequisito. Unde antequam plenam episcopatus sui posset optinere possessionem, multa sustinuit dispendia et pacis dampnosam, nec immerito, dilationem. Simili quoque modo, ipso eodem tempore, irrequisito regio assensu, cassata electione Roberti Passelewe,⁴⁰¹
- Id. iv. 423. Id. iv. 424. Id. iv. 358,

¹ *videlicet . . . emolumentis*] in the margin in Ch.; om. A. Cl. N. T.; W. has it in rubr., with xl. for lx.

² *tributo*] tributo, Ch.

³ *Eodemque . . . depauperavit* (p. 289)] om. Re.

- Matt. Par. iv. 402. electus est in episcopum Cicestresem magister Ricardus de Wiz, unde, ne tanta regis injuria remaneret inulta, baronia ad episcopatum pertinente privari moruit multo tempore, donec multiplicatis intercessoribus impetravit tam ipse quam electus Cestrensis, ut uterque ex regis gratia suæ possessionis gauderet plenitudine. A.D. 1245.
Richard de Wyche elected to Chichester.
- Id. iv. 425. Eodem anno consecrati sunt Lugduni, ubi adhuc dominus Papa commorabatur, Bonifacius de Provincia in archiepiscopum Cantuariensem et magister Ricardus de Wiz in episcopum Cicestresem et magister Rogerus in episcopum Cestrensem a domino Papa, non sine regni Angliæ magno dampno ac periculo. Papa enim sic ipsos attraxit, ut magis ei tenerentur obligati, et contempto rege ei fierent in Consecration of archbishop Boniface and other bishops at Lyons.
- Id. iv. 400, 426. dampnum regni prioniores. Interea Robertus Passelewe, de cujus cassatione mentio prælibata est, adjunctis sibi auctoritate regia sociis, videlicet Laurencio de sancto Albano clerico et Galfrido de Langeleia milite, sub quodam colore justiciæ per nova placita forestæ multos, ut regem ditaret, depauperavit. Oppression of Robert Passelew in his inquisition into the forests.
- Id. iv. 427. Eodem quoque anno, dominus rex ex devotione speciali et dilectione beati Ædwardi gloriosissimi regis et confessoris, ecclesiam beati Petri conventualem majori parte dirui fecit,¹ ut decentiorem construeret et ampliore. In quo opere sumptus non modicos exposuit, more Christianissimi regis, indubitanter credens illum thesaurum sibi incorruptum in cælis reservari. Insuper ex regia munificentia, sibi innata, contulit dominus rex memorato sancti Petri monasterio, ob honorem ejus et sancti Ædwardi et regalis loci reverentiam, donaria regalia vel potius imperialia in pallis, gemmis, et vasis mirificis, quæ oculos intuentium in admirationem et corda moverent ad stuporem, ita ut inter omnes ecclesias cisalpinas, et si fas est dicere Rebuilding of the church of Westminster.

¹ Ch. ins. in a later hand in the margin, "octavo die inchoans | "Pauli;" above, also later, is
"Apostolorum videlicet Petri et | "Inchoatio novi operis West-
"monasterii."

A.D. 1245. transalpinas, ecclesia Westmonasterii thesauro regali copiosius habundaret.

Death of
Geoffrey
Marsh.

Eodem¹ tempore, Galfridus de Marisco inter nobilissimos Hyberniæ non extremus, exul et profugus obiit, miser nec tamen miserabilis. Quem proscriptum ab Hibernia, expulsus a Scotia, fugatum ab Anglia, post filii sui Willielmi de Marisco mortem turpissimam, Francia suscepit mendicantem, ubi vitam terminavit infelicem. Hæc iccirco auditoribus scribo prolixius, ut perpendat quisque quem finem proditio sortiatur, et præcipue læsæ crimen majestatis. Pater enim in comitem Marescallum Ricardum in Hybernia, et filius ejus Willelmus in regem, seditionem temere ac infeliciter ausi sunt machinari.¹

Matt. Par.
iv. 422.

Prepara-
tions for
an expe-
dition
against the
Welsh.

Eodemque anno circa festum nativitatis beati Jo-
hannis Baptistæ, fecit dominus rex omnes in regno
Angliæ, qui ei servitium militare debebant, edicto regio
submoneri, ut ipsum in Walliam hostiliter profecturam,
fideliter, ut decebat, communiter sequerentur. Nam
Walensium insolentia nimis injuriosa ipsum ad hoc com-
pellebat. Unde cito post profecturus, apud sanctum
Paulum Londoniis licentiam a civibus ibidem convocatis,
satis civiliter, et a clero orationes humiliter postulavit.
Per idem quoque tempus, dominus rex sano fretus
consilio, ex quo certificabatur de concilio in proximo
Lugduni generali celebrando, nuncios sollempnes ad
concilium destinavit, videlicet comitem Rogerum Bigod,
Johannem filium Galfridi, Willelmum de Cantelupo, Phi-
lippum Basset, Radulphum filium Nicholai, milites, et magis-
tram Willelmum de Powic, clericum, ut domino Papæ et
toti concilio gravamina, quæ regno Angliæ in multis
a Romana curia diatim inferuntur, præcipue de tributo
in guerre tempore extorto, cui contradictum fuit et
aperte per archiepiscopum Cantuariensem Stephanum²
reclamatum, exponerent. Quod in posterum ita factum
est.

Id. iv. 423.

Messen-
gers sent
to the
council to
complain
of the
Papal ex-
actions.

Id. iv. 419,
420.

¹ Eodem . . . machinari] om. | ² MSS. exc. T. ins. et.
N.

Matt. Par.
iv. 428.

Anno quoque eodem¹ dominus Papa qui Lugdu- A.D. 1245.
num advenerat, et jam per aliquod tempus moram Com-
protraxerat, graviter conquestus est quibusdam magnis plaints by
prælati, maxime Cluniacensi² et Cisterciensi³ abbatibus, the Pope
quod ecclesia Romana multum arctabatur, aere alieno præ- of the
gravata. Unde ab ipsis, tanquam filiis carissimis et debts of
specialibus, subsidium pecuniare instanter postulavit. the church
of Rome.

Abbas autem Cluniacensis, impetrata licentia ac potes Gifts to
tate cellas suas depauperandi, ut Papam ditaret, tot him from
munera, tot xenia, in equis desiderabilibus et præ- the abbats
ciosis fuleratis Papæ contulit, quorum etiam aliqui pe- of Cluny
cunia fuerant onerati; similiter et abbas Cisterciensis; and Ci-
teaux,

ut videretur et a multis et certissime diceretur ut Papa
potius dona afferentibus⁴ occurrisset, quam a facie Fre-

therici persequentis aufugisset. Archiepiscopus autem the arch-
Rothomagensis P.⁵ et abbas⁶ sancti Dionisii, natione bishop of
Anglicus, cum hæc audissent, volentes priores datores Rouen, and
superare, tantam in moneta numerata pecuniam the abbat
thesauro papali addiderunt, ut hoc scientibus quantitas et of S.
the arch-
number stuporem non immerito generaret. Unde Denis.

Id. iv. 429.

archiepiscopus suam relinquens ecclesiam, irrestaura- The arch-
biliter pecunia spoliata, in cardinalem multum domino bishop of
Papæ specialem meruit sullimari; abbas autem sancti Rouen
Dionisii in archiepiscopum Rothomagi simili conditione made a
pomposius infulari, abbas vero Cluniaci in episcopum cardinal,
of S. Denis the abbat
archbishop
of Rouen.

Lingonensem, quod multum desideraverat, ut unus The abbat
ex paribus esset Franciæ, incathedrari. Archiepiscopus⁷ of Cluny
vero Lugduni nolens aliquatenus, ut Papam saginaret, made bp.
of Langres.

suam ecclesiam destruere, immo potius dolens quod The arch-
Papa totam Christianitatem et universalem Ecclesiam bishop of
turbaturus illuc adventasset, et suum archiepisco- Lyons
patum onerasset sua præsentia et ad concilium præla- resigns.

¹ MSS. ins. *cum*.

² Hugh de Rochecorbon.

³ Boniface.

⁴ Ch. repeats *potius*.

⁵ Peter de Colmieu, cardinal
bishop of Albano.

⁶ Odo Clement.

⁷ Aimery Guerry.

- A.D. 1245. torum advenientium, omnia in manus Papæ sponte resignavit. Cujus loco, Papa procurante, vir bellicus et secularibus negotiis aptior quam spiritualibus subrogatus est, Philippus de Sabaudia, frater archiepiscopi Cantuariensis Bonifacii, ut sic Papa tantis viris et tam generosis suam partem cautius roboraret, et genus eorum Romanæ curiæ astutius confœderaret, curam animarum non sine multorum justorum oblocutione postponendo. Electus igitur Lugdunensis, Philippus memoratus, ex papali indulgentia opimos redditus, quos in Anglia habuit et multis aliis locis, licenter retinens, ut fortius et efficacius papalibus intenderet ac secularibus negotiis, suam diu distulit consecrationem nec officium episcopale curabat exercere. Similiter et frater ejus, Cantuariensis archiepiscopus Bonifacius, suæ immemor ecclesiæ, nec recolens sanctitatis suorum in ecclesia Cantuariensi prædecessorum, quasi nauta navem, curam omisit pastorem. Et se per multum tempus, in partibus Lugdunensibus multum a Cantuaria distantibus commorans, absentavit. Unde ecclesia Anglicana,¹ quæ per ipsum speraverat respirasse, pro consolatione induit cum² confusione desolationem.
- Cum autem jam festum nativitatis beati Johannis Baptistæ advenisset, congregati sunt Lugduni prælatorum innumerabilis multitudo, concilium generale celebratura. Multos tamen, ne advenirent, impedivit imperator Fræthericus, præsciens quod ad suum impedimentum et dedecus ipsos Papa convocarat. De Hungaria vel de Terra Sancta, propter Tartarorum et Chorosminorum vastationem et propter regionum distantiam, nullus advenire valuit aut voluit. Multi etiam in Anglia prælati tum propter senium, tum propter infirmitatem, tum per regias preces, in suis provinciis pacifice remanserunt, sese per procuratores suos desti-
- Matt. Par. iv. 429.
- Cf. Id. iv. 425.
- Cf. Id. iv. 426.
- Cf. Id. iv. 431.
- Cf. Id. iv. 414.

Philip of Savoy put in his place,

who puts off his consecration, and keeps his English preferments.

Arch-bishop Boniface for a long time at Lyons.

Council of Lyons.

Many prevented by the emperor from being present.

None from Hungary or Palestine.

¹ *Anglicana*] *Anglica*, Ch. altered by Matt. Par. in the MS.

² *cum confusione*] *confusionem* et, W.

natos rationabiliter excusantes. Imperator vero præ- A.D. 1245.
 sciens graves fore questiones movendas, nec inmerito,
 contra ipsum, necnon et papalem iram diutinam jam
 versam in odium, discretos ac sollemnes ad concilium
 suos procuratores et prolocutores destinavit, videlicet
 Thadeum de Suessa, Petrum de Vinca, et magistrum
 Waltherum de Oera, clericos facundos et discretos, et cum Opening
 of the
 council.
 eis milites nobiles et disertos. Congregata vero sancta Complaints
 et universali sinodo in ecclesia sancti Justi apud Lug- of the em-
 dunum, proposuit in medio dominus Papa graves contra peror by
 the Pope.
 Frethericum querimonias, ita ut intelligerent liquido
 omnes maxime propter hoc concilium fuisse convoca-
 tum. Inter quas graves querimonias gravissima contra
 imperatorem Frethericum resonabat, quod prælatos in
 mari truculenter invasit, submersit, cepit, et incarce-
 ravit. Procuratores¹ vero, prout causa eorum tolera- Answer
 vit, satis prudenter ad objecta responderunt. Sed cum of the
 rationes papales prævaluissent, omnes fere in ipsum emperor's
 imperatorem frenduerunt. Anglici tamen dolentes de proctors.
 sua confusione propter affinitatem, quæ inter dominum The Eng-
 lish silent.
 ipsorum regem Angliæ et ipsum imperatorem con-
 trahebatur, et fœdus amicitiae inter ipsos initum, et
 prolem, quam ex Ysabella² imperatrice imperator sus-
 ceperat, diu dissimulantes siluerunt. Invaluerunt tamen
 undique insurgentes imperatoris adversarii, nec poterant
 imperiales nuncii vel exaudiri vel etiam audiri; unde
 Thadeus, videns dampnationem domini sui imminere, ait:
 Id. iv. 456. "Vere dies ista dies iræ, calamitatis, et miseriæ." Magister Zeph. i. 15.
 Id. iv. 440. vero Willelmus de Powic qui cum nobilibus domini regis
 Angliæ procuratoribus, comite Rogero³ et aliis sociis,
 præsens affuit, volens hæc prædicta per interruptionem Complaints
 differre, surgens in medio, gravamina regis et regni Angliæ from Eng-
 land of
 proponens satis eleganter, conquestus est graviter quod per extortion.
 curiam Romanam extortum est tributum injuriose nimis
 tempore guerræ a rege Johanne, dum summa mentis

¹ *Procuratores*] *Procutores*, Ch.

² *Ysabella*] *Ysebella*, Ch.

³ i.e. Roger Bigod, 5th earl of Norfolk.

A.D. 1245. angustia torqueretur; cui etiam manifeste contradictum fuit et ex parte universitatis regni reclamatum, quod talia nullo modo facere poterat, per os venerabilis Cantuariensis archiepiscopi Stephani, quo non erat tunc major in regno. In quod tributum nunquam Matt. Par. iv. 440. patres nostri consenserunt, vel aliquo tempore consentient, unde sibi petiit instanter exhiberi justiciam cum remedio. Ad quod Papa, non oculos elevans nec vocem, dissimulavit donec quæ magis eum angebant primitus exuperasset. Et post paululum dictus magister Willelmus proposuit in medio gravissimam querimoniam de multiformi extorsione reddituum et pecuniæ per Romanam curiam a prælatis Angliæ, quasi a servis ultimæ conditionis, hanc elegantem ostendens epistolam ex parte universitatis Angliæ:

Letter to the Pope from England on the Roman extortions.

“ Reverendo patri Innocentio, Dei gratia summo Pontifici, Id. iv. 441.
 “ magnates et universitas regni Angliæ, recommendationem
 “ cum pedum osculo beatorum. Matrem nostram Romanam
 “ ecclesiam totis visceribus diligimus ut debemus, etc.”

The Pope delays his answer.

Quam epistolam, omnes fere papales injurias et tyrannides, Angliæ violenter irrogatas, continentem, diligens inquisitor in regis thesauro si velit poterit reperire. Cum autem hæc gravamina manifeste in medio Id. iv. 444. proponerentur, asseruit Papa hæc morosa indigere deliberatione. Suspendit igitur ad tempus responsionem, licet urgens instarent nuncii, postulantes certam super his responsionem. Addebant quoque idem nuncii prioribus querimoniam, videlicet de violenta oppressione, et intolerabili gravamine, et impudenti exactione et injuria, quæ per hanc invisam adjectionem, Papalibus litteris frequenter insertam, exercetur, *Non obstante, etc.* per quam jus pro nihilo habetur, et autentica scripta enervantur. Altiori¹ igitur insistens negotio dominus Papa, postquam se talia provide se promiserat correcturum, in dominum imperatorem Frethericum, sine aliqua palpatione, dissimulatione, vel dilationis indulto, sententiam depositionis² in pleno concilio, licet Thadæus et ejus socii constanter reclamassent, plenam satis-

The emperor deposed.

¹ *Alliori annotandam* | ² *depositionis*] depositionis, Ch. (p. 295)] om. Re.

factionem et emendam pollicentes, terribiliter fulminavit. A.D. 1245. Quam, quia nihil tam arduum nostris temporibus est attemptatum, huic libello duximus annotandam.

Sententia lata in imperatorem Fræthericum.

Matt. Par.
iv. 445.

“ Innocentius, etc. Sacro præsentis concilio. Ad rei memo-
“ riam sempiternam.
“ Ad Apostolicæ sedis dignitatem, licet indigni, digna-
“ tione divinæ Majestatis assumpti, omnium Christianorum
“ curam vigili sedulaque solertia gerere ac intimæ con-
“ siderationis oculo singulorum merita¹ discernere et providæ
“ deliberationis statera librare debemus, ut quos justus rigor²
“ examinis dignos ostenderit, congruis attollamus favoribus ;
“ quos autem reos pœnis debitis deprimamus, appendentes
“ semper meritum et præmium æqua lance, retribuendo
“ cuique juxta qualitatem operis pœnæ vel gratiæ quanti-
“ tatem. Sane cum diu guerrarum commotio nonnullas
“ professionis Christianæ provincias diutius afflisset, nos
“ toto cupientes mentis affectu tranquillitatem et pacem
“ Ecclesiæ sanctæ Dei ac generaliter cuncto populo Chris-
“ tiano, ad præcipuum principem secularem, hujus dissen-
“ tionis ac tribulationis auctorem, a felicis recordationis
“ Gregorio Papa, prædecessore nostro, pro suis excessibus
“ anathematis vinculo innodatum, speciales nuncios magnæ
“ auctoritatis viros, venerabiles videlicet P. abbatem³ Alba-
“ nensem, tunc Rothomagensem archiepiscopum, et Wil-
“ lelmum Sabinensem, tunc quondam Mutinensem, episcopos,
“ ac dilectum nostrum filium Guillelmum⁴ basilicæ xii.
“ Apostolorum presbiterum cardinalem, tunc abbatem sancti
“ Facundi, qui salutem zelabantur ipsius, duximus desti-
“ nandos ; facientes sibi proponi per ipsos quod nos et
“ fratres nostri, quantum in nobis erat, pacem per omnia
“ secum habere nitimur,⁵ cum omnibus hominibus parati

Sentence
of deposi-
tion of the
emperor by
the Pope.

¹ *merita*] om. MSS. It is from the Vatican copy (Regest. Innocent. IV., i. f. 208b).

² Ch. has in the margin *vel vigor*. It is *vigor* in the copy as given by Paris.

³ *abbatem*] sic, erroneously for

episcopum, as in Paris; om. Re. as the Vatican copy; W. has Philip-
pum; it is Peter de Colmieu.

⁴ William de Talliante, abbat of S. Facundus, (Léon).

⁵ *nitimur*] necnon, Vat.

A.D. 1245 “ optabamus pacem¹ sibi et tranquillitatem dare ac mundo Matt. Par.
 Sentence “ etiam universo. Et quia prælatorum, clericorum, omnium- iv. 446.
 of deposi- “ que aliorum, quos detinebat captivos, et omnium tam clerici-
 tion of the “ corum quam laicorum, quos ceperat in galeis, restitutio
 emperor by “ poterat esse pacis plurimum inductiva, illum ut eos resti-
 the Pope. “ tueret, cum hæc iidem tam ipse quam sui nuncii, antequam
 “ ad Apostolatus vocati essemus officium, promississent, rogari
 “ et peti ab ipso fecimus per eosdem ac proponi insuper,
 “ quod iidem pro nobis parati erant audire et tractare pacem
 “ ac etiam audire satisfactionem, quam facere vellet princeps
 “ pro omnibus, pro quibus vinculo erat excommunicationis
 “ astrictus, et offerri præterea, quod si etiam eum in aliquo
 “ contra debitum læserat ecclesia, quod non credebat,
 “ parata erat corrigere ac in statum debitum reformare. Et
 “ si diceret ipse quod contra justiciam in nullo læserat eccle-
 “ siam,² vel quod nos eum contra justiciam læsissemus, parati
 “ eramus vocare reges, prælatos, et principes, tam eccle-
 “ siasticos quam seculares, ad aliquem tutum locum, ubi
 “ per se vel per sollempnes nuncios convenirent. Eratque
 “ parata ecclesia² de consilio concilii sibi satisfacere, si eum
 “ læsisset in aliquo, ac revocare sententiam, si quam contra
 “ ipsum injuste tulisset, et cum omni mansuetudine et
 “ misericordia, quantum cum Deo et honore suo fieri pote-
 “ rat, recipere de injuriis et offensis ipsi ecclesiæ suisque
 “ per eum irrogatis satisfactionem ab ipso. Volebat etiam
 “ ecclesia omnes amicos suos sibi que adhærentes in pace
 “ ponere, plenaque securitate gaudere, ut nunquam hac
 “ occasione possent aliquod subire discrimen. Sed licet sic
 “ apud eum pro pace paternis monitis et precum insistere
 “ curaverimus lenitate, idem tamen Pharaonis imitatus
 I’s. lvii. 4. “ duritiam, et *more aspidis obturans aures suas*, hujusmodi
 “ preces et monita elata obstinatione ac obstinata elatione
 “ despexit. Et licet processu temporis in die Cœnæ Domini
 “ proximo nuper præterita præcedente, coram nobis et fra-
 “ tribus nostris, præsentibus carissimo in Christo filio
 “ nostro Constantinopolitano imperatore illustri cœtuque
 “ non modico prælatorum de sanioribus, populoque Romano,
 “ et maxima³ multitudine aliorum, qui eodem die propter
 “ sollempnitatem ipsius de diversis mundi partibus ad Aposto-
 “ licam sedem convenerunt, quod staret mandatis nostris

¹ *pacem*] om. MSS.

² *ecclesiam, ecclesia*] so the Vati-
 can copy; etiam, MSS.

³ *maxima multitudine*] so Vat.;
 juxta multitudinem, MSS.

Matt. Par.
iv. 447.

“ et Ecclesiæ, per nobilem virum comitem Tholosanum ac
 “ magistros¹ Petrum de Vinea et Tadeum de Suessa, curiæ
 “ suæ iudices et procuratores suos, speciale super his ab
 “ ipso mandatum habentes, præstitit juramentum; post-
 “ modum tamen quod juraverat non implevit. Quin immo
 “ ea intentione ipsum præstitisse probabiliter creditur, sicut
 “ ex factis sequentibus colligitur evidenter, ut eidem eccle-
 “ siæ ac nobis illuderet potius quam pareret, cum anno
 “ et amplius jam elapso nec ad ipsius Ecclesiæ gremium
 “ revocari potuerit, nec sibi de illatis ei dampnis et injuriis
 “ curaverit satisfacere, licet super hoc extiterit requisitus.
 “ Propter quod non valentes absque gravi Christi offensa
 “ ejus iniquitates amplius tolerare, cogimur, urgente nos
 “ conscientia, juste animadvertere in eundem. Et ut ad
 “ præsens de cæteris ejus sceleribus taceamus, quatuor gra-
 “ vissima, quæ nulla possunt celari tergiversatione, commisit.
 “ Dejeravit enim multociens. Pacem quondam inter eccle-
 “ siam et imperium reformatam temere violavit. Perpe-
 “ travit etiam sacrilegium, capi faciens cardinales sanctæ
 “ Romanæ ecclesiæ ac aliarum ecclesiarum prælatos et
 “ clericos, religiosos et seculares, venientes ad concilium,
 “ quod idem prædecessor duxerat convocandum. De hæresi
 “ quoque non dubiis et levibus, sed difficilibus et eviden-
 “ tibus argumentis, suspectus habetur. Plura siquidem eum
 “ commisisse perjuriam satis patet; nam olim cum in Sicilia
 “ partibus morabatur, priusquam esset ad imperii digni-
 “ tatem electus, coram bonæ memoriæ Gregorio sancti
 “ Theodori diacono cardinali, Apostolicæ sedis legato, felicitis
 “ recordationis Innocentio Papæ prædecessori² nostro et
 “ successoribus ejus ecclesiæque Romanæ pro concessione
 “ regni Siciliæ ab eadem ecclesia sibi facta, fidelitatis præ-
 “ stitit juramentum; et sicut dicitur, illud idem, postquam
 “ ad eandem dignitatem electus extitit et venit ad Urbem,
 “ coram eodem Innocentio suisque fratribus et aliis multis
 “ præsentibus, ligium hominum in ejus faciens manibus,
 “ innovavit. Deinde cum in Alemannia esset, eidem Inno-
 “ centio et ipso defuncto bonæ memoriæ Honorio Papæ
 “ prædecessori nostro et ejus successoribus ac ipsi ecclesiæ

A.D. 1245.
Sentence
of deposi-
tion of the
emperor by
the Pope.

¹ *magistros*] so Matt. Par. in the
margin of Ch., which has magis-
trum in the text.

² *prædecessori*] prædecessore,
MSS.

A.D. 1245. Sentence of deposition of the emperor by the Pope. “ Romanae, praesentibus imperii principibus ac nobilibus, Matt. Par. iv. 448.
 “ juravit honores, jura, et possessiones Romanae ecclesiae
 “ pro posse suo servare ac protegere bona fide; et quod
 “ quaecumque ad manus suas devenirent, sine difficultate
 “ restituere procuraret; nominatis expresse dictis pos-
 “ sessionibus in hujusmodi juramento, quod postmodum
 “ confirmavit, coronam imperii jam adeptus. Sed horum
 “ trium juramentorum temerarius extitit violator, non sine
 “ prodicionis nota et laesae criminis majestatis. Nam
 “ contra praefatum praedecessorem nostrum Gregorium et
 “ fratres suos comminatorias¹ litteras eisdem fratribus
 “ destinare, ac dictum Gregorium apud fratres ipsos,
 “ sicut apparet per litteras ab eodem tunc directas eisdem,
 “ etiam, prout fertur, per universum fere orbem ter-
 “ rarum multipliciter diffamavit,² ac venerabilem fratrem
 “ nostrum Ottonem Portuensem, tunc sancti Nicholai
 “ in carcere Tulliano diaconum³ cardinalem, et bonae me-
 “ moriae Jacobum Prenestinum, episcopos, Apostolicae
 “ sedis legatos, nobilia et magna ecclesiae Romanae membra,
 “ personaliter capi fecit, et bonis omnibus spoliatos ac per
 “ diversa loca non semel ignominiose deductos carceribus
 “ mancipari. Privilegium insuper quod beato Petro et
 “ successoribus ejus in ipso tradidit dominus noster Jesus
 “ Christus, videlicet *Quodcumque ligaveris super terram erit*
 “ *ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram erit*
 “ *solutum et in caelis*, in quo auctoritas et potestas Romanae
 “ ecclesiae consistit, pro viribus diminuere vel ipsi ecclesiae
 “ auferre satagit, scribens se praefati Gregorii sententiam
 “ non vereri latam ab eo excommunicationis in ipsum, non
 “ solum contemptis clavibus ecclesiae non servando, verum
 “ etiam per se ac officiales suos et illam et alias⁴ ex-
 “ communicationis vel interdicti sententias, quas idem
 “ omnino contempsit, cogendo alios non servare. Posses-
 “ siones quoque praefatae ecclesiae Romanae, videlicet Mar-
 “ chiam, Ducatum,⁵ Beneventum, cujus muros et turres dirui
 “ fecit, ac alias quas in Tusciae ac Lombardiae partibus et
 “ quibusdam aliis optinebat locis, paucis exceptis, occupare

S Matt.
xvi. 19.

¹ *comminatorius*] Ch. Cl. have
vel mo interlined, *i.e.* commonito-
rias; commonitores, A. N.

² *diffamavit*] so MSS., altering
diffamare praesumpsit, and spoil-

ing the construction of the previous
clause.

³ *diaconum*] diaconi, Ch.

⁴ *alias*] aliam, MSS.

⁵ *i.e.* of Spoleto.

Matt. Par.
iv. 450.

“ non metuens, eas detinet occupatas. Et tanquam ei non
 “ sufficeret, quod manifeste contra juramenta præmissa
 “ præsumendo talia veniebat, per se vel suos officiales,
 “ earundem possessionum homines dejerare compulit, ipsos a
 “ juramentis ¹ quibus tenebantur Romanæ ecclesiæ, de facto,
 “ cum de jure non posset, absolvens, et faciens eisdem
 “ fidelitatem ² nihilominus abjurare prædictam, sibi que fide-
 “ litatis hujusmodi juramenta præstare. Pacis quoque ipsum
 “ violatorem existere plane constat. Quia cum olim tempore
 “ pacis inter ipsum et ecclesiam reformatæ jurasset coram
 “ bonæ memoriæ Johanne de Abbatisvilla episcopo
 “ Sabiensi et magistro Thomasio, tunc sanctæ Sabinæ
 “ presbitero cardinali, præsentibus multis prælatis, princi-
 “ pibus, et baronibus, quod staret et pareret præcise absque
 “ ulla conditione omnibus mandatis Ecclesiæ super his, pro
 “ quibus erat vinculo excommunicationis astrictus, causis
 “ excommunicationis expressis per ordinem coram eo; tunc
 “ omnibus Theutoniæ hominibus, regni Siciliæ ac quibus-
 “ libet aliis, qui Ecclesiæ contra eum adhæserant, omnem
 “ remittens offensam et pœnam; et quod nullo tempore
 “ offenderet vel offendi faceret ipsos, pro eo quod Ecclesiæ
 “ astiterant, præstari in anima sua per comitem ³ Acerrarum
 “ faciens juramentum. Postmodum pacem et juramenta
 “ hujusmodi, nequaquam erubescens irretiri perjuriis, non
 “ servavit. Nonnullos etiam ex ipsis hominibus, tam no-
 “ biles quam alios, postea capi fecit, et eis bonis suis omni-
 “ bus spoliatis, uxores eorum et filios captivari, ac terras
 “ ecclesiæ contra promissionem, quam eidem Johanni
 “ Sabinensi episcopo, et Thomasio cardinali fecerat, irreve-
 “ renter invasit, licet ipsi extunc in eundem præsentem,
 “ si contraveniret, excommunicationis sententiam promul-
 “ gaverint; et cum idem Apostolica sibi auctoritate man-
 “ dasset, ut nec per se nec per alium impediret, quin
 “ postulationes, electiones, et confirmationes ecclesiarum et
 “ monasteriorum, in regno præfato libere de cætero fierent,
 “ secundum statutum concilii generalis, et quod nullus
 “ deinceps in eodem regno, viris ecclesiasticis, ac rebus
 “ eorum imponeret tallias vel collectas; quodque nullus
 “ ibidem clericus vel persona ecclesiastica de cetero in
 “ civili vel criminali causa conveniretur coram judice secu-

A.D. 1245.

Sentence
of deposi-
tion of the
emperor by
the Pope.

¹ *juramentis*] juramento, MSS.

² *fidelitatem*] fidelitatis, MSS.

³ Thomas.

A.D. 1245. " lari, nisi super feudis quæstio civilis haberetur; ac Tem-
 Sentence " plariis, Hospitalariis, et aliis personis ecclesiasticis, de
 of deposi- " dampnis et injuriis irrogatis eis satisfaceret competenter;
 tion of the " ipse mandatum hujusmodi adimplere contempsit. Lique-
 emperor by " namque undecim aut plures archiepiscopales et multas
 the Pope. " episcopales sedes, abbatias quoque et alias ecclesias ad
 " præsens in regno vacare prædicto, easque, procurante
 " ipso, sicut aperte patet, fuisse diutius prælatorum regi-
 " mine destitutas in grave¹ ipsarum præjudicium et peri-
 " culum animarum. Et licet forte in aliquibus ejusdem
 " regni ecclesiis electiones sint a capitulis celebratæ, quia
 " tamen per illa eadem familiares clerici sunt electi, pro-
 " babili potest argumento concludi, quod facultatem non
 " habent liberam eligendi. Ecclesiarum autem ipsius regni
 " non solum bona fecit, prout voluit, occupari, sed et
 " cruces, calices, thuribula, et alios sacros earum thesauros
 " et pannos sericos, velut cultus divini contemptor, auferri,
 " licet ut dicitur, ipsis ecclesiis, exacto prius tamen pro eis
 " certo precio, in parte fuerint restituti. Clerici quippe col-
 " lectis et tallis multipliciter affliguntur, nec solum tra-
 " huntur ad iudicium seculare, sed, ut asseritur, coguntur
 " subire duella, incarcerantur, occiduntur, et patibulis cru-
 " ciantur in confusionem et obprobrium ordinis clericalis.
 " Præfatis autem Templariis, Hospitalariis, et personis eccle-
 " siasticis non est de dampnis illatis eisdem et injuriis
 " satisfactum. Enim quoque certum est sacrilegii esse per-
 " petratores. Nam cum præfati Portuensis et Prænestinus
 " episcopi, et quamplures ecclesiarum prælati et clerici,
 " tam religiosi quam seculares, ad Apostolicam sedem pro
 " celebrando concilio, quod et ipse prius petiverat convocari,
 " per mare venirent, viis terræ ipsius de mandato ejus
 " omnino præclusis; idem, destinato Ensio, filio suo, cum
 " multitudine galearum, et per alias quamplures, longe
 " antea serio præparatas, in partibus Tusciæ maritimis in
 " insidiis positis contra eos, ut gravius posset virus evomere
 " præconceptum, ipsos ausu sacrilego capi fecit, quibusdam
 " prælatorum ipsorum et aliis in hujusmodi captione sub-
 " mersis, nonnullis etiam interemptis et aliquibus hostili
 " insecutione fugatis, reliquis autem bonis spoliatis omnibus,
 " et de loco ad locum in regnum Siciliæ obprobriose de-

Matt. Par.
iv. 451.

¹ grave] gravi, MSS. exc. Cl.

Matt. Par. iv. 452. “ ductis atque ibidem diris carceribus mancipatis, quorum A.D. 1245.
 “ aliqui macerati squaloribus et inedia pressi miserabiliter Sentence
 “ defecerunt. Merito insuper contra eum de hæretica pra- of deposi-
 “ vitate suspicio est exorta, cum, postquam excommunica- tion of the
 “ tionis sententiam a præfatis Johanne Sabinensi episcopo the Pope.
 “ et Thomasio cardinali prolatam incurrit, et dictus
 “ Gregorius Papa ipsum anathematis vinculo innodavit, ac
 “ post ecclesiæ Romanæ¹ cardinalium, prælatorum, et cleri-
 “ corum, aqua diversis partibus ad sedem Apostolicam
 “ venientium, captiones, claves ecclesiæ contempserit et
 “ contempnat, sibi faciens celebrari, vel potius, in quan-
 “ tum in eo est, prophanari divina. Et constanter æ-
 “ seruit, ut superius est enarratum, in se præfati Gre-
 “ gorii Papæ sententias non vereri. Præterea conjunctus
 “ Sarraconis amicitia detestabili, nuncios et munera pluries
 “ destinavit oisdem, et ab eisdem vicissim cum honorifi-
 “ centia et hilaritate recipit, ipsorumque ritus amplectitur,
 “ illos in cotidianis ejus obsequiis notabiliter secum tenens,
 “ eorundem etiam more uxoribus, quas habuit, de stirpe
 “ regia descendentes, eunuchos, præcipue quos, ut dicitur
 “ serio, ipse castrari fecerat, non erubescit deputare cus-
 “ todes. Et quod execrabilius est, olim existens in parti-
 “ bus transmarinis, facta compositione quadam, immo verius
 “ collusione, cum soldano, Machometi nomen in templo
 “ Domini diebus ac noctibus publice proclamari permisit.
 “ Et nuper nuncios soldani Babiloniæ, postquam idem sol-
 “ danus Terræ Sanctæ ac² Christianis habitatoribus ejus
 “ per se ac suos dampna gravissima et inæstimabiles in-
 “ jurias irrogarat, fecit per regnum Siciliae cum laudibus
 “ ad ejusdem soldani excellentiam, sicut fertur, honorifice
 “ suscipi et magnifice procurari. Aliorum quoque infide-
 “ lium perniciosis³ et horrendis obsequiis contra fideles
 “ abutens, et illis qui dampnabiliter vilipendentes Aposto-
 “ licam sedem ab unitate Ecclesiæ recesserunt, procurans
 “ affinitate ac amicitia copulari, claræ memoriæ ducem⁴
 “ Bavariæ specialem ecclesiæ Romanæ ac⁵ filium devotum,
 “ fecit, pro certo asseritur, Christiana religione despecta,

¹ Romana] Romanorum, MSS.

² ac] a, MSS.

³ perniciosis] pernicionis, MSS.

⁴ ducem] ducis, MSS. Louis I.

⁵ ac filium] sic; not in Matt. Paris's or in the Vatican copy; ac fidelium, Re.

A.D. 1245. Sentence of deposition of the emperor by the Pope. “ per assessinos occidi; et Battacio,¹ Dei et ecclesiæ ini-
 “ mico, a communione fidelium per excommunicationis sen-
 “ tentiam, cum adiutoribus, consiliatoribus, et fautoribus
 “ suis sollempniter separato, filiam² suam tradidit in ux-
 “ rem. Catholicorum vero principum actus et mores re-
 “ apuens, neglecta salutis et famæ integritate, pietatis
 “ operibus non intendit. Quinimmo, ut de suis nephariis
 “ dissolutionibus sileamus, cum didicerit opprimere, non
 “ curat oppressos injuriis relevare, manu ejus, ut decet
 “ principem, ad elemosinas non extenta, nec ecclesias, nec
 “ monasteria, nec hospitalia cernitur construxisse, cum de-
 “ structioni ecclesiarum institerit, et religiosas ac alias
 “ ecclesiasticas personas jugi attriverit afflictione. Nunc
 “ igitur hæc non levia, sed efficacia sunt argumenta de
 “ suspitione hæresis contra eam, cum tamen hæreticorum
 “ vocabulo jus civile contineri asserat, et latis adversus eos
 “ sententiis debere succumbere, qui vel levi argumento a
 “ judicio catholicæ religionis et tramite detecti fuerint de-
 “ viare. Præter hoc, regnum Siciliæ, quod est speciale
 “ patrimonium beati Petri, quod idem princeps ab Aposto-
 “ lica sede tenebat in feudum, jam ad tantam in clericis
 “ et laicis penitus nihil habentibus et omnibus exinde fere
 “ probis³ ejectis exinanitionem⁴ et servitutem redegit, et⁵
 “ abire pauperes coegit. Illos autem qui remanserunt, sub
 “ servili conditione vivere ac Romanæ ecclesiæ, cujus prin-
 “ cipaliter sunt homines et vassalli, offendere multipliciter
 “ et hostiliter impugnare compellit. Posset etiam merito
 “ reprehendi, quod mille squinatorum annuam pensionem,
 “ in qua pro eodem regno ipsi Romanæ ecclesiæ tenetur,
 “ per novem annos et ampliusolvere prætermisit.
 “ Nos itaque, super præmissis et quampluribus aliis ejus
 “ nephandis excessibus cum fratribus nostris et sacro con-
 “ cilio deliberatione præhabita diligenti, cum Jesu Christi
 “ vices licet immeriti teneamus in terris, nobisque in beati
 “ Petri Apostoli persona sit dictum, *Quodcumque ligaveris*
 “ *super terram, etc.*, memoratum principem, qui se imperio et
 “ regnis omnique honore ac dignitate reddidit tam indig-
 “ num, quique propter suas iniquitates, a Deo, ne regnet
 “ vel imperet, est abjectus, suis ligatum peccatis a Deo ac

Matt. Par.
iv. 453.

¹ John Vatatzes.

² Anne.

³ *probis*] *probris*, MSS.

⁴ *exinanitionem*] in *exanicionem*,
MSS.

⁵ *et . . . coegit*] only in these
MSS.

- Matt. Par. iv. 454. " abjectum, omnique honore ac dignitate privatum a Domino ostendimus, denunciamus, et nihilominus sententiando privamus; omnesque qui ei juramento fidelitatis tenentur astricti, a juramento hujusmodi perpetuo absolvimus, auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tanquam imperatori vel regi pareat vel intendat; decernendo quoslibet qui deinceps ei, vel imperatori vel regi, consilium vel auxilium præstiterint seu favorem, ipso facto excommunicationis vinculo subiacere. Illi autem ad quos in eodem imperio spectat electio, eligant libere successorem. De præfato vero regno Siciliae providere curabimus cum fratrum nostrorum consilio, prout viderimus expedire. Datum Lugduni xvii. kalend. Augusti, pontificatus nostri anno tertio."
- Id. iv. 456. Hæc igitur in medio concilio prolata cunctis non modicum timorem incusserunt. Thadeus igitur et alii imperatoris procuratores confusi recesserunt. De reparatione autem Terræ Sanctæ et de executionibus justitiæ multa in eodem concilio duxit statuenda, quæ diligens indagator poterit scripta reperire. Hæc tamen prædicta non arbitror prætereunda, ut plenius sciantur causæ quare dominus Papa Innocentius quartus Fræthericum ab imperii solio præcipitavit. Hæc cum ad noticiam Frætherici pervenissent, indignatus quam plurimum, scripsit quandam epistolam dominis regi Anglorum et regi Francorum, et multis aliis principibus; in cujus epistolæ fine dedit intelligi manifeste, quod sua fuit intentio nobilitatem et dignitatem universalis ecclesiæ annullare, et ipsam ecclesiam ad statum reducere pristinae paupertatis et humilitatis primitivæ. In quo verbo se volens excusare, impudenter accusavit.¹
- Cf. Id. iv. 481, 487. Interim dominus rex, apud partes Walliæ cum exercitu suo commorans, ipsos Walenses fame et inedia multum coartavit, et secundum guerræ consuetudinem sæpe ipsos dampnose invasit. In qua invasione aliquando laudabiliter impetum consummavit. Sæpe tamen deteriore calculum reportavit. Tandem de-
- A.D. 1245. Sentence of deposition of the emperor by the Pope.
- Horror of the hearers of the sentence. The emperor's proctors depart.
- His letter on hearing the sentence.
- Progress of the Welsh war.

¹ accusavit] acusavit, Ch.

A.D. 1245. The Welsh campaign.	populata ¹ illa parte que Anglesheie dicitur, firmavit unum castrum inexpugnabile, videlicet Gannoch, et munivit prudenter ad insultus et discursus Walensium reprimendos, et sic inde triumphans recessit. Circa eadem tempora Reimundus comes Provinciae, ² pater regina- rum Francorum et Anglorum, humanæ naturæ debita per- solvit, qui de filiabus suis magnifice nimis maritatis stuporem toti mundo dereliquit.	Matt. Par. iv. 486. Cf. Id. iv. 481.
Death of Raymond Berenger IV., count of Pro- vence.	Dominus autem rex, a Gannoco jam, ut prædictum est, sumptuose nimis communito recedens, Mauricium Hi- berniæ justiciarium, eo quod fecte et tarde auxilium ab Hibernia domino regi duxerat periclitanti, a justiciaria deposuit; loco ejus Johannem filium Galfridi subrogavit. Eodem quoque anno, postulante domino rege Francorum, qui, ut prælibatum est, in mortis discrimine cruce signa- batur, missus est a latere Papæ quidam legatus, ³ ut nego- tium crucis prædicando promoveret. Unde tum propter Deum, tum propter regem, infiniti nobiles Franciæ cruce signabantur. Dominus etiam rex Franciæ ab ecclesia in regno suo ex permissione et indultu domini Papæ de omni proventu universaliter decimam partem ad promo- tionem suæ peregrinationis impetravit. ⁴ Cum autem dominus Papa, ⁵ quasi pro retributione tanti beneficii, ad sustentationem andegravii, ⁶ quem jam elegerat ut suc- cederet Fretherico in imperio et ad expugnandum ipsum Frethericum quem dejecerat, ab eodem regno Fran- corum vicesimam postulavit. Sarraceni autem et præ- cipue Chorosmini, qui jam de Christianis in Terra Sancta irato Deo ⁷ triumphaverant, et ⁸ Terram Sanctam [occupaverant] usque ad Acon, contritis Hospitalariis et Templariis et nobilibus Christianis, hæc audientes sese fortius munierunt, ne in adventu Francorum op-	Id. iv. 485. Id. iv. 486. Id. iv. 488. Id. iv. 489, 490. Id. iv. 561. Cf. Id. iv. 434, 559. Id. iv. 490.
Henry III. leaves Gannoch and de- poses Maurice Fitz- Gerold, the Irish justiciary. A legate sent to preach the crusade in France. A tenth granted by the Pope from the French church for this.		
The Holy Land occupied by the Saracens and Kha- rismians.		

¹ *depopulata*] *depulata*, Ch.

² His shield of arms reversed is drawn in the margin, gules, 3 pales or.

³ *Eudes de Château Roux*.

⁴ *impetravit*] om. Ch.; in A. in margin; in text in N.; *procuravit*, Cl. marg.

⁵ Something like *hoc fecisset* must be supplied to make sense.

⁶ Henry Raspe, landgrave of Thuringia.

⁷ Ch. A. Cl. N. T. repeat *de Christianis*.

⁸ *et*] in, T.

- Matt. Par. iv. 491. primerentur. Circa idem quoque tempus magister Richardus, Exoniensis ecclesie cancellarius, in episcopum Exonionensem, videlicet kal. Decembris, est¹ consecratus. Et eodem tempore obiit comes Marescallus Walterus² Londoniis. Et cito post, scilicet nonas Decembris, obiit Anselmus² frater ipsius, elegans et egregie indolis adolescens, ipsum comitatum cum marescalcia, qui eum jure hereditario contingebat, recepturus; unde ante mortem comes appellabatur, et pro comite habebatur. Et sic omnes filii magni Marescalli Willelmi, nescitur quo peccato exigente, juxta comitissæ matris eorum rationium, sine liberis post se relictis, quasi umbra ab hoc seculo migraverunt. Omnes tamen successive comites, prout mater prædixerat quasi spiritu prophetico, extiterunt. Et sic nobilis clipeus ille Marescalorum, tot et tantis hostibus Angliæ formidabilis, evanuit, sicut et multi alii in deciduo regno Angliæ, præcipue pro defectu liberorum, multis nobilibus magnaue nobilitate viduato.
- Id. iv. 492. Interea dominus Papa, quicquid pecuniæ ex omnibus regnis et ecclesiis et personis maxime ecclesiasticis abradere potuit, misit andegravio Duringiæ, ad ejus guerram contra Conradum filium Fretherici sustinendam.
- Id. iv. 545. Jamque³ archiepiscopus⁴ Coloniae et alii prælati nobiles et potentes, cum multis Alemanniæ magnatibus, ipsi andegravio memorato, papali pecunia saginati, adhæserunt; ita ut, debilitato jam ipso Conrado, totum fere Alimanniæ regnum ipsi andegravio cæperat inclinare.
- Id. iv. 548. The Pope sends money to the landgrave of Thuringia.
- The archbishop of Cologne and others join him.

Dominus Papa obmurmurat eo quod Angli conquerruntur de variis oppressionibus suis, precipue autem de tributo, quæritque argumenta ultionis.

- Id. iv. 503. Anno gratiæ MCCXLVI^o, qui est annus regni regis Henrici tertii xxx., fuit idem rex ad Natale Domini apud West-
- Henry III. keeps Christmas at Westminster.

¹ *est consecratus*] om. Ch.; in the margin in A.; in the text in Cl. N.; electus est, T. W.

² His shield reversed is in the

margin, party per pale, or and vert, a lion rampant gules.

³ MSS. ins. *ipsi Andegravio*.

⁴ Conrad von Hochenstadt.

A.D. 1246. monasterium; ubi convocatis multis regni nobilibus, præcipue fratre suo comite Ricardo, cum uxore sua innumerabilibusque aliis, qui cum ipso rege in partibus Walliæ æstus et pondera werræ cum variis periculis et magnis sumptibus sustinuerant, . . .¹ ut qui in tribulatione consortes erant, participes fierent in exultatione. Ipso² tempore Bonifacius Cantuariensis archiepiscopus, pastor et prælatus, antecessoribus suis, qui ante ipsum in ecclesia Cantuariæ pluribus fulsere virtutibus, multum dissimilis, dedit intelligi domino Papæ, non sine sancti Ædmundi præjudicio et dedecore et aliorum sanctorum prædecessorum suorum, quod prælati, qui ipsum in regimine archiepiscopatus Cantuariensis præcesserant, ipsam ecclesiam, licet opimam, aere alieno et debitis inæstimabilibus irremediabiliter obligarunt. Unde a Papa impetravit litteras nimis execrabiles, quarum summa hæc est:

Arch-
bishop
Boniface
complains
to the Pope
of the
debts on
the see of
Canter-
bury.

Matt. Par.
iv. 503.
Matt. Par.
iv. 404,
405.

Extract
from the
letter of
Innocent
IV. grant-
ing the
first fruits
of vacant
benefices
in the
province
for seven
years.

“Damus venerabili fratri nostro Herefordensi episcopo nostris litteris in mandatis, ut ipse per septennium et non ultra omnium beneficiorum ecclesiasticorum quæ deinceps in civitate, diocesi, et provincia Cantuariæ vacabunt, primi anni proventus usque ad decem milium marcarum summam, (quæ si ante dictum septennium haberi poterit, nil amplius exigatur), necnon duo milia marcarum de ipsius archiepiscopi redditibus colligat annuatim et convertat fideliter in solutione debitorum ecclesiæ memoratæ. Pro viso quod personis servientibus in eisdem beneficiis de prædictis redditibus idem episcopus faciat competentem portionem³ pro ipsarum sustentatione, ne ipsa debitis defraudentur obsequiis, assignari.” Id. iv. 508.

Parlia-
ment sum-
moned,
18 March.

Per idem tempus convocati sunt nobiles regni, ut die, qua cantatur *Lætare Jerusalem*, Londoniis de arduis regni negociis diligenter, prout necessitas urgenter exposculabat, contrectarent. Papa enim indignatione, quam concepit contra regem et omnes regni nobiles, manum suam ad⁴ gravamina cotidiana, diversis excogi-

¹ The words “ *festa natalitia gaudenter celebrarunt* ” are carelessly omitted.

² *Ipsa . . . devastarent* (p. 311)] om. Re.

³ *portionem*] so A. (marg.) N.; om. Ch.; *solutionem*, Cl. (marg.).

⁴ *ad*] a, Ch.; A. has been altered.

tatis argumentis ad emungendam pecuniam, extendit A.D. 1246.
 et cotidie aggravavit. Intumuit enim et excanduit ira Papal ex-
 papalis contra miseros Anglos, eo quod ausi erant de tortions in
 oppressionibus et injuriis sibi diatim illatis conqueri in England.
 concilio. Multiplicabantur autem sine intermissione in Anger of
 regno injuriæ; et in conspectu ejus, videlicet in curia the Pope
 sua, viluerunt Anglici plus quam alii etiam ultimarum at the com-
 nationum. Unde fertur dixisse, "Expedit ut compo- plaints.
 " namus cum principe, id est cum Frætherico, ut con- His speech
 " teramus illum regulum Angliæ, vassallum nostrum about
 " jam recalcitrantem." Præterea quia dominus rex Henry III.
 optinet privilegium ut non veniat legatus in regnum The pre-
 nisi rogatus, misit Papa quosdam sophisticos legatos tended
 et transformatos, habentes potestatem magnam in ex- legates
 torquendis redditibus et pecunia, et in omnibus le- sent to
 gatis proterviores, licet insignia legatorum non habe- England.
 rent, nunc clericos, nunc fratres Prædicatores, nunc Matt. Par.
 Minores; de quibus fecit Papa suos bedellos et thelo- iv. 612.
 nearios, in læsionem et detrimentum ordinis et pro-
 fessionis eorum, qui spontaneam paupertatem et humi-
 litatem Deo vovendo promiserunt. Unde quamplures
 eorum, sanas habentes conscientias, præcordialiter sus-
 pirantes doluerunt, dicentes, "Heu quam cito, invi-
 " dente diabolo, noster ordo desipit; per mille annos
 " ordo sancti Benedicti tantum non suscepit decre-
 " mentum." Misit etiam dominus Papa manum ad The Pope
 ulteriora, ut scilicet bona sine testamento decedentium, claims the
 non sine principum injuria et jactura, in gremio suæ property of
 avaritiæ amplecteretur, etiamsi infirmus, propter imbe- persons
 cillitatem non potens vel volens loqui, pro se relin- dying in-
 queret testatorem; quod in jura et leges dicitur con- testate.
 traire. Præterea, quod est inauditum, David, nepotis
 ac vassalli domini regis Angliæ, terram sibi injuriose His usur-
 usurpavit, sub gravi tributo possidendam. Et citari pation of
 fecit dominum regem, ut eidem David satisfacturus David's
 super quibusdam, ut dicebat, injuriis sibi ab eodem territory.

A.D. 1246. rege illatis responderet, in multorum sannam et sibilum et derisiones. Et cito post memoratus David de medio sublatus,¹ in morte sua paucos pro prodicione sua meruit habere lamentatores. Convenerunt² igitur, ut præceptum urgebat regium, magnates Angliæ universaliter, ut de prædictis efficax consilium haberent et festinum, prout necessitas non levis nec mediocris postulavit.³

Parliament,
18 March.

Medio vero Quadragesimæ, videlicet quando cantatur *Lætare Jerusalem*, ut prælibatum est, edicto regio convocata, convenit ad parlamentum generalissimum totius regni nobilitas, ut de statu regni jam vacillantis efficaciter, prout exigebat urgens necessitas, contrectarent. Angebat enim omnes, tam nobiles quam prælatos, gravamen intolerabile a curia Romana incessanter illatum, quod non poterant sine nota desidiæ et imminente ruina diutius tolerare. Qui eo anxius mentibus sanciabantur, quod Papa, promissionis suæ immemor et potius transgressor, quam Anglis fecit in concilio, gravius quam ante regnum bonis suis spoliabat. In primis igitur aggressus est dominus rex ore proprio episcopos per se, postea comites et barones, deinde vero abbates et priores, videlicet super his pro quibus miserat nuncios suos sollempnes ad concilium Lugdunense, et quasdam indulgentias et litteras papales, quas dicti nuncii reportarunt super moderamine suarum oppressionum, ostendit eis, et qualiter Papa dictis nunciis pro rege et regno multa bona promisit. Sed quia dominus rex post indulgentias memoratas et promissa magis sensit Papam, prout communiter andivit et vere postea didicit, manum aggravare, et quasi per contemptum et irritationem plus solito in regnum protervire, Ecclesiam opprimendo, proposuit eis et ostendit eis manifeste articulos super gravaminibus et oppressionibus Ecclesiæ et regni in scriptis bullatis quæ diligens inquisitor poterit reperire in regio thesauro; et conquestus est graviter toti universitati congregatæ de manifesta Papæ transgressione. Gaudebant autem universi, spe-

Matt. Par.
iv. 518.

Breach
of his
promises
by the
Pope.

Id. iv. 526.

¹ His shield reversed is in the margin in Ch.; party per fess indented, vert and or, a lion passant sable in chief, three pommes.

²⁻³ Convenerunt . . . postulavit] om. N.

rantes regis constantiam totum regnum, necnon et A.D. 1246. Ecclesiam, a papalibus oppressionibus et injuriis potenter liberasse. Placuit tandem singulis et universis, ob reverentiam sedis Apostolicæ, scribere domino Papæ, et per sollemnes nuncios supplicare ut intolerabilia gravamina suam iam consueta et jugum subtraheret importabile.

Matt. Par.
iv. 529.

Id. iv. 518.

Eodem anno conditæ sunt leges cum rigoris incremento super his qui furtive dampna faciunt in alienis parvis et vivariis. Et in illo parlamento fuit concessum et sancitum, ut vindicta in inventis et convictis quam plurimum, sicut diligens¹ scriptorum super hoc confectorum testantur, plenius² poterit certificari. Soluta igitur memorato parlamento, scripserunt statim omnes episcopi per se domino Papæ, et dominus rex per se, abbates et priores per se, comes vero Ricardus et cum ipso omnes nobiles per se, elegantissimas epistolas, tam cardinalibus quam domino Papæ, ut parcerent regno Angliæ, et solita gravamina revocarent, ita ut ferrea corda merito possent emollire. Erant autem gravamina seriatim scripta, quæ cum epistolis sedulus perscrutator poterit reperire.

Laws against those who injure parks and fisheries.

See the letters in Matt. Par. iv. 529-535.

Letters of complaint written from England to the Pope.

Cf. Id. iv. 545.

Eodem³ anni tempore, Conradus Frætherici filius, contra archiepiscopum Coloniensem et alios Alemanniæ nobiles andegravio et Ecclesiæ firmiter adhærentes, guerram continuans, dum impetum in eos faceret forte repentinum, victus recessit et confusus. Quidam enim potentes Alemanniæ duces, in quibus confidebat, in arcto belli periculo, censu papali corrupti, ipsum Conradum reliquerunt, et adversæ parti faventes, ad ipsius Conradi inimicos nequiter transmigrarunt. Unde ipse Conradus in belli discrimine

Defeat of Conrad.

¹ *diligens . . . confectorum*] exerceeretur scripta super hæc confecta, T.; exerceeretur sicut scripta super hæc confecta, W.; Cl. has *caperetur* in the margin after *convictis*, and interlines *et ea* after *confectorum*. The sense is evident,

though all the scribes have blundered.

² *plenius poterit certificari*] om. T. W.

³ *Eodem . . . liberavit* (p. 310)] om. N.

A.D. 1246. periculose constitutus, dum poterat, sese viriliter defendit. Tandem cæde multorum cruentus, vix se per fugam cum paucis a morte liberavit. Eodemque tempore Frothericus aliquantulum ad se reversus, humiliatus est, forte perterritus et insurgentium insultus pertimescens. Optulit igitur domino Papæ suorum excessuum facere satisfactionem competentem. Super quo negotio constituit procuratorem et mediatorem dominum regem Francorum, qui perturbationem imperii et Ecclesiæ miseratus, partes suas pietatis intuitu interponens, provinciam Lugdunensem, ubi tunc dominus Papa cum suis cardinalibus morabatur, adiit, non parcens expensis et laboribus. Sperabat enim certissime quod¹ rancorem papalem mitigaret, et Frethericum tantum principem relevans, ipsum Ecclesiæ reconciliaret. Dominus autem Papa, ob reverentiam et honorem tanti regis, ipsi adventanti usque Cluniacum occurrit. Et cum convenirent, et tractatum super præmissis haberent diligentem, efficaciter fecit dominus rex verba pro ipso Fretherico. Optulit enim² idem Frethericus, ut peregre in Sanctam Terram abiret³ irrediturus, in tota vita sua ibidem Deo militaturus, filio suo pro eo et loco ejus in imperio constituto. Ad quod Papa: "Ha, quotiens talia ab ipso oblata sunt, nunquam fidem sortita." Et rex: "Nonne, pater mi, scriptum est in evangelio, Quod si peccaverit frater tuus⁴ in te, dimittendum⁵ est ei usque septuagesies⁶ septies?" Et⁷ Papa: "Fili, induratum [est] cor ipsius, alter Pharao est; in omnibus se redidit incredibilem." Cum autem nullam gratiam poterat rex Franciæ piissimus in oculis Papæ, quam speraverat, invenire, cum indignatione et ira recessit, eo quod in servo servorum nullam reperit humilitatem. Unde volenti ingredi regnum Franciæ, ut ibidem tutius commoraretur, domino Papæ rex Franciæ introitum denegavit, dicens: "Christi piissimi vicarius nequaquam Christi sequitur vestigia. Dixit enim

Attempt of Frederick II. to be reconciled with the Pope.

Louis IX. intercedes for him.

Interview of Innocent IV. and Louis IX. at Cluny.

S. Matt. xviii. 22.

The interview comes to nothing.

Matt. Par. iv. 522.

Id. iv. 523.

Id. iv. 524.

¹ quod] om. Ch.

² enim] eidem, N.

³ abiret] iret, N.

⁴ tuus] tutus, Ch.

⁵ dimittendum] dimittentum, Ch.

⁶ septuagesies] septuagies, Ch.

⁷ Et Papa] om. N.

“ Christus: *Omne quod dat mihi Pater, ad Me veniet*; A.D. 1246.
 “ *et eum qui venit ad Me, non eiciam foras. Iste S. Joh. vi.*
 “ *autem humilianti se sinum non aperuit misericordiæ.*”³⁷

Et sic mala malis accumulabantur.

- Matt. Par. Eodemque¹ anno maritata est filia Reimundi comitis Pro- Marriage
 iv. 545. vinciæ junior, cum comitatu Provinciæ, Karolo fratri domini of Charles
 Id. iv. 485. regis Francorum juniore. Emitque idem dominus rex et of Anjou
 regno suo addidit comitatum Masconiæ. Et sic felix to Bea-
 suscepit incrementum ipsum regnum memoratum. trice of
 Id. iv. 547. Anno quoque sub eodem amarissimæ recordationis gens The Tar-
 Tartarorum, exterminatis multis per eos regionibus Orien- tars invade
 talibus, reversa est hostiliter super regem² Hungariæ, ut Hungary.
 terram ipsius generali exterminio devastarent.
- Id. iv. 560. Eodemque tempore, cum nuncii domini regis a curia Return of
 Romana redissent, responsum durum nimis a Papa the mes-
 reportantes, ita ut nullam haberent efficaciam epistolæ sengers
 tot et tales ad curiam missæ ex parte regis vel from the
 universitatis tam magnatum quam prælatorum, doluit Pope.
 dominus rex et indignatus est vehementer quod ipse
 et nobiles sui, qui tot bona curiæ Romanæ gratanter
 totiens contulerant, in sua justa petitione sunt repulsi.
 Fecit igitur dominus rex per universos regni sui comi- The king
 tatus acclamari voce præconia et per civitates et burgos, forbids
 et per scripta regia denunciari, ut nullus præla- aid to be
 tus vel clericus vel alius mandato papali in contri- given to
 buendis auxiliis pareret aliquatenus. Sperabatur igitur the Pope.
 certissime ut rex incepto suo proposito constanter
 staret, papalibus extorsionibus viriliter, ut cœpit, con-
 tradicendo. Sed sibilis ambitiosorum clericorum con- The king
 siliariorum suorum et quorundam papalium episco- gives way.
 porum, quorum consiliis dominus rex se plus æquo
 inclinavit, eadem qua concepta fuit enervata est con-
 stantia levitate; minas papales adeo pertimescebat et
trepidavit timore, ubi non erat, quod quæ jam attemp- Ps. xiii. 5.
taverat viriliter, muliebriter dereliquit. Et sic totus iste

¹ *Eodemque . . . devastarent*] | ² Bela IV.
 om. N. |

- A.D. 1246. apparatus quasi¹ nebula a facie solis evanuit coruscantis. Hæc tamen, licet infructuosa² sint, duxi scribenda, ut posteris innotescat vacillantis regni divisio, et Anglorum mobilium³ corda mutantia, necnon et regis inconstantia muliebris. Et ut pestis mundum concuteret generalis, regnum Francorum consimili vulnere genuit sauciatum, unde multi nobilium cogitabant contra Papam stando recalcitrare, ut sequens sermo plenius declarabit. Matt. Par. iv. 561.
- The kingdom of France also oppressed.
- Deaths of the countess of Albemarle and queen Isabella. Eodem⁴ tempore comitissa Albemarlæ, soror comitissæ Wintoniæ, rebus humanis est exempta. Unde magna pars Galeweie comitis Wintoniæ Rogeri cessit dominio.⁴ Obiit etiam sub eisdem diebus Ysabella mater domini regis Anglorum, quondam Angliæ regina, diu quoque Marchiæ comitissa. Id. iv. 563.
- Severe thunder-storm. Et⁵ dum eodem anno operosa tempora Julii et Autumpni agricolas detinerent, tonitrus cum choruscationibus incomparabilis et nimis dampnosus,⁷ per unum diem et noctem perdurans, totius Angliæ perterruit amplitudinem, cujus fulgur multos hominum peremit et jumenta.⁵ Id. iv. 568.
- Hayles founded by Richard of Cornwall. Beaulieu dedicated. Death of John de Neville. Eisdem temporibus comes Ricardus quandam domum ordinis Cisterciensium, [quæ Hayles vocatur], non procul a Wicumbia, in loco oportuno, juxta votum quod in mari periclitans fecerat, competenter fundavit. Fecitque aliam ecclesiam, videlicet quam pater suus rex Johannes fundaverat, cui nomen Bellus locus, domino rege sic volente et jubente, sollempniter dedicari. Eodemque anno et eisdem diebus obiit Johannes de Novilla,⁸ prothoforestarius Angliæ, non ultimus inter totius Angliæ nobiles annumerandus. Id. iv. 562. MS. N.
- Et circa eosdem dies episcopus Karleolensis, die Apostolorum Petri et Pauli, mutato habitu,⁹ se in ordinem Prædicatorum præcipitavit.⁶ Matt. Par. iv. 563. Id. iv. 564.

¹ quasi] quin, Ch. Cl.; A. Re. have been altered.

² infructuosa] infructosa, Ch. T.

³ mobilium] nobilium, A. N.; om. T.

⁴⁻⁴ Eodem . . . dominio] om. N.

⁵⁻⁵ Et . . . jumenta] om. N.

⁶⁻⁶ Et . . . præcipitavit] om. Be.

⁷ dampnosus] dampnosi, MSS.

⁸ His shield reversed is in the margin in Ch., azure, a cinquefoil or, within a border of the second.

⁹ habitu] om. MSS. It is written in Ch. in the margin with a style.

From the
letter of
Frederick
II. to
Henry III.
Matt. Par.
iv. 570.

Anno quoque sub eodem, quidam potentissimus de Apulia, nomine Theobaldus² Francus, adjunctis quibusdam sibi complicitibus, ipsum Frethericum, quem dominus Papa nuper dampnaverat et³ a culmine dejecerat imperiali,⁴ proditiose⁵ disposuit interficere. Qui antequam scelus præconceptum posset consummare, Frethericus feliciter per fideles suos præmunitus laqueos evasit insidiantium. Super quo casu scribens domino regi Angliæ et multis aliis orbis principibus asseruit ipsos facinorosos, morti juxta merita sua addictos, confessos fuisse, hoc se, domino Papa procurante et eos animante, ausos fuisse infeliciter attemptasse. Unde non mediocriter fuit fama domini Papæ denigrata. Igitur recesserunt multorum corda a dilectione Papæ, tum propter odium inexorabile quod contra Frethericum obstinate gerebat etiam humiliatum, tum propter manifesta indicia avaritiæ suæ insatiatæ, et in periculum animarum filialem, quam singuli adversus eum ferre debuerant, devotionem in maledictiones et odium convertabant.

A. D. 1246.
*De proditi-
one*¹
Theobaldi.

The Pope's
reputation
darkened.

Id. iv. 590.

Id. iv. 580.

Assumens igitur dominus Papa ex præteritis audaciam, ut miseros Anglos conculcaret et conculcatos magis ac magis depauperaret, vidensque eos dissipatos et effeminatos, solito imperiosius prælatis Angliæ significavit, ut in Anglia omnes beneficiati, in suis beneficiis residentes, tertiam partem bonorum suorum domino Papæ per triennium conferrent, non residentes dimidiam; multis adjectis duris conditionibus prædictum mandatum restringentibus; ad quod primo exequendum diligenter episcopum constituit Londoniensem. Episcopus igitur cum aliis quibusdam, quos ad hoc negotium exequendum convocarat et exponendum, hoc in propatulo in ecclesia sancti Pauli demonstravit clericis ibidem convocatis, videlicet de hac contributione terribili tractaturus; omnesque audientes in stuporem commovit et dolorem, quia quod a Papa jubebatur, impossibile videbatur et erat. Et ecce supervenerunt

Demand
of the Pope
from the
English
prelates.

This dis-
cussed in
St. Paul's.

¹ *proditiōe*] *predicatione*, T.

² Theobald, podestà of Padua.

³ *et . . . imperiali*] om. N.

⁴ *imperiali*] *imperiali*, Ch. A.
Re.

⁵ *proditiōse*] *proditiōe*. A. N.

- A.D. 1246. *The king forbids the contribution.* ex parte domini regis, non potentis ad hoc amplius dis- **Matt. Par.**
 simulare, dominus Johannes de Lexintonia miles, et magis- **iv. 581.**
 ter Laurentius de sancto Martino clericus, districte ex parte
 domini regis prohibentes et universitatis Anglicanæ, ne
 tam execrabili mandato Papæ aliquo modo consentirent.
 Quibus talia nunciantibus ipsi libenter paruerunt.
 Et hæc die sancti Andreae acta sunt. Scripsit igitur
 totius Angliæ miserabilis universitas domino Papæ,
 impossibilia et intolerabilia præcipienti, explanans et
 recolens solita gravamina corda omnium graviter
 sauciasse, et adhuc sentire vulnera recentia, videlicet
 de sex milibus marcarum, quæ magister Martinus
 domini Papæ clericus nuper extorserat. Et sic ad
 horam quievit tempestas, cito tamen postea, ut dicitur,
 rediviva.
- Letters from England to the Pope.* Eodem anni tempore obiit ¹ piæ memoriæ episcopus Sares- **Id. iv. 585.**
 buriensis, magister Robertus ² de Bingham, in crastino
 Animarum, vir sine querela, plenus dierum, et virtutibus
 redimitus. Et eisdem diebus, videlicet xxiii.³ die Novembris,
 obiit piæ recordationis abbas Westmonasterii, Ricardus de
 Berkinge, vir prudens, competenter literatus, et multis
 moribus decoratus; qui sua strenuitate redditus domus
 suæ incremento circiter trecentarum marcarum annuarum
 prudenter ampliaverat, et multarum libertatum muni-
 mentis roboraverat; nulli tamen vicinorum suorum
 molestus et onerosus.
- Death of Robert bp. of Salisbury.* Diebus itaque sub eisdem ¹ dominus Papa vehementer **Id. iv. 586.**
 cœpit formidare, ne canonizationem beati Aedmundi Can-
 tuariensis archiepiscopi et confessoris, quam diu sibilis oblo-
 quentium in dies protraxerat, idem graviter ultione mani-
 festa puniret. Intrans igitur clanculo dominus Papa
 in oratorium suum, cum consueta passione, videlicet
 iliaca, calculo meatus urinales opturante, torqueretur;
 et flexis genibus, obortis lacrimis, junctisque manibus
 oravit, dicens, " Domine sanctissime, confessor Christi,
 His prayer to abp. Edmund.

¹ obiit . . . eisdem] om. A. N. Re.

² Robertus] om. Ch. A. N. T.W.

³ xxiii. die Novembris] over-
 erasure in Ch.; om. Cl.; kal. De-
 cemberis, Matt. Par.

" beate Ædmonde, non irascaris satis, eo quod invidorum
 " oblocutionibus honorem tibi debitum canonizationis
 " tuæ distuli nimis insipienter. Quod enim non adhuc
 " impletur, magnifice tibi indubitanter voveo et polliceor
 " vita comite, adimplebitur. Fac igitur mecum hanc
 " misericordiam, qui tot infirmis auxiliaris, ut me ab
 " instanti sanes, vel saltem eam mitiges, gravissimam
 " passione." Quo dicto, statim divinum sensit medicamen.
 Et exauditum se sentiens, grates rependit, certissime
 cogitans honorem sancto solvere repromissum. Domi-
 nica igitur proxima¹ ante Natale Domini, qua videlicet
 cantatur *Gaudeat in Domino*, dominus Papa beatum Æd-
 mundum Cantuariensem archiepiscopum, quem Domi-
 nus innumeris decoravit miraculis, sanctorum catho-
 logo sollemniter duxit ascribendum. Quo feliciter
 canonizato, statim fecit missam celebrari sollempniter,
 cujus officium ingressivum est *Statuit ei Dominus*,
 etc. Et quia sanctitas ejusdem confessoris totius est
 ecclesiæ universalis gloria, maxime tamen Anglicanæ
 nationis, canonizationis ejus autenticum, ut devotio
 sancta legentium inde semper recens habeatur in
 memoria, illud præsentis libello dignum arbitror anno-
 tandum.

Matt. Par.
iv. 586.

A. D. 1246.

He is
cured of
his illness
by the
arch-
bishop,

and accom-
plishes the
canoniza-
tion,
16 Dec.

*Canonizationis² autenticum beati Ædmondi Cantuariensis archie-
piscopi et confessoris sub Innocentio IV. Papa.*

Matt. Par. " Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabili-
 Addita- " bus fratribus archiepiscopis et episcopis, et dilectis filiis
 menta 67, " abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis, præpositis,
 vol. vi. p. " archipresbiteris, et aliis ecclesiarum prælatis, ad quos
 120. " litteræ istæ pervenerint, salutem et Apostolicam benedic-
 " tionem. Bull of
 Innocent
 IV. canoni-
 zing S. Ed-
 mund of
 Canter-
 bury.

¹ On this error, see Matt. Par. | ² Re. has only the heading and
iv. 586, n³. | first line of this.

A.D. 1246. " Novum matris Ecclesiae gaudium, novi sancti celebritate **Matt. Par.**
 Canoniza- " jocundae, laeti referimus; grande a¹ caelesti collegio de col- **Additam.**
 tion of S. " lega² novi consortio agi festum exultanti animo nuncia- **vi. 120.**
 Edmund. " mus. Gaudet quidem Ecclesia se talem ac tantum pro-
 " duxisse filium qui alios et sacrae conversationis exemplo
 " dirigat, et percepto jam beatitudinis praemio firmam spem
 " eis tribuat de salute. Laetatur nimirum se tam clara
 " sobole illustratam, quae, digno ab omnibus attollenda
 " praconio et devota veneratione colenda, manifesto declarat
 " ad haereditatis aeternae participium admittendos, qui Eccle-
 " siam ipsam matrem fide ac opere profiteatur, et nullos
 " in supernam posse gloriam, nisi per eam, tanquam regni
 " caelorum clavigeram, introire. Gaudet caelestis patria
 " nobilis habitatoris adventu,³ expertumque colonum fidei
 " suis incolis noviter⁴ adunari. Exultant cives coelibes de
 " celebris aggregatione concivis; de condigno caeli consorte
 " nuper ipsis habito psallant sancti. Exurgite igitur et vos
 " fidei zelatores, et una cum Ecclesia matre vestra laetamini
 " de magnificentia et exaltatione confratris. Affluite gaudio,
 " et spem tutam assumite de condigena terrenorum, facto
 " compatriota caelestium; exultate ingenti laetitia quod
 " novellus vobis apud Deum patronus accrevit, quod adest
 " coram Ipso pro salute vestra placidus intercessor. Eu
 " siquidem beatus Aedmundus archiepiscopus Cantuariensis,
 " salubriter pensans ad factorem suum facturam affectu
 " dirigi naturali, naturamque collapsam reparatorem debere
 " recognoscere, proprium Creatorem et Redemptorem suum
 " affectuose ac studiose quesivit. Rectae namque intentionis
 " lumen bajulans, ad Ipsum perfectorum operum processit
 " gressibus, salutis semitam aliis et splendore vitae ac doc-
 " trinae claritate demonstrans. Unde horum trium, inten-
 " tionis purae, perfecti operis, et recti sermonis dulci con-
 " cordia, velut delectabili psallens tripudio, tribus hostibus,
 " carne, mundo, demone, virtute perseverantiae superatis,
 " digne meruit, verae fidei, securae spei, et fervidae caritatis
 " ternario insignitus, summæ Trinitatis arce, trino electorum,
 " virginum scilicet, continentium, et conjugatorum ordine,

¹ *grande a*] gaudia, T. W.

² *collega*] collegi, Ch. A. Cl. N.

³ *adventu*] adventum, A. Cl. N.

T.

⁴ *noviter*] noverit, MSS.

Matt. Par.
Additam.
vi. 121.

“ præparata palma victoriæ honorari. Etenim ut de suis A.D. 1246.
 “ actibus aliquid referamus,¹ licet ipsius vita, quo plenius Canoniza-
 “ exponitur, eo relatoris gustui plus dulcescat magisque tion of S.
 “ delectet animos auditorum, ab annis teneris Dei Filium Edmund.
 “ tenere diligens, Eum postmodum tenere corde non desiit;
 “ quia Ipsum tenellæ mentis tabulæ stilo rectæ considera-
 “ tionis inscripsit; quinimmo quanto majori profecit ætate,
 “ tanto pleniori cognitione in amorem Ejus exarsit. Et ne
 “ fervor spiritus suæ carnis extingueretur ardore, sed mor-
 “ tificatione potius accenderetur ipsius, assidui cam asperi-
 “ tate cilicii edomans, ejus libitum arctæ abstinentiæ nexibus
 “ alligavit; ut non suo ducta voto, sed spiritus voluntate,
 “ ad licita tute pergeret, et provide ab illicitis declinaret.
 “ Nam districtis corpus maceravit jejuniis, antiquorum ob-
 “ servantis novorum austeritatem, quæ sibi ipse idem
 “ indixerat, superaddens; dum deliciosorum ciborum oblecta-
 “ tione despecta, refectione contentus humilium, communium
 “ jejuniorum temporibus a permissis etiam elegit jejunare
 “ cibariis, et cæteris insuper in ebdomada diebus amplius
 “ abstinere. Sompni quoque prolixitatem odiens, diuturnis
 “ vacabat vigiliis; et excusso torpore, orationi sedulo insis-
 “ tebat. Cubilis enim sprete mollicie, ne requie delicata len-
 “ tesceret, illam membris indulgebat jacendo quietem, (nec² Nota veri-
 “ discalciatus nec discinctus nec exutus vestibus vel etiam tatem licet
 “ cilicio), ut brevi sopore refectus protinus surgeret, seque non . . .
 “ genuflexionibus et orationibus diutius deputaret. Ab initio
 “ autem viarum suarum sic munde usque in finem incedere
 “ studuit, quod mundo vitato lubrico, in lutum non defluens
 “ voluptatis, mundiciæ nitore præfulsit. Quid amplius? Con-
 “ trivit fragile carnis vasculum, ut in eo thesaurum animæ
 “ sibi creditum cautius conservaret. Doctor vero præclarus Nota quod
 “ ac prædicator eximius, et auditorum mentibus scientiæ doctor
 “ lumen infudit, et pectoribus fidelium, avulsis vitiorum fuit; legit
 “ tribulis, semina virtutum injecit; humilitate quippe enim in
 “ limis, mansuetudine placidus, patientia fortis, benignitate Theologia.
 “ affabilis, pietate condolens, misericordia innocens, et
 “ multiplici elemosinarum irriguo in subventionem affluens

¹ referamus] om. MSS.

² nec . . . cilicio] in the margin in Ch., in the hand (I think) of Matthew Paris. It is in the

margin (as a note) in the copy in the Additamenta. It is not in A. Cl. N., but is in the text in T. W.

A.D. 1246. " egenorum. Et ut gestorum suorum multitudinem suc- Matt. Par.
 Canoniza- " cincta relatione texamus, sic Jesum firma credulitate cog- Additam.
 tion of S. " novit, et agnitam sincero corde dilexit, ac dilectum totis vi. 123.
 Edmund. " votis ambivit, quod, mundo et eis quæ in mundo sunt
 " penitus vilipensis, ad cælestia cunctis studiis inhiavit;
Nota de " satagens se suo nomini actibus coaptare, ut sicut voca-
nomine " batur Ædmundus, sic se vel a criminum labe mundum,
ejus. " vel e mundo abductum, seu extra mundi amplexus posi-
 " tum, operum testificatione probaret. Unde tanquam spi-
 " ritualis homo Ædmundus a carnis contagiis in extremis
 " agens, et corpus Christi sibi delatum reverenter adorans,
 " hæc verba omni attentione notanda mira protulisse com-
 " punctione aperte monstratur; 'Tu es in Quem credidi,
 " ' Quem prædicavi, Quem docui. Et Tu testis es mihi,
 " ' quia nihil aliud nisi Te, Domine, in terra quaesivi.
 " ' Sicut Tu scis quod nihil volo nisi quod Tu vis; fiat vo-
 " ' luntas 'Tua.' Verum cum vivens Dei ecclesiam præ-
 " claris illuminasset meritis, mortuus suæ claritatis radios
 " non subtraxit; sed cum functus hac vita verius viveret
 " quam vixisset, eam postmodum illustravit fulgore luminis
 " plenioris. Non enim voluit Dominus sanctitatem mundo
 " suppressi tanti viri, quin sicut pluralitate innotuerat
 " meritorum, sic miraculorum diversitate pateret; ut qui
 " tota Ipsum devotione coluerat, jam Secum regnans vene-
 " rabiliter coleretur. Nam cæcis lumen restituit, et, quod
 " est gloriosius, de cujusdam oculis innatæ cæcitatæ tene-
 " bras, infusi visus perspicuitate, fugavit. Alii cujus lin-
 " guam natura diutina taciturnitate ligaverat, liberam lo-
 " quendi tribuit facultatem. Leprosam quandam, squamis
 " lepræ mox decidentibus, subita et mirabili abstersione
 " mundavit; tremula paralitici membra firmavit consolida-
 " tione nervorum; contractis artuum extensione subvenit;
 " tumentem ydropisim corporis extenuatione curavit; et
 " quandam senilis ætatis veteri gibbo imis inflexam, resti-
 " tuit, erecta sursum ejus facie, sanitati. His et aliis¹

*Nota mi-
 racula.*

¹ In the margin Ch. has *Veri-
 tatis mutilata additamentum*. Vere
 aliis, quia triginta mortuorum re-
 suscitator esse dinoscitur apud
 Pontiniacum, præter alibi mortuos
 et morti expositos, quos a porta

mortis vel ab ipsa morte revocavit,
 [et præter alios innumerabiles per
 diversa mundi climata quos vel
 letaliter vulneratos vel incurabili
 morbo percussos ad vitam restau-
 ravit.] Nec credimus esse sanctum

Matt. Par. Additam. vi. 124. “ quampluribus choruscavit miraculis manifestis, quorum A.D. 1246.
 “ seriem non duximus præsentibus inserendam. Convalescit Canoniza-
 “ ex ipsis fides Catholica, Judæorum pertinacia erubescit, tion of S.
 “ confunditur hæreticorum fallacia, et obstupescit igno- Edmund.
 “ rantia paganorum. Cantet itaque Cantuariensis ecclesia
 “ laudis divinæ canticum, quod inter alias modernis tem-
 “ poribus venerabilibus est decorata patronis; unius quidem
 “ rubrica martirio, et confessione alterius candidata. Ex-
 “ ultet pleno gaudio fertilis Cantuaria, quod ab ecclesiæ
 “ suæ area tam purum granum transmittit ad horrea summi
 “ regis. Lætetur et Pontiniacense monasterium, quod talium
 “ et tantorum patrum meruit honorari præsentia, dum unus
 “ ibidem diu degens illud suæ vitæ moribus nobilitavit, et
 “ alter illuc accedens ipsum, reddita cælo anima, sui cor-
 “ poris thesauro ditavit; ut quasi adimpleretur quod ipse
 “ gloriosus martir, Thomas videlicet, post longam moram,
 “ quam exilii sui tempore in eodem continuavit monasterio,
 “ cum ipsis monachis de multa honorificentia caritative
 “ sibi ab eis exhibita respondere juxta sui voti plenitu-
 “ dinem non valeret, dixisse assoritur, quod esset sibi aliquis
 “ successurus, qui condignam ipsis retributionem rependeret¹
 “ pro eodem. Porro quia quos omnipotens Deus perpetuæ
 “ corona gloriæ in cælum magnificat, summæ devotionis
 “ studio ab hominibus in terris convenit venerari, ut, quo
 “ solemnius fideles sanctorum² memoriam agimus,³ eo dig-
 “ nius eorum patrocinium promerentur, nos de sanctitate
 “ vitæ ac veritate miraculorum ejusdem sancti Ædmundi,
 “ curiosæ inquisitionis sollempnitate ac districti examinis
 “ discussione præmissis, plenariam certitudinem optinentes,
 “ ipsum, de communi fratrum nostrorum et prælatorum
 “ omnium, tunc apud Apostolicam sedem⁴ existentium,
 “ consilio et assensu, in dominica⁵ de Adventu qua can-

in tota cælesti curia cujus mira-
 cula et virtutes invidia sola sic
 denigravit et subiecit. This (ex-
 cept the sentence in brackets) is
 given in the margin in the copy
 in the Additamenta of Matt. Par.
 (v. vol. vi. 124, note¹). It is in the
 text in the MSS. exc. Cl.; A. N.
 begin it *Erat enim triginta mor-*

tuorum: the last word in T. W. is
substituit.

¹ *reponderet*] responderet, MSS.

² MSS. ins. *quorum.*

³ *agimus*] om. MSS.

⁴ *sedem*] om. Ch. Cl. T.; in the
 margin in A. and in the text in N.;
 ecclesiam, W.

⁵ Third Sunday in Advent.

A.D. 1246. " tatur *Gaudete in Domino semper, sanctorum cathalogo* Matt. Par.
 Canoniza- " ascribendum vel jam ascriptum duximus nunciandum. Additam.
 tion of S. " Ideoque universitatem vestram monemus et exhortamur vi. 125.
 Edmund. " attente, per Apostolica scripta mandantes, quatinus xvi.
 " kalend. Decembris, cum tunc felix ipsius anima de carnis
 " liberata carcere, ad astra conscendens, aulam caelestem
 " adiverit, Paradisi deliciis fruitura, festum ejusdem devote
 " ac sollempniter celebretis, et faciatis vos fratres, archi-
 " episcopi et episcopi, per vestras civitates et dioceses a
 " Christi fidelibus veneratione congrua celebrari; ut pio
 " ejus interventu et hic ab iminentibus possitis periculis
 " erui, et in futuro salutis praemium consequi sempiternae.
 " Caeterum ut ad venerabile ejus sepulcrum ferventius et
 " copiosius Christiani populi confluat multitudo, ac cele-
 " brius ejusdem sancti agatur sollempnitas, omnibus vere
 " poenitentibus et confessis, qui cum reverentia illuc in
 " eodem festo annuatim accesserint, ipsius suffragia petitori,
 " de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et
 " Pauli, Apostolorum Ejus, auctoritate confisi, unum annum
 " et quadraginta dies, accedentibus vero annis singulis ad
 " praedictam sepulchrum infra ejusdem festi octavas quad-
 " raginta dies, de injuncta sibi poenitentia relaxamus.
 " Datum Lugduni, iii. idus Januarii, pontificatus nostri
 " anno quarto."

Nota concessam indulgentiam.

Joy through Christendom at the canonization.

Eligitur in abbatem Westmonasterii magister Ricardus de Crokesle, archidiaconus ejusdem ecclesie.

Hæc¹ igitur cum per totius Christianitatis latitudinem publicarentur, gaudium inestimabile omnium mentibus fidelium, praecipue tamen Anglorum, quia ipsum sanctum Anglia genuerat et caelo praesentarat, non immerito renovavit. Eodem quoque die, quo videlicet memoratus sanctus Ædunundus canonizatus est, magister Ricardus de Crokesle apud Westmonasterium, ejusdem ecclesie archidiaconus, in abbatem Westmonasterii unanimi consensu totius conventus rite electus est; tum² quia ipsi officio idoneus ac sufficiens reperiebatur, tum quia domino regi, in cujus manu opus ecclesie semirutum, immo totius ecclesie status dependebat, erat familiaris et acceptus. Electus est, inquam, die canonizationis

Matt. Par. iv. 589.

¹ Re. om. all to the end of the year. | ² tum incrementum] om. N.

beati Ædmundi, non sine Dei nutu, ut pium arbitror A.D. 1246. sentiendum, quatinus ambo una die et¹ amator et amatus honoris suscipere multipliciter incrementum. Unde² per idem tempus, domino rege impetrante, ampliata est ejusdem abbatis dignitas, ut videlicet pontificaliter per omnia missam celebraret.² Erat enim, dum adhuc idem abbas archidiaconatus fungeretur officio, dominus Ricardus memoratus beati Ædmundi devotus amator ac indefessus. Quod quidem electus recolens, non ingratus retributor, quandam capellam juxta septentrionale ostium ecclesiæ suæ ad honorem dicti Ædmundi censuit merito dedicandam. Hic³ siquidem cito post creationem suam, loco prioris sui Petri,⁴ viri sancti ac religiosissimi, qui propter vitæ sanctæ suæ eminentiam in capella hospitum, quam dominus rex condidit, meruit honorabilem sepulturam, dominum Mauricium præcentorem, virum approbatum, in honorem prioratus merito subrogavit.³ Hujus autem prænotatæ canonizationis gloriosæ veritatem cum dominus rex certius audisset, et de manu fratris Johannis, monachi Pontiniaci, natione Anglici, autenticum bullatum inspexisset et audisset, concepto magno gaudio, præcepit ut, accensis multis cereis, omnes clerici de sua capella, assumptis festivis induviis, missam sollempniter, cujus introitus foret *Gaudeamus etc.*, celebrarent.

Increase of dignity to the abbat of Westminster.

Maurice prior of Westminster.

Solemn mass in the royal chapel on the canonization.

Matt. Par. iv. 587.

Eisdemque diebus, canonici Saresbirienses, ut præcaverent periculo ecclesiæ suæ et domino regi placerent, elegerunt in episcopum et pastorem animarum suarum dominum Willelmum de Eboraco, præpositum Beverlaci, domini regis clericum familiarem et legum terræ peritum; qui sine moræ dispendio, sine alicujus contradictione

William of York elected bishop of Salisbury.

¹ MSS. have *honoris* also here, Ch. having omitted to strike it out.

²⁻² *Unde . . . celebraret*] in the margin in Ch., as in the C. C. MS. of Matt. Paris. In the text in the other MSS.

³⁻³ *Hic . . . subrogavit*] om. N.

⁴ *Petri*] over erasure in Ch., where in the margin later is "Nota de sancto priore, qui sepultus est in capella hospitum." This is not in the other MSS.

A.D. 1246. vel impedimento, confirmabatur. Dominus¹ quoque Sil-
 vester eodem tempore, qui diu ante non consenserat, forte **Matt. Par.**
 bp. of iv. 587.
 Carlisle. reputans se indignum et insufficientem in electionem
 memoratam, videlicet Karleolensem, consensit humiliter et
 cum Dei timore; eo dignior, quo se indignum reputavit.
 Erat domini regis clericus fidelis, carus et familiaris,
 eidem prudenter in cancellaria primum locum opti-
 nendo ministrans.

*Obierunt
 quidam
 nobiles de
 regno
 Angliæ.*

Ejusdem² anni in declivum tendente curriculo,
 præter eos quorum in hoc volumine tangitur mortis
 memoria, obierunt magnates quidam Angliæ præclari,
 videlicet Ricardus de Argentomio, miles strenuissimus, qui
 in Terra Sancta diu Deo fideliter militaverat; in parte
 vero boreali Henricus de Bailloit, miles; in Hoilandia
 Lambertus de Muletuna miles; item Rannlphus Brito,
 canonicus ecclesiæ sancti Pauli Londoniæ, domino regi
 quondam familiarissimus et, postpositis multis magnatibus,
 ejusdem consiliarius specialis, qui tamen postea adeo **Cf. Id. iii.**
 regiam gratiam videbatur amisisse, ut incarceratus **544, 545.**
 ridiculosam fabulam in populo generaret.

*Anni
 conclusio
 finalis.*

Transiit igitur annus ille Terræ Sanctæ suspectus et **Id. iv. 589.**
 formidabilis, Ecclesiæ nocivus universali, adversarius imperio,
 Romanæ curiæ infamis et inimicus, regis Francorum et
 Anglorum exactor hostilis et prædator turbulentus.³

Dominus rex apud Wintoniam fuit ad Natale.

Henry III. Anno gratiæ mcccxlvii^o, qui est annus regni regis Hen- **Id. iv. 590.**
 at Christ- rici iii. xxxi., tenuit idem dominus rex curiam suam apud
 mas at Wintonia, præsentibus multis regni electis magnatibus; cui,
 Winchester. cum illuc adveniret, occurrit episcopus Wintoniæ lætabundus,
 supplicans attentius ut cum ipso episcopo suo pranderet in
 crastino Natalis Domini; ut sic pateret omnibus omnes offen-
 sas pristinas penitus exufflasse, et ipsum episcopum in præ-
 sentia omnium convivarum in pristinas amicitias revocasse.

¹ N. om. from here to the end of
 the year.

² A. om. from here to the end of
 the year.

³ Lamb. introduces an account of
 the Blood of Our Lord being carried
 by the king to Westminster. **Matt.**
Par. iv. 641. See below, p. 343.

Matt. Par.
iv. 590.

Eodem tempore, urgente mandato Papali redivivo de im- A.D. 1247.
portabili contributione prætaxata, ad quam episcopi in gene- Council in
rali concilio Lugdunensi clerum infeliciter obligaverant, London on
fecit dominus rex magnates suos, necnon et Angliæ totius the papal
archidiaconos, per scripta regia Londoniis convocari. Quo cum demands.
pervenissent die præfixo archidiaconi, episcopi omnes sese
gratis absentarunt, ne viderentur propriis factis minus ad-
versari. Sciebant enim corda omnium usque ad animæ
amaritudinem non immerito sauciari.

Cum vero dierum istorum fluentia prolaberentur, tepuit Reverence
fidelium devotio; et filialis affectus caritatis, quem quilibet for the
Christianus adversus patrem suum spirituales, videlicet Pope di-
minum Papam, gerere teneretur, non sine animarum periculo minished.
læsus deperit, et in odium execrabile et occultas maledic-
tiones est conversus. Multi quoque nobiles de regno Fran- Confedera-
corum contra Papam et Ecclesiam universalem conspirabant, tion of
juramento et fidei interpositione confœderati; videlicet, French
dux Burgundiæ, comes Britanniæ, comes Angolessi, comes nobles
de Sancto Paulo, et multi alii nobiles cum ipsis, ut jam against the
videretur scisma in Ecclesia manifeste subarrari. Cujus Pope and
conspirationis tenor et modus Gallice conscriptus ad the church.
multorum noticiam etiam extra regnum Franciæ, sponte
ab ipsis conspiratoribus missus et publicatus pervenit.
Erant autem duo scripta, unum Gallice, aliud Latine
confecta; unum terribile, aliud terribilius. Quorum
unum huic libello, quia *initia dolorum hæc ut timetur*, S. Matt.
hic duximus annotandum. xxiv. 8.

See this in
Matt. Par.
iv. 591.

Id. iv. 592. “ Quia clericorum superstitio, non attendens quod bellicis Manifesto
“ et quorundam sanguine, sub Karolo Magno et aliis, regnum of French
“ Franciæ de errore gentiliū ad fidem Catholicam sit con- nobles
“ versum, primo quadam humilitate nos seduxit, quasi vulpes against the
“ se nobis opposcentes, ex ipsorum castrorum reliquiis, quæ clergy.
“ a nobis habuerant fundamentum, jurisdictionem secularium
“ sic absorbent, ut filii servorum secundum suas leges judi-
“ cent liberos et filios liberorum; quamvis secundum
“ leges priorum¹ triumphatorum deberent a nobis potius
“ judicari, et per novas constitutiones non deberet anteces-

¹ MSS. ius. leges; it is expuncted in Cl.

A.D. 1247. “ sorum nostrorum consuetudinibus derogari; cum nos **Matt. Par.**
 Manifesto “ deterioris conditionis faciant quam Deus etiam voluit esse **iv. 593.**
 of French “ gentiles, cum dixerit, *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari et*
 nobles “ *quæ sunt Dei Deo*, nos omnes regni majores attento animo
 against the “ percipientes quod regnum non per jus scriptum, nec per
 clergy. “ clericorum arrogantiam, sed per sudores bellicos fuerit
 S. Matt. “ adquisitum, præsentis decreto omnium juramento statuimus
 xxii. 21. “ et sancimus, ut nullus clericus vel laicus alium de cætero
 “ trahat in causam coram ordinario iudice vel delegato, nisi
 “ super hæresi, matrimonio, vel usuris, amissione omnium
 “ honorum suorum et unius membri mutilatione transgres-
 “ soribus imminente; certis ad hoc a nobis executoribus
 “ deputatis, ut sic jurisdictio nostra resuscitata respiret, et
 “ ipsi hætenus ex nostra depauperatione ditati, quibus Deus
 “ propter eorum superbiam prophanas voluit revelare con-
 “ tentiones, reducantur ad statum Ecclesiæ primitivæ, et in
 “ contemplatione viventes, nobis sicut decet activam vitam¹
 “ ducentibus, ostendant miracula, quæ dudum a seculo re-
 “ cesserunt.”

Frederick II. supposed to be the author of this. Hujus autem tenor epistolæ multos² exterruit, qui credebant mutuum consensum esse inter Frethericum et Francos, præsertim cum ultima hujus epistolæ² clausula concordet epistola Fretherici, cujus finalis sententia est hæc: “ Semper fuit intentio nostræ voluntatis clericos cujuscumque ordinis ad hoc inducere, et maxime maximos; ut tales perseverarent in fine, quales fuerunt in Ecclesia primitiva, Apostolicam vitam ducentes, humilitatem Dominicam imitantes. Tales namque clerici solebant angelos intueri, miraculis choruscare, ægros curare, mortuos suscitare, et sanctitate, non armis, sibi reges et principes subjungere, etc.”

Ascendit querimoniam totius universitatis ad Papam pro tam crebris illius exactionibus. Ipso quoque eodem tempore³ clerus, immo potius totius Anglicanæ Ecclesiæ universitas, querimoniam coram Papa et cardinalibus reposuerunt super oppressionibus et intolerabilibus gravaminibus, quibus frequenter Ecclesia et regnum fatigabatur. Et quia epistola super hoc, domino Papæ missa ex parte universitatis Ecclesiæ Anglicanæ, ex corde omnium prælatorum, angustiata nimis et usque ad amaritudinem spiritus provocato, processit, **Cf. Id. iv. 594.**

¹ vitam] om. MSS.

²⁻³ multos . . epistolæ] om. N.

³ eodem tempore] anno, A. N.

et ne lugubre scisma subsequatur, non minimum A.D. 1247.
formidatur, ipsam huic libello duximus¹ annectendam.

Epistola missa ex parte universitatis Angliæ domino Papæ.

Matt. Par.
iv. 595.

“ Sanctissimo² patri in Christo ac domino Innocentio, Dei Letter of
“ providentia summo Pontifici, universitas cleri ac populi remous-
“ in provincia Cantuariensi constituti, devota pedum oscula trace
“ beatorum. to the
“ Cum Anglicana Ecclesia, a tempore commendatæ sibi Pope from
“ fidei Catholicæ, Deo et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, matri the clergy
“ nostræ, placere studens adhæserit et servierit devote, a and people
“ cœptis obsequiis non recessura, per morum incrementa of the pro-
“ semper proficiens; sanctitatis vestræ pedibus provoluta sup- vince of
“ plicat obnixæ, quatinus in petitione pecuniæ, quæ diversi- Canter-
“ mode ab ea requiritur in subventionem diversarum nationum, bury.
“ do mandato sanctitatis vestræ cum gravi cohortione, eidem
“ pietas vestra parcere dignetur. Importabile est namque
“ quod mandatur et impossibile propter rerum defectus;
“ licet enim regio nostra fructus reddat interdum ad ali-
“ menta gentis suæ deputatos, æris tamen copiam non reddit,
“ nec reddere per tempora multa posset quanta requiritur
“ his diebus. Sed et onere simili, licet non tanto, præ-
“ teritis diebus et ob causas similes prægravata, portare
“ nequit aliquatenus quod exigitur. Ad mandatum insuper
“ sanctitatis vestræ tempore præsentis ad opus domini regis
“ nostri temporalis, cui in necessitatibus deesse non possu-
“ mus cum honestate nec debemus, exigitur a clero suc-
“ cursus; ut incursus hostiles, quos avertat Deus, propulsare
“ possit, et patrimonii sui jura tueri ac recuperare promptius
“ occupata. Latores igitur præsentium cum supplicatione
“ nostra ad præsentiam sanctitatis vestræ destinamus, ut
“ pericula vobis exponant et incommoda, quæ in promptu
“ sequerentur ex præmissis, et quæ nulla possumus [ratione]
“ portare, licet simus in omni vinculo caritatis, obedientiæ,
“ et devotionis vobis obligati. Et [quia] communitas nostra
“ sigillum non habet, præsentibus litteras signo communitatis

¹ duximus annectendam] om.
Re., having inserui in the margin.
MSS. have annectendum.

² Re. om. from here to præsen-
tantes (p. 333).

A.D. 1247. " civitatis Londoniarum vestrae sanctitati mittimus con- Matt. Par.
" signatas." iv. 596.

Et quia impossibile et importabile erat inter cætera gravamina, quod voluit tunc dominus Papa, exigens a quolibet beneficiato residente tertiam redditus sui partem, et a non residente vero dimidiam; adjuncto eo quod vellet sibi bona intestatorum usurpare; ipsis cardinalibus per eosdem nuncios, qui et præscriptam epistolam detulerunt domino Papæ, scriptum est¹ et ex parte universitatis Angliæ significatum sub hac forma:

Item epistola missa cardinalibus pro ipsa causa.

Letter of complaint from England to the cardinals. " Reverendissimis² patribus in Christo et dominis, sacro- Matt. Par.
" sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, devoti sui, etc. iv. 596.
" salutem, reverentiam debitam, et honorem.
" Ad universitatem vestram velut ad bases, ecclesiam Dei
" fulcientes, humiliter supplicantes confugimus, et obnixè
" deprecamur,³ quatinus pressuras quibus mancipamur at-
" tendere dignantes opem ferre velitis, ut post repetita
" gravamina, quæ Anglicanæ ecclesiæ præteritis diebus oc-
" currerunt, possit respirare, et ex hoc⁴ vobis assurgere te-
" neamur ad debitas gratiarum actiones. A tempore namque
" ultimi concilii Lateranensis, primo vicesima triennii in
" subsidium Terræ Sanctæ, postmodum decima in subsidium
" domini Papæ, postmodum præstationibus aliis diversimode
" et ad usus diversos, de mandato sedis Apostolicæ Anglicana
" ecclesia pulsata profudit prompta voluntate quæ potuit
" habere ad manus. Regi etiam nostro ac patrono tem-
" porali, ad mandatum sedis Apostolicæ, iteratis vicibus
" secundum vires fecit succursum, et jam per preces vestras
" exigitur succursus iterato ad opus ejusdem domini regis,
" cui in necessitatibus suis desse non potest nec debet, ut
" hostium incursus repellere posset, et regni sui jura tueri

¹ MSS. repeat *cardinalibus*.

² *Reverendissimis*] Reverentissimis, Ch.

³ *deprecamur*] de, Ch.; *poscimus* is written in the margin with a style; de, A., with *precamur* in

the margin; *deprecamur*, N., as Matt. Par.; *deprecantes*, Cl.; om. T. W.

⁴ *hoc*] om. MSS. exc. A. (where it is interlined) N.

Matt. Par. iv. 596. “ ac recuperare promptius occupata. Postremo autem, peti- A.D. 1247.
 “ tur ab eadem ecclesia diebus istis quod portare non Letter of
 “ potest, rerum penuria denegante quod exigitur; ab his complaint
 “ videlicet medietas honorum, ab aliis tertia, et a reliquis from Eng-
 “ vicesima omnium quæ possident. Pars scilicet in usus land to the
 “ Francorum, qui nos et gentem nostram persequuntur, ad cardinals.
 “ conquestum imperii Græcorum; pars in subsidium Terræ
 “ Sanctæ, quæ posset, ut mundus clamat, cum minori dis-
 “ crimine rehaberi ab hostibus; pars autem ad usus alios,
 “ quos Apostolica sedes ordinaret. Durum quidem videtur
 “ nobis et absurdum, ut aliis abundantibus de bonis et
 “ laboribus nostris, nos et nostri ac pauperes regionis
 “ nostræ, quibus exhibitio propinquior competit, vacui jeju-
 “ nemus. Hostiles etiam insidias et incursus, quos Deus
 “ avertat, rex noster et regni [militia] repellere non valeret,
 “ nec posset perentibus et inopibus subveniri, æro regni
 “ et arario vacuato. Immo etiam si venalia exponerentur
 “ omnia quæ clericus habet, non posset apud nos inveniri
 “ pecunia quæ exigitur. Sequerentur quidem infortunia
 “ multa ex præmissis, si ad ea, quod absit, cogeretur. Pro
 “ quibus vobis exponendis præsentium latores nuntios nos-
 “ tros communes ad vestram clementiam destinamus; pæ-
 “ tentes attente, quatinus propter Deum et honorem sedis
 “ Apostolicæ animum domini Papæ et manus vestras ac Nota hic
 “ consilia a gravamine tali revocare velitis; providentes, si verbum
 “ placet, ut ad gremium et obedientiam matris Ecclesiæ sic formida-
 “ revocetis errantes et dispersos, ne dispergatis et alienos bile, vide-
 “ reddatis, prius in caritate et devotione collectos. Et quia licet
 “ communitas nostra sigillum non habet, præsentis litteras occulta
 “ signo communitatis Londoniarum vestræ sanctitati mitti- comminatio
 “ mus consignatas.” discer-
 “ sionis ab
 “ obedientia
 “ Romana.

*Consentiunt episcopi Angliæ in contributione undecim milium
 marcarum Papæ in ejus subsidium.*

His autem auditis infremuit curia Romana, et suam Anger of
 doluit avaritiam tam redargui quam refrænari. Ti- the Roman
 mentes quoque Papa et cardinales ne sibi, quod com- court at
 minatione tali eminebat, ingrueret periculosa confusio, the receipt
 non penitus omittebant gravare regnum et ecclesiam of these
 Angliæ, (non enim permittebat hoc paternæ caritatis letters.

A.D. 1247. inopia,) sed rigorem memoratum tali moderamine temperarunt, ut ad undecim miliam marcarum summam subsidium prius postulatum restrinxerunt. In quod episcopi Angliæ congregati, et super hoc consilium cum deliberatione habentes pro persecutione Romanæ ecclesiæ reprimenda, adhuc licet grave sibi videretur, in prædictam summam pecuniæ domino Papæ contribuendæ consenserunt. In ipso tamen concilio, quod omni caritate fraterna ac civilitate caruit, excluderunt omnes abbates Angliæ exemptos, voracitati Romanæ curiæ periculosius exponendos.

The sum demanded reduced and agreed to by the bishops.

The exempt abbats excluded from the council.

Cf. Matt. Par. iv. 623.

De domini Johannis Mansel multiplici promotione.

John Mansel receives the charge of the Great Seal, and is made provost of Beverley. Et¹ dum istorum tempora volverentur eventuum,¹ dominus Johannes Mansel, ecclesiæ sancti Pauli Londoniarum cancellarius, rege sic iubente et instantè petente, cujus petitio imperiosa est et coartans, sigilli regii custodiam suscepit, cancellarii vices acturus et officium. Collata est insuper memorato Johanni præpositura Beverlaci ab archiepiscopo Eboracensi. Quam² licet dominus rex fratri suo uterino, scilicet domino Æthelmaro, doluit non fuisse collatam, tamen quia dictum Johannem in sollicitudinibus suis supportandis invenit fidelem et necessarium, noluit eum dominus rex pati dispendium vel offendi, vel honore sibi collato quomodolibet spoliari.²

The Pope sends some of his clerks into England and Ireland to extort money. John Rosso sent into Ireland. Eodemque tempore misit dominus Papa quosdam de suis clericis in Angliam et Hiberniam, cum magna potestate, ut pecuniam extorquerent;³ nec potuit adhuc, quamvis undique multiplicarentur querelæ, frænum moderaminis suæ adhibere cupiditati. Missus est eodem tempore in Hiberniam magister Johannes Rufus, ad pecuniam ibidem diligenter colligendam magnis armatus potestatibus, quasi legatus, non tamen rubeis vestibibus insignitus, ne videretur dominus Papa dominum regem Angliæ offen-

¹⁻¹ *Et . . . eventuum*] om. N.

²⁻² *Quam . . . spoliari*] om. N.

³ *extorquerent*] om. Ch.; it is in A. (marg.) N. T. W.; colligeret (sic), Cl. (marg.).

Matt. Par. iv. 602. disse, qui quodam gaudet privilegio, videlicet ut non veniat legatus in terram suam, nisi postulatus. Memoratus igitur Johannes, legatus sophisticus, vigilanter mandato Papali et suæ intendens utilitati, ab Hybernia circiter sex milia marcarum extorsit; quæ per conductum religiosorum in festo sancti Michaelis fecit Londonias transportari. Pro simili quoque causa missus est a domino Papa magister Marinus Londonias. Electus quoque Beetlemita, magister Godfridus, filius præfecti [Romæ], non curans de episcopatu ad quem electus fuit, venit in Angliam, a domino Papa¹ optinens indulgentiam ut quasi episcopus initratus incederet, et conversans in Anglia redditibus acquisitis incumberet et adquirendis. Scotiam etiam in primo adventu suo impigre perlustravit.

A.D. 1247.
with the
powers of
a legate.

Godfrey,
elect of
Bethlehem,
sent into
Scotland.

De terræmotu in Anglia contra consuetudinem terræ illius et naturam.

Id. iv. 603. Anno quoque sub eodem, idus Februarii, factus est in Anglia per diversa loca terræmotus, contra terræ illius consuetudinem et naturam, qui ædificia multa concutiens, dampnosus extitit et terribilis; quia ut credebatur significativus et insolitus his partibus occidentalibus, necnon et innaturalis; cum soliditas Angliæ cavernis terrestribus et profundis careat traconibus ac concavitatibus, in quibus secundum philosophos solet terræmotus generari. Subsecuta est igitur continue aeris intemperies diuturna, squalor ineptus, hiemalis, turbulentus, frigidus, et pluvialis, qui usque ad festum translationis sancti Benedicti perduravit; ita ut tam agricolæ quam hortolani ver in hiemem et æstatis partem potiore ordine retrogrado conquesti sunt fuisse commutatum; et se spe seminum, plantularum, fructuum, et segetum frustratos vehementer formidabant. Credebaturque status mundialis propter memoratum terræmotum alia mutatione concutiendus, aliquam quoque Anglis perturbationem parturire.

Earth-
quake in
England.

¹ Papa] om. Ch.

A.D. 1247.

Obiit¹ Fulco de Castro Novo.

Death of
Fulk de
Castro
Novo, who
is buried
in West-
minster
Abbey.

In crastino vero Purificationis beatæ Mariæ obiit Lon-
doniis Fulco de Castro Novo, miles eximius domini regis
consobrinus; ejus corpus, ob reverentiam consanguinita-
tis regiæ ac generositatis, fecit dominus rex completis
exequiis magnifice in præsentia sua in ecclesia Westmonas-
terii sepeliri. Matt. Par.
iv. 604.

De morte andegravii novi electi in regem Alemannie.

Death of
Henry
Raspe,
landgrave
of Thurin-
gia.

Tempore quoque sub eodem, ne terræmotus supra memo-
ratus minaci careret significatione, andegravius, quem dominus
Papa in imperium promovere desideravit, et in promotione
cujus infinitum thesaurum undique exortam inaniter effu-
derat, turpiter victus, viam universæ carnis ingressus, in-
famis et exosus, curiam Romanam confusam reddidit
ac verecundam. Et sic fœda relinquens vestigia, tam
regnum Alemanniæ quam imperium salutavit. Id. iv. 610.

*Mittuntur legati per diversas mundi partes in gravamen
Fretherici.*

Legates
sent by the
Pope to
Germany,
Italy,
Spain, and
Norway
against
Frederick
and Con-
rad.

Hoc autem cum audisset dominus Papa, tactus dolore
cordis intrinsecus, cardinales legatos sollempnes per diversa
mundi climata plenitudine potestatis sibi concessæ trans-
mittit armatos, ut ipsum Frethericum et filium ejus Conra-
dum, qui ipsum andegravium usque ad ignominiosam
mortem infatigabiliter persequerentur, pro posse gra-
varent, et thesaurum ad expugnationem eorum² a viris
ecclesiasticis, maxime religiosis, abradere non cessarent.
Destinavit igitur dominus Papa unum, Octavianum³ nomine,
in Alemanniam, alium in Ytaliam, alium in Hispaniam, Id. iv. 612.

¹ This chapter is omitted in A. N.

² eorum a] coram, A. N.

³ O. nomine] in the margin in Ch. in Paris's hand; in the text in the other MSS.

Matt. Par. alium vero, Sabinensem¹ episcopum, in Norwegiam, de quo A.D. 1247.
iv. 612. plenius infra² dicetur; et præter hos, multos fratres ordinis Prædicatorum et ordinis Minorum, magna potestate roboratos, ut universum mundum commoverent contra memoratos ecclesiæ Romanæ rebelles et hostiles.

Frethericus fecit omnes Calabres, Appulos, et Siculos facere homagium Henrico³ filio suo puero.

Id. iv. 613. Dum vero horum temporum curricula revolverentur, sus- Homage
pectæ memoriæ Frethericus, quem imperatorem nominare sworn to
vel dicere prohibemur, fecit omnes Calabres, Appulos, et Henry, son
Siculos facere homagium dilectissimo filio suo Henrico, quem of Fre-
de gremio sibi carissimæ imperatricis Ysabellæ, sororis vide- derick II.
licet domini regis Angliæ, susceperat, ad imperii robur et
munimen. Audiens quoque idem Frethericus quod in diver-
sas partes legati a domino Papa ad læsionem famæ suæ
et status mitterentur, scripsit Ensio regi Sardanix, filio suo Frederick
naturali, ut diligenter Januensibus, domini Papæ consan- orders
guineis et amicis, et legato⁴ suo ad illas partes destinato Enzo to
efficaces pararet laqueos cum insidiis; quod et ipse vigi- lay suares
lantly adimplevit, ne patri videretur inobediens. Similiter for the
quoque significavit Conrado regi Alemanniæ, ut et Pope's re-
ipse legato⁵ in Germaniæ provincias transmissis et lations.
archiepiscopo Coloniensi et omnibus eis auxilium, con- Conrad or-
siliium, aut etiam favorem impendentibus, potenter dered to
prudenterque resisteret, et clitellas thesauro, quem a oppose the
viris ecclesiasticis abstulerant, vacuaret. Similique legate and
modo omnibus amicis verba transmisit consolatoria et the abp. of
admonitoria; quæ multi eorum toto conamine festino Cologne.
effectui mancipare studuerunt. Hæc cum domino
innotuissent Papæ ac cardinalibus, commota est curia
non mediocriter. Papa vero iram iræ et odium odio sto-

Cf. Id.
iv. 634.

¹ *S. episcopum*] in the margin in Ch. in Paris's hand; om. T.; in the text in the other MSS. This is William, formerly bp. of Modena.

² *infra*] *supra*, MSS.

³ *Henrico*] Henrio, Ch.

⁴ Ottaviano Ubaldini, bp. of Bologna.

⁵ Peter, cardinal deacon of S. Giorgio in Velabro; v. Liebermann, *Mon. German. Hist.* xxviii. p. 291, n¹⁰.

A.D. 1147. machatus coacervans, ipsum Frethericum die Parasceves **Matt. Par.**
 Excom- adeo sollempniter ac horribiliter excommunicavit, ut au- **iv. 613.**
 munication of Fre- dientibus et videntibus non tantum timorem, sed etiam
 derick II. horrorem incussit vehementem.

*De adventu fratris Johannis Anglici, ministri Provincialis, in
 [Anglia].*

Papal exactions by John, provincial minister of the Franciscans in Provence. Diebus quoque sub eisdem venit quidam frater de ordine **Matt. Par.**
 Minorum, nomine Johannes, in Angliam, natione Anglicus, **iv. 617, 599.**
 missus a domino Papa, multiplici armatus potestate, ut
 ad opus domini Papæ, a viris ecclesiasticis et maxime ab
 abbatibus exemptis colligeret¹ pecuniam diligenter. Et
 quia dominus rex privilegium dinoscitur habere ut
 non veniat legatus in Angliam nisi vocatus, missi sunt
 jam tales legati, sophisticæ transformati. Accepit igitur,
 quia propter honestatem sic oportuit, procurationes
 satis opimas, teste domino decano² sancti Pauli,
 qui viginti solidos pro procuratione eis liberaliter
 exhibuit. Et quia legati vice fungebatur, eques in-
 cessit. Et, quibus favit, pepercit; et ad voluntatem
 suam exemptis imposuit in contributione conditionem.
 Episcopi autem exemptos multipliciter vexaverunt, et
 argumentose pecuniam undique extorserunt ab eisdem,
 quia privilegiati et eorum privilegia semper sunt eis
 exosa, et quasi spina in oculo, licet tales literæ repug-
 narent manifeste.

Literæ universitatis cleri domino Papæ.

Letter of the English bishops to P. Innocent IV., complaining of exactions. “ Sanctissimo, etc. Transmissus ad venerabiles in Christo **Matt. Par.**
 “ patres, Cantuariæ et Eboraci archiepiscopos, ac eorum **Addita-**
 “ sullraganeos vir religiosus ac discretus, frater Johannes, **menta 73,**
 “ minister ordinis fratrum Minorum Provinciæ, vestræ **vi. 144.**
 “ nuncius sanctitatis, quasdam nobis de credentia [litteras]
 “ habitas detulit Apostolicas, eadem auctoritate ore tenuis in-

¹ colligeret] colligerent, MSS. | ² Henry of Cornhill.

Matt. Par. “ jungendo, ut tam pro nobis quam pro nostris subditis A.D. 1247.
 Additam. “ viris ecclesiasticis litteras obligatorias super summa certa
 vi. 144. “ pecuniæ pro subsidio sedis Apostolicæ singuli faceremus.
 “ Nos autem super hoc tractatu habito¹ diligenti, pariter
 “ attendentes quod si talia contigerit aggredi, ipsis subditis
 “ inconsultis, tumultum magnum facerent, nos reputantes
 “ forsitan proditores eorundem et sic ad rebellionem potius
 “ provocarentur et scandalum quam ad promotionem memo-
 “ rati negotii, ut processum ipsius annuere absque consilio
 “ et voluntate potuimus eorundem; verumtamen affectantes
 “ vobis reverenter vestrisque² mandatis, sicut decet et pos-
 “ sumus, et sicut decet³ Apostolicis obedire, paci que et tran-
 “ quillitati cleri et regni prospicere, in hoc commune con-
 “ silium⁴ resedit habita deliberatione, ut videlicet ad præfatum
 “ subsidium, exemptis et tribus clericis exceptis, undecim
 “ milium marcarum quantitas, tam a dictis archiepiscopis
 “ quam eorum suffraganeis et subditis universaliter
 “ tribuatur. Ad quod quidem dictos subditos pro nostris
 “ viribus inducemus. Quod si forte, quod absit, ad hoc
 “ inducere non possimus singuli, nostrum pars suam dabunt
 “ pecuniæ quantitatem, prout varie se extendet possibilitas
 “ facultatum. Sane cum in exceptione exemptorum et
 “ trium clericorum, in tanti subsidii quantitate, clerus noster
 “ non modicum gravabitur, timemus quod si quis in posterum
 “ a subsidio supranominato excipiatur, clerus memoratus ad
 “ consentiendum minime perducatur. Vale.”

*Nota hoc
 semi-
 narium et
 causam
 fuisse
 suspicionis
 de con-
 sensu
 hujus con-
 tributionis.*

*Quorum
 nomina
 subticentur
 ne post
 mortem
 exosi male
 dicantur
 tanquam
 publici
 proditores.*

Oritur murmur in clero et regno et querimonia.

Ex his et consimilibus insolitis gravaminibus ortum est murmur in clero et populo, ita ut quicquid contulerunt, inviti in imprecationibus, et, ut potius verum non supprimatur, cum maledictionibus contulerunt; rememorantes⁵ et domino Papæ cum præcordiali querimonia gravamina et oppressiones importabiles præsentantes.⁵

*Complaints
 in England.*

¹ *habito*] *habita*, Ch. Cl.; A. has been altered; Cl. *ins. deliberatione*.

² *vestrisque*] *om.* Ch. Cl. T. W.; A. N. *om. vobis*.

³ *decet*] *om.* Cl.

⁴ *consilium*] *consulium*, Ch.; *consultum*, Cl.; *concilium*, A. N.

⁵⁻⁵ *rememorantes . . . præsentantes*] *om.* N.

A.D. 1247.

Nota gravamina Ecclesie Anglicane.

Grievances of the church of England.

Gravatur intolerabiliter Ecclesia Anglicana in provisionibus infinitis, in decima omnium bonorum, in festinato auxilio, in pecunia pro militibus exacta, in subsidio per Ottonem legatum multipliciter extorto, in præstatione sex milium marcarum, in vicesima triennii, in subsidio imperii Romanie, in subsidio modo gratis concesso, in subsidiis ex parte domini regis et archiepiscopi Cantuariensis petitis. Omnia quidem hæc importalia et amaro spiritu portata, et affectu et effectu devotionis carentia. Et ideo omnia inaniter profusa et, ut brevibus concludatur, amissa.

Matt. Par. Addita-
menta, vi.
p. 145.*Qualiter responsum est eidem fratri Johanni apud sanctum Albanum et apud Westmonasterium.*Exactions of John, the Pro-
vence Francis-
can, at St.
Alban's.

Cum¹ autem venisset prædictus frater Johannes apud sanctum Albanum, exegit irremediabiliter ab abbate multum diversis partibus gravato quadringentas marcas, in subsidium domini Papæ. Et cum per omnia inexorabilis et inflexibilis esset, nihil penitus remittere volens de dicta exactione, abbas memoratus, solus inter omnes exemptos, ad præsentiam domini Papæ appellavit de tam intolerabilis exactionis gravamine, malens² iudicium subire papale et gravamen, quam alicujus fratris Minoris arbitrio prægravari. Et dum quidam de fratribus se ad iter præpararet, ille Johannes frater statim domino Papæ nunciavit quod solus abbas sancti Albani inter omnes exemptos, non curans papalibus mandatis obtemperare, appellavit. Unde frater ille, quem abbas ad curiam destinavit, invenit dominum Papam nimis exasperatum et commotum contra abbatem et ejusdem nuncium. Sed postquam dominus Papa, aliquantulum mitigatus, placidam aurem narrationi ipsius nuncii accommodasset, gravamina domus sancti Albani et super hoc importabilem exactionem fratris Johannis seriatim exposuisset,

Matt. Par.
iv. 617.
Id. iv. 620.

Appeal of the abbat.

Id. iv. 621.

Anger of the Pope at first ; but afterwards he diminishes the required pay-
ment.

¹ This and the two next chapters om. Re.

margin in Cl. It is in the text in the other MSS.

² malens . . . gravamen] in the

et rigorem miseratus temperavit, et de prætaxata pecunia magnam minoravit portionem. Frater autem sæpeditus Johannes cum ad Westmonasterium pro eadem causa advenisset, videlicet pecuniam ad opus Papæ exacturus, responsum est ei statim in faciem, quod dominus¹ rex, pro arduis negotiis statum totius regni contingentibus, miserat dominum abbatem Westmonasterii et dominum Johannem Mansel, tanquam speciales consiliarios suos, in partes Alemanniæ,¹ unde prior et conventus nullo modo sine capite eorum ipsi fratri quomodolibet super aliqua exactione, sicut nec justum erat, responderent. Cum autem ipse frater Johannes audisset, quod prudenter et circumspecte, necnon et audacter, et quasi munimine regio septi, respondissent, tum propter Dei tum propter domini regis timorem et reverentiam, ad horam siluit retrocedens.

Matt. Par.
iv. 623.

A.D. 1247.
Envoys
sent by
Henry III.
to Ger-
many.

Nota illius fratris legati transfornali potestatem.

Id. iv. 618. Eodemque tempore, ad majorem Anglorum depressionem et gravamen, aucta est ejusdem fratris Johannis potestas et etiam aggravata; et magis ac magis a Papa stimulatus ut vigilantè memoratæ pecuniæ intenderet colligendæ et exigeret ampliora, his litteris:

Increased
powers
given to
John.

Autenticum papæ.

Id. “ Innocentius, etc. Intellectis his quæ tuis litteris intimasti, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatinus si pars prælatorum ecclesiasticorum regni Angliæ super exhibendo ecclesiæ subsidio, per te auctoritate nostra petito, respondit, exemptos et alios, ut majorem etiam quam petieris ab eisdem assignent, quibus volueris pro subsidio memorato infra terminum competentem pecuniæ quantitatem, per consuram ecclesiasticam appellatione re-

The letter
on this.

¹ dominus Alemanniæ] om. N.

A.D. 1247. "mota compeſcendo; quocunq; privilegio ſeu indulgentiæ Matt. Par. iv. 619.
Nota "qualibet non obſtante, licet præſentes expreſſam de ipsis
enervationem privilegiorum et indulgentiarum sanctorum patrum antiquorum. "non faciunt mentionem." Datum Lugduni, etc. Si quis priores poteſtates eidem fratri conſeſſas videre deſiderat, ad exemplaria,¹ quæ apud ſanctum Albanum ſunt, recurrat.

De convocatione omnium nobilium Angliæ ad magnum parlamentum.

Parliament summoned to Oxford, April 7. Per idem tempus, dominus rex comperiens regnum ſuum Id. iv. 622. enormiter undique periclitari, juſſit omnem totius regni nobilitatem convocari, ut de ſtatu ipſius tam manifeſte periclitantis Oxoniæ, die qua cantatur *Quasi modo geniti*, diligenter contractarent. Prælatos autem maxime ad hoc parlamentum vocavit arctius, quia videbat eos tam frequenter per papales extorſiones depauperari, quod frequentia conſuetudinem et regni ruinam manifeſte minabatur. Sperabatur igitur communiter aliquid ſalubre Eccleſiæ et univerſitati ibidem ſtatuendum; quod tamen omnes ſefellit, ſicut ſermo ſequens declarabit.

Conrado rege Alemanniæ caſſato, eligitur Willelmus comes Holandiæ in regem Alemanniæ.

William, count of Holland, elected king of Germany. Eisdemque² diebus dominus Papa, infinita pecunia promiſſa Id. iv. 624. nobilibus Alemanniæ ad dejectionem Fretherici et filii ejus Conradi regis Alemanniæ, procuravit diligenter, ut caſſato ac reprobato Conrado Fretherici filio, rege Alemanniæ, loco illius eligeretur et ſubſtitueretur Willelmus comes Holandiæ, archiepiſcopo Coloniensi amicitia indiſſolubili confœderatus, epiſcopo³ autem Leodiensi conſobrinus, nepos quoque ducis Braibantiæ, et multis Alemanniæ magnatibus ſanguine, affinitate, vel amicitia conjunctus; Id. iv. 654. adolescens ætate, viribus integer, et ſecundum id ætatis, militia illuſtris, moribus compoſitus, conſilio circumſpectus. Quod cum Fretherico ac filio ſuo Conrado Cf. Id. iv. 653, v. 17. innotuiſſet, miſſa expeditione militari non minima ad civitatem Aquisgrani, ubi de conſuetudine antiqua co-

¹ v. Additam. vi. 119, 120.

² This and the next three chapters om. Re.

³ Henry of Gueldres.

ronantur¹ reges Alemanniæ, fecit eam arctissime A.D. 1247. communiri, ne novus electus quomodolibet in ipsam intraret coronandus.

Obsidetur Aquisgrani.

Cf. Matt.
Par. v.
17, 26, 27.

Archiepiscopus² igitur Coloniae et³ archiepiscopus⁴ Siege of Aachen by the abp. of Cologne and others. Maguntiae et episcopus⁵ Leodiensis, cum catervis legati cruce signatis et aliis Alemanniæ magnatibus, ipsam civitatem circumvallantes obsidione, non cessarunt petrariarum et jaculorum immissione vigilanter et potenter infestare, et obsessis omne genus victualium præcludere.

Applicant quidam advenæ, ut ditentur.

Id. iv. 625.

Ipro quoque tempore applicuerunt in Anglia vacui et esurientes, æri alieno patulis rictibus inhiantes, quidam magnates advenæ et longinqui, videlicet Baldewinus, dictus imperator Constantinopolitanus, cum quibusdam aliis suis fautoribus a Græcorum finibus violenter expulsus. Qui paucis annis ante elapsis, omnibus sacris reliquiis, quas in Græcia habere poterat, venditis, et undecunque mutuo accepta pecunia, imperium Romanicæ, quasi suum vendicans, potenter non sine multis sumptibus invaserat. Et consumpto non minimo thesauro inhoneste adquisito, victus, pauper, profugus, et omnibus bonis spoliatus et extorris, inde fugit et inglorius; licet ipsum dominus Papa fovere incepisset, et contra Vastagium,⁶ generum Frotherici, bella moventem acerrima, missa ei pecuniæ quantitate non minima, efficacissime juvisset. Egere igitur cœpit dictus Baldewinus, et paucis ante annis, quando pro simili causa in Angliam advenerat, expertus⁷ domini regis Angliæ liberalitatem, nedum dicam

¹ *coronantur*] corantur, Ch.

² Conrad of Hoehenstadt.

³ *et Leodiensis*] in the margin in Ch. in Paris's hand; in the text in the other MSS.

⁴ Siegfried III.

⁵ Henry of Gueldres.

⁶ John III. (Ducas Vatatzes) emperor of Nicæa.

⁷ *expertus*] expertam. MSS.

A.D. 1247. prodigalitate[m], iterum venit, ab eodem, quem sibi finx-
erat consanguineum, iuvamen pecuniare petiturus; unde
rediit clitellis refertis desideratis esterlingis. Et sic,
multipliciter spoliatis Egyptiis, Ebraei ditabantur.

Matt. Psr.
iv. 626.

Applicat episcopus Sabinensis cardinalis in Anglia.

Arrival of
William
cardinal
bishop of
Sabina
on his way
to Nor-
way.

Applicuit quoque tempore sub eodem episcopus Sabinensis,
Romanæ ecclesiæ cardinalis, iturus in partes Boreales
legatus, videlicet Norwegiam et Sueciam, et præcipue ut
regem Norwagiæ Haconem in regem inungeret et¹ sollemp-
niter² consecraret.³ Transitum autem fecit de Dovera
usque ad Lennam, de licentia domini regis, ut ibidem
ventum prosperum, navigaturus versus dictas regiones, præ-
stolaretur. Intrans quoque navem jussit in ea levari et
ornari unum altare, et missam a quodam fratre Prædica-
tore, quod nunquam antea videbant qui præsentibus erant,
celebrari.

Applicant fratres domini regis uterini.

The king's
uterine
brothers
and sister
land in
England.

Applicuerunt etiam tunc temporis tres fratres domini
regis uterini in Anglia in eodem portu, scilicet apud
Doveram, Guido de Lizinnun, miles, et Willelmus de
Valentia, non adhuc miles factus, et Ælmarus clericus, ex
mandato domini regis vocati; et præter hos Ælesia soror
eorum, videlicet soror ejusdem domini regis uterina, puella
nondum maritata; ut⁴ de Angliæ, relicta Pictavia, quam
Franci cæperunt conculcare et incolas proditores cachin-
nando appellare, divitiis et deliciis uberrime ditati
saginentur.⁴ Quibus adventantibus rex occurrit læta-
bundus, et fraternos⁵ ruens in amplexus et oscula multi-
plicata, promisit eisdem honores et possessiones amplis-
simas, et promissiones suas sine moræ dispendio, uberius
quam promisit, fideliter adimplevit, sicut sermo subsequens
plenius auditoribus dilucidabit.⁵

Id. iv. 627.

¹ et] om. N. W.

² sollempniter] om. N.

³ consecraret] om. MSS. exc. Cl.

⁴⁻⁴ ut . . . saginentur.] om. N.

⁵⁻⁵ fraternos . . . dilucidabit]
eos honoribus et possessionibus
amplissimis ditavit, N.

*Maritatae sunt quaedam puellae quibusdam nobilibus Angliae A.D. 1247.
adolescentibus.*

Matt. Par.
iv. 628.

Anno¹ quoque sub eodem, in initio mensis Maii, domino rege propter hoc apud Wudestoc specialiter, videlicet a festo sancti Vitalis usque in crastinum Apostolorum Philippi et Jacobi, commorante, maritatae sunt duae puellae ultramarinae, de partibus Sabaudiae vel Provinciae oriundae, per providentiam et procurationem Petri de Sabaudia, qui propter eos illuc perrexerat, Ædmando comiti Lincolniae et Ricardo de Burgo, adolescentulis nobilibus, quos dominus rex in palatio suo per aliquot annos educaverat, et moribus instrui fecerat eleganter. De quo matrimonio, quia ignotae et alienigenae naturalibus regni et indigenis, ignobiles, ut dicebatur, nobilibus, deformes formosis et etiam invitis matrimonialiter copulabantur, murmur et indignatio non minima inter nobiles regni personarum ventilata, timentes non mediocriter ne rex intenderet nobilitatem Angliae notha permixtione cogere diatim degenerare.

The king
at Wood-
stock from
April 28 to
May 2.

Two Eng-
lish nobles
married to
Proven-
çals.

Desponsatur Johanna filia Warini de Munteheinsil.

Id.

Diebus² quoque sub eisdem, idus videlicet Augusti, maritata est Johanna filia Warini de Munteheinsil Willelmo de Valentia, fratri domini regis uterino; hoc volente et diligenter ac argumentose procurante domini regis consilio, propter opulentissimam haereditatem ipsam Johannam contingentem et expectantem, ratione genitricis.

Marriage
of William
of Valence
and Jo-
anna de
Mun-
chensi.

Willelmus Longaspata et multi alii nobi[les cruci signantur].

Id. iv. 629.

Eodem quoque anno episcopus Wigorniae Walterus, comes Legrecestriae Simon, Willelmus Longaspata et multi alii nobiles de regno Angliae, exemplo domini regis Francorum

Walter bp.
of Wor-
cester,
Simon de
Montfort,

¹ This and the next two chapters
om. Re.

² This and the next chapter om.
N.

A.D. 1247. et magnatum de regno ejus animati, circa tempora Rogationum crucem assumpserunt; ut in Terra Sancta, Christi vestigia adorantes et pro ejus optinenda hæreditate viriliter dimicantes, suorum peccaminum veniam consequerentur. Matt. Par. iv. 629.

William Longespée, and others take the Cross.

Transfertur¹ beatus Ædmundus confessor.

Translation of S. Edmund at Pontigny. Id. iv. 631.

Ejusdem anni sub curriculo translatus est beatus Ædmundus Cantuariensis archiepiscopus et confessor apud Pontiniacum, in ecclesia conventuali monachorum Cisterciensis ordinis sollempniter, in Christianissimi regis Franciæ² Lodowici et innumerabilium magnatum, tam prælatorum quam aliorum, præsentia. De cujus sanctitate cum constaret omnibus certissime cum integer inveniretur, inter omnes sui sexus eminentissima assistebat obsequiis illi, prout potuit et decuit, domina Blanchia mater domini regis Franciæ, quæ faciens vigiliam cum jejunio et oratione et lumine non minimo, orando devotissime, replicavit dicens: "Domine pater, sanctissime confessor Ædmunde, qui mihi supplicanti benedixisti³ et filiis meis, quando vivus exulans per me indignam vestri gratia transitum fecisti in Francia, peto, confirma quod initialiter operatus es in nobis, et confirma regnum Franciæ in soliditate pacifica et triumphali, cujus libertas est ab antiquo omni exulanti et persecutionem patienti et prælato maxime sinum pandere pietatis, protectionis, et asili. Hoc recolat sanctitas tua non ingrata, tibi hæc et tuo Thomæ fecisse profugo et egenti."

Prayer of Q. Blanche.

Ejusdem materie prosecutio.

Appearance of the body of S. Edmund. Id.

Die vero crastina, videlicet vii. idus Junii, quo translatus est corpus beatissimi episcopi et confessoris Wlstanii,

¹ *Transfertur*] Transfretatur,

A.

² Re. om. the rest of this chapter.

³ *benedixisti*] benedixi, Ch. A.; Cl. is altered.

Matt. Par. *antici gloriosi regis et confessoris Ædwardi, apud A.D. 1247.*
 iv. 631. Wigorniam, quod factum arbitror divino nutu, translatum est apud Pontiniacum corpus beati Ædmundi archipræsulis et confessoris, annis sane revolutis. Sciendum quoque est, immo toti mundo prædicandum, quod corpus totum ejusdem sancti Ædmundi integrum inventum est et incorruptum et odoriferum, et, quod mirabilius est in mortuo, cum omnibus membris flexibile, sicut solet esse in dormiente; naso tantum passo injuriam, qui lamina nimis demissa compressus est, non tamen consumptus; capilli ejus et vestimentum inviolatum colore et substantia. Et ex tunc provisum est hoc primitus, benignissimo domino rege Francorum procurante, quod concessa fuit licentia Anglis liberius omnibus alterius nationis corpus ipsum adire, et videndo et orando venerari.¹

De alteratione monetæ secundum sui formam.

Id. iv. 632. Temporibus² sub eisdem, moneta esterlingorum propter sui materiam desiderabilem detestabili circumcissione cœpit deteriorari et corrumpi per illos falsarios monetarum, quos tonsores appellamus; adeo ut vix interiori circulo nummi parcendo, limbum literatum totaliter asportarent. Cum igitur cœpisset supra modum numisma vitari, cœpit domini regis consilium de remedio tractatum habere diligentem, ut videlicet moneta in forma vel materia salubriter mutaretur. Visum quoque est multis discretis et circumspectis, quod utilius foret materiam mutare quam formam alterare, cum ratione materiæ, non formæ, talem incurrisset moneta mutilationem. Cui rationi Francorum numisma et multorum aliorum principum perhibet testimonium et exemplum.

The English coinage very much mutilated.

De extorsione pecuniæ per archiepiscopum Cantuariæ.

Id. iv. 636. Temporibus quoque sub eisdem Bonifacius Cantuariensis archiepiscopus episcopos Cantuariensis provinciæ suspendit auctoritate Apostolica, qui consentire noluerunt novæ et inauditæ contributioni quam per gratiam domini Papæ impleverat, videlicet fructus ecclesiarum vacantium per tri-

Archbp. Boniface suspends the bishops of his province for not sub-

¹ *venerari]* adorari, N.

| ² Re. omits this chapter.

A.D. 1247. annuum anno primo, ad liberationem debitorum quibus, ut Matt. Par.
iv. 636.
mitting to asserebat, ipsam suam ecclesiam Cantuarie prædecessores
his extor- sui cum gravissima usura irremedialiter obligarunt. Quod
tions. non sine injuria beati Edmundi et aliorum sanctorum ar-

They give
way and
are ab-
solved.

chiepiscoporum, qui nequaquam dilapidatores vel pro-
digi fuerunt, constat esse confictum. Episcopi vero nullius
fulti munimine, contra papalem auctoritatem non valentes
nec volentes recalcitrare, licet inviti, tandem cum summa
mentis amaritudine, ut absolvi mererentur, consenserunt.

Iterum¹ per decanum Belvacensem, hujus negotii execu-
torem, mandatum Apostolicum acceperunt, quod a domino
Papa excommunicantur et excommunicati denuncientur per
provinciam Cantuarie omnes obloquentes omnesque detra-
hentes fraudemve facientes in negotio prænotato, ex gratia
Papæ dicto archiepiscopo feliciter concessa, vel aliquam
etiam diminutionem, exceptis tantummodo domino rege
et uxore sua domina regina et eorum liberis et nobili
viro Ricardo comite Cornubie.¹

*Nota in
exceptione
adula-
tionem,
unde orta
est sus-
picio de
mutuo
consensu.*

*Quomodo Frethericus quasdam Ytalie civitates in motis guerris
infestavit, e quibus Parma obsidetur.*

Siege of
Parma by
Frederick
II.

Cum² vero sol ad æquinoctium vergeret autumpnale, Id. iv. 637.
Frethericus cisalpinus versus Lugdunum, ubi dominus Papa
morabatur, cum innumerabili exercitu properabat. Unde
vehementer timebatur ne in papalem personam et cardinales
et alias personas ecclesiasticas hostiliter irrueret, cum pru-
denter procurante domino Papa, qui Parmenses animaverat
et non minimam pecuniam in eorum juvamen eis pro-
miserat, ipsa civitas tota Parmensis, quæ antea firmiter cum
ipso Fretherico steterat, præparavit se constanter ad resis-
tendum eidem, Mediolanensibus et aliis, qui eundem Fre-
thericum oderant, subito confederata. Quo audito, idem
Frethericus præ furore vix se capiens, totus accenditur
ira vehementi, eo quod a proposito per rebelles revocabatur.
Reversus est igitur cum omni exercitu suo, ut ipsos Parmenses,
obsidione vallatos et violenter occupatos, gravissima
tanquam nequissimos proditores plecteret ultione. Papa

¹ Iterum . . . Cornubiæ] om. | ² Re. om. this chapter.
Re.

Matt. Par. iv. 637. igitur a timore vehementissimo quo perurgebatur aliquan- A.D. 1247.
 tulum respiravit. Obsessa igitur civitate terribiliter, cœpit Victoria
 ædificare extra eam quasi quandam civitatem grandem et built.
 populosam, ut et ipsi Parmæ parificari videretur, et voca-
 vit castrorum ipsorum constructionem Victoriam; jura- *Nota de*
 vitque se non inde recessurum donec obsessos violenter ac *miseria*
 viriliter occuparet. Cœperunt igitur cives nimis coartari, *Parmen-*
 et dicere inter se, " Merito hæc patimur, dominum nostrum *sium*
 " in nos confidentem proditiose nimis impugnantes. Puni- *ex impre-*
 " mur etiam, nec immerito; iminetque civitas nostra discri- *catione*
 " mini, in qua quondam sanctus ille episcopus Londoniensis *et male-*
 " Rogerus, quem Dominus jam, ut dicitur, manifestis *dictione*
 " honorat miraculis, dum versus curiam Romanam pere- *Rogeri*
 " grinaret, viatico suo et aliis caris sibi rebus ac neces- *episcopi*
 " sariis truculenter et sine aliqua restitutione spoliatus *London-*
 " recessit, unde in recessu suo civitati huic cum suis *iensis qui*
 " civibus maledixit." *ibidem*
pecunia
sua spolia-
batur.

Willelmus comes Holandiæ electus est in regem Alemanniæ.

Id. iv. 639. Sub illius anni profluvio, in crastino videlicet sancti William
 Michaelis, magnates Alemanniæ, ad quos jus spectat elec- count of
 tionis, pro majori parte elegerunt sibi in regem Alemanniæ Holland
 Willelmum comitem Holandiæ; hoc procurantibus cum elected
 summa diligentia domino Papa et archiepiscopo Colo- king of
 niensi et legato¹ et aliis emulis Fretherici. Germany.

De sanguine Christi apud Westmonasterium allato.

Id. iv. 640. Circa illos dies sanguis Christi, qui in Terra Sancta A portion
 habebatur thesaurus preciosissimus, datus et missus of our
 est domino regi Anglorum per quemdam fratrem Hos- Lord's
 pitalis;² qui cum eodem thesauro litteras detulit tes- Blood sent
 timoniales de ipsius thesauri certitudine, omni accep- to Henry
 tionem dignissimas, a domino patriarcha³ Jerosolimitano, III. from
 et a magistris⁴ militiæ Templi et Hospitalis, qui omnes the Holy
 unanimi voluntate et pronta devotione domino regi Land.
 ipsum thesaurum donantes contulerunt et præsentarunt; et ipse speciali domui suæ, ecclesiæ sancti Petri The king
 presents it
 to West-
 minster.

¹ See above, p. 331 n⁶.

² *Hospitalis*] Templarium, Matt. Par.

³ Robert.

⁴ William de Souzac and William de Château-neuf.

A.D. 1247. Westmonasterii, die scilicet translationis sancti Ædwardi, ipsum dedit ex sui sibi innata regia magnificentia ac liberalitate. Impetravit quoque ab episcopis, qui tunc præsentibus extiterant, eadem die, indulgentiam sex annorum et centum et sexdecim dierum omnibus tam sanctas reliquias venerantibus et præsentialiter aduentibus. Eademque die dominus rex Willelmum de Valentia fratrem suum uterinum, cum quamplurimis aliis tironibus, balteo cinxit militari.

Nota indulgentiam. Matt. Par. iv. 643.

Willelmus de Valentia fit novus miles. Id. iv. 644.

Dominus Silvester, domini regis clericus, in Karleolensem episcopum consecratur.

Eodem¹ tempore dominus Silvester, regis clericus, vir quidem modestus et discretus, et consuetudinum curialium, quæ in cancellaria regia exercentur, peritissimus, die² sanctæ Agathæ in episcopum Karleolensem consecratur. Die vero sancti Ædwardi venit comes Legrecestriæ de partibus transmarinis. Die vero Apostolorum Simonis et Judæ rediit comes Ricardus de eisdem partibus, qui ob regia negotia et ardua, sed arcana, illuc destinabatur.

Silvester consecrated bp. of Carlisle. Id. iv. 645.

Simon de Montfort and Richard of Cornwall return.

Magister Thomas eligitur in episcopum Menevensem.

Diebus³ itaque sub eisdem, magister Thomas, cognomento Walensis, Lincolnensis ecclesiæ archidiaconus, electus est in episcopum Menevensem.

Thomas Wallensis bishop of St. David's. Id. iv. 647.

Inungitur et coronatur in regem princeps Norwagiæ.

Die vero sanctorum Felicis, Simplicis, Faustinae, et Beatricis, qui est dies sancti Olavi regis et martiris, inunctus et coronatus est in regem princeps Norwagiæ Haco, vir quidem prudens et circumspectus et eleganter literatus.

Coronation of Hacon king of Norway, 29 July. Id. iv. 650.

¹ This chapter om. N. Re.

³ This chapter om. A. N. Re.

² See on this error Matt. Par. iv. p. 645, note 1.

De obitu comitis de Ferrariis.

A.D. 1247.

- Matt. Par. iv. 654. Obierunt¹ autem eodem anno, die beatæ Katerinæ, Willelmus comes de Ferrariis, vir bonus, et plenus dierum; et cito post, uxor ejus comitissa M.² Obierunt quoque eodem anno alii nobiles, Ricardus de Burgo et Willelmus filius Hamonis.
- Deaths of William E. of Ferrers, Richard de Burgh, William Fitz-Hamon.

Annalis conclusio.

- Id. iv. 655. Transiit igitur annus ille, uberrimus in frugibus, sterilis in fructibus, Angliæ deprædativus, Terræ Sanctæ inimicus, Ecclesiæ spoliator, Ytaliæ cruentus, imperio suspectus, Alemanniæ martius, Walliæ conculcator, et toti mundo turbulentus.
- Character of the year.

Dominus rex fuit Wintoniæ.

- Id. v. 1. Anno gratiæ MCCXLVIII^o, qui est annus regni domini Henrici regis tertii xxxii., fuit dominus rex ad Natale Domini Wintoniæ, ubi dies Natalitios, comitantibus multis magnatibus, magnifice celebravit. In crastino autem, videlicet die sancti Stephani, prandebat cum ipsius civitatis episcopo Willelmo. Eodem³ tempore Ricardus Suard, de quo multa prædicta sunt, morbo percussus est paralitico.
- Henry III. keeps Christmas at Winchester. Richard Siward struck with paralysis.

Venit Beatrix mater reginæ in Angliam.

- Id. Eodem quoque tempore Beatrix mater reginæ venit in Angliam, dominum regem et filias suas visitaturæ, comitante Thoma de Sabaudia, quondam comite Flandriæ.
- Beatrice countess of Provence comes to England.

¹ This chapter om. A. N. Re.

² sic MSS., following the MSS. of Paris; see the note ⁴ on Paris, iv. 654. Her name was Agnes. W. has Marg'. i.e. Margaret de

Quinci, second wife of the next E. of Ferrers.

³ Eodem . . . paralitico] om. A. N.; Re. om. the whole chapter after the first clause.

A.D. 1248.

*Obiit episcopus Bathoniæ Robertus.*¹Death of
[Roger]
bishop of
Bath.Tempore quoque sub eodem, videlicet circa festum sancti Matt. Par.
Hilarii, obiit episcopus Bathoniensis Robertus.¹ v. 3.*De generali parlamento habito Londoniis in octavis Purificationis.*Parliament
in London.Sub illius autem anni initiali² curriculo, in octavis vide- Id. v. 5.licet Purificationis, edicto regio convocata est totius Angliæ nobilitas, ut de regni negociis nimis perturbati et depauperati diligenter contractarent apud Westmonasterium. Advenerunt igitur illuc, excepta baronum et militum, necnon et abbatum et priorum et clericorum multitudine copiosa, novem episcopi cum totidem comitibus. Et cum postulasset Id. v. 6.
dominus rex auxilium pecuniare, indignati sunt magnates vehementer; præsertim quia quando in ultima tali exactione, cui nobiles Angliæ vix consenserunt, confecit cartam suam quod amplius eis talem non faceret injuriam et gravamen.The king
asks for
pecuniary
aid.Complaints
of his acts.Reprehensus est insuper super indiscreta alienigenarum vocatione, quibus omnia bona regni in sui depauperationem prodigaliter distribuit et dispersit; nobiles quoque regni sui ignotis ignobilibusque maritavit, multotiens consensu mutuo, qui solet debitum matrimonium complere, irrequisito. Culpatus est insuper, quod quicquid in esculentis, potibus, et robis expendit, rapit violenter, sine pacatione prompta vel indilata. Redargutus est in Id. v. 7.
super quod episcopatus et abbatias et etiam gardas vacantes immisericorditer depauperat, contra juramentum suum, quod est primum et præcipuum in coronatione sua. Calumpniatur itaque graviter, eo quod sicut magnifici patres et prædecessores sui, scilicet reges Angliæ, habuerunt, justiciarium nec cancellarium habet nec thesaurarium per commune consilium regni, prout deceret et expediret; sed tales qui suam qualemcunque, dummodo sibi ipsis quæstuosam, sequuntur voluntatem; nec qui reipublicæ, sed singularem quæerunt promotionem.¹ *Robertus*] sic MSS. for *Rogerus*, as also the C.C. MS. ofParis. This chapter om. A. N. Re.
² *initiali*] *initialis*, MSS.

Promissio domini regis de his corrigendis.

A.D. 1248.

Matt. Par.
v. 7.

Hæc cum audisset dominus rex, confusus erubuit, et He pro-
 erubescens doluit, se in tot Deum et homines offendisse. mises
 Promisit igitur humiliter, certissime se hæc omnia gratanter amend-
 emendaturum. Et cum demissiori vultu et precibus ment.
 crebrioribus adhuc inclinare attemptasset voluntati suæ,
 videlicet de auxilio pecuniari sibi concedendo, non ad-
 quievit universitas, multotiens sic delusa; sed unanimi
 consensu responderunt: "Emendationem sitienter desi-
 " deramus, expectabimus adhuc patienter; et prout se geret The ques-
 " dominus noster rex et se habebit versus nos, et nos eidem tion of
 " secundum sua merita respondebimus." Posita sunt the aid
 igitur omnia hæc in respectum usque ad quinquagesimam deferred.
 tatis sancti Johannis Baptistæ; infra¹ quem terminum
 sperabant magnates regem emollire, et cor suum salu-
 bribus consiliis inclinari. Et hoc salubriter factum
 esset, ut dicitur, nisi suorum consiliorum, qui formida-
 bant suum exinde expirare dominium, sibilis enerva-
 retur.

De confusione Fretherici et liberatione Parmæ.

Id. v. 13.

Fortuna igitur mundanis eventibus dum sic illuderet, Par- Defeat of
 menses, qui miserabili obsidione undique opprimerentur, Frederick's
 concione facta, sese Deo et beato Rogero episcopo Londoniæ, army be-
 quem enormiter, ut dictum est, offenderant, feliciter fore Parma.
 humiliaverunt. Una igitur dierum cives audientes, quod
 obsessor eorum et oppressor continuus et protervus,
 Frethericus, propter quippiam negotii sese absentaverat,
 relinquens Thadeo, judici sui palatii, custodiam exercitus
 sui et thesauri imperialis, et aliis suis principibus in
 obsidione commorantibus, cives igitur, invocato de supernis
 auxilio, in exercitum Fretherici audacter exeuntes,
 repentinum impetum facientes, ad votum triumpharant.

¹ *infra*] *infra*, Ch.

A.D. 1248. Cujus¹ rei series hæc epistola scire volentibus plenius dilucidabit.

Litteræ super præmissis.

<p>Letter of the podestà and people of Parma to the podestà and people of Milan, giving an account of the victory.</p>	<p>“ Strenuis et prudentibus viris, domino Bonefacio de Salis “ potestati, militibus, et populo Mediolanensi, Philippus “ vicedominus, potestas, milites, et populus Parmensis, “ salutem cum gloria et honore.</p>	<p>Matt. Par. Addita- menta 74, vi. 146.</p>
<p>Confusio non minima.</p>	<p>“ Laudes retribuimus Deo Patri, Filioque Suo Domino “ nostro Jesu Christo, et Spiritui Sancto, trino Deo et “ uni Majestati, et Virgini gloriosæ, quæ non propter “ nostrorum exigentiam meritorum, sed propter suam “ elementissimam pietatem, civitatem nostram protegit, “ defendit, visitat, et gubernat; sicut manifeste con- “ spicimus in victoria triumphali, quam die Martis, “ duodecimo Februarii exeuntis, contulit nobis Deus Sux “ genitricis interventu. Quamvis enim mille quingenti de “ nostris ivissent inter Colnirium² et Bersillum,³ et præ- “ terea duæ portæ in integrum, et ille sæviens draco, qui “ per tantum temporis obsederat terram nostram, nos omnino “ crederet deglutire, jam extra sua mœnia cunctis militum “ et peditum suorum agminibus ordinatis et suis fidelibus “ commissis, et ipso parum remoto; nos, invocato Dei “ auxilio et Virginis gloriosæ, cernentes quod potens est “ Deus deponere superbos et humiles exaltare, protinus “ exivimus contra ipsos, populus et milites universi, nequa- “ quam vestigia nostra retardantes, quoad hucusque dimi- “ cantes junximus nos cum eisdem, præcedente vexillo cum “ forma Virginis preciosæ, cujus regebamur semita et du- “ catu. Et quamvis duriter a principio restitissent, nos “ tamen invalescentes durius in eosdem confregimus, et “ prostravimus omnes ipsos, et contrivimus universos. Et “ cum hoc audisset impius Frethericus, et cogitaret suis “ succurrere, formidavit nobis occurrere. Et descendens “ per subterfugia tanquam latro, dimisit suos et spolia sua “ prorsus universa. Ex quibus tria milia cepimus et plures. “ Cepimus quoque carrochium Cremonensium; cepimus etiam “ mœnia quæ fecerat et omnia castra sua, et habemus omnia “ sua quæ habuerat.</p>	

¹ Cujus . . . nostris (p. 349)]
om. Re.

² Colorno.

³ Brescello.

Matt. Par.
Additam.
vi. 147.

“ Interfecimus quoque Thadeum judicem suum, cubicu- A.D. 1248.
“ larios et camerarios suos, nostros quoque bannizatos; de *Nota de*
“ suis militibus et populo interfecimus ultra mille quin- *morte*
“ gentos, præter subversos equorum pedibus et ruina, quos *Thudei*
“ præ multitudine describere non potuimus; alios autem de *optimi*
“ suis fugavimus usquequaque. Tandem in civitatem re- *rhetoris.*
“ gressi, cum Dei laudibus et honore, nostræ disposuimus
“ negotia civitatis, confidentes in Illo Qui est vera salus
“ omnium. Contritis enim amodo brachiis impiorum, amodo
“ nos et nostri pace perpetua potiemur. Et hoc vobis ad
“ gaudium intimamus, magnificentiam vestram deposcentes,
“ quatinus omnes universaliter in nostrum auxilium, mora
“ sublata qualibet, cum carrochio vestro accedatis. Quoniam
“ cum Deus aperuerit nobis viam, procedere volumus per
“ eam festinanter, ut recuperemus Burgum¹ sancti Dominici
“ et Bersillum et alias terras nostras; capientes navigium
“ insuper Cremonensium, et inimicos nostros et vestros, de-
“ leamus eos de libro viventium. Tollite moras omnes, viri
“ prudentissimi, ut constantes; quia post Deum et beatam
“ Virginem, triumphum nostri vos auctores et participes repu-
“ tamus. Et sciatis quod combusta terra maledicti Frethe-
“ rici, habemus omnes quos de nostris et Placentinis in
“ vinculis detinebat. Valete.² Nunciato hæc amicis nostris
“ et vestris; ut gaudium nostrum, quod est plenum, omni-
“ bus pateat amicis nostris.”

De reformatione monetæ.

Matt. Par.
v. 15.

Diebus quoque sub eisdem, moneta Angliæ per detesta- Corruption
biles tonsores et falsarios adeo intolerabiliter est corrupta, of the
sicut præactum est, quod eam nec indigenæ nec etiam English
alienigenæ oculo recto vel illaso corde poterant amplius coinage.
intueri. Provisum est igitur, ut non alterato legali
pondere vel literata suprascriptione, crucis brachia in
altera parte denarii usque ad limbum ejus duplicia
extenderentur, ut quadrafariam dividi posset compe-
tenter, hoc modo.³

¹ Borgo san Donino.

² *Valete . . . nostris]* om. A.
N.

³ This is drawn in Ch.
see Matt. Paris, v. 18.

A.D. 1248. *Obiit Walterus Mauclerc quondam episcopus Karleolensis.*

Death of
Walter,
bp. of
Carlisle.

Anno ¹ quoque sub eodem, Walterus cognomento Mauclerc, *Matt. Par.* v. 16.
quondam episcopus Karleolensis, sed imminentibus diebus decrepitæ senectutis, assumpto habitu fratrum Prædicatorum, ut pauper moreretur,² debita naturæ laudabiliter persolvit. Rationis enim trutina sanæ ponderabat, quod potius per dominum regem quam morum et scientiæ considerationem in episcopatum seculariter et irreligiose in apicem promotus est pontificalem. Hic ³ est ille, quem frequenter fortuna sublevavit, ut fortius allideret; qui se consiliis regalibus arduis, quæ minime valuit vel voluit adimplere, incaute commisit; qui matrimonia domino regi reprobanda, nunc in Pontivio,⁴ nunc in Scotiæ partibus, inconsultius procuravit.⁵ Hujus quoque consilio, postquam ad ordinem se contulit Prædicatorum, procuratum est, ut novum et inauditum privilegium in eorum ordine a domino Papa, forte pecunia interveniente, extorqueretur.

His career.

De novo privilegio fratrum Prædicatorum.

New privilege
granted
to the Do-
minicans.

Eodem anno fratres Prædicatores impetrarunt a domino *Id. iv. 625.*
Papa privilegium, ne liceat ⁵ alicui fratrum ab eorum ordine ad alium transmigrare, licet constet ordinem sancti Benedicti arctiorem esse et excellentiorem, et tempore et auctore majoris reverentiæ et dignitatis, quam regulam sancti Augustini, cui fratres Prædicatores subiiciuntur, ipsam profitentes. Nec alicui etiam liceat abbati vel priori aliquem talem fratrem suscipere, cum tamen ipsi transfugas ⁶ monachos suscipere dinoscantur. Quod videtur esse dissonum rationi, cum non liceat a rigidiori ad

¹ Re. om. to the end of the year.
² *moreretur*] *moretur*, Ch.
³⁻⁵ *Hic . . . procuravit*] om.
A. N.

⁴ v. *Matt. Par.* iii. 206, 327, 328.
⁵ *liceat*] *licet*, Ch.; *liceret*, A.
(altered) N.
⁶ *transfugas*] *transfugos*, MSS.

Matt. Par. remissiolem descendendo¹ transmigrare, necnon et A.D. 1248.
iv. 625.

huic præcepto naturali, prout recitat sanctus Benedictus,²
Quod tibi non vis fieri, alii ne facias. Cum autem multi Tobit, iv.
moribus, scientia, et genere pollentes, et possessionibus 16.
amplis habundantes ad eorum ordinem a seculo convo- *Causa*
larent, nec postea talem formam religionis, qualem se inve- *subjun-*
nisse sperabant, repererunt, sed pro claustris totius regionis *gitur.*
circumjacentis latitudinem, præsertim cum in principio
regulæ suæ reprobet sanctus memoratus Benedictus illud
genus monachorum quod Girivagum dicitur, cœperunt
dolere et pœnitere quod ad talem ordinem pertransirent,
et subterfugia caute quærere satagebant; unde cæteri se
dolentes derelinqui, qui inter eos majores esse censebantur,
remedium procurarunt memoratum.

Episcopus³ autem sæpeditus, ne cognominis⁴ sui
sinistra significatio infaustum effectum consequeretur,
Id. v. 16. Prædicatorum habitu præmunitus, sine laudabili meruit
feliciter terminari.³ Obierunt⁵ quoque eodem anno duo *Nota de*
fratres de eodem ordine, quibus majores non erant, immo nec *obitu*
pares, ut creditur, in finibus Christianorum, in eruditione *fratrum*
scientiæ, præcipue theologiæ, videlicet frater et magister *Roberti*
Robertus cognomento Bacun, et Ricardus de Fishakele; *Bacun et*
qui egregie plurimis annis in eadem facultate clero lego- *Ricardi de*
runt, atque populo prædicarunt. *Fishakele*
optimorum
clericorum.

De obitu duorum nominatissimorum clericorum.

Id. v. 41. Sub eodem quoque annali curriculo obiit magister Simon Death of
de Langetona, frater præclaræ memoriæ Stephani Cantua- Simon
riensis archiepiscopi, ejusdemque ecclesiæ archidiaconus, qui Langton,
fratrissare negligens, si ecclesiæ suæ persecutor et per- arch-
turbator extitisset, non est mirandum; quinimmo regna deacon of
Francorum et Anglorum et eorundem regnorum corda Canter-
et status non mediocriter commovit et dampnose per- bury.
turbavit, sicut suo loco plenius enodatur.

¹ descendendo] descendo, Ch.;
cescendo, Cl.

² S. Benedict's rule, cap. lxi.

³⁻³ Episcopus . . . terminari]
om. N.

⁴ Mauciere.

⁵ Obierunt generalem (p.
352)] om. A. N.

A.D. 1248. Eodem inasper anno obiit magister Johannes Blundus *Matt. Par.*
 Death of Eboracensis ecclesie cancellarius, inter theologos qui nulli *v. 41.*
 John quandoque secundus habebatur, qui, cum scientia et
 Blund, moribus imineret eminenter, eligebatur quondam in
 chancellor archiepiscopum Cantuariensem, sed per memoratum magis-
 of York, trum Simonem, quietis nescium, cassatus est et im-
 and elect of Canter- merito reprobatus; perturbator igitur et perturbatus ad
 bury. turbas simul perrexerunt defunctorum.

De eclipsi lunæ.

Lunar Eodemque anno kalendas Junii, luna statim post solis *Id. v. 20.*
 eclipse. occasum passa est eclipsim fere generalem.

*De iteratione magni parlamenti in quindena nativitatis sancti
 Johannis Baptistæ.*

Parliament Adveniente autem quindena nativitatis sancti Johannis *Id.*
 in London. Baptistæ, convenit Londoniis totius Angliæ ferme nobilitas,
 credens firmiter ex certa domini regis promissione, ut,
 mutata ¹ pristina voluntate et consilio, naturalium
 suorum se consiliis inclinaret, cum ab ipso responsio
 Speech of taliter derivatur: "Non videtur mihi quod vestrum sit
 the king. " mihi imponere conditionem, dum quod licet unicuique
 " vestrum, mihi denegastis. Porro licet cuilibet ejus-
 " libet et quolibet uti consilio. Cæterum licet cuilibet patri-
 " familias quemcunque de domo sua illi vel illi officio
 " postponere, præponere, vel deponere, elemosinas erogare,
 " mutuo quidlibet accipere, et suo vel ejus vult
 " arbitrio gubernari, quod utique domino ac regi vestro
 " temere præsumitis denegare. Quinimmo domini ac
 " principis nutu potius habent dirigi et voluntate ordinari
 " quicunque censentur inferiores. *Non est servus supra*
 S. Matt. " *dominum, sicut nec discipulus supra magistrum. Qua-*
 x. 24. " propter nec justiciarium, nec cancellarium, nec thesau-
 " rarium vel substitnam prout exigitis, vel si substi-
 " tuerentur, amoverem." Et cum respondentes asserebant

¹ *mutata*] mutato, Ch. Cl. W.

- magnates se nihil [velle], nisi promotionem regiam et A.D. 1218. publicam et superfluitatem indiscretam in elemosinarum profusione et cereorum accensione nimia¹ castigasse, nequaquam exaudiebantur. Luce igitur clarius videbant hæc ab eorum consilio emanasse, quorum si universitas exaudiretur, dominium exufflaretur; responderunt igitur se nullo modo velle amplius depauperari, ut bonis eorum inutiliter distributis, alieni superbiant saginati. Soluta igitur non sine indignatione concilio, unusquisque ad propria spe fraudatus remeavit. Cum igitur necesse haberet dominus rex thesaurum habere, quia in brevi missurus in Wasconiam erat militarem expeditionem contra Gastonem, filium comitissæ Biarde, ingrattissimum proditorem qui domini regis terras vastavit, misit sigillatim preces efficacissimas viris religiosis, ut eidem thesauris destituto manum porri-
gerent largitatis, tempore oportuno gratam vicissitudinem reportaturi. Quod ipsi animo libenti, licet undique gravati, adimplere propensius satagebant,² unde et si de aliis taceamus, ab uno solo abbate, videlicet Ramesiè, centum libras reportavit. Præcepit
insuper vasa et utensilia et jocalia thesauri sui regii vendi pro pondere, non habito respectu ad aurum quo fulgebant argentea, vel ad opus licet artificiosum et laboriosum, et quamvis "materiam superasset opus."

Refusal
of the aid
demanded.

His expe-
dition
against
Gaston
de Béarn.

His plate
sold.

Ov. Met.
ii. 5.

Rex Francorum transfretat peregrinus.

- Id. Equinoctio autem autumnali temperiem gratam ministrante, dominus rex Francorum, accepta sollempniter apud sanctum Dionisium et alia sacra loca ac sollempnia in regno suo licentia,³ et voto firmato, iter arripuit Jerosolimitanum; et per Lugdunum, ubi Papa morabatur, transitum faciens, ipsum humiliter ac devote salutans obnoxius deprecabatur, ut salvo in omnibus honore ecclesiastico, Fretherico, jam bene humiliato et veniam postulanti, gratiam concederet reconciliationis, et Christi in hoc, Cujus vicarius esse

Louis IX.
starts on
his cru-
sade.

He endea-
vours at
Lyons to
make
peace be-
tween the

¹ nimia] nima, Ch.

² satagebant] satagebebaut, Ch.

³ licentia] om. MSS.

A.D. 1248. dinoscitur in terris, vestigia sequeretur, et paternæ Matt. Par.
 Pope and pietatis sinum panderet pœnitenti, saltem ut pateret via v. 22.
 emperor. tutior peregrinanti; ad quod cum corneret dominum Papam
 vultum contradictionis protendentem, dominus rex tristis
 recessit, dicens: "Timeo ne cum recessero, parentur regno
 " meo propter inexorabilem tui duriciam in proximo
 " hostiles insidiæ; tibi imputetur si Terræ Sanctæ nego-
 " cium, quod absit, impediatur; veruntamen Franciam non
 " permittas infestari, immo ut pupillam¹ oculi procures
 " custodiri, ut a qua status totius dependet Christiani-
 " tatis." Ne igitur penitus perturbatus rex recederet,
 provisum est ut ad dominum regem Angliæ nuncius
 mitteretur specialis ac sollempnis, prohibens eum ne
 aliquid de pertinentiis regno Francorum quomodolibet im-
 peteret hostiliter aut infestaret; ad quod² destinati sunt
 incontinenti magister³ Albertus, domini Papæ notarius,
 et magister Paulus ejusdem domini Papæ familiaris, qui
 ad dominum regem Angliæ venerunt apud Windeleshore
 in festo Exaltationis sanctæ crucis. Dominus autem rex
 Franciæ, facta domino Papæ morosa confessione, et optenta
 omnium peccatorum remissione, cum benedictione recedens
 a curia Romana, versus Marsiliam lora direxit et vexilla.
 Et cum Avinioni appropinquaret, cives ex antiquo odio
 favillas adhuc accensas reservantes, ipsi regi, paratis
 insidiis, quæ poterant nocumenta machinabantur.
 Similiter, nacta occasione parva, cives Marsiliæ et con-
 patriotæ impedimenti repagula eidem maliciose pro-
 curabant; rex autem, vix sedato tumultu, ad mare pro-
 gressus, in crastino sancti Bartholomæi, assumptis secum
 non omnibus qui eum sequebantur sed præelectis,
 navem ascendit, versus Ciprum vela dirigens sinuosa,
 ut in ea, veluti fertili et temperata, quietius hiemaret.

*Mittuntur
 in Angliam
 magistri
 Albertus et
 socius
 ejus
 Paulus.*

*He sails to
 Cyprus,
 Aug. 28.*

*Capitur civitas Aquisgrani, et coronatur in regem Alemanniæ
 Willelmus comes Hollandiæ.*

Et dum brumalis frigiditas argenti mundo durius imi- Matt. Par.
 neret, artabantur obsessi in civitate Aquisgrani vehemen- v. 25.

¹ *pupillam*] pipullam, Ch.

² *quod*] quem, W.

³ *magister*] magistri, MSS. exc.
 | N.

- Matt. Par. ter; denegabatur enim illis undique exitus et introitus, et A.D. 1248.
v. 25. omnium collatio victualium, solaque eos sustentabat Surrender
umbratilis Conradi consolatio. Cogebantur enim neces- of Aachen,
sario se qualiquali conditione hostibus mancipare, et and coro-
eorum arbitrio pertractari. Civitatem igitur jam captam nation of
victores læti ingrediuntur, et Willelmus comes Hollandiæ William of
in regem Alemanniæ per manum Conradi archiepiscopi Holland.
Coloniensis die Omnium Sanctorum solemniter coronatur.
- Id. v. 27. Conrado ad succursum obsessorum properanti quidam *Conrado*
magnates Alemanniæ, filii Ecclesiæ, potenter restiterunt, *resistitur.*
unde ille victus recessit et confusus.

Sibilla nobilis civitas Hispaniæ capta est.

- Id. v. 25. Eodemque anno in æstate capta est nobilis civitas His- Capture of
paniæ Sibilla a victoriosissimo rege Castellæ Andefulso, Seville by
non sine multorum Christianorum admiratione dicen- [Ferdin-
dum, "Quid sibi vult istud? Plus adquisivit iste solus and III.].
" rex ad opus et honorem ecclesiæ Christi quam
" dominus Papa et¹ omnes sui cruce signati, a quibus
" infinitam abradit pecuniam, omnesque Templarii et
" Hospitalarii, qui innumerabiles undique a Christiani-
" tate vindemiant redditus et thesauros." Et admi-
ratae sunt turbæ dicentes, "*O altitudo divitiarum,*" Rom. xi.
etc. 33.

Norwicensis episcopus pro ignotis causis transfretat.

- Id. v. 35. Post² festum autem sancti Michaelis, Walterus de Bifeld³ The bp. of
episcopus Norwicensis transfretavit; de quo transitu idem Norwich
episcopus multos in Anglia suspectos reddidit et crosses.
suspensos.

*Mittitur comes Legreestriæ Simon in succursum Burdegalen-
sium et Wasconensium fidelium domini regis.*

Eodem tempore, misit dominus rex in Wasconiam Simon de
comitem Legreestriæ Simon, et cum ipso copiosam Montfort
sent into
Gascony.

¹ et] ut, Ch. Cl.; A. is altered
to et, T. to vel; W. has vel.

² This and the next chapter om.

N.

³ Sic.

A.D. 1248. militaris manus multitudinem; sed tamen ad alleviationem sumptuum ipsorum eodem tempore exegit a civibus Londoniarum duo milia librarum, quæ et ipsi domino suo et regi in articulo necessitatis constituto licet gravati concesserunt.

Annalis conclusio.

Character of the year. Transiit igitur annus ille vere temperatus et serenus, *Matt. Par. v. 46.* horrea frugum replens habundantia, et torquularia reddens vinis redundantia, ita ut summa frumenti ad duorum descenderet precium solidorum. In pomeriorum vero fructibus, quod pro mirabili habebatur, per loca uberrimus, per loca sterilis, vermibus cucurbitinis,¹ ubi pestis se ingessit, omnia virentia in arbuatis penitus demolientibus. Fluxit quoque annus iste Terræ Sanctæ hostilis, Ytaliæ inimicus, Franciæ lugubris, Germaniæ exicialis, Sabaudia horribilis, curiæ Romanæ infamis,² Angliæ vero deprædativus, multis quoque argumentis termini mundialis indicativus, iræque divinæ comminatorius.

Dominus rex Londoniis fuit ad Natale Domini.

Henry III. at Westminster at Christmas. Anno gratiæ MCCXLIX^o, qui est annus regni domini regis Id. v. 47. Henrici tertii xxxiii., fuit idem dominus rex ad Natale Domini Londoniis, videlicet ad speciale sibi domicilium Westmonasterii, ubi cum dapsili valde convivio ut solet dies transegit³ natalicios, cum multitudine nobilium copiosa, convocans tamen multo plures, ut festo sancti Ædwardi, quem præ ceteris sanctis præcordialius diligit et veneratur, secum gaudenter interessent. Qui libenter advenerunt tum pro sancti amore et veneratione, tum pro Christi sanguinis reverentia nuper, ut prædictum est, adepti, et venia peccatorum ibidem concessa atque fidelibus optinenda, tum pro domini regis ipsos vocantis auctoritate. Erant autem jam ibidem præsentis qui advocabantur cum rege et regina, comites Ricardus frater domini regis et

¹ cucurbitinis] conturbicinis, T.

² infamis] imfamis, Ch.

³ transegit] tranegit, Ch.

Matt. Par. v. 48. marescallus Rogerus cum quatuor aliis comitibus, et episcopi totidem congregati. A.D. 1149

Comes Legreestriæ redit de Wasconia.

Et¹ dum apud Westmonasterium dominus rex moraretur, diebus videlicet Nataliciis, rediit comes Legreestriæ a partibus Wasconie, cum quibusdam aliis magnatibus, militibus, et servientibus, qui illuc destinati domino regi fideliter militarunt. Quorum adventus ipsum dominum regem et totam ejus curiam non mediocriter exhilaravit. Coegerat enim dictus comes quendam domini regis proditorem nequissimum, videlicet Guastonem filium comitissæ Biarde, qui in illis partibus multa dampna fecerat, treugas invitum accipere; et quendam alium publicum prædonem et incendiarium et inimicum domini regis eruentissimum, videlicet Willelmum Bertram, dictus comes captum in turri Regulæ vinculis mancipatum tradidit arctissime custodiendum.

Return of Simon de Montfort from Gascony.

Gaston de Béarn compelled to submit and William Bertram imprisoned.

De particulari terræ motu in partibus Sabaudie.

Cf. Id. v. 30. Cum² autem rota fortunalis talibus mundi mutaretur voluminibus, rumores inauditi ac terribiles Angliæ climata pervolarunt, quod videlicet ut evangelicæ minæ verificentur, quod erunt per loca terræ motus. Quædam villæ in partibus Sabaudie non procul a communi strata quæ est per valles Moriani, circiter³ xii. villæ cum duabus domibus religiosorum a vicinis montibus sese revolventibus et horribiliter corruentibus cum suis incolis, qui bene ad decem milia sunt recensiti, obrutæ perierunt.

Earthquake in Maurienne.

S. Matt. xxiv. 7.

Episcopus Dunelmensis sponte episcopatum suum resignavit.

Id. v. 53. Diebus⁴ quoque sub eisdem episcopus Dunelmensis Nicholaus, jam valitudinarius, exemplo Karleolensis Walteri

Resignation of Nicholas

¹ This chapter om. N.

² This chapter om. A. N.

³ *citer . . . cum]* over erasure in Ch.; Matt. Par. has *quinque*.

⁴ This chapter om. A. N. Re.

A.D. 1249. plenius informatus,¹ episcopatum suum sponte resignavit. Matt. Par. v. 53.
 of Faru- ut sibi liberius in orationibus et contemplationibus
 ham, bishop of vacaret et pauperior moreretur. Verumtamen datis a
 Durham. domino Papa provisoribus archiepiscopo Eboracensi et
 Manors assigned Londoniensi et Wigornensi episcopis, assignata sunt eidem
 to him. quedam maneria, Hovedene, Stoctone, et ,² de ipso
 episcopatu, ut tanto viro status et honor pontificalis
 salvaretur.

De novis nundinis apud Westmonasterium inchoatis.

New fair established at Westminster. Festo³ autem beati Ædwardi, quod de ejusdem gloriosi Id. v. 48.
 regis et confessoris depositione celebratur, dominus rex, juxta suam talem piam consuetudinem, vigiliam,⁴ quæ diem præcedit, quæ vigilia est die tertia ante Epiphaniam Domini, in jejunio panis et aquæ et diligenti vigilia et continuis orationibus, necnon in elemosinarum trans-egit distributione. In die autem jussit missarum sollempnia in ecclesia Westmonasterii, sollempniter in olosericis impreciables et cereorum multitudine, et conventus sonora modulatione mirifice adornata, serenissime celebrari. Præcepit etiam in publico voce Id. v. 29.
 præconia acclamari, ut suspensis aliis nundinis et Londoniensibus mercaturis, ibi tenerentur nundinæ per quindenam duraturæ.

Dedita est nobilis civitas Vercellis Fretherico.

Surrender of Vercelli to Frederick II. Diebus quoque sub eisdem, nobilis civitas Ytaliæ Vercellis cum partibus circumjacentibus sedicione civium, qui sese odio intestino persequabantur, in Fretherici cessit dicionem. Quod cum audisset dominus Papa, doluit inconsolabiliter, et tota curia Romana; horribili igitur anathemate sollempniter et frequenter innodavit omnes illos, qui in dicta civitate sedicionem

¹ *informatus*] informatus, Ch.

² Easingtone is omitted; there is no blank in the MSS.

³ This chapter om. Re.

⁴ *vigiliam*] in Gallia, T.

moverant aut prodicionem perpetraverant, per quam A.D. 1249. ipsa a fidelitate Ecclesiæ sequestrabatur, ut cæteri similia perpetrare formidarent.

Quomodo roboratus est Frethericus.

Matt. Par.
v. 16.

Et dum temporum istorum volumina prolaberentur, Conrad married to Elizabeth of Bavaria. Frethericus, ut partem suam undique adversariis vallatam roboraret, per matrimonium sese ¹ filiumque suum Conradum, qui filiam ducis ² Baivariæ desponsavit, prudenter studuit communire, et fœdere matrimoniali multis mag

Id. iv. 649.

natibus indissolubili amicitia copulari; filiam ³ namque suam eisdem diebus nuptui dedit Thomæ de Sabaudia, quandoque comiti Flandriæ, custodiamque Vercellis et partium adjacentium commisit, et multas terras contulit et redditus opulentos, ut sic sibi totum genus suum ⁴ redderet gratum et in vicissitudine oportuna firmiter obligatum.

Quam prudenter dominus rex mundavit partes Wintoniæ a latronibus.

Cf. Id.
v. 56.

Quadragesimali ⁵ autem tempore jam propius iminente, Robbers in the neighbourhood of Winchester. dominus rex partes adiit Wintonienses, latronum et vispilionum replecione non mediocriter infames; ubi paulo ante justiciarii extiterant itinerantes, qui mundasse debuerant omnes partes illas a peste prænotata; sed ita confœderati erant fures memorati, quod idem justiciarii licet diligentes maliciam eorum nequaquam poterant detunicare, nec cessabant aut deprædationes violentæ ac manifestæ, resonabantque ascendentes clamores et querelæ; et ut injuriæ intolerabilius multiplicarentur, vina domini regis prædæ latronum deridentium paruerunt. Commotus est dominus rex usque ad spiritus amaritudinem, nec immerito, nec poterat

¹ See Matt. Par. v. p. 17, n¹.

² Otho II.

³ See Matt. Par. iv. . 649, ².

⁴ MSS. repeat *sibi*.

⁵ This chapter om. Re.

A.D. 1249. amplius ultionem dissimulare. Facto igitur subtili serutinio et arguta inquisitione, quia sic oportuit, multiformium proditorum ars ut artem falleret, præcepit dominus rex coram ipso in aula castri Win-
 toniæ subito convocari xii., per quos certius credebatur de rei veritate edoceri, et comminatus est eis terribiliter sub pœna suspendii, ut nomina exprimerent malefactorum quos sciebant. At ipsi semoti, longum super hoc tractatum habentes, nulla voluerunt ratione latronum reatus depalliare, nec nomina eorum, quorum tamen multos noverant, inquisitoribus revelare. Præcepit igitur dominus rex iratus valde, clausis castri januis, ipsos continuo comprehensos velut consentaneos incarcerationi, et tanquam reos suspendii vinculis et compedibus coartari. Et statim advocatis aliis xii., fecit diligenter inquiri ab ipsis, petere et exhortari admixtis minis terribilibus, ut ipsi, non sequentes priorum vestigia, nomina malefactorum domino regi, cujus intentio summa fuit patriam mundare, expresse revelarent; qui sepositi et diffusum tractatum super his habentes, cœperunt vehementer formidare, ne et ipsi eadem qua primi xii. calamitate involverentur. Omnes igitur illius patriæ malefactores, qui partes illas furto macularunt, expresse nominando notaverunt, et notatos accusarunt. Comprehensi sunt igitur rei quamplures, tam de civitate quam de partibus finitimis, præcipue tamen de comitatu Suhantoniæ, circiter viginti ad minus, quorum quidam potentes fuerant et habundantes, quibus dominus rex confidenter commiserat patriam illam a furibus arcendis¹ custodiendam. Quidam autem adeo nobiles habebantur, ut pares militibus reputarentur, et eorum terra ad precium quadraginta vel quinquaginta vel quaterviginti librarum recenseretur. Quidam autem de familia domini regis²

They are tried in the hall of Winchester castle.

Matt. Par. v. 58.

Capture and execution of the guilty persons.

¹ *arcendis*] *arcendendis*, Ch. A. | Cl. N.; *arcendam ac*, T. W.

² *regis*] om. MSS.

infames accusati, sunt convicti, et ad mortem suspendii A.D. 1249. adjudicati. Sicque consummatum est in hac parte negocium, ut, accusantibus his alios et aliis hos, plus quam viginti suspendio perierant, præter incarceratos, quorum sub incerto periculum dependebat; et ita sic volente Deo, Domino ultionum, patria Wintoniensis per quam crebro tum propter nundinas tum propter portum civitati propinquum, tum propter civitatis celebrem frequentiam, institores tam ultramarini quam cismarini transierunt, a latronum retiaculis, quibus habundavit, per Dei ultionem et domini regis cautelam liberata est.

Cernis completas hic nostro tempore metas,
Si plus forte petas, tibi postera nunciet ætas.

Matt. Par. v. 80. Tempore¹ quoque sub eodem, die Omnium Sanctorum, Arch-
cum magno honore intronizatus est Bonifacius Cantuariæ bishop
archiepiscopus, convocatis ad tantam sollempnitatem rege et Boniface
regina et omnibus fere Angliæ prælatis. Circa idem enthroned.
Id. v. 81. regnum tempus convenerunt abbates nigri ordinis apud Beremund- Meeting of
desheie, die sancti Calixti. De communi consilio provisum Benedic-
est inter cætera, quod dominus rex ab ipsis omnibus im- tine abbats
petravit, ut pro ipso et regina dicatur cotidie in missa, at Ber-
quæ in veneratione beatæ Virginis canitur in eorum mondsey,
ecclesiis, collecta celebriter videlicet, "Deus in cuius Oct. 14.
" m[anu]."

De² petra Christi apud Westmonasterium.

Id. Eodem tempore fratres Prædicatores attulerunt quandam A marble
petram albi marmoris, quæ a tempore Christi in Terra stone with
Sancta vestigium Salvatoris protendebat. Ipsam impres- the im-
sionem asserunt incolæ Terræ Sanctæ fuisse Christi vesti- pression of
fuit our Lord's

¹ Here the handwriting changes and is no longer of the St. Alban's type. The MS. used for this part must have been the C. C. MS. of Matt. Paris, as in the next line the

words "cum magno honore" are substituted there for the old reading; see Matt. Par. v. 80, n².

² This rubrick is only in T. W.

A.D. 1249. *giam*¹ in cælum ascensuri. Dominus autem rex illud Matt. Par. ecclesiæ contulit Westmonasteriensi, sicut nuper sanguinem v. 82. Christi,¹ nobile donativum.

Walter of Kirkeham, electus Dunelmensis, consecratus est apud Eboracum ab archiepiscopo Eboracensi Waltero, cuius idem episcopus est suffraganeus.² Eodem anno abbas de Bello loco ecclesiam suam, quam videlicet rex Johannes a fundamentis construxerat, præsentibus rege Henrico et Ricardo fratre suo et multis aliis magnatibus necnon prælatis, sollempniter valde fecit dedicari. Abbas insuper memoratus viginti monachos electos et triginta fratres transmisit ad inhabitandum novam domum Cisterciensis ordinis, quam Ricardus comes non procul a Winchecumbe nuper fundaverat, votum quod in mari fecerat complendo.

Sub³ ejusdem anni circulo, quinto nonas Julii, obiit Alexander rex Scotorum, vir sapiens et modestus; iram enim voluntariam, quærens sæviendi occasionem, exacuit in quendam de nobilioribus regni sui, nomine Oenum de Argethel, militem strenuum et elegantissimum. Et dum proponeret ipsum exhæredare, imposuit ei notam proditiōis, quia anno proximo præterito homagium fecerat regi Norwagiæ, pro tenemento cujusdam insulæ,⁴ quam pater ejusdem Oeni ab eodem rege tenuerat pro homagio suo in pace multis annis. Oenus igitur nolens offendere regem Scotorum, supplicavit ei ut concederet ei inducias ut homagium suum simul cum insula memorata regi Norwagiæ resignaret; quod denegans idem rex, ipsum Oenum usque prope Argethel diffidatum navigando hostiliter insequabatur, stimulatus, ut dicitur, importunis instigationibus cujusdam⁵ episcopi de Stratherne, fratris videlicet de ordine Prædicatorum. Rex igitur antequam exiens de navi equum valeret ascendere, quasi ultione, morbo subito et letali percussus est; et volens innocentem exhæredare, inter manus magnatum suorum ex improvise cum ipsa ambitione vitæ spiritum exalavit.

¹ *vestigium . . . Christi*] om. Re.

² *Prima . . . suffraganeus*] om. Re.

³ This chapter om. A. N. Re.

⁴ Stroma.

⁵ Clement bishop of Dunblane. See note ⁵ on Matt. Par. v. 89.

- Matt. Par. v. 89. Anno¹ quoque sub eodem Hugo cognomento le Brun, comes de Marchia, cum rex Francorum apud Damiatani applicuisset, rebus humanis [est] exemptus; qui iccirco minus meruit deplorari, quia privigno suo, regi Anglorum, in ipsum confidenti,² proditionis laqueos in Pictavia præparavit. Eodem anno circa Pentecosten, obiit quidam de nobilioribus baronibus Borealibus, Rogerus filius Johannis, puerum relinquens hæredem; cujus custodiam rex contulit Willelmo de Valencia. A.D. 1249. Death of Hugh le Brun, count de la Marche, at Damietta. Death of Roger Fitz-John.
- Id. v. 92. Fluxit igitur annus ille minus fructifer, frugifer tamen abundanter; sed in fine æstatis messes oblatae spem mentitæ in humani generis provocationem suffocabantur. Annus Romanæ curiæ infamis, Franciæ et Angliæ turbulentus. Character of the year.
- Id. v. 93.

De partu dominæ Cynciæ, uxoris comitis Ricardi.

- Id. v. 94. Anno gratiæ mcci.^o, qui est annus domini regis Henrici xxxiv., fuit idem rex apud Wintoniam ad Natale Domini, ubi festa Natalicia, ut moris est, magnifice celebravit. Eodemque tempore infra videlicet Natalicios comitissa Cornubiæ Cincia, uxor comitis Ricardi, peperit ei filiam apud Berkamstede, ad quem baptizandum comes vocavit archiepiscopum Cantuariæ, infantis avunculū, et vocatam est nomen ejus Edmundus, ob honorem beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi et confessoris. Henry III. at Winchester. Birth of Edmund, son of Richard of Cornwall.
- Id. v. 96. Tempore³ quoque sub eodem transfretarunt multi nobiles de regno Angliæ, nec patuit causa alicui de populo; videlicet comes Ricardus, comes Gloverniæ, Henricus de Hantinge, Rogerus de Thurkeby, et multi alii nobiles cum illis; præterea de prælatis Lincolnæ, Londoniæ, et Wigornæ episcopi, et cum illis de episcopatu Lincolnæ, Oxoniensis⁴ et Bedfordensis⁵ archidiaconi, et alii. Comes vero Ricardus cum maximo apparatu et comitatus fastigio per regnum Franciæ transivit, quadraginta militibus de novo vestitis robis consimilibus et mannis deliciosis, auro micante recenter faleratis, et bigis multis, et quinquaginta summariis et familia numerosa nimis, concomitante comitissa uxore sua et Henrico primogenito suo, ita ut Francis Many English nobles cross. Army of Richard of Cornwall.

¹ This chapter om. A. N.

² *confidenti*] confidentem, MSS.

³ *Tempore . . . inclinari* (p. 365)] om. Re.

⁴ Robert de Marisco.

⁵ John de Crachale.

A.D. 1250. admirantibus tam mirabile quam honorabile spectaculum Matt. Par. v. 97.
 Q. Blanche præberet intuentibus. Sui adventui honorabilis domina Blanche cum summa occurrit reverentia, applaudens et munera offerens preciosa, tanquam consanguinea consanguineo, immo potius velut mater filio singulari. Causa autem solius episcopi Lincolniae, quare transfretavit, patuit universis, videlicet, ut eos quos vocarat ad curiam Romanam, qui propter inaudita eis inferenda gravamina et comminata ad sedem Apostolicam appellarunt, scilicet exempti, Templarii, Hospitalarii, et alii multi, . . . ;¹ qui postea a domino Papa, pecunia interveniente, caute sibi pacem redimerunt, secundum illud ethici,

He loses his cause.

Judicis auxilium sub iniqua lege rogato.

Cato. Distich. iii. 17.

Et sic episcopus proposito suo frustratus, confusus ad propria remeavit.

Earl Richard crosses with his son, and is received at Lyons.

Complaint of bp. Grosse-teste to the Pope.

Comes² Ricardus cum maxima gloria et honore transfretavit, et comitante Henrico filio suo primogenito et familia multa nimis regaliter in equis faleratis et carissimis vestimentis adornata, Franciam pertransiens Lugdunum pervenit, ubi tunc Papa morabatur. Et venienti omnes fere cardinales reverenter occurrerunt. Episcopus autem Lincolnensis jam illuc advenerat, qui, cum multi sese versus Papam ut pacem haberent redemissent, querulus Papam redarguit, dicens, "Domine, credidi auxiliante præcepto vestro omnes de quibus conquestus sum³ castigasse, et ab eorum errore potenter revocasse; et ecce novissimus error factus est pejor priore. Omnes enim se redimunt, et panditis sinum omnibus præmia offerentibus, unde enervatur auctoritas mea, et propositum irritatur." Cui Papa, "Frater, liberasti animam tuam. Quid ad te de gratia mea? Fecimus eis gratiam. Nunquid oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?" Et sic recessit episcopus, a suo proposito fraudatus, aliis tamen nimiam vexatis propter hoc atque dampnificatis.

Abbreviatio Chronicorum. iii. 312 (Madden).

S. Matt. xx. 15.

¹ The conclusion of the sentence, "strictius suæ flecteret voluntati," is omitted.

² Here the handwriting in Ch. changes again, and the text is a copy of the *Abbreviationes Chroni-*

corum attributed by Sir F. Madden to Matthew Paris, and printed in the third volume of the *Historia Anglorum*.

³ *sum*] interlined in Ch.

Abbre-
viatio
Chroni-
corum, iii.
312.

Tempore sub eodem devicto et affligato Willelmo de A.D. 1250
Holandia, rege Alemanie, licet cum Papa multum ditave- Triumph
rit, Frethericus in multos sibi rebelles desævit triumphando, of Fre-
et ad tempus multos conterendo peremit, secundum illud, derick II.
“ ante ruinam exaltabitur cor.” Tempore sub eodem, cum Prov. xvi.
venisset comes Ricardus Lugdunum, ut prædictum est, 18.
Papa ipsum cum summo honore suscepit, supplicans ut cum Earl
eo pranderet; et refecti sunt in una mensa Papa et comes Richard
Ricardus collateraliter. Hoc autem factum est ante dies and the
Rogationum. Et eadem die cum soldanus Babiloniae opti- Pope dine
mam pacem obtulisset, sed Francorum superbia ad pacem together.
oblatam minime potuit inclinari, commissum est prælium
infelicissimum inter Christianos et Sarracenos, et captus est Defeat and
rex Francorum ab infidelibus, quod nunquam antea contigit. capture of
Et¹ se reddiderunt Sarracenis multi nobiles Francorum sine Louis IX.
conflictu vel vulnere, tanquam maledicti a Domino, et capti in Egypt.
multi. ultro apostatarunt, in ignominiam fidei Christianæ et
totius universalis Ecclesiæ² obprobrium sempiternum. Et
fugit frater regis Franciæ comes Atrabatensis, et submer- The count
sus periit in quodam flumine, et dissipatus est totus Chris- of Artois
tianorum exercitus et confusus. Willelmus vero Longa drowned;
spata pugnavit usque ad mortem, et alii quamplures no- William
biles, natione Anglici, exemplo Willelmi provocati et in Longespée
Domino fideliter animati, videlicet Robertus de Vair et and others
alii, quorum nomina³ in libro vitæ indelebiter annotantur. slain.
Quod autem æterna dignum arbitror memoria, videbatur
in nocte præcedenti matri suæ, abbatissæ scilicet de Lacoc, Vision of
quondam comitissæ Sarum, quod dictus Willelmus aperto William
cælo elevatus est totaliter armatus, cujus armaturam bene Longespée
novit, et angelis eum gaudenter suscipientibus intravit; quo seen by
intrante, dixisse videbatur mater, “ Quis est hic?” et re- his mother,
sponsum est ei, “ Nonne cognoscis filium tuum Willelmum Ela, abbess
“ et ejus armaturam?” Et mater, “ Cognosco utique.” of Lacock.
“ Ille est quem tu, mater, contemplaris.” Abbatissa vero
materna sedulitate tempus notavit et visionem. Elapso autem
dimidio anno sequente, cum omnes qui casum sciebant et
diu celabant, ne mater pro filii funere plus æquo doleret,

¹ *Et se . . . præsignare* (p. 367)]
om. Re.

² *et* was here, but is nearly

erased in Ch. It is in the other
MSS.

³ *nomina*] interlined in Ch.

A.D. 1250. tandem proruperant¹ in hæc verba, "Domina, non expedit Abbrev. Chron. iii. 313.
 "diutius celare casum qui accidit filio tuo Willelmo," et addentes² qua die in frusta, prælians contra infideles pro Christo, martir gloriosus detruncatur. At illa comperiens diem et visionem memoratam rei gestæ respondere, elevatis manibus gratias egit Deo vultu alacri, dicens, "Gratias refero tibi ego ancilla tua, Domine, quod de carne mea peccatrice talem nasci præcepisti tuorum hostium expugnatorem."

Visitation of London by abp. Boniface.

Archiepiscopus Cantuariensis Bonifacius, causa visitandi episcopum Londoniæ et religiosos in civitate Londoniæ, tam contra episcopum quam viros religiosos civitatis, sicut et contra quosdam alios, licet æquitatis ductus ratione, tanta dicitur austeritate processisse, ut, ipsis iustanter resistentibus, multi eum præcollaudantes de ejus tunc mirarentur feritate. Tandem post multas hinc inde expensarum effusiones et laborum diversas vexationes determinatum est, ut suam archiepiscopus secundum jus commune rationabilius et tollerabilius exerceret jurisdictionem, et sic visitationem prosequeretur sub diffinita modificatione; et sic cessavit mota tempestas.

Chapter of the Dominicans held at their house in Holborn.

Diebus sub eisdem, videlicet circa festum nativitatæ sancti Johannis Baptistæ, communi vocatione congregati sunt de universis terris totius Christianitatis, etiam de Terra Sancta, fratres de ordine Prædicatorum apud domum eorum de Holeburne, quæ est Londoniæ, ut ibidem de statu ordinis sui et eorum officio diligenter, invocata Spiritus Sancti gratia, contractarent, et si corrigenda cernerent reformarent. Et quia proprias non habebant facultates, magnates et prælati de partibus vicinis, ex mera liberalitate sua, eis per aliquot dies victualia invenerunt. Rex autem prima die capituli accessit illuc personaliter, orationum suffragia petiturus ab eisdem, procuransque eos pavit ut decuit regaliter. Sequenti die, regina, deinde episcopus Londoniensis, postea dominus Johannes Maunsel,³ consequenter alii, utpote⁴ abbas de Walt-

¹ *proruperunt*] altered from *prorupit* in Ch.; *prorumpit*, T. W.

² *addentes*] altered from *addens* in Ch.; *addente*, W.

³ *Maunsel*] introduced in the margin in Ch.

⁴ "Abbas Westmonasterii, abbas sancti Albani," (Abb. Chron. p. 314) is omitted here.

Abbrev.
Chron.
iii. 314.

ham, et cives Londoniæ ut ipsi litteratorie supplicaverant. A.D. 1250. Erant autem fratres quadringenti et amplius.

Eodemque¹ tempore commissum est sigillum regium magistro Willelmo de Kylkenni, viro prudenti et circumspecto ac juris perito. Eisdem temporibus quidam miles, quondam socius . . .² et ejusdem in officio custodiæ forestarum successor, Galfridus nomine de Langeleia, Boriales partes peragrans, et de forestarum ac venationum transgressionibus perscrutans, quoscunque poterat irretire, tam graviter multavit pecuniam extorquendo, ut quantitas thesauri ad opus regis collecti in auditorum cordibus stuporem generaret.

The seal committed to William of Kilkenny. Extortions of Geoffrey of Langley for forest fines.

Die vero beati Kenermi pervenerunt rumores de captione regis Franciæ et totius exercitus Christiani confusione, quibus rumoribus nunquam, præcipue in Francia, auditi sunt flebiliores ad noticiam catholicorum; unde tota Christianitas mœrore tabuit et dolore. Eodem anno, mense Octobris, luna existente prima, die mensis primo cœpit mare densa caligine perturbari et perturbatum solitos fines pertransire, occupansque partes litoreas, quas nunquam se meminit aliquis prævidisse, damna finitimis maxima irrogavit. Anno quoque sub eodem, die videlicet sanctæ Luciæ, circa horam tertiam, factus est terræmotus in Anglia. Et quod in Ciltria evenit maxime constat admirandum, nec est hoc visum a tempore cujus non extat memoria. Ipsa enim patria solida est, et cretosa ac petrosa, et minime cavernosa. Factus insuper cum ipso terræ motu tanquam terribilis tonitrus et mugitus subterraneus, quæ dicebantur vel futuram pestem non minimam, vel regnorum inmutationem, vel mortem famosi principis præsignare. Obiit igitur eodem die maximus principum, mundi stupor, Fræthericus. Obiitque³ eodem anno episcopus Wintoniensis Willelmus de Rale in partibus transmarinis, videlicet apud Turonim, ubi circiter xi. menses moram continuaverat; monachi Wintonienses coacti⁴ sunt, ad instantiam domini regis Henrici, eligere sibi Æthelmarum fratrem

News of the capture of Louis IX., 1 Aug.

Earthquake in the Chilterns, Dec. 13.

Death of Frederick II.

Death of bp. William de Raleigh.

¹ *Eodemque generaret*] om. A. N.

² "Roberti Passelew" should fill the blank. See Matt. Par. v. 137. The name is also wanting in the Abbrev. Chron.; *et*, which is

in the other MSS., has been erased in Ch.

³ *Obiitque . . . retrocedit* (p. 370)] om. Re.

⁴ *coacti sunt*] om. MSS.

A.D. 1250. *suum uterinum, in suarum pastorem animarum. In¹ ad-* Abbrev.
Chron.
iii. 315.
 Birth of John, son of Henry III.
 His early death.

Bull of Innocent IV. to Rochester, ordering the convent to use the same customs as to their officers as are in use at Canterbury.

ventu Domini apud Wyntoniam natus est regi Henrico filius qui dictus est Johannes. Hic non duobus annis supervixit, et ultimo die mensis Augusti obiit atque in Westmonasterio sepulturam accepit. Hoc² anno obiit magister Ricardus de Wendene, episcopus Roffensis, circa festum sancti Michaelis; et quia sanctus habebatur, procurante rege, sepultus est corpus ejus apud Westmonasterium.

[Eodem anno concessa est quedam bulla monachis Roffensis ecclesie de sergantiis ab episcopo non donandis sub Innocentio Papa quarto in hunc modum : MS. N.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo et dilectis filiis priori et conventui Roffensi salutem et Apostolicam benedictionem.

Dignum arbitramur et congruum ut ecclesie suffraganeae metropolitanae, cujus debent imitari vestigia, moribus et consuetudinibus se conforment. Cum igitur inter te, frater episcopo ex parte una, et vos, filii prior et conventus ex altera, super sergentariis laicorum et obedientiariis Roffensis ecclesie ac aliis diversis articulis fuisset coram nobis aliquamdiu litigatum, nos volentes litigia in quantum possumus detruncare,³ ut in eisdem sergentariis, videlicet custodibus maneriis et sergentibus officiis ejusdem Roffensis ecclesie deputandis, illo jure illaque consuetudine Roffensis episcopus, non obstante aliqua ecclesie vestrae consuetudine vel compositione super hoc habita, sit contentus, quam archiepiscopus Cantuariensis ex antiqua et approbata

¹ *In . . . Wendene*] over an erasure in Ch. Written by a hand of the XIVth century. The erased passage, "licet insufficiens multis videretur. Qui onus suscipiens cum honore, contra omnium predecessorum suorum sanctorum [exemplum] non pontifex, sed esse electus et sic permanere cogitavit. Et hæc abusio inceptit

" primo in ipso, in his partibus occidentalibus," (Abbrev. Chron. p. 315) is not in the MSS. of the Flores. A. N. om. to the end of the chapter.

² *Hoc . . . Wendene*] Obiit in-super, Cl. T. W., as the Abbrev. Chron., and no doubt Ch. originally.

³ *detruncare*] deturcare, N.

MS. N. [consuetudine in deputandis hujusmodi custodibus et A.D. 1250.
sergentibus in ecclesia Cantuariensi optinere dinoscitur,
de fratrum nostrorum consilio ex providentia sedis
Apostolicæ ordinamus, districtius inhibentes ne pin-
guiori jure vel consuetudine uti aliqua ratione de
cætero præsumat idem episcopus in prædictis suo
Marte articulis aliis decidendis. Nulli ergo, etc. Si
quis, etc.

Datum Lugduni, vii. idus Julii, pontificatus nostri Lyons,
anno viii.¹ 9 July.

[Eodem etiam anno Ricardus de Wendene, Roffensis Death of
episcopus, obiit quarto idus Octobris apud Frakenham, bp. Rich-
et sepultus est apud Westmonasterium. In ejus loco ard de
electus est magister Laurentius de sancto Martino Wendene.
xiv. kal. Novembris, qui confirmatus est apud Lug- Election of
dunum a Bonifacio Cantuariensi archiepiscopo in octa- Laurence
vis Purificationis beatæ Mariæ. Arripuerunt etiam de S. Mar-
iter versus curiam Romanam Alexander de Glanevilla, tino.
Roffensis prior, et frater Osbernus de Stoke, et frater
Adam de Essex pro causa electionis in die sancti Bricii,
et steterunt in curia Romana per xxi. hebdomadas,
ita quod venerunt ad ecclesiam suam cum gloriosa
victoria in vigilia Palmarum, scilicet sexto idus
Aprilis.]

Abbrev. Eodem anno quarto kal. Junii, obiit Robertus de Lex[in]- Death of
Chron. iii. tona, domini regis clericus et consiliarius specialis, qui Robert of
315. etiam in justiciariæ officio diu commorans amplas sibi Lexing-
cumulavit possessiones, et regis thesauros ampliavit. ton.

Conclusio annalis.

Completo igitur hoc anno, jam fluxerant ex tempore Great im-
gratiæ viginti quinque annorum quinquagenæ, id est mille portance
ducenti et quinquaginta. Notandum autem est, nec est of the last
leviter attendendum quod in nulla viginti quatuor quinqu- 50 years.

¹ viii. is inserted later.

A.D. 1250. genarum antecedentium tot evenerunt mirabilia et insolitæ Abbrev. Chron. iii. 315.
 Summary of the chief events of the last 50 years. novitates, quot evenerunt in hac ultima quinquagena, vide- licet vicesima quinta: et¹ sunt nonnulli historiographi, qui asserunt quod nec in omnibus aliis quinquagenis tot prodigia et novitates admirandæ evenerunt, sicut in hac jam terminata. Et si non omnia, aliqua tamen huic libello duximus annectenda. In hac enim quinquagena Tartari, de suis longinquis et investigabilibus sedibus erumpentes, climata Orientalium tam fidelium quam infidelium ferali exterminio vastaverunt. Admirabilis Murmelinus quem Miramumeli vocant, Affricanorum et Hispanorum rex potentissimus incredulorum, fines Christianorum invadit, sed ipse cum universo exercitu suo victus retrocedit. Prædicante magistro Olivero in partibus Germaniæ, apparuit toti populo manifeste in aere dominus noster Jesus Christus crucifixus. Recessit Græca ecclesia a subjectione Romanæ, Bapuzato² Græcorum potentissimo scismatizante.³ Damiatina, civitas in introitu Egipti opulentissima et munitissima atque famosissima, bis capta est a Christianis, et bis amissa. In Anglia plures facti sunt terræmotus, et pluries mare prodigialiter terminos suos consuetos transgrediens finitimis inaudita dampna irrogavit. Anglia insuper interdictum passa est per fere septennium, et per tantumdem temporis guerram intestinam tolleravit, tandemque per inertiam regis Johannis, tunc regnantis, facta est tributaria. Idem rex Johannes Normanniam et multas alias terras ultramarinas amisit; Angliam et Hiberniam Innocentio III. Papæ jure tributario subjugavit.⁴ Privilegia autem sanctorum patrum Romanorum suo robore privantur et auctoritate per hanc adjectionem *Non obstante*, non sine eorum injuria et contemptu. Prohibitum est judicium quod fieri consuevit per ignem et

¹ *et sunt*] from here to the end of the summary (quinquagesimo, p. 374) om. N.; much is also omitted in Re.

² *Bapuzato*] baptizato, Re.; Bapuzato, T. W.; this is an error for *Battacio* (Abbrev. Chron.), i.e. Vatatzes.

³ *scismatizante*] cismatizante, MSS.

⁴ There is an erasure here in Ch. of the following words (*Abbreviatio Chronicorum*, iii. p. 316):
 “ Facta est Ecclesiæ conditio æqualis conditioni Judæorum, ut auuatim tallietur; et hoc per avaritiam papalis curiæ et regum inertiam.” They are not in the MSS. of the Flores. Cl. has *liberavit* for *subjugavit*.

Abbrev.
Chron. iii.
316.

aquam.¹ Permissumque est² alicui, in episcopatum promotus, A.D. 1250. pristinos redditus retinere. Permissum est in Anglia jam quasi licite ut habitent Christiani usurarii inter Christianos, Papa protegente, cum sit usura in utroque Testamento condempnata; quos usurarios vulgus *Causinos*³ appellat, et ipsi se mercatores Papæ palam esse profitentur. Prohibitum est ne quis ecclesiæ rector⁴ patri immediate succedat sine papali dispensatione, vel illegitimus ad dignitatem promoveatur. Moneta per tonsuram corrupta renovatur. Electus est in dominum et tanquam regem Ludowicus primogenitus Philippi regis Franciæ, propter intollerabiles regis⁵ Johannis oppressiones; tandem idem Ludowicus, fidei transgressor et promissorum, mortuo læsore rege Johanne, inglorius ad patrem remeavit. Otto et Frethericus, Papæ rebelles imperatores,⁶ confunduntur; quibus prostratis culmen emarcuit imperiale. Papa duos in apicem imperii promoveri conabatur. Sed antequam elevarentur, elisit eos Dominus, videlicet andegravium de Duinge, qui⁷ vocabatur Henricus Raspe, et Willelmum comitem de Holandia. Willelmus tamen cœpit infra memoratam quinquagenam elevari, sed cito post periit interfectus. Captus est, et totus exercitus ejus dissipatus, rex Franciæ Ludowicus, et multarum magnates regionum cum eo, et conventus Templi, Hospitalis, Theutonicorum, et sancti Lazari; et civitas Jerusalem cum suis ecclesiis et locis sanctis Christi præsentia consecratis his destructa, nunc a Chorosminis, nunc a soldano Babiloniæ exterminata. Eclipsis solis bis contigit per triennium. Terræmotus in Anglia pluries, et maris insolita dilatatio. Rex Angliæ Johannes die sanctorum Septem Dormientium dupliciter victus, amotus fuit per Ludowicum ab obsidione Rupis monachorum violenter. Et imperator Otto et omnes, qui

Summary
of the chief
events of
the last 50
years.

¹ The following words (Abb. Chron. u. s.) have been erased in Ch.: "Permissum est alicui per-
" some episcopatum habere et epi-
" scopum non esse, ut Athelmaro,
" fratri regis uterino, qui primus
" erat talis in episcopatu Wintoni-
" ensi;" they are not in the MSS. of the Flores.

² *est*] interlined in Ch.

³ *Causinos*] om. MSS., as Abbrev. Chron.

⁴ *rector*] om. MSS., as the Abb. Chron.

⁵ *regis Johannis*] in the margin in Ch.

⁶ *imperatores*] *impetratores*, Ch. A. Cl. Re. T.

⁷ *qui . . . Raspe*] in the margin in Ch.; qui vocatur *Iaspe*, W.; not in A. Cl. T.

A.D. 1250. cum dicto rege Johanne erant, ad pontem de Bovines
 victi fuerant, capti vel per fugam elapsi. Concilium gene-
 Summary of the chief events of the last 50 years. rale bis celebratum est, Romæ scilicet et Lugduni. In
 ultimo imperator Frethericus excommunicatus et cassatus.
 Non procul a Janua, videlicet in mari, multi prælati capti sunt,
 et nonnulli submersi. Wallia quoque Leolino principe suo
 viduata, et postea duobus filiis suis David et Griffino cito
 morte¹ præventis, legibus Angliæ et regis dominatui incurvan-
 tur. Wasconia per comitem Simonem edomatur; postea re-
 calcitrans regi inclinatur, et a² vendicatione regis Hispaniæ
 liberatur. Maxima pars Hispaniæ Christiano cultui restitui-
 tur per regem Castellæ strenuissimum; et nobilissimæ civi-
 tates scilicet Corduba, Sibilla, et magna Valencia, et aliæ
 quamplures, et insulæ opulentissimæ dicto regi mancipantur,
 et fide Catholica fideliter illustrantur. Papa, velut exul et
 profugus, et ab Urbe expulsus, fugit a civitate in civitatem,
 locis plurimis latitando, persequente Fretherico ipsam Inno-
 centium quartum, qui tandem Lugdunum veniens, ibi
 tutius latitavit. Iste tamen nullatenus flagellum Domini
 castigantis recognoscens, ecclesiam plus gravabat quam ante-
 cessores ejus universi. Tres apostolici sederunt infra duos
 annos; vacavit sedes papalis per annum et ix. menses. Sus-
 penduntur prælati a collatione beneficiorum donec illis satis-
 fiat, pro quibus scribit ut eis provideatur. Multiplicantur
 diatim provisiones, et scribit Papa ut aliquibus provideatur
 in quantum duxerint acceptandum. Fratres Prædicatores
 et Minores ex præcepto domini Papæ, urgente obedientia,
 fiunt domini Papæ thelonarii, nuncii, et quasi legati, seduli
 pecuniæ papalis collectores, prædicando, cruce signando,
 et iterum, facto fine, resumendo, infirmis morituris et testa-
 menta condituris assistendo. Omnia ad commodum domini
 Papæ diligentes negotiatores, multimodis armati potestatibus,
 convertebant.

Ordines multiplicantur in Anglia, præter ordines Prædi-
 catorum et Minorum, videlicet fratres de Monte Carmeli,
 fratres Cruciferorum, et quidam qui se appellant fratres de
 ordine sancti Augustini, et multi alii. Item in Alemannia
 et Francia mulieres, quæ se Beguinæ nominant. Multi
 sancti in Anglia florent, vel de Anglia; beatus scilicet
 Edmundus Cantuariensis archiepiscopus, apud Pontiniacum

Abbrev.
 Chron. iii.
 317.

¹ morte] om. MSS., as the Abb. Chron. | ² a] ea, Ch.

Abbrev.
Chron.
iii. 318.

jacens, choruscat miraculis, ejusdemque frater magister Robertus. Sanctus Robertus heremita apud Knareburg virtutibus claret manifestis; episcopus quoque Londoniensis Rogerus, ad cujus tumbam signa appenduntur quamplurima, beneficiorum collatorum infirmis testimonialia; item in Ale-
mannia sancta Elizabeth andegravia de Duringe, sanctus Augustinus in Norwegia, claris probatis et approbatis miraculis illustrantur. Et extra istam quinquagenam, cito tamen post, apud Lincolniam, sanctus ejusdem civitatis episcopus Robertus ii, examinatis miraculis gloriose nimis honoratur; unde in eadem ecclesia alii pristini sancti, scilicet sanctus Remigius et sanctus Hugo, quasi congaudentes et applaudentes novo confratri suo, sancto Roberto, licet non canonizato, sua Christi fidelibus beneficia miraculorum quasi certatim impenderunt, ut eorum testimonium canonizationi equipolleret. Et non post multos dies, quidam puer circiter annorum trium,¹ quem Judæi circumciderunt, crucifixerunt, et post excogitata tormenta in cruce occiderunt, in ecclesia Lincolniae sepultus, multis sanitatis suffragia dicitur contulisse, ita ut ecclesia Lincolnensis beatissima prædicaretur, et a peregrinaliter eam adeuntibus honoraretur. Ipse quoque Cicestrensis Ricardus adeo claruit miraculis, ut viderentur Apostolorum tempora renovari. Reædificatur ecclesia Westmonasterialis sumptibus domini regis Henrici iii., et feretrum aureum ad opus sancti Edwardi de ejusdem regis thesauro fabricatur. Vasa insuper carissima, impreciable et admiratione digna, cum gemmis et² sericis, pannis³ præelectis, et novis libertatibus, eidem domui a rege conferuntur, ædificavitque dominus rex capitulum incomparabile. Albigensium, Jovinianorum, Bugororum, et aliorum errantium hæreses diligentia prædicatorum exulnantur. In Terra Sancta pars Christianorum, Sarracenis ad votum sæpe triumphantibus, non mediocriter infirmatur; sed in Hispania jactura talis feliciter instauratur. Antiochia Turcis⁴ insurgentibus artatur, et usque ad civium vineas et agriculturas et usque quandoque ad muros ab eisdem appetitur et impugnatur. Pascha hoc anno suo loco debito,

A.D. 1250.
Summary
of the chief
events of
the last 50
years.

¹ *trium*] interlined later in Ch.
² *et sericis*] altered in Ch. from
olosericis.
³ In Ch. *cam* precedes *pannis*

(Abb. Chron. has *campanis*); but
it is expuncted.

⁴ *Turcis*] *turris*, MSS. exc. A.
(altered).

A.D. 1250. scilicet sexto kal. Aprilis, evenit, quod nunquam ea die
 Summary of the chief events of the last 50 years, evenit, anno videlicet quinquagesimo. Omnia vero elementa, quod est notabile et significativum, hac ultima annorum quinquagena insolitum et irregulare detrimentum tolerarunt. Ignis quasi¹ fulgur temporibus hyemalibus frequenter reboavit, et terribiliter cecidit et emicuit contra naturæ cursum consuetum. Aer quasi¹ prægnans prænotato tonitru, fulgare, et pluviarum inundatione caligavit perturbatum. Aqua quasi¹ mare solitas metas transgrediens, et in mari ubi profunditas esse consuevit, arida apparuit, loca contermina devastavit. Terra quasi¹ in Anglia, et in Ciltria terræmotus insolitus pluries perhorruit, et in Sabaudia civitatum, villarum, montium, castrorum, ecclesiarum, et multorum milium hominum absortio et terribilis et inaudita.

Abbrev.
Chron.
iii. 319.

Easter on its own day (27 March) in no quinquagenary year till 1250.

Virginis a partu jam mille volumina Phœbus
 Cum bis centenis et quinquaginta peregit
 Annua; sed visum non est sub tempore tanto,
 Aprilis sexto fuerit quod Pascha Kalendas,
 Dum quinquagenus orbem percurreret annus;
 Hoc tamen evenit anno, cui terminus hic est.
 Nec quinquagenis aliis tot digna stupore,
 Sicut in hac, vidit quis natus sive renatus.²

Matthew Paris purposes here to finish his history.

Hic³ quoque proposuit frater Mathæus cronica sua terminare propter imminencia quædam pericula. Si enim de potentibus vera dicantur et scripturæ commendentur, bella parantur ei; si taceantur vel bona pro malis annotentur, mutilabitur et de blandimentis, adulationibus, et falsitatibus graviter opus totale condempnabitur et redarguetur. Libellus iste auctori suo ager sterilis potest merito appellari. Nam sudor in cultura laboriosus, in colligendæ messis tempore, commoditatis omnimodæ carentia, filex,⁴ spinæ, et tribuli pro fructibus colliguntur. Et

Quid juvat in sterili spargere semen humo?

Ovid.
Epist. ex
Ponto, l.
5. 33, 8.

¹ quasi] sic MSS.; quare, Abbrev. Chron.

² A later hand in Ch. adds, in the text, "Circa festum Natalis sancti Johannis Baptistæ obiit parvulus Ricardus regis Henrici iii. filius, et sepultus est apud

"Westmonasterium." This is not in the other MSS.

³ From here to the end of the year om. A. N.

⁴ filex] silex, Cl. T. W. The passage is not in Re.

Abbrev.
Chron. iii.
319.

Sperandum tamen est quod bona, quæ homo non remunerat A.D. 1250.
ingratus, Dei largitas plenius recompensabit. Bonum quippe
est ad Dei laudem eventus rerum notabilium scribendo per-
petuare, ut subsequentes legendo castigentur, mala quæ digna
sunt ultione devitando, et bona quæ Dominus plene remu-
nerat operando. Dictus autem frater Mathæus, dum in pro-
posito fuisset historiam suam terminare, sic ait,

Terminantur hic Mathæi
Cronica, nam jubilei
Anni dispensatio
Tempus spondet requiei ;
Detur ergo quies ei
Hic et cæli solio.

Siste tui metas studii, Mathæe, quietas,
Nec ventura petas, quæ postera¹ proferet ætas.

*De admirabili tonitru et coruscatione in vigilia Natalis
Domini.*

Anno gratiæ MCCLII^o. Rex Henricus tertius, anno regni Henry III.
sui xxxv., fuit ad Natale Domini Wintoniæ. Nocte² autem at Win-
Natalis Domini tonitrus est auditus et visa coruscatio. Rex chester.
quia speraverat in partes proficisci Orientalium peregrinus,
ubi aurum cedit in monetam, aureos cœpit desiderare et
colligere, ut qui negotia expedire in curia regis desideraret,
aurum potius quam argentum ipsi regi largiretur. Mortuo, Frederick
ut prædictum est, Fretherico, omnes captivos, quos idem II.'s pri-
Frethericus in vinculis tenuerat, fecit filius Conradus ad soners sent
to Sicily.
ulteriora terræ transferri, et ad Palermam vel alias Siciliæ
civitates, ut securior esset de illis, transmitti; aliqui tamen
eorum concessi Henrico, filio imperatoris Fretherici et
nepoti regis Anglorum, redimendi, vel aliter ad arbitrium
suum tractandi. Diebus autem sub eisdem mota est dis- Discord
cordia inter Saraccenorum potentissimos soldanos, sed maximo between
inter Alapensium³ et Babiloniorum⁴ soldanos et magistratus. the sol-
dans of
Aleppo
and Cairo.

¹ *postera*] *postea*, Ch.; *r* has
been interlined by Matthew Paris.

² Re. om. from here to the end
of the chapter.

³ Malek-el-Nasser.

⁴ Malek - el - Moadham - Turan-
Schah.

- A.D. 1251. Indignabantur et invidebant, eo quod ipse Babiloniorum soldanus acceperat in bello regem Francorum, Christianorum famosissimum ac potentissimum; immo plus commovebantur, eo quia ipsum jam redemptum liberum abire permiserat, et jam tutus apud Achon cum Christianis commorabatur. Summa autem redemptionis regis Francorum erat sexaginta milia librarum auri primi et purissimi, absque aliis denariis communibus, videlicet Esterlingis, Turonensibus, et Parisiensibus, qui ad infinitum numerum ascenderunt. Numerus autem interfectorum sexaginta milia, et viginti milia et amplius, exceptis submersis, fugitivis dispersis, et eis qui ultro hostibus se reddiderunt; et illi apostatarunt, qui plus aliis nobis nocuerunt.
- Ransom paid by Louis IX.
- The Jews forbidden to eat meat on Friday or in Lent.
- Prohibiti sunt Judæi per regem et regales sub magna pena, ne carnes comederent sexta feria, vel in Quadragesima. Odiosiores enim facti sunt regi Anglorum, quia impropertum fuit regi Francorum, quasi pro obprobrio et redargutione, quod Christiani sustinent Judæos habitare inter se, qui Dominum eorum et Deum tot lacessitum injuriis tandem crucifixerunt.
- Laurence de S. Marti- no con- secrated bp. of Rochester. Death of Alexander prior of Rochester.
- [Eodem anno consecratus est magister Laurentius de sancto Martino in episcopum Roffensem apud Lugdunum a domino Bonefacio archiepiscopo Cantuarie, die Palmarum, scilicet quinto idus Aprilis. Et recessit Papa a Lugduno feria quarta ebdomadæ Paschæ. Eodem anno obiit Alexander prior Roffensis ecclesiæ, videlicet tertio nonas Martii; obiit autem hoc modo. Cum prædictus Rofensis episcopus, quem idem Alexander unice diligebat, quippe qui eum creaverat, conventum Roffensem coadunasset et in eorum capitulo cum priore prenominato præsideret, cœpit ab eis institutiones officialium vendicare. Cœpit etiam districtissimis inquisitionibus a singulis per- serutari de ipsorum maneriis, et quibus munimen- tis et auctoritatibus essent super eisdem maneriis roborati. Ex quibus maneriis duo sibi vendicans, maximum scilicet et minimum, dicebat ea de jure non conventui, sed episcopo, debere competere. Cum- que super hac quæstione priorem juberet sine dila- tione respondere, prior ad tam gravis exactionis toni- truum stupefactus, substomachans etiam quod ab illo
- Abbrev. Chron. iii. 320.
- MS. N.

MS. N. [tam celeriter impeteretur quem sic promoverat, tantis A.D. 1251. doloris et iracundiæ fluctibus est absorptus, quod nec unum verbum proferre valuit. Sed mox obmutescens et pallore nimio suffusus, ante vesperam viam univversæ carnis ingrediens, successorem habuit virum pacificum et modestum, nomine Symonem de Clive, qui tunc sacristæ fungebatur officio.]

Simon de Clive prior of Rochester.

Frethericales recalcitrant.

Abbrev. Chron. iii. 321.

Memfredus, filius Fretherici imperatoris naturalis, respiciens insurgit contra Papam. Nuchera civitas in qua plus quam triginta milia Sarracenorum habitant, quam construxit imperator, non destruitur, sed a Memfredo protegitur. Guido¹ frater regis, vocatus ut dicitur, venit in Angliam, aliis fratribus præditatis. Angli vilescunt et depauperantur, præcipue cives Londoniæ. Prælati et viri religiosi, Papa jubente et rege spoliante, in ultimam servitutem detruduntur. Papa² venit Perusium vix. Rediit comes Legrecestriæ Wasconia, sed multiplicatis viribus iterum remeavit. Hæc detestabilis adjectio³ *Non obstant* enervat Sanctorum scripta et facta. Cedit episcopus Dunelmensis Nicholaus; assignatur ei portio competens, videlicet Stoctona, Hovedene, et Esentona. Henricus⁴ de Bathonia, miles et domini regis⁵ justiciarius,⁶ graviter accusatus et diffamatus coram rege, vix mortem evadit. Comitissa Arundelliæ fundat unam ecclesiam sanctimonialium non procul a Len, quæ Marham dicitur. Rumor increbuit in partibus Occidentalibus, quod Frethericus imperator obierat die sancti Lucie. Archiepiscopus Cantuariensis canonicos Londoniæ, eo quod eos visitare vellet, cum maximo gravamine potenter conatur confundere; tandem visitavit sed cum moderamine.⁷ Obiit Willelmus de Cantelupo regis consiliarius; succedit Willelmus filius ejus. Wallia

Rebellion of Manfred against Innocent IV.

Guy de Lusignan comes to England.

Return and departure of Simon de Montfort.

Accusation of Henry of Bath.

Nunnery of Marham.

Rumoured death of Frederick II.

Visitation of the canons of London.

¹ Guido . . . præditatis] om. N.

² Papu . . . Lucie] om. N.

³ adjectio] abjectio, Ch. A. Cl.

⁴ Henricus . . . Lucie] om. A.

⁵ regis] inserted in the margin in Ch.

⁶ justiciarius] justiarus, Ch.

⁷ Ch. inserts "Comes Legrecestriæ redit de Wasconia," but it is marked *racat*.

A.D. 1251. incurvatur legibus Angliæ. Confirmantur¹ Wintoniensis et Abbrev. Rofensis electi. Papa recessit a Lugduno, venit sed vix Chron. iii. 321.
 The Pope leaves Lyons.
 Deaths.
 The Pastoureaux.
 Damietta destroyed.
 New decretals.
 Return of the Q. of Scotland.
 Abbats of S. Benet Holme.

Mediolanum. Obiit Paulinus Piper, regis dapifer et consiliarius. Obiit Galfridus Dispensator, miles strenuus. Mirabilis pestis oritur in Francia de quibusdam nebulonibus, videlicet pastoribus, ad triginta milia multiplicatis; omnes tamen evanuerunt. Damietta civitas a Sarracenis solo tenuis complanatur. Papa novas condit decretales. Equinoctiali² tempore mare metas suas longo spatio transgressum est. Regina Scotiae, scilicet relicta Alexandri, repatriat.² Acceptis torneamentis, apparet odium et invidia inter alienigenas et Anglos, et formidabile suscipit incrementum.

[Hoc etiam anno dominus Robertus, abbas hujus loci, MS. Re. ii. idus Augusti ab hoc seculo ad Dominum migravit; cui successit Willelmus III. ii. idus Octobris, qui recepit benedictionem apud Stafforde a Waltero Norwicensi episcopo, cujus anno primo extitit pestilentia animalium et segetum.]

Alexander rex Scotiae desponsavit Margaretam, filiam Henrici regis Angliæ, apud Eboracum.

Henry III. at York.
 Marriage of Margaret to Alexander III.
 Simon de Montfort resigns Gascony.
 Success of Conrad.

Anno gratiæ mclm^o. Rex Henricus iii., anno regni sui xxxvi. fuit idem³ rex apud Eboracum, ubi Alexander, jam rex Scotiae, desponsavit filiam regis Angliæ Margaretam ad Natale Domini, et rex Angliæ regem Scotorum baltheo ibidem donavit militari. Et rex Scotiae fecit homagium regi Anglorum. Committitur custodia regis Scotorum et reginæ ac regni Roberto de Ros et Johanni de Bailol. Judæi graviter talliantur. Accusatus⁴ gravissime comes Legrecestris Simon resignat custodiam Wasconis regi. Ariditas quatuor mensibus maxima. Beneficiati in episcopatu Lincolnis promoventur ad sacerdotiam inviti.⁴ Conradus⁵ prosperatur in guerra contra Papam, nec prosunt

Abbrev. Chron. iii. 321.

¹ Confirmantur . . . complanatur] om. N.

²⁻² Equinoctiali . . . repatriat] om. N.

³ Sic MSS.

⁴⁻⁴ Accusatus . . . inviti] om. N. Re.

⁵ Conradus . . . possessionem (p. 379)] om. Re.

Abbrev. Chron. iii. 322. Papæ rapinæ consuetæ. Obiit¹ Robertus Passelewe, vetus Anglicus et inveteratus, quo machinante amiserat abbas² Ramesiæ potissimam partem nundinarum sancti Yvonis. Multorum autem sicut et ejus pacem perturbaverat, et minuit possessionem. De ipsius moribus non moralibus multa in hoc libro præscribuntur.¹ Sopita est discordia, quæ fuerat inter³ abbatem Westmonasteriensem et ejus conventum, rege procurante. Obiit victoriosissimus rex Hispaniæ Andefulsus.⁴ Dolet inde rex Angliæ, sed plus Blanchia. Confertur Wasconia Edwardo, nec fit mentio de comite, cui quondam fuerat concessa et incartata, et ipse in possessione constitutus. Æstus et ariditas maxima et diuturna in æstate. Factum est hastiludium quod tabula rotunda vocatur, ubi periit strenuissimus miles Hernaldus de Munteynni. Obiit Willelmus de Haverhulle, clericus regis et thesaurarius. Ecclesia⁵ Elyensis nobiliter per episcopum Hugonem reparata dedicatur.⁵ Obiit comitissa⁶ Margareta de Ripariis. In festo sancti Edwardi fuit magnum consilium Londoniis, ubi rex auxilium pecuniare postulavit; episcopus autem Lincolnæ Robertus primo contradixit, postea alii animati per eum restiterunt. Talliantur cives Londonienses, quos barones consuevimus appellare, quasi servi ultimæ conditionis. Galfridus de Langeleia qui, miles et⁷ justiciarius de foresta, supra modum nobiles Boreales fictis de causis pro captura ferinæ depauperarat, deponitur a balliva, et unus de custodibus reginæ Scotorum constitutus⁸ ibi, tantum tyrannizavit, ut ipsius impetus nobiles Scotiæ non poterant tollerare, et amoverunt eum. Ipse autem ad servitium Edwardi se transtulit, in quo servitio multos regi et Edwardo, sicut dicetur in sequentibus, suscitavit inimicos. Hunc nutrierat et exaltaverat Robertus Passelewe, sed postea, more cuculi, nutritus nutrientem supplantavit. Eodemque anno, venit magister Albertus, domini Papæ clericus specialis et notarius, offerre comiti Ricardo regnum Apuliæ. Sed cum comes exegisset⁹ securitatem,

A.D. 1252.

Death of Robert Passelew.

Peace at Westminster. Death of Ferdinand III.

Deaths.

Ely Cathedral dedicated.

Stand of bishop Grosseteste against the king's demands.

Geoffrey of Langley one of the guardians of the Q. of Scots.

Apulia offered to Richard of Cornwall.

¹⁻¹ Obiit . . . præscribuntur] om. N.

² Ranulph.

³ inter] interlined in Ch.

⁴ Sic for Ferdinandus.

⁵⁻⁵ Ecclesia . . . dedicatur] om. N.

⁶ Ch. has *de Ripariis* here, run through with a pen.

⁷ et] interlined in Ch.

⁸ et has been erased in Ch.

⁹ exegisset] exigisset, MSS.

- A.D. 1252. videlicet quædam castra domini Papæ et obsides ut esset in possessione et aliqua saltem securitate de papali promisso, respondit Albertus, se Papam super hoc convenire. Albertus interim multa sibi beneficia adquisivit; quibus acquisitis transalpinavit. Et audita dominus Papa comitis responsione, noluit aliquod propositum continuare de præmissis. Eodem tempore venit in Angliam archiepiscopus Cantuarie Bonifacius, cujus adventus paucos prælatos, et multo pauciores laicos, quod inviti dicimus, lætificavit. Ortum est grave scandalum et discordia hostilis inter archiepiscopum Cantuariensem et electum Wintoniæ, eo quod electus officialem archiepiscopi, magistrum videlicet Eustachium, fecit capi violenter in ecclesia de Lameth, cum quodam capellano, et indecenter nimis tractari et abduci; vigilanter igitur procurantibus rege pro fratre suo Athelmaro et regina pro avunculo suo archiepiscopo, vix tandem tanta est sedata perturbatio. Eodemque anno, prima dominica Adventus Domini, obiit dominarum domina secularium Blanchia, post multas quas pro filiis suis sustinuerat tribulationes. Johannes Mansel, domini regis clericus et consiliarius specialis, industria sua promerente, ad inestimabiles redditus provehitur et possessiones. Ipso quoque anno, episcopus Lincolnie Robertus fecit diligenter computari alienorum redditus in Anglia, per istum Papam scilicet Innocentium iv. promotorum, et inventum est quod nunquam aliquis prædecessorum suorum in triplo aliquos sui generis vel patriæ tot ditaverit. Temporibus quoque sub eisdem permisit rex astute nimis viros religiosos affligi a nobilibus viris, qui canibus venaticis¹ utebantur, eorum vicinis, adeo ut eorum libertates enervarentur, et cultura conculerentur.
- [Eodem anno statuit Papa Innocentius, ut cardinales capellis rubeis uterentur.]
- Return of archbishop Boniface.
- His quarrel with the elect of Winchester.
- Death of Q. Blanche.
- John Mansel.
- Estimate by bishop Grosseteste of the revenues of foreigners in England.
- Oppression of the monks.
- The Pope directs the cardinals to wear red hats.

Abbrev.
Chron. iii.
323.

MS. Cl.

De perturbatione convivii apud Wintoniam.

- Henry III. at Winchester. Anno gratiæ MCCLIII^o. Rex Henricus tertius, anno regni sui xxxvii., fuit in Natali Domini apud Wyntoniam, cui juxta ritum tantæ solemnitatis cives fecerunt Wintoniæ exennium nobilissimum, quos idem rex nuper obligaverat ad ducentas marcas eidem in brevi persolvendas. Quod quidem

Abbrev.
Chron.
iii. 323.

¹ venaticis] venaciis, MSS.

Abbrev.
Chron.
iii. 324.

festum non modicum obscuraverat discordia præmota inter A.D. 1253. archiepiscopum Cantuariæ et electum Wyntoniam, rege tunc procurante, pro injuria quadam magistro Eustachio de Leu, officiali suo, facta per eundem electum, et ob hoc excommunicationis sententia innodatum; quam tamen commotionem, rege et regina procurantibus, in brevi commutaverunt in pacem. Convocati tunc temporis in præsentia regis prælati Angliæ, et instanter petentes cartas suorum custodi prædecessorum, regis super hoc quamcitus optinuerunt assensum. Et data super hoc sententia, candelis accensis hoc manifestarunt in publicum, unde gratanter annuerunt contributionem, quam ab eis rex petierat, non modicam.

Frater¹ quidam de ordine Prædicatorum, Petrus nomine, a Mediolanensibus, pro assertione veritatis et fidei defensione, eorum vitia, errores, et hæreses redarguens, latenter interemptus est, quem dominus Papa, a² miraculorum indicis manifestatum, martirem duxit magnifice canonizandum.

Civis³ quidam Bononiensis, Brancaleo nomine, creatus est in senatorem Romanum. Qui potestate suscepta, justiciam in omnibus terribilem exercuit, et suspensis malefactoribus commissam sibi urbem et populum laudabiliter gubernavit.³

Judæi non pauci effugantur a Francia, transmissa super hoc a Terra Sancta regis Franciæ mandato. Improperabant enim eidem Sarraceni, quod injuste eos Christiani impugnant, cum falsos Judæos, Christi sui peremptores, inter se degere permittant; justum enim esset eos prius eicere, et postea ad alios sibi rebelles festinare. Obiit⁴ abbas⁵ sancti Augustini, et eorum præceptor⁶ eidem eligitur subrogari.⁴ Comitis vero Glovernæ Ricardi filius primogenitus desponsavit neptem regis Angliæ, filiam scilicet Guidonis comitis Engolismi,⁷ de Pictavia oriundam, ætate puerulam,⁸ immo infantulam, procurante hoc rege et pro matrimonio usque ad quinque milia marcarum regaliter largiente. Comes⁹ Le-

His promise to observe the ancient charters.

Martyrdom of Peter the Dominican.

His canonization.

Brancaleone senator of Rome.

The Jews expelled from France.

Death of the abbat of S. Augustine's.

Espousals of Alice of Angoulême to Gilbert de Clare.

¹ *Frater . . . confecit* (p. 383)] om. Re.

² *a*] A, Ch. A., probably supposing it the initial for Alexander. St. Peter Martyr was canonized by Innocent IV., 25 March 1253; Cl. N. T. W. have *a*.

²⁻³ *Civis . . . gubernavit*] om. N.

⁴⁻⁴ *Obiit . . . subrogari*] om. N.

³ Robert of Battle.

⁶ Roger of Chichester.

⁷ *Engolismi*] Englorismi, Ch. A. N. T. W.

⁸ *puerulam*] Ch. over an erasure; puerilem, Abb. Chron.; puerulam, A. N.

⁹ *Comes . . . inflectere* (p. 382)] om. N.

A.D. 1253. grecestriae Simon resignavit custodiam Wasconiae, et eam sibi
 Gascony proposed rex Hispaniarum vendicare, habens de donatione
 claimed by the king of Spain. ejus antiquam cartam regis Henrici II. sufficientem, ac
 regum Ricardi et Johannis confirmationem. Hoc cum au-
 didisset rex, vehementer doluit praedictum comitem Simonem ab
 hujus custodia summotum, quippe quia vir potens est et mar-
 tius, sapiens et defensor tutissimus, eumque studuit admo-
 tum¹ restituere; unde comes clam secessit in Franciam, onus
 hujusmodi declinans iterum resumendum; quem Franci non
 modice affectabant senescallum Franciae habere, sed minime
 valuerunt eum ad consensum inflectere. Comes Gloverniae
 Ricardus et Willelmus de Valence transfretarunt, prin-
 cipaliter ut matrimonium praedictum ad effectum perduce-
 rent; secundo ut in quodam hastiludio, tunc temporis
 acclamato,² trans mare se suasque vires et audaciam et
 equorum suorum ausu probarent temerario celeritatem; qui
 prostrati, spoliati, et baculati, fomentis et balneis indiguerunt
 diuturnis. Tunc³ temporis, quarta die visa est Luna, ante-
 quam esset prima⁴ pronunciata. Juvenes Londonienses
 statuto pavone pro bravio, ad quintenam vires suas et
 equorum cursus sunt experti. Quidam autem tirones de
 familia regis, saper hoc indignantes, conviciabantur eisdem,
 eis se in certamine opposcentes, quos ipsi Londonienses cum
 fragmentis hastarum rubricantes et laniantes⁵ ab equis suis
 dederunt praecipites, et fugaverunt fugientes. Querelis
 igitur super hoc regi multiplicatis, rex ad solitam se con-
 vertens ultionem, magnam a Londoniensibus petivit pecu-
 niam.³ Post paucos dies auditum est, quod Regula in
 Vasconia cum Sancto Milione et multa alia castra capta
 sunt et amissa, et strages hominum est non minima. Rex
 igitur non mediocriter formidans, ne per tales amissiones
 tota Wasconia pateret discrimini, constituit ut missis brevi-
 bus per singulos comitatus clamaretur ut cujuslibet arma
 debita et consueta censerentur, et si sufficientia essent mon-
 strarentur, ut scilicet, si necesse incumberet, quilibet⁶ ad pra-

Abbrev.
Chron. iii.
324.

Simon de
Montfort
goes into
France.

Defeat of
Richard le
Clare and
Will. de
Valence in
a tourna-
ment.

Riot in
London.

The Lon-
don citi-
zens fined.

Loss of
La Réole
and St.
Émilien.

All bear-
ing arms
summoned
to help
Gascony.

¹ *admotum restituere*] altered in Ch., probably from *admonere restituendum*, as Abbrev. Chron.; *amotum*, W. A. (altd.).

² *acclamato*] *acclamatum*, Ch. T.; A. Cl. have been altered; *acclamatum* extra, W.

³⁻³ *Tunc . . . pecuniam*] om. N.

⁴ *prima*] introduced later in the margin in Ch.

⁵ *laniantes*] altered from *livescentes* in Ch.

⁶ *quilibet*] *quibus*, MSS. exc. Cl. (altered).

Abbrev.
Chron.
iii. 325.

liandum paratus existeret. Videret¹ præterea ut quicumque A.D. 1253. xv. libratas terræ haberet, miles fieret. Similiter ut excubantes vigiles in qualibet civitate constituerentur, qui vicos et plateas, exitus et introitus, diligenter custodirent. Providit insuper ut si quis a latrone vel ab aliis obiter dampnificaretur, ipsi, quibus patriæ imminere custodia, læso satisfacerent, et malefactores insequentes ab eisdem patriam mundarent. Quæ quia sine communi barnagii assensu pro-
 visa sunt, constitui generaliter minime valuerunt. Obiit bp. Richard de Wyche of Chichester.
 magister Ricardus de Wix, episcopus Cicestriæ, quarto nonas Aprilis, vir eminentis scientiæ et eximiæ sanctitatis, et quandoque beati Eadmundi Cantuariensis archiepiscopi clericus et consiliarius specialis. Hujus autem Ricardi assertionibus et fratris Roberti Bacon de ordine Prædicatorum certificatus, frater Mathæus Parisiensis memorati sancti Edmundi vitam a fide dignis sibi relatum diligenter perscripsit. Post recessum comitis Simonis de Wasconia, Paris.
 cœperunt Wasconenses bella ad invicem movere, alter alterius castra invadere, homines captivare, ædificia in favillas redigere. Ex quibus primus fuit Gasto, dominus Biarriæ et Peregoti, qui se transtulit ad regem Hispaniarum, ut inde plus regem Angliæ infestaret. Et sic hostes regis in Wasconia animavit, ita ut Burdegalis, quæ toti Wasconia victualia consuevit ministrare, cœpit egere. Dominus rex Troubles in Gascony.
 concessit ecclesiæ de Wautham et confirmavit, ut quotienscunque domum illam contigerit vacare, conventus tam de baronia quam de possessionibus ecclesiæ liberam habeat pro voluntate sua disponendi facultatem; duo insuper mercata et alia bona eidem contulit, et super his cartam suam, licet prius optentam, iterum confecit. Cum ecclesia Romana sui præsulis et pastoris diutius viduaretur præsentia, rogatus Innocent IV. leaves Perugia for Rome.
 est dominus Papa solempniter a Romanis ut Romam rediret, gregem suum more pastoris gubernaturus,² qui tamen retardans iterum vocatus est et solempnius,³ hoc adjuncto, ut scilicet tunc veniret aut nunquam. Quo audito dominus Papa, de mora timens trahere periculum, a Perusio recedens, Romam usque properavit. Et licet in multa tenebatur pecunia eisdem, quam pro eo contra Frethericum expendere.

¹ *Videret*] introduced later in the margin in Ch.

² *gubernaturus*] altered in Ch.,

probably from *minaturus*, as Abbrev. Chron.

³ *solempnius*] solempniter, &c.

A.D. 1253. Parliament assembled, and the king promises to observe the charters. A tenth and scutage granted.

rant, gaudenter tamen et reverenter ab omnibus susceptus est. In quindena Paschæ, adunato magno parlamento, petierunt prælati fere omnes, insinual congregati, ut dominus rex, cartas conservans et libertates quas sæpius promiserat, sanctam insuper Ecclesiam permetteret suis gaudere libertatibus, maxime de electionibus prælatorum, tam cathedralium ecclesiarum quam conventualium. Quæ omnia rex se indempniter observaturum protestans, eorundem una cum aliis magnatibus, ad suæ præcipue peregrinationis subsidium, postulatum de contributione reportavit assensum. Concessa est igitur regi decima pars proventuum ecclesiasticorum per triennium, a militibus vero scutagium illo anno, scilicet ad sentam tres marcæ. Rex autem bona fide promisit se omnia inviolabiliter observaturum, quæ et alias multociens juraverat, et pater suus Johannes primo affirmabat; et ut certiores fierent de promisso, præcepit super hoc in præsentia sua sententiam proferri in publicum, quod et factum est hoc modo.

Abbrev.
Chron.
iii. 326.

Sententia¹ excommunicationis lata contra transgressores libertatis Ecclesiarum.

Nobles assembled to excommunicate all who violate the charters.

Tertio igitur die Maii, in majori aula regia Westmonasterii sub præsentia et assensu domini Henrici iii., Dei gratia regis Angliæ illustris, et dominorum Ricardi comitis Cornubiæ fratris sui, et Rogeri comitis Norfolchiæ et Sufolchiæ marescalli Angliæ, Humfridi comitis Herefordiæ, Hugonis comitis Oxoniæ, Johannis comitis Warwiche, et aliorum optimatum regni Angliæ, Nos, Bonifacius divina miseratione Cantuariensis archiepiscopus, totius Angliæ primas, Fulco Londoniensis, Hugo Elyensis, Robertus Lincolniensis, Walterus Wygorniensis, Walterus Norwicensis, Petrus Herefordensis, Willelmus Sarum, Walterus Danelmensis, Ricardus Exoniensis, Silvester Carleolensis, Willelmus Bathoniensis, Laurentius Rofensis, Thomas Menevensis, episcopi, pontificalibus induti, candelis accensis in transgressores libertatum et ecclesiasticarum libertatum seu liberarum consuetudinum regni Angliæ, et præcipue earum quæ continentur in carta libertatum regni

Abbrev.
Chron.
iii. 327.
Hist.
Anglor.
iii. 137.

¹ This is collated with other copies by Madden. Hist. Anglor. iii. 137.

Abbrev. Angliæ et carta de foresta, excommunicationis sententiam A.D. 1253.
Chron. solenniter tulimus¹ hac forma:
iii. 327.

Hist.
Anglor.
iii. 137.

Forma excommunicationis.

Auctoritate Dei Omnipotentis et Filii et Spiritus Sancti et gloriosæ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum omniumque Apostolorum, et beati Thomæ archiepiscopi et martiris omniumque martirum, beati Edwardi regis Angliæ omniumque confessorum atque virginum, omniumque Sanctorum Dei, excommunicamus, anatematizamus, et liminibus sanctæ matris Ecclesiæ sequestramus omnes illos qui amodo scienter et malicioso ecclesias privaverint vel spoliaverint suo jure. Item omnes illos qui ecclesiasticas libertates vel antiquas regni consuetudines probatas et præcipue libertates et liberas consuetudines quæ in cartis omnium libertatum Angliæ et de foresta continentur, concessis a domino rege Angliæ archiepiscopis, episcopis, et ceteris Angliæ prælatis, comitibus, baronibus, militibus et libere tenentibus, qualicumque arte vel ingenio temere violaverint, diminuerint, seu inmutaverint, clam vel palam facto, verbo, vel consilio, contra illas vel earum aliquam in quocunque articulo temere veniendo. Item in illos qui contra illas vel earum aliquam statuta ediderint vel edita servaverint, consuetudines introduxerint vel servaverint introductas, scriptores statutorum necnon consiliarios et executores, et qui secundum ea præsumpserint judicare, qui omnes et singuli superius memorati hanc sententiam incursum se noverint ipso facto qui scienter aliquid commiserint de prædictis. Qui vero ignoranter, nisi commoniti infra quindenam a tempore commonitionis se correxerint et arbitrio ordinariorum plenius satisfecerint de commissis, ex tunc sint hac sententia involuti. Eadem etiam sententia innodamus omnes illos qui pacem regis et regni præsumpserint perturbare. In cujus rei memoriam sempiternam nos sigilla nostra præsentibus duximus apponenda.

Quo facto, prolata fuit in medium carta patris sui Johannis, in qua iterum concessit idem Johannes rex mera voluntate, unde recitari fecerunt libertates prædictas.

The sentence of excommunication.

The king present, and assents to the ex-

¹ *tulimus hac forma*] in hunc modum, Cl. Re.

A.D. 1253. Dum autem rex memoratam sententiam audisset, tenuit manum suam ad pectus suum sereno vultu et voluntario, et in fine, projectis candelis et fumigantibus, dixerunt singuli, "Sic extinguantur et fœteant in inferno omnes hujus sententiæ incursores," et respondit rex cum omnibus astantibus, "Amen, Amen." Episcopus autem Lincolniae Robertus, hujus rei suspicans instabilitatem, fecit ilico per totam diocesim Lincolniae memoratam renovari sententiam.

Tunc¹ temporis Burdegalenses significarunt regi, quod nisi festinanter veniret in Wasconiam, omnia foret amissurus, addentes quod per tyrannidem Symonis, comitis Legrecestriae, multos subditos et amicos perdidisset; quod falsum est, quia multotiens² plures rebelles et fortiores edomitos regis subderat dominationi. Fecit igitur rex acclamari voce præconia in Wasconia, quod nullus ex tunc comiti Simoni intenderet vel obediret, addens quod propter oppressiones et querelas eorum deposuit prædictum comitem, et cartam, quam de optinenda Wasconia per triennium sequens præfecerat eidem, precio redemit. Quæ Wasconibus quamplurimum placuerat volentibus, ex quo sciebant ejus dominationem expirasse, seque regi inimicos facilius exhibere. Ernaldus³ de Bosco, miles, constitutus est prothoforestarius loco Roberti Passelewe, scilicet in partibus Australibus Angliæ, usque ad fluvium qui dicitur Trenta; Johannes vero de Lexingtona, miles, a dicto flumine usque ad regnum Scotiæ, loco Galfridi de Langeleia.³ Miracula manifesta celebrantur ad tumbam Ricardi, episcopi Cicestrensis, cujus corpus exanimatum inventum est ciliciatum et circumculis ferreis constrictum. Eligitur magister Johannes Clippinge in episcopum Cicestriæ, ejusdem ecclesiæ canonicus. Emanarunt Apostolica mandata per circuitum, ut quilibet episcopus, tam transmarinus quam cismarinus, districto visitaret monachos omnes, tam exemptos quam non exemptos, in sua diocesi constitutos, et eosdem compelleret ad quosdam articulos observandos, qui nec regulæ sancti Benedicti pertinent, nec de ejus substantia existunt; unde Franciæ monachi, pacem sibi cogitantes prævidere, datis quatuor milibus

Abbrev. Chron. iii. 327.

communication.

Bp. Grosse-teste has it read in his diocese.

The people of Bordeaux complain of Simon de Montfort.

The king deposes him from the government.

New grand foresters.

Miracles at the tomb of Richard bp. of Chichester.

John Clippinge elected bishop.

Papal mandate for a visitation of Benedictine monasteries.

¹ *Tunc . . verba* (p. 388)] om. Re.

² *multotiens*] altered in Ch.,

probably from multo, as Abb. Chron.

³⁻³ *Ernaldus . . . Langeleia*] om. A. N.

Abbrev.
Chron.
iii. 328.

librarum Taronensium domino Papæ, hujusmodi impetum A.D. 1253. compescuerunt. Abbas similiter sancti Albani, cum cæteris paribus suis et eorum conventibus, ad præsentiam domini Papæ appellavit quam citius. Circa¹ kal. Junii, rex certificatus de desolatione Wasconia, milites omnes per Angliam, sibi servitium militare debentes, fecit summoneri, ut in octavis Trinitatis parati essent apud Portesmuc, in Wasconiam cum rege transfretaturi, et eam ad dominium suum et pacem potenter revocaturi. Captis interim usque ad mille navibus, earum custodes, vento carentes, per tres ibi menses moram protraxerunt, et rex, thesauro pro magna parte jam consumpto, a proposito est præpeditus, ita quod transitus ille Dei videretur favore destitutus. Obiit episcopus Landavensis Willelmus, cujus obitum cæcitas septennis subarravit. Comes Rogerus Bigot, marescallus Angliæ, filiam regis Scotia, quam antea spreverat, iudicio ecclesiæ salubriter eruditus, ad matrimonium libens accedens et tutus, reacceptit in uxorem. Rex autem, vento diu desiderato sibi prosperante, viii. idus Augusti, valedicens Angliæ, Neptuno se commisit, constitutis regni sui custodibus Ricardo comite fratre suo et regina; commissoque eorum custodia Edwardo primogenito suo. Circa Assumptionem vero beatæ Mariæ, applicuit rex in Wasconiam apud Burdegalin; occurrentes autem cives ipsum ut decuit reverenter susceperunt. Jussit igitur illico Regulam obsidione vallari, ubi quamplurimi hostium suorum Gasconensium latitabant, ipso Gastone ad regem Hispaniarum confugiente, cujus se fecit amicum, et Wasconia, eum² ut dicebant contingentis,³ eidem promisit dominium. Audientes Franci quod rex Angliæ in Wasconiam adventasset, timentesque Pictavenses transfugium facere ad regem Angliæ dominum eorum, frugalem manum illuc militarem destinaverunt, non permittentes eos habere custodiam vel dominium castrorum vel civitatum; et sic licet inviti fideles effecti, nec Francis nocuerunt, nec Anglis prodesse potuerunt. Obiit⁴ Thomas de Hertford, archidiaconus Norhumbriæ, in octavis sancti Laurentii, fine sancto et beato; hic quandoque beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi discipulus in scola,

Those owing military service summoned to cross to Gascony.

Death of Will. bp. of Llandaff.

Roger Bigot takes back his wife, Isabella of Scotland.

Henry III. lands at Bordeaux.

La Réole besieged.

The French send forces to Poitou.

Death of Th. of Hertford, arch-

¹ Circa kal. Junii rex] Rex itaque, N.

² eum] om. W.

³ contingentis] contingentes, Ch.

Cl. N.; contingentem, T. W.; A. has been altered.

⁴ Obiit . . abundantem (p. 391)]

om. N.

A.D. 1258. et socius extitit familiaris, unde factus ei usque ad mor- Abbrev.
deacon of tem simillimus, sicut et magister Ricardus, postea factus Chron.
Northum- episcopus Cicestris, ejusdem sequi nitebatur vestigia. Hic iii. 328.

berland. quia pauperum fuerat amator, cuidam pauperrimæ domui, fratrum scilicet de Monte Carmeli, corpus suum delegavit, Hunc sanctum archidiaconum Thomam, sicut et episcopum Cicestris Ricardum, licet non Romæ canonizentur, sancti Edmundi contubernio credimus indubitanter sociari. Hos igitur tres beatos, Edmundum, Ricardum, et Thomam, Dei confessores, Anglia in præsentis produxit gloriosos. Miles quidam de electioribus regis Franciæ, existentis tunc in Terra Sancta, non mediocriter accensus de filio suo milite strenuissimo, quem idem rex ipso nesciente fecit suspendi pro transgressione quadam, de quo etiam idem rex fideliter promisit patri suo præbere remedium, cuidam se soldano Christianis derelictis transtulit, et de amico factus est eis inimicus, et Paganis additus factus est apostata formidabilis.

A French knight deserts to the Soldan.

Demands of Innocent IV. upon bp. Grosseteste.

Cum¹ dominus Papa Innocentius iv. significasset per Apostolica scripta episcopo Lincolniensi Roberto, sicut et multis aliis pluries fecerat, præcipiens ut aliquid faceret quod eidem episcopo videbatur injustum et rationi dissonum, rescripsit idem episcopus domino Papæ in hæc verba :

Rescribit domino Papæ Robertus Lincolniensis episcopus.

Letter of bp. Grosseteste [to the Papal Commissioners].

“Salutem.² Noverit discretio vestra quod mandatis Apostolicis affectione filiali devote et reverenter obedio. His quoque quæ mandatis Apostolicis adversantur, paternum zelans honorem, adversor et obsto. Ad utrumque enim teneor ex divino mandato. Apostolica³ enim mandata non sunt nec esse possunt alia quam Apostolorum doctrinæ et Ipsius Domini nostri Jesu Christi, Apostolorum magistri et domini, Cujus tipum et personam maxime gerit in jerarchia ecclesie dominus Papa consona et conforma. Ait enim ipse Dominus noster Jesus Christus,

¹ Cum abundantem (p. 391)] om. A.

² This letter is collated with other copies in Matt. Par. Chron. Maj. v. 389, Hist. Anglor. iii. 140,

Epistolæ Roberti Grosseteste, p. 432.

³ Apostolica enim mandata] om. Cl.

Abbrev. " *Qui non est mecum contra me est.* Contra Ipsum autem nec A.D. 1253.
 Chron. iii. " est nec esse potest Apostolicæ sedis sanctitas diviniissima. Letter of
 329. " Non est igitur prædictæ litteræ tenor Apostolicæ sancti- bp. Gros-
 Hist. " tati consonus, sed absonus plurimum et discors. Primo, seteste to
 Anglor. " quia de illius litteræ et ei consimilium longe lateque the Papal
 iii. 141. " dispersarum super-accumulato *Non obstante*, non ex legis Commissioners.
 " naturalis observandæ necessitate inducto, sciet cathaelis-
 " mus inconstanciæ, audaciæ, et procacitatis, invere-
 " cundiæ mentiendi, fallendi, diffidentio¹ alicui credendi
 " vel fidem adhibendi; et ex his consequentium vitiorum
 " quorum non est numerus, Christianæ religionis puri-
 " tatem et socialis conversationis hominum tranquillitatem
 " commovens et perturbans. Præterea post peccatum
 " Luciferi, quod idem erit in fine temporum ipsius filii
 " perditionis Antichristi, *quem interficiet Dominus spiritu* 2 Thess.
 " *oris Sui*, non est nec esse potest alterum genus peccati ii. 8.
 " tam adversum et contrarium Apostolorum doctrinæ et
 " evangelicæ, et Ipsi Domino Jesu Christo tam odibile,
 " detestabile, et abominabile quam animas curæ pastoralis
 " officio² et ministerio vivificandas et salvandas pastoralis
 " officii et ministerii³ defraudatione mortificare et perdere.
 " Quod peccatum evidentissime⁴ scripturæ sacræ testi-
 " moniis committere dinoscuntur, qui in potestate curæ
 " pastoralis constituti de lacte et lana ovium Christi suis⁵
 " carnalibus et temporalibus desideriis et necessitatibus
 " prospiciunt, et pastoralia officia et ministeria in æternam
 " ovium salutem operandam non administrant.⁵ Ipsa enim
 " ministeriorum pastoralium non administratio est, scrip-
 " turæ testimonio, sed ovium occisio et perditio. Quod
 " autem hæc duo genera peccatorum, licet dispariter, sint
 " pessima et omne alterum genus peccati inæstimabiliter
 " superexcedentia, manifestum est ex hoc, quod ipsa sunt
 " duobus existentibus et dictis, licet dispariter et dissimi-
 " liter, optimis directe contraria. Pessimum enim est quod
 " optimo contrarium est; quantum autem est in dictis
 " peccantibus, unum peccaminum est ipsius Deitatis super-

¹ *diffidentio*] so altered in Ch., probably from *diffidenter*; *diffidentia*, T. W.

² *officio . . . pastoralis*] in the margin (later) in Ch.

³ *ministerii*] *misterii*, Ch.

⁴ *evidentissime*] altered from *evidentissimis* in Ch.

⁵⁻⁵ Over erasure in Ch.

- A.D. 1253. “ essentialiter et supernaturaliter optimæ, alterum vero Abbrev.
Chron. iii.
329.
 Letter of “ De[i]formitatis et Deificationis¹ ex divini radii gratifica
 bp. Gros- “ participatione essentialiter et naturaliter optimæ, interemp- Hist.
Anglor.
id. 142.
 seteste to “ tio. Et quia sicut in bonis causa boni melior est suo
 the Papal “ causato, sic et in malis causa mali pejor est suo causato.
 Commis- “ Manifestum est quoniam talium pessimorum interemp-
 sioners. “ torum De[i]formitatis et Deificationis¹ in ovibus Christi
 “ in ecclesia Dei introductores ipsis pessimis interemptori-
 “ bus sunt peiores, Lucifero et Antichristo proximiores, et
 “ in hac peioritate gradatim² magis super excellentes, qui
 2 Cor. x. 8. “ ex majore et diviniore potestate sibi divinitus in *œdificatio-*
 “ *nem, non in destructionem* tradita magis tenentur ab ecclesia
 “ Dei tales interemptores pessimos excludere et extirpare.
 “ Non potest igitur sanctissima sedes Apostolica, cui a
 “ sancto sanctorum Domino Jesu Christo tradita est potestas
 “ omnimoda, testante Apostolo in *œdificationem, non in des-*
 “ *tructionem*, aliquid vergens in hujusmodi peccatum, domino
 “ Jesu Christo tam odibile, detestabile, et abominabile, et
 “ humano generi summe perniciosabile,³ vel mandare vel
 “ præcipere vel quoque modo ad aliquid tale conari. Hoc
 “ enim esset suæ potestatis evidenter sanctissimæ et plenis-
 “ simæ vel defectio vel corruptio vel abusio, et a throno
 “ gloriæ Domini nostri Jesu Christi omnimodo elongatio,
 “ et in cathedra pestilentiæ poenarum gehennalium duobus
 “ prædictis tenebrarum principibus proxima coassessio. Nec
 “ potest quis immaculata et sincera obedientia eidem sedi
 “ subditus et fidelis, et a corpore Christi et eadem sancta
 “ sede per scisma non abscisus,⁴ [hujusmodi] mandatis vel
 “ præceptis vel quibuscumque conaminibus undecumque
 “ emanantibus, etiam si a supremo Angelorum ordine, optem-
 “ perare; sed necesse habet totis viribus contradicere et
 “ rebellare. Propter hoc, reverendi domini, ego ex debito
 “ obedientiæ et fidelitatis qua teneor utrique parenti Aposto-
 “ licæ sedis sanctissimæ, et ex amore unionis in corpore Christi
 “ cum ea, his quæ in prædicta littera continentur et maxime
 “ quæ⁵ in prædictum peccatum Domino Jesu Christo

¹ *Deificationis*] destructionis, T. W.

² Ch. has quanto, as Par. here, but it is expuncted.

³ *perniciabile*] pervitabile, Ch. Cl. Re.

⁴ *abscisus*] altered in Ch., probably from *ab hujus*, as in the C. C. MS. of Paris.

⁵ *quæ in*] over erasure in Ch.

Abbrev. Chron. iii. 329. Hist. Anglor. iii. 143.

“ abominabilissimum et humano generi perniciosissimum A.D. 1253.
 “ evidentissime vergunt, et Apostolicæ sedis sanctitati¹ Letter of
 “ omnino adversantur et contrariantur Catholicæ fidei bp. Gros-
 “ unicæ, filialiter et obedienter non obedio, contradico, et seteste to
 “ rebello. Nec ob hoc potest inde vestra discretio quic- the Papal
 “ quam durum contra me statuere, quia omnis mea in hac Commis-
 “ parte et contradictio et actio nec contradictio est nec sioners.
 “ rebellio, sed filialis divino mandato debita patri et matri²
 “ honoratio. Breviter autem recolligens dico, Apostolicæ
 “ sedis sanctitas non potest nisi quæ in ædificationem sunt
 “ et non destructionem; hæc est enim potestatis plenitudo,
 “ omnia posse in ædificationem. Hæc autem quæ³ vocantur
 “ provisiones non sunt in ædificationem, sed in manifestam
 “ destructionem. Non igitur eas potest beata sedes Apos- S. Matt.
 “ tolica attemptare, quia caro et sanguis, quæ regnum Dei xvi. 17.
 “ non possidebunt, eas revelavit, et non Pater Domini nostri
 “ Jesu Christi *Qui est in cælis.*”

Cum hæc epistola ad noticiam papalem pervenisset, ipse Anger of
 dominus Papa valde commotus ipsum proposuit mittentem the Pope
 in tantam præcipitare confusionem, ut toti mundo foret on receiv-
 stupor et tremoris exemplum; tandem tamen consilio saniori ing the
 emollitus, sub dissimulatione permisit transire, ne majorem letter.
 videretur super hoc tumultum excitare.

In vigilia Assumptionis obiit venerabilis vir Ranulphus, ab- Death of
 bas Ramesciæ, domum suam et gregem tam in spiritualibus the abbat
 quam temporalibus relinquens abundantem. Rex nuncios suos of Ram-
 solempnes destinavit ad regem Hispaniæ, scilicet episcopum sey.
 Bathoniensem et Johannem Mansel clericum suum specialem, Alienora
 postulans sororem suam Edwardo filio suo primogenito et of Spain
 hæredi regni Angliæ legitimo matrimonialiter copulari et asked in
 ut ipse rex eundem Edwardum cingulo donaret militari. marriage
 Episcopus Lincolnensis Robertus, ægritudinis lecto detentus, for Ed-
 in spiritu cognoscens tribulationes Ecclesiæ in proximo im- ward.
 minere, recitansque coram clericis suis quædam facta Romanæ Bp. Grosse-
 curiæ, graviter redarguit tam fratres Prædicatores quam teste's
 Minores, dicens quod eorum ordo ideo in paupertate volun- blame of
 the Friars.

¹ *sanctitati*] altered in Ch. from
 sanctitate, which the C. C. MS. of
 Paris has.

² *matri*] vestri, Ch.
³ *quæ vocantur*] altered in Ch.
 from quas vocant.

A.D. 1259. taria, id est spiritus, constituitur, ut liberius magnatum error ab eisdem reprehendatur. Quia Abbrer.
Chron. iii.
390.

Juv. x. 22. Cantabit vacuus coram latrone viator.

In hoc autem quod ipsi peccata magnatum audacter non redarguunt, eosdem hæreticos dixit manifestos; et addidit:

Diffinitio hæresis extracta a Græco.

Grosseteste's definition of heresy.

“ Hæresis est sententia humano sensu electa, scripturæ sacræ contraria, palam edocta, pertinaciter defensa. Hæresis enim Græce electio est Latine. Dare autem curam animarum parvulo, sententia est alicujus prælati, humano sensu electa propter carnem vel teneritatem; et est scripturæ sacræ contraria, quæ prohibet fieri pastores qui non sunt idonei ad arcendum lupos, et est palam edocta quia manifeste portatur carta sigillata vel bullata, vel est pertinaciter defensa, quia si quis voluerit contradicere, suspenditur et excommunicatur. Cui autem tota diffinitio hæresis convenit, hæreticus est; sed quisque fidelis tenetur se opponere hæretico quantum potest. Qui ergo potest contradicere et non contradicit, peccat, et videtur fautor esse erroris, secundum illud Gregorii, ‘ Non¹ caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare.’ ”

Death of bp. Grosseteste, 9 Oct.

Cum hæc et alia multa lugubria querula voce de statu Ecclesiæ proposuisset episcopus memoratus, ab hujus mundi exilio, quem semper exosum habuit, in nocte sancti Dionisii, apud Bagedene, manerium suum, feliciter migravit. In eadem vero nocte, ut dicitur, episcopus Londoniensis Fulco, cum esset prope illud manerium, audivit signum dulcissimum in sullimi pulsari. Fratres etiam quidam Minores versus illum locum properantes, illius mortis ignari, classicum melicum in sullimi audierunt campanarum, inter quas unum signum dulcissimum articulatim audierant præelectum. Tandem vero cognoverunt utrique illam visionis seu auditionis horam extitisse, in qua idem sanctus episcopus feliciter migravit a corpore.

Miraculous signs.

¹ Gratian. Dist. lxxxiii. 3, lxxxvi. 8.

Abbrev.
Chron. iii.
330.

Obiit¹ Willelmus de Wescy, miles quidam de nobilioribus baronibus Borealium partium Angliæ, rege tunc in Wasconia existente, et eandem custodiam alienigenæ cuidam committente.¹ Defuncto, ut prædictum est, episcopo Lincolnis Roberto, orta est discordia inter archiepiscopum Cantuaris et canonicos Lincolnis. Vendicabat enim archiepiscopus potestatem conferendi præbendas et redditus in eodem episcopatu tunc vacante. Canonici vero cum multis clericis jus hujusmodi non ignorantibus, contradixerunt, unde archiepiscopus eos et omnes contradictores excommunicavit; sed magister Willelmus Lupus ei in faciem contradicens, pro omnibus ad sedem Apostolicam appellavit. Alianora regina Angliæ peperit filiam Londoniis, die sanctæ Katerinæ, quæ, ab archiepiscopo Cantuariensi baptizata, a die nativitatæ suæ nomen sortita est Katerina. Parisius orta est discordia sumptuosa inter scolares et fratres Prædicatores. Noluerunt enim ipsi fratres approbatis consuetudinibus et juribus universitatæ subjacere, sed pro voluntate propria regere et cessare, aliaque communitati contraria perpetrare; unde utrobique Roma petita, consumpta pecunia et labore, vix est pax reformatæ. In ecclesia vero Lincolnis cumulantur diatim miracula miraculis. Operante enim Domino pro prædicto sancto Roberto, alii sancti, qui in eadem requiescunt ecclesia, videlicet sancti Remigius et Hugo, ad beneficia fidelibus impendenda suscitantur. Hic² vero Robertus, bonum habens zelum ad Dominum et proximum, licet canonicos suos multum vexaverit, et in religiosos terribiliter, religiosos vero terribilius, fulguraverit, confidenter tamen dico quod plus Deo placuerunt ejus virtutes quam displicerunt excessus; quod nunc per miracula ad tumbam ejus manifestatur choruscantia.³

A.D. 1253.
Death of
William de
Vescy.

Quarrel
between
abp. Boni-
face and
the Lincoln
canons.

Katharine
daughter
of Henry
III. born.

Disturb-
ance at
Paris be-
tween the
scholars
and the
Domini-
cans.

Miracles
in Lincoln
Cathedral.

De perendinatione regis apud Besanciam.

Anno gratiæ mcliv^o. Rex⁴ Henricus iii., anno regni sui Henry III. xxxviii., fuit ad Natale Domini in Wasconia apud Besaceam, at Basaz. ubi Wasconensibus in vestibus duplicibus et aliis rebus de-

¹⁻¹ Obiit . . . committente] om.
N. The alienigena was probably
Peter of Savoy.

²⁻³ Hic . . . choruscantiu] om.
N.

³ The *Historia Anglorum* of
Matthew Paris ends with this year.

⁴ Rex . . . reperire (p. 395)
om. Re.

- A.D. 1254. siderabilibus preciosa contulit donativa. Regina autem, Abbrev
Chron. iii.
331.
surgens a puerperio, domino suo regi de suis redditibus quingentas marcas transmisit. In crastino vero beati Thomæ martiris, Lincolnenses canonici elegerunt sibi in episcopum magistrum Henricum de Lexintonæ, ejusdem ecclesiæ decanum, qui transfretans ut regi præsentaretur, coram eo formidabat apparere, quia ipsum et totum capitulum rex precibus sollicitaverat, ut episcopum Herefordensem eligerent, quod tamen omnes renuebant; veruntamen rex, non inveniens in dicto electo causam reprobationis, ipsum admisit. Circa idem tempus vocaverat rex reginam et primogenitum suum et hæredem Edwardum, ut ad eum venire quamtocius non omittant, ut ad effectum duceretur quod prælocutum est de matrimonio inter ipsum et regem Hispaniæ contrahendo.
- Henry of Lexinton bp. of Lincoln. Abbrev
Chron. iii.
331.
- Henry III. sends for his wife and son.
- Converted Saracens in France.
- Reason of their conversion.
- Ships from an unknown country touch at Berwick, 8 Feb.
- Attempt on Bayonne by Gaston de Béarn.
- Venerunt in Franciam quidam Sarraceni ad fidem Christi conversi, quorum quidam erant baptizati, quidam vero baptizandi. Et hoc fuit eorum causa conversionis; viderant enim quondam regem miraculose a manibus potentissimi Babiloniæ soldani liberatum, maximam insuper regis in adversitate patientiam, in proposito inflexibilem constantiam, et quod post captionem suam moram continuavit, castra firmavit, civitates contra Dei sui hostes communivit; quod pro amore Dei sui regnum suum deseruerit, se maris, bellorum, et alienorum regnorum periculis expositurus, pro animabus infidelium lucrandis laboravit. Orthodoxorum insuper informatione didicerant, quod Machometi lex spurcissima animarum est intoxicativa. Attulerant autem regis Franciæ litteras patentes, ut de elemosinis regis sustentarentur donec ipse veniret in proprias partes, eis plenius provisurus. In¹ Septuagesima vero applicuerunt naves quædam barbarorum, rabie ventorum agitatae, magnæ quidem et elegantes, quibus non sunt visæ penes nos consimiles, armamentis navalibus et bellicis victualibusque omnimodis communitæ, et appulsæ sunt non longe a Berewico. Et cum interrogarentur, quinam essent, noluerunt vel forte nescierunt intelligibiliter intimare, qui, cur, unde, vel qualiter advenissent; nec linguam eorum aliquis ex ballivis intellexit, unde permissæ sunt in pace recedere. Visæ sunt etiam aliæ tales naves supra mare. Gasto de Biarre, congregata hostium regis multitudine, tomere attemptavit civitatem Baoniæ seditiose et hostiliter

¹ *In . . . remaneret* (p. 395)] om. A. N.

Abbrev.
Chron. iii.
332.

intrare, eamque sibi occupare. Est autem Baonia [civitas] A.D. 1254.
sita supra mare, secunda in tota Wasconia. Sed plerique de
civibus quosdam admittentes de hostibus regis, quia et ipsi
eum oderant, comprehensi sunt per regis fideles, et cum aliis
proditoribus puniti. Johannes Hansard, non ultimus inter
partium Aquilonarium optimates, obiit in expeditione, funere
geneali.¹ Cessante autem frigoris asperitate, quas fere tota
illa hyeme inhorruerat continuata, tanta ovium et ferarum
pestis sequebatur mortifera, ut ovilia ovibus, forestæ feris
vacuarentur; in copiosis autem gregibus vix pars dimidia
remaneret.

Death of
John Hansard.

Murray.

Dominus² Papa considerans liberales artes jam in me-
canicas fuisse pæne conversas propter lucrum, adolescen-
tesque ætate et scientia satis simplices cathedras ascen-
dere indigne magistras, ut elevati tumeant³ et facti
venerabiliores sine fundamento ad culmina scandant celsiora,
scripsit elegantem super hoc epistolam ad omnes prælatos
in regnis Franciæ, Angliæ, Scotiæ, Walliæ, Hispaniæ, et
Hungariæ constitutos, salubre⁴ providens consilium et con-
ve[niens]⁵ contra hujusmodi indiscretam præsumptionem,
quam alibi⁶ sedulus poterit indagator reperire.² Cogitante
Papa Innocentio, ut generaliter dicitur, ossa episcopi Lin-
colniensis Roberti extra ecclesiam proicere, nocte sequenti
apparuit ei idem episcopus, ut dicitur, pontificalibus redi-
mitus; vultuque sereno⁷ et intuitu austero ac voce terri-
bili ipsum Papam affatur, pungens ipsum in latere cuspide
baculi pastoralis, et dixit, "Senebalde Papa, proposuistine
" ossa mea in mei et ecclesiæ Lincolniensis opprobrium
" extra ecclesiam proicere? Unde hæc tibi temeritas?
" Nullam potestatem in me habere te Dominus amodo pa-
" tietur; scripsi tibi in spiritu humilitatis, ut errores
" tuos corrigeres, sed tu monita salubria contempsisti; vae
" qui spernis, nonne et tu sperneris?" Et sic recedens
ipsum Papam quasi lancea transverberatum dereliquit, cum
suspiriis ingemiscentem.

Letter of
Innocent
IV.

Vision of
bp. Grosse-
teste by P.
Innocent
IV.

¹ *geneali*] generali, Cl. W.

²⁻³ *Dominus . . . reperire*] om. N.

³ *tumeant*] so Ch. originally; it is altered to *timeantur*, and so A. Cl.

⁴ *salubre*] salubres, T.

⁵ *et conveniens*] commune, T. W.; om. Cl.

⁶ Matt. Par. Additamenta 146, vi. p. 293.

⁷ *sereno*] sic MSS.; severo, Abb. Chron.

A.D. 1254. Quinto¹ kalendas Aprilis, confirmatus est electus Lin-
colniensis, videlicet dominus Henricus de Lexintonia, de-
canus ejusdem ecclesie, ab archiepiscopo Cantuariensi
Bonifacio. Mense autem sub eodem, videlicet tertio
idus Maii, obiit episcopus Karleolensis Silvester, supinus
corruens de equo, et ossium dissolutis compagibus ex-
pirans. Eodem tempore, scilicet nono kalendas Aprilis,
obiit comes de Ferrariis Willelmus, filius Willelmi, vir
discretus et legum terrae peritus; hic in carpento vel
lectica vehi solebat, et dum quadam die vehiculum
suum super quendam pontem, scilicet apud sanctum
Neotum, caderet evolutum, ipse contritis membris ad
mortem tendebat velocius. Anno eodem confectum est
crisma in ecclesia sancti Albani a venerabili episcopo
Bangorensi Ricardo. Commissum est tunc temporis bellum
cruentissimum in confinio Flandriae et Braibantiae inter
Francos et Flandrenses ex una parte, et comitissam Flan-
driae et ejus complices, videlicet Willelmum de Hoilande regem
Alemanniae, et multos alios magnates Braibantiae et Ale-
manniae ex altera, pro duobus filiis dictae comitissae de viris
duobus progenitis. In quo certamine lamentabili ceciderunt
bellatores strenuissimi, ita ut de una civitate Flandriae jacu-
erunt² ad decem milia interempti. Tandem cessit victoria
Willelmo de Hoilande regi memorato et Alemannis. Franci
autem victi, vulnerati, et pro majori parte trucidati, deteri-
orem calculum subierunt. In abissum igitur desperationis
et desolationis Franci praecipitati, significabant domino regi
Franciae, in partibus adhuc transmarinis commoranti post
redemptionem suam, ut ad propria quamtocius redire pro-
peraret, addentes qualiter corona Francia titubaret³ per
superbiam muliebrem, comitissae scilicet Flandriae, quae,
duobus innitens filiis et duobus viris, totum regnum Galliae
replevit angustiis. Ipso tempore missus erat pro negociis
regis Angliae ad partes illas dominus Johannes prior de
Neuburgo, qui super his casibus certificatus, haec scripturae
plenius et processive commendabat. Captorum autem et
occisorum magnatum, militum, servientium, et de communiis

Abbrev.
Chron. iii
333.

Confirma-
tion of the
bp. of Lin-
coln.

Deaths of
the bp. of
Carlisle
and earl
Ferrers.

Christi at
St. Al-
ban's.

Battle in
Flanders.

Louis IX.
sent for by
the French
from the
Holy
Land.

Account of
these
things
written by
John prior
of New-
burgh.

¹ Quinto . . . inficiendo (p. 399)]
om. Re.

² jacuerunt] so altered in Ch.

from jacerunt, as the Abbrev.
Chronic. has.

³ titubaret] tutubaret, Ch. as the
Abb. Chron.

Abbrev.
Chron. iii.
334.

armatorum in illo prælio ad plus quam centum milia A.D. 1254. dicitur numerus ascendisse.

In quindena Paschæ congregati magnates Angliæ ad Parliamentum Londoniæ per tres fere septimanas adventum comitis Ricardi inaniter expectarunt; quibus rex significavit, quod pecunia et viribus indigebat amplioribus. Responderunt autem omnes quod nequaquam ad succursum domini sui regis corporaliter venire omitterent, si de hostili adventu regis Hispaniæ, hoc comminantis ut dicebant, plenius certificarentur, mirabanturque quod idem rex nunquam tempore, quo comes Legreestriæ Symon Wasconicæ præfuit, eam vendicavit. Unde argumentis hujusmodi, sed et per eundem comitem, qui tunc de partibus rediit transmarinis veritatem nuntians, super hoc magnates edocti, falsum intelligentes hujusmodi esse mandatum, cum indignatione redierunt. Exigente comite Ricardo non modicam pecuniam ab Judæis ad opus regis, quam plurimum indigentis, Helias de Londonia, pontifex Judæorum, respondit pro omnibus, "O domini, videmus quod dominus rex nos delere proponit de sub cælo; det nobis, petimus, licentiam, ecce parati sumus de regno suo exire, et recedemus irredituri." Hæc cum singulis et lacrimis dicebat amarissimis, unde magistratus, eorum miserti, eos¹ permiserunt recedere.

Parliament
in London.

Earl
Richard
exact's
money
from the
Jews.

They ask
to leave
the king-
dom.

Irruptio² alia hostilis facta est inter Francos et Alemannos. Frisones, qui neutraliter se habebant, a Willelmo de Holande hostiliter impetuntur.² Tunc temporis, scilicet xvi. kalendas Junii, consecratus est in episcopum Lincolnensis electus Henricus de Lexintona ab archiepiscopo Cantuariensi Bonifacio, in partibus transmarinis. Cum in exercitu regis in Wasconia Walenses quidam punirentur a fratribus regis et Pictavensibus, nulla prius mota querela super hoc coram comite Herefordiæ, qui secundum antiquum jus constabularius esse dinoscitur regii exercitus; et super hoc idem comes querimoniam [reponens]³ coram rege nil nisi sannas reportaret, indignantes super hoc Angli proposuerunt in Pictavenses irruere. Rex autem pavescens, veniamque

Battle be-
tween the
French
and
Germans.

Consecra-
tion of the
bishop of
Lincoln.

Troubles in
Gascony
from the
punish-
ment of
some
Welsh.

¹ non has been erased in Ch.; it is not in the other MSS.

²⁻² Irruptio . . . impetuntur] om. N.

³ reponens] omitted also in Abb. Chron.

A.D 1254. humiliter postulans, vix furorem eorum compescuit quin sanguis latius inundaret. Unde quidam magnatum videntes pacis firmitatem elongari, de regis tamen licentia quam citius redierunt ad propria. Revocatum est et cassatum

Abbrev.
Chron. iii.
835.

The unjust fine on St. Alban's remitted. *judicium injustum, quo Henricus De la Mare, itinerans justiciarius, fecit amerciari domum sancti Albani ad centum libras, eo quod homines abbatis non venerunt coram eo extra libertatem sancti Albani, sicut nec debuerunt. Unde impetravit idem¹ abbas litteras regis super hoc, regina et comite Ricardo existentibus regni custodibus, regeque agente in Wasconia. Concessum est eodem*

The Westminster monks allowed to make extracts from the rolls. *anno a rege Henrico iii., quod monachi de Westmonasterio et eorum successores coram quibuscunque justiciariis regis habeant extractas rotulorum de amerceamentis et omnimodis finibus hominum suorum, et de catallis fugitivorum et dampnatorum eorundem. Inde autem fuit prius carta confecta et illis concessa anno gratiæ mcllii^o. Quo etiam anno concessum est eis, quod conventus habeat quæcumque eos contingunt tempore vacationis.*

Quarrel between Winchelsea and Yarmouth. *Cum² Winchelienses reginæ transfretaturæ navem paravissent sufficientem, Jeremuenses vero Edwardo multo pulerorem, mota est inter eos discordia, ita ut nave puleriori confracta, nautas invadentes quosdam vulneraverunt, quosdam interemerunt. Unde querela super hoc reposita non modica, ad tantæ transgressionis ultionem unanimiter omnes intenderunt.*

The queen embarks at Portsmouth, 29 May. *Regina autem hujus[modi] perturbata contentione, cum ad transfretandum, paratis omnibus, et ipsa pararetur, ecce aliud mandatum regis, priori contrarium, adventit, ne regina transfretaret. Læsa igitur utrobique et angustiata, quid ageret excogitat. Ad se autem conversa, a proposito statuit non differre se, sed cum filiis suis et familia nobili, sub ducatu avunculi sui, Cantuariensis archiepiscopi, quarto*

She lands at Bordeaux, 4 June. Arch-bishop W. de Gray guardian of the kingdom. *kalendas Junii, apud Portesmue navem ascendit; pridie autem [nonas]³ Junii applicuit apud Burdegalim. Loco autem ipsius reginæ substitutus est regni custos Walterus de Gray, archiepiscopus Eboracensis. Illo⁴ autem anno ventus Borealis continue perflans vernos flores et fructus per tres menses et amplius suffocavit. Circa kalendas Julii, tempore*

¹ *idem*] illud, Ch. A. Cl.

² *Cum . . . inficiendo* (p. 399)] om. N.

³ *nonas*] in the margin later

Ch.; Cl. has kal. in the margin.

It is omitted in the Abbrev. Chron.

⁴ *Illo . . . inficiendo* (p. 399)]

om. A.

Abbrev.
Chron. iii.
335.

solsticiali, subita prorupit inundatio pluvialis cum grandine, qualem non prævidimus, durans per unam horam et amplius, abradens coopertoria domorum et ramos dilacerans arborum.

A.D. 1254.
Rain and
hail.

Mense Mai obiit spes Anglorum et gloria, adolescens miræ speciei et desideriorum, Henricus filius imperatoris Frætherici. Interiit autem, ut asseritur, ipso rege Conrado procurante, quod non est credibile nec videtur, cum idem rex post prædictam mortem nunquam, ut ante, vultum ostendit serenum. Sed re vera quidam flagitiosus, Johannes Maurus, ipsum potionatum et adhuc sub morte palpitantem quodam manutergio suffocavit. Orta est gravissima dissensio inter dominum Papam et Conradum regem Sicilorum. Accusavit enim cum Papa in multis, de hæresi scilicet et homicidio. Ille autem singulis respondit, constanter inficiendo.

Death of
Henry,
son of
Frederick
II.

Quarrel
between
Innocent
IV. and
Conrad
king of
Sicily.

Missus est Edwardus filius regis primogenitus, in magna pompa et apparatu, ad regem Hispaniæ Amfulsum, ubi Alienoram juvenulam, sororem ipsius regis, apud Bures desponsavit, et ab eodem cingulo donatur militari. Rediens autem Edwardus cum nuru sua ad patrem, detulit secum cartam domini regis Hispaniæ, quod quietam clamavit totam Wasconiam pro se et hæredibus suis, auro bullatam.

Edward
sent to
Spain for
his mar-
riage.

Contulit autem illico dominus rex Angliæ filio suo prædicto et ejus uxori Wasconiam, Hiberniam, Walliam, Bristoldum, Stanfordiam, Graham, cum aliis. Ex ipso tempore cœpit rex redditum in Angliam maturare. Comper- tamque est certis ratiociniis regem per ipsam in Wasconiam transmigrationem consumpsisse in expensis vicesies et septies centum milia librarum et amplius, exceptis terris, gardis, et redditibus, quos contulit alienis, et triginta milibus marcarum in fratribus suis uterinis consumptis. In¹ trans-

Gascony,
Ireland,
Wales, &c.
granted to
him.

Amount
spent by
Henry III.
in Gas-
cony.

lacione sancti Benedicti venit episcopus Norwicensis ad sanctam Albanum, ex præcepto tam Papæ quam regis, ut bona omnia ecclesiæ illius, excepta baronia, decimaret; secundum quod concessum fuit regi per triennium, conditionaliter tamen, ad Terræ Sanctæ subventionem peregrinanti. Convocavit igitur omnes ecclesiarum rectores et vicarios, et custodes ecclesiarum de terra sancti Albani, ut bona eorum præstito taxarentur sacramento. Omnesque

Taxation
of S. Al-
ban's by
the bishop
of Nor-
wich.

¹ In . . . pacificaret (p. 409)] om. Re.

A.D. 1254. obedientiariorum ejusdem monasterii fecit bona sua districte et fideliter taxare, asserens quod postmodum fieret super eandem taxationem inquisitio cum diligenti et districta excussione. Monstraverat insuper autentica sua, tam papalia quam regalia, et quod invitus illa subierat gravamina. Unde novitas excrevit inaudita. Consueverunt hactenus populares praelatis decimas exhibere; nunc ordine retrogrado et perverso coguntur praelati decimas persolvere laicis et inviti.

Abbrev.
Chron. iii.
336.

Return of
Louis IX.,
who lands
at Mar-
seilles.

Circa¹ translationem vero prædictam, scilicet sancti Benedicti, venit dominus rex Franciæ de Terra Sancta, vocantibus eum urgentissime magnatibus sui regni, ut prædictum est; qui cum prospere applicuisset in partibus Marsiliæ, quæ non multum distant a Monte Pessulano, ibidem paulisper quiescens commorabatur. Sed suis stimulantibus proceribus, ad Franciam venire festinabat, quia vix breves treugas rex Alemanniæ, Willelmus prædictus, Francis concessit seu tenuit. Veniens igitur rex memoratus in propria, illico tractavit qualiter præfatam dissensionem, advocacionis suæ causam, mediante justitia, pacificaret. Quinto idus Augusti, obiit episcopus Eliensis Hugo, quandoque abbas sancti Edmundi, qui in utraque ecclesia circiter xl. annis Deo laudabiliter militaverat; cujus corpus cum magna sepultum est veneratione in Eliensi ecclesia, in presbiterio nobilissimo, quod a fundamentis sumptibus propriis magnifice construxerat. In cujus obitu flos nigrorum obiit monachorum, quia sicut abbas abbatum in Anglia extiterat, ita et episcopus episcoporum choruscavit.

Obiit flos
nigrorum
monacho-
rum Hugo
episcopus
Eliensis.

Death of
Hugh
bishop of
Ely,
9 Aug.

S. Peter's
church at
St. Alban's
struck by
lightning,
14 Aug.

In² vigilia Assumptionis circa horam primam, comitante inundatione pluviali, insonuit ictus tonitruum cum fulgure, quod cadens super turrim ecclesiæ sancti Petri in villa sancti Albani, et eam penetrans cum horribili fragore, materiem quernam quasi plectam contorsit, et quasi in fila minuta dissipando contrivit. Eligitur magister Thomas de Veteri Ponto in episcopum Karleolensem, licet dominus rex pro alio, scilicet priore de Neuburgo, urgentissime supplicasset.¹ Venerunt in æstate quidam nobiles de imperio Græcorum, ex amito vestiti, cum equis, summariis, et familia copiosa ad curiam Romanam, qui dominum Papam aggre-

Thomas
Vipont
bishop of
Carlisle.

¹ Circa . . . supplicasset] | ² In . . . supplicasset] om
om. A. N. | Re.

Abbrev.
Chron.
iii. 337.

dientes, verbis asperrimis inposuerunt ei quod enormiter A.D. 1254.
erravit in fide, et per eum omnes Latini, qui dicunt Spiri- Certain
tum¹ procedere a Patre et Filio, Qui tantum a Patre pro- Greeks
cedere asseritur secundum Græcorum probationem et appro- attack the
bationem; et hic est error antiquus Græcorum. Aliaque Pope on
inconvenientia redarguebant, quæ curia eadem evidentius ex- the ques-
ercebat. Papa autem pretiosa eis munera contulit, et sane tion of the
instructos remisit. Procession.

Cum² magister Albertus, ad Romam reversus, responsum The Pope
comitis Ricardi domino Papæ nuntiasset, missis iterum offers the
Papa secretis nuntiis ad regem Angliæ optulit ei et con- kingdom of
cessit regnum Siciliae et Apuliæ, ad opus Edmundi filii Sicily to
sui, ut videlicet ipse eas acquirere festinaret regaliter Edmund,
et³ iuvamen præstare, quale sine gravamine posset. son of
Rex autem de promisso adeo exhilaratus est, ut prædictum Henry III.
Edmundum jam regem Siciliae palam vocaret, credens profecto
se jam subarratum de regno. Rex igitur, quicquid pecuniæ
habere poterat, misit domino Papæ, ut Conradum et omnes
suos Siculos et Appulos expugnaret. Papa autem non
modicum congregavit⁴ exercitum, et eis necessaria copiose The Pope's
distribuit; cumque defecissent expensæ, regi significavit, army
qui mittens ei litteras patentes obligatorias omnia promisit against
adquietare. Papa autem mandatis huiusmodi adquiescens, Courad.
recepto ab usurariis infinito thesauro, innumeros ad exerci-
tum suum congregavit, quorum multitudo parum papali
commodo vel regali profecit. Rex igitur Conradus
irruptiones perpessus hostiles, comminationes, obprobria, et
diffamationes, gravi cœpit dolore contabescere, et letali
lecto decumbere. Dicebatque, "Væ mihi misero, ut quid me
" genuit pater meus? Imperium quod usque nunc floruit, Death of
" modo marcescit." Maledicens igitur diei nativitatæ suæ, Conrad.
miser migravit a corpore. Papa autem hoc audiens, et ad The Pope
ulteriores partes Apuliæ se transferens, totam fere regnum seizes on
usurpavit. Quod videntes optimates regionis, indignati Apulia;
sunt; et suscitantes quendam filium Fretherici naturalem, the nobles
nomine Memfredum, adhæserunt ei, facientes ei homagium; adhere to
et sic factus est novissimus error pejor priore. Manfred.

¹ *Spiritum*] altered in Ch.,
probably from *filium*, which the
Abbrev. Chron. has (p. 337, note¹).

² *Cum . . . sublati* (p. 402)]
om. Re.

³ *et*] interlined in Ch.

⁴ *congregavit*] *congregans*, MSS.

A.D. 1254. In crastino vero Assumptionis, arripuerunt iter duo monachi ecclesiæ sancti Albani versus Romam, ad repellendum insolentiam episcoporum, qui visitationem nitebantur facere in eadem ecclesia, secundum Apostolica mandata, contra suorum tenorem privilegiorum, videlicet dominus Willelmus de Hutedune, et dominus Johannes de Bolam. Eodem¹ anno, cum hyemali tempore mare omnes terras sibi vicinas occupasset, ita quod nec fruges poterant apparere, nec arbores virere aut frondescere, adveniente tempore autumnali, inventæ sunt omnes terræ illæ, licet diligenter cultæ, omni frugum genere carentes, salsugine maris debriatæ. Ligna quoque tam silvestria quam fructifera arefacta, solis patuerunt securibus excidenda. Unde nautæ in aquis operantes veraciter sunt experti quod mare in illa fluctuatione, quasi de alveo suo exiens, harenas in medio sui, ubi solet esse altitudo, patefecit.

Abbrev.
Chron.
iii. 338.

Inundations of the sea.

English nobles seized at Pons.

Cum comes de Warewic, Johannes de Ploysiz, et Gilbertus de Segrave, et alii nobiles Angliæ cum eisdem per terram proposuissent a Wasconia repatriare, venissentque ad quandam civitatem in Pictavia, quæ Pontes dicitur, occurrentibus civibus et applaudentibus, honorifice suscepti sunt. Quibus in securitate, ut putabant, epulantibus, ecce currentes cives, celata prodicione inter eos composita, dixerunt eisdem, "Ecce comites vestri et familia vestra moverunt jam seditionem in civitate." Erant namque in civitate hospitati præter eos viri præclari de regno Angliæ quamplurimi. Et cum clamatum esset ad arma, reposebant arma sua hospitibus prius tradita sibi liberari. Ipsi noluerunt, sed, ut provisum fuit, ipsa retinuerunt. Irruerunt igitur in eos cives armati, et inmisericorditer captos custodiæ manciparunt carcerali, nec eis valuerunt litteræ regis Franciæ de salvo progressu. Rex autem hoc audiens scripsit pro eis civibus eisdem, sed ejus contempserunt mandatum.¹ Obiit Willelmus de Cantilupo, juvenis elegans et dives, qui jam tertius fuit Canteluporum qui infra paucos annos de medio sunt sublati.

Death of William de Cantelupe.

Writs issued for an inquiry into the

In festo sancti Edwardi, emanavit breve inauditum a cancellaria regis, ut inquiratur in maneriis religiosorum quot sint carucæ propriæ et quot consuetudinariæ, et si possint unam carucam facere, vel majus vel minus; similiter

¹ Eodem . . . mandatum] om. N.

Abbrev.
Chron.
iii. 339.

de precariis; item cujus æstimationis sint quælibet per se A.D. 1254.
communibus¹ annis, deductis expensis; item cujus æsti- manors of
mationis sint servitia rusticorum; item qui et quanti sint the monas-
redditus eorum; et ut hæc inquisitio fiat per quatuor viros teries.
religiosorum fideles et præpositum loci in singulis maneriis.
Supplevit autem tunc officium cancellarii magister Willelmus William of
de Kylkenni modeste et laudabiliter, qui et cancellarius appel- Kilkenny,
latus est. Non multo post, electus est idem magister chancellor,
Willelmus in episcopum Elyensem. Circa² eisdem dies, obi- elected bp.
erunt tres abbates in Marisco, videlicet de Croylande,³ de of Ely.
Thorney⁴ et bonus abbas de Rameyse, scilicet Willelmus de Death of
Hacholt, xvi. kalend. Novembris. three
abbats.

Rex Francorum, ad propria reversus, nullam admittere Grief of
voluit consolationem, sed, oculis in terram defixis, cum Louis IX.
suum tristitia et crebris suspiriis imaginabatur cap- after his
tionem suam et per eam Christianitatis generalis con- return.
fusionem. Tandem quidam episcopus sanctus, consolans
eum, ait, "Cave, domine, ne in tale tædium et tristi-
ciam præcipiteris; maximum est enim peccatum, quia
" Sancto Spiritui procedit in præjudicium. Reduc autem
" ad oculos patientiam Job, tolerantiam Eustachii, et sic
" de aliis;" cui rex, "Si solus obprobrium paterer et
" adversitatem, et non redundarent peccata mea in eccle-
" siam universalem, hæc æquanimiter⁵ sustinerem." De-
cantata igitur missa in honore Sancti Spiritus, per Dei
gratiam monita admisit rex consolationis.² Rex⁶ quoque Henry III.
Angliæ, omnimoda pace composita cum rege Hispaniæ, obtains
reditum suum in Angliam maturavit, qui licentia de rege leave
Franciæ optenta, per terram magis elegit remeare. Cupiens to pass
insuper⁷ regnum visitare Francorum, missis⁸ nunciis ad France on
regem, licentiam impetravit transeundi. Quod audiens co- his return.
mitissa Cornubiæ, quod rex Angliæ simul cum regina Sanchia,
sorore sua foret transitarus per regnum Franciæ, et quod countess of
regina Franciæ, altera soror ejus, venientibus occursaret, Cornwall,
indulta viri sui, scilicet comitis Ricardi, ut sororea visitaret, crosses.

¹ *communibus*] quibus, MSS.;
Cl. has *libet* in the margin later.

²⁻² *Circa . . . consolationis*] om.
N. Re.

³ Thomas of Wells.

⁴ David.

⁵ Ch. repeats *quanimiter*.

⁶ *Rex . . . fruebatur* (p. 404)]
om. Re.

⁷ *insuper*] om. N.

⁸ *missis . . . fruebatur* (p. 404)]
om. N.

- A.D. 1254. multo stipata comitatu transfretavit. Electus interim Win- Abbrev.
Oppression of the Chon.
Winches- ita ut aliqui eorum, mentis amaritudine fatigati, nunquam iii. 340.
ter monks postea respirarent. Conventus igitur diverticula quærens
by the tutiora, dispersus est ad diversas domus nigri ordinis, gratia
bishop perendinandi; rex autem inproperans ei super hoc, quod
elect. ingratus dedecus reddidit pro honore, pro beneficio maliciam
rependendo. Electus autem, mandatis hujusmodi non obtem-
perans, loco eorum qui recesserant, indignos cuculavit.
Priore¹ autem Romam adveniente, prior² novus per electum
intruditur, qui omni perturbatione in eos pro electi volun-
tate fruebatur.
- Death of P. Inno- Circa festum sancti Nicholai obiit Papa Innocentius
cent IV. quartus apud Neopolim, duplici dolore sauciatus. Postquam
enim eum episcopus Lincolnensis Robertus cuspe baculi
pupugerat, languore continuo laborabat; et postquam
exercitus suus dissipatus est et victus, ipse vix postea
remanserat semivivus. Eadem vero septimana, facta est
visio quædam in sompnis cuidam cardinali de eo, quod
Vision of his judg- coram quodam iudice sedente pro tribunali incurvatus idem
ment. Papa, graviter accusatus est a quadam matrona nobilissima;
unde ipse veniam super hoc deprecans, villicationis suæ
mercedem sortitus est finalem. Hanc vero visionem³ plenius
narravit evigilans, et publica facta est in partibus illis.
- Succession of P. Alex- Successit autem ei alius vir, satis benignus et bene religiosus.
ander IV. episcopus videlicet Hostiensis, nepos Gregorii papæ; vocatus
est autem Alexander quartus. In principio autem creationis
sue scripsit cunctis ecclesiarum prælatis, postulans humiliter
ut orarent pro ipso, ut Dominus daret ei potestatem,
gratiam, et voluntatem, ecclesiam Dei congrue gubernare,
et vicarius Dei et Petri successor competenter appellari.
The war with Man- Hic nempe, quorundam consilio et persuasum, prædecessoris
fred contin- sui Innocentii guerram inchoatam contra Fræthericales et
ued. præcipue Memfredum, filium Frætherici naturalem, continu-
avit, et ne rex Angliæ de⁴ spe fraudaretur concepta de
promissione sibi facta de regno Sicilia.

¹ William of Taunton.² Andrew of London.³ visionem] altered in Ch., pro-bably from visitationem, as
Abbrev. Chron.⁴ de . . Angliæ(p. 405)] om. Re.

De¹ transitu regis Angliæ per Franciam.

A.D. 1254.

Abbrev.
Chron.
iii. 341.

Tunc temporis veniens rex Angliæ ad nobilem domum sanctimonialium, videlicet Fontem Ebraudi, fecit transferri corpus matris suæ Isabellæ in ecclesiam, et ibi sepeliri. Similiter veniens ad Pontiniacum infirmatus, ad feretrum beati Edmundi oravit, et sanitatem recepit. Quo² in Franciam properante, jussit rex Franciæ magnatibus terræ et civibus civitatum, per quas idem rex foret transiturus, ut, omnibus semotis offendiculis, omnia ornamentis redimirent, et ei obviantes et obsequentes reverenter susciperent. Rex autem idem occurrit ei apud Carnotum. Jussit insuper idem rex³ omnia mensæ necessaria de sumptibus suis dicto regi, dum esset in regno suo, exhiberi; quod rex Angliæ in parte accepit. Habuit enim in comitatu suo mille equos pulcherrimos, exceptis bigis et summariis, et exceptis propriis assessoribus. Advenerunt etiam ei obviam regina Franciæ, et sorores⁴ suæ, comitissæ Andegaviæ et Provinciæ, ut sororibus suis, scilicet reginæ Angliæ et comitissæ Cornubiæ, simul cum rege advenientibus, occursarent. Fuerat autem mater earundem ibi præsens, nomine Beatrix, quæ et Provinciæ comitissa vocatur. Scholares autem Parisienses maxime nationis Anglicanæ, suspensis ad horam lectionibus, cereos emerunt vestesque festivas, et diversa quæ gaudium poterant attestari; et præparatis cantantibus florigeris, cum sertis et coronis et musicis instrumentis processerunt obviam venientibus; sicque transegerunt totum diem illum et crastinum, civitate tota Parisius mirabiliter adornata, in gaudio et canticis, luminaribus et exultationibus. Rex autem Angliæ, oblato sibi palatio regis Franciæ ad hospitandum, apud vetus Templum hospitatus est, præcipiens ilico ut in crastino summo mane omnes domus ejusdem curiæ pauperibus replerentur reficiendis. Visitatis in crastino honorabilibus locis Parisius, epulabatur rex Franciæ cum rege Angliæ; post prandium vero transmisit idem rex Angliæ magnatibus Francigenis cuppas nobiles et alia preciosa donativa. Interfuerunt eidem convivio reges ii., reginæ ii., duces xxv., episcopi xii.,

Henry III. transfers the body of his mother Isabella to Fontevraud. His illness and recovery at Pontigny. Orders of Louis IX. for his reception in France. His reception.

He is lodged at the old Temple.

His gifts to the French nobles.

¹ This rubr. only in Cl.

² Quo . . . *specialis* (p. 496)]
om. N.

³ Ch. ins. *ut*, as the Abbrev. Chron., but it is expuncted.

⁴ See on this error the note on Paris, v. 477¹.

A.D. 1254. militum autem præclarorum numerus inæstimabilis, comitissæ vero xviii. Nocte vero illa hospitatus est rex Angliæ in palatio regis in medio civitatis; voluit enim ita rex Franciæ. Sicque fuerunt duo reges sese simul colloquiis recreantes per viii. dies. Quo recedente, compertum est eum mille libras exposuisse in expensis Parisiis, exceptis donativis inprecialibilibus. Veniens autem rex ad mare, nec ventum habens prosperum, apud Boloniam moratus est invitus; ubi¹ obiit Petrus Chaceporc, Pictavensis natione, reginæ thesaurarius, et regis clericus et consiliarius specialis.¹

Abbrev.
Chron.
iii. 342.

His ex-
penses in
Paris.
His delay
at Bou-
logne.

Death of
Peter
Chaceporc.

De gravi contributione Angliæ facta per Rostrandum.

Henry III. Anno gratiæ mclv^o. Rex Henricus iii., cum rediret de
at Bou- Wasconia, fuit apud sanctam Mariam de Bolonia ad Natale
logne at Christmas. Domini, anno videlicet regni sui xxxix., ventum² expectans
prosperum ad transfretandum in Angliam, fecitque³ honori-
fice sepeliri⁴ corpus prædicti Petri Chaceporc, qui in vigilia
Legacy of Natalis Domini interiit. Hic sexcentas marcas legavit ad
Peter comparandam terram in Anglia, ut ibi ecclesiã⁵ religiosorum
Chaceporc. canonicorum de Mertuna electorum ædificetur, et pro anima
ejus et omnium fidelium ibidem Deo in perpetuum serviatur.⁴
Henry III. Die vero Dominica,³ rex transfretans apud Doveram prospere
lands at applicuit, cui adventanti occurrerunt comes Ricardus frater
Dover. ejus, et alii nobiles, ad hoc de longe advocati, qui simul
cum aliis prælatis munera ei optulerunt preciosa. Cum⁶
Henry de acceptasset, de fidelitate domini Henrici de Wengham con-
Wengham keeper of the seal. fisis, eidem commisit sigilli sui custodiam, quam dictus
magister Willelmus electus præhabuit. Londonienses autem
regi, quem sitienter desideraverant, adventanti optulerunt
Gift of the centum libras; nec tamen rex hoc pro gratuito reputavit,
citizens of London. dicens hoc tanquam pensum sibi debitum persolvi. Qui
cum hoc agnoscerent, vas quoddam preciosissimum ei super-
addiderunt, et sic grates reportarunt.⁶ Non diu post rex
questionem movens de Londoniensibus pro quodam clerico,
reo mortis et incarcerato apud Neugate et elapso, exegit ab

¹⁻¹ ubi . . . specialis] om. A.
² ventum . . . ditavit (p. 407)]
om. Re.
³⁻³ fecitque . . . Dominica] om. N.

⁴⁻⁴ sepeliri . . . serviatur] om. A.
⁵ Ravenston.
⁶⁻⁶ Cum . . . reportarunt] om.
A. N.

Abbrev.
Chron.
iii. 343.

eisdem tria milia marcarum, nomine punitionis. Qui re- A.D. 1255.
sponderunt, quod rex ipsum incarceratum concesserat epi- They are
scopo, eo quod clericus esset; sed quia episcopus idoneum fined for
carcerem non habuit, supplicavit civibus, ut eidem carcerem the escape
prædictum accommodarent ad præfatum clericum, qui ibidem of a pri-
impositus evasit; "unde talis evasio, deceptis custodibus soner from
" episcopi, nobis non fuerat imputanda." Cumque sic se Newgate.

Obiit ¹ Hernaldus de Bosco, unus de prothoforestariis Angliæ, Death of
viii. idus Februarii; sepultus est autem apud Bethelisdene, Ernald de
ante majus altare.¹ Exegit insuper rex a Judæis octo milia Bosco,
marcarum, sub pœna suspendii in brevi solvenda. Ipsi 6 Feb.
vero, petita a rege licentia, voluerunt, ut prius tactum est, Money
exire de Anglia, irreditari. Quos tamen rex tradidit comiti extorted
Ricardo ad pecuniam extorquendam puniendos. Unde idem from the
comes regi accommodavit non minimam pecuniam sub pignoro Jews.
auri precioso. A ² festo vero sancti Valentini usque in men- Storms.
sem sequentem ventus vehemens cum pluviarum infasionibus
diebus ac noctibus inauditam excitavit perturbationem;
eiecitque mare in episcopatu Norwicensi quandam beluam,
monstruosam nimis, turbinibus fluctuum exagitatam et inter- Marine
fectam. Quæ multo major balæna extitit, verunptamen non monster.
balæna, sed monstrum dicebatur, quæ totam patriam vicinam
ditavit.²

Missus ³ est in Angliam quidam elephas, quem rex Gift of an
Franciæ pro magno munere dedit regi Angliæ, cum in elephant
partibus esset Gallicanis; nec credimus alium unquam visum by Louis
fuisse in Anglia. Dedit ⁴ insuper regina Franciæ regi An- IX.
glorum unum pavonem, scilicet lavaerum lapideum mirabile, Jewel
quod similitudinem pavonis in forma ostendebat; et erat given by
lapis preciosus, qui perla dicitur, ex auro et argento et his queen.
saphiris, sicut verus pavo, orbiculatus. Qui rex ⁵ ad sanctum Visit of
Albanum veniens, per vi. dies moratus est ibidem, die Henry III.
qualibet et nocte cum magno luminari beatum visitans to St.
martirem, et pallas offerens preciosas et unam capam Alban's.
choralem.³ Sub diebus autem Dominicæ passionis filius Execu-
cujusdam militis, Johannis nomine de Sceldforde, de militia tion of
sancti Albani, ut ejusdem patris sui hæreditatem citius William de
Sancti Albani, ut ejusdem patris sui hæreditatem citius Scelforde
for parricide.

¹⁻¹ Obiit . . . altare] om. A. N.

²⁻² A . . . ditavit] om. A. N.

³⁻³ Missus . . . choralem] om. N.

⁴ Dedit . . . celebrari (p. 408)]
om. Re.

⁵ rex] introduced in Ch. in the
margin; not in Abbrev. Chron.

- A D. 1255. consequeretur, illius mortem procuravit, nec canonicum quendam cum prædicto patre inventum vivum dimisit. Unde convictus super hoc, Londoniis equis¹ ad furcas tractus, cum alio consanguineo suo, sibi consentiente, suspensus est. Eodem anno in Quadragesima, ut pro vero accepimus, visio quædam nocturna contigit papæ Alexandro de novo creato, eadem fere, quæ prius contigit cuidam cardinali, ut præscriptum est, de Innocentio Papa nuper defuncto. Jussit igitur pius Papa Alexander elemosinas pro ipso erogari et² missas celebrari.
- Vision of P. Innocent IV. by Alexander IV.
- Parliament in London. Aid demanded by the king for his debts.
- The matter deferred.
- Stormy spring.
- Death of abp. Walter de Gray, at Fulham, 1 May.
- In quindena vero Paschæ convenerunt Londoniis ad parlamentum omnes nobiles Angliæ; ubi dominus rex multis se debitis conquestus est implicatum, nec se posse sine eorum auxilio liberari, postulans ut de baroniis, sine quibus decimæ sibi fuerant concessæ, plenam reciperet portionem. Inito igitur inter eos consilio, consensus est quod multum sese gravarent pro magnæ cartæ observatione, extunc et deinceps. Exigebant igitur ut de communi consilio regni sibi justiciarium, cancellarium, et thesaurarium eligerent, sicut ab antiquo consuetum est; qui etiam non amoverentur nisi de communi regni consilio et deliberatione. Quibus³ responsum est, quod nullo modo hoc faceret. Tandem dilationem sumpsit negotium hoc usque ad festum sancti Michaelis, ut interim fidelitatem regis experirentur versus eos, in cartæ observatione, totiens promissæ et redemptæ, et ipsi pro possibilitate ei studerent subvenire. Tunc⁴ temporis tantum erat aer intempestivus per totum fere tempus vernale, floribus et arboribus inimicissimus, quod toto mense Aprili nec imber, nec ros, terram arenam imbuens vel modicam præstitit refrigerium.
- Archiepiscopus Eborum Walterus de Gray, in prædicto parlamento cerebrum habens pro cotidianis jejuniis et sollicitudinibus infirmatum, ita ut, amisso penitus appetitu comedendi, supra modum debilitaretur, apud Fulham, manerium episcopi Londoniensis, divertit, ubi tertia die post adventum suum feliciter expiravit. Hic xl. fere annis ecclesiam suam Eboracensem strenue rexit, exceptis tribus mensibus et tribus septimanis; et sic circa kal. Maii viam universæ carnis est ingressus. Cujus cor-

Abbrev.
Chron.
iii 344.

¹ *equis ad furcas*] introduced in the margin in Ch.; not in Abbrev. Chron.

² *et missas celebrari*] om. A. N.

³ *Quibus . . . edoctus* (p. 410)] om. Re.

⁴ *Tunc . . . sepulturæ* (p. 409)] om. N.

Abbrev.
Chron. iii.
345.

pns honorifice delatum est Eboracum, in ducatu episcopi Dunelmensis Walteri, suffraganei¹ sui, et in ecclesia Eboracensi condignæ traditur sepulturæ. Significatum est capitulo Lincolnæ a magistro Hugone de Mortuo mari, domini Cantuariensis officiali, ut cassato Willelmo Lupo, quandoque archidiacono Lincolnensi, aliam sine dilatione loco ipsius subrogarent; vel ipse magister Hugo, auctoritate Apostolica et domini sui Cantuariensis, illud faceret, et canonicos de inobedientia puniret. Canonici igitur novum sibi archidiaconum creaverunt, magistro Willelmo prædicto omnia hæc patienter tollerante, et pro ecclesiæ suæ libertate viriliter laborante. Dominus Papa Alexander Octovianum cardinalem destinavit cum maximo exercitu ad destruendam civitatem Nucheram, cum Menfredo rege, ibi latitante. Cum igitur Octovianus, dispositis agminibus, cum quodam² ingenioso et potente bellatore marchisio ad civitatem fere pervenisset, irruit terror super hos et illos, ita ut nec cives advenientes nec advenientes cives auderent hostiliter impetere. Tandem autem ille marchisius dixit Octoviano, "Domine, recedat tertia pars nostri exercitus. Sunt enim quasi obsessi et inclusi Memfredus et ejus exercitus; non enim audent exire." Iterum autem idem marchisius exercitum minuit, ita quod vix duodecim milia de lx. milibus remanerent. Quo facto, proditor ille marchisius prædictum Memfredum secrete adivit, et omnia hæc per se facta, quasi per amicum Fretherici fidelissimum, intimavit. Exiit igitur Memfredus et ejus exercitus, et exercitui papali appropinquantes, Octoviano vix evadente, omnes quasi aviculas illaqueaverunt, præter familiam marchisii omnibus trucidatis.

A.D. 1255.

His burial
at York.

[Robert de Herfey]
appointed
archdeacon
of Lincoln,
in place of
W. Lupus.

The Pope
sends an
army
against
Nocera.

Treacher-
ous advice
of a certain
marquis.

The Papal
army de-
stroyed by
Manfred.

Ut³ carta magna observetur.

Acclamatum est in comitatibus et annunciatum est in ecclesiis, ut magna carta inviolabiliter teneretur, quam rex Johannes concessit et iste rex præsens multotiens confirmavit; et lata est sententia solempniter in omnes ejusdem violatores; quam tamen rex minime observat, bona ecclesiæ Eboracensis vacantis inhumane distrahens, dicensque, "Quare

Magna
Carta pro-
claimed.

¹ *suffraganei*] altered in Ch. from *suffrauci*, which Abbrev. Chron. has.

² Probably Berthold, Margrave

of Hohenburg. Madden, Hist. Anglor. iii. p. 564.

³ This rubr. only in Cl.

A.D. 1255. " non observant ipsi episcopi et magnates erga subjectos
 Accusation " suos cartam illam quam tantum clamitant observari?" Abbrev.
 of Robert Cui responsum est, " Domine, deceret vos primitus ob- Chron. iii.
 de Ros and " servare, et alii vos sequerentur." 346.
 John de de Ros et Johannes de Baillol, quod regnum Scotiæ, regem
 Baillol for de Ros et Johannes de Baillol, quod regnum Scotiæ, regem
 their con- et reginam, quorum tutela eisdem fuit commissa, infideliter
 duct in et inhoneste contrectarent. Seminarium autem hujus accu-
 Scotland. sationis initium sumpsit a magistro Reginaldo de Bathonia,
 phisico, qui in Scotiam destinatus, ut regi et reginæ curam
 suam apponeret, eorundem cognoscens gravamina, regi An-
 gliæ totum significavit; unde dictus magister eorundem
 custodes super hoc redarguens, ibidem, ut dicitur, non diu
 post potionatus, lectulo decubuit, quamcitius moriturus.
 Ecclesiæ quædam nobiles in Anglia debitis prægravantur
 innumeris, videlicet Cantuaria in quatuor milibus marcarum;
 unde tradiderunt sex maneria sua Johanni de Gatesdene
 militi, ut eos a debitis liberaret, et ea sub bonis conditi-
 onibus, donec debita evacuarentur, retineret. Similiter
 et Rofensis prioratus, inæstimabilibus debitis illaqueatus, se
 in manus prædicti Johannis et aliorum creditorum obligavit.
 Nobilis² insuper Wintoniensis prioratus, irrestaurabilibus
 jacturis prægravatus, suas merito sensit cicatrices, ut
 prædictam est. Quid ecclesiæ beatæ Mariæ Eborum
 cœnobialis et aliarum nobilium ecclesiarum enarrarem con-
 fusionem? Sed ut hominibus manifestetur Dei indignatio,
 in statu corporum supracœlestium fit discordiæ manifestatio.
 Luna etenim passa est eclipsim insolitam mense Julio, in
 nocte post festum sanctæ Margaretæ, quæ fere per quatuor
 horas perduravit. Obiit nobilis baro, et inter omnes Angliæ
 nobiles nobilissimus et sapientissimus, Warinus de Mun-
 chenesy,³ cujus testamentum ad cc. milia marcarum dicitur
 ascendisse. Hæredis⁴ autem illius custodiam contulit dominus
 rex fratri suo Willelmo de Valencia, qui filiam⁵ ejusdem
 Warini desponsavit. Johannes Franciscus, domini regis
 clericus præcipuus, paralisi percussus, a monachis sanctæ
 Mariæ Eborum et de Selebi siccis est lacrimis deplorandus.
 Johannes de Grey, miles modestus et discretus, a curia se
 subtrahit regis, feliciter edoctus.¹ Dominus rex, convocato

Debts of
 Canter-
 bury, Ro-
 chester,
 Winches-
 ter, and St.
 Mary's,
 York.

Lunar
 eclipse,
 20 July.

Death of
 Warin de
 Mun-
 chensi.

¹ *Accusantur . . . edoctus*] om. N.

² *Nobilis . . . edoctus*] om. A.

³ *Munchenesy*] this has been

altered in Ch., probably from Mun-
 cheisil, as the Abbrev. Chron.

⁴ William.

⁵ Joanna.

Abbrev.
Chron. iii.
347.

exercitu, versus Scotiam lora direxit et vexilla, gravem de Roberto de Ros et Johanne de Baillol movens quæstionem. Qui regno Scotiæ appropinquans, præmisit comitem Gloverniæ et Johannem Mansel, ut veritatem super præmissis inquirerent. Qui Castro Puellarum, quo rex et regina fuerant, appropinquantes, seposito comitatu sequente, caute intraverunt. Deinde eorum comitatus stillatim subsequitur. Accersita igitur a regina veritate super statu suo et præmissis gravaminibus, eam civiliter et modeste consolabantur, vocantes districte Robertum de Ros, ut veniret responsurus in curia regis Angliæ ad sibi objecta. Qui tandem veniens, sub certa forma spondit domino suo regi Angliæ de omnibus responderè; veruntamen rex de consilio suorum fecit seisiri terras prædicti Roberti et arctæ custodiæ deputari. Johannes vero de Baillol, qui graviter, sicut et Robertus, accusabatur, de pecunia, qua habundavit, regi satisfaciendo, pacem sibi comparavit. Cunctis igitur pacificatis, cum dominus rex Angliæ et regina sufficienter cum rege Scotorum et regina, eorum filia, colloquium mutuum habuissent, rex versus partes australes Angliæ reditum maturavit. Et cum Dunelmum venisset, quorundam consilio susarronum est certificatus de pecunia non minima in ecclesia eadem deposita, videlicet episcopi Nicholai de Farnham et episcopi Elyensis, Willelmi de Kylkenny, et quorundam clericorum. Præcepit igitur rex ut, seris et sigillis confractis, licet invitis monachis, pecuniam inventam ad opus suum tollerent ministri sui, non quasi ablatam aut raptam, sed accomodatam, et bene eisdem persolvendam.

Consecratus¹ est magister Willelmus de Kilkenny in episcopum Elyensem in partibus transmarinis, scilicet apud Bolesium, die Assumptionis beatæ Mariæ, ab archiepiscopo Cantuariensi Bonifacio. Episcopi vero cæteri Angliæ, similiter et conventus Cantuariæ, super hoc doluerunt, ne in consequentiam traheretur, quia semper in Anglia consueverunt episcopi consecrari. Infra octavas vero Nativitatis beatæ Mariæ, venit Londonias electus Tholetanus, frater regis Castellæ, Synchius nomine, ætate xx. annorum, et² cum eo quidam potens de Hispania, Garsias Martinus nomine, qua de causa nesciebatur, sed videndi causa terrarum et gentium diversi-

A.D. 1255.
Henry III.
advances
towards
Scotland.

Robert de
Ros sum-
moned to
answer the
charges
against
him.

John de
Baillol
obtains
peace with
money.

Return of
Henry III.
He seizes
money de-
posited at
Durham.

William of
Kilkenny
consecra-
ted bp. of
Ely at
Belley,
15 Aug.

Arrival of
Sanchez,
elect of
Toledo,
and
Garcias
Martin.

¹ Consecratus opponi | ² et] om. Ch.
(p. 412)] om. Re.

A.D. 1255. tatem. Quos dominus rex honorifice præcepit suscipi, et nullum eisdem vel suis offendiculum opponi. Audiens¹ rex Franciæ regem Angliæ prædictum fœdus matrimonii inisse cum rege Castellæ, suspectam habens hujus[modi] copulationem, postulavit filiam ejusdem regis Castellæ filio suo in uxorem exhiberi, ut tanto plus conditionem suam melioraret, quo ipse filiam, rex vero Angliæ sororem, optineret; quod ad votum impetravit. Episcopus Herefordensis, Petrus de Egeblanche, regis auribus instillavit, ut tria vel quatuor sigilla de aliquibus autentice Angliæ prælatis habere se faceret, et ipse industria sua cæteros prælatos una cum eis ita obligaret, ut regis indigentia, quam noverat, quamcitius respiraret. Unde inclinato rege ad consensum, Romam adiens, dominum Papam invenit mastam et debitis non modicis irretitum. Cui episcopus, "Pater sancte, ne sollicitetur paternitas vestra de quantitate debitorum, quia ante recessum nostrum ab Angliæ de solutione vestra forma providebatur certissima, dummodo de favore et licentia vestra liceat mihi prosequi, quod corde concepti," quo annuente²

Louis IX. asks [Be-reugera] daughter of the king of Castile for his son [Louis]. Proposal of the bp. of Hereford to raise money. His speech to the Pope.

Abbrev. Chron. iii. 348.

De sententia lata in transgressores libertatum ecclesiæ Anglicanæ.

Anno gratiæ mclvi^o. Lata³ est sententia in omnes transgressores libertatum ecclesiæ Anglicanæ, necnon et magnæ cartæ de libertatibus et de foresta in hunc modum :

Sentence of excommunication upon all who violate the charters.

" Anno Domini mclvi^o. In majori aula regis West-Matt. Par. v. 375.
 " monasterii sub præsentia et assensu domini Henrici Dei
 " gratia regis Angliæ, et dominorum Ricardi comitis Cor-Hist. Anglor. iii. 137.
 " nubis fratris sui, Ricardi de Clare, comitis Gloucestriæ et (a. 1253.)
 " Hertfordiæ, Rogeri Bigod comitis Norfolk et Suthfolk
 " atque marescalli Angliæ, Hunfredi de Bohun comitis Here-
 " fordæ et Eastsexiæ, Johannis de Warennia comitis
 " Sussexiæ et Surrelæ, et aliorum optimatum regni Angliæ ;

¹ *Audiens*] Audientes, Re.

² Here ends the *Abbreviatio Chronicorum*, Madden, iii. p. 348, in the same abrupt way as the above.

³ This belongs to the year 1253.

It is not in N., and Re. has only the first line with *etc.* It differs both from the copy given above, pp. 384, 385, and from that in the *Chronica Majora*. See Matt. Par. v. 375, n¹.

Matt. Par. v. 376. “ nos Bonifacius divina miseratione Cantuariensis archiepi- A.D. 1256.
 “ scopus, totius Angliæ primas, Fulco Londoniensis episcopus, Sentence of
 “ Hugo Eliensis, Robertus Lincolnensis, Walterus Wygor- excom-
 “ niensis,¹ Walterus Norwicensis, Petrus Herefordensis, Wil- munication
 “ lelmus Sarum, Walterus Danelmensis, Silvester Carleolensis, upon all
 “ Willelmus Bathoniensis, Laurentius Rossensis, [pontificali- who violate
 “ bus] induti, candelis accensis, [in] transgressores libertatum the char-
 “ ecclesiasticarum et libertatum seu liberarum consuetudinum ters.
 “ regni Angliæ, et præcipue eorum quæ continentur in
 “ carta communi libertatum et carta de foresta, excommuni-
 “ cationis² sententiam sollempniter inimus sub hac forma :
 “ Auctoritate Dei Patris³ omnipotentis, Patris et Filii, et
 “ Spiritus Sancti, et gloriosæ Dei Genitricis semperque
 “ Virginis Mariæ, beatorum Apostolorum Petri et Pauli
 “ omniumque Apostolorum, beati Thomæ archiepiscopi et
 “ martiris omniumque Sanctorum martirum, beati Eadwardi
 “ regis Angliæ omniumque confessorum atque virginum,
 “ omniumque sanctorum Dei, excommunicamus, anathe-
 “ matizamus, et a liminibus sanctæ matris Ecclesiæ seques-
 “ tramus omnes illos, qui amodo scienter et malitiose
 “ ecclesias et libertates privaverint suo jure. Item omnes
 “ illos qui ecclesiasticas libertates, vel antiquas regni con-
 “ suetudines approbatas, et præcipue libertates et liberas
 “ consuetudines, quæ in carta communi libertatum et de
 “ foresta continentur, concessarum a domino rege, archi-
 “ episcopis, episcopis, et cæteris ecclesiæ prælatis, comitibus,
 “ baronibus, militibus, et libere tenentibus, quacunque arte
 “ vel ingenio violaverint, infregerint, diminuerint, seu
 “ mutaverint clam vel palam, facto vel verbo, vel consilio
 “ contra illas vel illarum⁴ [aliquam⁵ in quocunque articulo
 “ temere veniendo. Item, omnes illos qui contra illas vel
 “ earum aliquam] statuta ediderint, vel edita conservaverint,
 “ consuetudines⁶ introduxerint, vel servaverint introductas,
 “ scriptores vero statutorum, necnon consiliarios, executores,
 “ et qui secundum ea præsumpserint judicare. Qui omnes et
 “ singuli superius memorati hanc sententiam se noverint

¹ *Wygorniensis*] Wygorum, Ch.

² *excommunicationis*] excommu-
nicamus, Ch.

³ *Patris*] Patris, etc., A., omit-
ting the rest of the document.

⁴ *illarum*] earum, T. W., as in
the copy in Matt. Par.

⁵ These words, omitted by the
scribe, are from Matt. Par. v. 376.

⁶ *consuetudines*] conservata, Ch.

A.D. 1256. “ incursuros ipso facto, qui scienter aliquid commiserint de Matt. Far.
 “ prædictis; qui vero ignoranter, nisi commoniti infra xv. v. 377.
 “ dies a tempore monitionis se correxerint et arbitrio ordi-
 “ nariorum plene satisfecerint de commissis, ex tunc sint
 “ hac sententia involuti.”

Henry III. Ad Assumptionem beatæ Mariæ Virginis, celebravit rex Matt. Par.
 with the king and queen of Scotland at Woodstock. Henricus splendide festivitatem apud Wodestoke, invitatis v. 574.
 ad eundem Alexandro rege Scotiæ, cum sua regina, regis nostri filia, omnibus etiam Anglorum majoribus ibidem convocatis cum sollempnitate magna.

Sewall, abp. of York. Sewallus¹ electus Eborum, in archiepiscopum consecratur Id. v. 570.
 Richard of Cornwall elected king of Germany. ab episcopo Wygornia, et Henricus, prior Evesham, in abbatem loci intronizatur ab abbate Persorensi.¹ In crastino Natalis Domini, electus est dictus Ricardus Id. v. 601.
 comes Cornubiæ, a Teutonicis in regem Alemanniæ; et² Elerius abbas de Persore baro factus est de scaccario regis, initio Quadragesimæ.²

Death of William abbat of S. Benet Holme. [Eodem anno obiit Willelmus III., abbas hujus loci.] MS. Re.

Laurentius Roffensis episcopus transfretavit ad curiam Romanam. [Eodem anno Laurentius de sancto Martino, Roffensis MS. N.
 episcopus, transfretavit ad curiam Romanam, ubi impetravit canonizationem beati Willelmi martyris, qui in ecclesia Roffensi requiescit. Præterea impetravit appropriationem trium ecclesiarum ad episcopatum suum, scilicet ecclesiam de Yselham, quæ ad patronatum dicti episcopi spectabat, et³ alias duas ecclesias, scilicet de Frendesbery et de Derteford, quæ fuerunt de patronatu monachorum Roffensium, quas quidem habuerunt olim in proprios usus, videlicet ecclesiam de Frendesbery quæ spectabat ad elemosinariam, et ecclesiam de Derteford ad cameram. Et hac de causa noluit summus pontifex dictas ecclesias sibi appropriare, antequam dicti monachi jus suum resignarunt, et ita dictæ ecclesiæ remanent annuatim pensionariæ per constitutionem dicti pontificis, videlicet ecclesia de Derteford x. marcarum, et ecclesia de Frendesbery i.

¹ Sewallus . . . Persorensi] om. N.

² et . . . Quadragesimæ] om. N.

³ et] om. N.

MS. N. [marcæ. Ita quod dictus episcopus appropriavit dictis A.D. 1256. monachis duas ecclesias, videlicet ecclesiam sanctæ Churches Wereburgæ de Ho cum pertinentiis et ecclesiam de appropriated to Suttone cum adjacentiis, per resignationem magistri Rochester. Willelmi de Lichesfeld. Quam dictam ecclesiam de Suttone bonæ memoriæ episcopus Gundulfus monachis prius dedit in proprios usus. Quam quidem ecclesiam Gilbertus de Glanevilla a prædictis monachis vi abstulit, et alia multa bona, sicut prænotatum est. Iste fuit primus qui dedit sergantiis litteras, quod nullus ante ipsum fecit, et permisit ipsas vendere. Iste vero Laurentius per multum tempus senator Romanorum fuisse dicitur.]

De¹ coronatione Ricardi regis Romanorum.

Cf. Matt. Anno gratiæ MCCLVII^o. Henricus rex Angliæ anno Henry III. Par. v. 601. regni sui xli. curiam suam sollempnem tenuit apud at Westminster. Westmonasterium ad Pascha² generaliter cum omnibus Arrival of the messengers from Germany to Richard of Cornwall. regni majoribus, ubi interfuerunt nuncii proceres celeberrimi, mole corporea et cultuum splendoribus excellentes, ex parte magnatum Alemanniæ pro domino Ricardo comite Cornubiæ, germano ejusdem regis Angliæ, quem in regem, ut prædixi, elegerant Romanorum. Qui, acceptis obsidibus statuto tempore, tanto Coronation of Richard and Sanchia at Aachen. dignus³ ministerio, pervenit Aquisgranum cum honore et gloria, die⁴ Veneris proxima ante festum Ascensionis Dominicæ.⁴ occurrentibus eidem ante civitatis ipsius introitum omnibus nobilibus et majoribus universaliter, clericis et laicis civitatis ejusdem, qui eum magnifice et honorifice, cum magno tripudio et jubilo susceperunt. Tandem in die Ascensionis Dominicæ, præsentibus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, et ducibus, comitibus, baronibus, et nobilibus regni

From the letter of Richard, Matt. Par. Additum. 189, vi. 367.

¹ Cl. has for the rubrick, *De c. R. comitis Cornubiæ regis Francorum*. Re. om. the chapter, though it gives the heading.

² Sic, an error for "Natale Domini."

³ *dignus*] digno, A. N.

⁴⁻⁴ *die . . . Dominica*] om. N.

- A.D. 1257. innumerabilibus, in sede magni Karoli, *Sancti*¹ *unctionis* Matt. Par. Addita-
menta,
vi. 369.
1 S. Joh. *crismate* more regio delibutus, sceptrum Romani regni
ii. 20. suscepit et coronam, carissima consorte sua secum sollemp-
niter, ut² deuit, coronata.
- Bishops of *Eodem*³ anno Walterus Norwicensis episcopus obiit; Cf. Matt.
Par. v.
638. 648.
Id. v. 590.
591.
Norwich. successit magister Symon de Wautone. Et Radulphus
Fulk de de Norwich, cancellarius Hyberniæ, a canonicis Dublini-
Sandford archbishop ensibus in archiepiscopum loci canonicè electus a suis
of Dublin. procuratoribus in curia Romana nequiter proditus
est et cassatus, et Fulconi de Saundford, qui a casu
aderat, archiepiscopatus idem confertur.³

De guerra Walliæ.

- Welshwar. Eodem anno guerra Walliæ detestabilis incepit.
Nam Edwardus regis filius, cujus dono eam in magna
parte nactus est, partes Cestriæ adiit. Ubi malo
consilio circumventus, jugum servitutis insuetæ Wa-
lenses imponendo, singulorum corda a se prorsus
alienaverat. Lewelinus igitur princeps Walliæ, collecto Cf. Id. r.
645.
Llewellyn- ap-Griffith exercitu, viriliter patriam defendebat, et paternas liber-
defeats the tates sustinendo, Anglis potenter resistebat, ad quem
English army. expugnandum missus est Stephanus Bausan, et alii
multi milites strenuissimi, qui omnes fere uno die,
una hora, per quendam proditorem Reys Vachan Cf. Addi-
tam. vi.
373.
nomine seducti, miserabiliter jugulati, corruerunt.
Pauci vero e multis evaserunt, coopertis cæcis circiter
equitaturis in hoc miserabili conflictu perditis, et a
Walensibus adquisitis. Hæc autem occisio longo re-
troacto tempore crudelior et inmanior, heu prob
dolor, extitit Anglorum gentis. Henricus ergo rex Cf. Id. v.
647.
The king goes to super hoc nimirum valde anxius, ingenti collecto⁴ ex-
Chester and Gannoc. ercitu, partes Walliæ adiit in Septembri usque Cestriam
et Gannok, ibi per mensem moram faciens, sine

¹ *Sancti*] Sanete, T. W.

² *ut*] prout, N.

³⁻⁵ *Eodem . . . confertur*] om.
N. Re.

⁴ *collecto*] collecta, Ch. W.; co-
lecta, T.

congressu aliquo, Walensibus utpote retrahentibus se, A.D. 1257. prout semper moris est illis, et in montibus, paludibus, seu nemoribus se abscondentibus, nec unquam cum Anglis in plano dimicare audentibus, nihil tunc dignum magnificentia sua ibidem potuit exhibere. Scutagium Scutage. tamen per Angliam colligere fecit. Et tunc temporis

De colloquio Oxoniis et Pictavensium expulsionem.

Cf. Matt. Par. v. 673. Anno gratiæ MCCLVIII^o. Quidam magister, Arlotus Arrival of Herlot. vocabulo, a Papa Alexandro missus, post Pascha venit in Angliam ad eam exscoriandam, a rege, ut putabatur, invitatus. Magnates igitur terræ videntes regnum undique desolatum² ex³ exactionibus et taillagiis tam curiæ Romanæ⁴ quam regis, quam etiam alienigenarum, et precipue Pictavensium elatione præsumptuosa, favore regio in regno nimium in sublimi provecta, tantas in Anglia dominationes sibi usurpantium et magisteria, Parliament at Oxford. post Pentecosten apud Oxonias colloquium generale celebraverunt, super his necnon et status regni melioratione efficaciter et exquisite tractaturi. Quo non The barons go armed. sine armis et equis electissimis muniti venerunt, ut si rex et alienigenæ suis provisionibus et statutis sponte contempnerent assentire, rigore apposito cogerentur, aut ipsi alienigenæ universaliter sine mora regnum Angliæ penitus evacuarent. Quas quidem provisiones Provisions of Oxford. Oxoniæ et statuta, necnon et magnam cartam de libertatibus et de foresta . . .⁵ Tandem domino rege ad suorum procerum observantiam statutorum . . .⁶ et inclinato, per quendam de suis militibus tactis sacrosanctis juramentum præstante, xxiv. prudentum virorum

¹ Sic MSS.; W. om. *Et tunc temporis*; Cl. places *tunc temporis* after *Angliam*.

² Ch. ins. *tamen*; T. W. *tam*, omitting it before *curiæ*.

³ *ex]* tum, Cl.

⁴ *Romanæ]* ratione, T.

⁵ Sic MSS., the sentence being unfinished.

⁶ A word seems missing; *et* is omitted in A. N. T. W., and expuncted in Re.

A.D. 1258. nationis Angligenæ, quos ad regni gubernationem sub eodem duxerint inter se eligendos, consilio se commendavit et considerationi. His¹ igitur peractis, fidelitate regi et regno, et ad considerationem suorum parium stare, omnes, quotquot in regno commorari vellent, fecerunt jurare. Fuerunt ergo nonnulli, qui ad id tempus pro fraterna cognitione regis confluerant; quos occultabat Anglia, adeo ut pro multitudine sua et elatione onerosi Anglis viderentur, Adelmarus videlicet electus Wintoniensis, Willelmus de Valencia, Galfridus et Guido de Iezennun, fratres regis ex parte matris, cum quibusdam aliis, renitentes condescendere juratorum provisionibus aut jurare. Unde ab Oxoniis discedentes indignanter, secesserunt in partes Wintoniæ. Quos autem proceres regni, in iram vehementer compulsi, cum equis et armis viriliter sunt insecuti. Venientes demum dominus rex et magnates unanimiter Wintoniam, illic aliud tenuerunt parliamentum,² quod timentes præfati Pictavenses ac judicium expectare nolentes, per clandestinæ fugæ præsidium, una cum quibusdam eorum compatriotis, confestim a regno recedentes, Provinciam expetierunt.³

Herlot etiam domini Papæ nuncius Romam rediit, infecto negotio pro quo venerat. Nec⁴ multum post comes Gloucestræ Ricardus et Willelmus de Clare frater ejus virulento haustu involuti sunt. Consul vero celeri juvamine relevatus convaluit, sed alter mortis celeritate præventus est.⁵

Flight of the king's Poitevin brothers.

Herlot returns to Rome.

William de Clare poisoned.

The Severn in flood.

¹ *His . . . intercepti* (p. 419)] om. Re.

² *parliamentum*] sic Ch.

³ Here Lamb. introduces: "Eodem anno in Quadragesima duo Romani binas præbendas in ecclesia sancti Pauli Londoniis vendicantes et ausu temerario alterutrum se installantes, circa

"horam tertiam in Londoniis sunt interfecti." This belongs to 1260. See p. 444.

⁴⁻⁵ *Nec . . . est*] om. N.

⁵ In the margin in Cb. later is written, "Hoc anno apud Wintoniam obiit Ricardus ii. de Krokle, abbas Westmonasterii."

- Sabrinæ a Salopia versus Bristolliam, qualis non est A.D. 1258.
 visa nostris temporibus, ex cujus inundatione quasi
 ex abditis, ut dicebatur, inferi sinibus erumpente
 omnia prata juxta Sabrinam simul et sata perdita
 sunt penitus et violata. Dimersi sunt etiam in illis
 aquis vehementibus homines nonnulli et pueri in-
 numeri, simul et animalia diversi generis innume-
 rabilia. In eadem æstate obierunt multa milia ho-
 minum Londoniis et alibi per Angliam, fame attenu-
 atorum. Tam tarda subsequebatur in autumpno frugum
 maturitas præ nimia pluviarum abundantia, quod in
 pluribus regni partibus ad festum Omnium Sanctorum
 messes reconderentur. Hoc¹ anno interfecti sunt pro-
 ditorie juxta Karmerdin Patricius de Chaurcis, dominus
 de Kadewelly,² et Hugo de Vyun, milites egregii, et
 alii multi, tam equites quam pedites, a Walensibus
 intercepti.¹ Ad festum sancti Michaelis celebris illa
 Sarum ecclesia dedicata est, domino rege Henrico et
 multis nobiles Angliæ illic tunc præsentibus. Circa
 Purificationem beatæ Virginis, Ricardus³ rex Aleman-
 niæ, frater regis Angliæ, rediens applicuit Dovoræ cum
 sua regina, decimo se militum. Qui jurare fecit in
 animam suam unum de militibus coram rege nostro et
 suis novis consiliariis cæterisque magnatibus regni,
 apud Cantuariam, se ad honorem Dei et utilitatem
 regis Angliæ necnon et hæredum suorum pariturum
 ordinationi et stabilimentis consiliariorum regis nostri,
 ad hoc juxta provisiones Oxoniarum specialiter jura-
 torum.³
- [Hoc anno renovatur sigillum capituli Norwycensis.]
- Rex fuit Londoniis.*
- Anno gratiæ MCCLIX^o, qui est annus⁴ regni regis Henrici III.
 xliiii., fuit idem rex ad Natale Domini Londoniis, ubi magna

Famine.

Deaths of
Patrick
Chaworth
and Hugh
de Vivonia
at Car-
marthen.Dedica-
tion of
Salisbury.Richard
king of
Germany
lands at
Dover and
swears to
the pro-
visions of
Oxford at
Canter-
bury.New seal
of the
Norwich
chapter.Discus-
sion as
to the¹⁻¹ Hoc . . . intercepti] om. N.² Kidwelly.³⁻³ Ricardus . . . juratorum]
om. Rc.⁴ annus] annis, Ch.

A.D. 1259. est tractatum sollicitudine de rege Alemanniæ Ricardo, qui Matt. Par. v. 729.
return of Richard king of Germany. sitienter desiderabat in Angliam venire. Fuit autem adventus ejus quibusdam valde suspectus; formidabant enim ne et ipse vindictam refunderet in barones de exilio fratrum suorum uterinorum, et totius regni proposito salubri et felici supponeret repagula contradictionis ordinationi.

Obiit Philippus Lavel apud Hameslepe.

Death of Philip Lavel, 29 Dec. Dum¹ vero gaudia Natalicia agerentur, ne lætitia hujus Id. v. 731.
vitæ eveniat tristitia impermixta, die sancti Thomæ martiris obiit Philippus Lavel, domini regis consiliarius specialissimus et thesaurarius, apud Hameslepe ecclesiam suam, præ dolore mentis, ut dicitur, annullatus, eo quod regi non reconciliandus accusabatur super injuria et transgressione in foresta. Quo defuncto, jussit rex omnia bona prædicti Philippi quam citius confiscari.

Henricus de Wengham eligitur in episcopum Wintoniæ.

Henry de Wengham elected bishop of Winchester, but refuses the see. Eodem tempore monachi Wintonienses comperientes quod Id.
rex nullum quem sibi eligerent in episcopum, nisi sibi carissimum, acceptasset, elegerunt dominum Henricum de Wengam, regis cancellarium, in episcopum et pastorem suum. Ipse autem considerans rem esse litigiosam, noluit adhuc plene consentire, licet regem sibi favorabilem exemplo possit optinere.

Mittuntur nuncii in occursum regis Alemanniæ.

Messengers sent to meet Richard king of Germany. Simon de Montfort still stays abroad. Circa festum sancti Hylarii habito diligenti consilio super Id. v. 732.
adventu regis Alemanniæ, barones nuncios solempnes in occursum suum destinarunt, videlicet episcopum Wygornia, abbatem² sancti Edmundi, Johannem Mansel, et Petrum de Sabandia, cum aliis, ut ipsos certificaret de causa adventus sui et mora in regno. Comes autem Leycestriae non sine multorum admiratione in partibus adhuc morabatur

¹ This and the next five chapters om. Re.

² Simon of Luton.

transmarinis. Unde magna fuit in parte consilium barnagii A.D. 1259. mutilatum.

Rex occurrit regi Alemanniæ.

Matt. Par. v. 733. Rex autem, acclamante præcone, jussit civitatem Londoniarum mundatam incortinari, versus mare properando cum magnatum copia, equis et armis ad cantelam communita. Dictum enim fuerat quod idem rex Ricardus unum de fratribus vel plures secum adduceret, quod baronum communio ægre sustineret. The king goes to meet Richard.

Rex Alemanniæ venit in Angliam.

Id. v. 734. Idem¹ vero rex Ricardus, comitante regina, in Angliam velificans, die sancti Juliani applicuit apud Doveram; et sic remissa numerositate, quam congregaverat, cum privata familia et² castigata intravit. Cui³ applicanti occurrit rex Angliæ, eidem vehementer applaudens, cum non modica multitudine. Convivantes autem cum archiepiscopo Cantuariensi Bonifacio, dies festivos alacriter peregerunt congaudentes. Richard and Sanchia land at Dover, 27 Jan.

De ornatu civitatis Londoniarum.

Id. v. 736. Die vero Purificationis evenerunt reges et reginæ eorum, cum multitudine nobilium, Londonias, quæ in adventum tantorum principum mandata, multis honoribus et variis ornatibus splenduit serenata, occurrentibus eisdem adventantibus civibus gaudenter innumeris.⁴ Entry of Henry and Richard and their queens into London.

Comes Logreestriæ rediit in Angliam ad parlamentum.

Id. v. 737. In octavis vero Purificationis congregati sunt nobiles Angliæ ad parlamentum Londoniis, prout inter se prius condixerant. Comes autem Logreestriæ, diutius ab eis Parliament in London. Arrival of Simon de Montfort.

¹ *Idem*] Deinde, A. (altered) N.; Item, W.

² *et castigata*] om. N.

³⁻⁴ *Cui . . . innumeris*] om. N.

⁴ *innumeris*] om. T.

A.D. 1259. absentatus, ibidem tunc convenerat una cum Bituricensi decano,¹ de secreto regis Francorum consilio transmissio.

Rediit Willelmus de Hortuna de Scotia.

Return of William de Horton from Scotland.

Circa ² kal. Martii, dominus Willelmus de Hortuna, monachus sancti Albani, qui nuper in festo sanctæ Katerinæ ex præcepto regis et abbatis licentia versus Scotiam iter direxerat, completis negotiis incolumis remeavit. Cui cum rex Scotiæ et regina et magnates regni, ad parlamentum quoddam convenientes, secundum quod rex Angliæ per eum expetiit, consensissent,³ considerantes quod grave esset principem regni de regno exire et se tantis viarum laboribus et periculis exponere, tandem miserunt solempnes nuncios ad regem Angliæ et suum consilium, scilicet comitem de Bochan, magistrum Willelmum ⁴ cancellarium, et dominum Alanum ⁵ hostiarium, qui regis et reginæ et magnatum Scotiæ in Angliam deferentes responsa, una cum carta prædictorum magnatum sigillis consignata, quam præfatus Willelmus de Hortuna secum prætulera, completis negotiis in brevi remeabant.

Messengers sent from Scotland to Henry III.

Capti sunt Walterus de Scoteny et Willelmus de Bussay.

Imprisonment of Walter de Scoteny and William de Bussay.

Eodem anno cum inmineret introitus Martii, capti sunt Londoniis Walterus de Scoteny, principalissimus consiliarius comitis Gloverniæ et senescallus, suspectus de potione data eidem comiti et fratri suo Willelmo, de qua potione comes infectus vix est a portis mortis liberatus; frater vero ejus Willelmus interemptus. Similiter Willelmus de Bussay, senescallus et consiliarius principalis Willelmi de Valencia. Hi licet antea sub tuta fuerant custodia fidejussorum, nunc tamen capti et coram iudicibus præsentati, viliori sunt carceri et vinculis mancipandi. Alter enim potione, et alius injuriæ convincebatur frequentatione.

¹ John de Soilli.

² This and the six next chapters om. Re.

³ *consensissent*] consensisset, MSS.

⁴ William Wischart, afterwards bishop of Glasgow.

⁵ Alan Dorwart.

Obiit Thomas comes Flandriæ.

A.D. 1259.

Matt. Par. v. 741. Ipso tempore obiit Thomas quandoque comes Flandriæ, qui non pauca milia marcarum a simplicitate regis et reginæ optinuerat, ecclesiamque sancti Albani sine causa nuper lædebat, dum discordiam inter eam et regem impudenter seminabat.

Death of Thomas of Savoy.

Mittuntur nuncii ad parlamentum in Franciam.

Id. Circa kal. vero Aprilis, ex præcepto regis et totius barnagii consilio, arripuerunt iter transmarinum ad parlamentum magnum domini regis Francorum, pro pluribus arduis negotiis regna Franciæ et Angliæ contingentibus, comites Gloverniæ et Legrecestræ, domini Johannes Mansel, Petrus de Sabaudia, et Robertus Walcrand milites, habentes potestatem componendi et pacem inter eos firmiorem ineundi, si idem rex Franciæ pacta præcedentia, ut prælocutum fuerat inter speciales nuncios suos et regem Angliæ, inviolabilia satageret conservare.

Embassy sent to France.

Fratres ceperunt habitare apud Dunstapelle.

Id. v. 742. Eodem tempore, accepta domo quadam cum mansione pertinente, cœperunt fratres Prædicatores habitare apud Dunstapelle; exemplo edocti fratrum Minorum, qui nuper apud sanctum Edmundum mansionem, in non modicum abbatiæ nocumentum, construxerant. Memorati itaque fratres, privilegiis Romanæ sedis animati, aram crexerant, et solempniter divina, prout desideraverant, celebrabant.

Settlement of the Dominicans at Dunstable.

Obiit comitissa Bononiæ et rex cepit comitatum.

Id. v. 743. Ipso quoque anno prima quindena Quadragesimæ, obiit comitissa Bononiæ, per cujus tyrannidem tot milia hominum, paucis annis jam elapsis, interfecta occubuerunt. Cum igitur nostri nuncii præfati in partes pervenissent

Death of the countess of Boulogne.

¹ See on this the note to Matt. Par. v. 743¹.

A.D. 1259. transmarinas, rex Franciæ illuc pervenit, ut illos comitatus vacantes sive litigiosos, videlicet Bononiæ, Flandriæ, et Henhensem,¹ in suam reciperet potestatem.

Novi senatores creantur Romæ.

Two new senators created at Rome. Prostratis turribus Urbis, congregati sunt tunc temporis Romani cum indignatione et furore, creantes sibi duos novos senatores,² qui conflantes copiosum exercitum insurrexerunt in senatorem nuper creatum, avunculum scilicet Branchalconis, ipsum in castro quodam Romæ obsidentes. Ipse tamen confidens de juramento sibi facto fidelitatis et de obsidibus quos habuit in sua civitate, scilicet Bononiæ, unde erat oriundus, se strenue defendit, ne a nobilitate sui nepotis et prædecessoris deviaret. Et sic in se confusa est civitas et in magna parte consumpta. Matt. Par. v. 743.

The uncle of Branca-leone [Castellano di Andaldò] besieged.

Discordia apud Oxonias et Cantebrigiam.

Disturbances at the universities of Oxford, Cambridge, and Paris. Eadem Quadragesima orta est Oxoniis et Cantebrigiæ Id. discordia gravissima inter scolares et burgenses; eo quod unum reum mortis, carceri addictum, effracto carcere, clerici violenter rapuerunt, in ecclesiam trahentes ab ea protegendum; similiter et Parisiaca universitas per Prædicatores et Minores non mediocriter est perturbata, qui sub universitatis consuetudine scolarium noluerunt communitati adhærere.

Comes Legrecestriæ iratus recessit ab Anglia.

Quarrel between Richard de Clare and Simon de Montfort. The latter leaves England. Iphis quoque diebus, dum parlamento suspenso statuta Id. v. 744. salubria providerentur, orta sunt verba contumeliosa inter comites Gloverniæ et Legrecestriæ, ita quod comes Legrecestriæ, commotus in iram, transfretans recessit in Galliam. Quod cum comes Herefordiæ et alii nobiles de confinio Walliæ audierunt, significaverunt comiti Gloverniæ, quod, statuta communia firmiter et fidelius servaturus, prædictum comitem revocaret placatum, nullatenus talibus

¹ i.e. Hainault.

| ² See Matt. Par. v. 743, n^o.

Matt. Par. v. 744. controversiis laecessitum ; sin autem, ipsum comitem Gloverniæ A.D. 1259. unanimiter studerent impetere. Quo audito, ipse comes sibi The former timens, misit Herveum senescallum suum per totas terras threatened by the suas jus tenere compromissum, et sic pro parte est hoc nobles. mitigatum.

Comes Legrecestriae ponit clamium in Normannia.

Id. v. 745. Pax¹ autem inter reges prælocuta, mediantibus nunciis Claim of solemnibus et multis, quorum nomina prænotantur, cum Alienor de in promptu crederetur² finienda, ecce inopinatum cepit Montfort on Nor- impedimentum. Comitissa enim Legrecestriae, aliis quiete mandy. clamantibus partem suam in Normannia, pro filiis suis quietam non concessit. Unde subortis inter prædictos comites verbis honestati contrariis, ne Franci inde gauderent, communibus amicis sedati sunt.

Rex Alemanniae vocatur ad imperium recipiendum.

Id. v. 746. Interim dum rex Alemanniae Ricardus in pace in Anglia Richard moraretur, paratum est ei iter ad imperium libere recipi- king of endum, domino Papa hoc, sed sub silentio, callide procurante, Germany ne manifestus videretur adversarius regi Hispaniae, ad hoc still in anelanti, existere. Rex autem Alemanniae, ut se thesauris England. ad hoc sufficientibus præmuniret abundantius, adhuc in Anglia latitavit secretius.

Obiit episcopus Londoniensis Fulco.

Id. Eodem³ tempore, ascendente sole Cancrum, facta est Pestilence. hominum pestilentia et mortalitas non modica. Oleum Death of enim, vinum, et annona generaliter corrumpebantur per Fulk bp. regna, et quia mortis rumphea, nulli parcens, nunc hunc of London. nunc illum consumit, in illa peste obiit Fulco Basset, His burial, episcopus Londoniensis, et die sancti Urbani in ecclesia 25 May. sancti Pauli Londoniensis solempniter est sepultus.

¹ Re. om. this chapter.

² *crederetur*] *crederentur*, Ch. Cl.

³ This and the four next chapters om. Re.

A.D. 1259.

Walterus de Scoteny suspenditur.

Execution of Walter de Scoteny. Eadem septimana fuit Walterus de Scoteny, qui se in comitatu posuerat, convictus de potione fratri comitis Gloverniæ porrecta. Unde judicialiter est ad patibulum per civitatem tractus et Wintoniæ suspensus.¹ Matt. Par. v. 747.

Henricus de Wengham eligitur in episcopum Londoniensem.

Henry de Wengham elected bp. of London, 26 June. Postea vero, scilicet die Jovis post Nativitatem sancti Johannis Baptistæ, congregatis canonicis sancti Pauli Londoniis ad eligendum sibi pastorem idoneum, tandemque, disponente Domino, unanimi assensu omnium attributo, eligitur dominus Henricus de Wengham, domini regis cancellarius, in episcopum Londoniensem, vir quidem curialis, sed quod melius est, moralis et discretus, prudens et circumspectus. Quod protinus ab² amicis exhortatus, urgente canonica electione, pro communi ecclesiæ gratanter suscepit utilitate. Licet enim prius fuerat electus ad episcopatum Wyntoniam, tamen quia alius præelectus, frater scilicet regis, de terra judicialiter ejectus, in curia stetit Romana super hoc impetraturus, reliquit ut sapiens quod in arbitrio papali pendebat, pro eo quod pace gaudebat tranquilla.

De justiciariis itinerantibus.

Iter of the justices. Diebus vero sub eisdem dominus Hugo Bigot, vir fidelissimus, totiusque Angliæ capitalis justiciarius, associatis sibi Rogero de Turkeby et Gilberto de Prestun, cœpit per Angliam circuire, a comitatu in

¹ Here ends the greater chronicle of Matthew Paris. From here to the end of 1265 the text is peculiar to the Chetham MS. and its followers. This is probably the

addition to Matthew Paris's Chronica Majora spoken of in the passage written at the end of that work. See vol. v. p. 748, n¹.

² ab] om. Ch. Cl.

comitatum et a libertate in libertatem, omnibus pro A.D. 1259
 meritis impensurus justiciam. Qui quidem Anglicanis
 in legibus periti, in exercendis judiciis justissimi, præ
 omnibus aliis a communitate terræ ad hoc deputantur
 idonei. Hi vero, ut prædictum est, præelecti ita con-
 stituti fuerant et conjurati, ut æquanimiter considerato
 divite et paupere, servo et libero, peregrino et cognito,
 in omnibus et singulis, donis omnimodis suspensis, in-
 terposita tamen misericordia, judicia exercerent con-
 digna; si enim judicium non adhibita procederet mi-
 sericordia, justissimi judicis nequaquam sequerentur
 exempla; sed ut Christi præambuli veri fierent sequaces,
 et misericordiam miscuerunt iudicio et justiciam exer-
 cuerunt in publico. Inquisitiones siquidem nuper factas
 per quatuor milites in singulis comitatibus, ad hoc
 specialiter deputatos, viriliter ac instanter persequentes,
 quamplurimas renovaverunt transgressiones et injurias,
 hucusque a multis retroactis temporibus inultas et quasi
 oblitas, spretis omnibus jus propositum excæcantibus,
 strictissime vindicandas. Nec aliquorum, licet poten-
 tium, promissis cedentes aut precibus, inquisita instanter
 veritate, quam citius fungebantur ultionibus. Qui cum
 venissent ad Wares, comitatum Hertfordiæ¹ discussuri,
 fecerunt summoneri omnes homines de libertate sancti
 Albani; ut quicumque vellent de quibuscunque queri-
 moniam aut aliquid hujusmodi reponere, ibidem ve-
 nissent coram eis justiciam accipere et reportare. Quod
 cum abbati de sancto Albano et ejus consilio innotuit
 ecclesiæ suæ libertatibus et consuetudinibus existere
 contrarium, non adquieverunt.

*Qualiter rex Alemanniæ Ricardus vocatur ad
 imperium.*

Eodem tempore applicuerunt in Angliam nuncii so- Messen-
gers sent
from the
 lempnes domini Papæ, duo scilicet fratres Minores, una

¹ *Hertfordiæ*] Herefordiæ, MSS.

A. D. 1259. cum duobus magistris, cancellario¹ scilicet regis Alemanniæ, qui in curia Romana diutius exstiterat præpeditus, alioque incognito, sed nobili et discreto; qui papali ex præcepto veneranter administrati regemque Alemanniæ tunc in Anglia commorantem specialiter allocuturi, litteras eidem papales tulerunt et mandata super imperii dignitate Romani, sibi sine contradictione concessa et conferenda. Consimilia vero super eodem negotio exhortatoria ad omnes Alemanniæ magnates habuerunt mandata, ut scilicet regem suum juxta beneplacitum Apostolicum ad promotionem imperialem festinare inducerent; et ne Memfredus princeps, ad hoc sitienter anhelans, eum præveniendò supplantaret,² ipse secundum Romanæ sedis favorem et auxilium se præferendo, imperio se oblato viriliter investigaret. Quibus honorifice a rege susceptis ac reverenter regratiando exauditis, remisit eos idem rex in regnum suum Alemanniæ, ut sibi injuncta uberius adimplentes, cum suis ibidem magnatibus super papali mandato diligenter tractarent, certificatis ipsomet ad tam laboriosum iter improvisò arripiendum, et ob plura adversantia inconsulto fortunali se rotæ tradere supponendum. Adquievit tamen, prout potuit, Apostolico obtemperare mandato, et tam excellenti, maxime proprio honore, adhærere consilio.

Providetur ut rex transfretet in Galliam.

Return of
the king's
messengers from
France.

Non³ diu vero post redierunt nuncii illi solempnes regis Angliæ, videlicet comes de Clare, Johannes Mansel, Petrus de Sabaudia, et Robertus Walerant, comite tamen Legrecestriæ trans mare remanente. Qui quidem negotiorum sibi injunctorum expeditionem ad parla-

¹ Arnold, protonotary. *Liebermann.*

² *supplantaret*] *suppleret*, A. N.

³ Re. om. this chapter.

mentum regis Franciæ exposituri, convocatis Angliæ A.D. 1259. magnatibus in præsentia regis apud Londonias, responsiones et voluntates Francorum super negotiis et articulis singulis in publico coram omnibus præsentarunt, pro quibus inter reges et eorum regna confirmandis specialiter transfretaverunt. De quibus articulis postea in ordine suo, cognita veritate, dicerent in publico. Habito igitur super auditis tractatu inter eos diligentiori, communiter et expedienter provisum est, ut quia alias prædictum vacillavit negotium ob utrorumque regum absentiam, subsequenti tunc autumno dominus rex cum suis magnatibus quibuscunque, una cum domino Ricardo fratre suo, rege Alemanniæ, transfretaret, et ad parlamentum apud Abbeville præfixum, præsentate rege Franciæ cum suo consilio, præsentialiter interesset. Quod et communiter est concessum, et in hoc parlamentum tunc terminatum.

Qualiter datæ sunt treugæ.

Quo facto, quia paulo ante summoniti fuerunt præ-
 muniti omnes qui regi debebant servitium, ut ad festum sancti Petri ad Vincula proximo futurum parati essent cum equis et armis contra Walenses pugnaturi, regisque et regni injurias ut fideles vindicaturi, sullato tunc regis aditu et plurimorum sui potentium, qui cum eo debent, ut provisum est, transfretare, datæ sunt treugæ inter prædictos regem et Walenses usque ad idem festum anno revoluto. Quia sic oportuit ad hoc quod unum negotium perficeretur¹ ad commodum, alterum relinqueretur imperfectum.

Truce
with the
Welsh.

¹ *perficeretur*] *perficerentur*, Ch.; *proficeretur*, T. W.

A.D. 1259. *De infortunata nece apud sanctum Dionisium in Francia.*

Accident
in the
church of
S. Denis
in France.

Circa¹ ejusdem anni curricula in partibus contigit Gallicanis infortunium lacrimabile, et maxime religiosis in æternum lamentabile. In ecclesia etenim sancti Dionisii, Francorum apostoli, fabrica quædam nova, sollevata in altum, lignis fuit convexis et insimul ligatis suffulta quamplurimis. Cumque die quadam plures de conventu, associatis sibi et secularibus, causa considerandi laborem subter ambularent, ecce tonitrus magnus irruit et horribilis, qui vehementer lignorum struem concutiens resoluta junctura ea funditus diruit, et multos tam religiosos quam seculares in terram conquassatos extinxit. Unde multorum relatu asseritur advenientium, quod monachi ejusdem monasterii usque ad xiv., seculares vero quamplurimi, illo solo ictu perempti sunt infortunato. Quare² magna, nec mirum, ex insolito suscitabatur in Francia lamentatio, cum vita mutatur in mortem, et gaudium convertitur in luctum.

De enormi facto Engerami de Curey.

Crime and
punish-
ment of
Engelram
de Courcey.

Anno vero sub eodem aliud evenit in partibus ultramarinis horribile factum, sed in caput agentis comparabiliter conversum. Engeramus enim de Curey, vir magnus et quasi nobilium Franciæ primus, crudelitate simul et pravitate patrisans, clericulos duos cum suo magistro, bestiam quandam usque in terminos ejus insequentes jocando, furibunde apprehendit, et nullo ulterius exquisito judicio innocentes suspendit. Qui cum regi Franciæ nunciaretur, advocato eo clam et super hoc facto publice convicto, licet plures nobiles pro eo supplicassent, nec contra eum senten-

¹ This and the next five chapters
om. Re.

² Quare . . . procuravit (p.
431)] om. N.

tiam proferre voluissent, ipse rex juramenti sui in A.D. 1259.
 coronatione recordans, proferens proprio ore suspen-
 sionis sententiam, eum fecit incarcerari, tempus ex-
 pectans propositum perficiendi. Nec mirum si ipse,
 alios dampnans sine iudicio, pœna dampnetur¹
 consimili, cum patrem sequeretur, qui consimilia
 faciens, interitu truncabatur non dispari. Hic² bona
 temporalia relinquens, quæ præ omni tuebatur iusticia,
 nec vitæ satisfecit, nec animæ ex eis remedium
 procuravit.²

*De promissione orationum monachorum sancti
 Albani.*

Sequenti autem mense, die scilicet Mercurii infra Henry III.
 octavas Assumptionis sanctæ Mariæ, venit dominus at St.
 rex ad sanctum Albanum, qui unius tantum noctis Alban's,
 ibidem moram transegit, et in crastino Londonias 20 August.
 remeavit. Qui mane, audito divino servitio, fecit
 extrahi feretrum, corpus gloriosi martiris continens
 Albani, et coram majore altari sullevatum reverenter
 collocari. Quo facto, conventuque ornanter redimito,
 venit rex cum suis nobilibus ibidem devotius oraturus.
 Quibus sub martire prostratis, cantatum est solempniter
 speciale canticum de martire, memoria itineris regis
 subsequente. Circumstante vero cum conventu populo
 non modico, factoque inter eos silentio, exposuit frater
 quidam ejusdem ecclesiæ causam adventus regis, vide-
 licet quia princeps et caput est regni, et ob ejusdem
 regni negotia transfretaturus est expedienda, fortunæ
 ignarus penitus et redivus, iccirco huc venit devotus
 a præsentis martire glorioso licentiam et auxilium, et
 a præsentis conventu et populo orationum humiliter
 petiturus beneficium. Cui confestim conceditur ab
 omnibus et singulis, quoad usque prospera illius
 audiatur regressio, missarum ac orationum specialis et

¹ dampnetur] dempnetur, Ch.; | ²⁻² Hic . . . procuravit] om. N.
 condempnetur, Cl.

om

The
 prayers of
 the convent
 granted
 him during
 his ab-
 sence.

A.D. 1259. cotidiana devotio. Quibus rex cum suis vehementer regratians, iterum fecit collectos de itineratione supra se recitari, et sic devotior sub fiducia recessit hilariori. Qui cum Londonias venisset, nunciatum est ei quoddam secretum e partibus Gallicanis, quo præsens tunc transfretationis propositum cum aliis est obstantibus præpeditum, unde deficiente causa,¹ defecit et oratio repromissa. Willelmus,² filiulus et nepos Willelmi de Valence, obiit et sepultus est apud novum Templum.

His journey is hindered and the prayers stopped.

De gratia Papæ quam concessit electo Wintoniensi.

Favour given to the elect of Winchester by the Pope.

Tempore³ sub eodem cum sæpe dictus electus Wintoniensis, de terra judicialiter elongatus, adhuc in curia Romana recursum staret impetraturus, falsasque sub simulatione veri et subdolas papali inferret audientie suggestiones, protestans et dicens quod vi et⁴ injusticia quorundam invidorum, trium scilicet vel quatuor tantum inimicorum, thesauris suis spoliatus, ab episcopatu suo ejectus, et contra regis ac⁵ communitatis Angliæ assensum: de terra est violenter expulsus, adiens quem³ abinus rex et quamplures Angliæ, exceptis illis prædictis, suum libenter pacificum patenter ingressum. Tandem papalem deceptione subvertens intelligentiam, litteras suas impetravit ad plenariam omnium bonorum suorum in Anglia restitutionem. Unde frater quidam de ordine Minorum, nomine Walaschus, associatis sibi et aliis, specialiter est ad hoc a latere domini Papæ destinatus, habens super hoc præceptum et potestatem, prædictum electum in episcopatum et omnia alia ablata, si verum

Crime puni moa

¹ *causa*] *cam*, with *m* expuncted, Ch.; the original copied by the scribe was no doubt *ca*; *ea*, Cl.

² This is partly in the margin in Chet., having been written over part of the rubrick below, which

is erased. It is not in the other MSS.

³ *Tempore*] *Temporibus*, T. W.

⁴ *et*] om. Ch.; Cl. has *et* *justicia*.

⁵ *ac*] om. Ch. Cl.

est, ut asseruit, auctoritate papali instituere, et omnes A.D. 1259.
 contradictores et rerum suarum raptores et detentores
 excommunicationis et interdicti sententia innodare.
 Qui cum venisset ac, congregatis magnatibus terræ in
 præsentia regis, veritatem super hoc sollerter inquisisset,
 omnibus et singulis uniformiter consentientibus, nec in
 aliquo a primo proposito et suorum nunciorum contra
 prædictum electum præmissorum narratione discor-
 dantibus, veraciter cognovit præfatum electum, celata
 penitus veritate, papalem fraudulenter gratiam præ-
 venisse. Unde proclamatum est ab omnibus una cum
 rege et appellatum, ne hujusmodi de jure proscriptus
 sua sit fraudulentia restitutus, et ne ulterius hujus-
 modi negotium in commune dampnum regni pro-
 sequeretur. Renovata nunciorum destinatio¹ super
 eodem negotio melius propalando promittitur. Quod
 audiens prædictus nuncius sponte secessit rediturus,
 remotiorque a proposito fit de jure electus.

*De tricesima collecta per Angliam pro tribus
 episcopis subscriptis.*

Sub eisdem diebus facta est quædam generalis A thir-
tieth from
all the
clergy
exactd.
 collectio pecuniæ ab universo clero Angliæ, tam
 de exemptis quam non exemptis, videlicet tri-
 cesimarum omnium proventuum ecclesiasticorum, et
 arreragiorum, decimarum, et aliorum in scriptis epi-
 scoporum contentorum, ad solvendum in quindena
 sancti Michaelis proximo sequentis, tribus episcopis,
 Bathoniensi scilicet, Elyensi, et Rofensi, qui se nuper
 obligarunt in curia Romana in quinque milibus et
 quingentis marcis pro rege ad evitandam excommuni-
 cationis sententiam, in personam domini regis pro-
 ferendam, et generale regni interdictum, ob debitum

¹ *destinatio*] destinatione, T. W.

A.D. 1259. regis non modicum et non persolutum. De cujus collectione litteras papales et episcopales, ab uno ad alterum transmissas,¹ qui² videre juraverit, in libro³ Additamentorum ad hoc signum invenire prævalebit.

*Ricardus de Gri⁴ remotus est a constabularia
Doveræ.*

Richard de Gray, constable of Dover, deposed.

Postea vero prænotato fratre Walascho, audita causa adventus sui, redire licentiato, inquisitum est districtius qualiter et cujus auctoritate permissus fuit sine assensu communi Angliam introire. Cumque comper- tum esset, eum regia fuisse littera permissum, sigillum- que magnum tempore illo in regis camera retentum, dominus Hugo Bigot, justiciarius, quamtocius ver- sus Doveram properavit, Ricardumque de Gray, constabularium Doveræ ac portus custodem, ita aggressus est; "Cum tu, Ricarde, ab universitate terræ consti- tutus sis quasi fidelissimus portuum custos intran- tumque et exeuntium perscrutator, sitque in tua custodia omnium nostrorum fiducia, cur talem permi- sisti, licet etiam regis fulciretur⁵ concessione, nobis non præmunitis, intrare, cum omnium nostrorum com- muni contraveneris provisioni, necnon proprium impudenter violaveris juramentum? Te susceptum deponere judicamus officium, et de transgressione tua in commune regni periculum condignum reportare judicium." Quo deposito, capitur in manus dicti domini Hugonis justiciarii custodia Quinque Por- tuum Angliæ, una cum castello Doveræ.

Hugh Bigot made guardian of the Cinque Ports and of Dover Castle.

¹ *transmissas*] transmissos, MSS. exc. N.

² *qui . . . prævalebit*] marked *vacat* in Ch. There is no "sign" in the MS.; om. A. N. T. W.

³ *i.e.* MS. Cotton. Nero D. 1, f.

136b; see the Additamenta of Matt. Par. vi. p. 512. It is printed in Appendix II.

⁴ *Gri*] Grey, T. W.

⁵ *fulciretur*] Ch. has been altered to *fulciaret*.

Walenses mittunt ad regem Angliæ episcopum Bangorensem Ricardum. A.D. 1259.

Circa festum sancti Michaelis, destinatus est episcopus Bangorensis ad regem Angliæ ex parte Leolini principis Walliæ et omnium magnatum ad reformandam pacem inter eos et stabilitatem, adjungens quod ipsi communi assensu libenter conferent regi Angliæ xvi. milia librarum argenti, pro pace inter eos et eorum regna habenda et confirmanda, et ut apud Cestriam placitare possint, sicut antiquitus solebant, patriisque legibus et terræ consuetudinibus gaudere usitatis. Qui ad sanctum Albanum veniens, ibidem moram trium protraxit hebdomadarum; deinde regem adiens, in-juncta distincte proposuit; sed quid responsionis reportavit, ignoratur.

The bp. of Bangor sent by the Welsh to make their peace with the king.

He stays three weeks at St. Alban's.

De¹ adventu reginæ et cum ea episcopus Briacensum ad sanctum Albanum.

Tempore² vero quo idem episcopus morabatur apud sanctum Albanum, venit domina regina ad sanctum Albanum, Londonias properans ad festum sancti Edwardi, associatis sibi episcopo Briacensi³ a⁴ Britannia, Johanne Mansel, et aliis utriusque sexus quam pluribus. Cui hora refectionis venienti, surgens conventus de mensa, completo tamen prandio, processionem fecerat obviam insollempnem,⁵ factaque nobilissima scilicet sex pallarum oblatione. Licet eam ægritudo magna detinuit, in crastino tamen tempestate circumdata Londonias properavit. Episcopus vero prædictus

The queen at St. Alban's with the bishop of S. Brieuc.

¹ Re. om. to the end of the year.
² *Tempore . . . causa*] Eodem tempore episcopum Briacensis venit in Angliam. Causa vero adventus talis dicebatur, N.
³ *i.e.* of S. Brieuc, province of

Tours (now Rennes). Probably Ralph.

⁴ *a*] ad, Ch.

⁵ *insollempnem*] sollempnem, T. W.

A.D. 1259. lx. dies relaxationis caritative indulgens, cum eadem discessit. Adventus autem ejusdem in Angliam talis dicebatur causa; videlicet quod ipso mediante, efficaciter expetiit comes Britanniae filiam regis filii sui primogeniti conjugio copulari, et ad negotium hujusmodi procurandum eundem decrevit episcopum transmitti. Hic vero super hoc de die in diem instanter prosequendo, nunc regem nunc reginam sequebatur, donec requisito super hoc saniori consilio, certior sibi fiat exinde responsio. Hujus autem copulationis exinde suspicatur oriri postulatio, quod per hoc idem comes comitatum et honorem de Richemund sibi et suis proposuit usurpare, cujus solebat antiquitus dominio gaudere. Habito autem rex super hoc consilio, et Angliæ valedicente episcopo sæpedicto, confestim nuncios in Britanniam destinavit, per¹ quos sui responsa beneplaciti transmisit.

Proposed marriage of Beatrice and John of Bretagne.

Decima de Ringeltone sequestratur.

The tithes of Ringeltone (Roding Margaret) sequestrated by abp. Boniface.

Eisdem² vero diebus archiepiscopus Cantuariensis, in ecclesiam sancti Albani vehementer commotus, decimas de Ringeltone, quæ ad eleemosinarium³ sancti Albani pertinent, sequestravit, et per unum fere quarterium⁴ anni intactas retinuit.

Obiit Willelmus quondam senescallus sancti Albani.

Death of William of Westmill, steward of the liberty of St. Alban's.

Mense⁵ eodem, octavo scilicet idus Novembris, obiit Willelmus de Westmilne,⁶ quondam senescallus libertatis sancti Albani. Hic jamdudum wardam de Mikelsfeld a domino abbate Johanne ii. optinuit, et

¹ *per . . . transmisit*] om. T.W.

² This chapter om. N.

³ *eleemosinarium*] elemosinarum, Ch. T.; elemosinas, W.

⁴ *quarterium*] quarterum, Ch.; quartarium, T.

⁵ This chapter om. A. N.

⁶ *Westmilne*] Westmilum, Ch.

pro ea persolvit centum marcas comiti Cornubiæ Ric- A.D. 1259.
cardo, de quibus eandem terram a Judaismo liberavit;
viginti insuper et quinque libras dedit eidem comiti
pro stauro ejusdem loci.

Obiit comitissa Cantia.

Circa idem tempus, obiit comitissa Cantia,¹ dierum Death of
the coun-
tess of
Kent.
plena et matura morte dejecta. Hæc autem multum
dapsilis et commendata uxor fuit quondam Huberti
de Burgo, quandoque justiciarii Angliæ et comitis
Kantia. Non quia hoc ab hæreditate possedit, sed
quia dominus Henricus iii. rex illi comitatum eundem,
tunc in manus regis devolutum, benigne concessit, unde
dominium ejus optinens, nomen retinuit comitis, et
per consequens uxor ejus comitissæ.

De justiciariis itinerantibus provisio.

Tunc² temporis provisum est Londoniis ad parlamen- The jus-
tices itine-
rant or-
dered to
publish the
provisions
of Oxford.
tum generale baronum de justiciariis in proximo iti-
neraturis, et qui in quibus ibunt comitatibus, ad
eorundem provisiones publicandas et statuendas, trans-
gressionisque contra eas quæ nuper provisæ fuerant
discutiendas, ita scilicet quod infra Pascha proximo
sequens tota circueatur Anglia, et de omnibus articulis
jam renovatis plenum fiat scrutinium, quos Gallice
scriptos per eosdem barones duximus alibi³ scripturæ
commendare.

Dominus rex transfretat in Franciam cum regina.

Circa festum sancti Martini, dominus rex una cum Henry III.
goes to
France
regina et multitudine etiam nobilium numerosa iter

¹ This must be Isabella, daughter of William second earl of Gloucester, third wife of Hubert de Burgh, as Margaret, the fourth wife, died in 1244 (above, p. 283).

² This chapter om. N.

³ i.e. MS. Cotton. Nero D. 1, f. 137b. See Matt. Par. Additamenta, vi. p. 512. They will be found in French and Latin in the Burton Annals, Annal. Monast. i. pp. 471-484.

A.D. 1259. arripuit versus Doveram, pro negotiis inter se et regem Franciæ eorumque regna expediendis in Franciam transfretaturus. Qui commissis, ut dicebatur, regni custodiis archiepiscopo Cantuariæ, domino Hugoni le Bigot, justiciario, aliisque suis fidelibus, die Veneris post prædictum festum navem apud Doveram ascendit, et apud Wytsand prospere applicuit. In cujus transitu narratum est quod nunquam, simul et semel, tanta virorum, equorum, aliorumque majorum nobilitas ab Anglia dicebatur exiisse, quanta tunc egrediebatur. Quod et multi, eisdem in partibus obviantes ultramarinis, asserebant, addentes quod non putabant regem tot secum habuisse homines, tam pedites quam equestres, quot solum habuit equos summarios, exceptis aliis regis et suorum nobilium palefridis formosissimis, reginæque et suarum curribus nobilissimis. Habito autem rex Angliæ Parisius cum rege Franciæ tractatu super negotio prædicto, illico destinavit in Angliam nuncios suos, scilicet capellanum suum principalem, quondam abbatem cujusdam domus Cisterciensis ordinis, cum aliis, præcipiens districtius, ut quicumque in Anglia jus aut clamium in partibus ultramarinis se credebant habere, ad eum quantocius festinarent accedere, quod et factum est. Sed quid exinde sit actum, nobis est ambiguum.

with
Alienora.

His inter-
view with
Louis IX.
at Paris.

*Dominus Papa providet contra malos rectores
ecclesiarum.*

The Pope
bids the
abp. of
Canter-
bury re-
move all
immoral
rectors or
ministers
from their
churches.

Circa idem tempus cupiens dominus Papa sanctæ providere Ecclesiæ, indigne ab indignis ubicunque ministratæ, domino Cantuariensi archiepiscopo mandavit in scriptis, et sic aliis, ut dicitur, metropolitanis, districte præcipiens ut omnes et singulos rectores seu ministros ecclesiarum, sibi et suis suffraganeis subditarum, qui concubinas sive aliquid hujusmodi illicitum et inhonestum clam aut palam habent, et sic spiritu-

alibus inhoneste ministrant, ab administratione et A.D. 1259.
spiritualium possessione de cætero penitus removeant,
in locis eorum alios substituri¹ condignos, quorum teno-
rem sedulus poterit indagator alibi reperire.

Annalis conclusio.

Transiit autem annus ille parum frugifer, sed Character
of the year. parcus fructifer, et ut apparuit in quampluribus
anno præcedenti dispar² et contrarius; Anglia ete-
nim, quæ diu languida diversis diversorum quasi
regum potestatibus subiacebat et injuriis, hoc coepit
in anno nova succrescente justitia optatis respirare
remediis, item cum tota tunc fuerit æstas et maxime
in autumpno pluviosa, ita quod circa festum sancti
Martini remaneret messis in agris colligenda. Hoc
fuit in anno, et maxime autumpnali tempore, tanta
aeris temperies et siccitas, ut fruges, licet tenuis-
simæ, pro voto tamen colligerentur in tempore. Item
cum tanta tunc fuisset messis ut si tota salvaretur,
duobus fere annis sufficeret, sed sic tota fuit corrupta,
ut infra annum, multis exinde periclitantibus, deficeret
annona. In hoc quidem anno tanta succrevit in
modico abundantia, ut ob messis et temporis siccitatem
præstaret ex insperato sufficientiam. Fuit insuper
annus ille, sicut Anglis parcior in frugibus, ita et
Francis in³ vineis corruptus a potibus. Attamen
Anglis in multis gratus extitit et desiderabilis, Francis³
vero pacificus et concordabilis. Persistente enim
Angliæ consilio in incepta viriliter emendatione, domi-
nus rex, partibus petitis Gallicanis, pro pace inter
reges et regna eorum confirmanda, mora detinebatur
diutina.⁴

¹ *substituri*] substituturi, Ch.
N. W.

² *dispar*] disper, Ch.

^{3,3} *in . . . Francis*] om. T.

⁴ A later hand in Ch. ins. in
margin, "Obiit hoc anno Philippus
" Levesham electus in abbatem
" Westmonasterii."

A.D. 1260.

*Rex fuit ad Natale Domini Parisius.*Henry III.
keeps
Christmas
at Paris.

Anno Domini MCCLX^o, qui est annus regni regis Henrici tertii xlv., fuit idem rex in Natali Domini Parisius, cum pluribus comitatus sui nobilibus, qui solempnitatem tam sullimem celebriter peregit cum rege Francorum ac suis magnatibus; ipsis invicem convivantibus, ac super pace et aliis necessariis inter eos et eorum regna instanter pertractantibus. Fuerat enim ibi utriusque regni non modica sanioris consilii et discretionis multitudo; inter quos fuit dominus Henricus de Wengham, Londoniensis electus et domini regis cancellarius, qui hebdomada præcedenti ibidem fuerat in sacerdotem ordinatus.

*Resignatur Normannia regi Franciæ.*Resigna-
tion by
Henry III.
of his
claims on
Nor-
mandy.Poitou to
be re-
stored after
the death
of Louis.

Tempore¹ eodem facta est pax et concordia finalis inter eosdem reges, Angliæ scilicet et Franciæ, super dominio et potestate Normanniæ, quam quidem rex Franciæ, sicut et ejus antecessores, diutius tenuerat, licet rex Angliæ eam ut jus suum semper exegisset. Unde tunc tandem habito inter eos tractatu diligentiori, et conventionem super hoc firmata firmiori, reddidit rex Angliæ pro se et successoribus suis regi Franciæ et suis successoribus plenariam Normanniæ possessionem, resignando illi omne jus suum et dominium in eadem, quod patet per titulum brevium suorum in parte resecatum. Pro qua concessione recepit nomine mutationis quasdam terras, bonas et opulentas, cum summa pecuniæ de scaccario regis Francorum percipiendæ; hoc etiam adjecto quod Pictavia post decessum Lodovici, tunc regis Franciæ, ad regem Angliæ revolvetur sine contradictione. Conventio autem hæc et concordia, omni, quæ posset

¹ This and the next four chapters om. Re.

excogitari, securitate firmata, quamplurimum est utri- A.D. 1260.
usque¹ gentis magnatum sigillis ac testimoniis ratificata.

*Comes Britanniae desponsavit filiam regis Angliae
Beatricem.*

Sub eisdem vero diebus rege adhuc cum regina in Beatrice
married to
John II. of
Bretagne.
partibus commorante transmarinis, maritata est Beatrix
filia ejus comiti Britanniae, secundum quod prius fuit
prælocutum, et mediante episcopo Briacensi,² ob hoc
nuper in Angliam destinato, procuratum. Terra autem,
quam idem rex nomine mutationis pro Normannia
recepit, eidem comiti in maritaggio magna pro parte
remansit.

*Lis inter archiepiscopum Cantuarie et capitulum
Lincolnie.*

Mota³ est tunc temporis contentio quædam inter Quarrel
between
abp. Boni-
face and
the Lin-
coln chap-
ter.
archiepiscopum Cantuarie Bonifacium et capitulum
Lincolnie, ipso asserente se debere et velle jurisdic-
tionem in ecclesia Lincolnie sede vacante exercere, et
etiam suos prædecessores libere exercuisse, cui omnes
ecclesie filii resistendo contradicebant intrepidi, ad-
dentes quod mox cum vacaverit per archidiaconos et
ordinarios ecclesie omnis debet jurisdictio, sicut et
solet, procedere, et sine eorum assensu archiepiscopum
ad hoc non prævalere. Unde archiepiscopus, ambigens
super hæc, scripsit omnibus religiosis infra eandem
diocesim habitantibus, rogans diligenter inquire si quid
in eorum scriptis aut libris inveniatur manifestum,
quod, per quemcumque prædecessorum suorum factum,
parti suæ possit in hoc articulo proficere et alterius

¹ *utriusque*] *utrisque*, MSS.

² See above, p. 435, n³.

³ *Mota*] *Tota*, T.

A.D. 1260. contradictionem refrænare. Facto autem apud sanctum Albanum scrutinio super hoc diligentiori, nihil inventum est ibidem pro una parte vel altera, aliorum responsione nobis ignota.

Lodovicus filius regis Franciæ moritur.

Death of
Louis, son
of Louis
IX.

Sicut¹ aliquando solent mala se bonis, tristitia læticiis admiscere, eisdem contigit Nataliciis dolor in Francia lamentabilis. Lodovicus etenim, regis Francorum filius et hæres, vir strenuus et procerus, universis et singulis amantissimus, qui proxima esset in æstate, patre disponente, uxorem, scilicet filiam² regis Castellæ, ducturus, et in regem Franciæ coronandus, viam est universæ carnis introgressus. Quod audiens rex Angliæ, adhuc trans mare perendinans, lora tamen convertens ad Angliam, dolore concepto, Parisius mox rediit, et se tam nobilis viri exequiis præsentavit.

Breve regis de malis passibus emendandis.

Brief sent
out to the
sheriffs for
the safety
of tra-
vellers.

Circa³ Purificationem vero beatæ Virginis emanavit a cancellaria breve domini regis, eo tamen absente, ad omnes vicecomites, in quorum ballivis solebant viatoribus imminere pericula, ut omnes passus periculosos, tam nimis concavis et boscis et haiis quam aliis, pacis regiæ perturbationibus faciant videri, et incontinenti aut per dominos locorum aut per semetipsos emendari, cujus tenor videre desiderantibus alibi⁴ inter brevia patebit apertius.⁵

¹ This chapter om. A. N.; the rubrick is in A.

² Berengera, daughter of Alfonso X.

³ This chapter om. A. N.

⁴ *i.e.* MS. Cotton. Nero D. 1, f. 139b; see Matt. Par. Additamenta, vi. p. 512. It is printed in Appendix II.

⁵ *apertius*] *apericius*, Ch. T.

Comes Leycestricæ venit in Angliam.

A.D. 1260.

Tunc¹ temporis, dominus Symon, comes Legrecestricæ, rediit in Angliam, [illius² præsentia diutius viduatam. Veniensque die sanctæ Scholasticæ virginis ad sanctum Albanum, visitandi causa martirem et conventum, tumbæ obtulit preciosum baldekinum; et³ summo mane iter carpebat inceptum].²

Return of
Simon de
Montfort,
who goes
to St. Al-
ban's,
10 Feb.

Episcopus Lundoniæ consecratus est.

In⁴ crastino vero sancti Valentini martiris, consecratus est electus⁵ Londoniensis, dominus Henricus de Wengam, ab archiepiscopo Cantuariensi Bonifacio in ecclesia sanctæ Mariæ de Suthewerc, præsentibus ibidem episcopis Wigornicæ, Cestricæ, et Sarum, rege Alemanniæ Ricardo, et aliis tam clericis quam laicis infinitis, qui, ex consuetudine faciens professionem cum juramento, hujus[modi] verba exceptionis, audientibus cunctis, instanter proposuit, "Hoc juro et promitto, salvis jure et libertate ecclesiæ Londoniensis, quæ pro posse meo defendam et sustinebo ni omnibus." Unde licet indignante archiepiscopo, et ab officio suo fere cessante, ad magnam sibi reputata sunt hæc fidelitatem, et tutissimum ejusdem ecclesiæ subsecuturum munimen. Hoc autem iccirco extra ipsum episcopatum dicitur factum, ne si fieret, videretur archiepiscopus sic in eundem habere ingressum,

Consecra-
tion of
Henry de
Wengham,
bp. of
London,
15 Feb.

¹ This chapter om. N.

^{2,2} *illius . . . inceptum*] This has been erased in Ch., and over the erasure is the following :

" Et hoc anno decimo die mensis Octobris obiit Henricus filius Henrici tertii, quem in Maio præcedente domina Alianora

" regina eidem cum gravi corporis dolore fertur peperisse; et sepultus est in ecclesia beati Petri Westmonasterii."

³ *et*] in, W.

⁴ This chapter om. Re.

⁵ *electus*] episcopus, Cl. T. W.

A.D. 1260. quia lis inter archiepiscopum et capitulum Londoniensis sancti Pauli adhuc pendebat determinanda, super jurisdictione habenda in eis vel non habenda. Completo vero, licet cum indignatione, consecratoris officio, remanserunt cum consecrato omnes in mensa, videlicet præfatus rex Alemanniæ, archiepiscopus, et episcopi prænominati, cum multitudine infinita, unde computari nequibant hinc inde oblata exennia nobilissima.¹

De Romanis interfectis Londoniæ.

Disturb-
ance about
a prebend
in St.
Paul's con-
ferred by
the Pope
on a friend
of his own,
25 Feb.

In crastino vero sancti Mathiæ apostoli, factum est Londoniis homicidium detestabile, et maxime Anglicis non mediocriter formidabile, tum propter temporis sacri Quadragesimalis violationem, tum propter Romanæ sedis stupendam nimis ultionem, necnon Ecclesiæ censuram et districtiorem. Considerata tamen causa facti ejusdem, prout veraciter didici, processum linialiter transcripsi. Cum piæ recordationis dominus Fulco, quondam episcopus Londoniensis, præbendam quandam in ecclesiam sancti Pauli Londoniensis jam dudum contulisset cuidam magistro Rustando, nuncio domini Papæ, in Anglia tunc moranti, eoque postea suscepto habitu fratrum Minorum, ingruente ægritudine, de medio sublato in partibus Transalpinis, dominus Papa præfatam præbendam cuidam alteri speciali³ suo in instanti contulit, prædictum contigit episcopum de mundo transire, suumque episcopatum in regiam⁴ custodiam venire. Unde rex de prædicti Rustandi morte certus, papalis tamen collationis ignarus, præ-

¹ *nobilissima*] nobilia, N.

² Rugmere. (Hardy's *Le Neve*, ii. p. 433.)

³ Jordan, vice-chancellor of the Pope (id.).

⁴ *regiam*] reginam, Ch.; regis, A. (altered) N.

fatam contulit præbendam domino Johanni de Crake- A.D. 1260.
hale thesaurario suo, et installari fecit in publico. Quo audito, destinatus est in Angliam procurator quidam, Johannes le Gras nomine, clericus nobilis, et scriptis papalibus munitus, ad prædictam domini Papæ collationem nomine procuratorio suscipiendam. Archiepiscopus vero Cantuariensis, hoc exequens, prout injunctum sibi fuerat, lite inter partes diutius agitata, comperto tandem quod papalis donatio regiam antecedebat donationem, eam sententialiter adjudicavit prædicto Romano, thesaurario excluso funditus, licet in ea diutius fuisset vestitus. Quo installato, mox capitale domicilium ejusdem præbendæ subintrari temptatur in civitate; negato tamen ingressu, præfatus clericus, viribus cedens et armis, archiepiscopo recessit conquesturus. Quod cognoscentes inclusi, mox eum insequuntur a tergo, et inter transeuntium densitatem caput ejus per oculos quidam abrasit; et sic a nemine deprehensus evasit.

Similiter et factum est alii ejus socio deprehenso fugiendo. Facta autem super hoc inquisitione per totam civitatem, et nullo reo reperto, prolata est sententia, tam ab archiepiscopo quam ab aliis episcopis, in omnes illius sceleris fautores; ita quod audientes indicibiliter fierent formidantes. Unde hoc licet a quibusdam suspiciosus putari posset per dictum thesaurarium procuratum, ipso tamen innoxio, per ribaldos est invidos perpetratum. Indignabantur enim Anglici Romanos tot et tam sæpe Anglicano ditari beneficio, per quos nec aliquis saltem indigena semel reficiebatur in anno. Et quia terram nimis sibi subjectam, ut eis videbatur, calcaverant, eos volebant hujusmodi facto exterrere a tam frequenti et regno inutili deinceps adventatione.¹

¹ For the abridged account of this given in MS. Lamb. see above, p. 418, n².

A.D. 1260.

*Obiit dominus Willelmus de Bello Campo.*Death of
William
Beau-
champ.

Eodem¹ quoque anno, obiit quidam baro magnus et in toto regno famosus, videlicet dominus Willelmus de Bello Campo. Hic cum in magnis crevisset possessionibus, Dei universa largientis nullatenus erat oblitus; suorum namque prædecessorum beneficia confirmans, et augmentando benigne defendens, domorum quarundam extitit religiosarum patronus, quarum quædam de monachis, quædam de canonicis, et quædam de sanctimonialibus infra suum erant dominium constructæ; et sicut ab ipso, sic a suis successoribus, deinceps annuente Deo erunt defendendæ.

*Seminata est discordia inter regem et Edwardum.*Discord
between
Henry III.
and Ed-
ward.

Circa idem tempus cum rex, protracta in Galliis perendinatione diutina, in Angliam redire disponeret, instillata sunt ei non pauca sinistra de filio suo Edwardo, et aliis nobilibus suis eidem consentientibus. Quæ quia carebant, ut dicitur, veritate, nequaquam præsumo nominatim proferre. Rex tamen cum magna cordis amaritudine hæc audiens, et licet falsissima, pro veris tamen attendens, de non modica hostilium et armatorum numerositate sibi provideri præcepit uberrime. Quo facto, certificatus est tandem de falsitate, nec adhuc fidem voluit adhibere. Unde fluctuans sub ambiguo, partimque exercitum dimittens et partim retinens, assumptis ad minus trecentis militibus cum innumeris sequacibus, circa festum sancti Marci Evangelistæ, apud Doveram applicuit intrepidus. Occurrentibus autem ei magnatibus suis cum prædicto Edwardo, reverenter, prout decuit, ac honorifice susceptus est cum gaudio. Ipse tamen rex quibusdam eorum, licet

¹ This chapter om. A. N. Re.

sibi prius specialissimis, nec verba pacis et oscula A.D. 1260.
præbuit, nec ab eis admisit.

*Discordia generalis inter magnates terræ et de
rege Alemanniæ.*

Tunc temporis seminata fuerat letalis discordia inter
quamplures regni principaliores, videlicet inter regem Discord
between
various
persons.
et Edwardum filium suum, ut prædictum est. Item
inter regem et comitem Leycestriæ, Symonem; inter
Edwardum et comitem Gloverniæ, necnon inter eosdem
comites prædictos et alios non paucos. Unde partibus
hinc inde præmunitis, et viribus connexis, in proximo
eminebat guerra formidabilis. Convenientes autem
tunc temporis milites ad torneamentum apud Blyc Tourna-
ment at
Blyth.
constitutum, illo hac de causa præpedito, omnes prout
ibi convenerant, armis et equis communiri instantis-
sime sunt cum aliis sibi connexis Londoniis convocati.
Unde nisi dominus Ricardus rex Alemanniæ, tunc in Peace
made by
Richard
king of
Germany.
Anglia perhendinans, se diligenter pro pace inter-
posuisset, concussio non modica succrevisset; sed sem-
per expectato regis adventu, sic partes ad bonum
commonuit, ut furore parumper minorato, rex, prout
dimisit, regnum in pace reperiret.

*Rex hospitatus est ad sanctum Paulum per quin-
denam.*

Veniens autem rex in vigilia Apostolorum Philippi Henry III.
in the bp.
of Lon-
don's
house at
St. Paul's.
et Jacobi Londoniis, per quindenam fere moratus est
ad sanctum Paulum in domo episcopi Londoniensis.
Portæ namque et plateæ, sed et tota civitas ita fue-
rant sollicite conservatæ, letali pro guerra suspicata,
quod vix aliquis, licet sullimior, liberum haberet exitum
vel regressum, nec aliquis magnatum, ut dicebatur,
præter regem et paucos alios infra muros haberet
hospitium, neque rex proprium voluit apud Westmo-

A.D. 1260. nasterium adire palatium, donec verius cognosceret qualem præseminata discordia sortietur effectum.

Rex iratus est abbati et ecclesiæ de Burgo.

Quarrel of
Henry III.
with the
abbat of
Peter-
borough.

Perdurante vero dissensione prædicta, sicut semper solet malum malo comitanter succedere, accusati sunt domino regi abbas¹ et conventus de Burgo, quod se in non modicum debitum nuper obligarunt pro domino Edwardo filio suo, ad virium suarum contra eum augmentationem, et paternam debellandam potestatem. Unde rex indignatione commotus, advocato abbate, præcipiendo rogavit, ut pro se simile mutationis onus subiret; alioquin regiam indignationem incurrent. Cui cum abbas in propatulo responderet se nullatenus hoc audere, aut domum suam ad hoc sufficere, addens quod de facto suo in Edwardum securitate gauderet sufficienti, nec ex hoc injuriatum est regi. Licet eidem prius specialissimus, cum magna tamen regis indignatione recessit perterritus; formidabiliter enim minatus est eidem conventui et ecclesiæ, quod et postea monstravit cum executione.

Edwardus se purgans concordatus est regi.

Henry III.
and Ed-
ward re-
conciled.

Postea² vero convocato in præsentia regis apud sanctum Paulum barnagio, habitoque prius tractatu de Edwardo super injuriis regi, ut dicebatur, illatis, paratus est idem Edwardus se omnium objectorum probare immunem, et ad duorum regum, scilicet patris sui et avunculi, provisionem in emendatione faciendam se dare tractabilem; dicens omnes alios barones et comites sibi de jure non esse pares, nec suas in eum exercere discussiones. Unde discussa hinc inde veritate, omniumque relatorum falsitate probata, pacificato

¹ John de Caux.

| ² *Postea*] Postquam, W.

regi concordatus est filius, multiplicatis de jure inimicorum confusionibus. A.D. 1260.

*De parlamento moto coram rege inter comites
Glovernix et Leycestrix.*

Concordato ergo Edwardo regi et reginæ ac aliis amicis, exceptis comite Glovernix suisque fautoribus, mox querela subsequitur de comite Leycestrix, Symone, super pluribus injuriis, tam citra mare quam ultra contra regem, ut dicebatur, perpetratis. Præfixo igitur die ad respondendum et se de objectis expurgandum, idem comes ad dictum diem, licet brevior, paratus est quamtocius petitis satisfacere, et ad discutiendam super oppositis veritatem, omnium tam transmarinorum quam cismarinorum arbitrio obtemperare, exceptis quinque tantum inimicis, tam suæ quam Edwardi discordiæ seminatoribus. Quo audito, comes Glovernix cum suis consentaneis, timens sibi post prædicti comitis purgationem gravissimas de se suscitari querelas, usque ad aliud parlamentum præfatum diem procuravit prorogandum. Unde tumultu ad tempus sedato, rex proprium adivit palatium cum gaudio.

Troubles with Richard de Clare and Simon de Montfort.

The questions deferred to another parliament.

De seminatoribus discordiæ et ejus articulis.

Articuli¹ vero præactarum culparum cum suis fabricatoribus plures sunt, et ultra modum transgressibiles, si veri essent. Sed quia incredibiles sunt, et nulla fulciuntur veritate, ne mendaciorum scriptor diceret aut fabricator, eos huic paginæ non arbitror annotare. Immo qui eos sitienter audire desiderat, a mendacibus mendacia exhauriet, et me in hoc relinquens alium relatores exquirat.²

Many sowers of discord.

¹ This and the next six chapters |
om. Re.

² exquirat] om. N.

A.D. 1260.

De morte comitis de Aubemare.

Death of
William de
Fortibus,
earl of Al-
bemarle,
at Amiens.

Mense¹ vero Junii, comes de Aubemare, trans mare pro quodam placito perhendinans, apud Amiens vitam finivit, cujus corpus in Angliam honorifice delatum in quodam² monasterio ab eodem constructo sepulturam optinuit; cujus hæreditas mox comiti Gloverniæ tradebatur custodienda, per quindecim adhuc annos secundum ætatem hæredis duratura. Sed quia hoc contra communem regni provisionem est et juramentum, computatus est valor per annum, ut de tanta pecunia regi sit exinde annuatim satisfactum.

De morte Stephani de Longa Spata.

Death of
Stephen
Longespée.

Diebus sub eisdem dominus Stephanus de Longa Spata, miles peritissimus et totius Hyberniæ regis auctoritate justiciarius, cum diutius languore graviore tabesceret, ibidem morte præventus, viam est universæ carnis cum honore introgressus.³

De morte Rogeri de Turkebi.

Death of
Roger de
Thurkilby,
Aug. 24.

Eodem mense, circa festum sancti Bartholomæi Apostoli, dominus Rogerus de Turkebi, regi præcipuus, et nulli in toto regno maxime in justitia et terræ legibus secundus, cum omnes præcelleret sensuum et rerum⁴ nobilitate et gloria, morte quasi repentina præventus, omnibus his cum seculo Londoniis valedixit, et fructum totius nobilitatis et vitæ suæ collecturus transmigravit. Hic, ut communiter dicebatur, vespere lectum jocundus adiit, sed crastino diu expectatus ad bancum, sublato spiritu, cadaver extinctum permansit. Unde eodem mortuo, dictum est commu-

¹ This and the next three chapters om. A. N.

² Thornton on the Humber; v. Chron. de Melsa (Boud), ii. 106.

³ *introgressus*] *ingressus*, W.

⁴ *vel . . . bus*, interlined over *sensuum* and *rerum* in Ch.

niter, quod per totam quindenam præcedentem, licet A.D. 1260. semper bancum justiciarius tenuerit, tamen quasi in extasi positus et extra se fuit. Admonitusque a fratribus et aliis de salute animæ, ita respondit, "Nihil vobis faciam, ite ad justiciarium." Sic enim solitus fuerat dicere, de clamore commotus et precibus se interpellantium. Fas tamen est credere, quod Deo dispensante, Qui neminem vult perire, omnia jura sua divinitus accepit. Unde dolorem de morte exultatio de salute animæ superavit. Nunciatus est itaque uno eodemque die obitus istorum trium regi, qui magno se consilio et exoneratione cognoscens destitutum, dolorem non immerito concepit non modicum.

De visione cujusdam militis.

Postea vero evenit quædam visio cuidam militi in quodam loco secreto in Anglia dormitanti. Venit enim ad eum, imperans ut ad dominum Henricum de Ba personaliter adiret, dicens ei quod dominus Rogerus de Turkelbi, justiciarius, eum vocat, habens unum placitum in quodam loco placitandum, et nullo modo sine ejus præsentia terminandum. Quod cum miles quasi negligendo implere dubitasset, secundo et iterum prædictum audivit præceptum, et nisi hoc faceret, malum in proximo sentiret imminendum. Tandem vero petito domino Henrico prædicto, nunciata est hæc visio, sed pro nihilo ab eo audita et habita, talem est, ut communiter dicitur, finem consecutus continuo. Nam infra proximum mensem subsequentem, idem Henricus de Ba mortem peressus est corporalem.

Vision of a soldier respecting Henry of Bath.

Death of Henry of Bath.

De rumoribus Terræ Sanctæ et Tartarorum.

Templarius quidam, tunc temporis de Terra Sancta properanter accedens, in vigilia sancti Botulfi Lon-

A.D. 1260. donias advenit, deferens quamplures litteras domino
 News from regi et magistro Templi Londoniis et aliis, sed et
 the Holy plures detulit multis tam citra quam ultra montes
 Land, magnatibus. Qui tanta velocitate tam spatiosam viam
 June 16. transecurrit, quod intollerabili compulsus necessitate,
 die, quo a Terra Sancta recessit, eodem ad xiii.
 septimanas Londonias intravit, faciens unam dietam
 a Dovera in Londonias, sicut alibi se fecisse asseruit
 consimiles. Perlectis autem his litteris, tam rex et
 Templarii quam omnes alii hæc audientes in tantam
 se dederunt lamentationem et dolorem, qualem nullus
 præviderat de hujusmodi priorem. Nunciatum enim
 fuit quod Tartari, cum innumerabili procedentes po-
 tentia, Terram Sanctam jam fere usque ad Acram
 destructam occupaverant. Et quod mirum est auditu,
 durante eorum exercitu per xl. dietas totam illam
 terram occupare proponebant, ut sic devastata ibidem,
 quod absit, majori multitudine facilius possent suam
 ulterius vastationem dilatare. Adjunxitque idem nun-
 cius, quod omnes ad se confugientes vel captos alienos
 in prima acie belli exponunt, et pugnantes, tam viri
 quam feminae, sicut ante sic et retro bene sagittant.
 Nec valebit eis Christianitas resistere, nisi potenti
 manu Dei suffulciatur adjutrice. Vastatis etiam jam
 fere omnibus ibidem Templariis et Hospitalariis, nisi
 festinus interveniat succursus, in mundo quamcivis,
 quod absit, horribilis imminebit interitus. Hoc idem,
 ut dicebatur, significatum est omnibus aliis circa mare
 Græcorum potentibus.

*De perhendinatione regis Alemanniæ in Anglia
 et de discordia quorundam magnatum.*

Richard of Subsequenti vero die sancti Botulphi dominus
 Cornwall Ricardus rex Alemanniæ, cum per annum et fere
 starts for dimidium in pace perhendinasset in Anglia, quosdam
 Rome from ibidem prædiscordes concordans, quosdamque sub
 Gravesend, 17 June.

certa forma pacis constituens, papali sæpius advocacione A.D. 1260. præmonitus, imperium recepturus Romam tetendit quamtocius. Qui Londoniis navem conscendens, usque ad Gravesende velificavit; deinde cum regina sua sibi occurrente et mediocri comitatu arreptum iter transcurrere properavit. Quo absente quamplures fluctuabant sub ambiguo, quippe cum ejus nuper præsentia imminentem guerram præpedisset, formidabant quod pax prælocuta, absente illo, nullius stabilitatis existeret.

De signis et portentis enormibus in aere.

Tempore¹ vero æstivali ejusdem anni, magna et enormia evenerunt portenta ab aere, ita quod nonnulli dicebant extremum Judicium in proximo imminere. Inventum namque fuit alicubi scriptum, et etiam a multis astrilogis et aliis frequenter prætestificatum, quod eodem anno tanta erit pestis, quod vix inter sex unus evadet indempnis, juxta quod, ingruente fame intollerabili, tanta et tam assidua choruscabant tonitrua, quod vix audente aliquo domum exire, necatis non paucis, domos, blada, et nemora consumpsit, aliaque ubique pericula inaudita ingessit. Tantæ etiam tempestates erant grandinum, ut non tantum lapilli ut pisæ, sed et lapides grossitudinis trium digitorum, et in quibusdam locis xv. necnon et in quibusdam, ut juramento asserebatur, magni lapides, ad sollevamen trium hominum ponderantes, inveniuntur cecidisse. Aliis vero in locis fruges, quæ sperabantur fertiliores, ita adnihilabantur quod vix sufficiebant messorum suos remunerare. Unde his et hujusmodi ubique dispersis, processiones indicuntur et jejunia, orationesque funduntur devote, cum delictorum emendatione creberrima.

Signs and portents in the air.

Famine and

Tempests.

¹ This chapter om. A. N.

A.D. 1260. *De treuga inter regem Henricum et Walenses.*

Simon de
Montfort
sent
against
the Welsh.

Non multum siquidem post, suspicatum est bellum in brevi succrescere, mortiferum Angliæ maxime et Walliæ formidandum. Exiit namque regium, ut dicebatur, edictum, ad omnes sibi servitium debentes, ut quamcitus sibi providerent necessaria, in Walliam ituris pro regis injuria vindicanda. Et quia prædicti Wallenses hostiles sunt ad bellum instructi, mortem non timentes, constitutus est contra eos dominus Simon comes Legrecestriæ, tanquam prudentior bellator Angliæ et validior, Anglorum exercitus dux et gubernator. Qui si invicem sibi occurrerent cum hostilitate, occisio putaretur utrobique. Hoc tamen, emergentibus postea impedimentis, petita treuga differebatur ulterius.

De morte Walteri Dunelmensis episcopi.

Death of
Walter of
Kirkham,
bp. of Dur-
ham, at
Hoveden,
9 Aug.

In¹ vigilia quidem sancti Laurentii, dominus Walterus de Kirham, episcopus Dunelmensis, maturus moribus et plenus diebus, cum ecclesiam Dunelmensem per xii. annos laudabiliter rexisset, seculo valedicens et corpori, apud Hovedene felicem animam suo reddidit Creatori. Qui illinc reverenter asportatus, die Lunæ sequente, honorifice, ut decuit, in ecclesia sua Dunelmi est sepultus. Hic licet de mediocribus educatus, per totum fuit regnum famosus, et maxime dapilis et mitis erga omnes comprobatus. Inter alia etiam sui beneficia, ubique diffusa, duas ecclesias ad valentiam ccc. marcarum annuatim, scilicet de Herteburne et Egelingham, in episcopatu Dunelmensi, ecclesiæ sancti Albani appropriavit, et litem inter easdem ecclesias de Dunelmo et de sancto Albano diu agitatam ad pacem

He had
given
Hartburn
and Eg-
lingham to
St. Alban's.

¹ This and the next two chapters om. A. N. Re.

finalem usque perduxit. Sed dum hæc instrumenta A.D. 1260. conficerentur, expectato tempore congruo partes ponere in saisinam rerum, utrobique concessarum nomine mutationis et pacis, idem episcopus est interim de medio sublatus, et sic de necessitate eidem negotio finis non imponebatur. Confestim autem prædicti episcopatus custodia magistro Johanni Maunsel est a rege contra communem provisionem collata.

The guardianship of the see given to John Maunsel.

De morte Johannis de Crakehale.

Postea vero die Veneris post Nativitatem beatæ Mariæ, dominus Johannes de Crakehale, thesaurarius Angliæ, et archidiaconus Bedefordensis, cum undique sibi arideret seculum, eidem valedicens, Londoniis diem clausit extremum. Hic, non modica, ut dicebatur, abundans pecunia, xviii. milia librarum post se reliquit intacta. Ecclesiæ etiam de Wautham non parvam pecuniam sibi debitam dimisit, collatisque eidem aliis beneficiis, corpus suum ibidem tumulandum legavit.

Death of John de Crachale, treasurer, archdeacon of Bedford, 10 Sept.

De electione domini Roberti monachi in episcopum Dunelmensem.¹

Felicis siquidem recordationis domino Willelmo de Kircham, episcopo Dunelmensi, de medio sublato, capitulum Dunelmense cavens ne ecclesia sua diutius viduaretur pastore, præfixo die eligendi, dominum Robertum de Stichil, commonachum suum et priorem de Finchale, in crastino sancti Michaelis unanimi elegit assensu in episcopum sibi et pastorem, virum quidem elegantem, discretum, et commendabilem; licet enim regia interpellatione requisiti essent pro secularibus, habentes tamen Deum præ oculis, nullius favore vel metu a legitima declinabant electione in semetipsis.

Election of Robert de Stichill bp. of Durham.

¹ *Dunelmensem*] Dulmonum, Ch.

A.D. 1260. Electus autem oblatum sibi divinitus obtemperanter amplectens honorem, ductus a priore¹ suo Dunelmensi, confestim regiam adivit præsentiam. Veniens itaque Londonias, circa festum sancti Edwardi, tempore parlamenti, resistantibus sibi quibusdam, regem invenit primo aliquantulum sibi contrarium, sed tandem protracta ibidem mora per quindenam, eundem pro libito habebat propitium. Susceptus itaque a rege,² et homagium ei de baronia perficiens, destinatis litteris regiis ad prædictum custodem, in plenariam episcopatus sui instituitur temporalitatem; pro spiritualitate vero archiepiscopi Eborum adivit præsentiam.

Dominus rex dedit arma Johanni de Britannia.

John of
Bretagne
knighted.

Die³ vero sancti Edwardi, confluentibus ad tam nobile regis convivium tam transmarinorum quam cismarinorum magnatum et aliorum innumeris, dominus rex cingulo dedit militari Johannem de Britannia, filium comitis Britanniae, qui nuper filiam ejus Beatricem duxerat in uxorem. Cum qua et totam terram habuit quam pro Normannia optinuit mutuandam. Fecit insuper rex et alios novos milites usque ad quater viginti, cinctis prius ab Edwardo filio suo duobus filiis comitis Legrecestriae baltheo militari. Qui omnes, statuto ultra mare torneamento, cum prædictis Edwardo, Johanne, et Henrico filio regis Alemanniae, quamcitus transfretaverunt, ut uniuscujusque vires, ut moris est novis militibus, ibidem experiantur.

De mutatione justiciarii, thesaurarii, et cancellarii.

Changes in
the offices
of justiciary, treasurer, and
chancellor.

Tractatum⁴ est quidem ad prædictum parlamentum de justiciario Angliæ, cancellario, et thesaurario, qui anno deberent dominari secuturo. Dominus enim Hugo

¹ Hugh of Darlington.

² rege] gere, Ch.

³ This chapter om. Re.

⁴ Tractatum] Tractum, W. This chapter om. A. N. Re.

Bigot, prius justiciarius, tunc secēssit. Dominus Hen- A.D. 1260.
ricus de Wengam, prius cancellarius, episcopatum tunc
Londoniarum optinuit. Et dominus Johannes de Crak-
hale, prius thesaurarius,¹ paulo ante, ut prædictum est,
expiravit. Habito itaque super hoc tractatu non
parvo, tandem concordantibus cunctis commissum est
sigillum regium magistro Nicholao archidiacono Eliensi,
abbatique² de Burgo officium thesaurarii, et domino
Hugoni le Despenser potestas justiciarii.

*De reditu regis Alemanniæ in Angliam et adventu
magistri Alberti nuncii domini Papæ.*

Mense³ vero Octobris, dominus Ricardus rex Ale- Return of
manniæ, papali frequenter advocazione ad imperium Richard
invitatus, cum nuper ab Anglia Romam petiturus se- king of
cessisset, clandestino⁴ et inopinato recursu mox rediit; Germany.
ita quod, minoratis clientela et pompa, omnibus tam
citra mare quam ultra admirationem ingessit. Dictum
est enim eum cum paucis hominibus equisque pauciori-
bus, prolongatis dietis depositisque regalibus pompis,
applicuisse, sed postea, cito subsequentibus hominibus
suis, solito circumdari⁵ honore, unde quamplures as-
serebant eum a Menfredo principe Romano⁶ et aliis
anhelantibus ad imperium, præcluso itinere, spoliatis
thesauris, et effugatis fuisse servientibus præpeditum.
Hoc adjecto, quod si ulterius præsumeret Alpes trans-
cendere, quamcitus posset cum sequela periculo sub-
jacere. Nec est mirum quod super hoc non provisos Conjec-
nec præmunitus, inimicos declinans, lora retraxit quam- tures as to
citus. Alii vero dixerunt quod magnatum suorum his inten-
de Alemannia consilio præmonitus et præpeditus, nec tions and
vult nec expedit hoc instanti tempore hyemali tam objects.

¹ *thesaurarius*] thesaurus, Ch.

² John de Caux.

³ *Mense . . . tollerabilis* (p. 461)]
om. Re.

⁴ *clandestino*] clam destino, Ch.

⁵ *circumdari*] circumdati, A. N.

⁶ *Romano*] Rome, W.

A.D. 1260. periculosum iter et longum transcurrere; sed poterit, transacto hyeme, sub diebus serenioribus securius pertransire. Hoc adjecto, quod regnum suum Aleman-
niæ et omnes incolas habet et habebit in pace, et sibi coadjutores in prædicto negotio sine omni sentiet
fictione. Ille vero adquiescens mox Angliam rediit, ut prædictum est, ut terras suas et possessiones, ibidem
minus rite dispositas, prout sibi et Henrico filio suo expediret, disponeret; et sic, adveniente tempore
congruo, minime rediturus transfretaret. Item dixerunt alii, quod papali est admonitione reversus, ut scilicet
magister Albertus, nuncius suus, multas ob causas in Angliam destinatus, secretius contra baronum pro-
visionem¹ intraret, tam magnum sequens ductorem; et sic, expedito papali negotio, idem rex eum sentiret sibi
in prædicto negotio suo favorabiliorem.²

De discordia clericorum Cantebriგიæ.

Quarrel at
Cambridge
between
Northern-
ers and
Southern-
ers.

Sub eodem vero tempore, orta est discordia intollerabilis in universitate Cantebriგიæ; facta enim prius quadam contumelia inter duos garciones, unum Australem et alterum Aquilonarem, mox eis succurrunt compatriotæ, ita quod aliis in alios insurgentibus, quamplures verberati redduntur et vulnerati utrobique. Sicque tandem tota villa perturbatur, quod omnes tam clerici quam laici a vacuatis domibus glomeratim ad pugnam convolarunt. Absentibus itaque clericis, quidam de laicis domos eorum clam intrarunt, et bona diversimoda abinde asportaverunt. Cancellarius enim villæ laicos advocaverat in auxilium ad perturbatorum rabiem mitigandam, unde et raptores alii rapiendi habuerunt fiduciam. Deposita igitur super hoc querela coram rege, Laurentius de Brok mox illuc jubetur

¹ provisionem] provisiones, A. | ² favorabiliorem] favorabilem, N.

adire, habitoque super hoc districtiori examine, data A.D. 1260. sententia, spoliatores usque ad sexdecim de eadem villa suspendebantur una die. Alii etiam quamplures, tam clerici quam laici, vel ad ecclesias fugiebant, vel carceri districto mancipati permanebant.

Laurence de Broc sent there by the king.

De¹ adventu regis Scotiæ Londoniis.

Istis etiam diebus et mense, venit rex Scotiæ Londonias, causa ductus multiplici, scilicet visitandi regem Angliæ et reginam, et comitatus sui Huntingdone dominium exercendi et potestatem. Causam in-super adventus sui declarans principaliorem, petivit a rege quatuor milia marcarum sibi reddi, quas dixit sibi quondam in desponsatione uxoris suæ ab eodem rege² promitti; item totam terram inter Tynam et Twendam, quam asserebat suis quondam antecessoribus fuisse donatam; item virile auxilium a rege et terræ magnatibus contra inimicos suos, sicut eis quondam compromisit cum majoribus Scotiæ per scriptum suum signatum, et per fratrem Willelmum de Hortune procuratum et transmissum. Interfuerant autem tunc Londoniis reges Angliæ et Alemanniæ, quare tanta fuit et esse oportuit ibidem sumptuosa pompositas, quod tota circumjacens patria intollerabiles sustinebat expensas. Quem post paucos dies sequebatur regina sua, partui proxima, causa veniens visitandi regem, reginam, et Angliam, et volente Deo, ibidem prope illos pariendi. Ducta vero a venerabili viro episcopo³ de Candida Casa, occurrente sibi fratre suo juniore Edmundo, vespertinali hora apud sanctum Albanum solempni cum processione suscipitur, et honorabiliter hospitata. Mane Londonias proficiscitur. Qua recepta, tunc simul fuerant ibi tres

Alexander III. of Scotland comes to London.

He claims his marriage portion.

Q. Margaret also comes.

Her reception at St. Alban's.

¹ The rubr. in Cl. is *Rex iste venit in Angliam.*

² *rege promitti*] so T.; *repro-mitti*, the other MSS.

³ Henry, bp. of Whitherne.

A.D. 1260. reges totidemque reginæ, de quorum apparatu et nobilitate quis poterit sine admiratione cogitare? Episcopus vero, præsentata regina parentibus, oneratus pretiosis donis et variis, Scotiam redibat quamcitius. Rex etiam, expletis utrumque¹ negotiis, post ipsum rediit, et apud sanctum Albanum in redeundo hospitatus, pallam ibi quandam donavit. Narratum vero tunc fuit, quod idem rex centum solidos percipiebat cotidie citra Humbram de bursa regia, tam in veniendo quam in redeundo, sicut et antecessores sui petere consueverant, regio advocati mandato. Sed licet hoc fuerit pluries quasi de jure petitum, nunquam tamen fuit, secundum plurium assertionem, nisi de liberalitate exhibitum.

Margaret of Scotland, Alienorn, and Sanchia together.

Alexander III. at St. Alban's.

Amount of his expenses paid by Henry III.

De morte electi Wintoniensis in Francia.

Death of Æthelmar de Valence, elect of Winchester, soon after his consecration.

Subsequenti² vero mense Decembri Ælmarus, quondam Wyntoniensis electus et frater regis Henrici iii. uterinus, cum per tres ferme annos in curia Romana stetisset, gratiam rehabendi episcopatum suum inpetraturus, tandem papali optenta benedictione, ab eodem est, ut dicitur, in episcopum consecratus. Tendens itaque cum plena potestate festinanter in Angliam, volente Domino vitam in Francia finivit, et Parisius apud sanctam Genovesam honorabilem, ut decuit, sepulturam optinuit. Cujus mors licet quibusdam lugubris, pluribus tamen et maxime Anglicis, scilicet provisoribus Oxoniæ,³ videbatur salutaris. Quod et pro miraculo magno illis habetur, quia si episcopatum Wyntoniæ reacciperet pacifice, revocatis omnibus præjectis, prædicta baronum provisio tenderet in nihilum, et sæviente ultione in inimicos, novissimus error fieret pejor priore quam plurimum.

¹ *utrumque*] sic MSS.

² This chapter om. A. N.

³ *Oxonia*] Oxonⁱ, Ch. This

and the previous two words are in the margin.

Conclusio anni.

A.D. 1260.

Transiit autem annus iste parum frugifer, sed Character of the year. fructuosus abundanter. Nam pomeria, orti, et nemora ita fuerunt in generibus variis fertilia, quod frugum viderentur paucitatem suppletura, quod bene patebat ad oculus. Nam pretium bladi, quod fuit in fine autumpni, dicebatur circa Natale Domini hac de causa minorari. Annus etiam iste licet Terræ Sanctæ fuerit maxime pro Tartarorum incursione, ut minabantur, formidabilis, Anglis tamen et Francis, mortalitate excepta, bene dinoscitur tollerabilis. Expiraverant¹ autem hoc anno Walterus episcopus Dunelmensis, Obituary. Almarus electus Wintoniensis, comes de Albemare, Willelmus de Bello Campo de Bedeforde, Rogerus de Turkelby, Henricus de Ba, domini regis justiciarius, Johannes de Crakehale, ejusdem thesaurarius et Stephanus de Longa Spata, justiciarius Hybernæ, adjunctis et aliis quam plurimis, quorum memoria et numerus Deo est soli retinendus.¹

De amœnitate aeris circa Natale Domini.

Anno Domini MCCLXI^o. Regis vero Henrici iii. xlv., Henry III. keeps Christmas at Windsor. tenuit idem rex Natale suum apud Wyndesore una cum regina sua, et filia sua regina Scotiæ, ibidem partum expectando perhendinante. Fuerat etiam ibidem tunc rex Alemanniæ Ricardus, qui nuper insperata velocitate redierat in Angliam; sed regina ejus continuam simpliciter tenuit tunc apud Berchanstede perhendinationem. Quo tempore tanta fuit serenitas Fine weather. aeris et continua blandicies, quod æstivales magis quam hyemales iminere diceret amœnitates.

¹⁻¹ *Expiraverant . . . retinendus*] This, which is in Re., om. A. N.

A.D. 1261. *De evasione Rogeri de Clere sociorumque ejus.*

Escape of
Roger de
Clere and
John
Ealriche
from New-
gate.

Contigit¹ autem sub eisdem diebus quoddam mirum et cunctis audientibus magis magisque admirandum. Duo etenim perpetuo carceri non inmerito mancipati, Rogerus scilicet de Clere et Johannes Ealriche, cum unus per annos xviii. et alius x. et amplius, ferro onerati, apud Neugate Londoniis incarcerarentur, de nocte² evaserunt, abductis et aliis secum, qui omnes vincula non pauca etiam in exeundo sustinebant. Rogerus vero cum quibusdam eorum fugit ad ecclesiam, et Johannes cum aliis clam ut potuit se transtulit extra civitatem.

De asperitate temporis.

Frost and
snow
about
Feb. 2.

Aliud vero insolitum hic est auditoribus enucleandum. Nam circa Purificationem beatæ Virginis, cum tempus deberet vernum serenari, tanta fuit nivis et gelu continuatio per quindenam, quod nunquam per quamplurimos annos talem videres temporis et aeris contrarietatem.

De consecratione episcopi Dulmonensis Roberti de Stichille.

Robert de
Stichill
consecrated bp.
of Durham
at Southwell,
Feb. 13.

Dominica vero post festum sanctæ Scolasticæ, scilicet idus Februarii, consecratus fuit electus Dunelmensis Robertus de Stichille in episcopum ab archiepiscopo Eborum apud Suthewelle, qui celebrato ibidem laudabili convivio, sedem petiit episcopalem cum festinatione, quam nunquam post electionem dicebatur revisisse.

¹ This and the next two chapters
om. A. N. Re.

² MS. Lamb. adds (under 1260)
"Sanctorum Innocentium."

De partu reginæ Scotiæ apud Wyndlesorum.

A.D. 1261.

Sub eisdem diebus regina Scotiæ Margareta filiam peperit primogenitam in castello de Wyndesore, ubi moram una cum matre sua traxerat diuturnam. Quod Scoti cognoscentes, nimis moleste ferebant reginam suam extra regnum proprium peperisse, quam penitus ignorabant partui tam proximam in recedendo extitisse. Ipsa enim eisdem hoc et regi caute occultaverat, ut sic, natali solo repetito, liberius ibidem pariendi desiderium adimpleret.

Birth of Margaret, daughter of Alexander III. and Margaret.

De¹ voluntate domini regis² qualiter cogitavit resistere providentiis baronum suorum.

Eodem³ tempore Februarii⁴ dominus rex Angliæ, cum ex toto tempore suo haberetur maxime erga alienos largissimus, habito secum cogitatu secretiori, qualiter, provisioni baronum subpositus, ex insolito cogebatur manum retrahere et eorum custodiæ ac dispositioni licet utili adhærere, vehementer doluit, et se hujusmodi mutaturum corde firmiori decrevit. Convocatis itaque magnatibus dixit, "Vos omnes pro communi et regis utilitate, ut asseruistis, et commodo, necnon pro thesauro meo ampliando et debito perstitistis minuendo. Provisumque inter vos universaliter decrevistis, præstitis juramentis, observari, cui et me una cum filio meo juramento alligastis consimili. Nunc autem indubitanter expertus sum vos non tantum regis et regni, quantum propriis inhiantes emolumentis, penitus a pacto resilire, et me non

Henry III. determines to be absolved from his oath to keep the provisions of Oxford.

¹ The rubr. in Cl. is *Rex contra juramentum suum ivit.* Re. om. all to *subrogare* (p. 471).

² *regis*] om. Ch. A. T.

³ A portion of what follows in this year, 1261, has been copied

into the "Opus Chronicorum," inserted among the works of Rishanger, MS. Cott. Claud. D. vi., printed by Riley in the same volume with Trokelowe, pp. 4-9.

⁴ *Februarii*] om. A. N.

A.D. 1261. " quasi dominum, sed quasi ministrum, vestræ subju-
 " gasse custodiæ. Thesauro insuper ex insolito mino-
 " rato, debitum ubique succrescit, liberalitasque regis
 " et potestas fere prostrata succumbit. Unde non
 " miremini si vestro non amplius consensurus consilio,
 " vos vobis relinquam de cætero, et super hoc remedio
 " indulgeam perquirendo." Quo dicto, destinatis rex
 He sends
 messengers
 to Rome. ministris Romam pro absolutione, specialiter scripsit
 regi Franciæ et filio suo Edwardo, pro subministrando
 sibi auxilio. Cui rex infinitos promisit milites per
 vii. annos, si necesse fuerit, propriis sumptibus susti-
 nendos, et Edwardus in congregandis ut dicebatur
 viribus labores adhibuit omnimodos,¹ studentes eundem
 non juvenem, sed jam emeritum, a custodia eruere, et
 more solito regni sui dominum stabilire.

*De mora domini regis in Turrim Londoniarum et
 juramento Londoniensium fidelitatis sibi facto.*

Henry III. Interim rex, statuto magnatum neglecto et consilio
 fortifies the
 tower. deceptus adulatorio, in Turrim se Londoniarum intra-
 sit, et thesaurum ibidem depositum, diruptis seris,
 consumendum dispersit. Conductis insuper operariis,
 eandem fecit Turrim ubique firmari, civitatemque Lon-
 doniarum, reformatis seris et clausuris, mandavit per
 girum communiri. Convocatisque singulis de civitate
 a xii. annis et supra, fecit omnes jurare de fidelitate
 sibi servanda, clamante hoc præcone, ut quotquot vel-
 lent regi² militare, illius veniant suscipiendi pecunia.³
 Quo audito, magnates undique confluebant cum viribus,
 hospitati extra muros, hospitiiis sibi intra omnino ne-
 gatis. Sicque letalis ubique suspicabatur guerra, nun-
 quam per multos retro annos tam proxima.

He com-
 pels all to
 swear
 fealty.

¹ *omnimodos*] *omnimodis*, MSS.
² *regi . . . suscipiendi*] *susci-*
perent, T.; *suscipere*, W.

³ *pecunia*] *pecuniam*, A. Cl. N.
 T. W.

De minis episcoporum contra religiosos de ecclesiis quas habent in proprios usus. A.D. 1261.

Eodem tempore divulgatum est per circuitum, quod omnes Angliæ episcopi moliuntur a religiosis et maxime exemptis ecclesias sibi appropriatas revocare, et ad hoc impetrandum procuratores sollicitos Romana in curia generaliter sustinere. Quod et bene putabant impetrare, quia causas petitionis suæ varias et rationabiles assignabant, ut dicebant, nec pro ulla expensarum numerositate se retrahebant. Unde vehementer formidabatur, ne sicut inter laicos tunc corporalis imminet guerra, sic et inter litteratos, minoratis quorundam substantiis, spiritualis oriretur discordia.

Threats of the bishops to take away appropriated churches from the monasteries.

De concilio Papæ Romæ celebrato.

Circa idem tempus, dominus Papa cum nuper decrevisset concilium suum generale in quindena Paschæ Romæ celebrare, archiepiscopo super hoc Cantuariensi, ut dicebatur, præmunito, audito tandem viciniore incursu Tartarorum in Christianos, prædictum tunc distulit decretum, et fratrem Walterum de Reigate in Angliam misit, super hoc et alia salubriter provisurum. Postea vero audiens idem Papa prædictos Tartaros usque ad lxx. milia in Hungaria trucidatos, timensque residuos sibi cæterisque Christianis in brevi nocituros, summoneri¹ fecit omnes prælatos transalpinos et viciniore, ut citra festum Apostolorum Petri et Pauli Romæ conveniant, provisuri qualiter prædictis cautius inimicis resistant. Veniens itaque prædictus frater Walterus, fecit summoneri omnes Angliæ prælatos ut in quindena Paschæ coram ipso Londoniis conveniant, et mandatis auditis papalibus, de responsis salutaribus tractare non omittant.

The Pope issues summonses for a council at Rome.

Walter of Reigate sent to England for this.

The English bishops summoned.

¹ See this letter in the Burton Annals. Annual. Monast. i. pp. 495-499.

A.D. 1261. *Littera papalis de absoluteione regis et domini Edwardi.*

Henry III.
absolved
from his
oath.

Edward
renews it.

Edward
returns to
England,
with John
of Bre-
tagne and
William de
Valence.

Tunc temporis, circa Pascha, impetrata fuit littera papalis super absoluteione regis et Edwardi filii sui de prædictis juramentis; sed, rege hoc acceptante, Edwardus se sponte iteratis innodavit sacramentis. Audientes hoc magnates, firmiter in proposito persistentes, destinatis ad regem mediatoribus, obnixè rogabant ut communiter præstitum inviolabiliter teneret juramentum, et si quid sibi displicuerit, eisdem ostenderet ad emendandum. Qui non adquiescens, sed eorum ingressus vix patiens, dure, minanter, ac proterve respondit, dicens, quod ipsis a conventionè deficientibus non amplius adquiesceret, sed unusquisque deinceps propriis defensionibus provideret. Tandem tamen mediantibus quibusdam discretis, ad hoc vix mitigatus, inducitur ut duo eligerentur, unus ex parte una et alius ex altera, qui duo tertium sibi assumerent et, auditis querelis regis et aliorum responsis, stabilem utrobique pacem providerent. Quod hinc inde concessum usque ad adventum Edwardi conceditur differendum. Audiens autem hoc Edwardus, scilicet prædictam in Angliam discordiam per suum citius adventum pacem sortituram, adeptæ de hastiludio victoria, confestim repatriavit. adductis secum Johanne de Braynes sororio suo et Willelmo de Valencia, de terra nuper elongato.

Willelmus de Valencia redit in Angliam.

William
de Valence
is admitted
only on
swearing
to obey the
barons' pro-
visions.

Edward
adheres to
the barons

Qui tunc ingressum vix optinuit, ita tamen ut, præstito in ingressu sacramento, baronum provisioni in omnibus obediret, et singulis contra eum depositis querelis et deponendis, si necesse fuerit, responderet. Edwardus vero super vanis regis consiliis et consiliariis edoctus, eisdem valde iratus, sponte se a patris absentavit obtutibus, et fideliter, ut præjuraverat, assensit

baronibus. Inquisitis itaque diligenter prædictæ con- A.D. 1261.
 tentionis fautoribus et cognitis, unanimiter omnes cum against his
 Edwardo conjurarunt, quod nunquam regi consentirent father.
 in uno, donec quosdam non nominandos a suo amo- The king
 veret consilio, addentes quod per talium pacis per- required to
 turbatorum suggestiones rex sæpe decipitur, et in præ- remove
 tacta papali absolutione provisio regi et regno salubris some of
 infirmatur; unde revelato eorum secreto, nunquam his coun-
 rex, talium consilio intermediente, suo poterit barnagio sellors.
 prout decet consentire. Rex vero hoc renuens confes-
 tim se infra Turrim Londoniarum cum eis recepit. Et
 Edwardo foris cum magnatibus remanente, concursus
 in proximo formidolosus excrevit. Comites autem Richard de
 Glovernæ et Legrecestriæ, prius per verba indecentia Clare and
 discordes, pace sunt tunc firmissima confœderati, simul Simon de
 cum Edwardo et aliis contestantes quod aut prædic- Montfort
 torum perturbatorum a rege removerent consortium, reconciled.
 aut guerra viciniore suscitanda alterutros se darent in
 interitum.

*De consiliariis domini regis infra turrim
 Londoniarum.*

Timentes itaque non mediocriter prædicti consilarii, The ob-
 se infra Turrim et custodiam diutius receperunt, armis noxious
 viribusque circumquaque communiti. Qui tandem counsellors
 interveniente regina, vix quibusdam concordati mag- go to the
 natibus, circa Pascha invicem suscepti sunt in pacis Tower for
 amplexibus. Quo facto, dominus rex audacius se safety.
 extra Turrim exposuit, domino Johanne Maunsel The king
 infra dimisso, versusque Doveram itineravit continuo. goes to
 Venienti autem cum mediocri familia liberum pate- Dover
 fecit castellum introitum, cum nec eidem ablatum nec castle,
 vetitum, sed tanquam clavis totius regni, custodiæ
 esset diligentiori a baronibus deputatum. Quo rex
 statim se sentiebat de falsis suggestoribus deceptum,
 et baronum suorum fidelitate ubique, licet ignoranter,
 suffultum; commendansque illius custodiam domino

A.D. 1261. Roberto Waleran, mox castellum Rofense adiit et
 then to
 Rochester. quadam alia, et ubique liberum invenit introitum et
 exitum ad commoda.

*Qualiter justiciarii itinerantes destinati fuerunt
 per Angliam.*

Justices
 itinerant
 sent
 through
 England,
 May 2.

Eodem tempore, destinati sunt justiciarii itinerantes
 per Angliam rege præcipiente, sed hoc contra com-
 munem provisionem, et barnagio minime consentiente.
 Quibus venientibus apud Hereforde, et comitatu
 convocato die Lunæ ante le Hokeday sedere volen-
 tibus, confestim se ingesserunt quidam ex parte bar-
 nagii, districtius prohibentes ne ipsi hoc præsumerent,
 nec eis alii in aliquo responderent, tum quia
 rationabiles per dies scilicet xl. non præcesserunt
 summonitiones, tum quia secundum generalem provi-
 sionem non nisi semel in uno comitatu de septennio
 in septennium sessuri erunt itinerantes. Unde placito
 eorum silenter suspenso, mox a rege consilium petierunt
 super hoc et responsum, et accepto mandato ut desiste-
 rent, ad Norhamtunam iter arripuerunt celerrimum.

De summonitione prælatorum Angliæ.

The Eng-
 lish præ-
 lates meet
 to hear
 the Pope's
 mandates;
 the South-
 erners in
 London,
 May 16,
 the North-
 erners at
 Beverley,
 May 23.

Mense insuper Maii summonitis omnibus Angliæ
 prælatis, ut prædictum est, scilicet archiepiscopis, epi-
 scopis, abbatibus, tam exemptis quam non exemptis,
 prioribus, archidiaconis, et aliis ecclesiarum ordinariis,
 ut scilicet, auditis domini Papæ mandatis, certis eidem
 satisfacerent in responsis, die Lunæ ante festum
 sancti Dunstani convenerunt omnes Australes Londoniis
 coram archiepiscopo Cantuariæ Bonefacio et prædicto
 fratre Waltero, nuncio domini Papæ, die vero Lunæ
 subsequente Norenses apud Beverleiam coram archi-
 episcopo Eboram negotium idem exequente; celebrato-
 que hinc inde consilio super prædictis articulis, statuta

quædam tunc nova providerunt, hic et ibi, super A.D. 1261.
 statu ecclesiæ Anglicanæ, quæ una cum aliis quon-
 dam apud Oxoniam provisus sanxerunt custodiri.
 Super his autem et aliis maxime ad resistendum
 Tartaris communiter provisus, nuncios discretos et Messen-
 gers ap-
 pointed to
 generales providerunt Romam dirigere, qui, communi go to
 Rome,
 eorum bursa victuri, dominum Papam possent super
 eorum responsis in concilio prædicto, Romæ celebrando,
 certificare. Hi, ut communiter dicitur, tunc jura-
 verunt coram prædictis episcopis, quod nihil contra who are to
 oppose the
 ipsos procurabunt aut patientur pertransire, sed contra exempt
 monas-
 teries.
 religiosos et maxime exemptos studebunt contendere.
 Unde ipsi exempti, omnibus aliis certa responsa do-
 nantibus, ita tunc omni voce responderunt, "Vos pro Remon-
 strance
 from these.
 " vobis tantum et contra nos legatos mittitis ad
 " curiam, et ad hoc nos cogitis vobis contribuere; si
 " nuntios velitis generales pro communi nostrum utili-
 " tate transmittere, vobiscum libenter contribuemus,
 " sin autem, non consentimus." Quo audito, episcopi The bi-
 shops make
 this an
 excuse to
 send no
 answer.
 suam exinde sumserunt excusationem rescribentes
 Papæ, se propter divisionem exemptorum certam dare
 non posse responsionem. Ipsi igitur exempti timentes
 nuntios post ipsos quamcitiùs destinarunt speciales,
 qui contra prædictos procurarent, aut eorum contra-
 dicendo annullarent impetrationes.

Qualiter dominus rex circumivit civitates et castella.

Tunc temporis volens dominus rex a juramento The king
 goes
 through
 the
 country.
 prius præstito tanquam absolutus resilire, audacter
 circuit per civitates et castella, volens eorum et totius
 regni sui plene possidere dominia, animatus ex hoc,
 quod rex Franciæ una cum magnatibus suis nuper Louis IX.
 promises
 aid.
 sibi promisit viriliter succurrere. Unde et comes¹
 sancti Pauli et Gerardus de Rodes cum ingenti ad-

¹ Guy III.

A.D. 1261. venerunt in succursum suum numerositate. Hic comes, ut dicebatur, eidem fecit regi fidelitatem de servitio, et ob hoc qualibet septimana decem recipiebat marcas de fisco; similiter faciebat prædictus Gerardus, sed cæteri omnes plenam habuerunt ante adventum suum mercedem de xl. diebus. Veniens itaque prædictus rex apud Wyntoniam, ibidem castellum suum, ut alibi, liber introivit, ac festum Pentecostes ibidem cum suis celebravit. Vocatisque ibidem ad se justiciario¹ et cancellario,² nuper institutis a barnagio, sigillum suum sibi reddi et rotulos de justiciaria sibi mandavit restitui. Quibus respondentibus se nullatenus hoc facere sine baronum, una cum rege, assensu et voluntate, confestim rex commotus, barnagio inconsulto, dominum Walterum de Mertone sibi præfecit cancellarium, et dominum Philippum Basset capitalem sibi et regno justiciarium. Quo audito magnates, considerantes hoc sibi et provisionibus suis contrarium, timentesque ne rex ita præsumeret eorum funditus eradicare statutum, communiti armis et viribus illuc properabant quamtocius. Johannes vero Maunsel hoc audiens, timensque regi, sibi, suisque consentaneis suscitari exinde periculum, licet vehementer formidans, Wintoniam clam adiit, et, ut clandestino Londonias rediret, regem secretius consulendo admonuit. Quo reverso, rex silenter de castello, ut dicebatur, se emisit, et cum pauca sequela subsequendo Londonias alacriter properavit.

Henry III. at Winchester. He deprives the new justiciary and chancellor,

and appoints Walter de Merton and Philip Basset in their place.

The barons arm against them in consequence. Advice of John Mansel.

De electione abbatis de Middeltone in episcopum Wintonia.

William of Taunton elected bp. of Winchester.

Eodem anno cum sedes Wintoniæ per tempus non breve vacaverit, ipsi Wintonienses abbatem de Middeltone, quondam priorem suum, elegerunt in episcopum,

¹ Hugh le Despenser.

| ² Nicholas, archdeacon of Ely.

licet alium¹ prius elegerint, qui, vivente Heymero et A.D. 1261. in curia stante Romana, contra ipsum impetraturus, ecclesiam suam infinita ibidem obligavit pecunia. Hic quia primus electus Almerus adhuc vivebat, per quem et ipse quondam in priorem Wintoniæ creatus fuerat, merito videbatur episcopatum non debere tenere; unde ipso Almaro mortuo, ipsum abbatem voluerunt contra alium subrogare.

De absoluteione juramenti a domino Papa pro rege impetratam.

Mense vero Maii,² cum papalis indulgentia, de qua The papal absolution published. prædicatur, super regis et aliorum conjuratorum absoluteione impetraretur, fecit eam dominus rex coram omnibus publicari.² Anno vero sub eodem³ gravis discordia oritur inter regem Henricum et suos barones, eo quod eorum provisionibus, prout in colloquio Oxoniensi hinc inde præstito juramento fuerat stabilitum, Discord between the king and the barons. ulterius assensum præbere renuit. Horum ergo spreto penitus consilio, seisivit castra quæ in eorum fuerant commissa custodia. Officiales etiam regios utpote justiciarium et cancellarium, et alios constitutos per barones amovit, in quorum loco, propria fretus voluntate, alios ad placitum subrogavit.

Consilium Londoniis de Tartaris.

Post⁴ Pascha Bonifacius archiepiscopus Cantuariæ, Council at Lambeth respecting auctoritate fretus Apostolica, concilium celebravit pro-

¹ Andrew of London.

²⁻² Maii . . . publicari] This with the previous rubrick has been erased in Chet., and over it written, "Augusti, quinto die ejusdem, apud Wynchelseiam obiit Ricardus nepos regis Henrici, cognominatus de Paris, eo quod Parisius natus erat, et sepultus

"est apud Boloniam." This was a son of Richard of Cornwall.

²⁻³ Mense . . . eodem] Anno vero sub eodem postquam rex indulgentiam a domino Papa de juramento suo, ut prædictum est, impetraverat, oritur, N.

⁴ Post . . . liberandos (p. 472)] om. N.

A.D. 1261. vinciale apud Lamheth Londoniis, decimo se præsulm
 the Pope's
 mandate
 as to the
 Tartars.

provinciae suae, super executione ¹ præfati mandati Apostolici contra Tartaros, qui jam orbem terræ maxima ex parte graviter oppresserant, prout superius plenius demonstratur. Ad quod quidem divinae indignationis flagellum Deo duce eruendum sanxerunt sancti patres, concilio huic assistentes, ad processiones et jejunia ac alia hujuscemodi pietatis opera recurrendum, per quæ, si in spiritu humilitatis et in animo contrito Domino offerentur, divina cessante iracundia, propter peccata populi ad vindictam succensa, fideles populos fore confiderent misericorditer liberandos. Circa ² quindenam

Arrival of
 Guy, count
 de S. Pol.

Paschæ comes de sancto Paulo venit in hanc terram, a rege nostro, ut dicebatur, invitatus, lxxx. circiter militibus totidemque satellitibus balistariis concomitatus, sed non multum post, infecto proposito, rediit cum suis ad propria.²

Justices
 itinerant
 at Gloucester
 and
 Worcester.

Et eo tempore justiciarii itinerantes sederunt apud Gloucestriam; deinde volentes sedere apud Wygorniam in octavis beati Johannis Baptistæ, non invenerunt qui coram eis ad placitandum convenirent aut quicquam tanquam justiciariis responderent, eo quod suam fecerant itinerationem citra septimum annum, ante cujus completionem juxta provisionem regni hujuscemodi non licet exercere judicia. Calumpniabantur etiam compatriotæ brevitatem summonitionis, plenarium nec rationabile continentem in se tempus, secundum quod in lege Anglicana salubriter est ab antiquo determinatum.

Storms on
 July 27.
 Injuries
 done to the
 tower of
 the church
 at Evesham.

Sexto ³ kal. Augusti, chouscations fulgurum, violentiæ fulminum, partes Occidentales exterruere. Denique apud Evesham ictus e cælo emissus ingentem lapidem, in confinio anguli altioris maceriæ turris locatum, impulit tanta vi ut in chorum caderet vio-

¹ executione] excommunicati-
 one, MSS.

^{2,3} Circa . . propria] om. Re.

³ Sexto Dei (p. 473)]
 om. Re.

lenter effractus, humum penetrando, ferme monopedali A.D. 1261.
longitudine. Mox etiam tecto¹ turris ex fulmine de-
sursum in summitate incenso, comburitur per decen-
sum longitudine circiter xxx. pedum, sive, ut quidam
asserunt, l., computato ventilogio; secutus est fætor
teterrimus, hominum importabilis naribus. Tandem
monachi cum plebe accurrentes, et in turrim ausu
admirando irrumpentes, aquarum aspergine ignem ex-
tinguere conantur. Sed ad extinguendum et effugan-
dum inimici præstigias quasi frustra elaboratum est,
donec, ut aiunt, radio Phæbi super ignem fulmineum
illucescente, illud deleret omnino et extingueret nutu
Dei.

Eodem anno, in festo scilicet sancti Urbani Papæ et martiris, quod fuit viii. kalend. Junii, obiit Papa Alexander iv., et cessavit Romanorum pontificatus tribus mensibus et binis circiter hebdomadis. Cui tandem successit patriarcha Jerosolimitanus, et vocatus est Urbanus. Et² hoc anno tumultus et seditio fit in populo per comitatus Angliæ pro novorum vicecomitum institutione, singulis in pagis per regem positorem, prioribus videlicet, quibus per barones et communam terræ fuerant prius commissi comitatus, regia remotis indignatione; sed comitatuum provinciales quorundam optimatum regni juvamine animati ac consilio suffulti, necnon et sagacitate magna edocti, novos repulere viriliter vicedominos, nec eis quicquam intendere volebant nec respondere. Propter quod igitur rex Henricus, gravi mentis anxietate turbatus, ad devotionem plebis excitandam fidelitatemque capescendam, universis comitatibus Angliæ dirigit epistolas valde motivas ad pietatem populique sibi subjecti revocandam benivolentiam, quarum tenor in

Death of P.
Alexander
IV.,
May 25.

P. Urban
IV.

Disturb-
ances in
conse-
quence of
the change
of the
sheriffs in
the coun-
ties.

¹ *tecto*] tectu, MSS.; Cl. has | ² *Et apponetur* (p. 474)]
in tectu, and om. *etiam*. | om. N.

A.D. 1261. fine¹ hujus libri, una cum provisionibus Oxoniæ, apponetur.²

Discordia regni.

The barons meet armed in London. Igitur suborta, sicut sæpe dictum est, inter regem et barones magna discordia, et de die in diem plurimum ingravescente, convenere Londoniis et partibus sibi proximis Anglorum optimates armata manu, circa festum Omnium Sanctorum, quorum potentiam super se aggravatam nimis metuens rex, constitit cum suis in Turrim Londoniarum qui et servitium suum militare cum celeritate, qua potuit, ibidem non distulit ab omnibus generaliter convocare. Cum ergo utriusque partis fuissent congregati confautores, con-
The king in the Tower. quievit tandem per internuntios ipsa perturbatio sub spe pacis reformandæ sine strepitu guerræ, quorundam procerum ad hoc electorum considerationibus parte utraque concorditer inclinata. Sicque baronum omnis labor et omne studium diu præcogitatum, quorundam, ut putabatur, astutia intermixta, cassatum est ad id tempus et emarcuit, quia

Lucan.
i. 281.

semper nocuit differre paratis.

Death of Q. Sanchia, who is buried at Hayles. Hoc³ anno obiit Sanchia regina Alemanniæ, et sepulta est apud Heyles, in monasterio, quod dominus suus rex fundaverat. Et Edwardus filius regis Henrici de partibus rediit transmarinis, ducens secum Willelmum de Valencia [et⁴ cæteros Pictavenses, qui, ut prædictum est, coacti recesserunt ab⁵ Anglia.³

Return of Edward.

¹ These are not in the MS., nor are they entered in the Liber Additamentorum, Cotton. Nero D. 1.

² *apponetur*] apponentur, W.

³⁻³ *Hoc . . . Anglia*] om. Re.

⁴⁻³ *et . . . Anglia*] This, with the following rubrick, has been

erased in Ch., and over it written,

“ Duodecimo die Aprilis obiit

“ domina Katerina quasi octennis,

“ filia regis Henrici tertii, et sepe-

“ litur apud Westmonasterium cum

“ fratribus suis.” It is not in N.

⁵ *ab*] de, A.

Canonizatio sancti Ricardi Cicestrensis episcopi.] A.D. 1262.

Anno gratiæ MCCLXII^o. Sanctus Ricardus, Cicestrensis episcopus, Romæ canonizatus est et sanctorum de-chalogo ascriptus, cujus dies festivitatis celebratur iii. nonas Aprilis. Interea Henricus rex absolutionem impetraverat a papa Urbano de suæ concessionis observatione, quam fecerat Oxoniis, a juramentis et aliis easdem ordinationes seu statuta contingentibus, quas quidem provisiones mox per Angliam dissolvi mandavit. Ricardus Romanorum rex rediit in Alemanniam, et Henricus rex noster mare transiit, circa translationem beati Thomæ martiris, et in Francia per longum tempus perhendinavit. Ubi et graviter infirmabatur, necnon et quod pæne omnes de familia ipsius febre quartana misere cruciabantur, sed multi obierunt. Inter quos Baldewinus de Insula, comes Devonïæ, tanquam in dimidio dierum suorum ex hac luce subtractus est. Et Ricardus de Clare, comes illustris Gloucestriæ et Hertfordiæ, circa hoc tempus obiit in Cantia, et sepultus est apud Teokesberi. De cujus virtute ac morum prærogativa, sic de eo illic heroice intitilatur,

S. Richard de Wyche canonized.

Henry III. obtains absolution from his vow at Oxford.

Richard returns to Germany.

Henry III. goes into France.

Deaths of Baldwin de Insula and Richard de Clare.

Hic pudor Ypoliti, Paridis gena, sensus Ulixis,¹
Æneæ pietas, Hectoris ira jacet.

Et² Henricus episcopus Londoniensis obiit,³ cui successit Ricardus Thalebot, qui et ipse citissime post vivere desiit. Magister Johannes de Exonia ex collatione domini Papæ episcopatum suscepit Wintoniæ. Cum jam per sex annos vel eo amplius, frugibus in terra deficientibus, deprimeretur Anglia, tandem anno

Bishops of London.

John of Exeter bp. of Winchester.

¹ *Ulixis]* Illuxis, MSS.

² *Et . . . jugulatis* (p. 477)] om. Re.

³ Lamb., where this is given in the margin under 1260, adds "apud Stebenbethe," i.e. Stepney.

A.D. 1262. præsentī reffloruit terra, rediitque viridantibus¹ arvis
 Pa. lxxxiii. annus lætus et frugifer. Sic et *cor omnium et caro*
 3. *omnium exultarunt in Deum vivum.* Circa festum
 beati Andreæ Apostoli ventus fuit validus, qui non
 solum domos et arbores, sed et turres dejecit ligneas
 et lapideas. Unde et ecclesia de Croylande majori
 ex parte una cum turri cecidit, et quinque homines
 subtus astantes obruit. Et² hoc anno Andreas prior
 sancti Swithuni Wintoniæ, suis meritis exigentibus,
 ab episcopo loci captus in capitulo, apud abbatiam de
 Hyda incarceratur, sed cito post vincula confringens
 caute evasit.²

Fall of the
 tower of
 Croyland.
 Andrew,
 prior of S.
 Swithin's,
 Winches-
 ter, impris-
 oned, but
 escapes.

*De Walensium usurpatione super Anglos et eorum
 strage.*

The
 Welsh lay
 waste
 Roger
 Mortimer's
 lands.
 The castle
 of Cefullys
 besieged
 and taken,
 and
 levelled by
 the Welsh.

In adventu Domini Walenses cum suo principe
 Lewlino, de suis sedibus irrumpentes, terras Rogeri de
 Mortuo Mari hostiliter invadunt et depopulantur.
 Quosdamque nobiles et strenuos, tam milites quam
 armigeros, ad munitionem et defensionem castri de
 Kevetleng,³ combusti prius ab eisdem, deputatos, intus
 inclusos obsederunt, et spem victualium eis eripuerunt.
 Unde tandem castrum illud et aliud quoddam fortis-
 simum et insigne ipsius Rogeri reddita sunt illis.
 Quæ Walenses, prout eorum mos est, ad solum pros-
 traverunt, et in planitiem redigerunt.

De magnificentia Rogeri de Mortuo Mari.

Slaughter
 of the
 Welsh by
 Roger
 Mortimer.

Rogerus igitur de Mortuo Mari, fama dignus æterna,
 in iram nimirum compulsus vehementem, quorundam

¹ *viridantibus*] viridentibus,
 MSS.

²⁻² *Et . . . evasit*] om. N.

³ *Kevetleng*] Kenet, A. Cl. N.
 This is Cefullys or Kevenlecece.

magnatum Marchiæ manu intus auxiliari, pro loco A.D. 1262. pro¹ tempore eis insidias machinans, crebris excursibus eosdem² aggressi, nunc trecentos, nunc³ quadringentos, aliquando quingentos⁴ vel eo plures, usque ad innumeram multitudinem, interimendo, stragem eis victrice manu infert miserabilem; ex intransibus tamen una vice marchionibus pedibus, circiter trecentis fato infelici ab eisdem proditorie jugulatis.

*De conflagratione pallatii regis apud
Westmonasterium.*

Eodem anno pallatium regium Westmonasterii ignis conflagratione ex parte maxima consumptum est. Quod quidam omine sinistro portendere interpretabantur. At dominus rex, suorum fidelium salubri consilio interveniente, ad pacem magnatum suorum et regni meliorationem constitutiones Oxoniæ dudum editas de mera ac libera voluntate sua inviolabiliter observari præcepit, easdem cuilibet dirigendo comitatui. Sed necdum per hoc pacificatum est regnum, prout insequentibus videbitur manifeste. Egidius episcopus Sarum obiit; successit Walterus; et Ricardus rex Alemanniæ, exhausto solito more in Teutonicis thesauro suo, Angliam repetiit. De cuius acquisitione pecuniæ vere dici potest,

Non habet eventus sordida præda bonos.

Ov. Amor.
i. 10, 48.

MS. Re.	[Eodem anno xi. kal. Aprilis obiit Nicholas de Norwyco monachus hujus loci. Mirandum accidit in Secilia etc.]	Fire at the palace of Westminster.
MS. N.	[Eodem tempore frater Johannes de Renham eligitur ⁵ in priorem Roffensem, magistro N. officiali et fratre	Bps. of Salisbury.
Return of Richard.

¹ *pro*] et, T. W.

² *eosdem*] eisdem, T.

³ *nunc quadringentos*] om. T.
W.

⁴ *quingentos*] B¹⁰⁸, Ch., probably for d¹⁰⁸; quintos, T.; v¹⁰⁸, A. N.

⁵ *eligitur*] om. N.

A.D. 1262. R. de Lewis singulorum vota scrutantibus, Symone de Clyve debilitato prioratum resignante.]

De expeditione in Walenses.

Expedition of Edward against the Welsh.

Anno Dominicæ incarnationis MCCLXIII^o. Edwardus filius regis Henrici venit post Pascha in Walliam cum fortitudine magna militum, tam alienorum, quos secum adduxit de Gallia validissimos, quam Anglorum, progrediensque versus Snowedone, expeditionem movit contra Walenses permaximam, sed eisdem se retrahentibus, et nostratibus pro soli inequalitate aut nemorum densitate paludumque profundarum uligine¹ cum eisdem congredi minime præsumentibus, sicut rebellionem eorum per hæc adjutam, ita virtutem Edwardi et suorum impeditam fore, credendum est. Sed tandem munitionibus in partibus illis victualibus abundanter et armatis potenter instauratis, rediit in Angliam revocatus a patre. Hoc² anno obierunt Johannes abbas sancti Albani, et Johannes abbas Gloucestræ. Illi successit Rogerus, isti vero Reginaldus.²

Deaths of the abbats of St. Alban's and Gloucester.

De concilio celebrato pro imperatore Constantinopolitano.

Council at Westminster to obtain aid for the emperor of Constantinople, Baldwin II.

Fuit³ autem convocatio magna pontificum et cleri Angliæ post festum sanctæ Trinitatis apud Westmonasterium, ad mandatum domini Papæ summonita coram Leonardo et Berardo,⁴ nunciis ejusdem, ad extorquendam pecuniam ab Anglia ad opus imperatoris Constantinopolitani, a suo imperio jamdudum ejecti. Quibus nil velle sibi in hujusmodi contribuere tam a regno quam sacerdotio, prætensis in publico rationibus multiplicibus, tum propter discidium regni, tum

¹ *uligine]* caligine, T. W.

² *Hoc . . . Reginaldus]* om.

A. N. Re.

³ *Fuit . . . preservertur* (p. 479)] om. N.

⁴ Berardus de Nimpha.

propter depressionem et inopiam, quæ jam diu,¹ gleba A.D. 1263. deficiente, in populo grassata est, tumque propter multas alias causas evidentissimas, responsum est præcise; domino suo regi et sibimetipsis, in tanto necessitatis articulo, fore potius subveniendum quam extraneo principi. Hæc ideo ad² instructionem posterorum hic inserere curavi, quatinus, sumpta cautela de præteritis per unitatem responsionis ab communionem mutæ voluntatis, ab hujusmodi vectigalium contributionibus præmuniantur posteri et preserventur. Eo tempore celebre monasterium et insigne Becci in Normannia cecidit in cineres.

The
monastery
of Bec
burnt.

*De perturbatione et deprædatione regni occasione
provisionum Oxoniæ.*

Igitur barones Angliæ, juramento astricti ad observantiam, ut sæpius dictum est, statutorum Oxoniensium, consilio potiti et opere suffulti efficaci Symonis de Monte Forti, comitis Legrecestriæ nobilissimi ac in bellicis rebus probatissimi, quod diu super præmissis præcogitaverant, effectui mancipare non differunt. Quippe primo et principaliter in omnes alienigenas, quos rex et regina, necnon et Edwardus filius eorum, plus æquo diligentes, ac spretis indigenis, eos in altum nimium hucusque provehentes, . . .³ guerram movent, et prædas urgent per totam Angliam subito, et nihil tale cæteris præmeditantibus, sed et⁴ in domini regis consiliarios, atque omnes quotquot sibi noverant in aliquo adhærere, hostiliter insurgunt, maneria eorum, dominica, munitiones, et oppida, bonaque tam ecclesiastica quam mundana invadunt utrobique et debac-

*Incepit
moveri
bellorum
tempestas
inter regem
Henricum
et barones
Angliæ.*

*Barones
guerram
incipiunt
contra
regem.*

¹ *diu gleba*] diei glebe, MSS.

² *ad instructionem*] administratione, Cl. Re.

³ The verb, perhaps *fovebant*, is omitted.

⁴ From here this has been copied

by Rishanger, "*De duobus bellis apud Lewes et Evesham commissis*," printed by Riley as an Appendix to Walsingham's *Ypodigma Neustriæ*, p. 502.

A.D. 1263. chantur. Unde et Petrus Herefordensis episcopus, natione Burgundus, captus est in ecclesia sua cathedrali, et ductus ad castrum Erdesleye,¹ thesauro;² quem habuit abundanter, et prædiis direptioni datis et confusione. Sed et canonici seculares, compatriotæ ipsius, quos in eandem introduxerat ecclesiam, similiter comprehensi, mittuntur cum eodem, custodiæ mancipandi. Exinde progreditur exercitus ille usque Gloucestriam, et castrum obsedit per quatuor dies, in quo quidam Mathias de Besillis alienigena, cui comitatus et castri fuerat a rege commissa custodia, fuerat cum paucis intrusus. Qui tam diu se tenuit in illo, exercitui³ obsidenti se reddere præcise recusans, quousque prima porta versus urbem combusta, deinde quorundam incarceratorum, auxiliandi gratia a carcere absolutorum, prodicione, posterna ex altera castelli parte ingressui patefacta, intrarent subito barones. Mathias in turrim fugere compulsus est fortissimam, triplici hostio ferreo ac seris munitam firmissimis. Qui tamen introitus malleis ferreis et securibus viriliter tandem confracti, ingrediuntur belligeri, capto sic Mathia, nec tamen metu mortis vel minis hostium se eis reddere volente, quod ei utique, etiam ab inimicis suis, ad laudem fuerat notatum. Ductus est ergo ad episcopum prædictum simili sorte confligendus. Deinde ivit exercitus ad Wygorniam, et eam sine alicujus contradictionis obice, licet de villa et civitate custodienda litteras regias receperunt cives, intravit. A quibus fidelitate recepta, tendit ad Bruges,⁴ et regium ibi cepit oppidum, quod cives, baronibus exclusis, primo die nobiliter defensarunt, sed demum pacto inter eos stabilito, ne videlicet Walenses, quorum turma ex parte altera urbem assiliens extitit innumera, intrarent, reddiderunt se die subsequenti.

Capitur Herefordensis episcopus natione Burgundus.

Obsidetur a baronibus castrum Gloucestriae.

Capitur castrum de Gloucestriae.

Mathias custos castri Gloucestriae capitur.

Wygornia et Bruges a baronibus capiuntur.

¹ Eardisley, Herefordshire.

² *thesauro*] altered to *thesaurus* in Ch., and so the other MSS.

³ *exercitui*] *exercitu*, MSS.

⁴ Bridgenorth.

Hoc facto, barones illi gressus suos versus Aus- A.D. 1268.
trales regni partes direxerunt, assumpto secum *Comes*
comite prædicto in ducem, per quem regebantur. *Leycestræ*
Augebatur ergo numerus commilitonum suorum *fit dux*
cotidie. Nam jam totius regni præstantiores viri- *baronum.*
bus, et nobilitate præpollentes fere omnes, ad eos
confluxerant, ac deprædationibus et rapinis, suis
quique provinciis, super alienigenas misere debacchati
sunt. Tunc erat æmulis alienigenarum videre con-
fusionem eorum. Nam quicumque Anglicum idioma *Nota con-*
loqui nesciret, vilipenderetur a vulgo et despectui *fusionem*
haberetur. Unde contigit quod et multi tam religiosi *alienigena-*
quam alii nationis extraneæ, exeuntes per clandestinæ *rum.*
fugæ præsidium, mortis supplicium seu dispendiosum *Nam qui*
captivationis periculum metuentes, fugerent e regno. *nescivit*
Sed et Johannes Mansel, multarum in Anglia rector *loqui An-*
ecclesiarum seu potius incubator, reddituumque quorum *glicum*
non erat numerus possessor magnificus, ita quod ditior *despectui*
eo clericus non videretur in orbe, episcopali puta *habebatur.*
dignitate minime insignitus, metu baronum aufugit *Johannes*
latenter ultra mare de Turri Londoniarum in qua rex *Mansel*
Angliæ et regina sua tunc temporis tenuerunt se. *fugit a*
Quem cum Henricus filius regis Alemanniæ fugientem *turri Lon-*
insequeretur, et ipse¹ capitur cum applicuisset Bononiæ *doniarum,*
ab Ingerando de Feenes, procuratore, ut putabatur, *sed post*
reginæ. Interim Edwardus regis primogenitus, castrum *captus est.*
illud vernantissimum Windeshore, quo non erat ad id *Castrum*
tempus aliud splendidius infra fines Europæ, munivit, *Wynde-*
militaribus copiis alienigenarum, quos secum, ut dixi, *sore fuerat*
adduxerat in Angliam, ibidem introductis. Rex² autem *vernan-*
noster in Turrim existens Londoniarum, videns se cir- *tissimum*
cumdatum undique atque vallatum hostibus, paci *in Europa.*
baronum adquievit, et Oxoniæ provisiones observare *Rex ad-*
concessit. Sed regina muliebri irritata angore, pro *quievit*
paci baro-
num sed
non re-
gina.

¹ *i.e.* Henry of Almaine; the marginal note is incorrect. 2 Rex . . . ordinandum (p. 485)]
om. Re.

A.D. 1263. viribus contraire nisa, assensum non præbuit. Unde cum de Turri exisset, tendens per Tamesim versus Windeshore, ubi alieni erant congregati, intercepta est a Londoniensibus, et ab eisdem enormiter blasphemata et exclamata, jaectuque lapidum et luti subtus ponte vilissime repulsa. Quod utique pacis impedimentum fuerat hoc incentivum, patebit in sequentibus.

*Regina
despicitur
a Londoni-
ensibus.*

De pacis forma inter regem et barones facta.

*Proposed
terms of
peace.*

Et hæc fuit forma pacis, concepta tunc temporis inter regem et barones suos; videlicet, quod Henricus filius regis Alemanniæ per regem et reginam liberetur, et quod castra regis custodiæ baronum committantur. Item quod provisiones et statuta Oxoniæ firmiter et inviolabiliter tam a rege quam ab aliis observentur, et quod regnum de cætero per indigenas fideles et utiles sub domino rege gubernetur. Insuper quod exeant alienigenæ a regno, ulterius non reversuri, exceptis illis, quorum moram fideles regni unanimi assensu acceptarent. At illi qui in castro nobili Windesore fuerant introducti, alienigenæ prædicti, milites strenuissimi, numero quasi c. et satellites multo plures, munierunt illud et instaurarunt egregie, patriam de prædantes et devastantes circumquaque.

*Oritur
dissensio
inter
milites
Edwardi
et cives
Bristolli.*

Interea cum Symon de Monte Forti, consul Leycestriæ, et barones circa partes maritimas pro liberatione dicti Henrici filii regis Alemanniæ fuissent occupati, venit Edwardus ad castrum Bristolli. Qui cum illic in oppido illo per aliquot moraretur dies, ecce, nulla ex parte ei aridente fortuna, oritur inter milites suos et municipales seditio magna, talis profecto quod urbs tota, quæ sui debuerat esse domini, a sua fidelitate et obsequio penitus se subtraheret, civibus ad ipsum obsidendum jam paratis, de castelli captione jam

securis.¹ Is² igitur hinc et inde cuncta sibi sinistro³ A.D. 1263.
 omni⁴ cedere perpendens, eo quod jam tota Anglia *Walterus*
 contra eum et omnes alienorum fautores, vel contra *episcopus*
 barones recalcitrare volentes, ira exarserit et indigna- *Wygorn-*
 tione; accito ad eum Waltero Wygornienſi præſule, *nicusis*
 qui de latere baronum extiterat, sub ſimulationis pallio *ex parte*
 cum eis pacificari velle promiſit. Quem cum episcopus, *baronum.*
 accepta ſecuritate ut putabatur, manucepiſſet ad hoc
 fideliter proſequendum, pactum quod pepigit, transgre-
 ditur. Nam cum verſus curiam iter arripuiſſet, ut *Edwardus*
 promiſſum confirmaret, inmiſit ſe in prædicto caſtro *ingreditur*
 cum alienigenis. *caſtrum*
Briſtollia.

Igitur ad vincula beati Petri viribus congregatis,
 proceres regni et provisionum inprisi una cum rege,
 jam eis per omnia ore tenus hoc intimato, caſtrum
 illud aſſiliendum decreverunt. Edwardus ergo exiens *Edwardus*
 e caſtro, quaſi pro pace tractanda, occurrit patri *occurrit*
 et baronibus, quaſi a Londoniis media via, finitoque *patri ſuo*
 tractatu cum redire voluiſſet, comitis Leyceſtriæ ac *et baroni-*
 Walteri episcopi Wygorniaſe ſiniſtra ſuſpicantium re- *bus.*
 tentus eſt calliditate, caſtrum non permiſſus reintrare.
 Ergo caſtrum illud nobile regi redditum eſt et baroni-
 bus, ſub hac tamen⁵ forma, quod hi qui intruſi fuerant,
 ſalvis ſibi equis et armis, ſalvo exirent de regno, ſine
 ſpe revertendi, quos quidam barones tunc ad mare
 conduxerunt. Circa id tempus, Lewelinus princeps Wal- *Walenses*
 liaſe terras Edwardi deſtruxit in marchia Ceſtriæ, et *diripiunt*
 caſtrum de Diſſard⁶ optimum obſedit, cepit, et ad ſolum *caſtra*
 complanavit, ſimiliter et caſtrum de Gannoc, neque *Edwardi.*
 forma neque ſitu a prædicto ſecundum.

Eodem⁷ anno iii. kal. Auguſti ſignum quoddam,
 ſtupendum valde et admirandum, apparuit in firma-

¹ *scuris*] *securus*, A. N.

² *Is*] om. A. N. T. W.

³ *sinistro*] *sinistre*, W.

⁴ *omni*] *homini*, Cl.; *hominum*,
 W.; *licet omni*, T.

⁵ *tamen*] om. A. N.

⁶ Diſſerth, Radnor.

⁷ From here to the end of the
 chapter om. N.

A.D. 1268. *In magno parlamento Londoniis rex et Edwardus multas baronibus possessiones dederunt, unde et barones dividuntur. Statuta Oxoniae publice promulgantur Londoniis. Petrus Herefordensis episcopus et Mathias liberantur.* mento circa mediam noctem, a parte Aquilonari. Ac nonis Augusti scilicet cito post, fuit eclipsis solis post horam nonam mirabili spectaculo videntium oculis. Ad Nativitatem beatae Virginis maxima coadunatur congregatio Londoniis procerum et praesulum caeterorumque praelatorum regni, quanta non est visa longo tempore transacto in Anglia. In quo colloquio statuta Oxoniae publice promulgata sunt et per regnum integraliter jussa observari, sed deprædationes et rapinae, personis illatae ecclesiasticis, quod utique valde foret difficile, necnon et quibusdam magnatibus, qui regi favebant, similiter factae, pro quo discordiae scisma, inter eos hinc inde subortum, multum timebatur in Anglia, statuuntur restitui. At Petrus Herefordensis episcopus, a custodia qua tenebatur absolutus est, et qui cum eo erant, videlicet Mathias de Besillis et caeteri, liberati sunt. Circa festum sancti Michaelis, rex noster et regina et comes Symon de Monte Forti cum multis nobilibus mare transierunt, ad colloquium regis Franciae Ludovici, quod tunc tenuit Bononiae, occasione perturbationis regni Angliae. Ex procuratione autem reginae sui generis processerat istud, quae ex praefato facinore patrato in Londonienses odii traxerat incentivum.

De divisione baronum.

Parliament in London, and division among the barons. S. Matt. xii. 25. Et non multum post hoc, magnum celebratum est parliamentum¹ apud Londonias, in quo scissura, heu prohdolor, jam praevalente inter barones, juxta illud Evangelicum, *Omne regnum in se divisum desolabitur, &c.* plures eorum, qui primo in calvacatiis et in deprædationibus faciendis acriter exarserunt, jam regi et Eadwardo magnae probitatis viro adhæserant, promissionibus conversi delinitis et terris amplis promissis

¹ Sic Ch.

sibi et collatis. Post hæc ivit rex cum exercitu mag- A.D. 1263.
no, nam jam potentiores regni in manu forti adhaere-
bant ei, ad Dovoriam, ut castrum alliceret de manu
baronum, quod non optinuit. Rediens ergo cum in-
dignatione vehementi versus Westmonasterium, missis-
que interim clandestinis quibusdam civibus Londoni-
ensibus litteris, ut januas custodiendo baronibus
interdiceretur ingressus, fere proditus fuit ille Simon
de Monte Forti, qui extra civitatem in suburbio
Suwerk cum suis paucis admodum, regii respectu
exercitus, intererat. Dispositis namque turmis haud
longe ab eo loco ad ipsum assiliendum, nihil tale præ-
meditatum, jam appropinquabat exercitus, jam ad eum
capiendum cum summa securitate progreditur, cum
ecce comperta deceptione irruunt Londonienses, quo-
rum corda habuere barones valde propicia; cum im-
petu fortitudinis magnæ catheras frangunt, portas
aperiunt, et ad eum succurrendum catervatim accur-
runt.

*Simon de
Montfort
per Lon-
donienses
salvatur.*

Sicque nutu Dei consul eo die de manu hostili
ereptus est. Nam dominus rex, cognita per explora-
tores numerosa Londoniensium multitudine in adjuto-
rium ei venire, exercitum suum fecit remeare. His
ita gestis, de pace hinc inde componenda elaboratum
est, tam a parte regis Franciæ quam pontificum regni
Angliæ instanter. Tandem vero submittentibus se per
compromissionem, rex¹ Angliæ et barones sui, in dicto
et ordinatione regis Franciæ super contentionibus,
provisiones Oxoniæ contingentibus, necnon et depræ-
dationibus et rapinis factis hinc inde multipliciter, pro
quo divisio inter multos fuerat, ut dixi, jam suborta,
itum est post Natale in Franciam ad recipiendum
quod super his dictus rex duxerit ordinandum.

*Rex Fran-
ciæ et
patali
Angliæ
pro pace
reform-
anda.*

¹ Sic MSS. ; *rege A. et baronibus suis* would make sense.

A.D. 1263.

*De ordinatione regis Franciæ.**Rex Francia sententiam protulit pro rege Angliæ contra barones.**Leolinus princeps Walliæ fit amicus Synonis de Montfort.**Castles taken by Edward.*

Igitur in crastino beati Vincentii martiris, congregato Ambiani populo innumerabili regum, pontificum, et procerum, rex Franciæ Ludovicus, propositis et defensis ac rationibus partium plenius intellectis, protulit dictum suum et sententiam sollempniter pro rege Angliæ contra barones, statutis scilicet Oxoniæ, et provisionibus, ordinationibus, ac obligationibus penitus annullatis. Huic autem convocationi rex Angliæ interfuit, et regina Alienora, archipræsul etiam Cantuariæ Bonifacius, et Petrus Herefordensis episcopus, Johannes Mansel, qui ab Anglia perturbati, quanta potuere mala baronibus non cessarunt machinari. Ab hoc vero tempore novissimus error pejor factus est priore. Interea Rogerus de Mortuo Mari prædia dominica comitis Leycestriæ in Marchia deprædatur. Consul ergo, jam sibi in amicitias provocato Lewelino principe Walliæ, præclarum illic misit exercitum, qui et terras ejusdem partim destruxit, et castrum Sadenorum¹ cepit et combusit, in cujus succursum, cum Edwardus de partibus rediens transmarinis, militari copia stipatus, convolasset, barones insecutus est, nec tamen eos aggressus, quia nullus factus est inter eos congressus. Castra autem Hunfridi de Bohun junioris, Haye et Huntindone, obsedit Edwardus et cepit, ac castrum Breconiæ in deditionem accepit. Quæ cum provincia appenditicia Rogero prædicto tradidit ad custodiendum.²

*De destructione Wigornia.**Destruction of Worcester by Robert earl of Ferrers.*

Et ad id tempus Robertus de Ferrariis comes De-rebeie cum exercitu magno venit Wigorniam. Cui cum cives, muralia civitatis et portas custodiendo, viri-

¹ i.e. Radnor; v. *Annal. Cambriæ*, p. 101.

² *custodiendum*] custodienda, T. W. The clause is not in N.

liter restitissent, tandem ex inopinato per vetus cas- A.D. 1267.
 trum intravit, qui et villam destruxit ac Judaismum
 evertit. At barones, redeuntes de Wallia, urbem
 Gloucestriae non viribus vel obsidione, sed quadam
 nacti cautela, introierunt. Edwardus etiam magna Capture of
 usus audacia, subito venit a tergo, ponteque celeriter Gloucester
 super ripam reparato Sabrinae, qui et prius a prae- by Ed-
 dictis fuerat combustus, intravit castellum, baronum ward.
 praesentia non obstante, inter quos in crastino Waltero
 Wygorniae episcopo intercedente, et Edwardi astutia
 vulpeculari interveniente, captae sunt induciae, baroni-
 bus ab urbe recedentibus.

De destructione Gloucestriae.

Edwardus ergo, urbem cum castro sic adeptus,
 burgenses incarceravit, et villam ad mille libras
 miserabiliter redemit. Exinde patrem suum regem
 adivit Oxoniae, qui jam de Francia reversus, servitium
 suum militare ad proficiscendum super suos complices
 generaliter convocaverat per Angliam. Nempe rex
 universitatem cleri Oxoniam evacuare coegit ad tem-
 pus. Sed et sanctam virginem Fritheswitham persona-
 liter et devote visitavit, quod nullus regum Angliae ante
 ipsum in persona propria proculdubio ausus fuerat. Quod
 Interim Edwardus et caeteri magnates in partibus sanctam
 illis baronesque partis adversae depopulari et incen- Frides-
 dere terras et maneria alterius cujusque non destite- widam rex
 runt. Ac Londonienses, cum innumera multitudine ab Angliae
 urbe sua irrumpentes, praedia et possessiones regis adierit
 Alemanniae atque Philippi Basset, aliorumque plurium persona-
 regi adhaerentium, destruxerunt et combusserunt. Sed liter.
 et clericos regis et barones de scaccario ac justi- Londoni-
 carios de banco ceperunt et incarceraverunt. Sic enses parti
 itaque annus iste, interna hostilitate civilique discordia regis ad-
 sauciatus, adeo ut quis cui crederet, quis cui mentis versantur,
 barones de
 scaccario
 et justi-
 carios de
 banco in-
 carcer-
 antes.

A.D. 1263 suæ secreta committeret, nesciretur, utpote his et illis diversa sapientibus, miserabiliter finitus est.

De captione baronum apud Northamptonam.

Anno Domini MCCLXIV^o. Circa mediam Quadragesimam habito tractatu rex Angliæ cum proceribus regni apud Oxoniam, adierunt ipse et Ricardus Romanorum rex, frater ejus, Northamptonam cum exercitu admirabili, vexillis expansis, ubi baronum pars non modica tunc in unum erat congregata. Eisdem ergo in urbe intrusos acriter assiliens, tandem confracto muro intravit exercitus, et omnes quasi subito cepit barones vexilliferos xv. circiter et milites lx. cum satellitibus quorum non erat numerus. Horum erat primicerius Petrus de Monte Forti, qui ad castrum confugerat, sed in crastino reddidit se. Erat et inter illos Symon de Monte Forti junior, filius comitis, qui introitu regalium in municipium pro posse dimicando restitit, ob quod famam promeruit sempiternam. Hoc¹ actum fuit sabbato primo Passionis Dominicæ.¹ Omnes ergo captivi abducti sunt in exercitu, terris eorum in alterum dominium jam translatis. Rex autem Legrecestriam tendens, in ea hospitatus est, quam regum nullus præter eum, etiam videre prohibentibus quibusdam superstitionis, præsumit. Deinde ad Notingham, et castrum intravit, nullo sibi resistente. Nam qui intro fuerant ex parte baronum obviam processerunt, et claves ei tradiderunt. Venerunt autem ad regem ibi de partibus Aquilonaribus nobiles in auxilium, videlicet Johannes de Baylol, et Robertus de Brus, et Petrus de Brus, et alii barones plures, cum multis milibus bellatorum, ubi et dominus rex festum tenuit Paschale. Misit etiam rex filium suum Edwardum in

*Barones
capiuntur
apud Northamptonam.*

*Notingham
castrum
capitur
a rege et
Scolii
venerunt in
auxilium
regis.*

¹⁻¹ Hoc . . . Dominicæ] om. N.

Derebisyre et Staffordesyre cum exercitu præclarissimo, A.D. 1264. qui terras et maneria Roberti de Ferrariis, comitis Derebie, vastando atque incendendo, necnon et castrum ejus Tottebyrie prosternendo, destructionem ei intulit miserabilem. Ubicunque autem progrediebatur exercitus regis et Edwardi, hinc vel inde comitabantur eis tres sociæ, prædatio, combustio, occisio. Frenduit ex hoc quoque, ubi incedebant, provincia, et commota est velut arundinetum Zephiro vibrante collisum. Pax in regno nulla; cædibus, incendiis, rapinis, et deprædationibus omnia exterminabantur; clamor et luctus et horror ubique. Ad id tempus Johannes Giffard, miræ probitatis et audaciæ miles, cum aliis custodiæ castri de Kenylwrthie deputatis, quod quidem comes Legecestriæ mirabili structura atque reparatione firmaverat ac machinis multimodis, hactenus inauditis apud nos et invisis, mirabiliter instauraverat, castrum Warewickiæ dolose ceperunt, ac comitem honoris ejusdem, videlicet Willelmum Maudut, eo quod super conversione sua nuper ad regem suspectus fuerat eisdem, cum uxore sua et familia, adduxerunt captivos, et incarceraverunt apud Kenilwrthe. Castrum autem Warewik, ne regales confugium haberent ibidem, subverterunt. Ac in ipsa Passione Dominica Judæi apud Londonias, de quadam proditione baronibus simul et civibus inferenda deprehensi, omnes fere trucidati sunt, thesauro incomparabili assumpto in Judaismo.

De depopulatione et incendiis partium Aquilonensium.

Willelmus Maudut comes Warewic capitur a baronibus.

[*De obsidione Roffæ.*]

MS. N.

[Tempore illo Johannes comes Warrænniæ venit cum domino Rogero de Leyburne et quibusdam aliis Rofam, ut civitatem et castrum munirent et custodirent. Comes vero Leycestriæ et barones, qui erant Londoniis et apud Tonebregge, hæc audientes, venerunt cum multitudine gravi, et villam obsederunt et viriliter pugnauerunt. Sed parte adversa strenue resistente, illa die nihil perfecerunt, excepto quod horrea sancti An-

Siege and capture of the city of Rochester by Simon de Montfort.

A.D. 1264. [dreæ et quasdam alias officinas combusserunt extra MS. N.

18 April. murum existentes, suburbio circumquaque et aula regia castri a domino Rogero de Leyburne primitus combustis. In crastino autem die quo Dominus pro peccatoribus extitit crucifixus, Symon comes pontem et propugnacula superædificata mirabili artis ingenio fecit concremare. Sicque post multas plagas stragesque suorum civitatem est ingressus, Gileberto de Clare ex parte alia cum multitudine armatorum illam hostiliter impugnante et prævalente, quasi uno momento et una hora, sicuti inter se condixerunt, circa horam vespertinam ingressi. Tota civitas et quicquid erat in ea, ut moris est, præda fiebat diripientium. Ecclesiam insuper beati Andreae satellites diaboli gladiis evaginati introgressi, filios ipsius et quosque repertos in ea cum timore et horrore crucifixerunt cum Domino Qui patitur in Suis electis, auro et argento aliisque preciosis inde violenter ablati. Multæ etiam inter alia regum cartæ et munimenta alia, ecclesiæ Roffensi necessaria, in capella prioris extiterunt deperdita ac dilacerata. Quidam etiam monachi ipsius ecclesiæ nocte illa custodiebantur incarcerationati. Equites vero in equis armati circa altaria discursantes, quosdam ad illa confugientes nefandis manibus extraxerunt. O luctuosa funestaque dies, in qua nobilis ecclesia Roffensis cum omnibus contentis in ea vilium hominum facta fuit prædatio, cum ipsi non plus honoris seu reverentiæ quam vilissimo prostibulo seu tugurio deferebatur!

Outrages
to the
churches.

1 Macc. iv. 38. Thren. v. 15. Job. xxx. 31. *Portæ* siquidem ejus circumquaque *exustæ* sunt, *chorus* ejus *in luctum*, et *organa* ejus *in vocem flentium* sunt concitata. Quid plura? loca sacra, utpote oratoria, claustra, capitulum, infirmitorium, et oracula quæque divina, stabula equorum sunt effecta, et animalium immunditiis spurcitiisque cadaverum ubique sunt repleta.

Siege of
Rochester
Castle,
19 April,

[Sabbato, hoc est in vigilia Paschæ, barones balli- MS. N.
viam exteriorem castri ceperunt, comite Waranniæ

MS. N.

[cum suis infra turrim se recipiente. Obsessi itaque septem diebus strenue se defendebant; pluribus tamen intus quam extra vulneratis et interfectis. Septima autem die, hoc est die Sabbato sequenti, comes cum exercitu fugam petiit, audito scilicet quod rex veniret ad succursum obsessorum. Rex itaque cum magno exercitu Cantiam veniens, cito castrum Tonebrigge obtinuit sine labore; indeque maritima peragrans, barones Quinque Portuum sibi subjugavit, recepta ab eis fidelitate cum obsidibus.]

A.D. 1264.

which is relieved by the king.

De obsidione Roucestricæ.

Post¹ festum Paschæ, Simon de Monte Forti et cæteri barones secum persistentes, adjuncta sibi Londoniensium manu auxiliari, castrum Roucestricæ obsederunt. In quo Johannes de Warrenne comes, et comes Arundel,² et Henricus filius Romanorum regis, et multi nobiles fuerant introducti, qui et de prædicto colloquio Oxoniis ad partes illas regni custodiendas fuerant a rege deputati. Quo audito rex in partibus existens Aquilonaribus, magna sub festinatione gressus suos retrorsum dirigens, illuc properavit, gratia obsidionis dissolvendæ. Quod et factum est. Nam ut regem cum exercitu suo didicerant supervenire, ipsi, obsidione turris fortissimæ, quam, bellicis insultibus et machinarum ictibus viisque subterraneis expugnatam, fuissent in proximo adepturi, protinus dimissa, Londonias repetierunt. Rex igitur, proceribus suis ab hostili expugnatione liberatis sic, partes adiit maritimas, maneriis et possessionibus suorum complicum, a dextris et a sinistris, datis utrobique deprædationi et incendiis. Castrum etiam Gileberti de Clare, quod dicitur Tonebrugge, cepit.

Another account of the siege of Rochester Castle.

Rex dissolvit obsidionem castri Roucestricæ.

Rex cepit castrum de Tonbrige comitis G. de Clare.

¹ Copied by Rishanger (Riley's *Ypodigma Neustriæ*), pp. 518 seqq.; N. om. this chapter.

² John Fitz-Alan.

A.D. 1264. Barones vero quinque Portuum partim subdiderunt se regi, partim vero non, qui puppibus onustis in mari subtraxerunt se.

De præparatione baronum versus maritimam.

*Numerus
exercitus
baronum
ad xv.
milia.*

Dum hæc circa maritima agerentur, Simon de Monte Forti, comes Leycestriæ illustris, et barones, viribus undique congregatis, tam Londoniensium, quorum exercitus crevit ad xv. milia hominum, quam aliorum innumerabilium, illuc tendunt cum impetu fortitudinis suæ. Constituti igitur apud Flexinge in Susexia, sexto circiter miliario a prioratu Lewes, nudius tertius ante bellum, hujuscemodi mandatum dirigunt domino suo regi:

Mandatum baronum ad regem ante congressum.

*Message of
the barons
to the
king.*

“ Excellentissimo domino suo Henrico, Dei gratia
“ regi Angliæ et cætera. Barones et alii fideles sui,
“ sacramentum suum et fidelitatem, Deo et sibi de-
“ bitam, observare volentes, salutem et debitum cum
“ omni reverentia et honore famulatum. Cum per
“ plura experimenta liqueat, quod quidam vobis assis-
“ tentes multa de nobis mendacia vestræ dominationi
“ suggesserint, mala quanta possunt, non solum nobis,
“ sed etiam vobis et toti regno vestro intentantes,
“ noverit vestra excellentia, quod salutem et securi-
“ tatem corporis vestri totis viribus, cum fidelitate
“ vobis debita, volumus observare, inimicos nostros
“ non solum, sed et vestros, et totius regni vestri,
“ juxta posse gravare proponentes. Aliud super præ-
“ dictis si placet, non credatis. Nos enim vestri
“ fideles semper inveniemur. Et nos Simon de
“ Monte Forti, comes Leycestriæ, et Gilbertus de
“ Clare, ad petitionem aliorum, pro nobis et ipsis,

“ præsentibus sigilla nostra apposuimus.” Datum et A.D. 1264.
cætera.

Hanc autem epistolam baronum suorum contempnens rex, ad bellum totis affectibus exardescit, ac talem eis diffidationis responsalem misit.

Qualiter dominus rex barones diffidaverit.

“ Henricus, Dei gratia rex Angliæ et cætera, Simoni
“ de Monte Forti et Gileberto de Clara et complici-
“ bus suis. Cum per gwerram et turbationem genera-
“ lem in regno nostro, per vos jam subortas, necnon et
“ incendia et alia dampna enormia, appareat manifeste,
“ quod fidelitatem vestram nobis debitam non obser-
“ vatis, nec de securitate corporis nostri in aliquo
“ curatis, eo quod magnates et alios fideles nostros,
“ nostræ fidei constanter adhærentes, enormiter gra-
“ vastis, et ipsos pro posse vestro gravare proponitis,
“ sicut per litteras vestras nobis significastis, nos gra-
“ vamen ipsorum nostrum proprium et inimicos eorum
“ nostros reputamus, præcipue cum dicti fideles pro
“ fidelitate sua observanda contra infidelitatem vestram
“ nobis viriliter assistant, de vestra securitate vel
“ amore non curamus, sed vos tanquam nostrorum et
“ eorum inimicos diffidimus. Teste meipso apud
“ Lewes xii. die Maii, anno regni nostri quadragesimo
“ octavo.”

The king's
defiance of
the barons.

*Qualiter regi assistentes barones tanquam hostes
publicos diffidaverint.*

“ Ricardus, Dei gratia Romanorum rex, semper
“ Augustus, et Edwardus illustris regis Angliæ primo-
“ genitus, cæterique barones omnes et nobiles, prædicto
“ regi Angliæ constanter sinceræ fidei et devotionis
“ operibus adhærentes, Simoni de Monte Forti,
“ Gileberto de Clara, cæterisque universis et singulis,

Answer of
Richard
king of the
Romans
and Ed-
ward to
the barons.

A.D. 1264. " perfidiæ suæ complicitibus. Ex litteris vestris, [quas
 " illustri regi Angliæ, domino nostro carissimo, trans-
 " misistis, accepimus nos esse diffidatos a vobis, quam-
 " vis hujusmodi verbalis diffidatio satis fuit ante
 " nobis realiter, vestra hostili in rerum nostrarum
 " incendiis et bonorum nostrarum depopulationibus
 " persecutione jam probati. Nos igitur vos scire volu-
 " mus, vos a nobis universis et singulis tanquam
 " hostes publicos ab hostibus diffidatos. Qui deinceps
 " personarum vestrarum et rerum dispendiis, ubi-
 " cunque nobis ad hoc facultas affuerit, totis viribus
 " insistemus. De hoc autem quod falso nobis imponi-
 " tis, quod nec fidele nec bonum consilium ipsi regi
 " domino nostro damus, nequaquam verum dicitis. Et
 " si vos, domine Symon de Monte Forti vel Gileberte
 " de Clara, velitis hoc idem in curia domini regis
 " asserere, parati sumus vobis securum ad veniendum
 " ad dictam curiam procurare conductum, et nostræ
 " super hoc innocentie veritatem, et vestrum, sicut
 " perfidorum proditorum, mendacium declarare per
 " alium nobilitate et genere vobis parem. Omnes
 " autem nos contenti sumus prædictorum dominorum
 " sigillis, videlicet Romanorum regis et domini
 " Edwardi. Datum ut prius."

*De miserabili conflictu inter regem Angliæ et
 barones suos facto apud Lewes.*

Battle of
 Lewes,
 14 May.

Cum igitur eorum concordie minime assentiret
 Deus, commissum est bellum inter eos apud Lewes ii.
 idus Maii, detestandum et omnibus seculis inauditum.
 Siquidem barones, apud quos in omnibus et per
 omnia una fides, una voluntas, apud¹ omnes amor Dei

¹ apud . . . proximi] written over erasure in Ch. omitted in the
 other MSS.

et proximi, qui sic erant affectione fraterna¹ unanimes, A.D. 1264. quod mori pro patria non timerent, venientes summo mane extra Lewes, tentoria sua et sarcinas locaverunt supra montem, curru etiam comitis Leycestriæ, cum vexillo ejusdem desuper ex industria deposito infra summarum strictissime collocato. Disponuntur ergo acies et agmina belli, orationeque facta a duce eorum Simone de Monte Forti persuasoria, animantur omnes pro patria parati cum summa securitate pugnaturi. Præterea omnes confessione prævia super humeros et pectora crucizarunt se. Rex ergo et cæteri nobiles, comperto eorum subito superventu, per castra expurgati quantocius in arma colliguntur, et ad congregandum acies bello disponunt, loricatorum² maxima multitudine collocata. Sed multi ficti et factiosi ac omine felici carentes, eo die dum inordinatius ac præpropere progrediuntur, incautius pugnant, fictius perseverant. Quin in ipso congressu³ loricatorum² nobilissimi⁴ tam milites quam armigeri, circiter trecenti, animis delituere, terga dantes turpiter fugerunt ad castrum Peveneselli. Et hi erant comes Warenniæ Johannes, Willelmus de Valencia, Guido de Liziniaco, ambo fratres regis, Hugo Bigod, et multi alii. Acies tamen regalis, quæ signo regio, quod draconem vocant, digladiale mortis judicium prætendente, extitit insignita, progreditur, et prælium consertum est. Acies namque regia, laxato quantocius cuneo, equos in hostem audacter admittit, et e converso. Sicque ictuum inmanitate ac horrendo fragore sibi invicem acies offenderunt. Igitur baronum acies hac vice penetrata est et dissoluta, Johanne Giffard milite strenuo, qui gloriam primi ictus præcipere affectaverat, capto et ad castrum abducto. Edwardus vero Londoniensium

Battle of Lewes.

Willelmus de Valencia, Guido de Liziniaco, fratres regis Henrici III. fugerunt a baronibus.

Acies baronum apud Lewes penetrata.

¹ *fraterna*] *superna*, T.

² *loricatorum*] *loricarum*, Re.

³ *congressu*] so T. W.; *congre-*

giendi, Ch. Cl. Re.; *progrediendi*, A. N.

⁴ *nobilissimi*] *nobilissime*, MSS. exc. T. W.

A.D. 1264. miscetur exercitui, eosque fugientes insequitur, nobilioribus dimissis, itinere, ut ferunt, quatuor circiter miliarium stragem eis ingerendo miserrimam. Horum namque sanguinem pro materno sitiebat obprobrio, qui, ut prædictum est, genitrici suæ convicia tot dudum intulerunt. At pars regii exercitus, spoliis et prædis ac sarcinarum direptionibus supra montem interim inhiantes, quosdam cives Londonienses in curru consulis ex cautela introductos, sperantes intro comitem reperisse, trucidarunt. Sed comes ille et Gilebertus de Clara ac cæteri barones, Deo¹ volente, sagacius agentes, circa deditionem regis Angliæ ac captionem regis Alemanniæ cæterorumque totis viribus congregiuntur. Apparuit ibi virtus baronum fulminea, dum inhiantius dimicantes pro patria, tandem victoria potiuntur clarissima. Nam rex Angliæ, equo electissimo sub se confosso, redditus est eis. Rex autem Romanorum captus est; capti sunt et multi alii: videlicet Johannes de Baylol, Robertus de Brus, Johannes Comin, et cæteri barones Albanie;² peditibus fere omnibus,³ quos secum adduxerant de Scotia, jugulatis⁴ in numero grandi. Capiuntur et Humfridus⁵ comes Herefordiæ, Johannes filius Alani comes de Arundel, Willelmus Bardulf, Robertus de Tatteshale, Rogerus de Somery, Henricus de Perci, et Philippus Basset, prior jure nominandus, qui præ cæteris cum rege eo die existentibus in ictibus dandis et recipiendis gloriam promeruit. Item et multi alii, quasi totius regni potentiores ac in militia præstantiores, partim capti sunt, partim vero fugæ indulserunt, ad instar quod duo fugarent decem milia, cæteris qui remanserant, ad duodecim fere milia vel plus (proh dolor), interemptis. O miserabile spectaculum morientium!

S. de Montfort et G. de Clare pro rege caput agunt.

Barones sunt victores.

Nomina captorum ex parte regis in bello de Lewes.

Nota Philippum Basset.

¹ *Deo volente*] over erasure in Ch.; omitted in the other MSS.

² A. has *de* interlined; it is in the text in N.

³ *omnibus*] omnes, Ch. A. N.

⁴ *jugulatis*] jugulans, A. N.

⁵ *Humfridus*] humiliter, A. N.

O admiranda mutatio nobilium! *Hæc mutatio dexteræ* A.D. 1264.
Excelsi.¹ Agnoscat ergo humana præsumptio, quid homo, Ps. lxxvi.
 quid vires hominis, ubi dextera Domini faciat virtutem, 11.
 inde tantum² sane de viribus suis et potentia, qui et
 utique majores natu ac in militia probatiores extiterant
 in regno prædicti, quod non crederent hostem eos
 ausum assilire, quem ipso die nimis propinquum
 experti, suorum tot eadem die Dei judicio perdidere,
 nec tamen sine cæterorum discrimine gravi, quin ex
 eis strages magna facta sit, præcipue ex ipsa invasione
 Edwardi super Londonienses. Fertur autem quinque V. milia
 milia hominum in hoc flebili et infelici conflictu occu- hominum
 buisse ex utraque parte. Erat inter cæteros miles ex utraque
 quidam, justiciarius regis, nomine Willelmus de Wil- parte
 tona, et Fulco filius Warini, baro regis, occisorum in ceciderunt.
 numero excellentiores, alter gladio interemptus, alter
 vero flumine vicino submersus. A parte vero baronum,
 Radulphus Heringaud baro, et Willelmus Blundus
 vexillarius consulis. Varios rerum³ eventus, et modos
 interfectionum diversos licentiosius poeta vel longus⁴
 prosequatur tractator; nos brevitatis lege artiori
 continet, nec qualiter, sed quid acciderit, dixisse in-
 dulget.

De altera regalium confusione.

Eadwardus autem a cæde rediens Londoniensium, *Nova*
 licet de patre et avunculo ejus rege Romanorum cæteri guerra.
 triumphum reportassent, cum resumptis viribus eos
 bello aggredi denuo disponit. Cum igitur sibi invi-
 cem fere offendissent, ecce omnes quasi qui cum eo
 steterant fugæ indulserunt.⁵ Quidam, ut dicebatur,

¹ *Hæc . . . excelsi*] only in Ch. The words are a later insertion, as also *ubi . . . virtutem*.

² *tantum*] tamen, T. W.

³ *rerum diversos*] in the margin in Ch.; om. A. N.

⁴ *longus*] longius, T. W.

⁵ There is an erasure of three lines in Ch. The words probably were: "Dissolvit namque Deus fortitudinem eorum, solutoque robore brachiorum, adeo sunt privati, ut." Rishanger, p. 528. They are not in the other MSS.

A.D. 1264. gladio percutere nec se in suis ictibus cognoscere valuerunt. Quid ageret Edwardus qui, commilitonibus dispersis sic, quasi solus in campo Martio remanserat? Rediens ergo in prioratum Lewes, vindictam ad tempora distulit meliora. Nocte vero sequenti pax quædam inter regem reformata est et barones; et Edwardus, patre annuente, et Henricus filius regis Alemanniæ dati sunt pacis obsides, in castro Dovoriam custodiæ ad tempus mancipati. Rex vero Alemanniæ captivus ponitur in turrim Londoniarum cæterique captivi per castra diversis in locis intruduntur. Cujus eventum belli, calamitatis, et miseriam, diei diram nimis et amaram valde, motamque seditionis et guerram inter cives unius terram, signa portendere possunt, anno præterito visa in firmamento nonis et iii. kal. Augusti, prout in superioribus dictum est. Nudius tertius ante bellum maxima pars civitatis Londoniarum in Westscepte proditorie incensa est.

*Reformata
pax denuo
inter regem
et barones.*

De rebellionem marchionum adversus barones.

*Rising of
the Marchers
against the
barons.*

Marchiones Walliæ, videlicet Rogerus de Mortuo Mari, Jacobus de Audelege, Rogerus de Clifford, Rogerus de Leyburne, Haymo Extraneus, et illi¹ de Turberville, cum pluribus aliis, qui de bello prædicto Lewes nuper fugerunt, viribus congregatis guerram moventes in marchia, baronibus recalcitrare moluntur. Symon ergo de Monte Forti, copulato sibi in amicitias Lewelino, principe Walliæ, partes easdem adiit cum ingenti exercitu, et castrum intravit Herefordiam et Haie, terras et prædia dominica Rogeri de Mortuo Mari igni tradens ubique et depopulationi. At Hugo de Mortuo Mari coactus reddidit se baronibus, castello suo quod dicitur Ricardi et cæteris terris custodiæ commendatis Johanni filio Johannis, et castrum Ludelawe redditum est. Exinde progreditur exercitus Anglorum et Walensium ad montem Gomerici, ubi

¹ John, Hugh, and Robert.

prædictus Rogerus et Jacobus pacem iniere cum A.D. 1264.
baronibus frustratoriam, prout patuit in fine, datis
obsidibus hinc inde.

De metu alienigenarum.

Comes¹ vero Leycestriæ festinavit ad mare contra
alienigenas, quorum adventus in multitudine maxima
et fortitudine nimia, ductu reginæ et Petri comitis
Sabaudiæ aliorumque plurium, quasi totius Europæ
majorum, plurimum in Anglia metuebatur. Quibus
nempe resistendi ac terram et propria capita defendendi
congregatur Cantuariæ et circa partes maritimas cir-
cumquaque omne robur regni, ab unaquaque civitate
et urbe villataque, regio citatum edicto. Episcopi
etiam in subsidium hujusmodi a domibus religiosis et
ecclesiarum rectoribus decimam spiritualium receperunt.
Videres autem tunc temporis super Berhandone, tam
equitum quam peditum, tantam in unum congregatam
multitudinem contra alienigenas, quantam in Anglia
existere non crederes bellipotentem. Regina vero
Angliæ cum exercitu quem habuit collecto² plurimarum
nationum, tot ducum tot comitum, tantique navigii,
quod vix credibile cuiquam videatur, perstitit in
Flandria interim apud Bruges, classi illa pergrandi
in portu quidem Dan³ collocata, qui Angliam intrandi
cotidie minabantur, anhelantes et in fervorem prælii
pronos, tumescentibus oris jactitando, se demonstra-
bant. Quorum adventum nostrates tamen et maxime
Quinque Portuum barones⁴ et⁵ piratæ audacter sitie-
bant, nec eorum potentiam, ut videbatur, in aliquo
metuebant. Tandem autem omnis illa congregatio

Simon de
Montfort
goes to
guard the
coasts.

Colligitur
populus
Angliæ ad
maritima
Cantiæ.

Classis
reginæ et
Petri
Sabaudiæ
comitis
apud
Bruges
appulit.

¹ Comes reversi sunt (p. 508) om. Re.

² collecto] collecta, Ch. Cl.; colata, T.; collata, W.

³ Dan] Dam, A. (altd.); Dani, N. Damme, West Flanders.

⁴ barones] sar., Ch. A. Cl. N.; om. T. W.

⁵ et] om. T. W.

- A.D. 1264. nobilium innumera, tam militum stipendiariorum quam aliorum, qui ad propria fuerant stipendia, parentes et amici reginæ, ad propria revertuntur, voto suo Deo dante penitus frustrati. Fuerunt qui dicerent, robur eorum et numerum exercitus agnoscentes, quod si libere applicuissent, terram hanc præ nimia multitudine sua et fortitudine ditioni suæ proculdubio subjugassent. Sed conscius secretorum *Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis*, Qui voluntates novit omnium et corda scrutatur singulorum, populum suum Anglicanum ab alto prospicere dignatus est, dum tantorum corda magnanima contabescere jussit, et re imperfecta pro qua advenerant, tot supervenientes hostes repatriarent, exhausto in vanum et perditio thesauro suo incomparabili; sed hoc tamen ad laudem et magnificentiam nobilis heræ Anglorum reginæ Alienoræ libet intexere, quod domino suo regi et Edwardo filio ejus, tam strenue et tam viriliter, tanquam virago potentissima, succurrendum fortiter insudaverit.
- 2 Cor. i. 3. *Liberavit Deus Angliam ab alienigenis.*
- Energy of Q. Alienora.

*Qualiter dominus Pape parti regis consenserit
adversus alios.*

- The Pope goes against the barons. Summus itaque pontifex Urbanus, instinctu stimulatus adverso, in partem alteram declinando, favorem et animum convertit suum adversum barones, iræ et indignationis immensæ, occasione spoliacionum personis ecclesiasticis illatarum, trahens incentivum, fertur autem dixisse, eum non plus velle vivere quam quod Anglicos subjugasset; unde et legatum direxit versus Angliam, virum¹ summum dominum Saby-nensem episcopum cardinalem, ad interdicendum terram, et excommunicandum barones provisionum in-
De legato Romano. prisos. Sed cum terram ingredi, resistentia eorum, pro libitu non posse persensisset, citatis primo Ambiani et postmodum Bononiæ quibusdam episcopis

¹ Gny Fulquois.

regni et aliis quibusdam, sententiam excommunicationis A.D. 1264.
et interdicti super civitatem Londoniarum et Quinque
Portus necnon et in quasdam personas illustres et
nobiles regni fulminatam, commisit exequendam.

De appellatione contra legatum.

At illi sententiam ipsam prope et contra justiciam Appeal
illatam attendentes, appellarunt ad Papam, ad meliora against the
tempora, vel ad generale concilium, necnon et ad legate.
Supremum Judicem certis de causis et rationibus com-
mendabilibus. Quæ postea appellatio in Anglia con-
gregato apud Radinge concilio recitata est, et ab
episcopis et clero approbata et executâ.

*De interdicto qualiter dilaniatum est et in mari
jactatum.*

Interdictum autem, licet inviti, suscipientes a The Dover
legato prædicti episcopi secum detulerunt. Sed citizens
cum applicuissent Dovorîæ, scrutinio ex more in throw the
portu facto, interceptum est a civibus, et in minutias interdict
dilaniatum, jactatur in mari. Nuncii quidam cele- into the
bres, tam regis Francorum quam Anglorum, vide- sea.
licet Petrus camerarius, vir nobilis de Francia, et
Henricus Alemanniæ, cum aliis, applicantes Bononiæ,
cum adhuc prædicti pontifices extiterant ibidem, ab
oppidanis pessime tractati sunt, multis vero vulneratis,
et ad novem de Anglicis crudeliter trucidatis; nec
deferebatur Francigenis, eo quod in ducatu et conductu
venerant aliorum.

Jam enim omnis illa regio maritima, immo omnis Sides in
fere Gallia usque Alpes, instigantibus rege Franciæ, the quarrel
Petro comite Sabaudiæ, Bonefacio archiepiscopo Can- taken by
tuarîæ, et electo ¹ Lugdunensi, cæterisque parentibus the Euro-
pean
nations.

¹ Philip of Savoy.

A.D. 1264. reginæ nobilibus, in Anglos conspiraverant, contra regem Henricum puta consistentes; sed et alia pars Europæ, scilicet Britannicæ minoris, Wasconicæ, necnon et Hyspanicæ, cujus terræ regis sororem duxerat Edwardus, simili seditione commoti, adversus eos odio exarserunt et indignatione vehementi. Attamen inclitus ille comes Andegaviæ Karolus parti comitis Leycestriæ favebat, frater suus¹ ut dicebatur, fidei juramento astrictus. At vir apostolicus prænominatus, Urbanus, antequam votum complevisset quod Anglicis dudum promiserat, diem clausit extremum, tempore eis oportuno valde. Et² circa hoc tempus, Elerius abbas Persoræ propter infirmitatem suam sponte cessit, cui canonice Henricus successit.²

Death of
P. Urban
IV.

Abbats of
Persore.

Qualiter marchiones gwerram iterato moverint.

The Marchers
break the
peace and
rebel
again.

Hamo
l'Estrange
the chief
author of
this.

Supradicti igitur marchisii, in rebellionem more solito surgentes, rupto pacis fœdere, et conventionem inter eos factam, dum consul prædictus Leycestriæ, tractis armorum copiis, marchiam petierat, ut prædictum est, perlustrantur provincias ultra Sabrinam et citra cum exercitu suo, rapinis et prædis semper assueto, indigenas circumquaque timore et tremore nimio concutientes, adeo ut ubicunque pervagarent, compatriotæ ad ecclesias confugerent, in cimiteriis domicilia constituerent, gratia corporum et rei suæ salvandæ. Hujus mali auctor fuit ille præcipuus, Hamo Extraneus, prædo nominatissimus, qui quamvis in congressu militari sæpe fortiter fecerat, tamen tyrannide sua exigente, pro nomine tyronis notam Trasonis merito incurrit. At illi per castra stabiliti, ab ipsis marchionibus a Bristollo usque Cestriam et alibi, utpote qui et eadem nomine regis et Edwardi nacti detinuerunt, adhuc suis quique partibus vicinos de-

¹ i.e. of Louis IX.

| ²⁻² Et . . . successit] om. N.

prædando, laxis crudelitatis habenis, misere debac- A.D. 1264.
 chati sunt, et Robertus Walerand et Warinus de
 Bassingeburne, custodes Bristolli, armata manu venien-
 tes diluculo ad castellum de Walengforde, in quo Ricar-
 dus rex Alemanniæ captivus et Edwardus filius regis
 Henrici obses tenebantur, insultum dederunt acriter,
 ut eos raperent de custodia. Sed nihil profecerunt.
 Nam¹ castellani quamtocius expergefati eos repule-
 runt. Spectaverant namque hi succursu et auxilio
 potiri prædictorum marchionum, prout inter eos statu-
 tum fuit; qui jam versus eos cum exercitu iter arri-
 pientes ad Persoriam, rumore sauciati infausto ex hoc
 facto et die anticipato, reversi sunt.¹

De expeditione secunda super marchisos.

Comes vero Leycestriæ sæpedictus, ex eorum rebel- Expedition
 lione et fide rupta compulsus ad iram, habito super of Simon
 hoc colloquio apud Oxoniam procerum regni, assump- de Mont-
 sit secum regem Henricum, quem² adeo habuit accli- fort with
 nem, quod nihil arduum ad id tempus sine eo facere the king
 poterat.² Venerunt Wygorniam, comitante se innumera against the
 militum et aliorum bellatorum multitudinæ, contra Marchers.
 marchisos, tanquam contra hostes regni publicos,
 dimicaturi. Videbatur tamen quod cor regis una cum
 suis familiaribus inclinatum erat ad eos, eo quod hi
 pro rege, qui quasi in custodia fuit, necnon et occa-
 sione Edwardi, adhuc obsidis, filii ejus, quem multum
 dilexerant, gwerram moverant in populo et seditionem.
 Nam³ ex bello prædicto Lewensi divisionem ac odium
 traxerant ad invicem infestivum. Præfati ergo mar-
 chiones, licet numero pauciores fuissent, tamen de sua
 audacia præsumentes, ultra fluvium Sabrinæ contractis
 viribus restiterunt. Nam p ntem civitatis Wygornia
 fortissimum ac cæteros pontes per ripam fregerunt,

¹⁻¹ Nam . . . sunt] om. N.

²⁻² quem . . . poterat] om. N.

³ Nam . . . sunt (p. 504)] om.

N.

A.D. 1264. cimbris etiam transvectoriis dimersis in profundum ; sed in vanum laboraverunt contra tot nobiles, præcipue contra ipsum bellatorem sagacissimum, Symonem de Monte Forti, molientes resistere aut dimicare. Quinetiam Lewelinum, jam a finibus Walliæ egressum, super eos a tergo pronum habentes superventurum, ad pacem venire compulsi sunt. Igitur ut Edwardus egregius ille juvenis, regis filius, a custodia absolveretur, redire ad pacem aliorum, licet eis dura fuerit ipsa et exitialis, [coactus est]. Nam¹ ut eorum major pars insulam Britannia per annum evacuaret sanxitum est, malum interim regno vel proceribus minime molitura, sub pœna perdendæ hæreditatis. Et ad hæc firmanda et assecuranda tradiderunt castra, quæ habuerunt in custodia, comiti Leycestriae fere omnia, quæ erant per marchiam a Bristollis usque Cestriam distincta; sed et Cestria, quæ fuit consulatus Palatinus Edwardi, facto escambio cum comite prædicto, in alienum transfertur dominium. Herefordia etiam et alia castra, versus Australem plagam Walliæ sita, Petro de Monte Forti et aliis baronibus jam pridem exposita sunt et commissa.¹ His ita gestis, rex rediit ad insigne pallatium, quod dicitur Wodestok, ubi Natale Domini tenuit solempniter. Sed et comes, arridente ei fortuna in omnibus quæ mente conceperat, idem festum celebravit in castro suo Kenilworthe, multo milite stipatus nimis. Fertur autem habuisse eum ex propria familia ad minus cxi. milites stipendiarios, præter alios innumeros, quando ivit in exercitu, devotioni suæ deditos. Jam quidem omnis Anglia præter Aquilonem ulteriorem, qui adhuc conspiraverat contra eum, instigantibus rege Scotiae et Johanne de Balliolo, inclinata extitit ei et subjecta, ut nihil magnum absque eo in regno ageretur. Omnia per ipsum ordinata sunt, omnia regis castra ejus ditioni sunt com-

Promittitur liberatio Edwardi pro pace inter barones et marchiones.

Symon comes Leycestria tenuit Natale Domini cum rege apud Wodstoke pompose.

Omnia regni negotia in

¹ Nam . . . commissa] om. N.

missa. Nec¹ etiam ipse rex, qui jam regnando quin- A.D. 1264.
quagenarius extiterat, nisi pro umbra nominis habebatur, *disposi-*
adeo ut terram suam perlustrare vel peragrare non *tionē*
poterat, quin in conductu et dispositione totaliter- *Symonis*
que fieret alterius.¹ *comitis.*

Mortuo, ut dictum est, Papa Urbano, successit ei *Death of*
Guydo Sabinensis, qui² fuerat legatus nuper in IV. *P. Urban*
Angliam destinatus,² et vocatus est Clemens quartus.³

His⁴ diebus Johannes Maunsel, præpotens ille bene- *P. Clement*
ficioꝝ ecclesiasticorum occupator, vitæ metas attigit⁵ IV.
ultra mare. Et Godefridus archiepiscopus Eboracensis
transiit; successit Willelmus. Habito autem magno
tractatu super pace regni assequenda apud Londonias *Absolvitur*
in Quadragesima, absolvitur a custodia comitis præ- *Edwardus*
dicti Edwardus filius regis, qui a prædicto bello *a custodia*
Lewensi tenebatur obses. Non tamen sui juris fuerat *comitis*
omnino, quin totum tractaretur adhuc voluntate comitis *Leyces-*
et filiorum ejus. Quod Edwardus dissimulans pro *tria.*
tempore et loco, evadendi eo quod oportunitatem
expectabat.⁴

MS. Re. [Undecimo kal. Februarii obiit Hugo de Horingge⁶ *Death of*
monachus sacer et professus ecclesiæ sancti Benedicti *Hugh de*
de Hulmo.] *Horingge,*
monk of
S. Benet
Holme.

¹⁻¹ Nec . . . alterius] om. N.

²⁻² qui . . . destinatus] om. N.

³ MSS. ins. At igitur, apparently
the beginning of another sentence.

⁴⁻⁴ His . . . expectabat] om. Re.

⁵ attigit] attiguit, MSS.

⁶ Horning, Norfolk, or Horring-
ger, Suffolk.

C A T A L O G U E

OF

**ENGLISH, SCOTCH, AND IRISH RECORD
PUBLICATIONS,**

**REPORTS OF THE HISTORICAL MANUSCRIPTS
COMMISSION,**

AND

**ANNUAL REPORTS OF THE DEPUTY KEEPERS
OF THE PUBLIC RECORDS, ENGLAND AND
IRELAND,**

Printed for

HER MAJESTY'S STATIONERY OFFICE,

And to be purchased,

Either directly or through any Bookseller, from

EYRE AND SPOTTISWOODE, EAST HARDING STREET, FLEET STREET, E.C. ; or

ADAM AND CHARLES BLACK, 6, NORTH BRIDGE, EDINBURGH ; or

HODGES, FIGGIS, & Co., 104, GRAFTON STREET, DUBLIN.

CONTENTS.

	Page
CALENDARS OF STATE PAPERS, &c.	3
CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES	8
PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, &c.	21
WORKS PUBLISHED IN PHOTOZINCOGRAPHY	23
HISTORICAL MANUSCRIPTS COMMISSION	25
REPORTS OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS	29
<hr/>	
SCOTCH RECORD PUBLICATIONS	34
IRISH RECORD PUBLICATIONS	35
REPORTS OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS, IRELAND	36

ENGLAND.

CALENDARS OF STATE PAPERS. &c.

[IMPERIAL 8vo., boards. Price 15s. each Volume or Part.]

As far back as the year 1800, a Committee of the House of Commons recommended that Indexes and Calendars should be made to the Public Records, and thirty-six years afterwards another Committee of the House of Commons reiterated that recommendation in more forcible words; but it was not until the incorporation of the State Paper Office with the Public Record Office that the Master of the Rolls found himself in a position to take the necessary steps for carrying out the wishes of the House of Commons.

On 7 December 1855, he stated to the Lords of the Treasury that although "the Records, State Papers, and Documents in his charge constitute the most complete and perfect series of their kind in the civilized world," and although "they are of the greatest value in a historical and constitutional point of view, yet they are comparatively useless to the public, from the want of proper Calendars and Indexes." Acting upon the recommendations of the Committees of the House of Commons above referred to, he suggested to the Lords of the Treasury that to effect the object he had in view it would be necessary for him to employ a few Persons fully qualified to perform the work which he contemplated.

Their Lordships assented to the necessity of having Calendars prepared and printed, and empowered the Master of the Rolls to take such steps as might be necessary for this purpose.

The following Works have been already published in this Series:—

CALENDARIIUM GENEALOGICUM; for the Reigns of Henry III. and Edward I.
Edited by CHARLES ROBERTS, Secretary of the Public Record Office. 2 Vols.
1865.

This is a work of great value for elucidating the early history of our nobility and landed gentry.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, ELIZABETH, and JAMES I., preserved in the Public Record Office.
Edited by ROBERT LEMON, F.S.A. (Vols. I. and II.), and by MARY ANNE EVERETT GREEN (Vols. III.-XII.). 1856-1872.

Vol. I.— 1547-1580.

Vol. II.— 1581-1590.

Vol. III.— 1591-1594.

Vol. IV.— 1595-1597.

Vol. V.— 1598-1601.

Vol. VI.— 1601-1603. with
Addenda, 1547-1565.

Vol. VII.— Addenda, 1566-1579.

Vol. VIII.— 1603-1610.

Vol. IX.— 1611-1618.

Vol. X.— 1619-1623.

Vol. XI.— 1623-1625, with
Addenda, 1603-1625.

Vol. XII.— Addenda, 1580-1625.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in the Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, F.S.A. (Vols. I.-XII.); by JOHN BRUCE, F.S.A., and WILLIAM DOUGLAS HAMILTON,

F.S.A. (Vol. XIII.); and by WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, F.S.A. (Vols. XIV.-XVII.). 1858-1888.

Vol. I.— 1625-1626.
Vol. II.— 1627-1628.
Vol. III.— 1628-1629.
Vol. IV.— 1629-1631.
Vol. V.— 1631-1633.
Vol. VI.— 1633-1634.
Vol. VII.— 1634-1635.
Vol. VIII.— 1635.
Vol. IX.— 1635-1636.
Vol. X.— 1636-1637.

Vol. XI.— 1637.
Vol. XII.— 1637-1638.
Vol. XIII.— 1638-1639.
Vol. XIV.— 1639.
Vol. XV.— 1639-1640.
Vol. XVI.— 1640.
Vol. XVII.— 1640-41.
Vol. XVIII.— 1641-43.
Vol. XIX.— 1644.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, DURING THE COMMONWEALTH, preserved in the Public Record Office. Edited by MARY ANNE EVERETT GREEN. 1875-1885.

Vol. I.— 1649-1649.
Vol. II.— 1650.
Vol. III.— 1651.
Vol. IV.— 1651-1652.
Vol. V.— 1652-1653.
Vol. VI.— 1653-1654.
Vol. VII.— 1654.

Vol. VIII.— 1655.
Vol. IX.— 1655-1656.
Vol. X.— 1656-1657.
Vol. XI.— 1657-1658.
Vol. XII.— 1658-1659.
Vol. XIII.— 1659-1660.

CALENDAR OF STATE PAPERS:—COMMITTEE FOR THE ADVANCE OF MONEY, 1642-1666. Edited by MARY ANNE EVERETT GREEN. In three Parts. 1888.

CALENDAR OF STATE PAPERS:—COMMITTEE FOR COMPOUNDING, &c., 1642-1666. Edited by MARY ANNE EVERETT GREEN. Part I., 1889.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in the Public Record Office. Edited by MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860-1866.

Vol. I.— 1660-1661.
Vol. II.— 1661-1662.
Vol. III.— 1663-1664.
Vol. IV.— 1664-1665.

Vol. V.— 1665-1666.
Vol. VI.— 1666-1667.
Vol. VII.— 1667.

CALENDAR OF HOME OFFICE PAPERS OF THE REIGN OF GEORGE III., preserved in the Public Record Office. Vols. I. and II. Edited by JOSEPH REDINGTON, an Assistant Record Keeper, 1878-1879. Vol. III. Edited by RICHARD ARTHUR ROBERTS, Barrister-at-Law. 1881.

Vol. I.— 1760 (25 Oct.)-1765.
Vol. II.— 1766-1769.

Vol. III.— 1770-1772.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in the Public Record Office. Edited by MARKHAM JOHN THORPE. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509-1589.
Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589-1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543-1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots.

CALENDAR OF DOCUMENTS relating to IRELAND, in the Public Record Office, London. Edited by HENRY SAVAGE SWEETMAN, B.A., Barrister-at-Law (Ireland); continued by GUSTAVUS FREDERICK HANDCOCK. 1875-1886.

Vol. I.— 1171-1251.
Vol. II.— 1252-1284.
Vol. III.— 1285-1292.

Vol. IV.— 1293-1301.
Vol. V.— 1302-1307.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGNS OF HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH, preserved in the Public Record Office. *Edited by HANS CLAUDE HAMILTON, F.S.A.* 1860-1885.

Vol. I.—1509-1573.

Vol. II.—1574-1585.

Vol. III.—1586-1588.

Vol. IV.—1588-1592.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in the Public Record Office, and elsewhere. *Edited by the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Barrister-at-Law.* 1872-1880.

Vol. I.—1603-1606.

Vol. II.—1606-1608.

Vol. III.—1608-1610.

Vol. IV.—1611-1614.

Vol. V.—1615-1625.

This series is in continuation of the Irish State Papers commencing with the reign of Henry VIII.; but for the reign of James I., the Papers are not confined to those in the Public Record Office, London.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES. *Edited by W. NOEL SAINSBURY, of the Public Record Office.* 1860-1884.

Vol. I.—America and West Indies, 1574-1660.

Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513-1616.

Vol. III.—East Indies, China, and Japan 1617-1621.

Vol. IV.—East Indies, China, and Japan, 1622-1624.

Vol. V.—America and West Indies, 1661-1668.

Vol. VI.—East Indies, 1625-1629.

Vol. VII.—America and West Indies, 1669-1674.

These volumes include an analysis of early Colonial Papers in the Public Record Office, the India Office, and the British Museum.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London (Vols. I.-IV.); and by JAMES GAIRDNER, an Assistant Record Keeper (Vols. V.-XI).* 1862-1888.

Vol. I.—1509-1514.

Vol. II. (in two Parts)—1515-1518.

Vol. III. (in two Parts)—1519-1523.

Vol. IV.—Introduction.

Vol. IV., Part 1.—1524-1526.

Vol. IV., Part 2.—1526-1528.

Vol. IV., Part 3.—1529-1530.

Vol. V.—1531-1532.

Vol. VI.—1533.

Vol. VII.—1534.

Vol. VIII.—1535, to July.

Vol. IX.—1535, Aug. to Dec.

Vol. X.—1536, Jan. to June.

Vol. XI.—1536, July to Dec.

These volumes contain summaries of all State Papers and Correspondence relating to the reign of Henry VIII., in the Public Record Office, in the British Museum, the Libraries of Oxford and Cambridge, and other Public Libraries; and of all letters that have appeared in print in the works of Burnet, Strype, and others. Whatever authentic original material exists in England relative to the religious, political, parliamentary, or social history of the country during the reign of Henry VIII., will be found calendared in these volumes.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI., preserved in the Public Record Office. 1547-1553. *Edited by W. B. TURNBULL, Barrister-at-Law, &c.* 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY, preserved in the Public Record Office. 1553-1558. *Edited by W. B. TURNBULL, Barrister-at-Law, &c.* 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in the Public Record Office, &c. *Edited by the Rev. JOSEPH*

STEVENSON, M.A. (Vols. I.-VII.), and ALLAN JAMES CROSBY, M.A., Barrister-at-Law (Vols. VIII.-XI.). 1863-1880.

Vol. I.— 1558-1559.	Vol. VII.— 1564-1565.
Vol. II.— 1559-1560.	Vol. VIII.—1566-1568.
Vol. III.—1560-1561.	Vol. IX.— 1569-1571.
Vol. IV.—1561-1562.	Vol. X.— 1572-1574.
Vol. V.— 1562.	Vol. XI.— 1575-1577.
Vol. VI.—1563.	

CALENDAR OF TREASURY PAPERS, preserved in the Public Record Office. Edited by JOSEPH REDINGTON, an Assistant Record Keeper. 1868-1889.

Vol. I.— 1557-1696.	Vol. IV.—1708-1714.
Vol. II.— 1697-1702.	Vol. V.— 1714-1719.
Vol. III.—1702-1707.	Vol. VI.—1720-1728.

CALENDAR OF THE CAREW PAPERS, preserved in the Lambeth Library. Edited by J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London; and WILLIAM BULLEN. 1867-1873.

Vol. I.— 1515-1574.	Vol. V.—Book of Howth; Miscellaneous.
Vol. II.— 1575-1588.	Vol. VI.—1603-1624.
Vol. III.—1589-1600.	
Vol. IV.—1601-1603.	

The Carew Papers are of great importance to all students of Irish history.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. Edited by G. A. BERGENROTH, (Vols. I. and II.) 1862-1868, and DON PASCUAL DE GAYANGOS (Vols. III. to V.) 1873-1888.

Vol. I.—Hen. VII.—1485-1509.
Vol. II.—Hen. VIII.—1509-1525.
Supplement to Vol. I. and Vol. II.
Vol. III., Part 1.—Hen. VIII.— 1525-1526.
Vol. III., Part 2.—Hen. VIII.—1527-1529.
Vol. IV., Part 1.—Hen. VIII.—1529-1530.
Vol. IV., Part 2.—Hen. VIII.—1531-1533.
Vol. IV., Part 2.— <i>continued</i> .— 1531-1533.
Vol. V., Part 1.— Hen. VIII.— 1534-1536.
Vol. V., Part 2.— Hen. VIII.— 1536-1538.

Upon the death of Mr. Bergenroth, Don Pascual de Gayangos was appointed to continue the Calendar, and he has been able to add much valuable matter from Brussels and Vienna.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. Edited by RAWDON BROWN. 1864-1884.

Vol. I.— 1202-1509.	Vol. V.— 1534-1554.
Vol. II.— 1509-1519.	Vol. VI., Part I.— 1555-1556.
Vol. III.—1520-1526.	Vol. VI., Part II.— 1556-1557.
Vol. IV.—1527-1533.	Vol. VI., Part III.—1557-1558.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FÆDERA. By Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Records. Vol. I.—Will. I.—Edw. III. 1066-1377. Vol. II.—Ric. II.—Chas. II. 1377-1654. Vol. III., Appendix and Index. 1869-1885.

Rymer's "Fædera," is a collection of miscellaneous documents illustrative of the History of Great Britain and Ireland, from the Norman Conquest to the reign of Charles II. Several editions of the "Fædera" have been published, and the present Syllabus was undertaken to make the contents of this great national work more generally known.

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE RECORDS AND THE REV. J. S. BREWER TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Carte and Carew Papers in the Bodleian and Lambeth Libraries. 1864. Price 2s. 6d.

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE RECORDS TO THE MASTER OF THE ROLLS,
upon the Documents in the Archives and Public Libraries of Venice. 1866.
Price 2s. 6d.

In the Press.

- CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS,
preserved in the Archives of Venice, &c. Vol. VII.—1559-1580.
- CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotia-
tions between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and
elsewhere. *Edited by* DON PASCUAL DE GAYANGOS. Vol. VI.—1539-1542.
- CALENDAR OF STATE PAPERS:—COMMITTEE FOR COMPOUNDING, &c. *Edited by*
MARY ANNE EVERETT GREEN. Part II.
- CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF ELIZABETH,
preserved in the Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON,
F.S.A. Vol. V.—1592-1596.
- DESCRIPTIVE CATALOGUE OF ANCIENT DEEDS, preserved in the Public Record
Office. Vol. I.
- CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., pre-
served in the Public Record Office. *Edited by* WILLIAM DOUGLAS HAMILTON,
F.S.A. Vol. XX. 1645, &c.
- CALENDAR OF THE PATENT ROLLS OF THE REIGN OF EDWARD III.
- CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF
HENRY VIII., preserved in the Public Record Office, the British Museum,
&c. *Edited by* JAMES GAIRDNER, an Assistant Record Keeper. Vol. XII.
—1537.
-

In Progress.

- CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in the Public Record
Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, an Assistant Record
Keeper. Vol. VIII.—East Indies, 1630, &c.
- CALENDAR OF THE PATENT ROLLS OF THE REIGN OF EDWARD II.
- CALENDAR OF ANCIENT CORRESPONDENCE, Diplomatic Documents, Papal Bulls,
and the like, preserved in the Public Record Office.
-

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. Price 10s. each Volume or Part.]

On 25 July 1822, the House of Commons presented an address to the Crown, stating that the editions of the works of our ancient historians were inconvenient and defective; that many of their writings still remained in manuscript, and, in some cases, in a single copy only. They added, "that an uniform and convenient edition of the whole, published under His Majesty's royal sanction, would be an undertaking honourable to His Majesty's reign, and conducive to the advancement of historical and constitutional knowledge; that the House therefore humbly besought His Majesty, that He would be graciously pleased to give such directions as His Majesty, in His wisdom, might think fit, for the publication of a complete edition of the ancient historians of this realm, and assured His Majesty that whatever expense might be necessary for this purpose would be made good."

The Master of the Rolls, being very desirous that effect should be given to the resolution of the House of Commons, submitted to Her Majesty's Treasury in 1857 a plan for the publication of the ancient chronicles and memorials of the United Kingdom, and it was adopted accordingly. In selecting these works, it was considered right, in the first instance, to give preference to those of which the manuscripts were unique, or the materials of which would help to fill up blanks in English history for which no satisfactory and authentic information hitherto existed in any accessible form. One great object the Master of the Rolls had in view was to form a *corpus historicum* within reasonable limits, and which should be as complete as possible.

Of the Chronicles and Memorials, the following volumes have been published. They embrace the period from the earliest time of British history down to the end of the reign of Henry VII.

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. Edited by the Rev. F. C. HINGESTON, M.A. 1858.

Capgrave was prior of Lynn, in Norfolk, and provincial of the order of the Friars Hermits of England shortly before the year 1464. His Chronicle extends from the creation of the world to the year 1417. As a record of the language spoken in Norfolk (being written in English), it is of considerable value.

2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vols. I. and II. Edited by the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., Vicar of Leighton Buzzard. 1858.

This Chronicle traces the history of the monastery from its foundation by King Ina of Wessex, to the reign of Richard I., shortly after which period the present narrative was drawn up by an inmate of the establishment. The author had access to the title-deeds of the house; and incorporates into his history various charters of the Saxon kings, of great importance as illustrating not only the history of the locality but that of the kingdom.

3. LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei
II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Ædwardi
Regis qui apud Westmonasterium requiescit. Edited by HENRY RICHARDS
LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
1858.

The first is a poem in Norman French, addressed to Alianor, Queen of Henry III., probably written in 1245. Nothing is known of the author. The second is an anonymous poem, written between 1440 and 1450, by command of Henry VI. It does not throw any new light on the reign of Edward the Confessor, but is valuable as a specimen of the Latin poetry of the time. The third, also by an anonymous author, was apparently written for Queen Edith, between 1066 and 1074. It notices many facts not found in other writers.

4. MONUMENTA FRANCISCANA. Vol. I.—Thomas de Eccleston de Adventu
Fratrum Minorum in Angliam. Adæ de Marisco Epistolæ. Registrum
Fratrum Minorum Londoniæ. Edited by J. S. BREWER, M.A., Professor of
English Literature, King's College, London. Vol. II.—De Adventu

Minorum; re-edited, with additions. Chronicle of the Grey Friars. The ancient English version of the Rule of St. Francis. *Abbreviatio Statutorum*, 1451, &c. Edited by RICHARD HOWLETT, Barrister-at-Law. 1858, 1882.

The first volume contains original materials for the history of the settlement of the order of St. Francis in England, the letters of Adam de Marisco, and other papers connected with the foundation and diffusion of this great body. The second volume contains materials found, since the first volume was published.

5. *FASCICULI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYCLIF CUM TRITICO*. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. Edited by the Rev. W. W. SHIRLEY, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1858.

This work derives its principal value from being the only contemporaneous account of the rise of the Lollards.

6. *THE BUIK OF THE CRONICLIS OF SCOTLAND; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece*; by WILLIAM STEWART. Vols. I., II., and III. Edited by W. B. TURNBULL, Barrister-at-Law. 1858.

This is a metrical translation of a Latin Prose Chronicle, written in the first half of the 16th century. The narrative begins with the earliest legends and ends with the death of James I. of Scotland, and the "evil ending of the traitors that slew him." Strict accuracy of statement is not to be looked for; but the stories of the colonization of Spain, Ireland, and Scotland are interesting if not true; and the chronicle reflects the manners, sentiments, and character of the age in which it was composed. The peculiarities of the Scottish dialect are well illustrated in this version.

7. *JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS*. Edited by the Rev. F. C. HINGESTON, M.A. 1858.

This work is dedicated to Henry VI. of England, who appears to have been, in the author's estimation, the greatest of all the Henries. The first part relates only to the history of the Empire from the election of Henry I. the Fowler, to the end of the reign of the Emperor Henry VI. The second part is devoted to English history, from the accession of Henry I. in 1100, to 1446, which was the twenty-fourth year of the reign of Henry VI. The third part contains the lives of illustrious men who have borne the name of Henry in various parts of the world. Capgrave was born in 1393, and lived during the Wars of the Roses, for which period his work is of some value.

8. *HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS*, by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. Edited by CHARLES HARDWICK, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge. 1858.

This history extends from the arrival of St. Augustine in Kent until 1191. Prefixed is a chronology as far as 1418, which shows in outline what was to have been the character of the work when completed. The author was connected with Norfolk, and most probably with Elmham.

9. *EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS): Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum*. Vols. I., II., and III. Edited by F. S. HAYDON, B.A. 1858-1863.

This is a Latin Chronicle extending from the Creation to the latter part of the reign of Edward III., and written by a monk of the Abbey of Malmesbury, in Wiltshire, about the year 1367. A continuation, carrying the history of England down to the year 1413, was added in the first half of the fifteenth century by an author whose name is not known. The Eulogium itself is chiefly valuable as containing a history, by a contemporary, of the period between 1356 and 1366.

10. *MEMORIALS OF HENRY THE SEVENTH: Bernardi Andreæ Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia*. Edited by JAMES GAIRDNER. 1858.

The contents of this volume are—(1) a life of Henry VII., by his poet laureate and historiographer, Bernard André, of Toulouse, with some compositions in verse, of which he is supposed to have been the author; (2) the journals of Roger Machado during certain embassies on which he was sent by Henry VII. to Spain and Brittany, the first of which had reference to the marriage of the King's son, Arthur, with Catharine of Arragon; (3) two curious reports by envoys sent to Spain in 1505 touching the succession to the Crown of Castile, and a project of marriage between Henry VII. and the Queen of Naples; and (4) an account of Philip of Castile's reception in England in 1506. Other documents of interest are given in an appendix.

11. *MEMORIALS OF HENRY THE FIFTH. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V.* Edited by CHARLES A. COLE. 1858.

This volume contains three treatises which more or less illustrate the history of the reign of Henry V., viz.: A life by Robert Redman; a Metrical Chronicle by Thomas Elmham, prior of Lenton, a contemporary author; *Versus Rhythmici*, written apparently by a monk of Westminster Abbey, who was also a contemporary of Henry V.

12. **MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati.** Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III., Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by HENRY THOMAS RILEY, M.A., Barrister-at-Law.* 1859-1862.

The manuscript of the *Liber Albus*, compiled by John Carpenter, Common Clerk of the City of London in the year 1419, gives an account of the laws, regulations, and institutions of that City in the 12th, 13th, 14th, and early part of the 15th centuries. The *Liber Custumarum* was compiled probably by various hands in the early part of the 14th century during the reign of Edward II. It also gives an account of the laws, regulations, and institutions of the City of London in the 12th, 13th, and early part of the 14th centuries.

13. **CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES.** *Edited by Sir HENRY ELLIS, K.H.* 1859.

Although this Chronicle tells of the arrival of Hengist and Horsa in England in 449, yet it substantially begins with the reign of King Alfred, and comes down to 1292, where it ends abruptly. The history is particularly valuable for notices of events in the eastern portions of the Kingdom.

14. **A COLLECTION OF POLITICAL POEMS AND SONGS RELATING TO ENGLISH HISTORY, FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII.** Vols. I. and II. *Edited by THOMAS WRIGHT, M.A.* 1859-1861.

These Poems are perhaps the most interesting of all the historical writings of the period, though they cannot be relied on for accuracy of statement. They are various in character; some are upon religious subjects, some may be called satires, and some give no more than a court scandal; but as a whole they present a very fair picture of society, and of the relations of the different classes to one another. The songs in old English are of considerable value to the philologist.

15. **The "OPUS TERTIUM," "OPUS MINUS," &c., of ROGER BACON.** *Edited by J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.* 1859.

This is the celebrated treatise—never before printed—so frequently referred to by the great philosopher in his works. It contains the fullest details we possess of the life and labours of Roger Bacon: also a fragment by the same author, supposed to be unique, the "*Compendium Studii Theologiae*."

16. **BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA; 449-1298: necnon ejusdem Liber de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ.** *Edited by HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.* 1859.

The author, a monk of Norwich, has here given us a Chronicle of England from the arrival of the Saxons in 449 to the year 1298, in or about which year it appears that he died. The latter portion of this history is of great value, as the writer was contemporary with the events which he records.

17. **BRUT Y TYWYSGION; or, The Chronicle of the Princes of Wales.** *Edited by the Rev. JOHN WILLIAMS AB ITHEL, M.A.* 1860.

This work, also known as "The Chronicle of the Princes of Wales," has been attributed to Caradoc of Llancarvan, who flourished about the middle of the twelfth century. It is written in the ancient Welsh language, begins with the abdication and death of Caedwala at Rome, in the year 681, and continues the history down to the subjugation of Wales by Edward I., about the year 1282.

18. **A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGN OF HENRY IV. 1399-1404.** *Edited by the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.* 1860.

This volume is valuable on account of the light it throws upon biographical history, and the familiar view it presents of characters, manners, and events.

19. **THE REPRESSOR OF OVER MUCH BLAMING OF THE CLERGY.** By REGINALD PECKOCK, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by the Rev. CHURCHILL BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.* 1860.

The "Repressor" may be considered the earliest piece of good theological disquisition of which our English prose literature can boast. The author was born about the end of the fourteenth century, consecrated Bishop of St. Asaph in the year 1444, and translated to the see of Chichester in 1450. While Bishop of St. Asaph, he zealously defended his brother prelates from the attacks of those who censured the bishops for their neglect of duty. Peckock took up a position midway between that of the Roman Church and that of the modern Anglican Church; but his work is interesting chiefly because it gives a full account of the views of the Lollards and of the arguments by which they were supported. Apart from religious matters, the light thrown upon contemporaneous history is very small, but the "Repressor" has great value for the philologist, as it tells us what were the characteristics of the language in use among the cultivated Englishmen of the fifteenth century.

20. **ANNALES CAMBRIÆ.** Edited by the Rev. JOHN WILLIAMS AB ITHEL, M.A. 1860.

These annals, which are in Latin, commence in 447, and come down to 1288. The earlier portion appears to be taken from an Irish Chronicle used by Tigernach, and by the compiler of the Annals of Ulster. The annals were probably written at St. Davids, by Blegewryd, Archdeacon of Llandaff, the most learned man in his day in all Cymru.

21. **THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS.** Vols. I., II., III., and IV. Edited by the Rev. J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vols. V., VI., and VII. Edited by the Rev. JAMES F. DIMOCK, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1861-1877.

These volumes contain the historical works of Gerald du Barry, who lived in the reigns of Henry II., Richard I. and John, and attempted to re-establish the independence of Wales by restoring the see of St. Davids to its ancient primacy. His works are of a very miscellaneous nature, both in prose and verse, and are remarkable chiefly for the racy and original anecdotes which they contain relating to contemporaries. He is the only Welsh writer of any importance who has contributed so much to the mediæval literature of this country, or assumed, in consequence of his nationality, so free and independent a tone. His frequent travels in Italy, in France, in Ireland, and in Wales, gave him opportunities for observation which did not generally fall to the lot of mediæval writers in the twelfth and thirteenth centuries, and of these observations Giraldus has made due use.

The Topographia Hibernica (in Vol. V.) is the result of Giraldus' two visits to Ireland, the first in 1183, the second in 1185-6, when he accompanied Prince John into that country. A very interesting portion of this treatise is devoted to the animals of Ireland. It shows that he was a very accurate and acute observer, and his descriptions are given in a way that a scientific naturalist of the present day could hardly improve upon. The Expugnatio Hibernica was written about 1183 and may be regarded rather as a great epic than a sober relation of acts occurring in his own days. Vol. VI. contains the Itinerarium Cambriæ et Descriptio Cambriæ: and Vol. VII., the lives of S. Re mixingus and S. Hugh.

22. **LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING OF ENGLAND.** Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). Edited by the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., Vicar of Leighton Buzzard. 1861-1864.

These letters and papers are derived chiefly from originals or contemporary copies extant in the Bibliothèque Impériale, and the Dépôt des Archives, in Paris. They illustrate the policy adopted by John Duke of Bedford and his successors during their government of Normandy, and other provinces of France acquired by Henry V.

23. **THE ANGLO-SAXON CHRONICLE, ACCORDING TO THE SEVERAL ORIGINAL AUTHORITIES.** Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. Edited and translated by BENJAMIN THORPE, Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.

This chronicle, extending from the earliest history of Britain to 1154, is justly the boast of England; no other nation can produce any history, written in its own vernacular, at all approaching it, in antiquity, truthfulness, or extent, the historical books of the Bible alone excepted. There are at present six independent manuscripts of the Saxon Chronicle, ending in different years, and written in different parts of the country. In this edition, the text of each manuscript is printed in columns on the same page, so that the student may see at a glance the various changes which occur in orthography, whether arising from locality or age.

24. **LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III. AND HENRY VII.** Vols. I. and II. Edited by JAMES GAIRDNER. 1861-1863.

The papers are derived from the MSS. in Public Record Office, the British Museum, and other repositories. The period to which they refer is unusually destitute of chronicles and other sources of historical information, so that the light obtained from them is of special importance. The principal contents of the volumes are some diplomatic Papers of Richard III.; correspondence between Henry VII. and Ferdinand and Isabella of Spain; documents relating to Edmund de la Pole Earl of Suffolk; and a portion of the correspondence of James IV. of Scotland.

25. **LETTERS OF BISHOP GROSSETESTE, illustrative of the Social Condition of his Time.** Edited by the Rev. HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.

The Letters of Robert Grosseteste range in date from about 1210 to 1253, and relate to various matters connected not only with the political history of England during the reign of Henry III. but with its ecclesiastical condition. They refer especially to the diocese of Lincoln, of which Grosseteste was bishop.

26. **DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND.** Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. Vol. II.; 1066-1200. Vol. III.; 1200-1327. By Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Records. 1862-1871.

The object of this work is to publish notices of all known sources of British history, both printed and unprinted, in one continued sequence. The materials, when historical (as distinguished from biographical), are arranged under the year in which the latest event is recorded in the chronicle or history, and not under the period in which its author, real or supposed, flourished. Biographies are enumerated under the year in which the person commemorated died, and not under the year in which the life was written. A brief analysis of each work has been added when deserving it, in which original portions are distinguished from mere compilations. A biographical sketch of the author of each piece has been added, and a brief notice of such British authors as have written on historical subjects.

27. **ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III.** Vol. I., 1216-1235. Vol. II., 1236-1272. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, D.D., Regius Professor of Ecclesiastical History, and Canon of Christ Church, Oxford. 1862-1866.

The letters contained in these volumes are derived chiefly from the ancient correspondence in the Public Record Office. They illustrate the political history of England during the reign of its liberties, and throw considerable light upon the personal history of Simon de Montfort. The affairs of France form the subject of many of them, especially in regard to the province of Gascony.

28. **CHRONICA MONASTERII S. ALBANI.**—1. THOME WALSHINGHAM HISTORIA ANGLICANA; Vol. I., 1272-1381: Vol. II., 1381-1422. 2. WILLELMI RISHANGER CHRONICA ET ANNALES, 1259-1307. 3. JOHANNIS DE TROKELowe ET HENRICI DE BLANEFORDE CHRONICA ET ANNALES, 1259-1296; 1307-1324; 1325-1328. 4. GESTA ABBATUM MONASTERII S. ALBANI, A THOMA WALSHINGHAM, MONTIS RICARDO SECUNDO, EJUSDEM ECCLESIE PRÆCENTORE, COMPILATA: Vol. I., 793-1290: Vol. II., 1290-1349: Vol. III., 1349-1411. 5. JOHANNIS AMUNDESHAM, MONACHI MONASTERII S. ALBANI, UT VIDETUR, ANNALES: Vol. I. and II. 6. REGISTRA QUORUNDAM ABBATUM MONASTERII S. ALBANI, QUAE IN SAECULO XV^{mo} FLORUERE; Vol. I., REGISTRUM ABBATIAE JOHANNIS WHETHAMSTEDAE, ABBATIS MONASTERII SANCTI ALBANI, ITERUM SUSCEPTAE; ROBERTI BLAKENEY, CAPELLANO, QUONDAM ADSRIPTUM: Vol. II., REGISTRA JOHANNIS WHETHAMSTEDAE, WILLELMI ALBON, ET WILLELMI WALLINGFORDE, ABBATUM MONASTERII SANCTI ALBANI, CUM APPENDICE, CONTINENTE QUASDAM EPISCOPIA A JOHANNIS WHETHAMSTEDAE CONSCRIPTAS. 7. YPODIGNA NEUSTRIÆ A THOMA WALSHINGHAM, QUONDAM MONACHO MONASTERII S. ALBANI, CONSCRIPTA. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1863-1866.

In the first two volumes is a History of England, from the death of Henry III. to the death of Henry V., by Thomas Walsingham, Precentor of St. Albans.

In the 3rd volume is a Chronicle of English History, attributed to William Rishanger, who lived in the reign of Edward I.: an account of transactions attending the award of the kingdom of Scotland to John Balliol, 1291-1292, also attributed to William Rishanger, but on no sufficient ground: a short Chronicle of English History, 1292 to 1300, by an unknown hand: a Chronicle Willelmi Rishanger Gesta Edwardi Primi, Regis Angliæ, with Annales Regum Angliæ, probably by the same hand: and fragments of three Chronicles of English History, 1285 to 1307.

In the 4th volume is a Chronicle of English History, 1259 to 1296: Annals of Edward II., 1296 to 1325, by John de Trokelowe, a monk of St. Albans, and a continuation of Trokelowe's Annals, 1325, 1324, by Henry de Blanford: a full Chronicle of English History, 1325 to 1406; and account of the Benefactors of St. Albans, written in the early part of the 15th century.

The 5th, 6th, and 7th volumes contain a history of the Abbots of St. Albans, 793 to 1411, as compiled by Thomas Walsingham: with a Continuation.

The 8th and 9th volumes, in continuation of the Annals, contain a Chronicle, probably by John Amundesham, a monk of St. Albans.

The 10th and 11th volumes relate especially to the acts and proceedings of Abbots Whethamstede, Albon, and Wallingford, and may be considered as a memorial of the chief historical and domestic events during those periods.

The 12th volume contains a compendious History of England to the reign of Henry V., and Normandy in early times, also by Thomas Walsingham, and dedicated to Henry V.

29. **CHRONICON ABBATIAE EVESHAMENSIS, AUCTORIBUS DOMINICO PRIORE EVESHAMENSIS ET THOMA DE MARLEBERGE ABBATE, A FUNDATIONE AD ANNUM 1218 UNA CUM CONTINUATIONE AD ANNUM 1418.** *Edited by* the Rev. W. D. MACGREGOR, Bodleian Library, Oxford. 1863.

The Chronicle of Evesham illustrates the history of that important monastery from its foundation by Egwin, about 690, to the year 1418. Its chief feature is an autobiography, which makes acquainted with the inner daily life of a great abbey, such as but rarely has been recorded. Interspersed are many notices of general, personal, and local history.

30. **RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM ANGLIÆ.** Vol. I., 447-871. Vol. II., 872-1066. *Edited by* JOHN E. B. MAYOR, M.A., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1863-1869.

Richard of Cirencester was a monk of Westminster, 1355-1400. His history, in four books, extends from 447 to 1066. He announces his intention of continuing it, but there is no evidence that he completed any more. This chronicle gives many charters in favour of Westminster Abbey, and a very full account of the lives and miracles of the saints, especially of Edward the Confessor, whose reign occupies the fourth book. A treatise on the Coronation, by William of Sudbury, monk of Westminster, fills book ii. c. 3. It was on this author that C. J. Bertram fathered the forgery, *De Situ Britannia* in 1747.

31. **YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD THE FIRST.** Years 20-21, 21-22, 22-23, 23-24, 24-25, 25-26, 26-27, 27-28, 28-29, 29-30, 30-31, 32-33, and 33-35 Edw. I.; and 11-12 Edw. III. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HORWOOD, Barrister-at-Law. Years 12-13, 13-14, 14, and 14-15 Edward III. *Edited and translated by* LUKE OWEN PIKE, M.A., Barrister-at-Law. 1863-1889.

The "Year Books" are the earliest of our Law Reports. They contain matter not only of practical utility to lawyers in the present day, but also illustrative of almost every branch of history, while for certain philological purposes they hold a position absolutely unique.

32. **NARRATIVES OF THE EXPULSION OF THE ENGLISH FROM NORMANDY 1449-1450.** —*Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normendie, par Berry, Hérault du Roy: Conférences between the Ambassadors of France and England. Edited by the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A. 1863.*

This volume contains the narrative of an eye-witness who details with considerable power and minuteness the circumstances which attended the final expulsion of the English from Normandy in 1450.

33. **HISTORIA ET CARTULARIUM MONASTERII S. PETRI GLOUCESTRIÆ.** Vols. I., II., and III. *Edited by W. H. HART, F.S.A., Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie. 1863-1867.*

This work consists of two parts, the History and the Cartulary of the Monastery of St. Peter, Gloucester. The history furnishes an account of the monastery from its foundation, in the year 681, to the early part of the reign of Richard II., together with a calendar of donations and benefactions. It treats principally of the affairs of the monastery, but occasionally matters of general history are introduced. Its authorship has generally been assigned to Walter Froucester the twentieth abbot, but without any foundation.

34. **ALEXANDRI NECKAM DE NATURIS RERUM LIBRI DUO; with NECKAM'S POEM, DE LAUDIBUS DIVINÆ SAPIENTIÆ.** *Edited by THOMAS WRIGHT, M.A. 1863.*

Neckam was a man who devoted himself to science, such as it was in the twelfth century. In the "De Naturis Rerum" are to be found what may be called the rudiments of many sciences mixed up with much error and ignorance. Neckam had his own views in morals, and in giving us a glimpse of them, as well as of his other opinions, he throws much light upon the manners, customs, and general tone of thought prevalent in the twelfth century. The poem entitled "De Laudibus Divinæ Sapientiæ" appears to be a metrical paraphrase or abridgment of the "De Naturis Rerum." It is written in the elegiac metre, and it is, as a whole, above the ordinary standard of mediæval Latin.

35. **LEECHDOMS, WORTCUNNING, AND STARCRAFT OF EARLY ENGLAND; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest.** Vols. I., II., and III. *Collected and edited by the Rev. T. OSWALD COCKAYNE, M.A. 1864-1866.*

This work illustrates not only the history of science, but the history of superstition. In addition to the information bearing directly upon the medical skill and medical faith of the times, there are many passages which incidentally throw light upon the general mode of life and ordinary diet.

36. **ANNALES MONASTICI.** Vol. I.:—*Annales de Margan, 1066-1232; Annales de Theokesberia, 1066-1263; Annales de Burton, 1004-1263.* Vol. II.:—*Annales Monasterii de Wintonia, 519-1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1-1291.* Vol. III.:—*Annales Prioratus de Dunstaplia, 1-1297.* Vol. IV.:—*Annales Monasterii de Bermundeseia, 1042-1432.* Vol. V.:—*Annales Monasterii de Oseneia, 1016-1347; Chronicon vulgo dictum Chronicon Thomæ Wykes, 1066-1289; Annales Prioratus de Wigornia, 1-1377.* Vol. V.:—*Index and Glossary. Edited by HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registry of the University, Cambridge. 1864-1869.*

The present collection of Monastic Annals embraces all the more important chronicles compiled in religious houses in England during the thirteenth century. These distinct works are ten in number. The extreme period which they embrace ranges from the year 1 to 1432, although they refer more especially to the reigns of John, Henry III., and Edward I.

37. **MAGNA VITA S. HUGONIS EPISCOPI LINCOLNIENSIS.** From MSS. in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. *Edited by the Rev. JAMES F. DIMOCK, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1864.*

This work contains a number of very curious and interesting incidents, and being the work of a contemporary, is valuable, not only as a biography of a celebrated ecclesiastic but as the work of a man, who, from personal knowledge, gives notices of passing events, as well as of individuals who were then taking active part in public affairs. The author, in all probability, was Adam Abbot of Evesham. He was domestic chaplain and private confessor of Bishop Hugh, and in these capacities was admitted to the closest intimacy. Bishop Hugh's consecration took place on the 21st September 1186; he died on the 16th of November 1200; and was canonized in 1220.

38. **CHRONICLES AND MEMORIALS OF THE REIGN OF RICHARD THE FIRST.** Vol. I.:—*ITINERARIUM PEREGRINORUM ET GESTA REGIS RICARDI.* Vol. II.:—*EPISTOLÆ CANTUARIENSES; the Letters of the Prior and Convent of Christ Church, Canterbury; 1187 to 1199. Edited by the Rev. WILLIAM STUBBS, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian. 1864-1865.*

The authorship of the Chronicle in Vol. I., hitherto ascribed to Geoffrey Vinesauf, is now more correctly ascribed to Richard, Canon of the Holy Trinity of London. The narrative extends from 1187 to 1199; but its chief interest consists in the minute and authentic narrative which it furnishes of the exploits of Richard I., from his departure from England in December 1189 to his death in 1199.

The letters in Vol. II., written between 1187 and 1190, are of value as furnishing authentic materials for the history of the ecclesiastical condition of England during the reign of Richard I. They had their origin in a dispute which arose from the attempts of Baldwin and Hubert, archbishops of Canterbury, to found a college of secular canons, a project which gave great umbrage to the monks of Canterbury.

39. **RECUEIL DES CRONIQUEES ET ANCIENNES HISTOIRES DE LA GRANT BRETAGNE PRESENT NOMME ENGLETERRE**, par JEHAN DE WAURIN. Vol. I. Albina to 688. Vol. II., 1399-1422. Vol. III., 1422-1431. *Edited by* Sir WILLIAM HARDY, F.S.A. 1864-1879. Vol. IV. 1431-1443. *Edited by* Sir WILLIAM HARDY, F.S.A., and EDWARD L. C. P. HARDY, F.S.A. 1884.

40. **A COLLECTION OF THE CHRONICLES AND ANCIENT HISTORIES OF GREAT BRITAIN, NOW CALLED ENGLAND**, by JOHN DE WAURIN. Albina to 688. (Translation of the preceding Vols. I. and II.) *Edited and translated by* Sir WILLIAM HARDY, F.S.A., and EDWARD L. C. P. HARDY, F.S.A. 1864-1887.

This curious chronicle extends from the fabulous period of history down to the return of Edward IV. to England in the year 1471 after the second deposition of Henry VI. The manuscript from which the text of the work is taken was written towards the end of the fifteenth century, having been expressly executed for Louis de Bruges, Seigneur de la Gruthuyse and Earl of Winchester.

41. **POLYCHRONICON RANULPHI HIGDEN**, with Trevisa's Translation. Vols. I. and II. *Edited by* CHURCHILL BABINGTON, B.D., Senior Fellow of St. John's College, Cambridge. Vols. III., IV., V., VI., VII., VIII., and IX. *Edited by* the Rev. JOSEPH RAWSON LUMBY, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge. 1865-1886.

This is one of the many mediæval chronicles which assume the character of a history of the world. It begins with the creation, and is brought down to the author's own time, the reign of Edward III. It enables us to form a very fair estimate of the knowledge of history and geography which well-informed readers of the fourteenth and fifteenth centuries possessed, for it was then the standard work on general history.

The two English translations, which are printed with the original Latin, afford interesting illustrations of the gradual change of our language, for one was made in the fourteenth century, the other in the fifteenth.

42. **LE LIVRE DE REIS DE BRITTANIE E LE LIVRE DE REIS DE ENGLETERE**. *Edited by* the Rev. JOHN GLOVER, M.A., Vicar of Brading, Isle of Wight, formerly Librarian of Trinity College, Cambridge. 1865.

These two treatises, though they cannot rank as independent narratives, are valuable as careful abstracts of previous historians. Some various readings are given which are interesting to the philologist as instances of semi-Saxonized French. It is supposed that Peter of Ickham was the author.

43. **CHRONICA MONASTERII DE MELSA AB ANNO 1150 USQUE AD ANNUM 1406**. Vols. I., II., and III. *Edited by* EDWARD AUGUSTUS BOND, Assistant-Keeper of Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum. 1866-1868.

The Abbey of Meaux was a Cistercian house, and the work of its abbot is both curious and valuable. It is a faithful and often minute record of the establishment of a religious community, of its progress in forming an ample revenue, of its struggles to maintain its acquisitions, and of its relations to the governing institutions of the country. In addition to the private affairs of the monastery, some light is thrown upon the public events of the time.

44. **MATTHÆI PARISIENSIS HISTORIA ANGLORUM, SIVE, UT VULGO DICITUR, HISTORIA MINOR**. Vols. I., II., and III. 1067-1253. *Edited by* Sir FREDERIC MADDEN, K.H., Keeper of the Manuscript Department of British Museum. 1866-1869.

The exact date at which this work was written is, according to the chronicler, 1250. The history is of considerable value as an illustration of the period during which the author lived, and contains a good summary of the events which followed the Conquest. This minor chronicle is, however, based on another work (also written by Matthew Paris) giving fuller details, which has been called the "Historia Major." The chronicle here published, nevertheless, gives some information not to be found in the greater history.

45. **LIBER MONASTERII DE HYDA: A CHRONICLE AND CHARTULARY OF HYDE ABBEY, WINCHESTER, 455-1023**. *Edited by* EDWARD EDWARDS. 1866.

The "Book of Hyde" is a compilation from much earlier sources which are usually indicated with considerable care and precision. In many cases, however, the Hyde Chronicler appears to correct, to qualify, or to amplify the statements, which, in substance, he adopts. He also mentions, and frequently quotes from writers whose works are either entirely lost or at present known only by fragments.

There is to be found, in the "Book of Hyde," much information relating to the reign of King Alfred which is not known to exist elsewhere. The volume contains some curious specimens of Anglo-Saxon and Mediæval English.

46. **CHRONICON SCOTORUM: A CHRONICLE OF IRISH AFFAIRS, from the EARLIEST TIMES to 1135; and SUPPLEMENT, containing the Events from 1141 to 1150.** *Edited, with Translation, by WILLIAM MAUNSELL HENNESSY, M.R.I.A.* 1866.

There is, in this volume, a legendary account of the peopling of Ireland and of the adventures which befell the various heroes who are said to have been connected with Irish history. The details are, however, very meagre both for this period and for the time when history becomes more authentic. The plan adopted in the chronicle gives the appearance of an accuracy to which the earlier portions of the work cannot have any claim. The succession of events is marked year by year, from A.M. 1699 to A.D. 1150.

47. **THE CHRONICLE OF PIERRE DE LANGTOFT, IN FRENCH VERSE, FROM THE EARLIEST PERIOD TO THE DEATH OF EDWARD I.** Vols. I. and II. *Edited by THOMAS WRIGHT, M.A.* 1866-1868.

It is probable that Pierre de Langtoft was a canon of Bridlington, in Yorkshire, and lived in the reign of Edward I., and during a portion of the reign of Edward II. This chronicle is divided into three parts; in the first, is an abridgment of Geoffrey of Monmouth's "Historia Britonum;" in the second, a history of the Anglo-Saxon and Norman kings, to the death of Henry III.; in the third, a history of the reign of Edward I. The language is singularly corrupt, and a curious specimen of the French of Yorkshire.

48. **THE WAR OF THE GAEDHIL WITH THE GAILL, OF THE INVASIONS OF IRELAND BY THE DANES AND OTHER NORSEMEN.** *Edited, with a Translation, by the Rev. JAMES HENTHORN TODD, D.D., Senior Fellow of Trinity College, and Regius Professor of Hebrew in the University of Dublin.* 1867.

The work in its present form, in the editor's opinion, is a comparatively modern version of an undoubtedly ancient original. That it was compiled from contemporary materials has been proved by curious incidental evidence. The contents of the work are sufficiently described in its title. The story is told after the manner of the Scandinavian Sagas, with poems and fragments of poems introduced into the prose narrative.

49. **GESTA REGIS HENRICI SECUNDI BENEDICTI ABBATIS. CHRONICLE OF THE REIGNS OF HENRY II. AND RICHARD I., 1169-1192, known under the name of BENEDICT OF PETERBOROUGH.** Vols. I. and II. *Edited by the Rev. WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, Oxford, and Lambeth Librarian.* 1867.

This chronicle of the reigns of Henry II. and Richard I., known commonly under the name of Benedict of Peterborough, is one of the best existing specimens of a class of historical compositions of the first importance to the student.

50. **MUNIMENTA ACADEMICA, OR, DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ACADEMICAL LIFE AND STUDIES AT OXFORD (in Two Parts).** *Edited by the Rev. HENRY ANSTEX, M.A., Vicar of St. Wendron, Cornwall, and lately Vice-Principal of St. Mary Hall, Oxford.* 1868.

51. **CHRONICA MAGISTRI ROGERI DE HOVEDENE.** Vols. I., II., III., and IV. *Edited by the Rev. WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford.* 1868-1871.

The earlier portion, extending from 732 to 1143, appears to be a copy of a compilation made in Northumbria about 1161, to which Hoveden added little. From 1143 to 1169—a very valuable portion of this work—the matter is derived from another source, to which Hoveden appears to have supplied little, and not always judiciously. From 1170 to 1192 is the portion which corresponds with the Chronicle known under the name of Benedict of Peterborough (*see* No. 49); but it is not a copy, being sometimes an abridgment, at others a paraphrase; occasionally the two works entirely agree; showing that both writers had access to the same materials, but dealt with them differently. From 1192 to 1201 may be said to be wholly Hoveden's work; it is extremely valuable, and an authority of the first importance.

52. **WILLELMI MALMESBIRIENSIS MONACHI DE GESTIS PONTIFICUM ANGLORUM DIBBI QUINQUE.** *Edited by N. E. S. A. HAMILTON, of the Department of Manuscripts, British Museum.* 1870.

William of Malmesbury's "Gesta Pontificum" is the principal foundation of English Ecclesiastical Biography, down to the year 1122.

53. **HISTORIC AND MUNICIPAL DOCUMENTS OF IRELAND, FROM THE ARCHIVES OF THE CITY OF DUBLIN, &c. 1172-1320.** *Edited by JOHN T. GILBERT, F.S.A., Secretary of the Public Record Office of Ireland.* 1870.

A collection of original documents, elucidating mainly the history and condition of the municipal, middle, and trading classes under or in relation with the rule of England in Ireland. Extending over the first hundred and fifty years of the Anglo-Norman settlement, the series includes charters, municipal laws and regulations, rolls of names of citizens and members of merchant-guilds, lists of commodities with their rates, correspondence, illustrations of relations between ecclesiastics and laity; together with many documents exhibiting the state of Ireland during the presence there of the Scots under Robert and Edward Bruce.

54. **THE ANNALS OF LOCH CÉ. A CHRONICLE OF IRISH AFFAIRS, FROM 1041 to 1590.** Vols. I. and II. *Edited, with a Translation, by WILLIAM MAUNSELL HENNESSY, M.R.I.A.* 1871.

The original of this chronicle has passed under various names. The title of "Annals of Loch Cé" was given to it by Professor O'Curry, on the ground that it was transcribed for Brian Mac Dermot, an Irish chieftain, who resided on the island in Loch Cé, in the county of Roscommon. It adds much to the materials for the civil and ecclesiastical history of Ireland; and contains many curious references to English and foreign affairs, not noticed in any other chronicle.

55. **MONUMENTA JURIDICA. THE BLACK BOOK OF THE ADMIRALTY, WITH APPENDICES.** Vols. I., II., III., and IV. *Edited by SIR TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L.* 1871-1876.

This book contains the ancient ordinances and laws relating to the navy, and was probably compiled for the use of the Lord High Admiral of England. Selden calls it the "jewel of the Admiralty Records." Prynne ascribes to the Black Book the same authority in the Admiralty as the Black and Red Books have in the Court of Exchequer, and most English writers on maritime law recognize its importance.

56. **MEMORIALS OF THE REIGN OF HENRY VI.:—OFFICIAL CORRESPONDENCE OF THOMAS BECKYNTON, SECRETARY TO HENRY VI., AND BISHOP OF BATH AND WELLS.** *Edited, from a MS. in the Archiepiscopal Library at Lambeth, with an Appendix of Illustrative Documents, by the Rev. GEORGE WILLIAMS, B.D., Vicar of Ringwood, late Fellow of King's College, Cambridge.* Vols. I. and II. 1872.

These curious volumes are of a miscellaneous character, and were probably compiled under the immediate direction of Beckynton before he had attained to the Episcopate. They contain many of the Bishop's own letters, and several written by him in the King's name; also letters to himself while Royal Secretary, and others addressed to the King.

57. **MATTHÆI PARISIENSIS, MONACHI SANCTI ALBANI, CHRONICA MAJORA.** Vol. I. The Creation to A.D. 1066. Vol. II. A.D. 1067 to A.D. 1216. Vol. III. A.D. 1216 to A.D. 1239. Vol. IV. A.D. 1240 to A.D. 1247. Vol. V. A.D. 1248 to A.D. 1259. Vol. VI. Additamenta. Vol. VII. Index. *Edited by the Rev. HENRY RICHARDS LUARD, D.D., Fellow of Trinity College, Registrar of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge.* 1872-1884.

This work contains the "Chronica Majora" of Matthew Paris, one of the most valuable and frequently consulted of the ancient English Chronicles. It is published from its commencement, for the first time. The editions by Archbishop Parker, and William Watts, severally begin at the Norman Conquest.

58. **MEMORIALE FRATRIS WALTERI DE COVENTRIA.—THE HISTORICAL COLLECTIONS OF WALTER OF COVENTRY.** Vols. I. and II. *Edited by the Rev. WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford.* 1872-1873.

The first portion is not of much importance, being only a compilation from earlier writers. The part relating to the first quarter of the thirteenth century is the most valuable and interesting.

59. **THE ANGLO-LATIN SATIRICAL POETS AND EPIGRAMMATISTS OF THE TWELFTH CENTURY.** Vols. I. and II. *Collected and edited by THOMAS WRIGHT, M.A., Corresponding Member of the National Institute of France (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres).* 1872.

The Poems contained in these volumes have long been known and appreciated as the best satires of the age in which their authors flourished, and were deservedly popular during the 13th and 14th centuries.

60. **MATERIALS FOR A HISTORY OF THE REIGN OF HENRY VII., FROM ORIGINAL DOCUMENTS PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE.** Vols. I. and II. *Edited by the Rev. WILLIAM CAMPBELL, M.A., one of Her Majesty's Inspectors of Schools.* 1873-1877.

These volumes are valuable as illustrating the acts and proceedings of Henry VII. on ascending the throne, and shadow out the policy he afterwards adopted.

61. **HISTORICAL PAPERS AND LETTERS FROM THE NORTHERN REGISTERS.** *Edited by the Rev. JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society.* 1873.

The documents in this volume illustrate, for the most part, the general history of the north of England, particularly in its relation to Scotland.

62. **REGISTRUM PALATINUM DUNELMENSE. THE REGISTER OF RICHARD DE KELLAWE, LORD PALATINE AND BISHOP OF DURHAM; 1311-1316.** Vols. I., II., III., and IV. *Edited by Sir THOMAS DUFFUS HADY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.* 1873-1878.

Bishop Kellawe's Register contains the proceedings of his prelate, both lay and ecclesiastical and is the earliest Register of the Palatinate of Durham.

63. **MEMORIALS OF SAINT DUNSTAN, ARCHBISHOP OF CANTERBURY.** *Edited by* the Rev. WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1874.

This volume contains several lives of Archbishop Dunstan, opening various points of Historical and Literary interest.

64. **CHRONICON ANGLIÆ, AB ANNO DOMINI 1328 USQUE AD ANNUM 1388, AUCTORE MONACHO QUODAM SANCTI ALBANI.** *Edited by* EDWARD MAUNDE THOMPSON, Barrister-at-Law, Assistant-Keeper of the Manuscripts in the British Museum. 1874.

This chronicle gives a circumstantial history of the close of the reign of Edward III.

65. **THÓMAS SAGA ERKIBYSKUPS. A LIFE OF ARCHBISHOP THOMAS BECKET, IN ICELANDIC.** Vols. I. and II. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary by* M. EIRÍKR MAGNÚSSON, M.A., Sub-Librarian of the University Library, Cambridge. 1875-1884.

This work is derived from the Life of Becket written by Benedict of Peterborough, and apparently supplies the missing portions in Benedict's biography.

66. **RADULPHI DE COGGESHALL CHRONICON ANGLICANUM.** *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A. 1875.

This volume contains the "Chronicon Anglicanum," by Ralph of Coggeshall, the "Libellus de Expugnatione Terræ Sanctæ per Saladinum," usually ascribed to him and other pieces.

67. **MATERIALS FOR THE HISTORY OF THOMAS BECKET, ARCHBISHOP OF CANTERBURY.** Vols. I., II., III., IV., V., and VI. *Edited by* the Rev. JAMES CRAIGIE ROBERTSON, M.A., Canon of Canterbury. 1875-1883. Vol. VII. *Edited by* JOSEPH BRIGSTOCKE SHEPPARD, LL.D. 1885.

This publication comprises all contemporary materials for the history of Archbishop Thomas Becket. The first volume contains the life of that celebrated man, and the miracles after his death, by William, a monk of Canterbury. The second, the life by Benedict of Peterborough; John of Salisbury; Alan of Tewkesbury; and Edward Grim. The third, the life by William Fitzstephen; and Herbert of Bosham. The fourth, anonymous lives, *Quadrilogus*, &c. The fifth, sixth, and seventh, the Epistles, and known letters.

68. **RADULFI DE DICETO DECANI LUNDONIENSIS OPERA HISTORICA. THE HISTORICAL WORKS OF MASTER RALPH DE DICETO, DEAN OF LONDON.** Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1876

The Historical Works of Ralph de Diceto are some of the most valuable materials for British History. The *Abbreviationes Chronicorum* extend from the Creation to 1147, and the *Ymagines Historiarum* to 1201.

69. **ROLL OF THE PROCEEDINGS OF THE KING'S COUNCIL IN IRELAND, FOR A PORTION OF THE 16TH YEAR OF THE REIGN OF RICHARD II. 1392-93.** *Edited by* the Rev. JAMES GRAVES, A.B. 1877.

This Roll throws considerable light on the History of Ireland at a period little known. It seems to be the only document of the kind extant.

70. **HENRICI DE BRACTON DE LEGIBUS ET CONSUETUDINIBUS ANGLIÆ LIBRI QUINQUE IN VARIOS TRACTATUS DISTINCTI. AD DIVERSORUM ET VETUSTISSIMORUM CODICUM COLLATIONEM TYPIS VULGATI.** Vols. I., II., III., IV., V., and VI. *Edited by* SIR TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L. 1878-1883.

This is a new edition of Bracton's celebrated work, collated with MSS. in the British Museum; the Libraries of Lincoln's Inn, Middle Temple, and Gray's Inn; Bodleian Library, Oxford; the Bibliothèque Nationale, Paris; &c.

71. **THE HISTORIANS OF THE CHURCH OF YORK, AND ITS ARCHBISHOPS.** Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1879-1886.

This will form a complete "*Corpus Historicum Eboracense*."

72. **REGISTRUM MALMESBURIENSE. THE REGISTER OF MALMESBURY ABBEY; PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE.** Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. J. S. BREWER, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield; and CHARLES TRICE MARTIN, B.A. 1879, 1880.

This work illustrates many curious points of history, the growth of society, the distribution of land, the relations of landlord and tenant, national customs, &c.

73. **HISTORICAL WORKS OF GERVASE OF CANTERBURY.** Vols. I. and II. **THE CHRONICLE OF THE REIGNS OF STEPHEN, HENRY II., and RICHARD I.,** BY GERVASE, THE MONK OF CANTERBURY. *Edited by* the Rev. WILLIAM STUBBS, D.D., Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History and Fellow of Oriel College, Oxford; &c. 1879, 1880.

The Historical Works of Gervase of Canterbury are of great importance as regards the questions of Church and State, during the period in which he wrote.

74. **HENRICI ARCHIDIAconi HUNTENDUNENSIS HISTORIA ANGLORUM.** **THE HISTORY OF THE ENGLISH,** BY HENRY, ARCHDEACON OF HUNTINGDON, from A.D. 55 to A.D. 1154, in Eight Books. *Edited by* THOMAS ARNOLD, M.A. 1879.

Henry of Huntingdon's work was first printed by Sir Henry Savile, in 1598, in his "Scriptura post Bedam," and reprinted at Frankfort in 1601. Both editions are very rare and inaccurate. The present volume contains the whole of the manuscript of Huntingdon's History in eight books, collated with a manuscript lately discovered at Paris.

75. **THE HISTORICAL WORKS OF SYMEON OF DURHAM.** Vols. I. and II. *Edited by* THOMAS ARNOLD, M.A. 1882-1885.

The first volume of this edition of the Historical Works of Symeon of Durham, contains the "Historia Dunelmensis Ecclesie," and other Works. The second volume contains the "Historia Regum," &c.

76. **CHRONICLES OF THE REIGNS OF EDWARD I. AND EDWARD II.** Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. WILLIAM STUBBS, D.D., Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford, &c. 1882, 1883.

The first volume of these Chronicles contains the "Annales Londonienses" and the "Annales Paulini;" the second, I.—Commendatio Lamentabilis in Transitu magni Regis Edwardi. II.—Gesta Edwardi de Carnarvan Auctore Canonico Bridlingtonensi. III.—Monachi cujusdam Malmesberienensis Vita, Edwardi II. IV.—Vita et Mors Edwardi II., conscripta a Thoma de la Moore.

77. **REGISTRUM EPISTOLARUM FRATRIS JOHANNIS PECKHAM, ARCHIEPISCOPI CANTUARIENSIS.** Vols. I., II., and III. *Edited by* CHARLES TRICE MARTIN, B.A., F.S.A., 1882-1886.

78. **REGISTER OF S. OSMUND.** *Edited by* the Rev. W. H. RICH JONES, M.A., F.S.A., Canon of Salisbury, Vicar of Bradford-on-Avon. Vols. I. and II. 1883, 1884.

This Register derives its name from containing the statutes, rules, and orders made or compiled by S. Osmund, to be observed in the Cathedral and diocese of Salisbury.

79. **CHARTULARY OF THE ABBEY OF RAMSEY.** Vols. I. and II. *Edited by* WILLIAM HENRY HART, F.S.A., and the Rev. PONSONBY ANNESLEY LYONS. 1884, 1886.

80. **CHARTULARIES OF ST. MARY'S ABBEY, DUBLIN, WITH THE REGISTER OF ITS HOUSE AT DUNBRODY, COUNTY OF WEXFORD, AND ANNALS OF IRELAND, 1162-1370.** *Edited by* JOHN THOMAS GILBERT, Esq., F.S.A., M.R.I.A. Vols. I. & II. 1884, 1885.

The Chartularies and register are the only surviving manuscripts of their class in connexion with the Cistercians in Ireland. With them are included accounts of the other establishments of the Cistercian Order in Ireland, together with the earliest body of Anglo-Irish Annals extant.

81. **EADMERI HISTORIA NOBORUM IN ANGLIA, ET OPUSCULA DUO DE VITA SANCTI ANSELMI ET QUIBUSDAM MIRACULIS EJUS.** *Edited by* the Rev. MARTIN RULE, M.A. 1884.

82. **CHRONICLES OF THE REIGNS OF STEPHEN, HENRY II., AND RICHARD I.** Vols. I. II., and III., *Edited by* RICHARD HOWLETT, Barrister-at-law. 1884-1886.

Vol. I. contains Books I.-IV. of the "Historia Rerum Anglicarum" of William of Newburgh. Vol. II. contains Book V. of that work, the continuation of the same to A.D. 1298, and the "Draco Normannicus" of Etienne de Rouen.

Vol. III. contains the "Gesta Stephani Regis," the Chronicle of Richard of Hexham, the "Relatio de Standardo" of St. Aelred of Rievaulx, the poem of Jordan Fantosme, and the Chronicle of Richard of Devizes.

83. **CHRONICLE OF THE ABBEY OF RAMSEY.** *Edited by* the Rev. WILLIAM DUNN MACRAY, M.A., F.S.A., Rector of Ducklington, Oxon. 1886.

This Chronicle forms part of the Chartulary of the Abbey of Ramsey, preserved in the Public Record Office (see No. 79).

84. *CHRONICA ROGERI DE WENDOVER, SIVE FLORES HISTORIARUM*. Vols. I., II., and III. *Edited by* HENRY GAY HEWLETT, Keeper of the Records of the Land Revenue. 1886-1889.

This edition gives that portion only of Roger of Wendover's Chronicle which can be accounted an original authority.

85. *THE LETTER BOOKS OF THE MONASTERY OF CHRIST CHURCH, CANTERBURY*. *Edited by* JOSEPH BRIGSTOCKE SHEPPARD, LL.D. Vols. I., II., and III., 1887-1889.

The Letters printed in these volumes were chiefly written between the years 1296 and 1333. Among the most notable writers were Prior Henry of Eastry, Prior Richard Oxenden, and the Archbishops Raynold and Meopham.

86. *THE METRICAL CHRONICLE OF ROBERT OF GLOUCESTER*. *Edited by* WILLIAM ALDIS WRIGHT, M.A., Senior Fellow of Trinity College, Cambridge. Parts I. and II., 1887.

The date of the composition of this Chronicle is placed about the year 1300. The writer appears to have been an eye witness of many events which he describes. The language in which it is written was the dialect of Gloucestershire at that time.

87. *CHRONICLE OF ROBERT OF BRUNNE*. *Edited by* FREDERICK JAMES FURNIVALL, M.A., Barrister-at-Law. Parts I. and II. 1887.

Robert of Brunne, of Bourne, co. Lincoln, was a member of the Gilbertine Order established at Sempringham. His Chronicle is described by its editor as a work of fiction, a contribution not to English history, but to the history of English.

88. *ICELANDIC SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS* relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. Vol. I. Orkneyinga Saga, and Magnus Saga. Vol. II. Hakonar Saga, and Magnus Saga. *Edited by* M. GUDBRAND VIGFUSSON, M.A. 1887.

89. *THE TRIPARTITE LIFE OF ST. PATRICK*, with other documents relating to that Saint. *Edited by* WHITLEY STOKES, LL.D., D.C.L., Honorary Fellow of Jesus College, Oxford; and Corresponding Member of the Institute of France. Parts I. and II. 1887.

90. *WILLELMI MONACHI MALMESBIRIENSIS DE REGUM GESTIS ANGLORUM, LIBRI V.; ET HISTORIÆ NOVELLÆ, LIBRI III.* *Edited by* WILLIAM STUBBS, D.D., Bishop of Oxford. Vols. I. and II. 1887-1889.

91. *LESTORIE DES ENGLIS SOLUM GEFREI GAIMAR*. *Edited by* the late Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Records; *continued and translated by* CHARLES TRICE MARTIN, B.A., F.S.A. Vols. I. and II. 1888-1889.

92. *CHRONICLE OF HENRY KNIGHTON*, Canon of Leicester. *Edited by* the Rev. JOSEPH RAWSON LUMBY, D.D., Norrisian Professor of Divinity. Vol. I. 1889.

93. *CHRONICLE OF ADAM MURIMUTH*, with the *CHRONICLE OF ROBERT OF AVESBURY*. *Edited by* EDWARD MAUNDE THOMPSON, LL.D., F.S.A., Principal Librarian and Secretary of the British Museum.

94. *CHARTULARY OF THE ABBEY OF ST. THOMAS THE MARTYR, DUBLIN*. *Edited by* JOHN THOMAS GILBERT, F.S.A., M.I.R.A.

In the Press.

- ICELANDIC SAGAS, AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. Vols. III—IV. *Translated by* SIR GEORGE WEBBE DASENT, D.C.L.
- CHARTULARY OF THE ABBEY OF RAMSEY. Vol. III. *Edited by* the late WILLIAM HENRY HART, F.S.A., and the Rev. PONSONBY ANNESLEY LYONS.
- CHARTERS AND DOCUMENTS, ILLUSTRATING THE HISTORY OF THE CATHEDRAL AND CITY OF SARUM, 1100—1300; forming an Appendix to the Register of S. Osmund. Vol. III. *Edited by* the late Rev. W. H. RICH JONES, M.A., F.S.A., and the Rev. W. D. MACRAY, M.A., F.S.A., Rector of Ducklington.
- FLORES HISTORIARUM, PER MATTHÆUM WESTMONASTERIENSEM COLLECTI. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, D.D., Fellow of Trinity College, Registry of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge. Vol. I, II., and III.
- RANULF DE GRANVILL; TRACTATUS DE LEGIBUS ET CONSUETUDINIBUS ANGLIÆ, &c. *Edited and translated by* SIR TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L.
- YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD III. *Edited and translated by* LUKE OWEN PIKE, M.A., Barrister-at-Law.
- CHRONICLE OF HENRY KNIGHTON, Canon of Leicester, to the death of RICHARD II. *Edited by* the Rev. JOSEPH RAWSON LUMBY, D.D. Vol. II.
- ANNALS AND MEMORIALS OF ST. EDMUNDS ABBEY. *Edited by* THOMAS ARNOLD, M.A.
- RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. Vol. V. 1443—1461. *Edited by* the late Sir WILLIAM HARDY, F.S.A., and EDWARD L. C. P. HARDY, F.S.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.
- A COLLECTION OF THE CHRONICLES OF GREAT BRITAIN NOW CALLED ENGLAND, by JOHN DE WAURIN. *Edited and translated by* EDWARD L. C. P. HARDY, F.S.A.
- CHRONICLES OF THE REIGNS OF STEPHEN, HENRY II., AND RICHARD I. Vol. IV. *Edited by* RICHARD HOWLETT, Barrister-at-Law.
- THE TREATISE "DE PRINCIPUM INSTRUCTIONE," of GIRALDUS CAMBRENSIS; with an Index to the first four volumes of the "Works of Giraldus Cambrensis," edited by the Rev. J. S. Brewer. *Edited by* GEORGE F. WARNER, of the Department of MSS., British Museum.

In Progress.

- DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. IV.; 1327, &c. *Edited by* the late Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Records, and C. TRICE MARTIN, B.A., F.S.A.
- THE HISTORIANS OF THE CHURCH OF YORK AND ITS ARCHBISHOPS, Vol. III. *Edited by* the Rev. JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society.
- PARLIAMENTARY PETITIONS, &c., of the reign of Edward I. *Edited by* F. W. MAITLAND, M.A.

PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, &c.
[In boards or cloth.]

- ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARII ABBREVIATIO. Hen. III.—Edw. III.
Edited by HENRY PLAYFORD. 2 Vols. folio (1805—1810). 12s. 6d. each.
- CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM. Hen. III.—Ric. III.
Edited by JOHN CALEY and JOHN BAYLEY. Folio (1821—1828): Vol. 3, 21s.; Vol. 4, 24s.
- LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGUS. Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. HARTWELL HORNE. Folio (1812), 18s.
- ABBREVIATIO PLACITORUM. Richard I.—Edward II. *Edited by* the Right Hon. GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH. 1 Vol. folio (1811), 18s.
- LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 3). 21s.
- LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC. ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 4). 21s.
- STATUTES OF THE REALM. *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT. Vols. 7, 8, 9, 10, and 11, folio (1819—1828). 31s. 6d. each; Indices, 30s. each.
- VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Hen. VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 3 to 6, folio (1817—1834). 25s. each. The Introduction, separately, 8vo. 2s. 6d.
- ROTULI SCOTLE IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENS ASSERVATI. 19 Edw.-I.—Hen. VIII. *Edited by* D. MACPHERSON, J. CALEY, W. ILLINGWORTH, and Rev. T. H. HORNE. Vol. 2. folio (1818). 21s.
- FÆDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ, &c.; or, RYMER'S FÆDERA, New Edition, folio Vol. 3, Part 2, 1361—1377 (1830): Vol. 4, 1377—1383 (1869). *Edited by* JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE. Vol. 3, Part 2, 21s.; Vol. 4. 6s.
- DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Calendar to Pleadings, &c., Hen. VII.—13 Eliz. Part 4, Calendar to Pleadings, to end of Eliz. (1827—1834). *Edited by* R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN. Folio. Part 3 (or Vol. 2), 31s. 6d.; Part 4 (or Vol. 3), 21s.
- CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY, ELIZ.; with Examples of Proceedings from Ric. II. *Edited by* JOHN BAYLEY. Vol. 3 (1832), folio, 21s.
- PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, with Records and Muments relating to Suit and Service to Parliament, &c. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. (1830—1834.) Folio. Vol. 2, Div. 1, Edw. II., 21s.; Vol. 2, Div. 2, 21s.; Vol. 2, Div. 3, 42s.
- ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 3 Vols. folio (1833, 1844). Vol. 1, 1204—1224. Vol. 2, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. Vol. 1, 63s.; Vol. 2, 18s.
- PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND. 10 Ric. II.—33 Hen. VIII. *Edited by* Sir NICHOLAS HARRIS NICOLAS. 7 Vols. royal 8vo. (1834—1837). 14s. each.
- ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LOND. ASSERVATI. 1201—1216. *Edited by* T. DUFFUS HARDY. 1 Vol. folio (1835), 31s. 6d. The Introduction, separately, 8vo. 9s.
- ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 Vols. royal 8vo. (1835). 28s.
- ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LOND. ASSERVATI. 1200—1205; 1417—1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 12s. 6d.
- ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LOND. ASSERVATI, temp. Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 18s.
- EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS. 2 Vols. royal 8vo. (1835, 1836); Vol. 1, 14s.; Vol. 2, 18s.
- FINES, SIVE PEDES FINIUM; SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIA DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John, 1195—1214. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 vols. royal 8vo. (1835—1844); Vol. 1, 8s. 6d.; Vol. 2, 2s. 6d.
- ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; with Documents illustrating its History. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 Vols. royal 8vo. (1836). 42s.

- DOCUMENTS AND RECORDS** illustrating the History of Scotland, and Transactions between Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by Sir FRANCIS PALGRAVE.* 1 Vol. royal 8vo. (1837). 18s.
- ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI.** 1199—1216. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY.* 1 Vol. folio (1837). 30s.
- REPORT OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1831—1837.** 1 Vol. fol. (1837). 8s.
- REGISTRUM** vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by Sir HENRY ELLIS.* 1 Vol. folio (1839), 31s. 6d.
- ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND;** comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, with Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry I.; Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from 7th to 10th century; and Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws. *Edited by BENJAMIN THORPE.* 1 Vol. folio (1840), 40s. 2 Vols. royal 8vo., 30s.
- ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES;** comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good, modified by Regulations prior to the Conquest by Edward I.; and anomalous Laws, principally of Institutions which continued in force. With translation. Also, Latin Transcripts, containing Digests of Laws, principally of the Domesday Code. *Edited by ANEURIN OWEN.* 1 Vol. folio (1841), 44s. 2 vols. royal 8vo., 36s.
- ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRESTITIS, Regnante Johanne.** *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY.* 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6s.
- THE GREAT ROLLS OF THE PIPE, 2, 3, 4 HEN. II., 1155—1158.** *Edited by the Rev. JOSEPH HUNTER.* 1 Vol. royal 8vo. (1844). 4s. 6d.
- THE GREAT ROLL OF THE PIPE, 1 RIC. I., 1189—1190.** *Edited by the Rev. JOSEPH HUNTER.* 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6s.
- DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY** in the 13th and 14th centuries, from the Records of the Queen's Remembrancer in the Exchequer. *Edited by HENRY COLL.* 1 Vol. fcp. folio (1844). 45s. 6d.
- MODUS TENENDI PARLIAMENTUM.** An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY.* 1 Vol. 8vo. (1846). 2s. 6d.
- REGISTRUM MAGNI SIGILLI REG. SCOT. in Archivis Publicis asservatum.** Vol. I. 1306—1424. (*For continuation see p. 36.*) *Edited by THOMAS THOMSON.* Folio (1814). 10s. 6d.
- ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND.** Folio (1814—1875). *Edited by THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs.* Vol. 1, 42s. Vols. 5 and 6 (in three Parts), 21s. each Part; Vols. 4, 7, 8, 9, 10, and 11, 10s. 6d. each; Vol. 12 (Index), 68s. Or, 12 Volumes in 13, 12l. 12s.
- ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS (ACTA DOMINORUM AUDITORUM).** 1466—1494. *Edited by THOMAS THOMSON.* Fol. (1839). 10s. 6d.
- ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES (ACTA DOMINORUM CONCILII),** 1478—1495. *Edited by THOMAS THOMSON.* Folio (1839). 10s. 6d.
- ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer,** containing Payments out of the Revenue, 44 Edw. III., 1370. *Edited by FREDERICK DEVON.* 1 Vol. 4to. (1835), 35s. Or, royal 8vo., 25s.
- ISSUES OF THE EXCHEQUER, James I.;** from the Pell Records. *Edited by FREDERICK DEVON, Esq.* 1 Vol. 4to. (1836), 30s. Or, royal 8vo., 21s.
- ISSUES OF THE EXCHEQUER, Henry III.—Henry VI.;** from the Pell Records. *Edited by FREDERICK DEVON.* 1 Vol. 4to. (1837), 40s. Or, royal 8vo., 30s.
- HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS.** By F. S. THOMAS, Secretary of the Public Record Office. 1 Vol. royal 8vo. (1853). 12s.
- HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND. Henry VIII.—Anne (1509—1714).** A Book of Reference for ascertaining the Dates of Events. By F. S. THOMAS. 3 Vols. 8vo. (1856). 40s.
- STATE PAPERS, DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH:** with Indices of Persons and Places. 11 Vols. 4to. (1830—1852), 10s. 6d. each.
- Vol. I.—Domestic Correspondence.
- Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.
- Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.
- Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

WORKS PUBLISHED IN PHOTOZINCOGRAPHY.

DOMESDAY BOOK, or the GREAT SURVEY OF ENGLAND OF WILLIAM THE CONQUEROR, 1086; fac-simile of the Part relating to each county, separately (with a few exceptions of double counties). Photozincographed, by Her Majesty's Command, at the Ordnance Survey Office, Southampton, Colonel Sir HENRY JAMES, R.E., F.R.S., &c., DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, under the Superintendence of W. BASEVI SANDERS, an Assistant Keeper of Her Majesty's Records. 35 Parts, imperial quarto and demy quarto (1861-1863), boards. Price 8s. to 1l. 3s. each Part, according to size; or, bound in 2 Vols., 20l. (*The edition in two volumes is out of print.*)

This important and unique survey of the greater portion of England* is the oldest and most valuable record in the national archives. It was commenced about the year 1084 and finished in 1086. Its compilation was determined upon at Gloucester by William the Conqueror, in council, in order that he might know what was due to him, in the way of tax, from his subjects, and that each at the same time might know what he had to pay. It was compiled as much for their protection as for the benefit of the sovereign. The nobility and people had been grievously distressed at the time by the king bringing over large numbers of French and Bretons, and quartering them on his subjects, "each according to the measure of his land," for the purpose of resisting the invasion of Cnut, King of Denmark, which was apprehended. The Commissioners appointed to make the survey were to inquire the name of each place; who held it in the time of King Edward the Confessor; the present possessor; how many hides were in the manor; how many ploughs were in the demesne; how many homagers; how many villeins; how many cottars; how many serving men; how many free tenants; how many tenants in soccage; how much wood, meadow, and pasture; the number of mills and fish ponds; what had been added or taken away from the place; what was the gross value in the time of Edward the Confessor; the present value; and how much each free man or soc-man had, and whether any advance could be made in the value. Thus could be ascertained who held the estate in the time of King Edward; who then held it; its value in the time of the late King; and its value as it stood at the formation of the survey. So minute was the survey, that the writer of the contemporary portion of the Saxon Chronicle records, with some asperity—"So very narrowly he caused it to be traced out, that there was not a single hide, nor one virgate of land, nor even, "it is shame to tell, though it seemed to him no shame to do, an ox, nor a cow, nor a swine was left, that was not set down."

Domesday Survey is in two parts or volumes. The first, in folio, contains the counties of Bedford, Berks, Bucks, Cambridge, Chester, and Lancaster, Cornwall, Derby, Devon, Dorset, Gloucester, Hants, Hereford, Herts, Huntingdon, Kent, Leicester and Rutland, Lincoln, Middlesex, Northampton, Nottingham, Oxford, Salop, Somerset, Stafford, Surrey, Sussex, Warwick, Wilts, Worcester, and York. The second volume, in quarto, contains the counties of Essex, Norfolk and Suffolk.

Domesday Book was printed *verbatim et literatim* during the last century, in consequence of an address of the House of Lords to King George III. in 1767. It was not, however, commenced until 1773, and was completed early in 1783. In 1860, Her Majesty's Government, with the concurrence of the Master of the Rolls, determined to apply the art of photozincography to the production of a fac-simile of Domesday Book, under the superintendence of Colonel Sir Henry James, R.E., Director-General of the Ordnance Survey, Southampton.

FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS, from WILLIAM THE CONQUEROR to QUEEN ANNE, selected under the direction of the Master of the Rolls, and Photozincographed, by Command of Her Majesty, by Colonel Sir HENRY JAMES, R.E., F.R.S., DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, and edited by

* For some reason left unexplained, many parts were left unsurveyed; Northumberland, Cumberland, Westmoreland, and Durham, are not described in the survey; nor does Lancashire appear under its proper name; but Furness, and the northern part of Lancashire, as well as the south of Westmoreland, with a part of Cumberland, are included within the West Riding of Yorkshire. That part of Lancashire which lies between the Ribble and Mersey, and which at the time of the survey comprehended 688 manors, is joined to Cheshire. Part of Rutland is described in the counties of Northampton and Lincoln.

W. BASEVI SANDERS, an Assistant Keeper of Her Majesty's Records. *Price* each Part, with translations and notes, double foolscap folio, 16s.

Part I. (William the Conqueror to Henry VII.). 1865. (*Out of print.*)

Part II. (Henry VIII. and Edward VI.) 1866.

Part III. (Mary and Elizabeth). 1867.

Part IV. (James I. to Anno). 1868.

The first Part extends from William the Conqueror to Henry VII., and contains autographs of the kings of England, as well as of many other illustrious personages famous in history, and some interesting charters, letters patent, and state papers. The second Part, for the reigns of Henry VIII. and Edward VI., consists principally of holograph letters, and autographs of kings, princes, statesmen, and other persons of great historical interest, who lived during those reigns. The third Part contains similar documents for the reigns of Mary and Elizabeth, including a signed bill of Lady Jane Grey. The fourth Part concludes the series, and comprises a number of documents taken from the originals belonging to the Constable of the Tower of London; also several records illustrative of the Gunpowder Plot, and a woodcut containing portraits of Mary Queen of Scots and James VI., circulated by their adherents in England, 1560-3.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed, by Command of Her Majesty, upon the recommendation of the Master of the Rolls, by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, Lieut.-General J. CAMERON, R.E., C.B., F.R.S., and edited by W. BASEVI SANDERS, an Assistant Keeper of Her Majesty's Records. Part I. *Price* 2l. 10s.

The Anglo-Saxon MSS. represented in this volume form the earlier portions of the collection of archives belonging to the Dean and Chapter of Canterbury, and consist of a series of 25 charters, deeds, and wills, commencing with a record of proceedings at the first Synodal Council of Clovestho in 742, and terminating with the first part of a tripartite cheirograph, whereby Thurston conveyed to the Church of Canterbury land at Wimbish in Essex, in 1049, the sixth year of the reign of Edward the Confessor.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed, by Command of Her Majesty, upon the recommendation of the Master of the Rolls, by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, Major-General A. COOKE, R.E., C.B., and collected and edited by W. BASEVI SANDERS, an Assistant Keeper of Her Majesty's Records. Part II. *Price* 3l. 10s.

(Also, separately. Edward the Confessor's Charter. *Price* 2s.)

The originals of the Fac-similes contained in this volume belong to the Deans and Chapters of Westminster, Exeter, Wells, Winchester, and Worcester; the Marquis of Bath, the Earl of Ilchester, Winchester College, Her Majesty's Public Record Office, Bodleian Library, Somersetshire Archaeological and National History Society's Museum in Taunton Castle, and William Salt Library at Stafford. They consist of charters and other documents granted by, or during the reigns of, Baldred, Æthelred, Offa, and Burgred, Kings of Mercia; Uhtred of the Huiccas, Ceadwalla and Ini of Wessex; Æthelwulf, Eadward the Elder, Æthelstan, Eadmund the First, Eadred, Eadwig, Eadgar, Eadward the Second, Æthelred the Second, Cnut, Eadward the Confessor, and William the Conqueror, embracing altogether a period of nearly four hundred years.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed, by Command of Her Majesty, upon the recommendation of the Master of the Rolls, by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, Colonel R. H. STOTHERD, R.E., C.B., and collected and edited by W. BASEVI SANDERS, an Assistant Keeper of Her Majesty's Records. Part III. *Price* 6l. 6s.

This volume contains fac-similes of the Ashburnham collection of Anglo-Saxon Charters, &c., including King Alfred's Will. The MSS. represented in it, range from A.D. 697 to A.D. 1161, being charters, wills, deeds, and reports of Synodal transactions during the reigns of Kings Wihtred of Kent, Offa, Eardwulf, Coenwulf, Cuthred, Beornwulf, Æthelwulf, Ælfred, Eadward the Elder, Eadmund, Eadred, Queen Eadgifu, and Kings Eadgar, Æthelred the Second, Cnut, Henry the First, and Henry the Second. In addition to these are two belonging to the Marquis of Anglesey, one of them being the Foundation Charter of Burton Abbey by Æthelred the Second with the testament of its great benefactor Wulfric.

*Public Record Office,
February 1890.*

HISTORICAL MANUSCRIPTS COMMISSION.

REPORTS OF THE ROYAL COMMISSIONERS APPOINTED TO
INQUIRE WHAT PAPERS AND MANUSCRIPTS BELONGING
TO PRIVATE FAMILIES AND INSTITUTIONS ARE EXTANT
WHICH WOULD BE OF UTILITY IN THE ILLUSTRATION OF
HISTORY, CONSTITUTIONAL LAW, SCIENCE, AND GENERAL
LITERATURE.

Date.	—	Size.	Sessional Paper.	Price.
1870 (Re- printed 1874.)	FIRST REPORT, WITH APPENDIX - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Cambridge Colleges; Abingdon, and other Cor- porations, &c. SCOTLAND. Advocates' Library, Glas- gow Corporation, &c. IRELAND. Dublin, Cork, and other Cor- porations, &c.	f'cap	[C. 55]	s. d. 1 6
1871	SECOND REPORT, WITH APPENDIX, AND INDEX TO THE FIRST AND SECOND RE- PORTS - - - - - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Cam- bridge Colleges; Oxford Colleges; Monastery of Dominican Friars at Woodchester, Duke of Bedford, Earl Spencer, &c. SCOTLAND. Aberdeen and St. An- drew's Universities, &c. IRELAND. Marquis of Ormonde; Dr. Lyons, &c.	"	[C. 441]	3 10
1872	THIRD REPORT, WITH APPENDIX AND INDEX - - - - - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Cam- bridge Colleges; Stonyhurst Col- lege; Bridgewater and other Cor- porations; Duke of Northumber- land, Marquis of Lansdowne, Mar- quis of Bath, &c. SCOTLAND. University of Glasgow; Duke of Montrose, &c. IRELAND. Marquis of Ormonde; Black Book of Limerick, &c.	"	[C. 673]	6 0

Date.	—	Size.	Sessional Paper.	Price.
1873	FOURTH REPORT, WITH APPENDIX. PART I. - - - - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Westminster Abbey; Cambridge and Oxford Colleges; Cinque Ports, Hythe, and other Corporations, Marquis of Bath, Earl of Denbigh, &c. SCOTLAND. Duke of Argyll, &c. IRELAND. Trinity College, Dublin; Marquis of Ormonde.	fcap	[C. 857]	s. 2 6 8
„	DITTO. PART II. INDEX - - -	„	[C.857i.]	2 6
1876	FIFTH REPORT, WITH APPENDIX. PART I. - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Oxford and Cambridge Colleges; Dean and Chapter of Canterbury; Rye, Lydd, and other Corporations, Duke of Sutherland, Marquis of Lansdowne, Reginald Cholmondeley, Esq., &c. SCOTLAND. Earl of Aberdeen, &c.	„	[C.1432]	7 0
„	DITTO. PART II. INDEX - - -	„	[C.1432 i.]	3 6
1877	SIXTH REPORT, WITH APPENDIX. PART I. - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Oxford and Cambridge Colleges; Lambeth Palace; Black Book of the Archdeacon of Canterbury; Bridport, Wallingford, and other Corporations; Lord Leconfield, Sir Reginald Graham, Sir Henry Ingilby, &c. SCOTLAND. Duke of Argyll, Earl of Moray, &c. IRELAND. Marquis of Ormonde.	„	C. 1745	8 6
„	DITTO. PART II. INDEX - - -	„	[C.2102]	1 10
1879	SEVENTH REPORT, WITH APPENDIX. PART I. - - - - Contents :— House of Lords; County of Somerset; Earl of Egmont, Sir Frederick Graham, Sir Harry Verney, &c.	„	[C.2340]	7 6
„	DITTO. PART II. APPENDIX AND INDEX - Contents :— Duke of Athole, Marquis of Ormonde, S. F. Livingstone, Esq., &c.	„	[C. 2340 i.]	3 6
1881	EIGHTH REPORT, WITH APPENDIX AND INDEX. PART I. - - - - Contents :— List of collections examined, 1869-1880. ENGLAND. House of Lords; Duke of Marlborough; Magdalen College, Oxford; Royal College of Physicians; Queen Anne's Bounty Office; Corporations of Chester, Leicester, &c. IRELAND. Marquis of Ormonde, Lord Emly, The O'Connor Don, Trinity College, Dublin, &c.	„	[C.3040]	8 6

Date.	—	Size.	Sessional Paper.	Price.
1881	DITTO. PART II. APPENDIX AND INDEX - Contents :— Duke of Manchester.	fcap	[C. 3040 i.]	s. d. 1 9
1881	DITTO. PART III. APPENDIX AND INDEX - Contents :— Earl of Ashburnham.	”	[C.3040 ii.]	1 4
1883	NINTH REPORT, WITH APPENDIX AND INDEX. PART I. - - - - Contents :— St. Paul's and Canterbury Cathedrals ; Eton College ; Carlisle, Yarmouth, Canterbury, and Barnstaple Corpora- tions, &c.	”	[C.3773]	5 2
1884	DITTO. PART II. APPENDIX AND INDEX - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Earl of Leicester; C. Pole Gell, Alfred Mor- rison, Esquires, &c. SCOTLAND. Lord Elphinstone, H. C. Maxwell Stuart, Esq., &c. IRELAND. Duke of Leinster, Marquis of Drogheda, &c.	”	[C.3773 i.]	6 3
1884	DITTO. PART III. APPENDIX AND INDEX - - - - - Contents :— Mrs. Stopford Sackville.	”	[C.3773 ii.]	1 7
1883	CALENDAR OF THE MANUSCRIPTS OF THE MARQUIS OF SALISBURY, K.G. (OF CECIL MSS.). PART I. - - - -	8vo.	[C.3777]	3 5
1885	TENTH REPORT - - - - This is introductory to the following :—	”	[C.4548]	0 3½
1885	(1.) APPENDIX AND INDEX - - - Earl of Eglinton, Sir J. S. Max- well, Bart., and C. S. H. D. Moray, C. F. Weston Underwood, G. W. Digby, Esquires.	”	[C.4575]	3 7
1885	(2.) APPENDIX AND INDEX - - - The Family of Gawdy, formerly of Norfolk.	”	[C.4576 iii.]	1 4
1885	(3.) APPENDIX AND INDEX - - - Wells Cathedral.	”	[C.4576 ii.]	2 0
1885	(4.) APPENDIX AND INDEX - - - Earl of Westmorland ; Captain Stewart ; Lord Stafford ; Sir N. W. Throckmorton, Bart., Stonyhurst College ; Sir P. T. Mainwaring, Bart., Misses Boycott, Lord Mun- caster, M.P., Captain J. F. Bagot, Earl of Kilmorey, Earl of Powis, Revs. T. S. Hill, C. R. Manning, and others, the Corporations of Kendal, Wenlock, Bridgnorth, Eye, Plymouth, and the County of Essex.	”	[C.4576]	3 6
1885	(5.) APPENDIX AND INDEX - - - The Marquis of Ormonde, Earl of Fingall, Corporations of Galway, Waterford, the Sees of Dublin and of Ossory, the Jesuits in Ireland	”	[4576 i.]	2 10

Date.	—	Size.	Sessional Paper.	Price.
1887	(6.) APPENDIX AND INDEX - Marquis of Abergavenny, Lord Braye, G. F. Luttrell, P. P. Bouverie, W. B. Davenport, M.P., R. T. Balfour, Esquires.	8vo.	[C.5242]	s. d. 1 7
1887	ELFVENTH REPORT - This is introductory to the following:—	"	[C. 5060 vi.]	0 3
1887	(1.) APPENDIX AND INDEX - H. D. Skrine, Esq., Salvetti Corre- spondence.	"	[C.5060]	1 1
1887	(2.) APPENDIX AND INDEX - House of Lords. 1678-1688.	"	[C. 5060 i.]	2 0
1887	(3.) APPENDIX AND INDEX - Corporations of Southampton and Lynn.	"	[C. 5060 ii.]	1 8
1887	(4.) APPENDIX AND INDEX - Marquess Townshend.	"	[C. 5060 iii.]	2 6
1887	(5.) APPENDIX AND INDEX - Earl of Dartmouth.	"	[C. 5060 iv.]	2 8
1887	(6.) APPENDIX AND INDEX - Duke of Hamilton.	"	[C. 5060 v.]	1 6
1888	(7.) APPENDIX AND INDEX - Duke of Leeds, Marchioness of Waterford, Lord Hothfield, F. Darwin, Hamon le Strange, A. W. Savile, Esquires; Bridgwater Trust Office, Reading Corporation Inner Temple Library.	"	[C.5612]	2 0
1888	CALENDAR OF THE MANUSCRIPTS OF THE MARQUIS OF SALISBURY, K.G. (OF CECIL MSS.). Part II. - - - -	"	[C.5463]	3 5
1889	TWELFTH REPORT. This will be introductory to the following:—	<i>In the Press.</i>		
1888	(1.) APPENDIX. - - - - Earl Cowper, K.G. (Coke MSS., at Melbourne Hall, Derby) Vol. I.	"	[C.5472]	2 7
1888	(2.) APPENDIX - - - - Ditto. Vol. II.	"	[C.5613]	2 5
1888	(3.) APPENDIX AND INDEX - Ditto. Vol. III.	<i>In the Press.</i>		
1888	(4.) APPENDIX - - - - Duke of Rutland, G.C.B. Vol. I.	"	[C.5614]	3 2
	(5.) APPENDIX AND INDEX - Ditto. Vol. II.	<i>In the Press.</i>		
	(6.) APPENDIX. House of Lords, 1689, &c.	<i>In the Press.</i>		
	(7.) APPENDIX. S. H. le Fleming, Esq., of Rydal.	<i>In the Press.</i>		

Stationery Office,
February 1890.

ANNUAL REPORTS OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS.

REPORTS Nos. 1-22, IN FOLIO, PUBLISHED BETWEEN 1840
AND 1861, ARE NO LONGER ON SALE. SUBSEQUENT
REPORTS ARE IN OCTAVO.

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Sessional No.	Price.
1862	23	Subjects of Research by Literary Inquirers, 1852-1861.—Attendances at the various Record Offices, previously to the passing of the Public Record Act.	C. 2970	s. d. 0 4
1863	24	List of Calendars, Indexes, &c., in the Public Record Office.	C. 3142	0 7½
1864	25	Calendar of Crown Leases, 33-38 Hen. VIII.—Calendar of Bills and Answers, &c., Hen. VIII.—Ph. & Mary, for Cheshire and Flintshire.—List of Lords High Treasurers and Chief Commissioners of the Treasury, from Hen. VII.	C. 3318	0 8
1865	26	List of Plans annexed to Inclosure Awards, 31 Geo. II.—7 Will. IV.—Calendar of Privy Seals, &c., Hon. VI.—Eliz., for Cheshire and Flintshire.—Calendar of Writs of General Livery, &c., for Cheshire, Eliz.—Charles I.—Calendar of Deeds, &c., on the Chester Plea Rolls, Hen. III. and Edw. I.—List of Documents photozincographed, Will. I.—Hen. VII.	C. 3492	0 7
1866	27	List of Awards of Inclosure Commissioners.—References to Charters in the Cartæ Antiquæ and the Confirmation Rolls of Chancery, Ethelbert of Kent—James I.—Calendar of Deeds, &c., on the Chester Plea Rolls, Edw. II.—List of Documents photozincographed, Hen. VIII. and Edw. VI.	C. 3717	1 6
1867	28	Fees in the Public Record Office.—Calendar of Fines, Cheshire and Flintshire, Edw. I.—Calendar of Deeds, &c.,	C. 3839	0 10½

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Sessional No.	Price.
				s. d.
		on the Chester Plea Rolls, Edw. III.—List of Documents photozincographed, Mary and Eliz., and Scottish, Part I.—Table of Law Terms, from the Norman Conquest to 1 Will IV.		
1868	29	Calendar of Royal Charters.—Calendar of Deeds, &c., on the Chester Plea Rolls, Richard II.—Hen. VII.—Durham Records, Letter and Report.	C. 4012	0 9
1869	30	Duchy of Lancaster Records, Inventory.—Durham Records, Inventory, Indexes to Kellawe's Register.—Calendar of Deeds, &c., on the Chester Plea Rolls, Hen. VIII.—Calendar of Decrees of Court of General Surveyors, 34–38 Hen. VIII.—Calendar of Royal Charters.—State Paper Office, Calendar of Documents relating to the History of, to 1800.—List of Documents photozincographed, Eliz.—Anne.—Tower of London. Index to Documents in custody of the Constable of.—Calendar of Dockets, &c., for Privy Seals, 1634–1711, in the British Museum. Report of the Commissioners on Carte Papers.—Venetian Ciphers.	C. 4165	3 0
1870	31	Duchy of Lancaster Records, Calendar of Royal Charters, Will. II.—Ric. II.—Durham Records, Calendar of Chancery Enrolments; Cursitor's Records.—List of Officers of Palatinate of Chester, in Cheshire and Flintshire, and North Wales.—List of Sheriffs of England, 31 Hen. I. to 4 Edw. III.—List of Documents photozincographed, Scottish, Part II.	[C. 187]	2 3
1871	32	Part I.—Report of the Commissioners on Carte Papers.—Calendarium Genealogicum, 1 & 2 Edw. II.—Durham Records, Calendar of Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Duchy of Lancaster Records, Calendar of Rolls of the Chancery of the County Palatine.	[C. 374]	2 2
1871	—	Part II.—Charities; Calendar of Trust Deeds enrolled on the Close Rolls of Chancery, subsequent to 9 Geo. II. c. xxxvi.	[C. 374] 1.	5 6
1872	33	Duchy of Lancaster Records, Calendar of Rolls of the Chancery of the County Palatine.—Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Report on the Shaftesbury Papers.—Venetian Transcripts.—Greek copies of the Athanasian Creed.	[C. 620]	1 10

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Sessional No.	Price.
1873	34	Index to the Parliamentary Petitions.—Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—List of Documents photostenciled. Scottish, Part III.—Supplementary Report on the Shaftesbury Papers.	[C. 728]	s. d. 1 9
1874	35	Duchy of Lancaster Records, Calendar of Ancient Charters or Grants.—Palatinate of Lancaster; Inventory and Lists of Documents transferred to the Public Record Office.—Durham Records, Calendar of Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—List of Documents photostenciled, Irish, Part I.—Second Supplementary Report on the Shaftesbury Papers.	[C. 1048]	1 6
1875	36	Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Duchy of Lancaster Records; Calendar of Ancient Charters or Grants.—List of Documents photostenciled; Irish, Part II.—Report upon Documents in French Archives relating to British History.—Calendar of Recognizance Rolls of the Palatinate of Chester, to end of reign of Hen. IV.	[C. 1301]	4 4
1876	37	Part I.—Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Duchy of Lancaster Records, Calendar of Ancient Rolls of the Chancery of the County Palatine.—List of French Ambassadors, &c., in England, 1509–1714.	[C. 1544]	1 2
1876	—	Part II.—Calendar of Recognizance Rolls of the Palatinate of Chester; Hen. V.—Hen. VII.	[C. 1544] 1.	4 4
1877	38	Exchequer Records, Catalogue of Special Commissions, 1 Eliz. to 10 Vict., Calendar of Depositions taken by Commission, 1 Eliz. to end of James I.—List of Representative Peers for Scotland and Ireland.	[C. 1747]	4 3
1878	39	Calendar of Recognizance Rolls of the Palatinate of Chester, 1 Hen. VIII.—11 Geo. IV.—Exchequer Records, Calendar of Depositions taken by Commission, Charles I.—Duchy of Lancaster Records; Calendar of Lancashire Inquisitions post Mortem, &c.—Third Supplementary Report on the Shaftesbury Papers.—Anglo-Saxon Charters photostenciled.—List of Despatches of French Ambassadors to England, 1509–1714.	[C. 2123]	4 6

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Sessional No.	Price.
1879	40	Calendar of Depositions taken by Commission, Commonwealth—James II.—Miscellaneous Records of Queen's Remembrancer in the Exchequer.—Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Duchy of Lancaster Records, Calendar of Patent Rolls, 5 Ric. II.—21 Hen. VII.—Rules and Regulations respecting the public use of the Records.	[C. 2377]	s. d. 3 0
1880	41	Calendar of Depositions taken by Commission, William and Mary to George I.—Calendar of Norman Rolls, Hen. V., Part I.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Report from Rome.—List of Calendars, Indexes, &c. in the Public Record Office on 31st December 1879.	[C. 2658]	4 8
1881	42	Calendar of Depositions taken by Commission, George II.—Calendar of Norman Rolls, Hen. V., Part II. and Glossary.—Calendar of Patent Rolls, 1 Edw. I.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Transcripts from Paris.	[C. 2972]	4 0
1882	43	Calendar of Privy Seals, &c., 1–7 Charles I.—Duchy of Lancaster Records, Inventory of Court Rolls, Hen. III.—Geo. IV., Calendar of Privy Seals, Ric. II.—Calendar of Patent Rolls, 2 Edw. I.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Fourth Supplementary Report on the Shaftesbury Papers.—Transcripts from Paris.—Report on Libraries in Sweden.—Report on Papers relating to English History in the State Archives, Stockholm.—Report on Canadian Archives.	[C. 3425]	3 10
1883	44	Calendar of Patent Rolls, 3 Edw. I.—Durham Records, Cursitor's Records, Inquisitions post Mortem, &c.—Calendar of French Rolls, 1–10 Hen. V.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Report from Venice.—Transcripts from Paris.—Report from Rome.	[C. 3771]	3 6
1884	45	Duchy of Lancaster Records, Inventory of Ministers' and Receivers' Accounts, Edw. I.—Geo. III.—Durham Records, Cursitor's Records, Inquisitions post Mortem, &c.—Treasury of the Receipt of the Exchequer, Calendar of Diplomatic Documents.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Transcripts from Paris.—Reports from Rome and Stockholm.—Report on	[C. 4425]	4 3

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Sessional No.	Price.
				<i>s. d.</i>
1885	46	Archives of Denmark, &c.—Transcripts from Venice.—Calendar of Patent Rolls, 4 Edw. I. Presentations to Offices on the Patent Rolls, Charles II.—Anglo-Saxon Charters, &c., photozincographed.—Transcripts from Paris.—Reports from Rome.—Second Report on Archives of Denmark, &c.—Calendar of Patent Rolls, 5 Edw. I.—Catalogue of Venetian Manuscripts bequeathed by Mr. Rawdon Brown to the Public Record Office.	[C. 4746]	2 10
1886	47	Transcripts from Paris.—Reports from Rome.—Third Report on Archives of Denmark, &c.—List of Creations of Peers and Baronets, 1483-1646.—Calendar of Patent Rolls, 6 Edw. I.	[C. 4888]	2 2
1887	48	Calendar of Patent Rolls, 7 Edw. I.—Calendar of French Rolls, Henry VI.—Calendar of Privy Seals, &c., 8-11 Charles I.—Calendar of Diplomatic Documents.—Schedules of Valueless Documents.	[C. 5234]	8 0
1888	49	Calendar of Patent Rolls, 8 Edw. I.—Calendar of Early Chancery Proceedings.—Index to Leases and Pensions (Augmentation Office).—Calendar of Star Chamber Proceedings.	[C. 5596]	3 3
1889	50	Calendar of Patent Rolls, 9 Edw. I.	[C. 5847]	1 2
		Indexes to Printed Reports, viz. : Reports 1-22 (1840-1861) - - - - " 23-39 (1862-1878) - - - -	- - - - - - - -	4 0 2 0

*Public Record Office,
February 1890.*

SCOTLAND.

CATALOGUE OF SCOTCH RECORD PUBLICATIONS

PUBLISHED UNDER THE DIRECTION OF

THE LORD CLERK REGISTER OF SCOTLAND.

[OTHER WORKS RELATING TO SCOTLAND WILL BE FOUND AMONG THE PUBLICATIONS
OF THE RECORD COMMISSIONERS, *see* pp. 26-28.]

1. CHRONICLES OF THE PICTS AND SCOTS, AND OTHER EARLY MEMORIALS OF SCOTTISH HISTORY. Royal 8vo., half bound (1867). *Edited by* WILLIAM F. SKENE, LL.D. *Price* 10s. *Out of print.*
 2. LEDGER OF ANDREW HALYBURTON, CONSERVATOR OF THE PRIVILEGES OF THE SCOTCH NATION IN THE NETHERLANDS (1492-1503); TOGETHER WITH THE BOOKS OF CUSTOMS AND VALUATION OF MERCHANDISES IN SCOTLAND. *Edited by* COSMO INNES. Royal 8vo., half bound (1867). *Price* 10s.
 2. DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF THE HISTORY OF SCOTLAND FROM THE DEATH OF KING ALEXANDER THE THIRD TO THE ACCESSION OF ROBERT BRUCE, from original and authentic copies in London, Paris, Brussels, Lille, and Ghent. In 2 Vols. royal 8vo., half bound (1870). *Edited by* Rev. JOSEPH STEVENSON. *Price* 10s. *each.*
 4. ACCOUNTS OF THE LORD HIGH TREASURER OF SCOTLAND. Vol. 1, A.D. 1473-1498. *Edited by* THOMAS DICKSON. 1877. *Price* 10s.
 5. REGISTER OF THE PRIVY COUNCIL OF SCOTLAND. *Edited and arranged by* J. H. BURTON, LL.D. Vol. 1, 1545-1569. Vol. 2, 1569-1578. Vol. 3, A.D. 1578-1585. Vol. 4, A.D. 1585-1592. Vol. 5, 1592-1599. Vol. 6, 1599-1604. Vol. 7, 1604-1607. Vol. 8, 1607-1610. Vol. 9 in progress. *Edited by* DAVID MASSON, LL.D. 1877-1887. *Price* 15s. *each.*
 6. ROTULI SCACCARII REGUM SCOTORUM. THE EXCHEQUER ROLLS OF SCOTLAND Vol. 1, A.D. 1264-1359. Vol. 2, A.D. 1359-1379. *Edited by* JOHN STUART, LL.D., and GEORGE BURNETT, Lyon King of Arms. 1878-1880. Vol. 3, A.D. 1379-1406. Vol. 4, A.D. 1406-1436 (1880). Vol. 5, A.D. 1437-1454 (1882). Vol. 6, 1455-1460 (1883). Vol. 7, 1460-1469 (1884). Vol. 8, A.D. 1470-1479 (1885). Vol. 9, 1480-1487. Addenda, 1437-1487 (1886) Vol. 10, 1488-1496 (1887). Vol. 11, 1497-1591 (1888). Vol. 12, 1502-1507. *Edited by* GEORGE BURNETT. *Price* 10s. *each.*
Vol. 13 (in progress). Vol. 14 (in progress).
 7. CALENDAR OF DOCUMENTS RELATING TO SCOTLAND. *Edited by* JOSEPH BAIN. Vol. I (1881). Vol. II. 1272-1307 (1884). Vol. III. 1307-1357 (1887). Vol. IV., 1357-1509 (1888). *Price* 15s. *each.*
 8. REGISTER OF THE GREAT SEAL OF SCOTLAND. (Vol. 1, A.D. 1306-1424, *see* p. 24). Vol. 2, A.D. 1424-1513 (1882). Vol. 3, A.D. 1513-1546 (1883) Vol. 4, A.D. 1546-1580 (1886). Vol. 5, A.D. 1580-1593 (1888). Vol. 6 A.D. 1593-1609. (In the press.) *Edited by* JAMES BALFOUR PAUL and J. M. THOMSON. *Price* 15s. *each.*
 9. THE HAMILTON PAPERS. Vol. 1. In the press.
- FAC-SIMILES OF THE NATIONAL MSS. OF SCOTLAND. (*Out of print.*)
Parts I., II., and III. *Price* 21s. *each.*

Stationery Office,
October 1889.

IRELAND.

CATALOGUE OF IRISH RECORD PUBLICATIONS.

1. CALENDAR OF THE PATENT AND CLOSE ROLLS OF CHANCERY IN IRELAND. HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH, AND FOR THE 1ST TO THE 7TH YEAR OF CHARLES I. Edited by JAMES MORRIN, Royal 8vo. (1861-3). Vols. 1, 2, and 3. Price 11s. each.
2. ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF IRELAND.
Senchus Mor. (1865-1880.) Vols. 1, 2, 3, and 4. Price 10s. each.
Vol. 5 in progress.
4. Abstracts of the Irish Patent Rolls of James I. Unbound. Price 25s.
Abstracts of the Irish Patent Rolls of James I. With Supplement. Price 35s.
5. ULSTER, ANNALS OF. Otherwise Annals of Senat; a Chronicle of Irish Affairs from A.D. 431 to A.D. 1540. With a translation and Notes. Vol. 1, A.D. 431-1056. 600 pp. Half morocco. Price 10s.
6. CHARTÆ, PRIVILEGIA EL IMMUNITATES, being transcripts of Charters and Privileges to Cities Towns Abbeys and other Bodies Corporate. 18 Henry II. to 18 Richard II. (1171 to 1395.) Printed by the Irish Record Commission, 1820-1830. Folio. 92 pp. Boards (1889). Price 5s.

FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS OF IRELAND, FROM THE EARLIEST EXTANT SPECIMENS TO A.D. 1719. Edited by JOHN T. GILBERT, F.S.A., M.R.I.A. Part I is out of print. Parts II. and III. Price 42s. each. Part IV. 1. Price 5l. 5s. Part IV. 2. Price 4l. 10s.

This work forms a comprehensive Palæographic Series for Ireland. It furnishes characteristic specimens of the documents which have come down from each of the classes which, in past ages, formed principal elements in the population of Ireland, or exercised an influence in her affairs. With these reproductions are combined fac-similes of writings connected with eminent personages or transactions of importance in the annals of the country to the early part of the eighteenth century.

The specimens have been reproduced as nearly as possible in accordance with the originals, in dimensions, colouring, and general appearance. Characteristic examples of styles of writing and caligraphic ornamentation are, so far as practicable, associated with subjects of historic and linguistic interest. Descriptions of the various manuscripts are given by the Editor in the Introduction. The contents of the specimens are fully elucidated and printed in the original languages, opposite to the Fac-similes—line for line—without contractions—thus facilitating reference and aiding effectively those interested in palæographic studies.

In the work are also printed in full, for the first time, many original and important historical documents.

Part I. commences with the earliest Irish MSS. extant.

Part II.: From the Twelfth Century to A.D. 1299.

Part III.: From A.D. 1300 to end of reign of Henry VIII.

Part IV. 1.: From reign of Edward VI. to that of James I.

In Part IV. 2.—the work is carried down to the early part of the eighteenth century, with Index to the entire publication.

ACCOUNT OF FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS OF IRELAND. IN ONE VOLUME; 8vo., WITH INDEX. Price 10s. Parts I. and II. together. Price 2s. 6d. Part II. Price 1s. 6d. Part III. Price 1s. Part IV. 1. Price 2s. Part IV. 2. Price 2s. 6d.

Stationery Office,
October 1889.

**ANNUAL REPORTS OF THE DEPUTY KEEPER
OF THE PUBLIC RECORDS, IRELAND.**

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Sessional No.	Price.
1869	1	Contents of the principal Record Repositories of Ireland in 1864.—Notices of Records transferred from Chancery Offices.—Irish State Papers presented by Philadelphia Library Company.	[C. 4157]	s. d. 2 3
1870	2	Notices of Records transferred from Chancery, Queen's Bench, and Exchequer Offices.—Index to Original Deeds received from Master Litton's Office.	[C. 137]	1 0
1871	3	Notices of Records transferred from Queen's Bench, Common Pleas, and Exchequer Offices.—Report on J. F. Ferguson's MSS.—Exchequer Indices, &c.	[C. 329]	2 0
1872	4	Records of Probate Registries - -	[C. 515]	0 2½
1873	5	Notices of Records from Queen's Bench Calendar of Fines and Recoveries of the Palatinate of Tipperary, 1664-1715.—Index to Reports to date.	[C. 760]	0 8
1874	6	Notices of Records transferred from Chancery, Queen's Bench, and Common Pleas Offices.—Report respecting "Facsimiles of National MSS. of Ireland."—List of Chancery Pleadings (1662-1690) and Calendar to Chancery Rolls (1662-1713) of Palatinate of Tipperary.	[C. 963]	0 7½
1875	7	Notices of Records from Exchequer and Admiralty Offices.—Calendar and Index to Fiants of Henry VIII.	[C. 1175]	0 7
1876	8	Calendar and Index to Fiants of Edward VI.	[C. 1469]	1 3
1877	9	Index to the Liber Munerum Publicorum Hiberniæ.—Calendar and Index to Fiants of Philip and Mary.	[C. 1702]	0 8
1878	10	Schedule of Parochial Registers deposited.—Index to Deputy Keeper's 6th, 7th, 8th, 9th, and 10th Reports.	[C. 2034]	0 3½
1879	11	Calendar to Fiants of Elizabeth (1558-1570)	[C. 2311]	1 4
1880	12	Calendar to Fiants of Elizabeth, continued (1570-1576).—Schedule of Parish Registers of Ireland.	[C. 2583]	1 3

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Sessional No.	Price.
1881	13	Calendar to Fiants of Elizabeth, continued (1576-1583).	[C. 2929]	s. d. 1 5
1882	14	Report of Keeper of State Papers containing Catalogue of Commonwealth Books transferred from Bermingham Tower.	[C. 3215]	0 6½
1883	15	Calendar to Fiants of Elizabeth, continued (1583-1586).—Index to Deputy Keeper's 11th, 12th, 13th, 14th, and 15th Reports.	[C. 3676]	1 0
1884	16	Calendar to Fiants of Elizabeth, continued (1586-1595).	[C. 4062]	1 6
1885	17	Report on Iron Chest of attainders following after 1641 and 1688.—Queen's Bench Calendar to Fiants of Elizabeth, continued (1596-1601).	[C. 4487]	1 6
1886	18	Calendar to Fiants of Elizabeth, continued (1601-1603).—Memorandum on Statements (1702) and Declarations (1713-14) of Huguenot Pensioners.—Schedule of present places of custody of Parish Registers.	[C. 4755]	1 1
1887	19	Notice of Records of Incumbered and Landed Estates Courts.—Report of Keeper of State Papers, containing Table of Abstracts of Decrees of Innocence (1663), with Index.	[C. 5185]	0 6
1888	20	Calendar to Christ Church Deeds in Novum Registrum, 1174-1684. Index to Deputy Keeper's 16th, 17th, 18th, 19th, and 20th Reports.	[C. 5535]	0 8½
1889	21	Index to Calendars of Fiants of the reign of Queen Elizabeth. Letters A—C.	[C. 5835]	1 0

Public Record Office of Ireland.

October 1889.

✓

742
15

1875

██████████

██████████
██████████
██████████

██████████
██████████
██████████

██████████
██████████

██████████
██████████

██████████
██████████

